T.C.
GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TANİN GAZETESİ İNCELEME VE SEÇİLMİŞ METİNLER (1-300 SAYILAR)

.

Hazırlayan
İlhan KAROĞLU

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Osman YILDIZ

TOKAT – 2011

TANİN GAZETESİ İNCELEME VE
SEÇİLMİŞ METİNLER
(1-300 SAYILAR)

Tezin Kabul Ediliş Tarihi: 12 / 09 / 2011

Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı)	İmzası
Başkan : Yrd. Doç. Dr. Zekeriya Başkal	Z. Başkal
Üye : Yrd. Doç. Dr. Alpay Doğan Yıldız	
Üye : Yrd. Doç. Dr. Osman Yıldız	
Üye :	....
Üye :	....

Bu tez, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun ..../......./......... tarih ve .... sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Ali AÇIKEL

Enstitü Müdürü: ....Enstitü Müdürü

Mühür

İmza

ÖZET

Bir devrin her yönüyle tespitinde o döneme ait yazılı kaynaklara başvurulması kaçınılmazdır. Bu kaynaklardan biri olan gazeteler bu anlamda döneminin tanıklarıdır ve dönemi iyi tahlil etmemizde bizlere birçok veri sağlamaktadır.

Bizde gazeteler kısa sürede yenilik görevini üstlenerek modernleşme sürecinin ve her türlü değişimin tartışma alanları olmuştur. II. Meşrutiyet'te ise gazeteler; değişim sürecinin aktörleri konumuna gelmiştir.

Tanin gazetesi ise II. Meşrutiyet'in hemen sonrasında basın hayatına girmesine karşın kısa sürede etkinliğini artırmıştır. II. Meşrutiyet sonrası "yeni dönem" vurgusu ile öne çıkan Tanin gazetesini incelemek dönemi iyi okumamız açından önemlidir.

Çalışmamız Tanin gazetesinin 19 Temmuz 1324 (1908) ile 20 Haziran 1325 (1909) tarihleri arasında yayınlanan 1-300 sayılarını kapsamaktadır.

Çalışmamızın giriş bölümünde Tanin gazetesinden hareketle döneme ilişkin siyasi, sosyal, edebi, eğitim ve basın merkezli değerlendirme yapılmıştır. Tahlilî Fihrist bölümünde gazete yazıları; yazar adına ve konusuna göre sınıflandırılmıştır. Metinler bölümünde ise devrin siyasi, içtimai ve edebi yapısı ile gazetenin dönemindeki konumuna açıklık getirecek yazılara yer verilmiştir. Ayrıca çalışmamızdan faydalanmada kolaylık sağlayacağı düşüncesiyle indeks hazırlanmıştır.

Siyasi, sosyal ve kültürel hayatımızın büyük önem arz eden gazetecilik birikimini bilimsel araştırmalarla incelemek ve tanıtmak yeni sonuçlara ulaşmayı sağlayacaktır. II. Meşrutiyet'in siyasi, sosyal ve kültürel izlerini taşıdığına inandığımız Tanin gazetesine yönelik bu çalışmanın döneme ilişkin inceleme ve değerlendirmelere katkı yapacağı düşüncesindeyiz.

ABSTRACT

Determining an age at all aspects, having resource on that age is inevitable. As one of these written sources, newspapers are witnesses of that age and they supply us much knowledge which helps us analysing the age.

In our country, in a short period of time newspapers undertook the innovation task and became an argumentation field of all sorts of innovation. In the second constitutional monarchy newspapers became the actors of innovation period.

Anyhow it was established just after II Constitutional Monarchy, Tanin newspaper raised its efficiency soonest. Analysing Tanin newspaper, which stands out with stres on new period after II Constitutional Monarchy, is important in corretly understaning that age.

Our work consist of 1-300 printings of Tanin newspaper which were published between 19 July 1324 (1908) and 20 June 1325 (1909).

In the introductery chapter there is an evaluation which is done in the light of the knomledge taken from analysis of Tanin newspaper. In Analytic Index part newspaper articles are classified by the name of the writer and the topic. In the Texts part there are located articles which will clarify political, social and literary structure of age and newspaper's position in that period. Besides Index is composed with the idea of supplying help deriving benefits.

Analysing and recognising the journalism aggregation, which has a great importance in social, political, and cultural life, with academic researches will elicit to access new results. This study on Tanin newspaper; which preserves social, political and cultural traces of the II constitutional monarchy period in our opinion will make contrubution to observations and evaluations on the period.

Nr.	Tarih	Süre	Sayfa	Matbaa	Sahip ve Müdürü	Sermuharrir/ Müdür-i Mesul	Mesulleri	Düşünceler
1	19 Temmuz 1324	Günlük	4	Daire-i Mahsusa	Hüseyin Kazım	Hüseyin Cahit	H. Kazım, T. Fikret, H. Cahit	
2	20 Temmuz 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
3	21 Temmuz 1324	“	”	”	”	”	” , ” , ”	
4	22 Temmuz 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
5	23 Temmuz 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
6	24 Temmuz 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
7	25 Temmuz 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
8	26 Temmuz 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
9	27 Temmuz 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
10	28 Temmuz 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
11	29 Temmuz 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
12	30 Temmuz 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
13	31 Temmuz 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	

14	1 Ağustos 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
15	2 Ağustos 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
16	3 Ağustos 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
17	4 Ağustos 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
18	5 Ağustos 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
19	6 Ağustos 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
20	7 Ağustos 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
21	8 Ağustos 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
22	9 Ağustos 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
23	10 Ağustos 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
24	11 Ağustos 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
25	12 Ağustos 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
26	13 Ağustos 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
27	14 Ağustos 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
28	15 Ağustos 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	

29	16 Ağustos 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
30	17 Ağustos 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
31	18 Ağustos 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
32	19 Ağustos 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
33	20 Ağustos 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
34	21 Ağustos 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
35	22 Ağustos 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
36	23 Ağustos 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
37	24 Ağustos 1324	”	”	Matbaa-i Âmire	”	”	” , ” , ”	
38	25 Ağustos 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
39	26 Ağustos 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
40	27 Ağustos 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
41	28 Ağustos 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
42	29 Ağustos 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
43	30 Ağustos 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	

44	31 Ağustos 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
45	1 Eylül 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
46	2 Eylül 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
47	3 Eylül 1324	”	8	Daire-i Mahsusa	”	”	” , ” , ”	Tanin, 47. sayıdan 89. sayıya kadar 8 sayfa neşrediliyor. Maksim GORKİ’nin “Ana” romanı ile “Avrupa ve Şark Meselesi” isimli siyasi bir tefrikaya başlanıyor.
48	4 Eylül 1324	”	”	Hanımlara Mahsus Gazete Matbaası’nda Tab’ Olunmuştur.	”	”	” , ” , ”	
49	5 Eylül 1324	”	”	Hanımlara Mahsus Gazete Matbaası’nda Tertip ve Sabah Matbaası’nda Tab’ Olunmuştur.	”	”	” , ” , ”	
50	6 Eylül 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
51	7 Eylül 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
52	8 Eylül 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
53	9 Eylül 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
54	10 Eylül 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	

55	11 Eylül 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
56	12 Eylül 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
57	13 Eylül 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
58	14 Eylül 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
59	15 Eylül 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
60	16 Eylül 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
61	17 Eylül 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
62	18 Eylül 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
63	19 Eylül 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
64	20 Eylül 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
65	21 Eylül 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	Tarih; bir-iki ve üçüncü sayfalarda 21 Eylül Pazar, dördüncü sayfada ise 20 Eylül Pazar olarak düşülüyor.
66	22 Eylül 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
67	23 Eylül 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	

68	24 Eylül 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
69	25 Eylül 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
70	26 Eylül 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
71	27 Eylül 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
72	28 Eylül 1324	”	”	Hanımlara Mahsus Gazete Matbaası’nda Tertip Olunmuştur.	”	”	” , ” , ”	
73	29 Eylül 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
74	30 Eylül 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
75	1 Teşrîn-i Evvel 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
76	2 Teşrîn-i Evvel 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
77	3 Teşrîn-i Evvel 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
78	4 Teşrîn-i Evvel 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
79	5 Teşrîn-i Evvel 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	

80	6 Teşrîn-i Evvel 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
81	7 Teşrîn-i Evvel	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
82	8 Teşrîn-i Evvel 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
83	9 Teşrîn-i Evvel 1324	”	”	”	?	“	” , ” , ”	Ser-Muharrir ve Müdür-i Mesul olarak Hüseyin Cahit belirtilirken, Hüseyin Kazım belirtilmiyor.
84	10 Teşrîn-i Evvel 1324	”	”	”	?	”	” , ” , ”	
85	11 Teşrîn-i Evvel 1324	”	”	”	?	”	” , ” , ”	
86	12 Teşrîn-i Evvel 1324	”	”	”	?	”	” , ” , ”	
87	13 Teşrîn-i Evvel 1324	”	”	”	?	”	” , ” , ”	
88	14 Teşrîn-i Evvel 1324	Üç günlük	”	”	?	”	” , ” , ”	
89	17 Teşrîn-i Evvel 1324	Günlük	”	”	?	”	” , ” , ”	Ramazan Bayramı nedeniyle üç gün sonra çıkıyor.
90	18Teşrîn-i Evvel 1324	”	4	Daire-i Mahsusa	?	”	” , ” , ”	90. sayı ile Tanin, tekrar 4 sayfa çıkmaya başlıyor.
91	19Teşrîn-i Evvel 1324	”	”	”	?	”	” , ” , ”	

92	20Teşrîn-i Evvel 1324	”	”	”	Hüseyin Kazım	”	” , ” , ”	Hüseyin Kazım müdür olarak tekrar belirtiliyor.
93	21Teşrîn-i Evvel 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
94	22Teşrîn-i Evvel 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
95	23Teşrîn-i Evvel 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
96	24 Teşrîn-i Evvel 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
97	25 Teşrîn-i Evvel 1324	”	”	Tanin Matbaası’nda Tertip, Selanik Matbaası’nda Tab’ Olunmuştur.	”	”	” , ” , ”	
98	26 Teşrîn-i Evvel 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
99	27 Teşrîn-i Evvel 1324	”	”	Daire-i Mahsusa	”	”	” , ” , ”	
100	28 Teşrîn-i Evvel 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
101	29 Teşrîn-i Evvel 1324	”	”	Tanin Matbaası’nda Tertip ve Sabah Matbaası’nda Tab’ Olunmuştur.	”	”	” , ” , ”	
102	30 Teşrîn-i Evvel 1324	”	”	Tanin Matbaası’nda Tertib-i İkbal ve Millet Matbaası’nda Tab’ Olunmuştur.	”	”	” , ” , ”	

103	31 Teşrîn-i Evvel 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
104	1 Teşrîn-i Sânî 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
105	2 Teşrîn-i Sânî 1324	”	”	Tanin Matbaası’nda Tertip, Selanik Matbaası’nda Tab’ Olunmuştur.	”	”	” , ” , ”	
106	3 Teşrîn-i Sânî 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
107	4 Teşrîn-i Sânî 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
108	5 Teşrîn-i Sânî 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
109	6 Teşrîn-i Sânî 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
110	7 Teşrîn-i Sânî 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
111	8 Teşrîn-i Sânî 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
112	9 Teşrîn-i Sânî 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
113	10 Teşrîn-i Sânî 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
114	11 Teşrîn-i Sânî 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
115	12 Teşrîn-i Sânî 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
116	13 Teşrîn-i Sânî 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	

117	14 Teşrîn-i Sânî 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
118	15 Teşrîn-i Sânî 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	“Avrupa ve Şark Meselesi” isimli eserin tefrikası bu sayıdan sonra yer almıyor.
119	16 Teşrîn-i Sânî 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
120	17 Teşrîn-i Sânî 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
121	18 Teşrîn-i Sânî 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
122	19 Teşrîn-i Sânî 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
123	20 Teşrîn-i Sânî 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
124	21 Teşrîn-i Sânî 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
125	22 Teşrîn-i Sânî 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
126	23 Teşrîn-i Sânî 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
127	24 Teşrîn-i Sânî 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
128	25 Teşrîn-i Sânî 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
129	26 Teşrîn-i Sânî 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	

130	27 Teşrîn-i Sânî 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
131	28 Teşrîn-i Sânî 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
132	29 Teşrîn-i Sânî 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
133	30 Teşrîn-i Sânî 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
134	1 Kânûn-ı Evvel 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
135	2 Kânûn-ı Evvel 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
136	3 Kânûn-ı Evvel 1324	”	”	Daire-i Mahsusa	”	”	” , ” , ”	
137	4 Kânûn-ı Evvel 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
138	5 Kânûn-ı Evvel 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
139	6 Kânûn-ı Evvel 1324	”	”	Tanin Matbaası’nda Tertip, Merkez Matbaası’nda Tab’ Olunmuştur.	”	”	” , ” , ”	
140	7 Kânûn-ı Evvel 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
141	8 Kânûn-ı Evvel 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
142	9 Kânûn-ı Evvel 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
143	10 Kânûn-ı Evvel 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	

144	11 Kânûn-ı Evvel 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
145	12 Kânûn-ı Evvel 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
146	13 Kânûn-ı Evvel 1324	”	”	”	”	”	” , ” , ”	
147	14 Kânûn-ı Evvel 1324	”	”	”	”	”	?	‘Mesulleri’ başlığı bu sayı ile kaldırılıyor ve Tevfik Fikret’in gazetedeki sorumluluğu artık görülmüyor.
148	15 Kânûn-ı Evvel 1324	”	”	”	”	”	?	
149	16 Kânûn-ı Evvel 1324	”	”	”	”	”	?	
150	17 Kânûn-ı Evvel 1324	”	”	”	”	”	?	
151	18 Kânûn-ı Evvel 1324	”	”	”	”	”	?	
152	19 Kânûn-ı Evvel 1324	”	”	”	”	”	?	
153	20 Kânûn-ı Evvel 1324	”	”	”	”	”	?	
154	21 Kânûn-ı Evvel 1324	Üç günlük	”	”	”	”	?	
155	24 Kânûn-ı Evvel 1324	Günlük	”	”	”	”	?	Kurban Bayramı nedeniyle üç gün sonra çıkıyor.

156	25 Kânûn-ı Evvel 1324	”	”	”	”	”	?	
157	26 Kânûn-ı Evvel 1324	”	”	”	”	”	?	
158	27 Kânûn-ı Evvel 1324	”	”	”	”	”	?	
159	28 Kânûn-ı Evvel 1324	”	”	”	”	”	?	
160	29 Kânûn-ı Evvel 1324	”	”	”	”	”	?	
161	30 Kânûn-ı Evvel 1324	”	”	”	”	”	?	
162	31Kânûn-ı Evvel 1324	”	”	”	”	”	?	
163	1 Kânûn-ı Sânî 1324	”	”	”	”	”	?	
164	2 Kânûn-ı Sânî 1324	”	”	”	”	”	?	
165	3 Kânûn-ı Sânî 1324	”	”	”	”	”	?	
166	4 Kânûn-ı Sânî 1324	”	”	”	”	”	?	
167	5 Kânûn-ı Sânî 1324	”	”	”	”	”	?	
168	6 Kânûn-ı Sânî 1324	”	”	”	”	”	?	
169	7 Kânûn-ı Sânî 1324	”	”	”	”	”	?	
170	8 Kânûn-ı Sânî 1324	”	”	”	”	”	?	

171	9 Kânûn-ı Sânî 1324	”	”	”	”	”	?	
172	10 Kânûn-ı Sânî 1324	”	”	”	”	”	?	
173	11 Kânûn-ı Sânî 1324	”	”	”	”	”	?	
174	12 Kânûn-ı Sânî 1324	”	”	”	”	”	?	
175	13 Kânûn-ı Sânî 1324	”	”	”	”	”	?	
176	14 Kânûn-ı Sânî 1324	”	”	”	”	”	?	
177	15 Kânûn-ı Sânî 1324	”	”	”	”	”	?	
178	16 Kânûn-ı Sânî 1324	”	”	”	”	”	?	
179	17 Kânûn-ı Sânî 1324	”	”	”	”	”	?	
180	18 Kânûn-ı Sânî 1324	”	”	”	”	”	?	
181	19 Kânûn-ı Sânî 1324	”	”	Daire-i Mahsusa	”	”	?	
182	20 Kânûn-ı Sânî 1324	”	”	“	”	”	?	
183	21 Kânûn-ı Sânî 1324	”	”	”	”	”	?	
184	22 Kânûn-ı Sânî 1324	”	”	”	”	”	?	
185	23 Kânûn-ı Sânî 1324	”	”	”	”	”	?	

186	24 Kânûn-ı Sânî 1324	”	”	”	”	”	?	
187	25 Kânûn-ı Sânî 1324	”	”	”	”	”	?	
188	26 Kânûn-ı Sânî 1324	”	”	”	”	”	?	
189	27 Kânûn-ı Sânî 1324	”	”	”	”	”	?	
190	28 Kânûn-ı Sânî 1324	”	”	”	”	”	?	
191	29 Kânûn-ı Sânî 1324	”	”	”	”	”	?	
192	30 Kânûn-ı Sânî 1324	”	”	”	”	”	?	
193	31 Kânûn-ı Sânî 1324	”	”	”	”	”	?	
194	1 Şubat 1324	”	”	”	?	”	?	Önceki sayılarda “Sahip ve Müdürü” olarak belirtilen Hüseyin Kazım bu sayıdan sonra görülmüyor.
195	2 Şubat 1324	”	”	”	?	”	?	
196	3 Şubat 1324	”	”	”	?	”	?	
197	4 Şubat 1324	”	”	”	?	”	?	
198	5 Şubat 1324	”	”	”	?	”	?	
199	6 Şubat 1324	”	”	”	?	”	?	
200	7 Şubat 1324	”	”	”	?	”	?	
201	8 Şubat 1324	”	”	”	?	”	?	

202	9 Şubat 1324	”	”	”	?	”	?	
203	10 Şubat 1324	”	”	”	?	”	?	
204	11 Şubat 1324	”	”	”	?	”	?	
205	12 Şubat 1324	”	”	”	?	”	?	
206	13 Şubat 1324	”	”	”	?	”	?	
207	14 Şubat 1324	”	”	”	?	”	?	
208	15 Şubat 1324	”	”	”	?	”	?	
209	16 Şubat 1324	”	”	”	?	”	?	
210	17 Şubat 1324	”	”	”	?	”	?	
211	18 Şubat 1324	”	”	”	?	”	?	
212	19 Şubat 1324	”	”	”	?	”	?	
213	20 Şubat 1324	”	”	”	?	”	?	
214	21 Şubat 1324	”	”	”	?	”	?	
215	22 Şubat 1324	”	”	”	?	”	?	
216	23 Şubat 1324	”	”	”	?	”	?	

217	24 Şubat 1324	”	”	”	?	”	?	
218	25 Şubat 1324	”	”	”	?	”	?	
219	26 Şubat 1324	”	”	”	?	”	?	
220	27 Şubat 1324	”	”	”	?	”	?	
221	28 Şubat 1324	”	”	”	?	”	?	
222	1 Mart 1324	”	”	”	?	”	?	
223	2 Mart 1325	”	”	”	?	”	?	
224	3 Mart 1325	”	”	”	?	”	?	
225	4 Mart 1325	”	”	”	?	”	?	
226	5 Mart 1325	”	”	”	?	”	?	
227	6 Mart 1325	”	”	”	?	”	?	
228	7 Mart 1325	”	”	”	?	”	?	
229	8 Mart 1325	”	”	”	?	”	?	
230	9 Mart 1325	”	”	”	?	”	?	
231	10 Mart 1325	”	”	”	?	”	?	
232	11 Mart 1325	”	”	”	?	”	?	
233	12 Mart 1325	”	”	”	?	”	?	
234	13 Mart 1325	”	”	”	?	”	?	
235	14 Mart 1325	”	”	”	?	”	?	

236	15 Mart 1325	”	”	”	?	”	?	
237	16 Mart 1325	”	”	”	?	”	?	
238	17 Mart 1325	”	”	”	?	”	?	
239	18 Mart 1325	”	”	”	?	”	?	
240	19 Mart 1325	”	”	”	?	”	?	
241	20 Mart 1325	”	”	”	?	”	?	
242	21 Mart 1325	”	”	”	?	”	?	
243	22 Mart 1325	”	”	”	?	”	?	Bir, üç ve dördüncü sayfasında 22 Mart Pazar, ikinci sayfasında 21 Mart tarihi düşülüyor.
244	23 Mart 1325	”	”	”	?	”	?	Birinci sayfasında 24 Mart Pazartesi, iki-üç ve dördüncü sayfalarında 23 Mart tarihi düşülüyor.
245	24 Mart 1325	”	”	”	?	”	?	Maksim GORKİ’nin Ana romanının tefrikasının altına 244. sayıda “Ma’badı var” notu düşülse de devam

								etmiyor.
246	25 Mart 1325	”	”	”	?	”	?	
247	26 Mart 1325	”	”	”	?	”	?	
248	27 Mart 1325	”	”	”	?	”	?	
249	28 Mart 1325	”	”	”	?	”	?	
250	29 Mart 1325	”	”	”	?	”	?	
251	30 Mart 1325	”	”	”	?	”	?	
252	31 Mart 1325	”	”	”	?	”	?	
253	4 Mayıs 1325	”	”	”	?	”	?	31 Mart Vakası’nda Tanin’in gazete idarehanesi yağma ediliyor ve Hüseyin Cahit başta olmak üzere birçok yazarı İstanbul’u terk etmek zorunda kalıyor. Gazete ancak olaylar yatışınca -34 gün sonra- çıkıyor.
254	5 Mayıs 1325	”	”	”	?	”	?	

255	6 Mayıs 1325	”	”	”	?	”	?	
256	7 Mayıs 1325	”	”	”	?	”	?	
257	8 Mayıs 1325	”	”	”	?	”	?	
258	9 Mayıs 1325	”	”	”	?	”	?	
259	10 Mayıs 1325	”	”	”	?	”	?	
260	11 Mayıs 1325	”	”	”	?	”	?	
261	12 Mayıs 1325	”	”	”	?	”	?	
262	13 Mayıs 1325	”	”	”	?	”	?	
263	14 Mayıs 1325	”	”	”	?	”	?	
264	15 Mayıs 1325	”	”	”	?	”	?	
265	16 Mayıs 1325	”	”	”	?	”	?	
266	17 Mayıs 1325	”	”	”	?	”	?	
267	18 Mayıs 1325	”	”	”	?	”	?	
268	19 Mayıs 1325	”	”	”	?	”	?	
269	20 Mayıs 1325	”	”	”	?	”	?	

270	21 Mayıs 1325	”	”	”	?	”	?	
271	22 Mayıs 1325	”	”	”	?	”	?	
272	23 Mayıs 1325	”	”	”	?	”	?	
273	24 Mayıs 1325	”	”	”	?	”	?	
274	25 Mayıs 1325	”	”	”	?	”	?	
275	26 Mayıs 1325	”	”	”	?	”	?	
276	27 Mayıs 1325	”	”	”	?	”	?	
277	28 Mayıs 1325	”	”	”	?	”	?	
278	29 Mayıs 1325	”	”	”	?	”	?	
279	30 Mayıs 1325	”	”	”	?	”	?	
280	31 Mayıs 1325	”	”	”	?	”	?	
281	1 Haziran 1325	”	”	”	?	”	?	
282	2 Haziran 1325	”	”	”	?	”	?	
283	3 Haziran 1325	”	”	”	?	”	?	
284	4 Haziran 1325	”	”	”	?	”	?	

285	5 Haziran 1325	”	”	”	?	”	?	
286	6 Haziran 1325	”	”	”	?	”	?	
287	7 Haziran 1325	”	”	”	?	”	?	
288	8 Haziran 1325	”	”	”	?	”	?	
289	9 Haziran 1325	”	”	”	?	”	?	Alexandre Dumas’ın Kraliçe Margo adlı romanının tefrikasına başlanıyor.
290	10 Haziran 1325	”	”	”	?	”	?	
291	11 Haziran 1325	”	”	”	?	”	?	
292	12 Haziran 1325	”	”	”	?	”	?	
293	13 Haziran 1325	”	”	”	?	”	?	
294	14 Haziran 1325	”	”	”	?	”	?	
295	15 Haziran 1325	”	”	”	?	”	?	
296	16 Haziran 1325	”	”	”	?	”	?	
297	17 Haziran 1325	”	”	”	?	”	?	
298	18 Haziran 1325	”	”	”	?	”	?	

299	19 Haziran 1325	”	”	”	?	”	?	
300	20 Haziran 1325	”	”	”	?	”	?	

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

Toplum olarak gidişatımızın varacağı noktayı kestirmekten ne kadar uzak olsak da geleceğe dönük varsayımlarda bulunmaktan kendimizi alamayız. Çünkü geleceğe ilişkin iyi saptamalarda bulunduğumuz oranda yaşadığımız andan emin oluruz. Geleceğe dair tutarlı bir yol belirlemek ise geçmişin izlerini sürmekle mümkün görünüyor.

Geçmişimizin önemli kırılma noktalarından biri II. Meşrutiyet'tir. Siyasi ve sosyal hayatın yeni bir canlılık kazandığı Meşrutiyet Dönemi, toplumsal hayatta mutlulukla hüznün bir arada buluştuğu bir sürecin izlerini taşır. II. Meşrutiyet'in ilanını müteakip toplumda yaşanan sevinç; Bulgaristan'ın bağımsızlık ilanı, Avusturya'nın Bosna ve Hersek'i ilhakı, Girit'in Yunanistan'a ilhak kararını açıklaması ile hüzne dönüşmüştür. 31 Mart Vakası'nı da bu sürece kattığımızda hüznün yerini kaygı almıştır.

Tüm bu sorunların birbiri ardına yaşandığı bu dönemde Meşrutiyet'e geçişin başat aktörlerinden olan basın, meşrutiyetle kendine geniş bir alan ve güçlü bir kamuoyu desteği bulmuş ve sancılı sürecin çözümüne ilişkin tartışmaların merkezi haline gelmiştir. Basın, yaşanan siyasi ve sosyal sorunların çözümünde kendisini sorumlu görmesine karşın, aralarındaki kamplaşmalar gittikçe artırmıştır.

II. Meşrutiyet; devlet kurumlarında ve toplumdaki modernleşmenin önemli kırılma noktalarındandır. Bu değişimin her alanda yerleşmesi ise matbuat düzleminde tartışılmıştır. Gazeteler bu yeni sürecin toplumsal hayatta karşılık bulmasına öncülük etmiştir.

Tanin'i çoğu gazeteden farklı olarak bu sürecin sahiplenicisi olarak görmek mümkündür. Meşrutiyeti getiren güç olduğuna inanan İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne yakın bir yayın organı olarak Tanin, Hüseyin Cahit Yalçın öncülüğünde "modernleşme"nin bu sancılı dönemini hasarsız atlatmanın çabasını gütmüştür. Devletin; kurumlarıyla tüm unsurlar arasında kanun çerçevesinde oluşturmakla yetindiği eşitlik vurgusunu Tanin; siyaset düzleminden toplumsal hayata yaymaya çalışmıştır. Böylece Tanin, II. Meşrutiyet'in ilanından sonra yayın hayatına başlayan bir gazete olarak meşrûtî yönetimin toplumsal hayatın her alanına yerleşmesi temelindeki çabasıyla karşımıza çıkmaktadır.

Bu anlamda Tanin dönemin canlı tanığı olarak II. Meşrutiyet dönemine ilişkin siyasi, edebî, sosyal, kültürel ve basına yönelik değerlendirmelerde önemli bir gazete olarak karşımıza çıkmakta ve bizi üzerinde inceleme yapmaya itmektedir.

Tezimiz, Tanin gazetesinin 19 Temmuz 1324 (1908)'te çıkan ilk sayısından, 20 Haziran 1325(1909) tarihini içeren 300. sayısına kadar olan dönemi içermekte ve üç bölümden oluşmaktadır.

I. Bölüm'de Tanin gazetesi şekil ve içerik yönünden ortaya konulmuş; Tanin'in devrin siyasi, edebî ve sosyal gelişmelere yaklaşımı, eğitim ve basın hayatındaki yeri, gazetedeki yazılar ışığında, belirlenmeye çalışılmıştır.

II. Bölüm'de "Tahlilî Fihrist" yer almaktadır. Bu bölüm iki ana başlık altında toplanmıştır. Birinci kısımda yazılar yazar adına göre, ikinci kısımda ise konularına göre sınıflandırılmıştır.

Yazar adına göre sınıflamanın yapıldığı birinci kısımda sıralamada yazarın soyadı esas alınmıştır. Gazetedeki kullandığı adı göstermek ve karışıklığa yol açmamak için ise addan soyada gönderme yapılmıştır. Mesela; Halide Edip'in yazıları "ADIVAR, Halide Edip" maddesindedir. Halide Edip maddesinden "ADIVAR, Halide Edip"e gönderme yapılmıştır. Soyadı almamış yazarların ise adları esas alınmıştır. Kişi adlarından önce gelen aile adı, meslek adları ve unvanlar ise addan sonra parantez içinde gösterilmiştir. Mesela; Ahmet Niyazi (Piyade Kolağası).

Alfabetik sıralamada A(yın), F (e). M (im), H (e). S (in). B (e). şeklindeki rumuzlarda ilk harf esas alınmıştır. Mesela A(yın) rumuzu, "A"; F (e). M (im) rumuzu "F"; H (e). S (in). B (e). rumuzu "H" sırasındadır. Yani rumuzun ilk sesi hangi Latin harfine denk geliyorsa rumuz o harfin olduğu kısımda yer almıştır.

Yazar adı verilmeyen yazılar ise "İmzasız" olarak belirtilmiş ve sıralamada "İ" harfinde yer almıştır. İmzalı yazılarda her yazarınki tarihe göre sıralanırken; imzasız yazıların kendi içindeki dizilişinde, benzer konu başlıklarının bir araya toplanması amacıyla, yazı başlıkları esas alınmıştır.

"Tahlilî Fihrist"in ikinci kısmında konularına göre sınıflama yapılmıştır. Burada öncelikle edebî yazılar; şiir, hikâye, tiyatro, biyografi, mektup, mülakat, inceleme, hatıra, ilan, tefrika, karikatür başlığı altında; makaleler ise askeri, eğitim, ekonomi, hukuk, matbuat, sağlık, siyasi ve sosyal başlığı altında sınıflanmıştır.

Konusuna göre sınıflamada yazarın aynı konudaki yazılarının kendi içindeki sıralanışında yazı başlıkları esas alınmıştır. Gazetede fazlaca yer tutan haber içerikli yazılar da konularına göre sınıflanmıştır. Gazetenin *Şuunlar* sütunundaki tüm yazı başlıkları ise her sayısı bir arada toplanarak tarih sırasına göre "Olaylar" başlığı altında verilmiştir.

III. Bölüm'de ise "Metinler" adı altında başta edebiyat ve basına ilişkin olmak üzere siyasi ve sosyal konuları içeren yazılar Latin harflerine aktarılmıştır. Seçilen metinlerle devrin siyasi ve içtimai yapısına ve gazetenin bu dönemdeki konumuna açıklık getirilmesi amaçlanmıştır.

Sözcükler Latin harflerine aktarılırken şu ilke ve yöntemler esas alınmıştır:

Osmanlı Türkçesi'ne ait sözcük ve tamlamaların aslına uygun yazılması amaçlanmıştır. Mesela; *aceyb-ül-itâb, tahlîl-i ta'dâd, uluvv-i cenâb* gibi.

Fiillerin ise günümüzdeki kullanımı esas alınmıştır. Mesela; *girmişdir* değil *girmiştir*; *zann itdi* değil, *zannetti* gibi.

Batı kökenli özel isimlerin yazımında o dildeki yazım esas alınmıştır. Mesela; *Shakespeare, Kral Lear, Macbeth, Byron, Oscar Wilde* gibi.

Batı kökenli bazı özel isim ve yer adlarının aslına uygun okunmasında bazı güçlüklerle karşılaşılmıştır. Aslına uygun okumada tereddüt edilen sözcüklerin sadece Osmanlı Türkçesi ile yazımı tercih edilmiştir.

Öneride bulunulan okumalar ise köşeli ayraç içinde gösterildikten sonra ayrıca Osmanlı Türkçesi'ndeki yazılışına da yer verilmiştir. Mesela; *[*Hinetyan*]* هينتيان , *[*Paprikof*]* پاپريقوف gibi.

Ayrıca bazı kelimelerin baskı hatasından dolayı okunmasında güçlük yaşanmıştır. Bu noktada şu esaslar takip edilmiştir:

Matbaanın baskı hatası nedeniyle okunamayan sözcükleri göstermek için, "köşeli ayraç içinde üç nokta" *[...]* kullanılmıştır.

Okunmada güçlük çekilen bazı sözcükler, hatalı okumadan kaçınmak için Batı kökenli sözcüklerde uygulandığı gibi, Osmanlı Türkçesi ile gösterilmiştir. Mesela; قاپوس، يروسپەقتوسلر gibi.

Büyük oranda doğru okuduğumuza inandığımız ancak baskı hatasından da kaynaklanabilen nedenlerle tereddüt yaşadığımız sözcükler, köşeli ayraç içinde gösterilmiştir. Mesela; insan*[*sınız*]* gibi.

Gazete yazılarının bazılarında köşeli ayraç kullanıldığı görülmüş karışmaması amacıyla kendi eklediğimiz köşeli ayraçlarda "eğik köşeli ayraç" *[ ]* kullanılmıştır.

Tanin gazetesinin ilk 300 sayısına İzmir Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesi (APİKAM), Ankara Üniversitesi Veri Tabanı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Kütüphanesi ile Milli Kütüphane'den ulaşılmıştır.

Yaptığımız bu çalışmanın II. Meşrutiyet sonrası edebî, siyasi ve toplumsal gelişmelere, basında bu anlamda yapılan tartışmalara ilişkin yeni değerlendirmelere ışık tutacağı ümidini taşırken, yeni çalışmalara kaynaklık etmesini dileriz. Çalışmamın her aşamasında metoda ilişkin bilgi birikimi ve engin hoşgörüsü ile bana destek olan danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Osman Yıldız'a, uzun çalışma sürecinde desteğini hissettiğim Ayşe Yeşil'e ve sevgili aileme minnet ve şükran duygularımı sunmaktan mutluluk duyarım.

Trabzon, Temmuz 2011

KISALTMALAR

a.g.e.: Adı geçen eser

a.g.m.: Adı geçen makale

bk.: Bakınız

C.: Cilt

mad.: Madde

Nr.: bk. Nu

Nu: Numara

S.: Sayı

s.: Sayfa

Ünv.: Üniversitesi

vb.:Ve başkaları, ve benzerleri, ve bunun gibi

I. BÖLÜM

GİRİŞ

Tanin Gazetesi gazetecilik tarihimizde önemli bir yere sahiptir. Bu önem bünyesinde barındırdığı yazar kadrosuyla ön plana çıktığı gibi uzun soluklu yayın hayatı içerisinde siyasi ve kültürel hayatımıza ilişkin yaklaşımıyla da kendisini gösterir. 19 Temmuz 1324 (1908)'te basın hayatına başlayan Tanin, ara verdiği dönemler olsa da 1947'ye kadar varlığını sürdürmüştür. Bu açıdan Tanin'in sayfaları siyasi ve kültürel değişimimizin izlerini taşıması bakımından önemli bir kaynaktır.

Bizim çalışmamız Tanin gazetesinin 1-300 sayılarının çıktığı 19 Temmuz 1324 (1908)'ten 20 Haziran 1325(1909)'e kadar olan dönemi içermektedir. Tanin gazetesinin yayın hayatında bulunduğu bu dönem Osmanlı yönetim şeklinin tekrar değişiklik bulduğu sürece tesadüf eder. 1878'de askıya alınan I. Meşrutiyet 10 Temmuz 1908'de tekrar yürürlüğe girmiştir. II. Meşrutiyet'in getirmiş olduğu serbest ortam içerisinde Tanin'le birlikte yüzlerce gazete ve dergi yayın hayatına atılmış olmakla birlikte Tanin'i ayrı tutmak gerekir. Tanin; yeni dönemin öncülüğünü yapmış ve kısa sürede etkin güç olmuştur. İttihat ve Terakki'nin siyasi alanda etkin olma çabası ile Tanin'in basında güç kazanması bu dönemin karakteristik özelliğidir.

Tanin'in bu dönemde gücünü hissettiği oranda siyasette etkin olmayı amaçlaması karşı cepheyi oluşturmuş ve bu 31 Mart Vakası'nda hedef alınmasıyla sonuçlanmıştır. Tanin'in 31 Mart'ta hedef alınması meşrûtî yönetimin sahiplenicisi olmasının sonucu olarak gazetenin bu dönemdeki etki gücünü de göstermektedir.

Mesul müdür ve başmuharrir olarak Hüseyin Cahit Yalçın öncülüğünde siyasetten toplumsal hayata her alanda değişim hedefleyen Tanin, 31 Mart'ta hayal kırıklığı yaşasa da tekrar toparlanmış ve bu süreçten daha güçlü çıkmıştır. 31 Mart, Tanin'in yeni dönemde hedeflediği değişimin yönünü, eski tercübeleri göz ardı etmeden, çizmesini sağlamıştır.

Bu değerlendirmeler ışığında Tanin gazetesini belirli bir zemine oturtmak için şekil ve muhteva bakımmından incelemek kaçınılmazdır.

A.Gazetenin Şekil Özellikleri

Tanin gazetesi, 19 Temmuz 1324 (1908)'te kurucuları (müessisleri) Hüseyin Kazım, Tevfik Fikret ve Hüseyin Cahit öncülüğünde basın hayatına başlamıştır. Gazetenin müdürlüğünü (sahip ve müdürü) Hüseyin Kazım, başmuharrirliğini (sermuharrir/ müdîr-i mesul) Hüseyin Cahit, yazı işleri müdürlüğünü ise Tevfik Fikret üstlenmiştir. Gazeteyi çıkarmak fikrini Hüseyin Kazım önermiş, gazeteye Tanin adını Tevfik Fikret koymuştur.[1]

Tanin gazetesinin düzenli olarak devam ettiği basın hayatı ilk olarak 31 Mart Vakası'yla sekteye uğramıştır. 31 Mart Vakası'nda Tanin gazetesi hedef alınmış, Mekteb-i Mülkiye karşısındaki idarehanesinin kapıları kırılmış ve içeride bulunan gazeteler ile tüm eşyalar bütünüyle yağma edilmiştir. Lazkiye Mebusu Arslan Bey ise Hüseyin Cahit'e benzetildiğinden katledilmiştir. Hüseyin Cahit başta olmak üzere Tanin yazarlarından bazıları İstanbul'u terk etmek zorunda kalmıştır. Siyasette ise Hilmi Paşa kabinesi çekilmiş, Tevfik Paşa sadarete getirilmiştir. Olaylar on bir gün sürmüş, İttihat ve Terakki'nin ileri gelenleri İstanbul dışına, özellikle de Selanik'e -Hüseyin Cahit de Odesa'ya hareket edecek, oradan Peşte yoluyla Selanik'e geçecektir- sığınmıştır.

Hüseyin Cahit, ortam yatışınca tekrar İstanbul'a dönmüştür. Böylece, 31 Mart 1325 (13 Nisan 1909) günü 252 numaralı nüshası çıkan Tanin, 253. sayısını ancak 4 Mayıs 1325 (17 Mayıs 1909) günü çıkararak yeniden yayın hayatına başlamıştır.

Tanin'in 34 gün sonra çıkan 253. sayısının "Teşekkür ve İhtâr" başlıklı yazısında gazetenin maruz kaldığı tecavüz ve taarruz üzerine teessüf ve teveccüh beyan edenlere teşekkür edildikten sonra, Tanin idarehanesi yağma edildiğinde mevcut defterlerin yırtılması nedeniyle abone ve ilân kayıtlarının mahvolduğu belirtilmiş ve bu konuya ilişkin açıklamalarda bulunulmuştur.[2]

Gazete ilerleyen dönemlerde yazıları nedeniyle kapatılmalarla karşılaşınca ad değiştirerek Cenin, Renin, Senin, Hak gibi isimlerle yayınını sürdürmüştür.[3]

Balkan Savaşı sürecinde kendi partisi İttihat ve Terakki'yi dahi eleştirmekten çekinmeyen Hüseyin Cahit, sahibi olduğu Tanin gazetesini 17 Ocak 1913'te İttihat ve Terakki Partisi'ne devretmiştir. Parti genel sekreteri olan Mithat Şükrü gazeteyi satın almıştır. 1922'de Malta'dan döndükten sonra Hüseyin Cahit, Tanin gazetesini tekrar yayımlamıştır. Gazete daha sonraları 1925'te İstiklal Mahkemesi tarafından

[1] US, Asım, "Gördüklerim, Duyduklarım, Duygularım", Vakit Matbaası, İstanbul, 1964, s. 9.
[2] 4 Mayıs 1325 (1909), nr. 253, s. 1.
[3] İSKİT, Server Rıfat, Türkiye'de Matbuat Rejimleri, İstanbul, 1939, s. 109.

kapatılmıştır.[4] Cahit, Tanin'i 1943'te tekrar çıkarmış, 1947'de ise daha zengin bir içerikle çıkarılacağı vaadiyle kapatmış; ancak gazeteyi tekrar çıkarmamıştır.[5]

Tanin gazetesinin incelemesini yaptığımız ilk 300 sayısı ise 19 Temmuz 1324(1908) ile 20 Haziran 1325(1909) tarihleri arasında neşredilmiştir.

Bu tarih aralığında yayımlanan gazeteye baktığımızda "Tanin" klişesinin, ilk sayfanın üst ortasına yerleştirildiği görülmektedir.

Gazete klişesinin sağ üst kısmında gazetenin sayısı, onun altında mesulleri, yine altında Mahal-i İdare başlığı ile idare merkezi, bu ifadenin altında ise gazetenin abone bedeline ilişkin bilgi verilmektedir.

Gazete klişesinin solunda ise öncelikle üst kısmında tarihi, onun altında müdürü ve ser-muharriri yer almaktadır. Hemen altında "İhtâr-ı Mahsusa" başlığı ile *"Neşredilmeyen âsâr ve evrâk iade olunmaz"* ifadesine, bu ifadenin altında ise yine gazetenin abone bedeline ilişkin bilgi verilmektedir.

Gazetenin adet fiyatı en üst sağ ve solda, günü bu ikisinin ortasında verilmiştir. 90. sayıdan sonra fiyat ve günü klişenin altında yer almıştır.

Gazete, öncelikle 4 sayfa çıkmıştır. 47 ile 89'uncu sayılar arası ise 8 sayfa olarak çıkmıştır. Gazete, sayfa sayısını artırmasına ilişkin değerlendirmesini "İhtar" başlığı ile vermiştir:

> *"Gazetemiz çarşamba gününden itibaren sekiz sahife olarak intişar edecektir. Memleketin her şeyden mahrum olduğu gibi hürriyet zamanının ânî ihtiyaçlarına kifâyet edecek vesâit-i tabîiyeye de malik olmaması bizi bu emelimizi icrâdan şimdiye kadar mahrûm bıraktı. Makinemiz vürûduna, matbuamızın hazırlanmasına daha ziyade intizâr etmeyerek her halde kar'ilerimizi vekâyi'-i hâriciyeden de haberdâr etmek ve bir iki tefrika derç eylemek sûretiyle hizmetimizin dairesini genişletmeyi vazîfeden bildik."*[6]

Tanin, 90. sayı ile tekrar 4 sayfa olarak çıkarılmıştır.

Gazetenin ilk sayfanın dışında diğer sayfalarda üstte tarih, sayfa numarası ve gazete ismi verilmiştir. Sayfalar 4 sütundur. Sütunlarda yer alan yazılar; başlık ve kısa çizgilerle birbirinden ayrılmıştır. Sütunlar ise birbirinden uzun çizgiler ve sütun başlığı

[4] İNUĞUR, M. Nuri, Basın ve Yayın Tarihi, Der Yayınları, İstanbul, 2005, s. 309-310.
[5] HUYUGÜZEL, Ö. Faruk, Hüseyin Cahit Yalçın'ın Hayatı ve Edebi Eserleri Üzerinde Bir Araştırma, Ege Üniversitesi Matbaası, İzmir, 1984, s. 45-46.
[6] 1 Eylül 1324 (1908), nr. 45, s. 1.

ile ayrılmıştır. Tefrikalar sütunların dışında tutulmuş ve sayfaların alt kısmında neşredilmiştir.

Gazete günlük olarak çıkmaktadır. Ancak incelediğimiz dönemlerde iki dini bayram dolayısıyla gazete üçer gün çıkarılmamıştır. 31 Mart Vakası'nda gazetenin yağma edilmesi nedeniyle 34 günlük aranın dışında başka bir ara söz konusu değildir.

Gazetedeki resimler genellikle son sayfalarda yer almaktadır. Bunun nedeni ise resim kullanılan bazı reklamların gazetenin son sayfasında yer almasıdır. Gazetenin diğer sayfalarında ise bazen karikatürlere (131 ve 139. sayılarda), inşaat ve resmigeçit çizimlerine yer verilmiştir.

Tevfik Fikret'in görevde bulunduğu dönemde titizliğinin sonucu olarak gazetede müstensih hatalarına pek rastlanmamaktadır. İlk çıktığı dönem ile yağma edildiği 31 Vakası'ndan hemen sonraki dönemde gazetenin baskı kalitesi biraz düşmüştür. Bu dönemlerin dışında ise baskı kalitesi iyi durumdadır.

Reklamlar bölümünde yazılarda süslemelere, farklı yazı sitillerine başvurulmuştur. Bazı reklamlarda ise Latin harflerinin kullanıldığı görülmektedir. Reklam verenin isteğine göre baskının tersi yönde basılan ilanlar da göze çarpmaktadır. Ancak diğer sayfalarda özen gösterildiği görülmektedir.

Gazetenin şekil özellikleriyle ilgili olarak aktarılan bilgilerin daha somut hale gelmesi amacıyla çalışmanın "Ekler" bölümünde Tanin'in bir sayısının fotokopisine yer verilmiştir.

Tanin'in Sütunları Üzerine

İncelemesini yaptığımız Tanin'in ilk 300 sayısına baktığımızda Tanin'de *Siyâsiyât, Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Açık Sütunlar, Telgraflar, Bugün-Dün, Neler Bilmeliyiz, Şikâyetlerimiz, Şuunlar, Gazeteler* ve *İlanlar* sütunlarının yer aldığını görmekteyiz. Bu sütunlara genel olarak baktığımızda dikkatimizi çeken noktalar şunlardır:

Tanin'in birinci sayfasında yer alan ilk sütun *Siyâsiyât*'tır. Bu sütundaki yazılar uzunluğuna bağlı olarak ikinci sayfaya hatta üçüncü sayfaya taşabilmektedir. Başlangıçta *Siyâsiyât Dâhili* başlığıyla yer alan bu sütun 208. sayıdan sonra *Siyâsiyât* ismini alır. Hüseyin Cahit Yalçın'ın yazıları bu sütunda çıkmaktadır. İstisna olarak Babanzade İsmail Hakkı'nın bir yazısı ile imzasız bir yazı yer almıştır. Hüseyin Cahit,

buradaki yazılarıyla öncelikle dâhili ve harici meseleleri, dönemin diğer gazeteleriyle yapılan tartışmaları, askeri, ekonomik, eğitim, sosyal ve fikri konuları ele almaktadır. Ağırlıklı olarak siyasi konuların kaleme alındığı sütunda gazetenin siyasi yaklaşımını görmek mümkündür.

Siyâsiyât sütunu 300 sayının sadece 68. sayısında yer almaz. Hüseyin Cahit ise sadece 69. ve 2. sayıda bu sütunda yazmamıştır. *Siyâsiyât* sütununun yer almadığı tek sayı olan 68. sayıda ise Hüseyin Cahit'in Bulgaristan'ın bağımsızlığını ilan etmesinden dolayı tedkîkât-ı lâzimede bulunmak üzere konvansiyonel treniyle Bulgaristan'a gittiğine dair haber yer almaktadır. 69. sayıda ise Babanzade İsmail Hakkı'nın "Avusturya'nın Maksad-ı Hakîkîsi" adlı yazısı yer alır. 32. sayıda ise Hüseyin Cahit Yalçın'ın "Sultan Abdu'l-hamid Hân Sâni Hazretleri" yazısı ile İsmail Hakkı'nın "Taşra Me'mûriyeti" yazısı *Siyâsiyât* sütununu paylaşmaktadır. Hüseyin Cahit Yalçın'ın bu sütunda sade ve anlaşılır bir üslubu benimsediği görülmektedir.

Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye sütunu ise 47. sayı ile gazetede yer bulmaktadır. 47. sayı ile gazete 4 sayfadan 8 sayfaya çıkmaktadır ve 89. sayıya kadar devam etmektedir. 89. sayıdan sonra ise tekrar 4 sayfa olarak çıkmaktadır. Ancak gazetenin sayfa sayısı 4'e düşmesine rağmen 89. sayıdan sonra da bu sütuna yer verilmeye devam edilmiştir. Bu sütunda yazıları çıkan yazarlar ise; Babanzade İsmail Hakkı, İsmail Müştak Mayakon, Ali, Ali Zeki, Bedi Nuri, Sefir Bey, L(âm). ويلس, Ebu-l-Fikret, Sâsûn (Bağdat Mebûsu), Necip, Selânikli Tevfik, Süleyman Nutku, Vicdâni'dir.

Bu yazarlardan Babanzade İsmail Hakkı ile İsmail Müştak Mayakon'u ayrı tutmak gerekir. Çünkü ağırlıklı olarak iki ismin dahili ve harici meselere ilişkin makaleleri bu sütunda yer bulmuştur.

İmzasız makaleler de bu sütunda çoğunluktadır. İç siyasi meselelerin ağırlıklı ele alındığı sütunda; haber niteliğinde yazılara, yerli ve ecnebi gazetelerden alıntı, mülakat, telgraf ve resmi yazılara yer verilmiştir.

Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye sütunu ise öncelikle 26. sayıda *Siyâsiyyât-ı Hâriciyye* sütunu olarak yer alır. 56. sayı ile *Siyâsiyyât-ı Mühimme-i Hâriciyye* sütununa dönüşür. 58. sayıda *Siyâsiyyât-ı Mühimme-i Hâriciyye* ve *Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye* başlıklarının ikisine de ayrı ayrı yer verilir. 112. sayı ile birlikte ise sadece *Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye* sütunu kullanılır. Ağırlıklı olarak Babanzade İsmail Hakkı ve İsmail Müştak Mayakon'un makaleleri bu sütunda yer bulmuştur. Diğer yazılar ise imzasızdır.

Bu sütunda haber niteliğinde yazılara, yerli ve ecnebi gazetelerden alıntılara, son siyasi gelişmelere ilişkin telgraf ve resmi yazılara yer verilmekte ve ağırlıklı olarak dış siyasi meseleler ele alınmaktadır.

Açık sütunlar ise makale, tartışma, mektup ve hatıraların yoğunlukta olduğu sütundur. Siyasi meselelerin yanında, askeri, ekonomi, eğitim, sağlık gibi birçok konu bu sütunda işlenmekte; uzman kişilerin, okuyucuların yazarlarına yer verilmektedir. Tanin'in okuyucularıyla iletişiminin en yüksek olduğu sütundur. Bu sütunda yer alan yazılara baktığımızda şu yazarların yer aldığı görülmektedir: Halide Edip Adıvar, Tevfik Fikret, İsmail Müştak Mayakon, Babanzade İsmail Hakkı, Hüseyin Kazım Kadri, Mustafa Satı Husri, Fâik Ali, İzzet Fuat (Keçecizade), İbn-üs-seri Ahmet Cevdet, Ahmet Niyazi (Piyade Kolağası), Ali Seydi, Mütercim Rüşdi Paşa-zâde Süleyman Reşad Bey, M (im). A(yın)., Selma, Mahmûd, Müfîde Ferid Tek, M (im). Z (el)., H (e). S (in). B (e)., M (im)..., Ahmet Es'ad, Süleyman Nu'mân (Doktor), Mahmud Ali, Bedi Nûri, İsmâil Rıfkı, Mülâzim Yümnî, Ali Suad, Rıfat Bilge, Debreli İsmâîl Paşa-zâde Mehmet Fuad, Sefir Bey, Muhammed Ali, Muhyiddîn, Ahmet Salâhaddîn, Ahmet Saki (Giritli), Salih Zeki Aktay, İbrahim Vâsıf (Doktor), Celal Nûri İleri, Salih Kerâmet.

Ali Kemal Bey'in mektupları, Sadrazam Said Paşa'nın siyasi hatıratı ve okuyucu mektupları da bu sütunda yer almaktadır. Bu sütundaki mektup ya da makale şeklinde yazıların şu imzalarla çıktığı görülmektedir: Bir Zâbit, Hüdâvendigâr Vâlisi Tevfîk, Muhyiddin (Doktor), Doktor Zühdi (Selanik Hastahanesi Ser-tabîbi), Operatör Doktor, Bir Kar'i, Buhûr İsrâîl, Memduh Adnan, Bende Ahmet Kemâl, Nureddin (Fırka-i Ahrar Kâtib-i Umûmisi), Fâik (Mekteb-i Mülkiyye ve Mekteb-i Sultâni Riyâzet-i Bedeniye Muallimi), Refik Nâfî (Doktor), Viyolonist Zeki, İsâk Hazân (Hukuk Mektebi Müdâvimlerinden), Osman Halîl (Gosineli), Fârûkî Sâmi (Zabtiye Nâzırı), Safvet (Urfa Meb'ûsu), Mehmet Sa'dî.

Gazetenin sadece 1, 2, 4, 7, 8, 9, 11 ve 36. sayılarında yer alan sütun ise *Bugün, Dün* sütunudur. 1, 2, 4, 7, 8, 9 ve 36. sayılardaki yazılar imzasız kısa haber-eleştiri yazılarıdır. 11. sayıda ise Halide Edip Adıvar'ın "Hafiyeler-Gazeteciler" başlıklı makalesi yer alır. Diğer sayılarda ise bu sütuna yer verilmediğini görmekteyiz.

Tanin'in sadece 5, 6, 7, 14, 16, 17, 19, 20, 22, 23, 30, 33, 34, 36, 38, 42, 43, 44, 50, 57, 92, sayılarında yer alan sütun ise *Neler Bilmeliyiz* sütunudur. *Neler Bilmeliyiz* sütun başlığının altında *"Öğretmiyoruz, Öğreniyoruz"* alt başlığı kullanılır. 7. sayıda Ahmet Şuâyb'in Kanun-i Esâsi'nin ihtiyaçlarımıza göre şekil almasının gerekliliğine vurgu yaptığı "Kanun Tekâmülü" başlıklı yazının dışındakiler imzasızdır. Bu sütunda

ele alınan konular hukuksal içerikli olup mebus seçimi, meclisin işleyişi, düzenlemeler ile hak ve sorumluluklar üzerinedir.

Gazeteler sütunu ise 1, 2, 3, 8 ve 15. sayılarında yer alır. 1. sayıda yerli ve yabancı gazetelerden; 2, 3 ve 8. sayılarda sadece yerli gazetelerden alıntı yapılmıştır. 15. sayıda ise Sabah'tan Hâlit Ziyâ'nın "İkdâr-ı Ma'kûveyn" ve İkdam'dan Muhammed Cavid'in "Gümrüklerimiz" başlıklı yazılarına yer verilmiştir. Sonraki sayılarda bu sütunun yer almadığını görmekteyiz. Bu sütunun kaldırılmasıyla gazetelerden yapılan alıntılara diğer sütunlarda yer verilmiştir.

Telgraflar sütunu gazetenin 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 18, 26, 27, 28, 29, 31, 33, 35, 36, 210, 237 sayıları dışında her sayıda yer alır. Bazen *Harici ve Dâhili Telgraflar* şeklinde ayrı ayrı gösterilmiştir. Ancak genel eğilim olarak *Telgraflar* başlığıyla verilmiştir. Dâhili telgraflar vilayetlerden gelirken; harici telgrafların genellikle şu merkezlerden geldiği görülmektedir: Petersburg, Kahire, Paris, İtalya, Roma, Tahran, Bükreş, Viyana, Londra, Tebriz, Belgrat, Berlin, Lizbon, Tuna, Atina, Budapeşte, Selanik, Strasburg, Sofya, Prag, Kopenhag, Madrid, Amsterdam, Riodejaneiro, Kolmar, Vaşington, Sen Sebastian, Lahey, Tiflis, Moskova, Münih, Palermo, Napoli.

Telgrafların geldiği merkezlere baktığımızda Avrupa ağırlıklı olduğu ve Balkan buhranının yaşandığı dönemde buhrana ilişkin telgrafların ağırlık kazandığı görülmektedir. Telgraflarda ağırlıklı olarak siyasi gelişmeler yer almakla beraber sosyal gelişmelere de yer verildiği görülmektedir.

Şikâyetlerimiz sütununda ise yazılar haber niteliğindedir. İmzasız yazıların ağırlıkta olduğu sütunun içeriğine baktığımızda; azınlıklar temelinde siyasi eleştiriler ve uyarılar yer almakta; idari aksaklıkların giderilmesine, düzenlemelerin sosyal yansımalarına, vilayetlere ve basının çeşitli yayınlarına yönelik değerlendirmelere yer verilmektedir. Ancak bunların dışında bazı makaleler de yer almaktadır. Bunlar; 28. sayıda Hüseyin Cahit'in "Murad-ı Hâmisin Türbesi" başlıklı yazısı, Babanzade İsmail Hakkı'nın yine 28. sayıdaki "Âdâb ve Zâif-i Matbuât" başlıklı yazısı ile 42. sayıda Abdülmecit bin Abdülaziz Han'ın "Sadrazam Fehametlü Devletlü Kamil Paşa Hazretlerine" başlıklı hitabıdır.

Şuunlar sütunu ise Tanin'in ilk sayısında *Dahili* ve *Harici* olarak ayrılmıştır. 2. sayıdan 36. sayıya kadar (21. sayıda *Dâhili* ve *Harici* olarak ayrılmıştır.) ve 48. sayıda sadece *Dahili* alt başlığı kullanılmıştır. 39, 40, 42 ve 44. sayılarda ise *Dahili* alt başlığı

kullanılmaz; ancak dış gelişmelere ayrılan sütunda *Hâriciye* alt başlığı kullanılır. Diğer sayılarda ise sadece *Şuunlar* başlığı kullanılır.

Şuunlar sütununda bazı makaleler de yer almaktadır. Bunlar; İzzet Melih imzasıyla yer alan 3. sayıdaki "Tan Muhâbiri ile Mülâkât" yazısı ile 10. sayıda "Lehistan ve İslâmiyet" başlıklı kitap tanıtım yazısıdır. 13. sayıda ise Hâlit Ziyâ'nın Sabah gazetesinden "Hürriyet ve Resmiyet" yazısı alıntı yapılmıştır. Yine 48. sayıda "Çiftliğe Doğru" ve 156. sayıda "Ziraât Hasbihallerinden" başlıklı Hüseyin Kazım'ın makaleleri, 53. sayıda "Keşof Efendi Hâdisesi ve Vreme Gazetesi" başlığıyla Hüseyin Cahit'in bir makalesi yer alır. 254. sayıda ise "Ölenlerle Öldürenler!" başlığıyla Halide Edip'in makalesine yer verilmiştir.

Şuunlar sütununa genellikle gazetenin son iki sayfasında yer verilmiştir. Bazen sadece son sayfada yer bulan sütunun haber zenginliğine göre iki ya da üç sayfayı da kapsayacak genişliğe ulaştığı görülmektedir. İlk sayılarda içerik olarak çeşitlilik arz etmeyen *Şuunlar* sütunu ilerleyen sayılarda içerik ve çeşitlilik bakımından zenginleştirilmiştir. Her sayıda yer bulan bu sütun siyasi, askeri, sosyal ve kültürel olaylardan; sıradan vakalara kadar her türlü gelişmeler, düzenlemeler bu sütunda yer bulmaktadır. Bunun yanında ülke sınırlarının ötesinde her türlü gelişmelere, iç ve dış basındaki haberlere de bu sütunda yer verildiği görülmektedir.[7]

İlanlar sütunu ise ilk defa 49. sayıda yer alır. Resimli ilk ilan ise 56. sayıda yer almaktadır. *İlanlar* sütununa gazetenin son sayfasında yer verilmektedir. İlk ilanlarda özel ders hocalığı; yeni çıkan kitap, gazete ve dergilerin tanıtımı; konferans ve tiyatro ilanları; mülk satışları; ithal ve yerli tekstil ürünleri satışı yapan mağaza tanıtımları yer almaktadır. İlk dönemlerde özellikle tekstil ağırlıklı reklamların; kitap, dergi, gazete tanıtımlarının; tiyatro, sergi ve konferans gibi ilanların ağırlıkta olduğu görülmektedir. İlerleyen sayılarda *İlanlar* sütunu daha geniş yer tutmaktadır. Gazete sağlık ve gıda ürünleri, zirai makine tanıtımlarına da bu sütunda yer vermiştir. İlanlarda "en son moda", "en âlâ", "bilcümle Avrupa sergilerinde altın ve gümüş madalyalar ile mazhar", "Amerika'da icat olunan", "fevkalâde", "kemâl-i emniyetle", "büyük fırsat", "müstesna" gibi ifadelerin kullanıldığı görülmektedir.

B. Gazetenin Muhteva Özellikleri

[7] Bu sütundaki yazı başlıkları, "Olaylar" başlığı altında II. Bölüm'ün sonuna tarih sırasına göre konulmuştur.

1-Yazar Kadrosu

Tanin, geniş bir yazar kadrosuna sahip olmasına karşın yazarlarının devamlılık arz etmedikleri görülmektedir. Bazı yazarlar sadece birer yazısıyla karşımıza çıkmakta, okurlardan gönderilen mektuplar da gazetede önemli bir yer tutmaktadır. Bazı yazılarda ise sadece ad ya da rumuz kullanılmaktadır. Bu nedenler, yazar isimlerine tam olarak ulaşmamızı güçleştirse de biz değişik kaynakları tarayarak yazar isimlerini tespit etmeye çalıştık.

Gazetede yazıları devamlılık arz eden yazarlara baktığımızda başta Hüseyin Cahit Yalçın olmak üzere Bâbânzâde İsmâil Hakkı, İsmail Müştak Mayakon, Halide Edip Adıvar, Salih Zeki Aktay, İzzet Melih Devrim, Cenab Şahabbetin, Halit Ziya Uşaklıgil, Muhammed Cavid (Selanik Meb'ûsu), Hüseyin Kazım Kadri, Salih Keramet, Sefir Bey, Mustafa Sâtı Husri ve İzzet Fuat (Keçecizade)'ın[8] isimleri ön plana çıkmaktadır. Gazetede yazıları yer alan yazarlara, ele aldıkları konular ışığında baktığımızda şu sonuçlara varmaktayız:

Tanin gazetesinin en önemli ismi Hüseyin Cahit'tir. Gazetenin sermuharrir ve müdîr-i mesulü olarak Cahit, ağırlıklı siyasi meseleler olmak üzere gündeme ilişkin tüm konularda yazılarıyla hemen her gün karşımıza çıkmaktadır. Cahit kadar olmasa da gazetede yazıları ile dikkat çeken diğer iki isim ise Bâbânzâde İsmâil Hakkı ve İsmail Müştak Mayakon'dur. İkisi de iç ve dış siyasete ilişkin yazılarının yanında farklı yazılarıyla dikkat çekmektedir. Sadrazam Said Paşa'nın siyasi hatıraları da gazetede önemli yer teşkil etmektedir. Bunun yanında siyasi yazıları ile dikkat çeken diğer isimler şunlardır: Ahmet Salâhaddîn,[9] Ahmet Saki (Giritli), Ali Zeki, Esmaî (Yusuf Samih),[10] Bahaâddîn, Bedi Nûri, Buhûr İsrâîl, Celal Nûri İleri, Ebu-l-Fikret,[11] Elhâc Mustafa, İzzet Melih Devrim, Kilisli Rıfat, M (im), M (im). Z (el)., Muhyiddîn, Mustafa Nûri, Safvet, Salih Zeki Aktay, Sefir Bey, Selânikli Tevfik, Vicdâni.[12]

Tanin'de sadece bir defaya mahsus yazısı yayımlanan yazarlardan; yazıları siyasi içerikli olanlar: A. Lapokin, Ahmet Es'ad, A(yın) Mithat, Ahmet Naîm, Ahmet Sâkî,[13] Ahmet Muhtar, Ahmet Tevhit, Ali, Ali Fahri, Ali Haydar Emîr, Ali Seyyid, Âsaf

---

[8] İzzet Fuat Paşa (Süleyman) Keçecizâde. Yazarın "Askeri Konferanslar" adlı Matbaa-i Artin Asadoryan ve Mahdumları'ndan 1325'te çıkmış bir kitabı ile "Kaçırılan Fırsatlar" adıyla 1325'te Matbaa-i Ahmed İhsan'dan çıkmış diğer bir kitabı bulunmaktadır. (bk. ÖZEGE, Seyfettin, Bağış Kitapları Kataloğu, Atatürk Ünv. Basımevi, Erzurum, 1980, C. 1-2: A-K, s. 38, s. 354.)

[9] Yazarın "Tetebbuât-ı Siyâsiye", "Makedonya Meselesi ve Balkan Harb-i Âhiri", "Hukuk-ı Amme" adlı kitapları ile "Hukûk-ı Umûmiye-i Düvel", "Avrupa'nın Diplomasi Tarihi", "Medeniyet Yalanları" isimli çevirileri vardır. (bk. Özege, a.g.e., C. 1-2-3-4-5.)

[10] Yazarın bazı kitapları: "El-Arif", "Liverpol Müslümanlığı, "Sicilya Hâtırası", "Seyahat-i Esmaî", "Âsâr-ı Cemaleddin" (bk. Özege, a.g.e., C. 1-2: A-K, s. 33, 36. C. 3-4: L-Z, s. 9, s. 229, 234.)

[11] Yazarın bir kitabı mevcuttur: "Bir Fıtrat-ı Nadire", Osmanlı Matbaası, Adana, 1330. (bk. Özege, a.g.e., C. 1-2, A-K, s.77.)

[12] Zabit ve muharrir. Şahsın "III. Ordu'ya Armağan Asker" adlı 1324 yılında İstanbul Asır Matbaası'ndan çıkan bir kitabı bulunmaktadır. (bk. Özege, a.g.e., C. 3-4, L-Z, s.382.)

[13] Yazarın "Celal Nuri Bey ve Cezri Fikirleri", "İcar ve İstîcâr Mesâili Şerhi", "Osmanlı" , "Muhtasar Osmanlı Tarihi" adlı kitapları ile "Romalıların Azamet ve İnhitatları Hakkında Mülâhazât" adlı çevirisi vardır. (bk. Özege, a.g.e., C. 1-2-3-4-5)

Bâhir, Bedreddin Mümtâz, Dağavaryan (Sivas Mebûsu), Ethem, Fahri, Fâik Ali, Hafız Veyiş, Halîl (Kâtib-i Umûmi), Hüseyin Bahâ, İbn-üs-seri Ahmet Cevdet, İbrâhim Edhem (Eskişehir Beledî ve Hey'et-i Teftîşiyye Reîsi), İhsan, İsmâîl Paşa-zâde Mehmet Fuad (Debreli), K (ef). S (ad), Kavas Oğlu Fuad (Da'va Vekili), Köprülü-zade Mehmet Fuad, Mahmut Ali, Mehil, Mehmet Fevâid Hulûsi (Trablusşam Mebûsu), Mehmet Hikmet, Mehmet Sa'dî, Mehmet Arif, Memduh Adnan, Memduh, Mihridar, Miralay Şâkir, Muhammed Aziz, Muhammed Behram, Muhammed Şevket, Muhammed, Muhyiddin, Mustafa Fehmi (5. Ordu Levazım Birinci Şu'besi Müdürü), Mustafa Suphi, Mustafa Zihni, Müzmenli-zâde Ahmet Mûfık, Necip Âsım, Necip, Nureddin, Nûri (Meclîs-i Mebûsân A'zâsı), Nûrî-i Girîdi (Hey'et-i A'yan A'zâsı), Osman Halil (Gosineli), Rahmi (Selanik Meb'ûsu), Reşad, Rıfat, Sami, Sâsûn (Bağdat Mebûsu), Süleyman Nutku, Süleyman Paşa-zâde Sâmî, Şükrü, Vefik Nâhi (Doktor), Viyolonist Zeki, Yunus Vehbi.

Halide Edip Adıvar ise siyasi, toplumsal, matbuat, eğitim ve edebî içerikli yazıları ile dikkat çekmektedir. Çoğu zaman güncel siyasetin göz ardı ettiği meseleleri ortaya çıkarması ve toplumsal yaşayışın olumlu bir değişim süreci geçirmesine olan katkısı bakımından Adıvar'ın yazıları dikkat çeker. İki yazısıyla yer alan Müfîde Ferid Tek ise Adıvar'ın sosyal duyarlılığı ile paralellik arz etmektedir. Cenab Şahabettin siyasi ve sosyal hayata ilişkin kendisine özgü değerlendirmesiyle karşımıza çıkmakta, matbuata dair değerlendirmelere yer vermektedir. Halit Ziya Uşaklıgil'in ağırlıklı olarak kısa öyküleri, Memduh Şevket Esendal'ın iki öyküsü, Hüseyin Şükrü Bey'in[14] tiyatro eleştirisine ilişkin yazıları yer almaktadır. 147. sayıya kadar mesul müdür olarak yer alan Tevfik Fikret'in ise iki şiiri yer almaktadır. Hüseyin Suâd Yalçın'ın ise iki şiiri ile bir siyasi yazısı mevcuttur. Ayrıca Ahmet Hâşim ve Mehmet Rauf'un Leyla piyesine ilişkin birer makaleleri, André Derain'in bir karikatürü, Madam Serpuhi Makriyan'ın Halide Edip'e yazdığı bir yazısı, Nigar Münir'in de Besa oyunuyla ilgili yazısı edebî açıdan önemli yazılardır.

Gazetede ekonomi içerikli yazılar ise Salih Zeki Aktay ve Muhammed Cavid (Selanik Meb'ûsu)'e aittir. Özellikle Salih Zeki Aktay istatistîk idâreleri hakkındaki değerlendirmelerinde sosyal, siyasi, ekonomik meselelerin istatistikî açıdan ele alınması gerektiğini savunmaktadır. Muhammed Cavit (Selanik Meb'ûsu) de istatistik idarelerini ele almakta ve gümrükler meselesine eğilmektedir. Sefir Bey ise Osmanlı Devleti'nin borçlanma politikasına yönelik yazılar kaleme almaktadır. Bedi Nuri'ye baktığımızda mali politikamız ve vergiler üzerinde durduğu görülmektedir. Ayrıca Ali Suad, F (e). M (im), Yûsuf Râzî ekonomik içerikli yazılarıyla yer almaktadırlar.

Zirai kalkınma ve tarımsal makineleşme temelinde yazıları ile dikkat çeken isimler ise Hüseyin Kazım Kadri ve Salih Keramet'tir. Hüseyin Kazım gazetenin sahip ve müdürü olarak 194. sayıya kadar yer almaktadır. Bu sayıdan sonra ise Hüseyin Kazım Kadri'nin gazetede ismi görülmemektedir. Sefir Bey ise Paris'ten yazdığı ekonomi ağırlıklı yazıları ile dikkat çekmektedir.

[14] Hüseyin Şükrü Bey Alexandre Dumas'ın "Kraliçe Margo" romanını çevirmiştir. (bk. Özege, a.g.e., C. 1-2, A-K, s.403.)

Tanin'de sadece bir defaya mahsus yazısı yer alan yazarlardan ekonomi içerikli yazıları bulunanlar ise: Anton Tıngır, Bedî' Fevzi, Ca'fer Fahrî,[15] E (lif) Rıfkı, Mahmûd (Zirâat Bankası Tahrîrât Baş Kâtibi), Mahmut, Nazım, Râşid, Rıfkı, Yûsuf (Me'mureyn-i Rüsûmiyye'den).

Eğitim ve sosyal içerikli yazıları ile öne çıkan yazarlar ise Mustafa Sâtı Husri, Halide Edip Adıvar, Ahmet Şuayb, İsmail Rıfkı ve Süleyman Nu'man'dır.

Tanin'de sadece bir defaya mahsus yazısı görünen yazarlardan eğitim-sosyal içerikli yazıları bulunanlar ise: E (lif) T (e) *[*Hinetyan*]* هينتيان (Mualim), Fazıl Ahmet, Kemal Cenâb (Doktor), Selim Sırrı (Terbiyye-i Bedeniyye Mektebi Müdîr-i Müessisi), Abdünnâfi' (Mekteb-i Sultâni Tahrîrât Kâtibi), Âsaf, Hakkı, İbrahim Vâsıf (Doktor), İlhâmi İbnülhakkı (Dârul-Fünûn Muallimi), İsâk Hazân (Hukuk Mektebi Müdâvimlerinden), M (im)... M (im), Muhammed Bahâ', Muhammed Gâib (Mühendis), Muhammed Sa'di (Mülkiye Kaim-makamlarından), Süheyl, Zühdi (Selanik Hastahanesi Ser-tabîbi).

Askeri içerikli yazılar kaleme alanlar ise başta İzzet Fuat (Keçecizade) olmak üzere Vicdani, A (yın). Sâmî (Piyade Mülâzimi), Ekrem Nakî (Süvari Binbaşı), M (im). A(yın)., Y (e) sayılabilir.

Tanin'de sadece bir defaya mahsus yazısı yayınlanan yazarlardan askeri içerikli yazıları bulunanlar: Ahmet Rasim (Bahriyeli), Ahmet Niyazi (Piyade Kolağası), Ali Seydi, Ali Vasfi (Binbaşı), Âsaf, Yahya Sezâi, Yümnî (Mülâzim).

Gazetede matbuat içerikli yazılarıyla öne çıkan diğer isim ise Mustafa Nûri'dir.[16] Ali Kemal Bey'in ise Tanin'le yaşadığı tartışmalar nedeniyle cevap niteliğindeki mektuplarına yer verilmiştir.

Tanin'de sadece bir defa yazısı yer alan yazarlardan matbuat içerikli yazıları bulunanlar: Nuri (Mühendis), Zihni Zâde Girîdi Muhammed Ali ve Selma'dır.

Gazeteye gönderilen mektuplar ise içeriği açısından siyasi, sosyal, ekonomik, hukuk, matbuat vb. konuları içerebilmektedir. Tanin'e sadece bir defaya mahsus mektup gönderen yazarlar ise şunlardır: Adnan (Doktor), Ahmet Kemâl, Ahmet Niyazi (Piyade Kolağası), Câvid (Erkân-ı Harbiye Mîr-livâsı), Cündî, Fâik (Mekteb-i Mülkiyye ve Mekteb-i Sultâni Riyâzet-i Bedeniye Muallimi), H (e). S (in). B (e)., Hacı İbrahim Beyzâde Cemâl, İzabel Karay, L(âm). ويلس, M (im). Ş (ın)., Muhammed Ali, Muhyiddin (Doktor), Mütercim Rüşdi Paşa-zâde Süleyman Reşad Bey, P (e). Nikolayidis, Rasih (Dîvân-ı Muhâsebât Reîsi), Rauf, Refik Nâfî (Doktor), Remzi Osman (Tıbbiyye-i Askeriyye), Reşît Âkif, Rıza (Tophane Celb Hânı Odabaşısı), S(in). A (yın); Salih Sûdi (Piriştina Sancağı Reisi), Süleyman Nüzhet, Süleyman Paşa-zâde Sâmih, Şekîb (Mağnîsa Meb'ûsu), Tevfîk (Hüdâvendigâr Vâlisi).

---

[15] Cafer Fahri (Dikmen). Yazarın bazı kitapları: "Av ve Salon Kitapları", "Vebâ-i Bakariyenin Çare-i İndifaı" (bk. Özege, a.g.e., C. 3-4, L-Z)

[16] Yazarın "Dürer-i Mültakata Zeyl-i Cevahir-i Mültakata" isimli eseri 1288 yılında neşredilmiştir. (bk. Özege, a.g.e., C. 1-2, A-K, s.154.)

2-Tanin'in Dönemin Siyasi Olaylarına Yaklaşımı

Tanin'in yayın hayatına başladığı II. Meşrutiyet'in ilanından sonraki dönemde basının gücü artmıştır. Tanin ise bu siyasi değişim sürecinin etkili gücü olmayı hedeflemiştir. Bunun izlerini Hüseyin Cahit'in Tanin'in birinci sayısındaki "Bâbıâli'nin Mesleği"[17] başlıklı makalesinde görürüz. Cahit'in gündeme getirdiği ilk mesele Bâbıâli'nin kök salmış alışkanlıkları üzerinedir. Ona göre; Bâbıâli en mühim meseleleri bile günlerce hatta aylarca *"savsaklama"* eğilimindedir. Ancak; artık kurumlar da meşrutiyetle değişim sürecine uyum sağlamak durumundadır. Kânûn-i Esâsî'nin ilanıyla *"Milletin emniyetini kazanacak icrââta Bâb-ı Âli derhâl tevessül etmeli, halkı tatmîn etmeli, bu hürriyetin ciddî ve sahîh olduğuna emniyet vermeli"*dir.[18]

Ancak Cahit'in düşüncesinde Babıâli bu görevi yerine getirememektedir; çünkü "*Hâlâ Meclis-i Hâs'da ahâlinin -muvakkaten olsun- i'timâd edemeyeceği kimseler var."*dır. [19] Babıâli eski fikirlerden hâlâ ayrılamamıştır. Esas olan ise görevde bulunacak kişilerde *"liyakat"*in olmasıdır. Cahit, bu yüzden yeni sürece uyum sağlayamayacakların görevden alınmasını ister. Yeni dönemde hangi değerler üzerinden siyaset yapılacağını da ele alan Cahit'e göre: *"Millet memleketin dümenini emin ve metîn ellere tevdî' etmeye her zamandan ziyâde şu devre-i buhrânda muhtâcdır."*[20] Cahit'in ele aldığı bu yaklaşım diğer sütunlarda da işlenecek ve liyakat esasının yanında halk merkezli siyasete vurgu yapılacaktır.[21]

Gazetenin ilk sayılarında Meşrutiyet öncesi dönemin siyaset üzerinde bıraktığı olumsuzluklar da ele alınır. Hüseyin Cahit "Kaht-ı Rical",[22] Halide Edip "Eski İdarenin Temizlenemeyen Zararları"[23] başlıklı yazılarında istibdat döneminin yarattığı zararların etkisinin hala devam ettiği görüşündedirler. Hüseyin Cahit, istibdat döneminde Balkanlardaki gayrimüslimlerin zulme uğradığı yolundaki değerlendirmeler günderme

[17] 19 Temmuz 1324 (1908), nr:1, s. 1.
[18] 19 Temmuz 1324 (1908), nr:1, s. 1.
[19] a.g.m.
[20] a.g.m.
[21] İsmail Müştak'ın II. Meşrutiyet sonrası halk-saray yakınlaşmasının nasıl boyut kazandığına ilişkin değerlendirmesi için bk. Tanin, 24 Temmuz 1324 (1908), nr:6, s.3.
[22] 31 Temmuz 1324 (1908), nr:13, s. 1.
[23] a.g.m.

geldiğinde sadece gayrimüslim unsurların değil müslümanların da sıkıntılar çektiğine dikkat çeker. Cahit, bu değerlendirmeyle birlikte artık yeni bir dönemin başladığı görüşündedir. Ona göre; siyaset belli zümrelerin egemenliğinden çıkıp halkın, anasır-ı muhtelife de dahil, ihtiyaçlarına göre şekillenmektedir.[24]

Tanin'in hükümetlere yaklaşımı ise yapısal değişiklikleri sağlama odaklıdır. Said Paşa hükümetinin istifası sonrası göreve gelen Kamil Paşa kabinesini Tanin öncelikle sükûnetle karşılar. Hüseyin Cahit memleketin selametini temin ettiği sürece "*ses çıkarmamaya memleket namına vacip"* görür.[25] Aynı sayıda Cenab Şahâbettin "Sadr-ı a'zam Kâmil Paşa"[26] başlıklı yazısında Kamil Paşa kabinesi üzerinde dururken Cahit'le aynı düşünceleri paylaşmakta ve peşinen bir şey söylemenin doğru olmayacağını, bekleyip görmek gerektiğini dile getirmektedir.

Hükümet programının yayımlanmasından sonra da Tanin aynı temkinli tavrını sürdürmektedir. Ancak zamanla Tanin'in Kamil Paşa hükümetine karşı yaklaşımının değiştiğini görmekteyiz. Nitekim İsmail Müştak Mayakon, hükümeti birinci ayından sonra milletin beklentilerine rağmen *"icraat namına bütün hayat-ı memleketi âtıl bırakacak faaliyetler"*[27] gösterdiği gerekçesiyle eleştirecektir. Mayakon icraatların sadece sonuçlarıyla değil sebepleriyle de bilinmesi gerektiğine inanmaktadır. Tanin'in halk merkezli siyaset yaklaşımı Mayakon'un 'şeffaf siyaset'in gerekliliğine olan vurgusu ile daha da belirginleşmektedir.

Hüseyin Cahit'in Kamil Paşa hükümetine yönelik ilk ciddi eleştirisi ise hükümetin yürüttüğü siyasetin bir şeklinin olmamasına dönük olmuştur:

> *"Bu yeni hükumetin bir şekl-i maîni olmaması bugün anlaşılmaz bir muamma halinde devam edip gidiyor. Şimdiki hükümetimiz ne eski idare-i müstebideye benziyor, ne o istibdâdı kırıp atan, milleti tahlîs eden Ahrar'ın hükümetine benziyor. "O halde ne gibi bir hükümet karşısında bulunuyoruz?" sualine mütehayyir kalarak karşımızdaki uzviyetin mantığını aramak lüzumu zihinleri rahatsız ediyor."*[28]

Kamil Paşa hükümetinin yürüttüğü politikayı 'muamma' olarak ifade ettiği "Bulgaristan Notası" yazısında eleştirilerini devam ettirir:

[24] 03 Ağustos 1324 (1908), nr. 16, s. 1.
[25] 25 Temmuz 1324 (1908), nr:7, s. 1.
[26] 25 Temmuz 1324 (1908), nr:7, s. 1-2.
[27] 27 Ağustos 1324 (1908), nr. 40, s. 2-3.
[28] 5 Teşrîn-i Sânî 1324 (1908), nr. 108, s. 1.

> *"Pek fena nüfuzlara kapılan Kamil Paşa siyasetinin birçok noktada aleyhinde isek de hiç bir zaman Kamil Paşa'yı vatanı kasden mahv ve inkırâza sürükleyecek bir yola sevkedecek derecede hamiyetsiz addedemeyiz. Binaenaleyh itiraf ederiz ki Kamil Paşa siyaseti bizce henüz tamamıyla halledilmemiş bir muamma hükmündedir."*[29]

Kamil Paşa'nın Meclis-i Mebûsân'ın açılış konuşmasında; "*Meclis-i Mebûsân'da Heyet-i A'yan'ın tasdîkine layık"* kanunlar yapılması tavsiyesini ise Hüseyin Cahit, Kamil Paşa'nın mutlakiyet fikrinin sonucu olarak görür. Cahit'in siyaset vurgusu yine millet odaklıdır:

> *"Meclis-i Mebûsân milletin intihabıyla teşekkül ederken sadrazam paşanın tanzim ettiği liste üzerine ta'yin buyrulan Heyet-i A'yan'a bu derece bir pâye-i bülend vermek Kamil Paşa'nın mutlakiyet fikrinden bir türlü ayrılamadığına delil tutulmak istenilebilir."*[30]

Tanin, Balkan buhranının yoğunlaştığı dönemde Kamil Paşa'nın meclise gelerek dâhili ve harici meselelerle ilgili açıklamalar yapmasını ister. Hüseyin Cahit, İstanbul mebusu olarak Meclis-i Mebûsân Riyasetine takrir yazar. Hükümete karşı eleştirilerinin haklı çıkmasını ise şöyle değerlendir:

> *"Bizim gözümüz daha evvel açıldı. Kamil Paşa siyasetinin acz ve zaafını diğer gazetelerden evvel gördük. Onlar bu hakikati daha şimdiden idrake başladılar ve zannediyorlar ki bu zaafa biz sebep olduk. Mesele pek sade, bir galat-ı rü'yetten ibaret."*[31]

Gelinen noktada Tanin, Meclis-i Mebusan'da istîzâhta bulunması öncesinde *"Kamil Paşa'nın mevkı'-i sadârette kalmasını kendi vesâit-i ıtlâına nazaran selamet ve saadet-i memleket için gayet muzırr"*[32] görmektedir. Kamil Paşa'nın gitmesi durumunda yerine onun kadar haiz birinin bulunmasının güçlüğüne dair Yeni Gazete'nin değerlendirmesini ise Hüseyin Cahit, gereksiz bulur:

> *"Bunda tereddüte mahal göremeyiz. Daha fenasını bulmak kâbil olamayacağı için eski zaman perverdelerinin hangisi mevkı'-i sadârete*

---

[29] 13 Kânûn-ı Evvel 1324 (1908), nr. 146, s. 1.
[30] 9 Kânûn-ı Evvel 1324 (1908), nr. 142, s. 1.
[31] 18 Kânûn-ı Evvel 1324 (1908), nr. 151, s. 1.
[32] 26 Kânûn-ı Evvel 1324 (1909), nr. 157, s. 1.

getirilse o da teşvîş-i umûra bu derecede muvafık olabileceğinde şüphe edilmemelidir."[33]

İkdam'ın Kamil Paşa iktidardan düştüğünde İngiltere ile olan ilişkilerin bozulacağı yolundaki değerlendirmesi yine Tanin'in eleştiri konusu olmuştur. Hüseyin Cahit'e göre, İngiltere ile olan iyi ilişkileri sadece bir kişiye -Kamil Paşa'ya- bağlamak yanlıştır, önemli olan devlet politikasının iki ülke arasındaki ilişkileri devam ettirmesidir:

"İngiltere'nin Osmanlılara dostluğu ile Kamil Paşa arasında ne münasebet vardır?...Kamil Paşa yarın vefat ederse İngiliz dostluğu da bizim için vefat mı edecek? Bu dostluk bu kadar zayıf mıdır?"[34]

Kamil Paşa'nın Meclis-i Mebûsan'da dâhili ve harici konuları ele alan konuşmasının bazı basın organlarınca takdir edilmesini Hüseyin Cahit eleştirir ve *"Kasidelerin yalnız üslubu değişmiş, ruhu kalmış olduğu görülüyor."*[35] değerlendirmesinde bulunur. Aynı basın organları Kamil Paşa'nın meclisteki konuşmasına Hüseyin Cahit'in mecliste iken karşı konuşma yapmamasını gündeme getirmişler ve *'söyleyecek bir şey bulamadığı için'* konuşamadığını öne sürmüşlerdir. Cahit ise; neden söz almadığını şöyle açıklar:

"O gün meclisin hâlet-i rûhiyyesine nazaran mecliste Kamil Paşa politikası hakkında ufak bir muâhezeye tahammül kâbiliyeti yoktu. Netîce çoktan ta'yîn etmiş, meclis zâten herçi-bâd-âbâd Kamil Paşa'yı muhâfaza etmek emel-i kat'iyyesiyle toplanmıştı. Kamil Paşa siyasetini teşrîh edenler Kamil Paşa'nın kazandığı alkışları bütün bütün kuvvetlendirmekten, meclisi bütün bütün tabasbus vadisine düşürmekten başka bir şey yapmamış olacaklardı. Kamil Paşa'yı lüzumundan fazla alkışlamakla meclis küçülüyordu. İşte bunun için söz almaya 'lüzum görmedim.' Kamil Paşa aleyhinde şahsi bir maksad takip etmiyordum. Meclisin emeli ma'lum olduktan sonra mutlaka beyân-ı mütâlaada ısrâr etmek hâlâ şahsi bir garaz arkasında uğraşmak sûretinde telakki olunacaktı. İşte bunun için söz almaya 'lüzum görmedim.' Refiklerim Kamil Paşa nutkunun te'sîr-i sâhirânesiyle latîf bir kâğıt helvası yemiş

33 a.g.m.
34 27 Kânûn-ı Evvel 1324 (1909), nr. 158, s. 1.
35 2 Kânûn-ı Sânî 1324 (1909), nr. 164, s. 1.

gibi mütelezziz idiler. Bu tada biraz merâret karıştırmakta ne lüzum vardı?" [36]

Yalçın, Kamil Paşa'nın meclis konuşmasından sonra görevi bırakması yönünde Meclis-i Mebusan'ın görüş ortaya koymamasını ise mebusların Kamil Paşa'nın gitmesinden sonra kimin geleceği konusunda belirsizlik yaşamasına ve dış siyasette yaşanan buhrana bağlar.

Kamil Paşa kabinesinin görevden alınmasıyla sonuçlanan gelişmeler ise nazırlıklar dolayısıyladır. Maarif, harbiye ve bahriye nazırları Kamil Paşa tarafından değiştirilerek yerlerine Ahrar Fırkası'na yakın isimler getirildiği bir dönemde Hüseyin Cahit bu değişikliklerin sebebini sorar, meşrûtî idareye uygun olup olmadığını sorgular ve Meclis-i Mebûsân'ın bu değişikliklere ne vaziyet alacağını gündeme getirir. Bir gün sonraki "Sadrâzam ve Meşrûtiyet"[37] başlıklı makalesinde ise umumiyetle Rum gazetelerinin sadrazam paşanın bu icraatından memnun olmalarının, yapılan değişikliğin menfaatimize olup olmadığını açıkladığını, belirtir.

Tanin, bu değişikliklerin Meclis-i Mebûsân'a rağmen yapılmasına tepki göstermiş ve hukuki olmadığına yer vermiştir. Meclis-i Mebusan da bu gelişmelere tepki göstermiş ve izahat vermek üzere Kamil Paşa'yı meclise çağırmıştır. Kamil Paşa açıklamayı sonra yapacağını söyleyerek izahatı erteleme yoluna gitmiş; ancak Meclis-i Mebûsân 31 Kânûn-ı Sânî 1324 (1909)'te Kamil Paşa kabinesini mevki'-i iktidârdan düşürmüştür. Böylece*"Meclis tarafından güvensizlik oyu ile düşürülen ilk -ve son- sadrıâzam da o olacaktır."*[38]

Kamil Paşa'nın mevki-i iktidârdan düşürülmesine karşı çıkanlar Kamil Paşa'nın sadâretten ayrılmasının İngiltere tarafından istenmediği yönünde değerlendirmeler yapmakta, Tanin ise buna karşı çıkmaktadır. "Kabînenin Sükûtu ve Avrupa"[39] başlıklı yazısında Yalçın, Kamil Paşa'nın güvensizlik oyu ile mevki'-i iktidârdan düşürülmesinin dış siyaseti nasıl etkileyeceği meselesine değinir. Times gazetesinin Kamil Paşa'nın mevki'-i iktidârdan düşürülmesine yönelik olumsuz değerlendirmesini eleştirir.[40] "Kabînenin Sükûtu ve Avrupa"[41] yazısında ise Avrupa'da siyasetin tek şahsa

[36] a.g.m.
[37] 31 Kânûn-ı Sânî 1324 (1909), nr. 193, s. 1.
[38] TUNAYA,Tarık Zafer, Türkiye'de Siyasal Partiler, C. III, Hürriyet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1989, s. 40.
[39] 2 Şubat 1324 (1909), nr. 195, s. 1.
[40] 6 Şubat 1324 (1909), nr. 199, s. 1.
[41] 3 Şubat 1324 (1909), nr. 196, s. 1.

bağlı olamayacağını hatırlatarak, Meclis-i Mebûsân'ın adem-i itimâd reyinin Avrupa'daki olumlu yansımalarına yer verir:

> *"Dün Fransa ve İtalya mahâfilinin tercümân-ı efkârı olarak aldığımız telgraflar Osmanlı Meclis-i Mebûsân'ın şu adem-i i'timâd reyini vermekle son derecede alkışladığını bize gösteriyor. Aynı te'sîrâtın düvel-i sâire mahâfil-i siyâsisinde de husûle gelmiş olacağını şüphesiz addederim. Emin olmalıdır ki bi-taraf nazarlar uzaktan bizim hâlimizi daha iyi görürler. Çünkü onların menâfi-i şahsiye mücâdelâtının gözlere çektiği perde ile gözleri bağlanmamıştır."*[42]

Cahit, meşrûtî yönetim öncesinde dış politikanın Almanya ile dostane ilişkiler şeklindeyken; gelinen noktada Almanya'ya karşı tavır almayı doğru bulmaz. Ona göre Almanya'nın istibdat döneminde iç işlerimize karışarak istibdada karşı çıkmasını beklemek doğru değildir. Çünkü *"Hiçbir devlet sırf fikr-i insâniyet ve adalet sâikasıyla diğer bir memleketin ahvâl-i dâhiliyesini ıslah maksadına hareket etmez, bu emelle ilan-ı harb etmez."*[43] Bunun yanında Cahit, Kamil Paşa hükümetinin İngiltere'yle dostça ilişkiler kurma eğilimini bir devlet politikası mı yoksa Kamil Paşa'nın kişisel dostluğu mu olduğunu, gündeme taşır.

Kamil Paşa, Meclis-i Mebusan tarafından adem-i itimad reyi ile iktidardan düşürülmesinden uzunca bir müddet sonra açıklamada bulunacaktır. Yalçın, "Kâmil Paşa'nın Îzâhnâmesi" başlıklı yazısında Kamil Paşa'nın açıklamasını değerlendirecek ve Meclis-i Mebûsân'ın adem-i i'timâd reyinde yanılmadığını belirtecektir:

> *"Bu îzâhnâmeyi okuduktan sonra aleyhinde Meclis-i Mebûsân'da rey vermiş bir mebûs sıfatıyla beyân ediyorum ki a'mâk-ı vicdânımda şu dakîkada büyük bir haz ve istirâhât duyuyorum; çünkü yanılmadığıma artık kat'iyen emîn bulunuyorum ve bugün benim bu emniyetim yarın târihin de emniyeti olacaktır."*[44]

Kamil Paşa'nın mevki-i iktidârdan düşürülmesinin ardından yerine geçen Hüseyin Hilmi Paşa kabinesi 4 Şubat 1324 (1909)'te Meclis-i Mebûsân'da programını

---

[42] 3 Şubat 1324 (1909), nr. 196, s. 1.
[43] 24 Teşrîn-i Sânî 1324 (1908), nr. 127, s. 1.
[44] 22 Mart 1325 (1909), nr. 243, s. 3.

açıklar. Hüseyin Cahit, Hilmi Paşa kabinesini *"inkılâb-ı idareden sonra tam meşrûtiyete muvâfik sûrette vücûd bulmuş birinci heyet-i vükelâ"*[45] olarak görür.

Hilmi Paşa kabinesi dönemi sonrası gelişen siyasi hareketlilik Tanin'in dikkatini çekecek, Hüseyin Cahit 17 Şubat 1324 (1909) tarihli "Şerîât İsteriz" başlıklı yazısında alevlenen istibdat ve anarşi eğilimlerine işaret edecektir. Ona göre; daha önce Rum matbuatının, Ortodoks dinine karşı baskı yapıldığı yolundaki haberleriyle umum arasına nifak sokulma gayretleri vardı. Şimdi bu nifak Müslümanlar arasına sokulmak isteniyor. Bu tavır *"Müslümanların hissiyât-ı diniyyesini tahrîke çalışmak"*tır.[46] Cahit'in bu değerlendirmesini takip eden ayda 31 Mart Vakası gerçekleşecektir.

a) Tanin'in 31 Mart Vakası'na Bakışı

II. Meşrutiyet sonrası adım adım büyüyen siyaset, ordu ve basındaki kamplaşmaların sonuçları 31 Mart'ta kendini gösterir. Gazete idarehanesinin yağma edildiği 31 Mart'a ilişkin Tanin'in ilk değerlendirmesi ancak 34 gün sonra mümkün olacaktır. Hüseyin Cahit'in 31 Mart gününe ilişkin değerlendirmesi şöyledir:

> *"Hiç şüphe yok İstanbul sokaklarını ebedi bir cinayet lekesiyle nazar-ı tarihte kirleten bu hareket bir irtica' ve istibdat kıyamı idi. Çarşamba günü o mülevves mazinin bütün hâd-mîn denâet ve hıyâneti kâhırâne bir tavır ve gurur ve azamet ile meydana çıkmışlardı."*[47]

Yalçın'a göre; 31 Mart hadisesi hürriyet ve meşrutiyet aleyhinde yapılmış bir hareketten ibarettir. Hadiseye karışanlar kim olursa olsun "cehâlet"ten katılmışlardır. Ona göre meşrutiyetin düşmanı cehaletten ibarettir ve 31 Mart'ı kurgulayanlar bundan istifade ettiler. *"Şeriat İsteriz"* nidaları ile *"halkın ledünniyyât-ı hissiyesine vakıf oldukları cihetle makâsad-ı hâinânelerini böyle meşrû' ve rûh-nevâz sûretler altında"*[48] gizlediler.

Yalçın'a göre halkın hissiyatında hürriyet ve meşrutiyet arzusu sönmemiştir. İstibdada kısa süreliğine dönüş halkın hissiyatıyla yeninden hürriyete dönüşü sağlamıştır. Artık bu tecrübelerden istifade etmeli ve bu gibi hatalara düşmemeliyiz. 10 Temmuz inkılâbında yaptığımız hata maziyi unutmamız, inkılâbın niçin yapıldığını

---

[45] 5 Şubat 1324 (1909), nr. 198, s. 1.
[46] 17 Şubat 1324 (1909), nr. 210, s. 1.
[47] 4 Mayıs 1325 (1909), nr. 253, s. 1.
[48] 7 Mayıs 1325 (1909), nr. 256, s. 1.

gözden kaçırmamızdır. İnkılâptan istikbâl için hiçbir netice beklenmemiştir. Bütün maksat maziyi bir kere yıkmakmış gibi davranılmıştır. Hâlbuki asıl maksat mazi yıkıldıktan sonra istikbalin hazırlanmasıdır. Biz istikbali hazırlamadık. Eski dönemin fenalıklarının gelecekte tekrar etmesini önlemek gerekiyordu. İşte bunun için Abdülhamit maziyi iadeye hazırlandı, bunda da bir müddet başarılı oldu ve 31 Mart faciasıyla bu hataların acısı kanlı bir surette çekildi:

> *"İşte temmuz inkılâbından sonra Genç Türkler bu hakikati göz önünden uzak bulundurdular. Memleketi idare etmeyi, eski idarenin fenalıklarını ortadan kaldırmayı, eski idareyi vücuda getiren adamlara tevdî ettiler."*[49]

Cahit, böylece yeni bir idari yapılanmanın gerekliliğine vurgu yapmaktadır. Ona göre; idarede bulunacak kişilerin hürriyet ve adalet esaslarına inanmış olması önemlidir. Çünkü iş başına getirilenler eski idarenin fenalıklarını bilmiyorlardı ve eski idarenin alışkanlıklarıyla hareket ediyorlardı. Bu yüzden 31 Mart'la yüzleşmek kaçınılmaz oldu. 31 Mart tecrübesinden yola çıkarak askerin yeni dönemde vazifesini ifa edeceğine inanan Cahit, sivillerde aynı iradeyi görememektedir.

Cahit, İttihat ve Terakki Cemiyeti'ni meşrutiyetin koruyucusu olarak değerlendirdiği "Bir Hisse-i İbret"[50] yazısında ise bazılarının meşrutiyet yanlısı görünerek sadece Cemiyet'i istemediklerini beyan etmelerini gizli bir amacın tezahürü olarak görür. Bu kişiler, Cemiyet'in de bazı hataları olduysa da bunların yanına *"iftiralar"* ekleyerek efkârın kafasını karıştırmışlardır. Asıl amaç meşrutiyeti ortadan kaldırmaktır. Çünkü biliyorlar ki Cemiyet'i ortadan kaldırmadıkları sürece meşrutiyeti ortadan kaldırmak mümkün değildir. Eğer Cemiyet ortadan kaldırılırsa halk meşrutiyeti ne kadar arzu etmiş olsa da Cemiyet ortadan kalkınca eskiye dönmek kolay olacaktır.[51]

---

[49] 5 Mayıs 1325 (1909), nr. 254, s. 1.

[50] 14 Mayıs 1325 (1909), nr. 263, s. 1.

[51] Cahit'in Cemiyet-meşrutiyet ilişkisi bağlamındaki bu yaklaşımının (Ayrıca bk. "Cemiyet", 7 Kânûn-ı Evvel 1324(1908), nr. 140, s. 1.) Cemiyet'te de yaygın bir düşünce olduğu Baran Hocaoğlu tarafından şu şekilde değerlendirilmektedir: "...İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin (Parti) siyasal çözümü, devletin bekası için meşrûtî düzenin korunması etrafında şekillenmeye başlamıştı. Bu doğrultuda meşrûtî yönetimi ilan eden güç olarak İttihatçılar, rejimi korumak amacıyla onunla özdeşleşmeyi ve bütünleşmeyi referans almaya gayret etmişlerdi. Bu siyasal tutumun özü, 'devletin bekası için meşrûtî yönetimi elzem, meşrutiyetin sürekliliği için İtthat ve Terakkinin koruyucu gücünün olması' etrafında şekillenmeye başlamıştı." (bk. HOCAOĞLU, Baran, II. Meşrutiyet'in İlanı Sırasında İki Tarz-ı Siyaset: Merkeziyetçiler ile Adem-i Merkeziyetçiler Mücadelesi, Doğu Batı Dergisi, Sayı 46, C. II, Ankara, 2008, s. 133.)

31 Mart Vakası sonrası Hüseyin Hilmi Paşa kabinesi çekilmiş, yerine Tevfik Paşa getirilmiştir. Hareket Ordusu'nun olayları bastırmasıyla düzen sağlanmıştır. 31 Mart Olayı Abdülhamit'in tahttan indirilme sürecini beraberinde getirmiştir.

Abdülhamit'in tahtan indirilişinden sonra Tanin; Yıldız'daki jurnalleri, Abdülhamit'in Selanik'teki yaşamını ve Yıldız hatıralarını sütunlarına taşımaktadır. Divan-ı Harb Örfü ile 31 Mart'la ilişkisi olanlar yargılandığında ise Tanin mahkeme sürecine ilişkin bilgilere yer vermektedir. Divan-ı Harb'de yargılanacağını hissedince İkdam sahibi Cevdet Bey'in mahkemenin İttihat ve Terakki Cemiyet'i aleyhinde bulunanları cezalandırma amacında olduğuna dair değerlendirmesini Cahit, eleştirecek ve tahkikatın "irticâiyyûn"a karşı yapıldığını belirtecektir.[52] Aynı sayıda Volkan gazetesi sahibi Derviş Vahdeti'nin "irticâiyyûn"dan dolayı İzmir'de derdest edildiği haberine yer verilecektir. Vahdeti daha sonra İstanbul'a getirilerek Divan-ı Harb'de yargılanacaktır.

Abdülhamit yerine V. Mehmet Reşat'ın tahta geçmesinden sonra Hüseyin Cahit'in padişahın Osmanlılar açısından önemine dair makaleler kaleme aldığı görülmektedir. Abdülhamit'in tersine "ürkek ve silik kişiliği" sert sürtüşmeler yaratmamış olan Sultan V. Mehmet Reşat'la[53] birlikte Cahit'in padişahlık makamına ilişkin değerlendirmeleri, siyasi ve sosyal açıdan padişahın konumuna ilişkin yazıları bu açıdan tesadüf sayılamaz.

Cahit'e göre nasıl ki vatanı severiz, padişahı da o nispetle severiz; çünkü vatan demek, padişah demektir:

> *"Biz Osmanlı oğlu Osmanlılar, padişah kelimesini işitince bilâ-ihtiyar kalbimizin ve ruhumuzun en derin bir noktasında, asırlardan beri ecdadımızın miras bıraktığı hissiyât-ı muhabbet ve hürmetin canlandığını duyarız. Deriz ki: "bütün mevcudiyetimiz, malımız, her şeyimiz padişahındır. Biz padişahız, padişah bizimdir.""*[54]

Cahit, daha sonra meşrûtî bir yönetimde padişahın konumunu ele almaktadır. Ona göre; padişahın gözetmesi gereken temel nokta adalettir. Adaletin sağlanmasıyla istibdat ortadan kalkar. Padişah icraatlarını vükela vasıtasıyla yapar. Millet ise Meclis-i

[52] 14 Mayıs 1325 (1909), nr. 263, s. 1.
[53] TUNAYA, Tarık Zafer, Türkiye'de Siyasal Partiler, C. III, Hürriyet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1989, s. 153.
[54] 12 Haziran 1325 (1909), nr. 292, s. 1.

Mebûsân yoluyla vükelayı icraatlarından dolayı sorumlu tutar ve gerektiğinde vükelayı dahi düşürür. Böyle olduğu sürece padişahın millet nezdindeki yeri muhafaza edilir:

> *"Ancak bu esas kabul olunursa padişahın millet nezdindeki uluvv-i kadr ve menzileti şâibeden masûn olarak muhafaza edilebilir. Yoksa memlekette tedâbir-i idâreden mütevellid her adem-i hoşûdîden efrâd-ı millet padişahı mesûl tutmaya kalkışacak olursa padişahın mevkı'i mütezelzil olur."*[55]

Cahit'e göre; padişah bütün Osmanlıları birleştirici olmalı, memlekette meşrutiyeti sevdirmeli: *"İşte makâm-ı saltanat için ulvî ve şâyânı takdîs bir vazife."*[56]

Nitekim anayasada yapılan değişiklikle padişahın yetkileri Meclis-i Mebusan lehine sınırlandırılacaktır. Kabine genel hükümet politikasından ve bakanlıklarca yürütülen politikalardan dolayı artık Meclis-i Mebusan'a karşı sorumlu olacaktır.

b) 1908 Seçimleri ve Meclis-i Mebusan

Meclis-i Mebusan'ın yeniden açılması amacıyla yapılan 1908 seçimlerine İttihat ve Terakki Cemiyeti ile Ahrar Fırkası'nın katılmasıyla çok partili yaşamın ilk seçimleri gerçekleşmiştir. Ancak ne Cemiyet ne de Ahrar siyasal örgütlenme açısından siyasi parti görünümünde değildir.

Tanin, Kanun-i Esâsi'nin ilanından sonra meşrûtî bir idarenin yerleşmesi için Meclis-i Mebusan'ın oluşturulmasının temel adımı olarak seçimi görür. Özellikle Bulgaristan, Bosna-Hersek, Girit gibi siyasi gelişmelerin olumsuz etkisi seçim sürecinin gündemde kalmasını güçleştirse de Tanin, meşrûtî yönetimin esası olarak gördüğü seçime yer vermiş ve seçimlerde dikkat edilecek usuller ile gayrimüslimlerin mebus seçimi meselelerini gündeme taşımıştır. Ayrıca seçimde suistimaller olmaması için alınacak tedbirleri ortaya koymuş, mebûs seçiminde gayrimüslimlere de eşit haklar tanındığını vurgulamıştır.

Önceleri ittihad-ı anâsır, meşrutiyet ve hürriyet vurgusu yapan Tanin'in seçim sürecinde ağırlıklı eleştiriyi Rumlara yönelttiğini görürüz.[57] Tanin'in bu yaklaşımının

---

[55] a.g.m.
[56] a.g.m.
[57] Tunaya'nın 1908 seçimlerine ilişkin bu konudaki değerlendirmesine bakalım: "1908 yılındaki ilk genel seçimde karizmatik görünümüyle, İttihat ve Terakki'nin en ciddi rakibi özellikle Rumlar olmuştur ve ikinci seçmenlerin hatırı sayılır bir bölümü İstanbul'dan İttihatçı adaylara oy vermemiştir."

İttihat ve Terakki'nin 'partiler üstü merkezi temsil ettiği'[58] vurgusuna katkı yaptığını söyleyebiliriz.

Seçim döneminde özellikle Rumların tavrına ilişkin Hüseyin Cahit'in yazıları göze çarpar. Osmanlı tebaası olan Rum vatandaşlarının olumlu düşüncelerinin aksine düşünceler ileri süren Rum matbuatının olumsuz ve ayrıştırıcı yaklaşımını eleştirir.[59] Cahit, "Beyannâme"[60] başlıklı yazısında siyasi yaklaşımını ortaya koyar ve hangi siyasi düzenlemelerle seçime gidilmesi gerektiğini belirtir. Sadrazamın Meclis-i Mebusan üyeleri arasından seçilmesinden yana tavır sergiler ve seçilen vükelanın meclise karşı sorumlu olmasını savunur.

Tanin'in seçimde gündemde tuttuğu meselelerden biri de Patrikhanenin tavrıdır. Patrikhanenin İstanbul seçimlerindeki yaklaşımı eleştirilir. Patrikhane İttihat ve Terakki Cemiyeti'nden üç mebus hakkı isterken Tanin iki mebusla sınırlı tutulması gerektiği üzerinde durur. Bu aynı zamanda İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin de görüşüdür. Kendisi de mebusluğa aday olan Yalçın, "İstanbul İntihâbâdı Başlıyor"[61] başlıklı makalesinde seçimde İttihat ve Terakki Cemiyeti etrafında birleşmenin gerekliliğine değinir.

Seçim sürecinde ise Rum Patrikhanesinin kendi çıkarını gözetici ve İttihat ve Terakki Cemiyeti aleyhinde çalışmaları rahatsızlık verecek ve Tanin bu meseleyi de sütunlarına taşıyacaktır. Ayrıca Ahrar Fırkası'nın özellikle Rumlarla seçim dolayısıyla yakın ilişkilerini eleştirecektir. Hüseyin Cahit, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin istibdat ve zulüm ile pençeleştiğini ve seçimde Cemiyet'in istenilen mebus seçtiremediğinde bunun *"hamiyetsizlik sıfatından başka bir şeyle tavsi' olunamayacağını"* belirtecektir.[62]

İttihat ve Terakki'nin zaferiyle sonuçlanan seçimler sonucu Meclis-i Mebusan 4 Kânûn-ı Evvel 1324 (17 Aralık 1908)'te açılır. Tanin, Meclis-i Mebûsân'daki müzakereleri sütunlarına taşıyarak süreci okuyucuyla paylaşır. Bunun yanında önemli müzakereleri olduğu gibi neşreder. Tanin'in Meclis-i Mebusan müzakerelerini sütunlarına taşıması meclis çalışmalarına önem verdiğini göstermektedir. Babanzade

---

(TUNAYA, Tarık Zafer, Türkiye'de Siyasal Partiler, C. III, Hürriyet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1989, s. 167.)

[58] SAVAŞKAN, Ömer, 1908 Seçimleri, Ankara Üniversitesi Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1993, s. 59.

[59] 14 Teşrîn-i Evvel 1324 (1908), nr. 88, s. 1.

[60] 13 Eylül 1324 (1908), nr. 57, s. 1-2-3.

[61] 25 Teşrîn-i Sânî 1324 (1908), nr. 128, s. 1.

[62] 27 Teşrîn-i Sânî 1324 (1908), nr. 130, s. 1.

İsmail Hakkı Bey'in Meclis-i Mebusan'ın açılışına ilişkin değerlendirmesi bu açıdan anlamlıdır:

> *"Hayat-ı milliyemizde unutulmaz, unutulmasına imkân olmaz olan bu şanlı, bu muvaffakiyyetli, bu şa'şa'lı günü hafızanıza ilelebet hakk ediniz ve evladınıza ve ahfâdınıza bu hâtıra-i latîfe-i muvaffakiyyet ve muzafferiyeti bir dâsitân-ı hârika-ı nişân gibi nakl ve hikaye ediniz. Zira siz öyle bir saadete mazhar oldunuz ki şimdiye kadar eslâfınızdan hiç birine nasîb olmadığı gibi ahlâfınızdan da belki hiç kimse bu nimet-i azime ve müstesnâya nâil olmayacaktır. Çünkü dünkü feth-i mübîn nazar-ı insâniyetinde, târih-i umûmi beşeriyette en parlak bir meydan muharebesinden daha muhteşem, daha muazzam, daha rengîn, daha müfîddir. Bunun nazîresini bilmem hangi tarihte aramalı."*[63]

Meclis-i Mebusan'ın açılışıyla müsavat (eşitlik), uhuvvet (kardeşlik), adalet ve ittihat meşrûtî yönetimin bu ilk döneminde öne çıkarılmakta ve "hâkimiyet-i milliye" temelindeki düşünce padişaha, hükümete karşı Meclis-i Mebusan'ın üstünlüğünü vurgulayan unsur olmaktadır. Meclis müzakerelerinde sıklıkla bu unsurlara atıf yapılmakta, mecliste farklı unsurlara mensup üyelerin "ittihad-ı anasır" düşüncesinde birleştirilmesi amaçlanmaktadır. Gayrimüslim üyeler ise bu esaslar dâhilinde eşit haklara sahip olmaları gerektiği üzerinden siyaset yürütmektedir.

Meclis-i Mebusan'ın açılmasına müteakip, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin şekil değiştirmesi gerektiği yolundaki değerlendirmeler gündemde olmuştur. Hüseyin Cahit bunu kötü niyetli bir yaklaşım olarak görür ve Cemiyet'in yokluğunda yerini istibdadın dolduracağı görüşünü aktarır:

> *"Bugün İttihat ve Terakki Cemiyeti kuvveti dağılacak olursa millette istibdat aleyhindeki azim ve kat'î kumandansız kalan bir ordu gibi dağılacak milletin kuvve-i maneviyesi tefrikaya uğrayacaktır. İttihat ve Terakki Cemiyeti pâyidâr oldukça, kuvvet buldukça kuvve-i maneviye-i millet artar. İstabdat geriler."*[64]

Hüseyin Cahit'in Meclis-i Mebûsân'a yönelik ilk ciddi eleştirisi ise padişaha Heyet-i Vükela'yı değiştirme yetkisi verilmesine ilişkin görüşmelerde olmuştur. Ona

---

[63] 5 Kânûn-ı Evvel 1324 (1908), nr. 138, s. 1
[64] 7 Kânûn-ı Evvel 1324 (1908), nr. 140, s. 1.

göre; Padişah Mehmet Reşat meşrutiyet-perver, hür ve genç fikirli bir padişahtır. Ancak herkes gelip geçicidir, kalıcı olan ise vatan ve millettir. Biz, göz önüne şahsı değil vatan ve milleti bulundurmalıyız. Padişaha böyle bir yetki vermek devleti mahvedecek derecede ihtilafa yol açmaktır.[65]

Kamil Paşa kabinesinden sonra onu destekleyen basın organları eleştirilerini kabineye ve Meclis-i Mebusan'a yöneltecеklerdir. Tanin, Meclis-i Mebusan'a karşı eleştirilerin başladığı dönemde meclisin icraat yapmaktan uzak olduğu yolundaki İkdam'ın değerlendirmesine yer verir:

> *"Meşrûtiyetteyiz, fakat şerâit-i meşrûtiyete mâlik değiliz. Meclis-i Mebûsân hemen hiç hükmündedir. Teferruât ile meşguldür, bir te'sîr-i hâriciye mağlûbdur. Vazîfe-i esâsiyesini îfâ edemez."*[66]

Bu değerlendirmelerle ilgili olarak Tanin'in yaklaşımı, meşrûtî yönetime yeni geçildiği için herkesin Meclis-i Mebûsân'dan büyük beklentisi olduğu yönündedir. Her şey Meclis-i Mebûsân'dan beklenmekte ve bu, "Meclis-i Mebusan icraat yapmıyor." şeklinde algılanmaktadır. Yalçın, Kamil Paşa kabinesi döneminde hiç layiha hazırlanmamış olmasına değinerek bu olumsuzluklara rağmen Meclis-i Mebusan'ın Kânûn-i Esâsî'yi büyük ölçüde "tashîh" ettiğine dikkat çekmektedir. Meclis-i Mebusan'ın uzunca bir süre Kânûn-i Esâsî'nin tadili için komisyon kurduğunu, komisyonun faaliyetlerinin *"hakimiyet-i milliyeyi"* esas aldığını belirtir.

İstibdat döneminde sürgüne giden ya da ülke dışına kaçmak durumunda kalanların meşrutiyetin ilanıyla geri dönmeleri sonrasında mağduriyetlerinin giderilmesi Meclis-i Mebusan'da ele alınmıştır. Bu kişilerin işlerine geri dönmesi, yeni memuriyetlere alınması gibi değişik yollarla mağduriyetlerinin giderilmesine çalışılmıştır. Hüseyin Cahit, bu konuda dikkat edilecek iki nokta üzerinde durur. Öncelikle istibdat döneminde "bazı kişilerin kendi çıkarları için" yurt dışına gittiğine değinir. Bu kişilerin mağdur görülmesini doğru bulmaz. Gerçek anlamda devr-i istibdâtta sürgüne gönderilen, firâra mecbur bırakılan, mağdur olanlar vardır, bunlara devlet destek olmalıdır. Ancak bu kişilerin ekseriyetine memuriyet verilmesini şu dönemde uygun bulmaz.[67]

[65] 27 Mayıs 1325 (1909), nr. 276, s. 1.
[66] 23 Mart 1325 (1909), nr. 244, s. 1. (İkdam'dan alıntı)
[67] 26 Mart 1325 (1909), nr. 247, s. 1.

Meclis-i Mebusan'da ele alınan bir diğer önemli mesele, devlet idarelerinde tensikat yoluna gidilmesidir. Tanin, memuriyette azaltmaya gidildiği bir dönemde sürgünden dönenleri, kaçmak zorunda kalanları tekrar memuriyete almayı memur sayısını artırmak olarak görür. Bu kişileri mağduriyetlerine göre değil ehliyetlerine göre memuriyete almak gerektiğini belirtir. Özellikle Hüseyin Cahit, bu noktalara dikkat edilerek isdibdat döneminde mağdur olanların haklarının gözetilmesi taraftarıdır.[68]

İdarelerde tensikat yapılmasına dair kanun layihası uzunca bir dönem Meclis-i Mebûsân'da ele alınmıştır. Tanin, düşük dereceli memur maaşlarının azlığına karşın; yüksek dereceli memur maaşlarının fazlalığını, idarelerdeki planlama eksikliğinden kaynaklanan bazı memuriyetlerde çalışanın fazla olmasının yanında bazı idarelerdeki memur yetersizliğini, görevlere ehliyeti olanların getirilmemesini eleştirir. Bir diğer eleştiri noktası ise 31 Mart Vakası sonrası gündeme taşıdıkları; idari mevkilerde bulunacak kişilerin hürriyet ve adalet esaslarına inanmış kişiler olmasıdır.

Meclis-i Mebûsân'da ayrıca Posta ve Telgraf Encümeni tarafından tanzim edilen mazbata ile ıslahat yoluna gidilmiştir. Bu dönemden sonra Posta ve Telgraf işlemlerinde artış söz konusu olmuş ve memurların yetersizliği ve iş yüklerinin artması dolayısıyla maaşlarının artırılması üzerinde durulmuştur. Ecnebi postahaneleri Osmanlı Devleti için sorun oluştururken Tanin memalik-i Osmaniyedeki ecnebi postahanelerinin ilga edilmesinin gerekliliğini savunmuştur.

Bu amaçla posta ıslahatı için dışarıdan mütehassıs getirilmesi söz konusu olmuş ve Tanin ülkemizde yeterli donanıma sahip kişiler olmadığı için bunu olumlu bulmuştur. Getirilecek mütehassısların kendini kanıtlamış kişiler olması ve icraatlarında serbest bırakılması da önemli görülmüştür.

c) Balkanlar

II. Meşrutiyetin hemen ertesinde siyasi bağımsızlık ve ilhaklarla sonuçlanan Balkan buhranının çözümüne ilişkin Tanin'in yaklaşımı gayrimüslimlerin meşrutiyetle edindikleri hakların sükuneti sağlamada etkin güç olacağı yönündedir. Bu dönemde ortaya çıkan başta Balkanlar olmak üzere bir çok sorunun devr-i istibdattan kaynaklandığı görüşündedir. Tanin'e göre meşrûtî dönemde karşılaşılan buhranlar eski devrin biriktirdikleridir.

[68] a.g.m.

Tanin'in yayın hayatına başladığı günlerde Balkanlarla ilgili gündeme gelen ilk önemli olay Keşof Efendi hadisesi olmuştur. Osmanlı hükümetinin Bulgaristan kapı kethüdasına "sefîr-i ecnebi" suretinde muamele etmemesiyle başlayan bu kriz uzun süre gündemde kalmış ve yeni sorunların başlamasına neden olmuştur. Hâriciye Nezâreti yabancı sefirlere verdiği ziyafete Keşof Efendi'yi çağırmaz. Bu durum siyasi bir krize yol açsa da Hüseyin Cahit, Nezâreti haklı bulur. Berlin Muahedenamesi'nden yola çıkarak konuya açıklık getirir. Keşof Efendi ve Şark Şimendiferleri meselelerinde hükümetin tavrını destekler. Bulgaristan Emareti'nin şimendiferlerin Rumeli Şarkî dâhilindeki aksamını kendi memur ve askerleriyle işgali ve idareye alması sonrası Osmanlı Devleti'nin notası ve Bulgar Emareti'nin karşı notası Tanin'in dış siyasete ilişkin değerlendirmelerinde önemli bir yer tutar. Hüseyin Cahit Yalçın ve Bâbânzâde İsmâil Hakkı'nın ağırlıklı olmak üzere konuya ilişkin yazılar gazetede yer alır.

Bu gelişmelerin ardından 5 Ekim 1908'de Bulgaristan bağımsızlığını ilan eder. Avusturya ise 10 Ekim 1908'de Bosna ve Hersek'i ilhak ettiğini açıklar. Hüseyin Cahit Bulgaristan'ın bağımsızlığını ilan etmesini ve Bosna ve Hersek'in Avusturya'ya ilhakı ihtimalini vahim bir buhran olarak değerlendirir:

> *"Bulgaristan ilân-ı istiklâl etti. Bosna-Hersek de Avusturya'ya ilhak edilecektir, deniliyor. Bu, Osmanlıların kalbine örülmüş bir darbedir. Fakat bir milletin büyüklüğü böyle vahîm buhran dakikalarında belli olur."*[69]

Yalçın, Birinci Kânûn-i Esâsî'nin savaş nedeniyle askıya alınmasını hatırlatarak; tuzağa düşmeyeceklerini ve güçlükle elde ettikleri meşrûtî idareyi koruyacaklarını belirtir.[70]

Tanin, Avusturya'nın Bosna ve Hersek'i ilhak ettiğini ilan etmesinden sonra yeni bir girişimi destekler ve halkı Avusturya ürünlerini almamaya, boykota çağırır. Cahit "Avusturya Emtiasını Almayınız!" başlıklı Avusturya'nın tavrını eleştirdiği yazısında boykota ilişkin çağrısını yapar:

> *"Osmanlıların umûm-i medeni devletlerinden, medeni milletlerinden hüsn-i niyet, teşvîk ve teşcî' bekledikleri bir sırada hibb-i nefs-i millete hâinâne bir darbe vuran Avusturya'nın kalıb-ı metâlarını almayınız!*

[69] 23 Eylül 1324 (1908), nr. 67, s. 1.
[70] Yalçın'ın siyasi karışıklık ve savaş gibi olumsuzlukların ülkeyi istibdat dönemine götüreceği düşüncesini ağırlıklı olarak dile getirdiğini görmekteyiz.

Osmanlılar hükûmet ve idarelerini adalet ve hakkaniyet esaslarına bina etmek için çalışırlarken dâhili bir kargaşalık, hârici bir harb çıkararak istibdâdın iadesini te'min etmek fikriyle hakkı, insaniyeti, ahdi ayaklar altına alan Avusturya'nın murdar metâlarını almayınız!"[71]

Proodos gazetesi ise boykotun Girit meselesi dolayısıyla tüm düvel-i muazzamaya karşı yapıldığı yönünde değerlendirmeler yapar. Tanin, Proodos'un bu tavrını düvel-i muazzama efkâr-ı umûmiyesini Osmanlılar aleyhine çevirme gayreti olarak görür ve eleştirir.

Önce Bulgaristan'ın bağımsızlığını ilan etmesi, sonraki gün Avusturya'nın Bosna ve Hersek'i ilhak ettiğini açıklamasının ardından Girit'in Yunanistan'a ilhakı gündeme gelir. Bu üç siyasi gelişme Tanin'in sütunlarında uzun müddet tartışılan konular olmuştur. Hüseyin Cahit, bu gelişmeleri istibdat döneminin kaçınılmaz sonuçları olarak görür.[72] Aynı sayıda "Çare Yegâne: Konferans" başlığıyla İsmail Müştak Mayakon müzakerelerle sorunların çözülmesi gerektiği inancındadır. Babanzade İsmail Hakkı ise "Konferans… Fakat Program" başlıklı yazısıyla görüşmeler için toplanacak konferansın öncelikle program içeriğinin neler olması gerektiği üzerinde durur.[73]

Tanin'de Bulgaristan'la yaşanan buhranın ülkeyi savaşa sürüklemesinin yanlış olacağı düşüncesi hakimdir. Bu açıdan Tanin, Berlin Antlaşması'nı merkeze alarak buhranın çözümünün mümkün olacağı üzerine durur. Müzakere taraftarı olan Hüseyin Cahit, "Şark Buhrânı ve İngiltere" başlıklı makalesinde, yeni kurulan meşrûtî idarenin savaşı tercih etmesinin Avrupa nezdinde güvensizlik doğuracağı fikrindedir:

"Avrupa'nın bugün muharebeyi katiyyen istemediğini, muharebe çıkarmak mesleğini takip eden bir kavmi hiç bir zaman afv edemeyeceğini bilmeliyiz ve yeni idaremiz Avrupa'nın karşısına böyle bir isnâdın yükleri altında çıkmamalıdır."[74]

Rusya'nın öncülüğünde konferansta buhrana çözüm aramanın gündeme geldiği dönemde Yalçın, düvel-i muazzamanın buhranda Osmanlı Devleti'ne olan yaklaşımının meşrûtî idarenin kurulması sayesinde olumlu olduğu görüşündedir:

[71] 26 Eylül 1324 (1908), nr. 70, s. 1.
[72] 27 Eylül 1324 (1908), nr. 71, s. 1.
[73] 29 Eylül 1324 (1908), nr. 73, s. 4-5.
[74] 17 Teşrîn-i Sânî 1324(1908), nr. 120, s. 1.

"Avrupa devletlerinin hemen kâffesi tarafından gördüğümüz bu hüsn-i niyet mukabele sırf ıslâhât-ı dâhiliyeye teşebbüs netîcesi olduğunu unutmamalıyız."[75]

Bulgaristan'ın verdiği notada; Türkiye arazi meselesinden feragat etmediğinde, 86 milyon tazminattan fazlası için ısrar ettiğinde, hareket-i vakıanın neticelerinden sorumlu olanın Türkiye olacağını; bundan dolayı da devletlerin hiçbir tazyîk-i gayr-i muhakkını kabul etmeyeceğini belirttiğinde Babanzade İsmail Hakkı, bu tavrı talihsiz bir yaklaşım olarak görür:

"Bulgaristan kaba ve usûl ve nezaket-i düveliyyeye külliyen muhâlif olan mütecâvizâne ifâline bu haysiyet-şikenâne akvâli ilave etmekle tarih-i münasebat-ı beşeriyyede pek mezmûm bir mevki' kazanmış oldu."[76]

Ancak Hilmi Paşa kabinesinin yeni göreve başladığı bir dönemde Rusya, İngiltere ve Fransa tarafından Bulgaristan'ın istiklâlinin tasdîk edildiğine dâir haberler ortaya çıkacaktır. Tanin, öncelikle bu haberlerin gerçek olmadığı yolunda değerlendirmeler yapacak ve Bulgaristan Prensi Ferdinand'ın siyasi manevrasının sonuçları olarak değerlendirecektir. Rusya'da Ferdinand'ın kral muamelesiyle karşılanması bu haberlerde etkili olacaktır. Petersburg matbuatı ise süreci kaygı verici bulmakla birlikte, bu gelişmenin Bulgaristan'ın bağımsızlığını tasdik etmek olmadığını; ancak Türkiye'nin muvaffakiyetinden sonra Bulgaristan'ın istiklalinin tasdîk olunabileceğini belirtecektir.

Görüşmeler neticesinde imzalanan protokolle ilgili değerlendirmelerini "Türkiye-Avusturya Protokolü" başlıklı makalesinde ele alan Yalçın; Avusturya'nın askeri, ekonomik ve siyasi açıdan güçlü olduğunu belirtir ve Bosna ve Hersek'le ilgili gelinen noktayı *"el-hükmü li-men galeb"* ifadesiyle açıklar. Bu açıdan Avusturya ile yapılan Bosna ve Hersek'in ilhakıyla ilgili protokolü olumsuz bulmaz. Ancak protokole göre Osmanlı Devleti'nin iki milyon lira tazminat aldıktan sonra Bosna ve Hersek'ten vazgeçmesi bazıları tarafından eleştirilecektir. Bu eleştirilerin sebebi, Cahit'e göre protokole *"hissiyât-ı vatanperverâne"* ile yaklaşılmasındandır.

---

[75] a.g.m.

[76] 21 Kânûn-ı Sânî 1324 (1909), nr. 183, s. 1.

"Kalbimiz hiç bir zaman bize protokolün kabulünü tavsiye edemez; fakat sırf aklımızla muhâkeme edecek olursak o zaman bunun kabulü elzem ve zarûri olduğu neticesine vâsıl oluruz."[77]

Yalçın, protokolün Meclis-i Mebusan tarafından kabul edilmemesi durumunda, bunun sonuçlarını ele alırken Meclis-i Mebusan'ın dağıtılması dâhil savaş ihtimalleri üzerinde duracaktır:

"Protokol kabul edilmeyecek olursa hükümetin ne müşkil, hatta ne vahim bir mevki'de kalacağı bir düşünülsün. Hükümet memleketi bir muhâribeye, göz göre göre bir tehlikeye götürmemek için acaba Meclis-i Mebusan'ı dağıtmak gibi ahval-i dâhiliyemize nazaran vahîm bir tedbîre mürâcaat mecburiyetini düşünür mü? Protokolü kabul etmemekten mütevellid mesûliyyeti üzerine alacak re's-i idâreye gelecek ve harbe doğru yürüyecek bir Heyet-i Vükelâ bulunur mu?"[78]

d) Tanin'in Girit Meselesindeki Tavrı

Meşrûtî idarenin ilk karşılaştığı sorunlardan biri de Girit meselesidir. 10 Ekim 1908'de Girit Genel Meclisi'nin adanın Yunanistan'a bağlandığını ilan etmesiyle Bulgaristan, Bosna ve Hersek sorunlarının yanına yeni bir sorun daha eklenmiştir. Ancak Tanin, Girit'i Balkanlardaki diğer sorunlardan farklı ele almaktadır. Tanin'e göre; Balkan buhranının sonuçlarını önceden tahmin etmek zor değildir; ancak Girit için aynı durumdan bahsedilemez, çok yakın zamanda Girit için harp edilmiştir. Kazanılan muharebe müzakerelere yansımamıştır; ancak bunun sorumlusu istibdat dönemidir.

Tanin, gerek makale gerekse haber yazılarında Müslümanların Girit'te yaşadığı zulmü gündeme taşır. Balkanlarla ilgili gündemlerin yoğun olduğu dönemlerde dahi Tanin, Girit Müslümanlarının yaşadıkları sorunlara sütunlarında yer vermeye aralıksız devam eder. Girit'te Müslümanlara yapılanların hukuksuz olduğunu vurgular. Ayrıca Rum matbuatının Rumlar ile Türklerin arasında kargaşa ortamı oluşturma çabasını eleştirir. Girit'te yaşanan mezalimi göstermek ve gündemde tutmak için haber, makale, hatıra ve mektuplara yer verir.

[77] 9 Mart 1325 (1909), nr. 230, s. 1.
[78] a.g.m.

Girit'te yaşanan karışıklar nedeniyle İngiltere, Fransa, İtalya ve Rusya adadaki askeri varlığını geri çekeceklerinin konuşulduğu dönemde Tanin bu ihtimali, adanın Rumların insafına bırakılması demek olduğunu belirterek eleştirir. Adadaki mezalime dikkat çeken Tanin, buradaki askeri varlığın, görevini yapmadığı görüşündedir. Bu devletlerin askeri varlığı çektiğinde yerine Yunan askerinin gelebileceği değerlendirmelerine ise ihtimal vermez. Yunanistan'ın askerini adaya çıkarmasını ve Girit'in ilhak ilanını kabul etmesini savaş sebebi sayar. Gazete, Hâriciye Nezâretinin Girit meselesi üzerinde yeteri kadar durmadığı görüşündedir. Girit'le ilgili gelişmelerin yoğunlaştığı bir dönemde Hâriciye Nazırı Rıfat Paşa'nın Meclis-i Mebûsân'da yaptığı açıklamayı ise Hüseyin Cahit tedbirlerin neler olduğuna açıklık getirmediği gerekçesiyle yeterli bulmaz. Ahmet Sâkî ise adadaki askerlerin çekilmesinin sonuçlarına değinerek Meclis-i Mebûsân'ın bu meseleye eğilmesi çağrısı yapar.[79]

Fener Rum Patrikhanesinin Girit meselesinde Yunanistan'ı ve Rumları kışkırtıcı tavrı ise eleştirilir. Cahit'in kendi yazısına Patrikhanenin resmi gazetesinden yaptığı alıntıda Türklerin gerçek niyetinin dostluk kisvesi altında Rumları yok etmek olduğuna değinilmektedir:

> *"Türkler Rumlarla te'sîs-i muâhât etmek istiyorlar. Fakat if'âl ve hareketleriyle patrikhaneyi kendisini muhâfaza için himaye arayıp bulmaya mecbur ediyorlar. Çünkü görülüyor ki Rumlarla gûyâ dostluk ve uhuvvet setresi altında Rumları mahvetmekten başka bir niyetleri yoktur."*[80]

Hüseyin Cahit Patrihanenin bu yaklaşımını eleştirir ve *"...Patrikhanenin kasden memlekette îkâ'-ı müşkülât politikasını ta'kib ettiğine dâir Deba muharriri tarafından serd edilen mütâlaanın yerden göğe kadar haklı olduğuna bi-z-zarûre hükmediyoruz."*[81] der.

Patrikhanenin gündeme taşıdığı diğer bir nokta ise 'himaye arama zorunda kaldıkları' düşüncesidir. Yalçın'a göre; Patrikhanenin Avrupa devletlerinin himayesini istemesi, *"...bir hıyânettir."* Patrikhane Rum dinini, milletini tehlike altındaymış gibi

[79] 6 Şubat 1324 (1909), nr. 199, s. 3.
[80] 13 Haziran 1325 (1909), nr. 293, s. 1. (Tanin'in alıntısı)
[81] 13 Haziran 1325 (1909), nr. 293, s. 1.

göstererek Rumları bizden soğutmaya çalışmaktadır ve Patrikhane gazetesi de buna hizmet etmektedir.[82]

Yalçın'a göre Girit *"...elimizden gidecek olursa hükûmet-i Osmâniye bir devlet-i bahriye olmak fikrinden ilelebet vazgeçmeli, Afrika'yı unutmalı, Adaları bırakmalı, Rumeli'yi fedâ etmelidir."*[83]

e) Tanin ve Uzak Vilayetler

Balkanlar ve Girit'te yaşanan sorunlarla birlikte son zamanlarda gündeme gelen diğer bir mesele ise asayiş sorunlarının yaşandığı Osmanlı egemenliğindeki uzak vilayetlerdir. Merkezdeki siyasi, askeri ve ekonomik bozukluğun yanında vilayetlerin merkeze uzaklığı sorunların boyutunu artırmış ve asayiş başta olmak üzere birçok güçlük yaşanmasına neden olmuştur. Taşra memurlarının kanun dışı uygulamaları ise sorunların büyümesinde etkili olmuştur. Bu dönemde demiryolu güzergâhlarında asayiş sorunları yaşanmakta, görevlilere yerli isyancılar tarafından güçlük çıkarılmakta, hatlar tahrif edilmekte ve görevliler öldürülmektedir. Tanin, uzak vilayetlerde yaşanan idari aksaklıklara ve oralardaki memurların ortaya çıkardığı sakıncalara yer vermekle kalmamış çözüm önerileri de ortaya koyarak bu sorunların giderilmesini amaçlamıştır.

Vilayetlere ilişkin değerlendirmesinde Babanzade İsmail Hakkı, kanunun taşralarda tatbik edilemediği ve bazı aksaklıkların giderilmesi için kanuni düzenlemeler yapılmadığı görüşündedir. Ona göre; asayişi sağlamak için kanuni düzenlemeler yapılması ve buna bağlı kalınması zorunludur. Gerekirse bazı yerlerde kavânîn-i âdiyyenin ta'dîl edilmesi ya da idâre-i örfiye ilanı düşünülebilir:

> *"Binaenaleyh îcâb ederse taşranın bazı mahallerinde kavânîn-i âdiyye bile ta'dîl edilmeli, bi-pervâ söyleyebilirim ki lüzûm görülürse idâre-i örfiye ilanından dahi çekinmemelidir. Zîrâ biz yeni kanun layihaları yapıncaya kadar veya kanunu tatbîk için bir hilye-i kânûniyye arayıp buluncaya kadar memleket harâb olur, belki de elden gider."*[84]

Hakkı ayrıca Irak'taki asayiş bozukluğunun sonuçlarını ele almakta ve ıslahata atıf yapmaktadır:

---

[82] a.g.m.
[83] 16 Haziran 1325 (1909), nr. 296, s. 1.
[84] 16 Şubat 1324 (1909), nr. 209, s. 1-2.

"Şu halde en evvel yapılacak bir şey varsa o da emniyet ve âsâyişi sür'at-i mümküne ile iâde etmek ve ondan sonra sâkin bir dima' ile ıslâhât ve i'mârâta teşebbüs eylemektir."[85]

Rıfat Bilge ise, Osmanlı Devleti'nin geniş coğrafyasındaki Bahr-i Ahmer'in, Yemen, Hicaz ve Necid sahillerinin kendi güvenliğini sağlayamayacak durumda olmasının doğurduğu sonuçları gündeme taşırken[86] İsmail Müştak Mayakon da Yemen'in merkeze uzaklığından kaynaklanan olumsuzlukları ve çözüm önerilerini ortaya koymaktadır.[87] Hüseyin Cahit ise taşralardaki sorunların sebeplerini kötü idareye bağlamaktadır:

"Vilayetlerimiz öteden beri müzmin bir sû-i idâre altında harâb oluyor. Taşra ahâlisi vilayet memurlarının, derece derece en küçük bir zabtiye neferinin yed-i insâf ve lütfuna bırakılmış bir sürü mazlumîn halindedir... Bâ-husus Irak, Musul, Kürdistan ve Ermenistan tarafları gibi aşâir ile meskûn olan mahallere vilâyât-ı mütecâviredeki intizam ve sükûn-ı nisbî bile hiç dâhil olmamıştır."[88]

Ayrıca vergilerin adaletsizliği ve ağır oluşu, ezilen insanlar, eşitsizlikler üzerinde duran Yalçın, bu aksaklıkların yerinde tespiti için Meclis-i Mebusan tarafından *"Heyet-i Tedkîkiyye"*nin görevlendirilmesini gerekli görür. Tanin ayrıca Dersaâdet gazete muharrirlerinin ecnebi muharrirleri de alarak bu bölgelerde tespitlerde bulunmasını önerir.

Hüseyin Cahit, taşraların asayişi ile ilgili taşralardan gelen resmi bilgilerle resmi olmayan bilgiler arasında farklılıklar olduğu görüşündedir. Ona göre; resmi bilgilerde taşralarda asayişin çok kötü durumda olmadığını göstermektedir. "Uzak Vilâyetler"[89] başlıklı yazısında ise İngiliz seyyahın doğu vilayetlerine yaptığı seyahatte elde ettiği izlenimleri ve çözüm yollarını okuyucuyla paylaşır. Taşraların durumunu tam olarak bilemediğimizi belirten Yalçın'ın önerisi uzak vilayetlerin durumunu bizzat yerinde görmektir:

"Şu halde vilayetlerde bilhassa uzak vilayetlerin ahvali hakkında vicdana kanâat-ı tâmme verecek ma'lûmât-ı kâfiye almak için bizzat

[85] 4 Mart 1325 (1909), nr. 225, s. 2.
[86] 14 Kânûn-ı Evvel 1324 (1908), nr. 147, s. 4.
[87] 23 Temmuz 1324 (1908), nr:5, s. 2.
[88] 7 Şubat 1324 (1909), nr. 200, s. 1.
[89] 19 Mart 1325 (1909), nr. 240, s. 1.

seyahate çıkmaktan başka yapacak bir tedbir kalmıyor. Mebuslarımız, gazetelerimiz ta'tîl zamanlarında böyle bir teşebbüste bulunacak olsalar emîniz ki memleket için pek fâideli olur."[90]

Hüseyin Cahit'in sorunların çözümüne ilişkin yaklaşımı ise taşralarda görevli olarak gönderilenlerin siyasi anlayışından çok liyakatli olmalarına bakılması gerektiği yolundadır:

"Muktedir, faâl, fikr-i teşebbüse mâlik bir vâli bulunuz, vilâyete gönderiniz. Bu zât ister İttihat'tan olsun, ister Ahrar'dan olsun, ister hiç birinden olsun o vilâyet rahat eder, mesut olur."[91]

Bedi Nuri de taşralarda görevli memurların işlerini adalet ölçüsünde ve sorumluluk bilinciyle yapmalarının usulsüzlükleri ortadan kaldıracağı ve halkın merkeze bakışının değişeceği inancındadır. Meclis-i Mebusan'nın taşraya gönderilmek üzere oluşturacağı Hey'et-i Teftîşiye A'zamı'nı ise asayişi ve huzuru sağlamak için gerekli bir adım olarak görmektedir.

f) Tanin ve Adem-i Merkeziyet

Uzak vilayetlerdeki asayiş sorunlarının tartışıldığı bir dönemde Prens Sabahattin'in "adem-i merkeziyet" yaklaşımı bazı çevrelerce çözüm getireceği inancını doğurmuş ve bu dönemde dikkat çeken konulardan biri olmuştur. Osmanlı Devleti'ndeki geleneksel memurluk zihniyetini ve merkeziyetçiliği toplumsal gelişimin önünde büyük bir engel olarak gören Prens Sabahattin, bu sistem nedeniyle Osmanlı Devleti'nin aşırı merkeziyetçi bir yapıya ulaştığını düşünmektedir. Adem-i merkeziyetçi bir yapıyla ise merkeze ait birçok yetkinin taşraya devredilmesinin gerektiğini iddia etmektedir.[92]

Hüseyin Cahit değişik yazılarında Prens Sabahattin'in adem-i merkeziyet ve teşebbüs-i şahsi fikirlerine yer verir. "Adem-i Merkeziyet"[93] başlıklı yazısında teşebbüs-i şahsiyi olumlu karşılar. Ona göre; teşebbüs-i şahsi özellikle Anglosakson kavimlerde yaygındır, bizde ise her şeyi hükümetten bekleme alışkanlığı vardır. Bu yüzden toplumda teşebbüs-i şahsi fikrini yaymak gereklidir. Teşebbüs-i şahsi hürriyeti esas alan

---

[90] a.g.m.
[91] 30 Mart 1325 (1909), nr. 251, s. 1.
[92] ARTUÇ, Nevzat, II. Meşrutiyet'in İlanı, Doğu Batı Dergisi, Sayı 45, C. 1, Ankara, 2008, s. 68.
[93] 22 Ağustos 1324 (1908), nr. 35, s. 1.

tüm fırkaların benimseyeceği ve programlarında yer alması uygun bir yaklaşımdır. Cahit, teşebbüs-i şahsiye olumlu bakarken "adem-i merkeziyet"e temkinli yaklaşmakta ve ülke gerçeklerine dikkat çekmektedir:

> *"Devletlerin idâresi için lâalettayîn 'iyi' bir usûl yoktur. Bugün İngiltere'ye pek uyan teşkîlât hâliyle Fransa'ya tatbîk edilirse Fransa o kadar müterakkî, mütemeddin bir memleket olduğu halde bu usûl-i idâreden hiç istifâde edemez."*[94]

Yalçın'a göre adem-i merkeziyet usulüne örnek gösterilen İngiltere'de dahi 19. yüzyılın son dönemlerinde merkezîleşme eğilimi görülmüştür. Vilayetlere verilecek bir nevi muhtariyet idaresi kanunsuzluğu doğuracaktır. Eğer vilayetlerle ilgili bir düzenleme yapılacaksa bu, Vilâyât ve Nevâhî Nizamnâmesi yoluyla sağlanabilir; bunun dışında bir şey talep etmek *"rüya arkasından koşmak"* olacaktır, rüyadan uyanmak ise *"pek acı"* olacaktır.

Cahit; Prens Sabahattin'in İttihat ve Terakki Cemiyeti ile yakınlaştığı dönemde adem-i merkeziyet yaklaşımında yumuşamasına karşın İkdam'ın bunu görmezden gelmesini de eleştirir:

> *"Fırkaya riyâset eden Sabahaddin Bey adem-i merkeziyet usûlünün menâfı' ve ihtiyâc-ı memleket ile gayr-ı kâbîl-i ta'lîf olduğunu görerek programdan bunu tayy ettikten sonra İkdâm'ın mütâlaasında hâlâ bu fikrin müdâfaa edilişi ve Sabahaddîn Bey'in meziyyet-i irfânına şehâdet sûretinde gösterilişi ta'bîr-i âmiyânesiyle tuhaf bir "pot kırmak"tır.* [95]

6 Eylül 1324 tarihli "Adem-i Merkeziyet" başlıklı yazısında Cahit, İkdam'ın adem-i merkeziyet kavramını "muhtâriyet-i idâre"ye benzer şekilde değerlendirmesini eleştirir. Sabahattin Bey'in tevsî-i me'zûniyet yaklaşımının adresi olarak Meclis-i Mebusan'ı gösterir. Cahit'e göre adem-i merkeziyetin farklı bir şekli Kânûn-i Esâsî'de ve Nevâhî Nizâmnâmesi'nde bulunmaktadır. Onu asıl endişelendiren Sabahattin Bey'in ortaya koyduğu bu fikri *"vahdet-i Osmâniyeye mugâyir bazı emellerle kâbil-i te'lîf olacak bir sûrette tefsîr etme"* gayretleridir. [96]

Tanin'de adem-i merkeziyet üzerine yazısı ile dikkat çeken diğer bir isim ise Bedi Nuri'dir. Bedi Nuri Avrupa taşra idarelerinin şekli üzerinde durmakta ve Cahit'te

[94] a.g.m.
[95] 22 Ağustos 1324 (1908), nr. 35, s. 1.
[96] 6 Eylül 1324 (1908), nr. 50, s. 1.

olduğu gibi ülke gerçeklerini gözeterek taşra idarelerimizin nasıl şekillenmesi gerektiğini ele almaktadır. Ona göre; adem-i merkeziyetin bizde uygulanması istiklal-i idareye zemin hazırlar ve tarihi geçmişimiz bu ihtimali güçlendirmektedir:

> *"Memâlik-i Osmâniye gibi vâsı' bir sâha dâhilinde istiklâl-i idâre-i mahalliye, adem-i merkeziyet usûlü doğruca istiklâl-i idâreye yol açar. Târîh-i Osmânî valilerin istiklâl ilanlarından, isyanlarından pek çok zarar görmüştür, her biri Avrupa'nın bir memleketi kadar vâsı' olan vilâyetlerimiz ahâlisi bir müstebid valinin veya mütegallibin ribka-i hırs ve hevesâtına giriftâr olabilmeye pek müsteaddır."*[97]

Bu değerlendirmelerle birlikte kendisi için siyasi bir rakibi kontrol etmeyi amaçlayan Cemiyet ile Prens Sabahattin görüşmeler yapmış Teşebbüs-i Şahsi ve Adem-i Merkeziyet Cemiyeti, İttihat ve Terakki Cemiyeti adı altında 22 Ağustos 1908'de birleşmiştir. İki cemiyetin birleşmesinden sonra Prens Sabahattin İstanbul'a dönecek ve büyük bir coşkuyla karşılanacaktır. Ancak prensin değişik çevrelerle -özellikle Rum Patrikhanesi- yakınlığı bu birleşmeyi sekteye uğramıştır. Prens Sabahahattin'in Patrikhane ile görüşmesini Tanin ve diğer Cemiyet'e yakın gazeteler siyasi yakınlaşma olarak görecek ve bu, iki cemiyet arasında kutuplaşmaya yol açacaktır. Tanin, Patrikhanenin Osmanlı Devleti aleyhine çalışmalarını gündeme getirirken Sabahattin Bey'in adem-i merkeziyet yaklaşımının sakıncalarını da ortaya koyacaktır. Tanin'e göre Patrikhane nazarında adem-i merkeziyet Midilli'nin, Sakız'ın ve diğer adaların hep birer Girit olması, hep Yunan avucuna atılması için bir hazırlıktır. Bu açıdan Patrikhane ve Prens Sabahattin yakınlaşması manidar bulunacak ve tartışmalar İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin Prens Sabahattin taraftarlarını tutuklamasına kadar varan gelişmelerle birleşmenin başarısızlıkla sonuçlanmasına neden olacaktır.

Bu anlaşmazlıklar ideolojik olmaktan çok İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin iktidarını koruma çabasından kaynaklanmış, nitekim Hüseyin Cahit seçimden sonra yazdığı "İttihâd-Terakki" başlıklı yazısında "İttihat Terakki Cemiyeti ile Fırka-i Ahrar arasında program itibariyle büyük bir fark olmadığı fikrini ortaya koymuştur.[98] Cemiyetlerin birleşmelerindeki başarısızlığa müteakip Prens Sabahattin ve yakın arkadaşları 14 Eylül 1908'de Ahrar Fırkası'nı kuracaktır. Sabahattin Bey'in Fırka-i Ahrar'ın reisi olup olmadığı tartışmaları ile ilgili Tanin, Ahrar Fırkası'ndan bir heyet-i

---

[97] 21 Mart 1325 (1909), nr. 242, s. 3.
[98] 30 Teşrîn-i Sânî 1324 (1908), nr. 133, s. 1.

mahsûsanın Sabahattin Bey'e "*namzetliğini vaz' etmesini teklif ettiklerini*" Rum matbuatının yazdığını belirtecektir. Tanin, bu havadislerin hâlâ tekzip edilmemiş olmasını hatırlatarak kendilerinin ithamda bulunmadığına dikkat çekecektir. Bu siyasi oluşumla birlikte adem-i merkeziyet tezi, İttihat ve Terakki siyasetine muhalif ve alternatif olmaya devam edecektir.

g) Gayrimüslimler

II. Meşrutiyet sonrası halkın ve aydınların genel düşüncesi, oluşan hürriyet ortamıyla gayrimüslim vatandaşların devlete karşı muhalif olmaktan çok ılımlı yaklaşacağı yönündedir. Tanin'de de bu yaklaşımı görürüz. Tanin; müsavat (eşitlik), uhuvvet (kardeşlik), adalet ve ittihat meşrûtî yönetim gibi birleştirici kavramlar üzerinde durarak Osmanlı egemenliğindeki diğer unsurların kargaşa çıkarma, imtiyazlık, bağımsızlık ilanı gibi taleplerinin önüne geçmeye çalışmıştır.

Hüseyin Cahit, Osmanlı tebaası arasındaki eşitlik ve barışa vurgu yaptığı "Anâsır-ı Osmâniye" başlıklı yazısında *"...muhtelif anâsır-ı Osmâniye için en büyük menfaat 'Osmanlı' namı altında birleşmek"* olduğu inancındadır.[99] Matbuat cemiyetinin kurulma amaçlarına değindiği "Cemiyet-i Matbûât-ı Osmâniye" başlıklı yazında ise gayrimüslimlerin de duyarlılıklarının gözetileceğine işaret etmektedir:

> *"Gâyet hüsn-i idâre edilerek birbirlerine gittikçe ısındırılmaya muhtâç olan anâsır-ı Osmâniye arasında hâsımâne bir ihtilâf-ı efkârı, münâfereti mûcib olacak neşriyât da cemiyetin nazar-ı tedkîkinden kaçmayacaktır."*[100]

Özellikle Genç Türklerin anâsır-ı Osmâniyeyi birleştirerek hepsini Türk yapma fikri beslediklerine yönelik Rum matbuatının yaklaşımını ise Tanin kargaşa yaratmaya yönelik bir düşünce olarak görür ve Osmanlı unsurlarının ittihadı için müşterek i'tilafın siyasi ve hukuksal zeminine işaret eder. Tanin, Rum vatandaşlarının çatışmacı, ayrıştırıcı tavır ve taşkınlıklarının kendilerini daha zor durumda bırakacağı düşüncesindedir. Gazete bu ayrışmayı önleyeceği düşüncesiyle Anadolu ve Rumeli'de anâsır-ı Osmâniyeye mensup çeşitli komitelerin teşekkülünü destekler.

[99] 17 Ağustos 1324 (1908), nr. 30, s. 1.
[100] 30 Ağustos 1324 (1908), nr. 43, s. 1.

Hüseyin Cahit vilayetlerde yapılacak düzenlemeler üzerinde durduğu "Kuvvetli Türkiye"[101] başlıklı yazısında Kânûn-i Esâsî'nin ilanı ile Rumeli'deki Rum, Bulgar, Sırp, Evlah gibi vatandaşların Osmanlı idare-i meşrutası altında nail oldukları adalet sayesinde isyana yönelmelerinin mümkün olamayacağı görüşündedir.

Tüm bu düşüncelere karşın gayrimüslimlerle yaşanan siyasi çatışmaların ve Batılı ülkelerin gayrimüslim tebaayı ileri sürerek müdahalesinin önü alınamayacaktır.[102]

h) Adana Olayları

Gayrimüslimlerle yaşanan sorunlardan biri de bu dönemde Adana havalisinde Ermeniler ile Müslümanlar arasındaki karışıklıkların 31 Mart'ı müteakip alevlenmesiyle yaşanmıştır. Adana'da yaşanan ve ölümlerle sonuçlanan olaylarla ilgili Meclis-i Mebusan ve Patrikhane, faillerin belirlenerek cezalandırılmasını ister. Hükümet, Adana vilayetine gönderdiği telgrafta suçluların *"cins ve mezhebine bakılmaksızın"* istisnasız cezalandırılacağını belirtir ve Adana'da oluşturulan Divan-ı Harb Örfi ile suçlular cezalara çarptırılır. Mahkemenin altı Ermeniyi idama mahkûm etmesi ise Patrikhane tarafından tepki toplayacaktır. Buna karşı çıkan Tanin'e göre mahkûmiyetler kanun dairesindedir: *"Hükümete, Divan-ı Harb'e Mebusan Heyet-i Muhtelite'sine i'timâd edemezsek artık i'timâd olunacak kim kalır?"*[103]

Ermeni neşriyatından Jamanak gazetesi ise Tanin'in Adana vilayetindeki olaylara taraflı yaklaştığı üzerinde durmaktadır. Tanin, hükümet ve Patrikhanenin ortamı yatıştırmak için gösterdiği gayretin yanında La-Türkî gazetesinin Muş, Van Ermeni murahhasaları tarafından Patrikhaneye gönderilen telgrafları aynen neşretmesini eleştirir. Adana olaylarında tüm neşriyatı bu kargaşa ortamında sükûnete ve duyarlı olmaya çağıran Tanin Adana olaylarında siyasi mekanizmanın destekçisi olmuştur.

---

[101] 24 Temmuz 1324 (1908), nr. 6, s. 1-2

[102] Bunun sebeplerini ele alan Teyfur Erdoğdu sadece yapısal değişikliklerin çözüme yetmediğine işaret etmektedir: "Osmanlı Devleti'nde tek bir Osmanlı milleti yerine birçok alt bağlılıklar hâkim olmuştur: Aile, mahalle, köy, cemaat veya aidiyetleri gibi. Kimileri kendi kimliklerinde en üst sıraya sadece ailelerini yerleştirirken, diğerleri cemaatlerini yerleştirmekte ve orada sabitlemektedirler aidiyet duygularını. Ancak hepsinin birleştiği müşterek bir üst noktadan bahsetmek, bugünkü verilerle mümkün gözükmemektedir." (bk. ERDOĞDU, A. Teyfur, Osmanlılığın Evrimi Hakkında Bir Deneme: Bir Grup (Üst Düzey Yönetici) Kimliğinden Millet Yaratma Projesine, Doğu Batı Dergisi, Sayı 45, C. 1, Ankara, 2008, s. 38.)

[103] 31 Mayıs 1325 (1909), nr. 280, s. 2-3.

3-Tanin'in Eğitim Yaklaşımı

II. Meşrutiyet ilan edilmeden önce aydınlar tarafından büyük ölçüde idealize edilen meşrutiyetin siyasi, sosyal ve ekonomik sorunları çözmekte başlı başına yetmediği görülmüştür. Halk hareketi olmaktan çok idari bir düzenleme getiren bu sürecin eksikliğine ilişkin Yusuf Akçuraoğlu'nun yaklaşımına bakalım:

> *"Hakiki bir inkılab, bir inkılâb-ı ictimâî husule matlub ise ona yalnız bir vasıta, büyük bir sabır ile tul-i müddet çalışarak elde edilecek bir vasıta vardır ki o da heyet-i ictimâiyeyi terkîb eden efrâdın derûnunda bir inkılâbın vukua gelmesidir. Bu, efrâd-ı cemiyyetin, hukuk-ı beşeriyeyi anlayacak derecede tereffu ve tekemmül eylemesi demektir.*[104]

Bu değişimin yerleşmesi için temel çıkış noktası olarak eğitim görülmüştür. Tanin, bu bağlamda yeni bir cemiyet oluşumu için eğitimde yapılacak düzenlemeleri tartışmaya açıp, meşrûtî yönetime geçişle halkta oluşan ikilemi gidererek eğitim yoluyla halkın sürece uyum ve katılımını amaçlanmıştır. Böylece halkı aydınlatacak ve devletin değişik kademelerinde bulunacak yeni bir zümre oluşturulmak istenmiştir.

II. Meşrutiyet'in siyasi anlamdaki yenilikçi tavrı eğitimde de kendisini göstermiş ve bireyi geleneksel etkilerden kurtararak yeni olana taşımayı amaçlamıştır. Tanin'in eğitim alanında ele aldığı başlıca konu, yukarıda bahsettiğimiz amaçlar etrafında ve çağın gereklerine uygun eğitim-öğretim programlarının oluşturulmasıdır.

II. Meşrutiyet sonrası nazırlıklarda yapılan ıslahatlar Maarif Nezâretinde de kendini göstermiştir. İlmiye dairesine bağlı üyelerin iptidai, rüştiye, âliye tedrisatını tetkik edip gerekli ıslahatları belirlemesiyle Meclis-i Mebusan'a verilmek üzere bir layiha hazırlaması yoluna gidilmiştir. Tanin gazetesi bu süreçte eleştiri ve önerileriyle hazırlanan eğitim-öğretim programına katkı yapmayı amaçlamış; eğitim meselesiyle ilgili yetkin kişilerin mektup ve makalelerine yer vererek uygun programın şekillenmesine hizmet etmeye çalışmıştır.

---

[104] AKÇURAOĞLU, Yusuf, "Son İnkılâb ve Sevâkıbı ile Netâici", İçtihad, No: 11, Mart 1909.

Hüseyin Cahit ve Satı Bey, Meclis-i Mebusan tarafından mektep programlarına ilişkin hazırlanan layihanın zaman almasından dolayı mekteplerin eski programlara göre uzunca müddet idare edilecek olmasını eleştirmişlerdir. Fransızlar yerine İngilizlerin program ve mekteplerini incelemek gerektiğine inanan Cahit, yeni program şekillenirken Batılı ülkelerden istifade etmek amacıyla "Hey'et-i A'zâm" oluşturulmasını önermiştir:

> *"...Alman, Fransız, İngiliz, hatta Amerika mekteblerini en ufak teferrüatlarına varıncaya kadar tedkîk, teşkilat-ı maârifî istiknâh için bir Hey'et-i A'zâmı derece-i vücûbdadır."*[105]

Hüseyin Şükrü de yeni eğitim yılında programın idadiler açısından eleştirisini yaparak eskisinden farksız olduğunu ileri sürer ve İngiliz eğitim programının örnek alınmasının faydalı olacağını belirtir.[106] Hüseyin Cahit, Hüseyin Şükrü ve Mustafa Sâtı Husri programlarda hangi derslerin okutulması gerektiği meselesini aralıklarla ele alırlar. Bu yazılarda Darulmuallimin mekteplerinin ıslahının da özellikle ele alındığı görülmektedir.

Mustafa Sâtı Husri, derslerde kullanılan yöntem ve teknikler üzerine yazılar kaleme almakta, geçmiş dönemlerde derslerin işlenişinde kullanılan yöntemleri eleştirmekte, ezberci anlayış yerine öğrencinin sürece katılmasını ve baskı altına alınmamasını önermektedir. Bu anlamda Satı Bey öğrenci merkezli yaklaşımıyla öne çıkmaktadır:

> *"Filhakika şimdiye kadar gerek programlar gerekse muallimler terbiye-i fikriyyenin gayesini 'dersleri daha doğrusu kitapları aynen ezberlemek' terbiye-i ahlâkiyenin gâyesini de 'talebeyi hemen faaliyetsiz bir hâle getirerek miskinleştirmek' derekesine indiriyordu, mekteplerde 'ezberlemek' ile 'miskin olmak' uslu durmak ile 'miskin olmak' arasındaki fark takdir edilmiyor, faâliyet-i fikriyyenin en ümid-bahş tecelliyâtı bile ukalâlık, hod-pesendlik ve hatta bazen serkeşlik addolunuyor, faaliyet-i bedeniyyesinin en zarûri ma'sûmâne âsârı bile ahlaksızlık ve terbiyesizlik ile tavsif ediliyor idi."*[107]

---

105 4 Eylül 1324 (1908), nr. 48, s. 1.
106 18 Eylül 1324 (1908), nr. 62, s. 6-7.
107 9 Teşrîn-i Evvel 1324 (1908), nr. 83, s. 5.

İsmail Müştak ise Mekteb-i Mülkiye'ye öğrenci alırken mülakatlarda taşradan gelen öğrencilerin mağdur olmasını gündeme getirmektedir. Ona göre İstanbul idadilerinden mezun olanlar mülakatlardaki sorulara daha aşina iken taşra idadilerinden gelen öğrenciler bu kadar şanslı değildir. Mülakattaki hocalar İstanbul'dandır, İstanbullu öğrenciler hocalara ve konulara aşina olduğundan genelde kazanan öğrenciler İstanbul idadilerinden mezun olanlardır. Taşradan gelen öğrenciler bu yüzden mağdur olmaktadır. Bu tespitler neticesinde Mekteb-i Mülkiye müsabakalarının kaldırılmasını öneren Müştak'a göre; mülkiyeden mezun olanların mülkiye kaymakamlıklarına tayin olma imtiyazları bu okullara olan talebi artırmaktadır. Devlet bu talebi karşılamakta sıkıntı yaşamaktadır. İdadi mezunlarına verilen şahadetnamelerde kısıtlamalara gidilmelidir. Ancak mektepleri devletin iş kapısı olarak görmek yanlıştır. Devletin iş verme zorunluluğu olmadığı sürece herkesin tahsil görmesi sağlanmalıdır:

> *"Devlet mektebinden çıkan efendilere iş bulmak mecburiyetinden, mekteb mezunları da maîşetlerini hükümetin vereceği maaşta aramak endişesinden vâreste kalmak şartıyla mekteblerin kapısı herkese açık tutulursa memleket zarar değil kâr görür."*[108]

Halide Edip ise mektep programlardan çok, mektep sayısının artırılması ve kız çocuklarının okuyacağı mekteplerin açılması üzerinde yoğunlaşmaktadır. Kadınların erkeklere göre eğitimde geri kaldığına dikkat çeken Edip'e göre kadınlar ve erkekler arasındaki bu fark ne kadar az olursa toplumsal gelişmişlik de buna bağlı olarak yükselecektir. Bu yüzden kadınların eğitimine önem verilmelidir. Eğitimli bir kadının yetiştirdiği çocuklarla, arzu edilen toplumu inşa edebiliriz. Bu yüzden yeni okullar açılmalı ve kız çocukları buralarda okutulmalı. Edip'e göre erkekleri de yetiştiren kadınlardır. Kadınların iyi eğitimli olmaları toplumsal hayattaki bozuklukları ortadan kaldıracak ve ülkenin istenilen seviyeye ulaşmasını sağlayacaktır. Kadın ve erkek hayat mücadelesini birlikte yapmalıdır. Bu mücadelenin iyi sonuçlar vermesi ise ancak eğitimle mümkündür:

> *"Biz Dar-ül-fünûn isteyip istemeyeceğimizi i'dâdi tahsîlinden sonra kendimiz takdîr ederiz. Biz rüşdiyeler (fakat eski rüşdiyeler değil), yeni usûlde i'dâdiler, dar-ül-sanâ'alar isteriz. Size arkadaş, size vâlide olmak, sizin âmâl-i saînize iştirâk etmek sizinle berâber bu yokuşu çıkmak isteriz."...*"*Bize -İngilizlerin ta'biriyle- yuvarlak bir tahsîl lâzım,*

[108] 17 Ağustos 1324 (1908), nr. 30, s. 2.

zihnimizi kocakarı masallarından temîzleyecek zaman geldi. Bizi râfa konulup bakılacak, gözlerimizin hazzı için i'mâl edilmiş bilirler; yâhûd evinizde istirâhat-ı maddiyyenizi te'mîn edecek hizmetkârlar sırasına koymayınız siz, âmâlinizi kuvveden fi'le getirecek düşünür, kavî, irâdâtlı, mes'ûl kadınlar olmak isteriz."[109]

31 Mart öncesinde mekteplerde siyasi tartışmalar ağırlık kazanmış ve birçok muallim görevden alınmış ya da ayrılmak durumunda kalmıştır. Bunlardan biri de Bahaddin Şakir Bey'dir. Serbestî gazetesi bazı mekteplilerin Maarif Nezâretine mektup yazarak Şakir Bey'in azlini istediği yolunda haber yapar. Tanin, bunun doğru olmadığı yolunda açıklamaya yer verir. Bunun yanında Ahmet Şuayb Bey'in de maarifteki görevinden alınacağı yolundaki gelişmelere gazete tepki gösterir. Ahmet Şuayb Bey'i destekleyen yazılarla görevden alınmasının yanlışlığı üzerinde durur.

Maarifteki bu siyasi hareketlilik zamanla artacak ve mektepler siyasi kamplaşmaların merkezi haline gelecektir. Tanin ise Ahrar Fırkası'nı, mektep öğrencilerini tahrik ettiği gerekçesiyle eleştirecektir. Gazetede, mektep öğrencisinin siyasetle meşgul olmasının zararları üzerinde durulurken muallimlerin de siyaseti mekteplere sokmamaları gerektiği vurgulanacaktır.[110] Ali Kemal Bey'in Mekteb-i Mülkiye'deki siyasi karışıklıklarda rol aldığı bu süreçte, mekteplerde dersler işlenemez duruma gelecek, birçok muallim mekteplerdeki siyasi konuşmalarından dolayı görevden alınacaktır. 31 Mart 1325 tarihli Tanin'in üçüncü sayfasındaki "Mekteb-i Mülkiye'deki Vak'a" başlıklı yazı olayların boyutunu göstermektedir:

"Mektebimiz, bir mektepten ziyade bir siyaset salonuna, bir parlamentoya benziyor. Talebenin kısm-ı a'zâmı bütün vaktini, o artık avdeti mümkün olmayan aziz ve kıymettar saât-i mesâîsini politika münakaşalarıyla, fırka münâzaalarıyla geçiriyorlar."[111]

Bir diğer tartışma konusu ise Kanûn-i Esâsî'nin ta'dîli sürecinde Meclis-i Mebusan'da imtiyâzât-ı mezhebiye, lisan, mektep konularını içeren maddeler ele alınırken gayrimüslimler tarafından gündeme getirilen mektepler ve tedrisât meselesidir. Özellikle Hüseyin Cahit bu konularda yazılar kaleme alarak meselenin, mektep meselesinden çok siyasi bir mesele olduğuna işaret etmektedir.

---

[109] 24 Temmuz 1324 (1908), nr:6, s. 3.
[110] 27 Mart 1325 (1909), nr. 248, s. 3.
[111] 31 Mart 1325 (1909), nr. 252, s. 3.

Cahit'e göre herkes kendi lisanında eğitim almaktadır. Bu konuda bir kısıtlama olması düşünülemez. Her unsurun hakkı eşit tutulmuş, devlet tarafından her unsura aynı şekilde muamele edilmiştir. Devlet kendi lisanını muhafaza etmeyi amaçlamalıdır; ancak diğer unsurlara da engel olmamalıdır. Kanun-i Esâsi bunu teminat altına almıştır. Anasır-ı muhtelife mekteplerinde tedrîsât-ı diniyye dışındaki derslerde programlar ortak olmalıdır. Yapılacak Mekâtib-i Husûsiye Nizamnâmesi'yle zaten her Osmanlı unsuru özel mektep açabilecektir.[112] Cahit, Mecliste bazı gayrimüslim üyelerin Kanun-i Esâsî'de yapacakları değişikliklerle mekteplerde kendi programlarını belirleme isteğine ise karşı çıkar:

> *"Bugün hangi hususi mektebde olursa olsun okunan dersler bütün anâsırı birbirine takrîb etmeye ma'tûf olmalıdır."..."Bir mekteb için 'Bu falan patrikhanenin falan cemâatin mektebidir, mekâtib-i husûsiyye gibi muâmele görmemelidir' denilirse o zaman 'Lütfen bu sözlerden maksad nedir? Îzâh buyurunuz.' der ve dikkatle dinleriz."*[113]

Cahit'e göre mektep meselesi bahanedir. Bunun altında daha derin bir ihtilaf vardır. Gerçekte, Rum Patrikhanesi meşrutiyet öncesi imkânları kaybettirecek düzenlemelere karşı duruyor ve yeni ayrıcalıklar peşinde koşuyor. Oysa o dönemde azınlık idiler, meşrûtî yönetimle herkes hukukta müsâvîdir. Patrikhane, Fatih Sultan Mehmet'in verdiği "*müsâadât*"ı mektep meselesine taşımak istiyor. Böylece Patrikhane açtığı idadi ve âliyelerin kendi teftişinde olmasını planlıyor. Bu değerlendirmelerini sabitleştirmek için Cahit, Rum matbuatından Neologos gazetesinin değerlendirmesine yer verir:

> *"İmtiyâzât-ı mezhebiyyenin munhasıran mezheb dairesinde kaldığını zanneden Türk hemşehrilerimize beyan ederiz ki bu bâbda aldanıyorlar. İslam memleketlerinde mukîm Hıristiyanların hukuk-ı mezhebiyyeleri din farkından nâşî hukûk-ı âileyi ve terbiye ve maârif cihetini de ihtivâ eder."*[114]

Cahit'e göre bu kendi lisanlarında, programlarını ve teftişini kendilerinin yaptıkları mektep fikri; Patrikhanenin kendisini Rum vatandaşlarımızın sefarethanesi

[112] 28 Mayıs 1325 (1909), nr. 277, s. 1.
[113] a.g.m.
[114] 31 Mayıs 1325 (1909), nr. 280, s. 1. (Tanin'in alıntısı)

gibi görmesinden kaynaklanıyor. Böylece diğer Osmanlı unsurlarından daha çok hukuka sahip olmak istiyor. Bu müstakil olmak demektir ki kabul edilemez.[115]

4-Tanin'in Sosyal Hayata İlişkin Yaklaşımı

Tanin'in sosyal konulara yaklaşımı devrin içtimai yapısından bağımsız değildir. Bu dönemde iç ve dış siyasi çalkantıların yoğunluğuna karşın meşrûtî idarenin yeniden yürürlüğe girmesi toplumsal hayatı da etkilemiştir. Tanin bu anlamda toplumsal değişim dinamiklerinin harekete geçirilmesine ve bu değişimin sosyal hayata yayılmasına öncülük etmiştir.

Toplumsal değişimler, yasal değişiklikler gibi birdenbire değil fakat belirli süreci gerekli kılmaktadır. Osmanlı Devleti'nde meşrutiyetin getirdiği yeni rejim için siyasi, sosyal ve hukuki altyapı yeterli olmadığı gerçeğinin görülmesi buna ilişkin düzenlemeler çabasını da beraberinde getirmiştir. İttihat ve Terakki'nin iktidar için değil meşrutiyeti ilan etmek için kurulmuş ve örgütlenmiş olması, ana hedefinin meşrutiyeti ilan etme odaklı oluşu sonraki sürece ilişkin hazırlıksız yakalanmasına yol açmıştır.[116] Tanin'in meşrûtî yönetim sürecinin kanuni ve toplumsal düzenlemelerle şekillenip yerleşmesine olan katkısı bu anlamda önemlidir. Gazetenin meşrutiyeti, sadece bir yönetim şekli, bir siyasal rejim değil adeta bir hayat tarzı ve değerler bütünü olarak algıladığı görülmektedir.[117]

a) Kadın

Gazetenin ilk sayısında değişimin toplumun kendi hissiyatında var olduğuna inanan Halide Edip, "Kaç Nasiye Vardır Çıkacak Pak ü Dirahşân"[118] başlıklı yazısında Kânûn-i Esâsî'nin ilanıyla yaşanan toplumsal değişime nereden başlanması gerektiğini ele almaktadır. Toplumu erkeği ve kadınıyla bir bütün olarak ele alan, kadının rolü, sosyal hayattaki konumu üzerinde duran Adıvar, *"...terbiye-i dimâğıyye ve ahlâkımızla*

[115] 31 Mayıs 1325 (1909), nr. 280, s. 1.
[116] REYHAN, Cenk, Jön Türk Hareketi, Türk Devrim Süreci Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çözümleme, Doğu Batı Dergisi, Sayı 45, C. 1, Ankara, 2008, s. 68.
[117] DEMİRCİ, H. Aliyar, 1908 Parlamentosunda Meşrutiyetin Değerleri ve İlkeleri, Doğu Batı Dergisi, Sayı 45, C. 1, Ankara, 2008, s. 84.
[118] 19 Temmuz 1324 (1908), nr:1, s. 2.

da akvâm-ı mütemeddine kadınları arasında ahz-ı mevkî' etmeliyiz." demektedir. Bu mevkiyi kadınlara ulaştıracak olan ise erkeklerdir. Erkekler de yine "*insan-ı kâmil olmak için, şâyân-ı iftihâr bir mevkî'-i içtimâ'î tutmak için kadınlarına muhtâcdırlar."*[119]

Halide Edip, sosyal anlamda ahlaki düzelmenin yolunun aileden geçtiği ve bu ahlaki sorumlulukları evlatlarına kazandıracakların ise anneler olduğu fikrindedir. Bu açıdan erkelerde ya da genel anlamıyla toplumda kadınlara yönelik oluşmuş yanlış kanıyı eleştirirken kız çocuklarının eğitim ve öğretim hayatına devamı üzerinde durur. Adıvar, "Kadın İ'tirâfları"[120] başlıklı öyküsünde yine bir kadının değişen hayat şartları içindeki psikolojisini kaleme alırken; "Âsaf Derviş Paşa'ya"[121] başlıklı makalesinde ise kadınların hasta bakıcı çalışmaları için eğitimden geçirilme önerisini getirir.[122] "Kadınlar İçin"[123] başlıklı makalesinde kadınların sokaklarda yaşadığı olumsuzlukları gösterir. Toplumda kadınlara yönelik olumsuz bakışın zamanla kalkacağına ve nasıl bir noktaya varılacağına değinen Adıvar, toplumsal değişimde kadının mevkiine ilişkin değerlendirmeleriyle karşımıza çıkar.

> *"Düşünüyorum ki kadınlar asırlarca ezilmiş bir unsurdur. Bunların isyânı ve erkeklerin yanında kendilerine bir mevkı' vermeye çalışmaları bugünkü mes'ele değildir. Bu kadın mes'elenin dâimâ mevcûd olduğunu isbât eden vesâikı târihte, edebîyâtta, hayât-ı ictimâiyye ve fikriyye tuttukları mevkı' yüksele yüksele bugün kendi dâire-i faâliyetlerinden taşarak siyâsiyâta bile döküldükleri görülüyor. Hâsılı asırlarca sıkılan, küçülen, tekâmülât-ı zihniyyesi şekl-i tabîîsini almaya bırakılmayan kadın dimağları büyüyor, tevsi' ediyor, biraz daha, meselâ yarım asır sonra kadınlar erkeklere: 'Gelin, ölçün bakalım zihnimizde sizinle ne fark kaldı?' diyecekler."*[124]

Adıvar, kadınların böyle bir seviye kazanması için eğitim görmelerinin gerekliliğine vurgu yapar: *"Kadınların bütün âmâli şu sâde cümle ile hülâsa edilebilir.*

---

[119] 24 Temmuz 1324 (1908), nr:6, s. 2-3.
[120] 19 Eylül 1324 (1908), nr. 63, s. 7.
[121] 3 Teşrîn-i Evvel 1324 (1908), nr. 77, s. 7.
[122] Bu dönemde Halide Edip'in öncülüğünde kadınların hasta bakıcı olarak çalışmasıyla ilgili hastanelerde kurs açılması sağlanmış ve toplumsal destekle çalışma başarıyla yürütülmüştür.
[123] 31 Teşrîn-i Evvel 1324 (1908), nr. 103, s. 2.
[124] 31 Teşrîn-i Evvel 1324 (1908), nr. 103, s. 2.

Taaruzdan masûniyyet, ve zevc-i müstakballerinin, kardeşlerinin, oğullarının, bi-hakkın arkadaşı, küfvi ve mürebbiyesi olabilecek bir tahsîl."[125]

İsmail Müştak Mayakon ise; kadınların aile kurumundaki önemine, erkeklere destek olmalarının olumlu sonuçlarına değinir ve milletler için medeniyetin ölçüsü olarak kadınları gösterir.[126] Kadınların sosyal hayattaki konumlarını da ele alan Mayakon, kadınların hak etmediği konumda olduğuna vurgu yapar.[127] Babaları ise "*mesuliyet-i vicdaniye"* ile en açık şekilde karşı karşıya olan bireyler olarak ele alır.[128]

Cenab Şahâbettin kadınların sosyal hayatın gerçekleriyle temaslarının gerekliliği üzerinde dururken,[129] Müfide Ferit Tek ise kadınların çalışma hayatına katılmasının gerekliliğine vurgu yapmaktadır. Ona göre; *"Hanımlarımız hayât-ı umumiye-i Osmâniyeye bilfiil iştirak etmedikçe hiçbir zamanda kuvvetli, ma'lûmâtlı cinsin seviye-i idrâk ve irfânına vâsıl olamazlar."* ve *"Ancak hürriyet-i nisvân ve müsâvât-i cinsin sayesinde terakki ve temeddün kâbil olabilir."*[130]

b) *Çalışmak*

Babanzade İsmail Hakkı, milletimizin en maraz hastalıklarından biri olarak hafiyeliği görür. Ancak istibdat döneminde kendisini gösteren bu hastalıktan kurtulmak artık mümkün olmuştur. Ona göre bu hastalık memleketi temelinden sarsacak derecede şiddetli olmuştur. Öyle ki ülkemize zararları bir savaştan daha etkili oldu. Ancak bu hastalıkla halk sadece belirli bir zaman diliminde yaşamış sonra onu yenmeyi başarmış ve geride bırakmıştır. Şark toplumunun asıl hastalığı ise atalet ve intizamsızlıktır:

> *"Evet, atâlet ve bunun lazım-ı gayr-i müfârıkı, netîce-i zarûrîsi, pek samîmi arkadaşı olan intizamsızlık yalnız memâlik-i Osmâniyenin değil, alel-umûm memâlik-i şarkıyenin meskenet ve cüzzâmıdır."*[131]

İsmail Hakkı, bu hastalıktan kurtulmayı ise "terbiye-i siyâsiye ve medeniyemize" dört elle sarılmak ve aileden başlayarak sonra tedricen mekteplerde yürütülecek eğitimle mümkün görmektedir.

---

[125] a.g.m.
[126] 04 Ağustos 1324 (1908), nr. 17, s. 3.
[127] 2 Eylül 1324 (1908), nr. 46, s. 2.
[128] 15 Ağustos 1324 (1908), nr. 28, s. 2-3.
[129] 30 Eylül 1324 (1908), nr. 74, s. 4-5.
[130] 18 Ağustos 1324 (1908), nr. 31, s. 2.
[131] 23 Mart 1325 (1909), nr. 244, s. 2.

Mayakon ise Türk toplumunun yaygın anlayışı olan her şeyi devletten bekleme alışkanlığını eleştirir. Ona göre böyle bir alışkanlık tesadüfü değildir, daha yetişme çağında çocukların zihinlerinde bu algı oluşturulmaktadır.[132] Mayakon, "İlk Vazifelerimiz-Gençlerimizin Vazifesi"[133] başlıklı yazısı ile gençlerin zamanın gereklerine göre kendilerini yetiştirmesinin gerekliliği üzerinde durur. Cenab Şahabettin de İsmail Müştak'la benzer fikri taşır. "İstanbul'u Temâşâ" başlıklı makalesinde gayrimüslimlerin çalışkanlığına karşın Türklerin keyfine düşkün mizaçlarını ve tembelliklerini eleştirir. Ona göre bizler hükümetin nazlı evladı gibi her şeyi devletten bekliyoruz. Bizlerde yarın kaygısı yokken gayrimüslimler hep yarın telaşıyla çalışıyorlar. Bizde sorumluluklarımızı hükümete yükleme alışkanlığı var. Oysa bu alışkanlıklar bizi daha da geriye götürmektedir.

Halide Edip Adıvar, yazılarında özel teşebbüsün gerekliliğine, işsizliğin aşılması için sadece devletten bir şeyler beklemenin yanlış olduğuna, kadın erkek birlikte çalışmak lüzumuna değinir. Tensikat dolayısıyla işsiz kalanların şahsi teşebbüslerle iş imkânları yaratmalarının mümkün olduğu görüşündedir.[134] Hüseyin Cahit ise Adıvar'ın belirttiği "fikr-i teşebbüs" kavramı üzerinde durmakta ve yurt dışında çalışma hayatına atılmak isteyen gençlerin devlet tarafından desteklenmesi gerektiğine inanmaktadır.

5-Tanin'de Edebî Hayat

Tanin'in ilk sayısında mesulleri olarak Hüseyin Kazım, Tevfik Fikret ve Hüseyin Cahit yer alır. Gazetenin müdürü Hüseyin Kazım, başmuharriri ise Hüseyin Cahit'tir. Tevfik Fikret ise yazı işleri müdürlüğünü üstlenmiştir. Dönemin siyasi şartlarının getirdiği etkiden dolayı gazetede siyasi konular ağırlıklı olarak ele alınmış olsa da Hüseyin Cahit Yalçın ve Tevfik Fikret'in yanı sıra Halide Edip Adıvar, Müfide Ferit Tek, Cenap Şahabettin ve Halit Ziya Uşaklıgil yazıları ile önemli yer teşkil ederler.

Hüseyin Cahit, gazetenin başmuharriri ve mesul müdürü olarak siyasi konulara ağırlık vermiştir. Cahit'in sadece siyasi konularda değil; siyasi meselelerden ayrı

[132] 13 Ağustos 1324 (1908), nr. 26, s. 2-3.
[133] 15 Ağustos 1324 (1908), nr. 28, s. 2-3.
[134] 29 Ağustos 1324 (1908), nr. 42, s. 2-3.

düşünülemeyecek sosyal konularda, basında yer alan tartışmalara ilişkin kaleme aldığı yazılarını görmek mümkündür.

Halide Edip Adıvar'ın var olan otuz iki yazısını ise siyasi, sosyal, eğitim, hatıra ve edebî içerikli olarak sınıflamak mümkündür.

Adıvar'ın siyasi ve askeri konularda yazdığı makaleleri şunlardır: "Kaç Nasiye Vardır Çıkacak Pak ü Dirahşân?", "Bir Hükûmet-i Meşrûtanın Ahlâkı", "Hafiyeler-Gazeteciler", "Eski İdarenin Temizlenemeyen Zararları", "Bir Dost Çehresi Etrafında", "Ba'zı Endîşelerim", "İstikbâl İçin", "Giritli Vatandaşlarıma", "Ölenlerle Öldürülenler".

Adıvar'ın Tanin'de ilk yazısı "Kaç Nasiye Vardır Çıkacak Pak ü Dirahşân?" başlığıyla çıkar. Tevfik Fikret'in "Sis" şiirinden bir dizenin başlık yapıldığı bu yazının hemen altında "Yukarıki Makaleye Taalluku Cihetiyle: Sis" başlığıyla da Tevfik Fikret'in "Sis" şiirine yer verilir. "Sis"in altında ise yine Tevfik Fikret'in II. Meşrutiyet'in ilanı sonrasındaki coşkuyu yansıtan "Rücû" şiiri yer alır. Bu iki şiirin dışında Tevfik Fikret imzasıyla başka bir yazıya rastlamıyoruz. Fikret'in bu iki şiirinin yanında Hüseyin Suat Yalçın'ın "Şeydâ-yı Vatana" ve "Terâne-i Hürriyet" şiirleri gazetede yer alan şiirlerin tamamını oluşturur. Bu anlamda gazetenin şiire fazla yer vermediğini görmekteyiz.

Halide Edip, Fikret'in "Sis" şiirinin bir dizesini başlık yaptığı "Kaç Nasiye Vardır Çıkacak Pak ü Dirahşân" makalesinde meşrûtî yönetime geçişin heyecanını aktarır. Fikret'in istibdat döneminde yazdığı "Sis" şiirindeki olumsuz atmosfere karşın meşrutiyetin ilanıyla Adıvar'da bu, umuda dönüşmüştür: *"Çok nâsiye var pâk ve dırahşân!.. Hürriyet güneşi rezâlet, esâret sislerini parçaladı. Açıl ey şehir, beyaz alınlı çocuklarını cenâb-ı haktan saklama!"*[135]

Adıvar, Tanin'deki yazılarıyla değişen toplumun, taşıyıcısı ve yol göstericisi gibidir. Bu amaçla meşrûtî yönetimin nasıl yerleşeceği üzerinde durur:

> *"Meşrûtiyet kat'ıyâsın; millet-i Osmâniye ancak hükûmet-i meşrûta ile idâre edilir bir cem'iyet olduğunu ve milletin selâmeti için bu hakîkati bir hamaldan, bir çifçiden bir kundura boyacısına kadar anlatmalı ki bir idâre-i meşrûtanın pâyidâr olması için milletin ahlâkında, efkârında, ihtirâsında, ihtisâsâtında yeni hasâil teşekkül ve taammüm etmeye başlasın, o zaman Meşrûtiyet idâreyi idâmeye hâdim fezâil kesb-*

[135] 19 Temmuz 1324 (1908), nr:1, s. 2.

i kuvvet eder ve idâre-i müstebidenin bir netîce-i gayr-i müfârakası olan hafiyelik, zulm ve müsâviye galebe çalınır."[136]

Halide Edip'in eğitim ve sosyal konularda yazdığı makaleleri ise şunlardır: "Beşiği Sallayan El Dünyaya Hükmeder", "Maârif Nezâreti Dâire-i Aliyyesine Dar-ul-muallimât", "Barbaros Hayreddin'in Haleflerine", "Âsaf Derviş Paşa'ya", "Kadınlar İçin", "Gedikpaşa'da".

Adıvar'ın ele aldığı diğer bir mesele ise kadının sosyal hayattaki yeridir. Adıvar'a göre medeni toplumlarda görülen iki nokta vardır: ahlaki ve vicdani terbiyenin yerleşmiş olması. Bu terbiyeyi topluma kazandıran ise kadınlardır. Ancak Türk kadınları şu halde yapamazlar. Bunu sağlayacak olan erkeklerdir ve birçok açıdan bunu yapmaya muhtaçtırlar:

"Biz henüz ihtiyâcâtımızı bilmiyoruz. Çocuklarını âdam görmek, hayât arkadaşları için hayâtı güzelleştiren lezzet–i temedddünü vatanın saâdetinde bulmak, felâketlerinde kendilerinin elini tutarak beraber çalışmak imtiyâzını sabır ve iktidârını kadınlara yine erkekler verebilir ve vermelidirler; çünkü kendileri de insan-ı kâmil olmak için, şâyân-ı iftihâr bir mevkî'-i içtimâ'î tutmak için kadınlarına muhtâçtırlar."[137]

Eğer toplumsal bir bozukluk varsa beşikten itibaren çocuklarına doğruluk, çalışkanlık gibi davranışları kazandıracak kadınlara ihtiyaç vardır. Bu yüzden kadınların eğitim görmesi şarttır. Adıvar, kadınların eğitim görmesinin gerekli olduğuna inanmakta ve bu şekilde ortak bir amaçta yürüneceğine inanmaktadır:

"Size arkadaş, size vâlide olmak, sizin âmâl-i saînize iştirâk etmek sizinle berâber bu yokuşu çıkmak isteriz."..."Kadın, erkek! Erkekler bu milleti adam edecek; fakat erkekleri de kadınlar adam edecek. Bize Mekteb! Mekteb! Mekteb! "Beşiği sallayan el dünyaya hükmeder."[138]

Adıvar'ın, makalelerinin içeriği farklı da olsa çoğunda kadınların, kız çocuklarının eğitiminden, mektep tahsili görmelerinin gerekliliğinden bahsettiği görülmektedir. "Maârif Nezâreti Dâire-i Aliyyesine Dar-ul-muallimât" başlıklı yazısında kız çocuklarının muallim olarak yetiştirilmesi ve mektep programlarının nasıl

[136] 22 Temmuz 1324 (1908), nr: 4, s. 3.
[137] 24 Temmuz 1324 (1908), nr:6, s. 2.
[138] 24 Temmuz 1324 (1908), nr:6, s. 3.

olması gerektiği üzerinde durur. Ancak hükümet programının istenilen düzeyde olmadığı görüşündedir:

> *"Fakat heyhât! Mekteplerin programları i'lân edildi. Mektepler açıldı. Az çok teceddüd, hiç olmazsa teceddüd için bir niyet var. Fakat bu niyet-i teceddüdden kadınlar hâriç! Kadın mektepleri evvelden yoktu. Şimdi de yok!"*[139]

Halide Edip'in hâtıra türündeki yazıları ise: "Zulmete Kalb Olmuş Bir Gözün Nazarı, Yokluğa Karışmış Bir Elin Teması!: Halid Ziya Bey'e", "Sultan Osman'ın Selamı: -Üçüncü Orduya-", "Büyük Çehreler!", "Acı Hâtırâlardan -I-, -II-, -III-", "Ferîdun Hükûmetin Jurnalinden -I-, -II-, -III-", "Yeniçerilerde".

Halide Edip'in edebî içerikli makaleleri ise: "Vatan'ı Oynayacak San'atkarlâr (tiyatro-eleştiri)", "Besa Oyununda (tiyatro-eleştiri)", "Kadın İ'tirâfları (hikâye)", "Ana Hisleri (hikâye)", "Osmanlı Tarihinden Bir Sahîfe: Kösem Sultan (biyografi)", "Sabah-ı Hürriyet (tiyatro-eleştiri)", "Sahne-i Milliye'nin Kadınlara Oyunu-Bir Türk Artisti! (tiyatro-eleştiri)", "Ali Haydar Emir Bey Efendiye (tiyatro-eleştiri)", "Tezer Yâhûd Mülk-i Abdurrahman (tiyatro-eleştiri)".

Tiyatro, Halide Edip açısından milletin aynası niteliğindedir. "Vatan'ı Oynayacak San'atkarlâr"[140] başlıklı yazısında İngiltere'nin tiyatro geçmişini ele alır ve bizde tiyatronun gelişmediğini belirtir. Ancak yine de halkın tiyatroya alışması gerektiği görüşündedir. Tiyatroyu ruhları terbiye eden bir sanat olarak ele alan Adıvar, kadınlara mahsus tiyatro teşkil edilmesini önerir. "Besa" oyunu sahnelenirken gördükleri dolayısıyla tiyatronun bizde yeni olmasından kaynaklanan eksiklikleri dile getirir. Toplumsal hayatımıza yeni girmesi nedeniyle var olan eksiklikleri gözlemlerine başvurarak aktarır. Oyunun nasıl seyredilmesi gerektiği üzerinde durur. Oyuncuların rolleri, tiyatro eserinin içeriği, sahnelenişine yönelik yaptığı tespitlerle tiyatronun sosyal hayata yerleşmesi için yol gösterir. Abdülhak Hamit'in piyesini ele aldığı "Tezer Yâhûd Mülk-i Abdurrahman"[141] başlıklı yazısında Abdülhak Hamit'in oyunlarının sevilme nedeni üzerinde durur. Halide Edip'e göre Abdülhak Hamit'in, konularını eskilerin yaptığı gibi Acemlerden almayıp da Araplardan alması Türkler arasında sevilmesinde etkili olmuştur.

[139] 31 Teşrîn-i Evvel 1324 (1908), nr. 103, s. 2.
[140] 07 Ağustos 1324 (1908), nr. 20, s. 2-3.
[141] 23 Şubat 1324 (1909), nr. 216, s. 3.

Küçük hikâyeleri ile devrin önemli yazarı Halit Ziya Uşaklıgil ise ağırlıklı olarak öyküleri ile gazetede yer alır. Bu öykülerinde kusursuz bir zevk hâkimdir; tahkiye kudreti ve lirizm üstün bir özellik olarak gözükmektedir. Ayrıca Sabah gazetesindeki “Hürriyet ve Resmiyet”, “İkdâr-ı Ma’kûveyn” başlıklı yazıları da Tanin’de alıntı yapılmıştır.

Halit Ziya Uşaklıgil’in Tanin’de yer alan öyküleri şunlardır: “Kalem Oyuncaklarından Kara Halil”, “Küçük Hammâl”, “Mektebli Kız”, “Bir Garîb Mektub”, “Bir Mektub Daha”, “Son Mektûb”, “Onu Beklerken”, “Mayıs Pazarı”, “Bir Küçük Hâtıra”, “Annemin Kızları”, “Bir Mes’ele-i Mîrâs”, “Zerrin’in Hikâyesi”, “Bir Hikâye-i Sevdâ” ve “Hepsinden Müessir”.

Ayrıca Memduh Şevket Esendal’a ait “Veysel Çavuş” adlı hikâye ile “Sahâif-i Târihten: Kara Mehmed -Kandiye Muhâsarası Vekâyii’nden-” başlığı ile Raşid Tarihi’nin birinci cildinde Kandiye Muhâsarası ile ilgili Kara Mehmed’e yer verilen bölümden aldığı diğer bir hikaye mevcuttur. Bu bakımdan Tanin’de öykülerin ağırlıklı olarak yer bulduğunu söyleyebiliriz.

Yahya Kemal’in, ‘vuzuhu ve sağlam mantığı ile bir şaheser’ olarak gördüğü Cenab Şahabettin’in gazete yazılarından oluşan Evrâk-ı Eyyâm’daki yazılarının bir bölümünün Tanin’de yayımlandığını görmekteyiz. Bu yazılarından “Sadr-ı a’zam Kâmil Paşa” başlıklı siyasi yazısı dışındakiler “Musâhabe-i Üsbûiyye” başlığı altında gazetede yer alır. Cenab Şahabettin’in gazetedeki yazılarını şu başlıklar altında toplayabiliriz: 1) Edebî ve fikri yazıları: “Edebiyât”, “Zâviye-i Felâsife”, “Felsefe-i Mizâh”, “Felsefe-i Müsâhabe”. 2) Gazetecilikle ilgili yazıları: “Gazete ve Gazeteciler”, “Muhbirler”, “İ’lanlar ve İ’lancılık”. 3) Siyasi yazıları: “Sadr-ı a’zam Kâmil Paşa”, “Parlamentoda Belâgât”. 4) Sosyal konuları işlediği yazıları: “İzdivâc”, “Genç Kızlar”, “Aşk ve Kadın”. 5) Biyografi yazısı: “Sarah Bernhardt”. 6) Serbest yazıları: “Kar”, “Belâ-yı Servet”, “İstanbul’u Temâşâ”, “Oyunlar ve Oyuncaklar”.

Tanin sütunlarında yaşanan edebî tartışma ise İzzet Melih Bey’in Fransızca olarak kaleme aldığı “Leyla” piyesi nedeniyle gelişir. Konuya ilişkin Hüseyin Şükrü Bey, Ahmet Haşim ve Mehmet Rauf Tanin’de yazıları ile yer alırlar. Oyun Paris’te oynanmıştır. Oyunla ilgili ilk eleştiri Hüseyin Şükrü Bey’den gelir. Şükrü Bey, piyeste Türk kadını Leyla’nın Avrupalıların fikir ve muhakemesindeki Türk kadını tasavvuruna göre konuşturulmuş olmasını eleştirir. Ona göre; Juliet galip, mağrur tavırlarıyla

Leyla'yı ezmektedir. Şükrü Bey böyle bir yaklaşımın hangi amaca hizmet ettiğini sorgular ve İzzet Melih Bey'in yaklaşımını doğru bulmaz:

> *"Hülâsâ bu eser eğer bir maksadı isbât, bir nazarıyeyi kabûl ettirmek için yazılmış ise ya'ni Frenklerin, "Piyes Atez" dedikleri nev'inden ise kelimeleri ağzımızda çiğnemeden söyleyebiliriz ki Melih Bey gâyet fenâ bir ahlâk muallimidir."*[142]

Bu değerlendirmeyi tutarsız bulan Ahmet Haşim ise Hüseyin Şükrü Bey'in Türk kadını hakkındaki düşüncesinin, Avrupalıların yanlış telakkisinden farklı olmadığı görüşündedir:

> *"Bu i'tirâzınıza, birçokları gibi, ben de iştirâk ederim. Fakat "Leylâ" bir Türk gibi söylemiyor. Avrupalılarca bir Türk kadını fikir ve muhâkemesi ne yolda tasavvur edilirse o yolda idâre-i kelâm ediyor."dediğiniz zaman sizden ayrılıyorum. Bu i'tirâz, sizden vârid olmakla anlıyorum ki sizin de Türk kadını hakkındaki telakkîniz, Avrupalıların yanlış telakkîsinden daha sahîh değildir."*[143]

Mehmet Rauf ise İzzet Melih Bey'in piyeteki Leyla, Juliet ve Nazmi arasındaki bazı diyaloglara yer vererek eserin izleyenlerde başarılı bir etki oluşturduğunu belirtir. Eserin Parisliler tarafından takdir edilmiş olması Mehmet Rauf açısından önemlidir:

> *"Bir kere nihâyetine kadar dinleyip de esâs mes'eleye vâkıf olduktan sonra belki esâsın lâzım geldiği kadar vüs'at ve ihâta ile gösterilmemiş olduğu fikrinde bulunanlar vardır, fakat gerek bu zemîni bulmak ve gerek bâhusûs onu bir üslûb-ı latîf ile ecnebîleri bile takdîr-hân edecek kadar muvaffakıyyetle yazmak öyle bir iştir ki buna ancak alkışla mukâbele gösterilen bir liyâkata sarf olunduğundan bir kadir-şinaslık olur."*[144]

Tanin'de yer alan edebî tefrikalardan ilki ise Maksim Gorki'nin "Ana" romanıdır. Gazetenin 47. sayısından 244. sayısına kadar "Ana" romanının tefrikası neşredilmiştir. Tefrikanın başladığı 47. sayı ile birlikte gazetenin sayfa sayısının 4'ten 8'e çıktığı görülmektedir. Gazetenin bu tefrika ile ilgili değerlendirilmesi şu şekildedir:

---

[142] 8 Mart 1325 (1909), nr. 229, s. 4.
[143] 12 Mart 1325 (1909), nr. 233, s. 4.
[144] 19 Mart 1325 (1909), nr. 240, s. 4.

> *"...Rus meşâhir-i muharririnden Maksim Gorki tarafından 'Ana' namında Rus vakâyi'-i ihtilâliyesini bütün dehşet ve fecâatiyle, ledeniyâtıyla dünyaya gösterecek sûrette kaleme alınmış, Rusya'da tab'ına müsâde istihsâl edilemediği için ancak hürriyet-i* matbuata *mâlik memleketlerde mevkî'-i intişâra vaz' olunabilmiş mükemmel bir romanı tefrika edecek..."*[145]

Tanin "Ana" romanının Rusya'da yaptığı etki için *"istibdâdı devirmek için emsâli görülmemiş kahramanlıklar gösteren bir halk içinde te'sîrsiz kalması mümkün değildir."*[146] değerlendirmesinde bulunmaktadır. Gazete, *'Rus ihtilâlinde pek mühim bir rol oynamış'* yazar olarak nitelediği Gorki'nin Rus hükümetinin baskısından dolayı İtalya'ya gitmek zorunda kaldığı bir dönemde yaptıkları bu tefrikayla Rus hükümetinin dikkatini çektiklerine değinmektedir:

> *"Rusya'nın en büyük romancılarından olup te'lîfâtıyla Rus ihtilâlinde pek mühim bir rol oynamış olan Maksim Gorki* -gazetemize tefrika *sûretiyle derc edilmekte olan- Âna romanından dolayı Rusya hükûmeti tarafından şiddetle ta'kîb olunuyor."*[147]

Diğer bir tefrika ise Aleksander Duma'nın "Kraliçe Margo" romanıdır. Romanın tefrikasına 289. sayıda başlanır. Tefrika için gazete şu değerlendirmede bulunur:

> *"Kraliçe Margo romanı hiç can sıkmadan okunacak latîf, gayret-âmîz, feci' bir kitaptır. Kar'ilerimizin bu romanı okumaya bir kere başladıktan sonra her günkü tefrikaları kemâl-i* merak ile *bekleyeceklerinden ve memnûn olacaklarından emîniz."*[148]

Gazetede "Şark Meselesinin Tekâmül ve Ahîri" başlığıyla ise "Avrupa ve Şark Meselesi" isimli siyasi bir tercüme eser yer alır. Yazarının verilmediği tercümeye ilişkin gazetenin haberi ise şu şekildedir:

> *"...memleketimizin ma'rûz bulunduğu mehâlik-i siyâsiyeyi de irâne ile şâbân-ı vatanın ve husûsiyle memurlarımızın tenvîr ve tevsî'-i efkârına*

---

[145] 1 Eylül 1324 (1908), nr. 45, s. 1.
[146] 18 Şubat 1324 (1909), nr. 211, s. 4.
[147] 18 Şubat 1324 (1909), nr. 211, s. 4.
[148] 2 Haziran 1325 (1909), nr. 282, s. 1.

hâdim olmak üzere "Avrupa ve Şark Meselesi" namındaki bir eseri tercümeye başlayacaktır."[149]

Ayrıca gazetenin son sayfalarında -ağırlıklı olarak *İlanlar* sütununda- kitap ve gazete neşrine, tiyatro ve konferanslara[150] dair okuyucuları sürekli haberdar ettiğini görmekteyiz. Bu haberler "Âsâr-ı Münteşire" başlığı altında ya da *İlanlar* sütununda yer almaktadır.

Bu tespitler ışığında edebî yönünden çok siyasi yönüyle öne çıkmasına karşın Tanin'in; edebî çeşitlilik ve niteliği yadsınamayacak ölçüde dikkate değer bir gazete olduğu görülmektedir.

6-Tanin'de Matbuat Tartışmaları

Tanin, ilk 300 sayısını içeren 19 Temmuz 1324 (1908)'ten 20 Haziran 1325 (1909)'e kadar dönemde matbuat düzenlemelerindeki yaklaşımı ve diğer gazetelerle yaşadığı tartışmaları ile ön plana çıkmaktadır.

Gazetenin ilk sayısında müdir-i mesul ve başmuharrir olarak Hüseyin Cahit, "Bâb-ı Âli'nin Mesleği"[151] başlıklı yazsıyla okuyucularının karşısına çıkar. Kânûn-i Esâsî'nin ilanıyla birlikte halkın beklentilerinin ilk aşamada neler olduğuna değinir. İstibdattan kalma bazı nazır ve memurların görevden alınması gerektiğini vurgulayan Cahit'in, halkın bu isteklerinin gerçekleşmesinde önemli rolü basına vermesi dikkat çekicidir. Ölçü konusunda ise Cahit milli menfaatleri merkeze almaktadır: *"Vatanını seven, haysiyet-i kalemiyesini düşünen muharrirler ellerindeki ateşin te'sîr-i mukavemet-suzını ancak menâfi-i milliyyeyi te'mîn uğurunda isti'mâl etmek vazîfesiyle mükelleftirler."*[152]

[149] 1 Eylül 1324 (1908), nr. 45, s. 1.

[150] Tanin'in sosyal yardımlaşma vurgusu da ilk sayılardan itibaren göze çarpar. Bunlardan birisi ise Niyazi ve Enver Beylerin başarılarına istinaden "İane-i Milliye" ile halkın yardımıyla alınan kruvazörlere Enver ve Niyazi isimlerini verilmesidir. Gazetenin ilerleyen sayılarında yardımda bulunanların isimleri ve yardım miktarları belirtilerek neşredilmiştir. Gazete "İane-i Milliye" amaçlı yapılan konferans, toplantı ve tiyatro haberlerine yer vermiştir.

[151] 19 Temmuz 1324 (1908), nr:1, s. 1.

[152] 20 Ağustos 1324 (1908), nr. 33, s. 1.

Bu dönemde gazeteler kendi aralarında yaptıkları toplantı ile Osmanlı Matbuat Cemiyeti adı ile bir dernek kurma yoluna gitmişlerdir. Bu dönemi Hıfzı Topuz şöyle aktarır:

> *"Gazeteciler derhal kendi aralarında bir dernek kurmaya karar verdiler. "Osmanlı Matbuat Cemiyeti" adı altında bu derneğin temelleri o toplantıda atıldı.*
>
> *Özgürlük vardı artık İstanbul'da. Gazeteciler kesin bir karar aldılar. Sansür memurlarını o gece gazetelere sokmayacak ve sabaha kadar görev başında kalacaklardı. Nitekim öyle yaptılar. Sansür memurları kapılardan geri çevrildi. "Gazeteler hürdür artık. Sansür yasaktır. Gazeteleri sansür etmeye kalkmak ağır bir suçtur." dediler ve 25 Temmuz 1908 sabahı gazeteler yıllardan beri ilk olarak sansürsüz çıktı. Sansürün kaldırıldığı 24 Temmuz günü cumhuriyetten sonra "Basın Bayramı" kabul edildi."*[153]

Bu dönemde Hüseyin Cahit kendisinin de yer aldığı bir grup gazeteci tarafından kurulan Osmanlı Matbuat Cemiyeti için şu değerlendirmeyi yapmaktadır: *"... serbesti-i matbûât usûlünde zarûrî olarak görülecek bazı mahzûrları mümkün olduğu derecede tahdîd etmek emeliyle teşkîl olunmuştur."*[154]

Meşrûtî yönetimin ilk günlerinde nazırlara yönelik haksız eleştiriler getirildiği bu yüzden nazırların icraatlardan kaçındığı yolunda değerlendirmeler gündeme gelir. Bu amaçla Matbûât Cem'iyeti Hey'et-i Muvakkitesi'nin farklılık olarak "vükelâdan birinin ahvâl-i mâziyyesi hakkında ta'rîzâta kıyâm edilmeyeceği" yönündeki kararı ile vükela; mazi endişelerinden uzak bırakılmak istenir. Ancak böyle bir yaklaşım Cahit'e göre tutarlı değildir. Vükelânın matbuata karşı eleştirel bakışının genel kanaat haline gelmesini doğru bulmaz. Ona göre: *"Hürriyet-i matbûâta karşı en küçük tecâvüz emîn olmalıdır ki hürriyet-i Osmâniyeye karşı ilk cinâyeti teşkîl eder."*[155] Vükelânın icraat yapmaktan gazeteciler nedeniyle çekindikleri düşüncesine katılmaz: *"Evet, matbûâttan korkulur; fakat vatana hizmet değil, hıyânet edenler korkar."*[156]

---

[153] TOPUZ, Hıfzı, Türk Basın Tarihi, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2003, s. 82.
[154] 30 Ağustos 1324 (1908), nr. 43, s. 1.
[155] 25 Ağustos 1324 (1908), nr. 38, s. 1.
[156] a.g.m.

Gazetenin aynı sayısında İsmail Hakkı da bazı olumsuz gelişmelerin sebebinin matbuata yüklenmesini "Matbuât ve Efkâr-ı Umûmîyye"[157] başlıklı yazısında eleştirir.

Cahit, matbuattın 'belli ölçülerde' serbestliğine inanmaktadır. Ona göre; "*...hadsiz, kontrolsüz kalan her kuvvet sû-i-istimâle müsâiddir, istibdâda meyyâldir."*[158] Yalçın, bu tehlikeye karşı matbuat kanunun gerekliliğini savunur ve "*matbûâta karşı ancak efkâr-ı umûmiyye müesser bir kontrol vazîfesini îfâ edebilir. İşte Cemiyet-i Matbûât-ı Osmâniye bu vazîfeye kendisi deruhde ettiğini"* belirtir.[159] Cemiyetin hangi esaslara göre hareket edeceğini belirttiği yazında ise bu esasların kanun dairesinde değil de bir cemiyet-i matbuat yoluyla oluşturulmasını şu şekilde açıklar: *"Çünkü hakîkatte şâyân-ı ta'yîb takbîh olduğu halde bi-z-zarure hükm-i kânûn hâricinde kalacak birçok ufak tefek cerâim vardır ki bunlara kânûnen bir şey yapılamaz; fakat mahkeme-i vicdân matbûâtta ta'yîb olunabilir."*[160] Yalçın, bu heyet için "hey'et-i udûl" ifadesini kullanır. Bu heyetin ise "*...işin içinde bulunarak tecrübe ve vukûfuyla, nâmûs ve ahlâkıyla temeyyüz eylemiş kimselerden"*[161] oluşturulması taraftarıdır.

Serbest bir matbuatın sakıncalarının konuşulduğu bir dönemde Hüseyin Cahit, "Âsâr-ı İntibâh" makalesinde kanuni düzenlemenin yetersizliğine işaret eder:

> *"...serbesti-i matbuatın şu mahzûru bizim memleketimizde Avrupa'dan ziyade nazar-ı dikkate alınmaya şayan idi. Bir kere kanunumuz müfterilere karşı hukuk-ı şahsiyeyi kâfi derecede muhâfaza edecek kuvvet ve şiddeti haiz değildir."*[162]

Cahit'e göre; şahsiyete karşı rencide edici yazılar yazan gazeteler kalıcı olurlarsa bunun suçlusu serbesti-i matbuat değildir. Cenab Şahabettin'in yaklaşımını[163] hatırlatan değerlendirmesinde Cahit asıl sorunu matbuat özgürlüğünde değil; toplumun ahlâkî yapısında aramaktadır ve efkâr-ı umûmiyenin matbuatı şekillendirmesi bu noktada önemlidir:

> *"...ahlâk-i umûmiyye ne kadar temiz olursa matbûât-ı melûnenin devam ve intişârı ihtimâli de o kadar azalır. Biz serbesti-i matbûâttan*

---

[157] a.g.m.
[158] 30 Ağustos 1324 (1908), nr. 43, s. 1.
[159] a.g.m.
[160] a.g.m.
[161] 22 Eylül 1324 (1908), nr. 66, s. 1.
[162] 26 Şubat 1324 (1909), nr. 219, s. 1.
[163] "Gazete ve Gazeteciler", 9 Eylül 1324 (1908), nr. 53, s. 3-4-5.

korkmamalıyız, ahlâk-ı umûmiyeden korkmalıyız. Ahlâk-ı umûmiyye sağlam, temiz olursa mütecâviz ve küfürbaz gazeteler sönüp gider."[164]

Gazetede İkinci Meşrutiyet sonrası basına yönelik eleştiriyi ise Halide Edip getir. İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin *"hafiyelerin elinden kurtardığını, ancak gazetecilerin diline düşürdüğünü"* belirten Adıvar'a göre; artık muharrirler yetkin olmadıkları alanda dahi söz sahibi konumuna gelmekte ve bu sakıncalı bir durum oluşturmaktadır.

Gazeteciliğin yetkin ellerce yapılmamasından yakınan İsmail Müştak Mayakon "Âdâb ve Zâif-i Matbuât" başlıklı yazısında serbest matbuatın havadisçilik vazifesinin yanında 'terbiye-i fikriye ve siyâsiyesiye'ye bağlı kalması gerektiğine inanır: *"Ahalinin artık bir gıdasını teşkil eden havâdisçilik ihtiyacını temin ve ondan sonra da nâkıs olan terbiye-i fikriye ve siyâsiyesine delâlet etmektir."*[165] Cenab Şahabettin ise umumun *"biraz tuzluca dedikoduyu hâvî olmayan gazetelere itibar etmemesinden"* yakınır.[166]

Mustafa Nûri "Cerâim-i Matbûât"[167] başlıklı makalesinde matbuat hürriyetinin nereye kadar, hangi esaslar dâhilinde olacağını tartışır ve Rum gazetelerini örnek göstererek milli menfaatlerin aksine çalışan neşriyatın zararlarının engellenmesi için matbuat kanununda düzenleme yapılmasını gerekli görür.

Balkan buhranı dolayısıyla Tanin'in başta Rum matbuatı olmak üzere bazı dış basına karşı eleştirileri olmuştur. Dış basının özellikle kargaşa çıkarmak amaçlı yayınlarına tepki gösterilmiştir. Balkan buhranı dolayısıyla gündeme getirilen boykotun Girit meselesi nedeniyle tüm Avrupa'ya yönelik olduğu yolunda değerlendirmeler yapan Proodos'u Hüseyin Cahit "Girit Meselesi ve Boykotaj"[168] başlıklı yazısında eleştirir.

Hükümetin yeni bir matbuat nizmanamesi düzenleyeceğinin gündeme geldiği bir dönemde Mustafa Nûri, "Matbûât-ı Cerâimenin Usûl ve Muhâkemesi" başlıklı yazısında düzenlenmenin önemine değinmekte, matbuat nizamnamesi ne kadar mükemmel olsa da cerâim-i matbuatın tabi olacağı usul-i mahkemenin bazı şartlara haiz olması gerektiği üzerinde durmaktadır. Önerisi ise bir 'heyet-i adûl' oluşturulmasıdır:

---

[164] 26 Şubat 1324 (1909), nr. 219, s. 1.
[165] 15 Ağustos 1324 (1908), nr. 28, s. 1-2.
[166] 9 Eylül 1324 (1908), nr. 53, s. 3-4-5.
[167] 14 Teşrîn-i Sânî 1324 (1908), nr. 117, s. 2.
[168] 25 Kânûn-ı Evvel 1324 (1909), nr. 156, s. 1.

“Elhasıl matbuat-ı cerâimi bir heyet-i adûl tarafından takdîr olunmalıdır. Fakat bu heyet tamamıyla Avrupa’da kabul olunan usule muvâfık surette teşekkül etmeli ve vazîfedâr mahkeme dahî kezâlik Fransa’da olduğu gibi cinayet mahkemesi olmalıdır.”[169]

Bu yazıdan birkaç gün sonra Hüseyin Cahit, hükümetin yeni bir matbuat kanunu lâyihası hazırlaması gerektiğine, gazetelerin haklı şikâyetlerine değinmiştir. Cahit, burada hürriyet-i matbûâttan maksadın sadece gazetelerin değil umumun da hürriyeti olduğuna değinir ve hangi esaslar dâhilinde bir nizamnâmenin hazırlanabileceğini aktarır. Meşrûtî bir idareye layık Matbuat Nizamnamesi’nin esaslarını belirtirken de İngiltere örneği üzerinde durur. Gazetelerdeki şahsiyat ve müfteriyatı men etmek ve kontrol etmek adına hürriyet-i matbuata darbe vurulma tehlikesine dikkat çeker.

Tanin’in bu dönemde, özellikle Yeni Gazete, Osmanlı, Levant Herald ve Proodos, Osmanişer Loyd ve Neologos gazeteleri ile tartışmalarının yoğunlukta olduğunu görmekteyiz.

Tanin ile Yeni Gazete arasında tartışmalar kabinelerin icraatları konusunda yaşanmıştır. Özellikle Kamil Paşa’ya yönelik Tanin’in eleştirileri ile Yeni Gazete’nin Kamil Paşa’yı destekleyen yazıları tartışmanın merkezini oluşturur. Hüseyin Cahit, “Kamil Paşa Taraftarları” başlıklı yazısında Yeni Gazete’yi *“Kamil Paşa siyaset-i muzırresinin en tabîi müdâfii bulunan Yeni Gazete dahi hiç bir delile iktirân etmeyen bu ta’rîz zımnî politikasını pek muvafık maksad buluyor.”*[170] diyerek eleştirir. Yalçın, Yeni Gazete’nin, Tanin’in *“menâfi’ vataniyye nâmına hareket etmediği”* yolundaki değerlendirmesini eleştirir:

“Yeni Gazete demek istiyor ki Tanin menâfı-i şahsiyeden tecrid edemiyor, menâfi’-i vataniyye namına hareket etmiyor?. Sebep? Çünkü Kamil Paşa’nın vatanı mahv ve harâbiye doğru sürükleyen menhûs ve meşûm siyasetini tenkid etmekle menfaat-i şahsiyeye hizmet edilir.”[171]

Tanin’in Yeni Gazete’ye yönelik diğer bir tenkidi ise Girit için Sultanahmet Meydanı’nda yapılan mitingle ilgilidir. Yeni Gazete Tanin’i bu mitingi kendi “*sermaye-i iştihâr ve i’tibâr*”ı için kullanmakla itham eder. Tanin ise milli bir meselede dahi Yeni Gazete’nin böyle bir yaklaşım içinde olmasını ‘garazkârâne hareket’ olarak görür: *“Her*

[169] 12 Kânûn-ı Sânî 1324 (1909), nr. 174, s. 2.
[170] 26 Kânûn-ı Evvel 1324 (1909), nr. 157, s. 1.
[171] a.g.m.

meselede olduğu gibi bunda da garazkârâne hareket edenler Girit meselesinde efkâr-ı umûmiyeyi şaşırtacak derecede îmâlarla; hatta açıktan açığa yanlış neşriyatta bulunmaktan geri kalmadılar."[172]

Yeni Gazete; Tanin'i; İngiltere politikasından nefret, Almanya taraftarlığı, Kamil Paşa'ya yönelik eleştirileri, Bank-ı Osmani meselesi, Said Paşa meselesi, iane-i milliye, anâsır-ı muhtelife arasına nifak sokmak, matbuat-ı Osmaniyeye tahakküm konularında eleştirir. Tanin ise, "Yeni Gazete'nin İtirafları" başlıklı makale ile bu eleştirilerin tutarsızlığını ortaya koymaya çalışır.[173]

Kamil Paşa kabinesinin düşürülmesi ve Hilmi Paşa kabinesinin göreve başladığı ilk günlerde Tanin gazetesinin dağıtımını yapan müvezzi'ler ücret bahanesiyle dağıtımı yapmazlar. Tanin, "Bir Kötünün Yedi Mahalleye Zararı Dokunur-Gazetemize Boykotaj" başlıklı yazı ile bu meseleyi sütunlarına taşır ve dağıtımı kendi özel müvezzi'lerinin yapacağını, bu boykotu aşacaklarını bildirir:

> *"Sûret-i meşrûada gazetemize rekâbet edemeyenlerin sülûk ettikleri bu tarîk hakkında söylenecek sözü kar'ilerin vicdânına bırakarak bugünden itibaren gazetemizi husûsi müvezzi'lerle dağıtmaya başladığımızı ilan ederiz."*[174]

Hilmi Paşa kabinesi döneminde ictimâ'larla ilgili resmi tebliğinde ictimâ'lar için yirmi dört saat evvel hükümete bildirilmesi şartı getirilmiştir. Tanin bu tebliği destekler ve ictima'ları hükümet aleyhine ve asayişi bozmak için bazı kesimlerin bilinçli hareketi olarak değerlendirir. 15 Şubat 1324 (1909) tarihli "İctimâ'lar, Yeni Gazete'nin Telâşına Sebeb Ne İmiş!" başlıklı haberde Yeni Gazete'nin tebliği eleştirdiğine değinilmekte ve La-Türkî gazetesinin bu tebliği desteklediğini ifade eden bölümlerden alıntı yapılmaktadır:

> *"Evvelce şunu söyleyelim ki hükümetin bu kararı ittihaz etmekte tamamıyla hakkı vardır. Meşrutiyetle idare olunan memleketlerin kaffesinde hakk-ı ictima' bir usûle tâbi'dir. Hele Meşrûtiyet idareye yeni mâlik olan memleketlerde bu ihtiyaç evleviyyetle der-kârdır."*[175]

[172] 28 Kânûn-ı Evvel 1324 (1909), nr. 159, s. 1.
[173] 30 Kânûn-ı Evvel 1324 (1909), nr. 161, s. 2-3.
[174] 10 Şubat 1324 (1909), nr. 203, s. 1.
[175] 15 Şubat 1324 (1909), nr. 208, s. 1.

Tanin'in Girit meselesiyle ilgili olarak Levant Herald ve Proodos gazeteleriyle münakaşaları da bu dönemde göze çarpar. Yunan basını Tanin'i yalan yanlış haberler yazmakla suçlamakta ve Yunan Hâriciye Nezâretinden Tanin'i Girit'le ilgili yazılarından dolayı tekzip etmesini, Girit'e tebligatta bulunmasını istemektedir. Bu gazetelerin Tanin'e yönelik eleştirisi tüm Türkleri tahkîr edici boyut kazanır. Bu tartışmaların ele alındığı "Yunan Kavminin Nezâket ve Terbiyesi"[176] başlıklı yazıda Yunan basınının Türklere bakışı ortaya konur. Sonraki yazılarda Tanin, Levant Herald gazetesinin İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin anasır-ı muhtelifeye kötü davrandığı yolundaki yazılarını eleştirir. Levant Herald'in İttihat ve Terakki Cemiyeti'nden bahsederken anâsır-ı sâireyi ezdiği yolunda yazılara yer vermesini Tanin, bütün anâsır-ı Osmâniyeyi Türkler aleyhinde kışkırtmak amaçlı görür. Yalçın, bu yaklaşımlarla Türklerin menfaatini gözetmenin söz konusu olamayacağını ve dâhili meselelerimize karışılmaması gerektiğini belirtir: *"Fakat hiçbir memlekette bir ecnebi böyle dâhili politikaya karışmaz. Burasını bilmek istemeyen Miçi'ye bildiririz."*[177]

Bu yaklaşımları eleştiren bir değerlendirmeyi Bâbânzâde İsmâil Hakkı "Millet ve Milliyet Bahisleri"[178] başlıklı yazısında kaleme alacaktır. Hakkı, Levant Herald'in İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin Osmanlı'daki diğer unsurları Türkleştirme gayretinde olduğuna ve Osmanlı'nın Rumlara yaklaşımına dair yazılarını eleştirir.

Tanin, Levant Herald gazetesi sahibi Miçi (Mizzi) ile İzzet Bey arasındaki ilişkiyi "Ne Dolaplar Dönüyor" başlığıyla sütunlarına taşır. Bazı kesimlerin İttihat ve Terakki Cemiyeti aleyhinde faaliyetler içinde olduklarını belirtir. Miçi'nin Londra'ya giderek İzzet Bey'le görüştüğü yolundaki değerlendirmelerini bu açıdan ele alır. Miçi ile İzzet Bey'in mektuplaşmalarını ortaya koyar. İstavridi adlı Rum'un ve Dresdner Bank'ın bu yazışmalara aracı olmasını eleştirir. Tanin, İstavridi'nin Yunanistan'ın Londra konsolosu olmasının ortaya çıkmasından sonra ilişkilerin farklı nitelikte olduğunu belirtir. Neologos ve Proodos gazetelerinin de bu süreçte onlarla aynı tarafta olmalarını manidar bulur. Tanin, Miçi'nin İzzet Bey'le görüşmek istediğinde olduğunu mektuplarla ortaya koyar. Görüşmelerin içeriğinin ne olacağı sorusunu gündeme taşır. Miçi'nin 'her türlü işi halledebileceğine' dair İzzet Bey'e verdiği taahhüde değinir. İzzet Bey anlaşmaya yakın durmayınca Miçi'nin, İzzet Bey'i tehdit ettiğini ve artık himaye etmeyeceğini belirten mektuplara yer verir. Tanin bu ilişkileri ortaya koyduğunda Miçi

[176] 16 Şubat 1324 (1909), nr. 209, s. 2.
[177] 18 Şubat 1324 (1909), nr. 211, s. 2.
[178] 21 Şubat 1324 (1909), nr. 214, s. 2.

elindeki vesikalarla kendisinin masumiyetini ortaya koyacağını söylemesine rağmen bunları neşretmez. Tanin, Miçi'nin elindeki belgelerin onu haklı gösterecek nitelikte olması durumunda Levant Herald gazetesinin hemen bunları neşredeceğini oysa Miçi'nin hala suskun kalmış olmasının kendisini temize çıkaracak durumda olamayacağını gösterdiğini belirtir.

Tanin'in Rum matbuatıyla münakaşasını İstanbul'da yaşanan bir vakada da görürüz. Proodos gazetesi geceleyin vatandaşlar arasında yaşanan olayda zabıtanın Rum vatandaşlara kötü davrandığını iddia eder. Zabıtanın *"cerh ve katletmek için te'sis edilmiş"* gibi hareket ettiğini ileri sürer. Tanin, Proodos'un olayı çarpıtarak anâsır-ı muhtelife arasında kargaşa çıkarmak istediğini belirtir. Proodos gazetesinin Türk askeri için *"yamyamlık, vahşet, kudurmuşluk"* tabirlerini kullanmasından dolayı Proodos'u şiddetle eleştirir. Rum matbuatının Türk askerine yönelik hakarete varan ifadelerini eleştirirken bizim matbuatın sessiz kaldığı aktarılır. Osmanlı gazetesinin Beyoğlu vakasını Rum matbuatı gibi ele alması eleştirilir:

> *"Fakat Ahrar Fırkası müessislerinden Ahmed Fazlı Bey'in idaresi altında müstakil olmak üzere çıkan "Osmanlı" gazetesinin Proodos sahifelerine yakışacak bir mübalağa-i bedbînâne ile idâre-i kelâm ettiğini görünce kalbimizden kopup gelen feryâd-ı teessürü zabt edemedik."*[179]

Tanin, Türkçe bilmeyen Rumların gelişmeleri Rum gazetelerinden takip ettiğini ortaya koyar. Tanin'e göre; Rumlar Türkçe gazeteleri okumadıkları için olayları sadece Rum matbuatı gözünden ele almakta ve bu, tebaa arasında huzursuzluk doğurmaktadır. Türkçe bilen Rumlar ise Rum matbuatının huzursuzluk çıkarmaya yönelik bu yaklaşımlarını bilmektedirler. Neologos gazetesi ise Rumların haklarının gözetilmediğini ileri sürer. Tanin, Osmanlı tebası arasında bir ayrımcılık yapılmadığını, Rum matbuatı ya da Patrikhane'nin Rumların sözcüsü olamayacağını, Rumlar adına konuşma salahiyetinin ise Meclis-i Mebusan azalarında olduğunu belirtir.

Neologos, Proodos ve Levant Herald gazetelerinin Rumları kışkırtıcı, Osmanlı tebaası arasına nifak sokucu ve milli menfaatlere aykırı yaklaşımları halkta da tepki toplamıştır. 13 Mart 1325 (1909)'te Sultanahmet Meydanı'nda bu gazeteleri protesto için miting yapılmış, mitingde bu gazetelerin milli menfaatlerimize zarar veren

---

[179] 15 Mart 1325 (1909), nr. 236, s. 1.

neşriyâtından dolayı ülkeden uzaklaştırılması istenmiştir. Hüseyin Cahit'in bu gazetelere karşı mücadelesi takdir edilmiş, Cahit de burada bir konuşma yapmıştır. Miting sonrasında makâm-ı sadârete ve Meclis-i Mebûsân Riyâseti'ne muhtıra yazılmış, Tanin'de bu muhtıranın sureti bir gün sonra neşredilmiştir. Osmanişer Loyd gazetesi ise Meclis-i Mebusan'da bu meselenin ele alınmasını eleştirmiştir. Bunun matbuatın mahvolması demek olduğunu ve ecnebileri hayrette bırakacağını söylemiştir. Tanin ise Türk askerine hakaret derecesine varan ifadeleri matbuat hürriyeti ile bağdaştırmaz:

> *"Osmanişer Loyd'in fikrince herkes kendi efkâr ve nazariyatını kemâl-i serbesti ile söyleyebilirmiş. Bu noktada tamamıyla hem-fikiriz. Fakat refikimize sorarız. Bir ecnebi gazeteci bulunduğu memleketin ordusunu tahkîr edebilir mi, edemez mi? Mesele buradadır, yalnız bundan ibarettir. Eğer Genç Türkler hürriyet-i efkâr ve matbuata tahammül etmeseler idi aylardan beri Proodos'un, Neologos'un neşriyetına müsade ederler miydi? La-Türkî, İstanbul, Osmanişer Loyd gazeteleri tenkîdâtta bulunmuyorlar mı? Bunlara bir şey diyen var mı? Fakat Osmanişer Loyd refikimiz de pekâ'lâ bilir ki her tahammülün bir haddi vardır. Orduya hakâret edilince tahammül kalmaz."*[180]

Meclis-i Mebusan'da bu meselenin ele alınmasına müteakip Proodos gazetesi Türk askerine yönelik ifadelerin tercüme hatasından kaynaklandığını ileri sürer. Tanin tercümede bir hata olmadığını zor durumda kalan Proodos'un çıkış aradığını belirtir.[181]

Hüseyin Cahit ise, Meclis-i Mebusan'da ele alınan matbuat düzenlemesi ile ilgili meselede, *"Meclis-i Mebusan'ın serbesti-i matbuat aleyhinde bulunduğu yolunda bir fikir ileriye sürülmek"* istenmesine karşı çıkar ve gerekçesini ortaya koyar:

> *"Her hürriyet gibi matbuat hürriyetinin de bir haddi olmak lazım geleceği tabii olduğu düşünülürse serbesti-i matbuatın da bir cemiyet-i medeniyeye yakışacak surette birtakım kavâide tâbi' tutulmasından endişe edilmemek iktiza eder."*[182]

Babıâli'nin matbuat kanununda yeni düzenlemelere gitmesi bu süreçte karşımıza çıkar. Proodos gazetesinin askere yönelik ithamlarının müeyyidesinin yürürlükte olan matbuat kanununa göre belirlenmesini Hüseyin Cahit, doğru bulur. Yürürlükteki kanuna

---

[180] 18 Mart 1325 (1909), nr. 239, s. 1.
[181] a.g.m.
[182] 21 Mart 1325 (1909), nr. 242, s. 1.

göre birçok gazete ve şahıs müeyyide ile karşılaşmışken Proodos'un bunun dışında tutulmasının mümkün olamayacağını belirtir:

> *"Osmanlılara tatbik ederken şedîd olup olmadığını düşünmediğimiz bir kanunu askeri ve hükümeti tahkîr eden bir ecnebi gazeteciye tatbik ederken şiddetli bulup bu hakareti cezasız bırakmak pek garip olurdu."*[183]

Osmanişer Loyd gazetesi ise Hüseyin Cahit'in düşüncesini eleştirir nitelikte yaklaşır:

> *"İnsan kendisi için talep ettiği hukuku diğerleri için dirıg etmemelidir. Galipler vaktiyle istihsâl için uğraştıkları hukuku başkalarına bahşetmeyecek olurlarsa bu mübârezât ve muzafferiyât neticesinde kazandıkları şan ve şerefe gayr-i lâyık olduklarını gösterirler, kendi mazilerini red ve inkar etmiş olurlar."*[184]

Hüseyin Cahit, Ahrar Fırkası'nı bu gazetelere yakın durduğu gerekçesiyle eleştirir:

> *"Çünkü Ahrar Fırkası Proodoslara, Neologoslara ve Levant Heraldlara verdiği rüşvet-i kelâmiye ile kendisine anâsır-ı gayr-i Müslimeyi celb etmek gibi hasîs bir tarîk ta'kîb ediyor... Bir Osmanlı fırkası te'mîn-i menfaat için hiç bir zaman Osmanlılığı feda edemez. Buna tenezzül etmekle bize hısım olmak şerefinden de düşer."*[185]

Serbestî gazetesi başyazarı Hasan Fehmi Bey'in Galata Köprüsü'nde kurşunlanarak öldürülmesi basında tartışmaların boyutunu artırmıştır. Yeni Gazete, Serbestî, Sabah ve Osmanlı gazetelerinin Hasan Fehmi'nin yanında bulunan Şakir Bey'le yaptıkları mülakattan hareketle askeri katil olarak göstermelerine Tanin karşı çıkmıştır.

Hasan Fehmi Bey'in katli ile ilgili gazetelerdeki münakaşaların zarar verici boyutlar kazandığını gören Babanzade İsmail Hakkı, 30 Mart 1325 (1909) tarihli -31 Mart Vakası'ndan bir gün önce- yazısında gidişatı ele almaktadır:

---

[183] a.g.m.
[184] 21 Mart 1325 (1909), nr. 242, s. 1. (Tanin'in alıntısı)
[185] 15 Mart 1325 (1909), nr. 236, s. 1.

"Matbuat hem kendi hâl ve âtîsini hem memleketin hâl ve âtîsini düşünmesi zamanı geldi ve hatta hükmümüze göre yanılmış olduğumuzu temenni ederiz maa-t-teessüf geçti. Zararın neresinden dönülse kârdır. Onun için me'yûs olamadan evvel şerâit-i te'lîfiyenin kuvveden fi'le çıkmasına çalışmak îcâb eder."[186]

Önerisi ise Cemiyyet-i Matbûât-ı Osmâniye'nin etkin hale getirilmesidir*: "Fakat bunun için, ne yapmalı? En evvel yapılacak bir şey varsa doğmasıyla ölmesi hemen aynı zamanda vâkı' olan Matbûât-ı Osmâniye Cemiyyeti'ni -şeref-i matbuat namına- ihyâ etmektir."*[187]

31 Mart'a kadar büyük ölçüde özgürlüğün egemen olduğu basına bu dönemden sonra kurulan askeri yönetim tarafından tekrar sansür konmuş, yayınlarında taşkınlık yapan gazeteler kapatılmıştır. Bu süreçte hazırlanmak üzere basım kanunu tasarısı özgürlüğü kısıtlayıcı nitelikte olmamakla birlikte meclisteki görüşülme esnasında basın özgürlüğünün kısıtlanacağı endişeleri dile getirilmiştir.[188]

31 Mart sonrası Meclis-i Mebusan'da ele alınan matbuat kanununu Hüseyin Cahit de gazeteciler için pek lütufkâr bulmaz. Kanunun böyle şekillenmesinde Meclis-i Mebusan üyelerinin gazetecilere itidalli yaklaşmaları etkili olmuştur Görüşmeler esnasında meclis azası olarak Hüseyin Cahit iki teklif verir. Birincisi, gazete imtiyaz sahiplerinin mekâtib-i âliyeden mezun olmaları şartı; diğeri ise ahvâl-i mahsûsa isnâdı ile vukû' bulan neşriyât için hakâret-dîde olan zâtın isbât teklîf etmeye hakkı olmasına dairdir. Cahit'in sadece ikinci teklifi kabul görürken; birinci teklifi ise taşralarda mekâtib-i âliye mezunlarının az bulunacağı gererkçesiyle kabul görmez.[189]

31 Mart sonrası Tanin'in gündeme getirdiği diğer bir mesele Arap gazeteleridir. Tanin; Beyrut, Şam ve Kahire'de Osmanlı Devleti aleyhine yayınlar yapan gazeteler üzerinde durur. Bazı gazeteler ise II. Abdülhamit'i destekleyen neşriyatta bulunurlar. Arapların Osmanlılara karşı düşmanlık beslemesine yönelik yayınlar olduğunu belirten Tanin; bunu önlemek için öncelikle Arapça gazete neşrederek Arap unsurun yanlış yönlendirilmesinin engellemesini ve hükümetin olumsuz neşriyatta bulunan gazeteleri takip ederek aleyhimizdeki neşriyatı engellemeye çalışmasını önerir. Tanin, "El-Cerîde"

---

186 30 Mart 1325 (1909), nr. 251, s. 1.
187 a.g.m.
188 İNUĞUR, M. Nuri, Basın ve Yayın Tarihi, Der Yayınları, İstanbul, 2005, s. 317.
189 13 Mayıs 1325 (1909), nr. 262, s. 1.

gazetesinde neşredilen ve meşrûtî yönetimi öven bir makaleye yer vererek; sadece olumsuz neşriyatta bulunulmadığını göstermek ister.

II. BÖLÜM

TAHLİLÎ FİHRİST

1.YAZAR ADINA GÖRE

A (yın). Sâmî (Piyade Mülâzimi): “Kürdistân Mektubları: Dersim Hâtırâtı”; (Yeni Han Taburu’ndaki asker sevkiyatında taburun mevcudunun azalmasına dair.); 24 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 186, s. 4.

………………..: “Matbûât-ı Cedîde: Ulûm-i İktisâdiyya ve İctimâiyye Mecmûası”; (Ulûm-i İktisâdiyya ve İçtimâiyye Mecmûası’nın neşredilmesi dolayısıyla mecmua hakkında değerlendirmeleri içerir.); 25 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 156, s. 2.

………………..: “Kürdistân Mektupları: Dersim Hâtırâtı II”; (Dersim bölgesinde yaşayan kürtlerin tarihi gelişimini, sosyal, kültürel, dini ve siyasi durumlarını ele almaktadır.); 30 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 161, s. 4.

………………..: “Kürdistân Mektubları: Dersim Hâtırâtı”; (Dersim bölgesinde yaşayan aşiretlerin nüfus yapısını ele almaktadır.); 20 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 182, s. 4.

………………..: “Kürdistân Mektubları: Vesâit-i Nakliye Mes’elesi”; (Dersim bölgesindeki taburların nakil vasıtalarında yaşanan zorluklara değinilen yazıda nakliye emriyle birlikte naklin hangi şartlarda yapıldığına açıklık getirilmektedir.); 27 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 189, s. 4.

………………..: “Kürdistân Mektubları: Dersim Hâtırâtı”; (Dersim bölgesinde bedel-i şahsînin iyi bir usul olmadığına değinilen yazıda bedel-i nakdî meselesi ele alınmakta ve bâb-ı redîf tâbiri üzerinde durulmaktadır.); 7 Şubat 1324(1909); nr. 200, s. 4.

………………..: “Dersim Hâtırâtı: Baba Redîfler Ta’birinin Sû-i İsti’mâlâtı [Mâba’d]”; (Baba Redîfler ta’birinin sû-isti’mâlâtına dair.); 30 Mart 1325(1909); nr. 251, s. 4.

A(yın) Mithat: “Mithat Paşa’nın Başı mı?”; (Beşiktaş’ta bulunan başın Mithat Paşa’nın olup olmadığı yönündeki tartışmaları içerir.); 8 Haziran 1325(1909); nr. 288, s. 2.

A. Lapokin: “Rusya İhtilâl Fırkalarından Birine Âid Esrârengîz Bir Hâdise”; (Rus polislerinden bazılarını Harekât-ı İhtilâliyye’ye iştirak ettiklerine dair

haberi neşreden Rus gazetelerinin ağır cezaya çarptırılmasına dair.); 14 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 176, s. 2-3.

Abdülmecit bin Abdülaziz Han: "Sadrazam Fehametlü Devletlü Kamil Paşa Hazretlerine"; (Şikâyetlerimiz Sütunu); 29 Ağustos 1324 (1908); nr. 42, s. 2.

Abdünnâfi' (Mekteb-i Sultâni Tahrîrât Kâtibi): "Beyân-ı Esef"; (Yaşadığı hırsızlık olayını polise bildirmesine rağmen ilgilenilmemesine ve asayişin istenilen düzeyde olmayışına değinmektedir.); 12 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 86, s. 6-7.

ADIVAR, Halide Edip: "Kaç Nasiye Vardır Çıkacak Pak ü Dirahşân?"; (Açık Sütunlar, Kânûn-i Esâsî'nin ilanının getirdiği siyasi ve toplumsal değişime yer vermektedir.); 19 Temmuz 1324(1908); nr: 1, s. 2.

………………..: "Bir Hükûmet-i Meşrûtanın Ahlâkı" (Açık Sütunlar, Milletin ahlak esasları üzerinde durmaktadır.); 22 Temmuz 1324 (1908); nr: 4, s. 2-3.

………………..: "Beşiği Sallayan El Dünyaya Hükmeder"; (Açık Sütunlar, Halide Salih imzasıyla kaleme aldığı yazısında çalışmanın önemine vurgu yapan yazar kadınların toplumda daha etkin olmasına ve eğitim yoluyla sosyal hayatta yer almasına değinmektedir.); 24 Temmuz 1324 (1908); nr: 6, s. 2-3.

………………..: "Zulmete Kalb Olmuş Bir Gözün Nazarı, Yokluğa Karışmış Bir Elin Teması!: Halid Ziya Bey'e"; (hatıra); 26 Temmuz 1324(1908); nr: 8, s. 2.

………………..: "Hafiyeler-Gazeteciler"; (Bugün Dün sütunu, Halide Salih imzasıyla İttihad ve Terakki döneminde gazetecilerin kendi yetkilerinin dışına çıkmasını eleştirmektedir.); 29 Temmuz 1324 (1908); nr: 11, s. 1.

………………..: "Eski İdarenin Temizlenemeyen Zararları"; (İstibdat döneminin olumsuz etkilerinden bahseden yazar bu etkilerden kurtulmak için herkesi mücadeleye çağırmaktadır.); 31 Temmuz 1324 (1908); nr: 13, s. 2.

………………..: “Sultan Osman'ın Selamı: -Üçüncü Orduya-”; (Açık Sütunlar, Sultan Osman’ı ele alarak milletin yapması gerekenler üzerinde durmaktadır.); 04 Ağustos 1324 (1908); nr. 17, s. 2.

………………..: “Vatan’ı Oynayacak San'atkarlâr”; (Açık Sütunlar, “Vatan” oyunu üzerinde değerlendirmelerde bulunmaktadır.); 07 Ağustos 1324 (1908); nr. 20, s. 2-3.

………………..: “Besa Oyununda”; (Açık sütunlar, Yazar Şemsettin Sami’nin Besa oyununun sahnelenmesine yönelik değerlendirmelerde bulunuyor.); 12 Ağustos 1324 (1908); nr. 25, s. 2-3.

………………..: “Barbaros Hayreddin'in Haleflerine”; (Vatan piyesinden yola çıkarak Bahriye Mektebi’ndeki gençlerin disiplinli çalışmalarının önemi ve kadınların toplumdaki yeri üzerinde durmaktadır.); 24 Ağustos 1324 (1908); nr. 37, s. 1-2.

………………..: “Bir Dost Çehresi Etrafında”; (Açık Sütunlar, İzabel Dad’ın gönderdiği Türkiye’ye yönelik değerlendirmelerini Halide Edip, köşesine aktarmaktadır.); 28 Ağustos 1324 (1908); nr. 41, s. 2-3.

………………..: “Ba'zı Endîşelerim”; (Açık Sütunlar, Hürriyetin ilan edilmesine halkın yaklaşımı ele alınmakta ve halkın kendi çabalarıyla kalkınmaya katkı sağlaması gerektiği vurgulanmaktadır.); 29 Ağustos 1324 (1908); nr. 42, s. 2-3.

………………..: “Büyük Çehreler!”; (Açık Sütunlar, “Engin hâtırâtımın silinmiş sahăyıfından sararmış bir yaprak...”); 7 Eylül 1324 (1908); nr. 51, s. 2-3.

………………..: “Maârif Nezâreti Dâire-i Aliyyesine Dar-ul-muallimât”; (Dar-ul-muallimât’ın durumunu ele alan yazar, mektebin programına yönelik öneriler getirmektedir.); 12 Eylül 1324 (1908); nr. 56, s. 4-5-6.

………………..: “Kadın İ'tirâfları”; (hikâye);19 Eylül 1324 (1908); nr. 63, s. 7.

………………..: “Acı Hâtırâlardan I”; (Açık Sütunlar); 27 Eylül 1324 (1908); nr. 71, s. 6.

………………..: “Âsaf Derviş Paşa’ya”; (Âsaf Derviş Paşa’ya kadınların hasta bakıcı olabilmesi için eğitimden geçirilmesine yönelik önerisini aktarmaktadır.); 3 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 77, s. 7.

………………..: “İstikbâl İçin”; (Amerika’ya göç eden yabancılara sunulan imkânlar ile Osmanlı’da yaşayan azınlıkların durumu karşılaştırarak herkesi bu ülke için birlik olmaya çağırmaktadır.); 12 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 86, s. 6.

………………..: “Ana Hisleri”; (hikâye); 24 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 96, s. 1-2.

………………..: “Kadınlar İçin”; (Açık Sütunlar, Kadınların toplumsal hayatın her alanında yer almasına dair.); 31 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 103, s. 2.

………………..: “Osmanlı Tarihinden Bir Sahîfe: Kösem Sultan”; (biyografi); 7 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 110, s. 2-3.

………………..: “Sabah-ı Hürriyyet”; (Prens Sabâhattîn’in de temsil edildiği tiyatro oyunu; içeriği ve aktörleri açısından ele alınıyor.); 15 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 118, s. 3-4.

………………..: “Yeniçerilerde”; (Yeniçerilere dair.); 21 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 124, s. 2.

………………..: “Sahne-i Milliye’nin Kadınlara Oyunu-Bir Türk Artisti!”; (Aktör Burhâneddin Bey’in oyunculuğuna dair.); 29 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 132, s. 3-4.

………………..: “Ali Haydar Emir Bey Efendiye”; (Daha önce Hamlet çevirisini bırakmak durumunda kaldığına değinmekte ve bu sebeple Shakespeare’den yapacağı çevirileri Ali Haydar Emir Bey Efendi’ye bildirmektedir.); 30 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 133, s. 2.

………………..: “Ferîdun Hükûmetin Jurnalinden -I- Kardaşım ve Dostum Fatma’ya”; (hatıra); 8 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 141, s. 3-4.

………………..: “Ferîdûn Hükûmetin Jurnalinden II”; (hatıra); 17 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 150, s. 3-4.

………………..: “Ferîdûn Hükumetin Jurnalinden -III- Kardeşim ve Dostum Fâtıma’ya”; (hatıra); 14 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 176, s. 3-4.

………………..: “Giritli Vatandaşlarıma”; (Girit’teki son durumu ele alan yazar adanın Yunanistan’a ilhakına karşı için herkesi sorumluluğa davet etmektedir.); 19 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 181, s. 2.

………………..: “Gedikpaşa’da”; (Gedikpaşa’da hanımlara yönelik konferansa dair.); 16 Şubat 1324(1909); nr. 209, s. 2-3.

………………..: “Tezer Yâhûd Mülk-i Abdurrahman”; (Abdulhak Hamid Tarhan’ın oyununa ve sahnelenmesi üzerinde değerlendirmeleri içerir.); 23 Şubat 1324(1909); nr. 216, s. 3.

………………..: “Ölenlerle Öldürülenler”; (Ermeni vatandaşlarının çektiği sıkıntılara dair.); 5 Mayıs 1325(1909); nr. 254, s. 4.

Adnan (Doktor): “18 Temmuz Efrencî Tarihiyle Berlin’den Yazılıyor”; (Kanun-i Esâsi’nin ilan edildiğini gazetelerden öğrenen yazar, Avrupa’da yaşayan Türklerin sevincini aktarmaktadır.); 26 Temmuz 1324(1908); nr: 8, s. 2-3.

Ahmet Es’ad: “Açık Jurnal”; (Açık Sütular, Yazar istibdattan yeni çıkmış bir milletin tiyatroda tanık olduğu hallerini ortaya koymaktadır.); 16 Eylül 1324 (1908); nr. 60, s. 6.

Ahmet Hâşim: “Hüseyin Şükrü Bey’e”; (Hüseyin Şükrü Bey’in, Leylâ piyesine dair Tanin’in 8 Mart 1325(1909) tarihli nüshasındaki yazısına yönelik eleştiriler getiriyor.); 12 Mart 1325(1909); nr. 233, s. 4.

Ahmet Kemâl: “Eski Jurnallerden”; (Açık Sütunlar, Kamil Paşazâde Said Paşa’nın jurnali ile mektubunu içerir.); 18 Şubat 1324(1909); nr. 211, s. 2.

Ahmet Naîm: “Hac Muhâfazalığına Dâir”; (Hac muhâfızlarının gelirlerine yönelik eleştirileri cevaplayan yazar yeni düzenlemeler ile ilgili sorular yöneltmektedir.); 4 Mart 1325(1909); nr. 225, s. 2.

Ahmet Rasim (Bahriyeli): “Basra Körfezi’ndeki İstikbâlimiz”; (Bir İngiliz risâlesinden, Basra Körfezi’nin siyasi konumu ile diğer devletler açısından önemi ve devletin körfeze daha fazla ilgi göstermesi gerektiği üzerinde durulmaktadır.); 28 Mart 1325(1909); nr. 249, s. 4.

Ahmet Salâhaddîn: “Girit’te Tecâvüz-i Hukûk”; (Girit’ten gönderilen ve orada yaşanan hukuksuzlukları içeren bir mektuba yer verilmektedir.); 29 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 101, s. 2.

………………..: “Milletin Menâbı’-i Kudreti I: Efkâr-ı Umûmiye”; (Açık Sütunlar, Efkâr-ı umûmiyenin siyasi ve sosyal konularda etkisinin giderek arttığına ve bir güç haline geldiğine değinmektedir.); 31 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 103, s. 2.

………………..: “Milletin Menâbı’-i Kudreti II: Matbûât”; (Açık Sütunlar, Matbuatın özgür kılınmasının gerekliliği üzerinde duran yazar gazetelerin halkın hissiyatına duyarlı olmasına değinir.); 2 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 105, s. 2.

………………..: “Milletin Menâbı’-i Kudreti III: Siyasi Cemiyetler, Umûmi İctimâ’lar ve Tahrîkât”; (Açık Sütunlar, Siyasi cemiyetler, umûmi ictimâ’lar ve tahrikât kavramlarından yola çıkarak milletin gücünü oluşturan unsurlar üzerinde durmaktadır.); 9 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 112, s. 2.

………………..: “Milletin Menâbı’-ı Kudreti IV: Kuvve-i Gayr-i Kânûniye, İhtilâl”; (Açık Sütunlar, Kanun dışına çıkma ve ihtilal kavramlarını ele alan yazar bu tip uygulamalara ve neticelerine değinmektedir.); 13 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 116, s. 2.

Ahmet Muhtar: “Ta’tîl-i İşgâle Dâir”; (Açık Sütunlar, Çalışanların ücret meselesinden dolayı işleri yavaşlatma ve işe gitmeme eğilimlerine dair.); 21 Eylül 1324 (1908); nr. 65, s. 6.

Ahmet Niyazi (Piyade Kolağası): “Kahraman Hürriyet”; (Açık Sütunlar, Kanun-i Esâsi’nin ilanıyla birlikte gelişen siyasi olaylara değinmektedir.); 03 Ağustos 1324 (1908); nr. 16, s. 2.

Ahmet Saki (Giritli): “Girit Mazlûmiyyeti”; (Açık Sütunlar, Girit Rumlarının yanında Girit Müslümanlarının durumunu ortaya koyan yazar Girit’in elden çıkmaması için herkesi duyarlı olmaya çağırıyor.); 10 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 113, s. 3.

………………..: “Girit Mes‘elesi”; (Açık Sütunlar, Girit’in Yunanistan’a ilhakı meselesinde Osmanlı efkâr-ı umumiyesini anlamadan Girit meselesinin

çözümüne kalkışılmaması gerektiğine dair.); 21 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 124, s. 2.

………………..: "Girit Mes'elesi: Muhterem Mebûslarımıza Açık Mektup"; (Açık Sütunlar, Girit'teki askeri varlığa dair.); 6 Şubat 1324(1909); nr. 199, s. 3.

Ahmet Şuayb: "Başlıksız"; (Ahmet Şuayb Bey'in Osmanlı Gençler Kulübü tarafından tertip edilen toplantıdaki konuşmasını içerir.); 20 Temmuz 1324(1908); nr: 2, s. 2-3.

………………..: "Kanun Tekâmülü"; (Neler Bilmeliyiz Sütunu, Kanunun önemine değinen yazar Kanun-i Esâsi'nin ihtiyaçlarımıza göre şekil alması gerektiği üzerinde durmaktadır.); 25 Temmuz 1324(1908); nr: 7, s. 2-3.

Ahmet Tevhit: "Hazret-i Fatih'in Rumca Sikkesi"; (Fatih Sultan Mehmet Han'ın bir tarafında Rumca olarak 'Sultan Mehmet Han' ibaresi yazılı bir sikke olduğu değerlendirmelerine dair.); 14 Mayıs 1325(1909); nr. 263, s. 4.

AKTAY, Salih Zeki: "İstatistikler"; (İstatistik kavramına dair.); 6 Eylül 1324 (1908); nr. 50, s. 4-5.

………………..: "Resm-i İstatistîkler: İstatistîk İdâreleri"; (İstatistîk İdâreleri ile ilgili değerlendirmelere yer vermektedir.); 11 Eylül 1324 (1908); nr. 55, s. 5-6.

………………..: "Ecnebî Postahâneleri"; (Ülkedeki yabancı postahanelerin durumunu ele almaktadır.); 18 Eylül 1324 (1908); nr. 62, s. 5-6.

………………..: "Ecnebî Postahâneleri: Berlin Muâhede-nâmesi'nden Sonra"; (Berlin Muâhede-nâmesi'nden sonra ülkedeki yabancı postahanelerin durumunu ve yapılan düzenlemeleri ele almaktadır.); 25 Eylül 1324 (1908); nr. 69, s. 5-6.

………………..: "Ecnebî Postahâneleri: İ'lân-ı Meşrûtiyetten Sonra"; (Meşrutiyet'ten sonra yabancı postahanelerinin durumu ve işleyişi üzerinde durmaktadır.); 6 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 80, s. 5-6.

………………..: "Ecnebî Postahâneleri: İ'lân-ı Meşrûtiyetten Sonra"; (Merutiyetin ilanı sonrasında yabancı postahaneleri ile Osmanlı postahanelerinin durumu

üzerinde değerlendirmeler yapmaktadır.); 10 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 84, s. 7.

………………..: “Mâliye Nâzırı Paşa Hazretlerine”; (Osmanlı mali bütçesinin ser-levhasını teşkil eden bir senenin âlûd bir tarihe mensup olmasına dair.); 27 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 130, s. 1.

………………..: “Târih-i Mâliye Dâir Bir Mülâhaza”; (Açık Sütunlar, 27 Teşrîn-i Sânî günü ‘Mâliye Nâzırı Paşa Hazretlerine’ isimli maliyemizdeki ıslahatlara yönelik önerileri içeren yazısıyla ilgili kendisine gönderilen bir mektuba dair.); 12 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 145, s. 2-3.

………………..: “Saatlerimiz, Günlerimiz”; (Gurûb saati usulünün -alaturka saat-kullanımının mahzurları üzerinde durulmaktadır.); 18 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 151, s. 2-3.

………………..: “İtalya Hareket-i Arzı”; (İtalya’da yaşanan deprem ve yanardağ felaketi nedeniyle kaleme alınan yazıda İtalya’nın coğrafi yapısı ve yanardağları üzerinde durulmaktadır.); 26 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 157, s. 2.

………………..: “Bahriye Nâzırı Paşa Hazretlerine”; (Salih Zeki, Dersaadetin bir liman olması nedeniyle Maarif Nezâretine sunduğu Galata Kulesi üzerinde bir işaret merkezinin tesisi teklifi sonucu oluşturulan komisyonun raporuna yer vermektedir.); 5 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 167, s. 2-3.

………………..: “Mekteb-i Harbiye Muallim-i Muâvinlerinden ve ‘Ulûm-i Mestûre’ Mütehassıslarından Yüzbaşı Bahâddin Efendiye”; (Açık Sütunlar, Salih Zeki, “Şurâ-yı Ümmet’te” yazısında kendisine yöneltilen eleştirilere cevap veriyor.); 9 Mart 1325(1909); nr. 230, s. 3.

Ali: “Bulgaristan’ın İ’lan-ı İstiklâl Eylemesi”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Bulgaristan’ın bağımsızlık ilan etmesi üzerine ulaşan telgraflara yer verilmektedir.); 23 Eylül 1324 (1908); nr. 67, s. 2.

Ali Fahri: “Elvah-ı Siyahdan Sonra: Levh-i Beyaz”; (Kanun-i Esâsi’nin ilanına dair.); 06 Ağustos 1324 (1908); nr. 19, s. 2-3.

Ali Haydar Emîr: “نه‌ی‌وی لیغ [Osmanlı Terakkiyât-ı Bahriye Cem’iyet-i Umûmiyesi]”; (Bahriyenin önemine değinilen yazıda Osmanlı Terakkiyât-ı Bahriye

Cem'iyet-i Umûmiyyesi'nin bahriyeye katkısı üzerinde durulmaktadır.); 27 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 189, s. 2.

Ali Kemal Bey: "Kemal Bey'in İki Mektûbu"; (Açık Sütunlar, Ahmet Mithat Efendi'nin "Üss-i İnkılap" dolayısıyla Tercümân-ı Hakîkat'te yazdığı makalesine yönelik Tanin, Kemal Bey'in iki mektubuna yer veriyor.); 20 Temmuz 1324(1908); nr: 2, s. 1.

………………..: "Kemal Bey'in İkinci Mektubu"; (Açık Sütunlar, Kemal Bey kendisine yönelik eleştirilere cevap vermektedir.); 21 Temmuz 1324 (1908); nr: 3, s. 2.

………………..: "Kemal Bey'in İkinci Mektubu"; (Açık Sütunlar, Midhat Paşa tarafından takdim olunan layiha üzerinde durmaktadır.); 22 Temmuz 1324 (1908); nr: 4, s. 2.

………………..: "Kemal Bey'in İkinci Mektubu"; (Açık Sütunlar, Kanun-i Esâsi üzerinde değerlendirmelere yer verilmektedir.); 23 Temmuz 1324 (1908); nr: 5, s. 1-2.

………………..: "Kemal Bey'in İkinci Mektubu [maba'd]"; (Açık Sütunlar, Kanun-i Esâsi üzerinde değerlendirmelere yer vermektedir.); 26 Temmuz 1324(1908); nr: 8, s. 1-2.

………………..: "Kemal Bey'in İkinci Mektubu"; (Açık Sütunlar, Kemal Bey kendisine yönelik eleştirilere yer vermektedir.); 27 Temmuz 1324(1908); nr: 9, s. 1-2.

………………..: "Ali Kemal Bey'in Cevabı-Tanin Müdir-i Mes'ûline"; (Şuunlar, Kendisine yönelik eleştirilere cevap veren Ali Kemal padişahın ihsan vermeye hakkı yoksa verilen parayı iade edeceğini belirtiyor. Mektubun altında "Tanin" mektuba cevap veriliyor.); 27 Temmuz 1324(1908); nr: 9, s. 3-4.

………………..: "Kemal Bey'in İkinci Mektubu"; (Açık Sütunlar, Kemal Bey kendisine yönelik eleştirilere cevap vermektedir.); 28 Temmuz 1324(1908); nr: 10, s. 1-2.

Ali Seydi: "Askerliğin Milel Gayri Müslimeye Teşmîli"; (Açık Sütunlar, Askerlik görevinin gayrimüslim unsurları da içine almasına yönelik

değerlendirmelere yer vermektedir.); 10 Ağustos 1324 (1908); nr. 23, s. 2-3.

Ali Seyyid: "Tımarhâneyi Ziyaret"; (İstibdât devrindeki hastane ve tımarhaneyi hatırlatan yazar son yaptığı ziyaret üzerinde değerlendirmeler yapmaktadır.); 30 Temmuz 1324 (1908); nr: 12, s. 3.

Ali Suad: "Faâliyet"; (Açık Sütunlar, Faaliyet kavramını ele alan yazar bunu hayatımıza katmanın gerekliliği üzerinde durmaktadır.); 7 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 81, s. 6-7.

………………..: "Mekîfât Rüsûmu"; (Sabah'ın 7 Mayıs 1325 tarihli ve 7058 numaralı nüshasında 'Mekîfât Rüsûmu' başlıklı makalesine dair.); 1 Haziran 1325(1909); nr. 281, s. 1-2.

Ali Vasfi (Binbaşı): "Ordû-yu Osmânî-Ordû-yu Hümâyûn ve Ordû-yu Hümâyûn-ı Osmânî Ta'birleri"; (Ordû-yu Osmânî-Ordû-yu Hümâyûn ve Ordû-yu Hümâyûn-ı Osmânî tabirlerinin kullanımı üzerinde durulmaktadır.); 3 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 165, s. 3.

Ali Zeki: "Rum Matbûâtına Bir Hitâb"; (Rum matbûâtının Türkler ile Rumlar arasını sürekli olarak açmaya çalıştığı üzerinde durulmaktadır.); 29 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 101, s. 2.

………………..: "Girit Hakkında Mülâhazât"; (Girit hükumet-i hâzirasının teşekkülünden beri gâye-i icrââtı ve cezîre-i İslam unsurunu mahvetmek için takip ettiği programını ele almaktadır.); 2 Kânnû-ı evvel 1324(1908); nr. 135, s. 2.

………………..: "Girit Hakkında Mülâhazât II"; (Girit hükumet-i hâzirasının teşekkülünden beri gâye-i icrââtı ve cezîre-i İslam unsurunu mahvetmek için takip ettiği programını ele almaktadır.); 4 Kânnû-ı evvel 1324(1908); nr. 137, s. 1.

………………..: "Girit Hakkında Mülâhazât III"; (Girit hükumet-i hâzirasının teşekkülünden beri gâye-i icrââtına ve cezîre-i İslam unsuruna karşı takip ettiği programa dair.); 8 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 141, s. 2.

………………..: “Girit Hakkında Mülâhazât IV”; (Girit adasının Yunanistan’a ilhakına gelinceye kadar yaşanan süreci ihtivâ eder.); 21 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 154, s. 2.

………………..: “Nehre Atarlarken”; (Girit mezâlimine aid bir hikâyeyi ihtiva eder.); 24 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 155, s. 4.

………………..: “Kudus Patrîkî Mes’elesi”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Rum Ortodoks kilisesinin esas kurallarından olan kiliselerdeki ayinlerin ve kilise müzakeratının Rumca lisan ile icra edilmesi meselesine dair.); 25 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 156, s. 2.

André Derain: “Bırakmam da Bırakmam”; (karikatür); 6 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 139, s. 1.

Anton Tıngır: “Orman İdâresi’nin Islâh ve Tensîki”; (Memâlik-i Osmânînin orman ıslahatınaki eksikliklerine, yapılması gerekli düzenlemelere ve Orman Hey’et-i Fenniye Riâsetine seçilen Ali Rıza Bey’e yönelik değerlendirmeleri içerir.); 2 Şubat 1324(1909); nr. 195, s. 4.

Arnavurt Ortodoks Cemâati: “Rum Patrikhanesi’ni Red”; 18 Haziran 1325(1909); nr. 298, s. 1.

Âsaf: “Hastalara Muâvenet Edelim-Hâlide Sâlih Hânımefendiye”; (Halide Edip’ten övgü ile bahsedilen yazıda kadınların hastabakıcı olarak çalışmaları konusunda kendi önerilerini ortaya koyuyor. “Muallim Doktor”); 30 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 102, s. 2-3.

………………..: “Edirne’de Bir Gün”; (Edirne’deki resmigeçide katılmak için şehre giden yazar ordunun çalışma disiplini ve asker eğitimine yönelik yapılan çalışmaları ortaya koymaktadır.); 4 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 166, s. 4.

Âsaf Bâhir: “Parlamento İctimââtı”; (Avrupa Parlamentolarını usul ve şekil açısından ele alan yazar parlamento çalışma usulü üzerinde durmaktadır.); 13 Eylül 1324 (1908); nr. 57, s. 5-6.

B (e). N (un): bk. Bedi Nuri

Bâbânzâde İsmail Hakkı: “Fas Vak’ası”; (Siyâsiyât-ı Hâriciyye, Fas’ın genel yapısının ele alındığı yazıda siyasi ve kültürel olarak geri kalma sebepleri üzerinde durulmaktadır.); 13 Ağustos 1324 (1908); nr. 26, s. 1-2.

………………..: “Ahâli ve Me'mureyn”; (Halk ile devlet memurlarının görev ve sorumluluk alanlarının belli çizgileri olduğunu ve birbirlerinin alanına girmemesi gerektiği üzerinde durmaktadır.); 14 Ağustos 1324 (1908); nr. 27, s. 2.

………………..: “Âdâb ve Zâif-i Matbuât”; (Şikâyetler Sütunu, Yazar istibdat dönemi gazeteciliğinden bugüne gazeteciliği ele alarak nasıl gazetecilik yapmak gerektiği üzerinde durmaktadır.); 15 Ağustos 1324 (1908); nr. 28, s. 1-2.

………………..: “Gayr-i Müslim Vatandaşlarımız ve İntihâbat”; (Osmanlı bünyesinde yaşayan gayrmüslimlerin mebus seçimlerini ele almaktadır.); 16 Ağustos 1324 (1908); nr. 29, s. 2.

………………..: “Bir Hayâl Fakat Muhâl Değil”; (Açık Sütunlar, İran ile geçmişten bugüne yürütülen siyasetin sebepleri üzerinde durmaktadır.); 18 Ağustos 1324 (1908); nr. 31, s. 2-3.

………………..: “Taşra Me'mûriyeti”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Taşra memurlarının kanun dairesinde hareket etmesinin önemine dair.); 19 Ağustos 1324 (1908); nr. 32, s. 1-2.

………………..: “Memurlar ve Amirler”; (Memurlar ile amirler arasındaki ilişkinin önemi ve ülke yönetimine etkisi üzerinde durmaktadır.); 22 Ağustos 1324 (1908); nr. 35, s. 1-2.

………………..: “Kulûblar, Cem'iyetler”; (Hürriyetin ilan edilmesinin yanında özel teşebbüsün önemli olduğuna değinmektedir.); 24 Ağustos 1324 (1908); nr. 37, s. 2-3.

………………..: “Matbuât ve Efkâr-ı Umûmîyye”; (Açık Sütunlar, Gazetelerin halkın günlük yaşamındaki yeri ve buna etkileri üzerinde durulmaktadır.); 25 Ağustos 1324 (1908); nr. 38, s. 2.

………………..: “Îzâhâta Muhtâcız”; (Açık Sütunlar, Kamil Paşa kabinesinin bir aylık süreyi doldurmuş olması nedeniyle değerlendirmeler yapılmaktadır.); 27 Ağustos 1324 (1908); nr. 40, s. 2-3.

………………..: “Meb'ûsân İntihâbı İddâsında Dikkat İdilecek Bir Nokta”; (Meclis-i Meb’usan’a ilk defa üye seçilecek olmasının doğuracağı sakıncaları ele almaktadır.); 28 Ağustos 1324 (1908); nr. 41, s. 1-2.

………………..: “Cebel-i Lübnân İhâlesi ve İmtiyâzâtı”; (Kanun-i Esâsi ile birlikte Cebel-i Lübnan’da yaşanan gelişmeler ve halkın tepkisi ele alınmaktadır.); 31 Ağustos 1324 (1908); nr. 44, s. 1-2.

………………..: “Harbiye, Mühendishâne ve Hendese-i Mülkiye”; (Açık Sütunlar, Harbiye, Mühendishâne ve Hendese-i Mülkiye mekteplerine yönelik değerlendirmelerde bulunmaktadır.); 2 Eylül 1324 (1908); nr. 46, s. 1-2.

………………..: “Fransa-İspanya Notası”; (Mesâil-i Mühimme-i Siyâsiye, Avrupa devletleri ile Fas arasındaki siyasi gelişmelere dair.); 4 Eylül 1324 (1908); nr. 48, s. 3-4.

………………..: “Rusya ve Avusturya”; (Siyâsiyât-ı Hâriciyye, Boşlav’daki mülakat üzerinde değerlendirmelerde bulunmaktadır.); 7 Eylül 1324 (1908); nr. 51, s. 5-6.

………………..: “Sulh ü Müsâlemet Hâdimleri”; (Siyâsiyât-ı Hâriciyye, Siyasi anlaşmazlıklar yerine barışın sağlanmasının önemine dair.); 8 Eylül 1324 (1908); nr. 52, s. 6-7.

………………..: “Mübhem Tehdîdler”; (Umûr-ı Mühimme-i Siyâsiyye, Güncel meselelerde yapıcı olmamanın toplumsal huzuru bozduğu fikrini ortaya koymaktadır.); 10 Eylül 1324 (1908); nr. 54, s. 2.

………………..: “Avusturya ve Bulgaristan”; (Siyâsiyât-ı Hâriciye); 11 Eylül 1324 (1908); nr. 55, s. 3-4.

………………..: “Şimendifere Vazi’yed Mes’elesi”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Bulgar sınırında meydana gelen gelişmelere yönelik değerlendirmelere yer vermektedir.); 13 Eylül 1324 (1908); nr. 57, s. 3-4.

………………..: “İngiltere, Rusya ve İran”; (Siyâsiyyât-ı Mühimme-i Hâriciyye, İran’daki siyasi duruma dair.); 14 Eylül 1324 (1908); nr. 58, s. 3-4.

………………..: "Şark Şimendüferleri ve Bulgaristan"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Bulgaristan ile yaşanan siyasi durumun Avrupa basınında ele alınışı ortaya konmaktadır.); 14 Eylül 1324 (1908); nr. 58, s. 1-2.

………………..: "Bulgaristan'ın İstiklâli"; (Mesâil-i Mühimme-i Siyâsiyye, Bulgaristan'ın son gelişmelerle birlikte bağımsızlık ilan edeceği söylentilerine değinmektedir.); 18 Eylül 1324 (1908); nr. 62, s. 2-3.

………………..: "Mevkîmizi Ta'yîn Edelim"; (Siyâsiyyât-ı Mühimme-i Hâriciyye, Bulgaristan'ın son çıkışlarına karşılık Osmanlı Devleti'nin yaklaşımı ele alınmaktadır.); 20 Eylül 1324 (1908); nr. 64, s. 1-2-3.

………………..: "Dün Akşam Aldığımız Ajans Telgrafları"; (Bulgaristan'ın bağımsızlık ilan etmesi üzerine telgraflar yoluyla gelen bilgiler, gazeteler ve açıklamalar veriliyor.); 23 Eylül 1324 (1908); nr. 67, s. 2-3-4-5-6.

………………..: "Konferans"; (Bulgaristan'ın bağımsızlığını ilanı sonrası Osmanlı Devleti'nin alacağı pozisyon üzerinde durulmaktadır.); 24 Eylül 1324 (1908); nr. 68, s. 2-3.

………………..: "Avusturya'nın Maksad-ı Hakîkîsi"; (Siyâsiyât sütunu, Son siyasi gelişmelere paralel olarak Avusturya'nın asıl amaçladığı siyasi kazançlar üzerinde durmaktadır.); 25 Eylül 1324 (1908); nr. 69, s. 1-2.

………………..: "Konferans … Fakat Program"; (Balkanlardaki karışıklıkları görüşmek üzere toplanacak konferansın öncelikle programının belirlenmesi gerektiği üzerinde durmaktadır.); 29 Eylül 1324 (1908); nr. 73, s. 4-5.

………………..: "Londra Mülâkâtları"; (Balkanlarda yaşanan son siyasi gelişmelerle ilgili olarak Londra'da yapılan görüşmeler değerlendirilmektedir.); 2 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 76, s. 2-3.

………………..: "Bulgaristan Hey'et-i Nazârı"; 7 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 81, s. 2-3.

………………..: "Türkiye ve Rusya"; (Son siyasi gelişmeleri göz önüne alarak Osmanlı ile Rusya arasındaki ilişkilerin boyutları üzerinde durmaktadır.); 9 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 83, s. 2-3.

………………..: "Bulgaristan ile Muzâkerâtımız"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, İngiltere, Fransa, Rusya ve bu ülkelere bağlı olarak Almanya ve İtalya'nın Sofya'daki memurları tarafından yürütülen müzakerelerde gelinen noktanın etkisine dair.); 18 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 90, s. 1.

………………..: "Bulgaristan'ın Devletlere Cevâbı"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Bulgaristan'ın düvel-i muazzamaya cevaben verdiği notayı içerir.); 20 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 92, s. 2.

………………..: "Vaziyyet-i Hâriciyemiz"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, "Meslek-i hâricimizin bu dakikada istikâmet-i tâmme ve hakîkîsini tayine zannederiz ki re'sikârda olanlarımız bile tamamen muktedir değildir." açıklamasıyla.); 20 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 92, s. 2.

………………..: "Almanya'nın Mesleği"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Almanya ve İngiltere'nin Osmanlı Devleti'ne karşı yürüttükleri siyasetin değişim süreci ele alınmaktadır.); 22 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 94, s. 2.

………………..: "Yine Meslek-i Hâricimiz"; (Bulgaristan'ın bağımsızlık ilan etmesi sonrasında gelişen siyasi olayları ele almaktadır.); 24 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 96, s. 1-2.

………………..: "Taglît-ı Hakîkât"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Balkan buhranı sürecinde İngiltere taraftarı olup Almanya'ya karşı olunduğu yolundaki eleştirilere cevap vermektedir.); 31 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 103, s. 1

………………..: "Avusturya'dan Taleb Edilmesi Îcâb Eden Tavîz"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Avusturya ile yürütülen müzakerelere değinen yazar Avustuya'nın belli yükümlülükleri yerine getirmesi gerektiği üzerinde durmaktadır.); 6 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 109, s. 1.

………………..: "Balkan Hey'et-i Mütehaddesi"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Bulgar ricalinden gelen Türklerin bağımsızlığımızı tanıması halinde müttefik dahi olabileceklerine dair açıklamasını ele almaktadır.); 8 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 111, s. 1-2.

………………..: "İmparator Susmuyor"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Almanya imparatorunun kendisine yönelik eleştiriler karşısındaki tavrı üzerinde durmaktadır.); 9 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 112, s. 1-2.

………………..: "Bulgar Murahhaslarıyla Müzâkerât"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Bulgar delegeleri ile yürütülen görüşmeleri ele almakta ve Balkanlardaki bu kargaşayla ilgili İngiliz Hâriciye Nezâretinin nutkuna yer vermektedir.); 10 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 113, s. 2.

………………..: "Müzâkerâtın Safha-i Âhîresi"; (Bulgaristan Ticaret Nazırı ile Bulgar Hâriciye Nazırı görevlilerinin İstanbul'da yaptıkları görüşmeleri içerir.); 13 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 116, s. 1.

………………..: "Boykotaj Mes'elesi ve Avusturya'nın Vaziyyet-i Tehditkârânesi"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Avusturya'nın Bosna Hersek'i ilhakı sonrasında gelişen Avusturya mallarının boykot edilmesi ve Avusturya'nın buna tepkisi değerlendirilmektedir.); 14 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 117, s. 1.

………………..: "Fransa Parlamentosunda Şark Meselesi"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Fransa parlamentosunda Balkanların durumuna yönelik konuşma üzerinde durulmaktadır.); 15 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 118, s. 1-2.

………………..: "Ahvâl-i Vilâyât"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Osmanlı vilayetlerinin son gelişmelere yaklaşımı, uzak vilayetlere atanacak memurların durumu ele alınmaktadır.); 21 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 124, s. 1.

………………..: "Zâd-ı Fit-tanbûri Nagmât-ı Uhrâ"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Londra'dan İstanbul'a çekilen Balkanlardaki gelişmeleri içeren telgrafa dair.); 22 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 125, s. 1-2.

………………..: "Şâh-ı Hânis"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, İran şahının milletin ve insanlığın nazarındaki muamelesine dair.); 23 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 126, s. 1.

………………..: "Hulûs-i Niyyetten Ayrılmayalım"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, İngiltere'nin son dönemlerdeki siyasi tavrına ve dört aydır görevde olan

Kamil Paşa kabinesine yönelik eleştirilere dair.); 29 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 132, s. 1.

………………..: "Mes'ûliyet-i Vükelâ"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Usul-i meşrutiyetle idare olunan mütemeddin bir memlekette en büyük vâsî vazifenin kuvve-i icraiyeye, yani Heyet-i Vükelâ'ya aid olduğuna dair.); 1 Kânnû-ı evvel 1324(1908); nr. 134, s. 1.

………………..: "Avusturya ile Müzâkerât Başlıyor"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Avusturya hükümetinin Osmanlı devletiyle müzakereye başlayacağına dair bir teblîğ-i resmîyi gazetelerle ilan etmesine yönelik değerlendirmeleri içerir.); 2 Kânnû-ı evvel 1324(1908); nr. 135, s. 1-2.

………………..: "İngiliz Parlamentosundan Osmanlı Parlamentosuna"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, İngiltere meclisi Avam Kamarası azasından üç yüz elliyi aşkın üyenin yeni açılan Osmanlı Mebûsân Meclisi'ne gönderdikleri iyi niyet mektubuna dair.); 3 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 136, s. 1.

………………..: "Târihî Bir Gün"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Meclis-i Mebusan'ın açılışıyla birlikte yeni bir dönemin başlaması ve milletin söz sahibi olmasının önemi üzerinde durulmaktadır.); 5 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 138, s. 1.

………………..: "Tarîk-i İ'tilâf"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Balkan buhranının çözümü için öncelikle Avusturya'nın konferansa razı olması, Osmanlı hükümetinin hakkının gözetilmesi, Sırbistan ve Karadağ hükümetlerinin geleceklerinin güvenceye alınmasının gerekliliğine dair.); 6 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 139, s. 2.

………………..: "Yine A'yân Mes'elesi"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Vükelâdan bir ayanın hem vekillik vazifesini yapmasının hem de Ayan Meclisi toplandığı zaman ayanlık sıfatıyla rey kullanmasının mümkün olamayacağına dair.); 8 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 141, s. 1-2.

………………..: "Vükelânın Parlamento Karşısında Mesûliyyeti"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Vükelâ ile parlamento arasındaki münasebeti en açık bir şekilde tayin eden Kanun-ı Esâsi'nin otuz beşinci ve otuz sekizinci maddelerine dair.); 10 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 143, s. 2-3.

………………..: "Teşrîhî Muktezâ Bir Hâlet-i Rûhiyye ve Matûât-ı Ecnebiyye"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Kamil Paşa ile ilgili değerlendirmelere yer veren yazar Avrupa matbuatına yönelik değerlendirmelere yer vermekte ve kendi sorunlarımızı çözmede Batılıları da dâhil etmemenin gerekliliğine inanmaktadır.); 11 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 144, s. 3.

………………..: "İki Mühim Vesîka-i Diplomâtikiyye"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Bulgaristan hükümetinin tehdîd-âmiz notası ile Rusya'nın konferans için Avusturya'da cereyân eden son müzakereleri içine alan telgrafına yönelik değerlendirmeleri içerir.); 12 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 146, s. 2.

………………..: "İzvolski'nin Nutkuna Dâir"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Rusya Hâriciye Nazırı Mösyö İzovelski tarafından Roma'da irad olunan Rusya'nın yeni siyasi faaliyetlerini gösteren nutkuna dair.); 15 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 148, s. 2.

………………..: "Nasılsa Gizli Kalmış Bir Vesîka"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Berlin Kongresi'nde Avusturya ve Macaristan murahhasları tarafından Osmanlı murahhaslarına tevdî' edilen Türkiye-Avusturya müzakeratını ve Bosna Hersek'in işgâli maddesini içeren beyanname suretine yer vermektedir.); 16 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 149, s. 3.

………………..: "Musîbet-zede İtalya'ya"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, İtalya'da yaşanan felaket dolayısıyla Osmanlı devletinin İtalya'ya yardım etmesi üzerinde durulan yazıda bunun Avrupalıların gerçekte bizim yardımseverliğimizi görmesini de sağlayacağı fikri üzerinde durulmaktadır.); 19 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 152, s. 3.

………………..: "Sırbistan Avusturya'ya Karşı Ne Mevkı'de Bulunuyor?"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Sırbistan ile Avusturya arasındaki münasebetin kopma noktasına gelindiği yolundaki değerlendirmeleri ele alan yazar Sırbistan'ın Rusya ile olan ittifakına ve Balkanların siyasi çatışmadan çıkmasının güçlüğüne değinmektedir.); 25 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 156, s. 1-2.

………………..: "Tavsıt Eden Olmayacak mı?"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Balkan buhranını Almanya'nın Avusturya'yı ikna etmesi, İngiltere'nin Osmanlı'nın taleplerini dikkate alması yoluyla aşılabilineceği ve bunun için Almanya ve İngiltere'nin başat güçler olduğu üzerinde durulmaktadır.); 27 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 158, s. 1-2.

………………..: "İlk Hatve-i İ'tilâf"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Balkan buhranının çözümü için Avusturya ile Osmanlı arasında ilk adımın atıldığına dair gazete haberi değerlendirilmektedir.); 29 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 160, s. 2.

………………..: "Sadr-ı a'zam Paşa'nın Beyânâtı ve Girit Mes'elesi"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Girit meselesinin çözümünü konferansa dâhili meselesiyle ilgili tartışmalar ile sadr-ı a'zam paşanın değerlendirmeleri ele alınmaktadır.); 3 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 165, s. 1-2.

………………..: "Avusturya ile İ'tilâf Münâsebetiyle Ba'zı Mütâlaât"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Osmanlı ile Avısturya arasındaki ihtilafın çözümü ile ilgili Sadrazam Kamil Paşa'nın yaptığı açıklama ile Balkanlardaki Islav hareketine Rusya'nın yaklaşımı üzerinde durulmaktadır.); 5 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 167, s. 1-2.

………………..: "Bulgaristan ile İ'tilâf"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Bulgaristan ile Osmanlı devleti arasındaki buhranın çözümünde Bulgarların tavrının ne olacağı üzerinde durulmakta ve para meselesi ile Bulgaristan'la görüşülmesi gereken diğer konuların önemine değinilmektedir.); 7 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 169, s. 2.

………………..: "Mısır Kadılığı Mes'elesi"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Mısır-ı muhâkim-i şeriyesinin doğrudan doğruya adliye dairesine ilhakını Cemaletin Efendi'nin şiddetle önleme çabası sonucu kadı ile Hükûmet-i Mısrıye arasındaki ihtilafa dair.); 10 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 172, s. 1-2.

………………..: "İngiltere ve İ'tilâf"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, İngiltere Hâriciye Nazırı Sir Edward'ın Şark buhranıyla ilgili irad ettiği nutuklara dair değerlendirmeleri içerir.); 12 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 174, s. 1.

………………..: “Sahte mi? Ciddi mi?”; (Bulgaristan tarafındaki askeri hareketliliğin varlığına dair bilgilerin doğruluğu üzerinde tartışılmaktadır.); 14 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 176, s. 2.

………………..: “Hâlâ Karanlıktayız”; (Son gelişmelerle ilgili olarak Bulgaristan hükümetinin kendi halkını gelişmelerden haberdar kılmasına karşılık Osmanlı hükümetinin efkâr-ı umûmîyi bilgilendirmediğine değinmektedir.); 16 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 178, s. 1-2.

………………..: “Düvel-i Muazzama Ne İş Görüyorlar?”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Bulgaristan’la yaşanan siyasi buhranın savaşa dönüşmemesi için Avrupalı devletlerin özellikle de Fransa’nın Bulgaristan’ı askerlerini terhis etmeye zorlaması gerektiği üzerinedir.); 17 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 179, s. 1.

………………..: “Musâhabe-i Zirâiyye-Hüseyin Kazım Bey’e”; (Hüseyin Kazım’ın ‘Bir Menâzıre-i Zirâiyye’ adlı yazısıyla ilgili olarak ziraatın bazı meselelerine dair yazarın mütalalarını içerir.); 17 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 179, s. 2.

………………..: “Ültimatom-Tavsit”; (Bulgaristan’ın Türkiye’ye verdiği nota ele alınmakta ve ültimatom olarak değerlendirilmektedir.); 21 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 183, s. 1-2.

………………..: “Protokole Dâ’ir”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Bulgaristan’la yapılan müzakerelerde ortaya konan protokolün ele alındığı yazıda protokole Meclis-i Mebûsân’ın yaklaşımının ne olacağı üzerinde durulmaktadır.); 24 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 186, s. 1-2.

………………..: “Berlin’de Kral Edward”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Osmanlı devletinin İngiltere ve Almanya ile ilişkilerini nasıl bir konumda tutması gerektiği üzerinde durulmaktadır.); 29 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 191, s. 1-2.

………………..: “Kabînenin Şekl-i Hâzırı ve Ba’z Nazariyât-ı Siyâsiyye”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Meclis-i Mebûsan’ın 29 Kânûn-ı Sânî 1324 tarihli görüşmelerindeki istîzâh kararına dair sadâretin azl ve tebdîline dair mülâhazaları içerir.); 31 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 193, s. 1-2.

………………..: “Hâl ve Mevkî-i Hâricimiz”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Meclis-i Mebûsân’ın Kamil Paşa hükümetinin görevden almasının Avrupa’da İngiltere dışında olumlu karşılandığı ve harici siyasetimizin olumsuz etkilenmeyeceğine dair.); 7 Şubat 1324(1909); nr. 200, s. 1-2.

………………..: “Teşrîfât ve Siyâsiyât”; (Son siyasi gelişmelerde Rusya’nın Makedonya’ya yönelik yaklaşımı siyasi açıdan değerlendirilmektedir.); 9 Şubat 1324(1909); nr. 202, s. 2.

………………..: “Hükkâm Hakkında: Necîb Mülhime’nin Muhâkemesi Münâsebetiyle”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Hukuk sistemindeki ve adliyelerdeki eksiklikleri ele alan yazar yeni düzenlemelerin gerekliliği üzerinde durmaktadır.); 13 Şubat 1324(1909); nr. 206, s. 1.

………………..: “Çıban Başı”; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Sırbistan’ın son gelişmelerle yürütmek istediği siyasetten emin olmadığına, Sırbistan ile Avusturya arasındaki siyasi gelişmelere değinilmektedir.); 14 Şubat 1324(1909); nr. 207, s. 1-2.

………………..: “Taşrada Âsâyiş”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Devr-i sabıktan meşrûtiyete taşralardaki asayiş ele alınmakta ve asayişi tam sağlamaya dönük öneriler ortaya konmaktadır.); 16 Şubat 1324(1909); nr. 209, s. 1-2.

………………..: “Ahâli ve Meclîs-i Mebûsân”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye: Meclîs-i Mebûsân’ın toplum tarafından nasıl algılandığına ve kuvve-i umûmiyenin timsâl-i hakikisini teşkil eden devletin bir kısmı olan hey’et-i hükûmetin ancak bir şubesi olduğuna dair.); 20 Şubat 1324(1909); nr. 213, s. 1-2.

………………..: “Millet ve Milliyet Bahisleri”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Levant Herald gazetesinin İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin Osmanlı’daki diğer unsurları Türkleştirme gayretinde olduğuna dair yazılarını ve Osmanlı’nın Rumlara yaklaşımını ele almaktadır.); 21 Şubat 1324(1909); nr. 214, s. 2.

………………..: “Bir Seyâhat-i Siyâsiye”; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Hâriciye Nezâretinin buhranı iyi yönetemediğine ve Hâriciye Nâzırı Rıf’at Paşa’nın Avrupa seyahatine dair.); 22 Şubat 1324(1909); nr. 215, s. 2.

………………..: “Baş Başa İki Muârız”; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Avusturya’nın Sırbistan’a karşı yürüttüğü politikaya karşılık Sırbistan’ın ortaya koyduğu politikalar ele alınmaktadır.); 25 Şubat 1324(1909); nr. 218, s. 1-2.

………………..: “Rusya ile Pazarlığımız”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Hâriciye Nazırı Rıfat Paşa’nın Rusya’da bulunduğu sürede özellikle Bulgaristan’ın vereceği tazminata ilişkin yaptığı görüşmelere dair.); 28 Şubat 1324(1909); nr. 221, s. 1.

………………..: “Altıncı Ordu’nun Hâl-i Perîşânîsi”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye: Irak havâlisinin kaderine terk edilmiş şekilde bırakılmasının doğurduğu olumsuz sonuçlar ile Altıncı Ordu’nun ıslahının gerekliliği üzerinde durulmaktadır.); 4 Mart 1325(1909); nr. 225, s. 2-3.

………………..: “Hâkimiyyet-i Milliyye”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Hâkimiyet-i milliyenin herkes tarafından benimsenmiş olduğuna dair.); 6 Mart 1325(1909); nr. 227, s. 2.

………………..: “Siyâset-i Hâriciyyemiz”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Devr-i meşrûtiyetten sonra devletin Avrupa’daki mevkii üzerinde durulmakta ve devr-i dabıka ile meşrûtiyetin ilanı sonrası politikamızın yönü ele alınmaktadır.); 9 Mart 1325(1909); nr. 230, s. 1-2.

………………..: “Ümmîd-i Bahş Bir Siyâset”; (Hükümet-i Osmâniyenin memleketin istiklâl-i dâhilisi ve müdâhelât-i ecnebiyenin tahfîf-i şiddeti nokta-i nazarından mühim ve gayet makul ve makbul bir teşebbüste bulunduğuna dair.); 16 Mart 1325(1909); nr. 237, s. 1.

………………..: “Kıssadan Hisse”; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Avusturya ve Macaristan ile Sırbistan buhranının çözüme kavuşmasının Avrupa’daki siyasi dengeleri nasıl şekillendirdiğine dair.); 21 Mart 1325(1909); nr. 242, s. 2.

………………..: “Müzmin; Fakat Tedâvisi Mümkün Bir Maraz”; (Meşrutiyetin; düçar olunan atâlet ve intizamsızlık gibi hastalıkların tedavisi için müsait bir yol, ümitli bir başlangıç olduğuna dair.); 23 Mart 1325(1909); nr. 244, s. 2.

………………..: "İstiklâle Doğru Bir Hatve Daha"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Meşrutiyetin ilanından bugüne Bulgaristan'ın takip ettiği politikayı ne suretle yürüttüğüne dair.); 25 Mart 1325(1909); nr. 246, s. 2.

………………..: "Meclîs-i Mebûsân ve Gazeteler"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Meşrutiyetin ilanından bugüne matbuatın geçirdiği süreç ile Meclîs-i Mebûsân'a yönelik eleştiriler üzerinde durmaktadır.); 28 Mart 1325(1909); nr. 249, s. 1-2.

………………..: "Şerâit-i İ'tilâf"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Matbuatın serbestliğinin ele alındığı yazıda matbuatın itidalli olmasının kendisi ve ülke menfaati açısından gerekli olduğuna ve fırkalar arasındaki itilafa değinilmektedir.); 30 Mart 1325(1909); nr. 251, s. 1.

………………..: "Avusturya Ne Diyor, Biz Ne Diyoruz?"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Kamil Paşa hükümetinin gidişine nasıl yaklaşıldığı ele alınmakta, Balkan buhranının nasıl yönetildiğine değinilmekte ve Rıfat Paşa'nın harici politikasıyla birlikte herkes itidalli olmaya çağrılmaktadır.); 31 Mart 1325(1909); nr. 252, s. 1-2.

………………..: "Memleket Yeniden Fetholunmaya Muhtâçtır"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, 31 Mart Vakası sonrası hürriyet kavramını taşra-merkez açısından irdeliyor. İstanbul'da olduğu gibi taşrada da yeni baştan bir hükümet te'sis etmek icap ettiğini vurguluyor.); 4 Mayıs 1325(1909); nr. 253, s. 1-2.

………………..: "Biraz Teenni, Biraz İtidâl"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Adana vukuatında her şeyin mübalağa ile tasvir edildiğine dair.); 5 Mayıs 1325(1909); nr. 254, s. 1.

………………..: "Kabinenin Programı ve Münâsebât-ı Hâriciyyemiz"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Kabinenin evvelki gün Meclis-i Mebûsân kürsi-i hitâbetinde kırât edilen programında umûr-ı hariciyeye pek az yer tehsis edilmiş olmakla beraber bu bâbda îrâd olunan bir kaç cümle devlet-i Osmâniyenin hârice karşı hal ve mevkîni derece-i kâfiyede tayin edilmiştir.); 13 Mayıs 1325(1909); nr. 262, s. 1-2.

………………..: "Bulgaristan'a Karşı Mevki'miz"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Bulgaristan'la gelinen noktada siyasi ilişkilerimize dair değerlendirmeleri içerir.); 15 Mayıs 1325(1909); nr. 264, s. 2.

………………..: "Hâric-i ez-memleket"; (Meşrutiyet ve hürriyet aleyhinde yapılan çalışmaların eleştirisini içerir.); 17 Mayıs 1325(1909); nr. 266, s. 1-2.

………………..: "Tebeddül-i Süferâ"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Devr-i istibdattan bu yana uzun dönemdir görevde kalan sefirlerin görevlerini bırakmasının gerekliliğine dair.); 20 Mayıs 1325(1909); nr. 269, s. 1-2.

………………..: "Settâr Hân'ın İlticâsı"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, "Settâr Hân'ın İngiltere Konsolosluğundan rûy-ı kabul görememesi üzerine Osmanlı konsolosluğunu ihtiyara mecbur olmasına dair.); 23 Mayıs 1325(1909); nr. 272, s. 1-2.

………………..: "Ahenksiz Bir İttifâk"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Avrupa'daki siyasi dengelere dair.); 24 Mayıs 1325(1909); nr. 273, s. 1.

………………..: "Mebûsân Makinesi"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Meclis-i Mebûsân'ın işleyişindeki gerekli düzenlemelere dair.); 25 Mayıs 1325(1909); nr. 274, s. 1.

………………..: "Çar ile Kayser"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Rus çarının Avrupa ülkelerine yönelik ziyaretlerine dair.); 28 Mayıs 1325(1909); nr. 277, s. 1-2.

………………..: "*[Âbû]* آبو Mülâkâtı ve Balkan Mesâili"; (*[Âbû]* آبو mülâkâtının Balkanlara ve siyaset-i Osmâniyeye derece-i alaka ve tesiri hakkında bazı mütalaaları içerir.); 30 Mayıs 1325(1909); nr. 279, s. 1.

………………..: "Meclis-i Mebûsân ve Girit"; (Meclis-i Mebûsân'ın Girit meselesi hakkında Hâriciye Nezâretinden istîzâhât icrasına karar vermesine dair mütalaaları içerir.); 1 Haziran 1325(1909); nr. 281, s. 1.

………………..: "Fransa ve Biz"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Gazetelerin Osmanlı-Fransız ilişkilerine dair değerlendirmeleri ele alınmaktadır.); 3 Haziran 1325(1909); nr. 283, s. 1-2.

………………..: "Me'mûreynin Muhâkemesi"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Meclis-i Mebusan'da Kanun-i Esâsi'nin tadili müzakerelerinde

memurların vazifelerinden dolayı Muhakim-i Âdiye'ye tabi olacaklarına dair değişikliği ele almaktadır.); 5 Haziran 1325(1909); nr. 285, s. 1.

………………..: "Girit İçin Ne Yapılıyor?"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Kabinenin Girit meselesine yönelik olarak 'hâkimiyet lâfzîyle muhtâriyyet' seçenekleri üzerinde düvel-i muazzamaya teklifinin önemli olduğuna dair.); 8 Haziran 1325(1909); nr. 288, s. 1.

………………..: "Hakk-ı Sual ve Hakk-ı İstîzâh"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Meclis-i Mebusan'da mebusların hakk-ı sual ve hakk-ı istîzâhına dair değerlendirmeri içerir.); 11 Haziran 1325(1909); nr. 291, s. 1.

………………..: "Asya-yı Osmâniye'nin Hudûd-ı Şarkıyyesi"; ("Ararat dağından Basra Körfezi'ne kadar hudûd-ı medîde öteden beri devletimiz ile İran arasında ihtilâfât bi-nihâyeyi davet edegelmiştir." açıklamasıyla.); 20 Haziran 1325(1909); nr. 300, s. 1-2.

Bahaâddîn: "(Ulûm-i Muhakkaka) Mütehassıslarından Salih Zeki Bey'e"; (Salih Zeki'nin Tanin'de 9 Mart 1325(1909) tarihli nüshasında eleştirilere cevap verdiği yazısına yönelik Bahaddin Bey cevap veriyor.); 14 Mart 1325(1909); nr. 235, s. 2.

………………..: "Hâdisâs-i Rûhiyye"; 6 Haziran 1325(1909); nr. 286, s. 2.

Bedî' Fevzi: "Terkos Su Şirketi ve İskâ-yı Esvâk Mes'elesi"; (Terkos Su Şirketi nedeniyle İstanbulluların yaşadığı sıkıntılar üzerinde durulmaktadır.); 12 Eylül 1324 (1908); nr. 56, s. 6-7.

Bedi Nuri: "Osmanlı Anonim Buz Şirketi"; (Osmanlı Anonim Buz Şirketi'nin yerinin değiştirilmesine ilişkin değerlendirmelerde bulunulmaktadır.); 15 Eylül 1324 (1908); nr. 59, s. 5-6.

………………..: "Kibrît İnhisârı"; (Açık Sütunlar, Yazar kibrit inhisârına yönelik değerlendirmelerde bulunmaktadır.); 1 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 75, s. 7.

………………..: "Cemiyyet-i Umûmiyye-i Belediyye"; (Açık Sütunlar, Meşrutiyet-i Osmâniye tarihinde cemiyet-i umûmiye-i belediyenin in'ikâdı pek

mühim bir vakıa ad edilmeye sezadır.); 3 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 136, s. 2.

………………..: "Şehremâneti Bütçesi"; (Şehremânetinin daha önce oluşturulmuş olan 1322 sene-i maliyesine ait bütcesini ele alan yazar belediyenin gelir ve giderleri üzerinde durmaktadır.); 3 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 165, s. 3.

………………..: "Nâfia Nâzırı Bey Efendi Hazretlerine Açık Mektûb"; (İmtiyazların genelinin halkın hürriyet-i şahsisini ilgilendirdiğini dile getiren yazar, imtiyazların halka ilan ve tebliğ edilmesi gerektiğine değinmekte ve şimenifer imtiyazlarını bu çerçevede ele alarak şeffaflığın gerekliliğine inanmaktadır.); 10 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 172, s. 2.

………………..: "Şehr-emâneti ve Cemiyyet-i Umûmiyye-i Belediyeye Açık Mektûp"; (Dolmabahçe Gazhanesi'nin Emânete verildikten sonra bir şirkete ihale edilmesine dair.); 18 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 180, s. 4.

………………..: "Ekmek Narhı"; (İstanbul'daki ekmek fiyatlarındaki değişiklikler ve ekmeğin maliyeti üzerinde durulmaktadır.); 23 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 185, s. 3.

………………..: "Ekmek Narhının İlgâsı"; (İstanbul'daki ekmek fiyatındaki düzenlemeler üzerinde durulmaktadır.); 27 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 189, s. 3.

………………..: "Makedonya İhtilâlleri"; (Makedonya meselesinin Meclis-i Mebûsân'da etraflıca tartışılmasının önemine ve Makedonya'daki örgütlenmelerin sebeplerine dair.); 3 Şubat 1324(1909); nr. 196, s. 3.

………………..: "Kadıköy Rıhtımı"; (Kadıköy rıhtımında denizin belli bir bölümünün bazı şirketlerce doldurulması karşılığında belediyenin taleplerine ve Hazîne-i Hassa'nın bu mahalle ilgili teşebbüsüne dair.); 6 Şubat 1324(1909); nr. 199, s. 4.

………………..: "Müdâhalât-ı Ecnebiyye"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Hüseyin Hilmi Paşa kabinesinin programının hukuki haklar konusundaki yaklaşımına dair.); 11 Şubat 1324(1909); nr. 204, s. 1.

………………..: “Vukûu Melhûz-ı İctimâî Tehlikeler”; (Gazetelere konu olan bir olaydan hareketle yeni iş olanaklarının oluşturulmasına değinilmektedir.); 15 Şubat 1324(1909); nr. 208, s. 3-4.

………………..: “Ahvâl-i Mâliyemiz Kesb-i Salâh Edecek mi?”; (Avrupa devletlerinin ekonomilerini ele alan yazar Osmanlı Devleti’nin maliyesinin gelecekte iyi bir seviyeye gelebileceğine değinmektedir.); 16 Şubat 1324(1909); nr. 209, s. 4.

………………..: “Anglosaksonlarda Mücrimlere Nasıl Muâmele Edilir?”; (İngiltere, Fransa ve Amerika’da suçlulara uygulanan cezalar üzerinde durulmaktadır.); 23 Şubat 1324(1909); nr. 216, s. 2.

………………..: “Nadejda”; (Makedonya’daki hatıratını içerir.); 28 Şubat 1324(1909); nr. 221, s. 2-3.

………………..: “Meclîs-i Mebûsân Hükûmetin Evrâkını Tedkîk Etmeli midir?”; (Meclîs-i Mebûsân azâsından müntehab bir heyetin ada misafirlerinin devâirdeki muâmelâtını teftîş etmeleri hakkındaki teşebbüs dolayısıyla meclisin bu salâhiyete hâiz olup olmadığı meselesine dair.); 2 Mart 1325(1909); nr. 223, s. 2-3.

………………..: “Ecânib’in Temettü’ Vergisi”; (Şuûn sütunu, Tanin gazetesinde Kavala’da Yunan tebası bazı esnaftan temettü’ vergisi alınması üzerine esnaf vergisinin ecnebîlerden tahsilinin kanuna uygun olup olmadığına dair.); 6 Mart 1325(1909); nr. 227, s. 4.

………………..: “Et Çâşnîsi”; (Et finansmanı açısından ülke politikasına yönelik değerlendirmeleri içerir.); 11 Mart 1325(1909); nr. 232, s. 4.

………………..: “Taşra İdârelerimizin Şekli”; (Avrupa’da taşra idarelerinin şekli üzerinde durulmakta ve taşra idarelerimizin nasıl şekillenmesi gerektiğine değinmektedir.); 21 Mart 1325(1909); nr. 242, s. 3.

………………..: “İdâre-i Aşâir”; (Suriye ve Irak kıtaları arasında yer alan aşiretlerin durumuna ve bu aşiretlerin idaresinin nasıl yapılacağına dair.); 26 Mart 1325(1909); nr. 247, s. 4.

………………..: “Kat’-i Hesap Kânûnu”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Memurların maaşlarıyla ilgili düzenlemeye öneri getirmektedir.); 6 Mayıs 1325(1909); nr. 255, s. 2.

………………..: “Taşralarda Memurân ve Müteneffizân”; (“Anadolu’ya Hey’et-i Teftîşiye A’zâm teklifi münasebetiyle...”); 7 Mayıs 1325(1909); nr. 256, s. 2.

………………..: “Müsteşarlık Mes’elesi”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, “Memleketin meşrûtiyetten başka bir suretle yaşaması imkânsızlığı nasıl sâbit olduysa yeni efrâda, yeni kafalara ihtiyacı da o mertebe kat’idir.”); 9 Mayıs 1325(1909); nr. 258, s. 2.

………………..: “Sosyalizmin İntişârı”; (“Sosyalizm esasen hakk-ı tasarrufu umuma müşterek kılmak ve tasarruf-ı hususiyi izale etmek mesleğiyle başlamıştır.”); 14 Mayıs 1325(1909); nr. 263, s. 4.

………………..: “Arap Matbûâtı”; (Arapları devlet-i Osmaniyeye karşı tahrik eden gazetelere karşı alınacak önlemlere dair.); 21 Mayıs 1325(1909); nr. 270, s. 2.

Bedreddin Mümtâz: “Mısır’ın Hâli ve İstikbâli İçin”; (Mısır’ın buhranlı dönemde meselelere nasıl yaklaştığına değinilmektedir.); 14 Mart 1325(1909); nr. 235, s. 2.

Buhûr İsrâîl: “Gayr-i Müslüm Unsurlar İçin”; (Açık Sütunlar); 19 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 91, s. 3.

………………..: “Museviler ve Osmanlılık”; (Açık Sütunlar); 22 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 94, s. 3.

Ca’fer Fahrî: “Memleketimizde Vebâ’ Bakarî Servet-i Zirâiyye”; (Tarımsal faaliyet için gerekli olan hayvanlarımızın Rusya’dan gelen vebâ salgını ile mücadele ettiğine değinilmekte ve bu salgının zararları üzerinde durulmaktadır.); 15 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 118, s. 3.

Câvid (Erkân-ı Harbiye Mîr-livâsı): “Arnavurtluk Ahvâli-Cavid Paşa’nın Bir Mektubu”; (mektup); 16 Haziran 1325(1909); nr. 296, s. 1-2.

Celal Nûri:bk. İLERİ, Celal Nûri

Cenab Şahâbettin: "Sadr-ı a'zam Kâmil Paşa"; (Sadrazam Kamil Paşa ile ilgili değerlendirmelere yer vermektedir.); 25 Temmuz 1324(1908); nr: 7, s. 1-2.

………………..: "Gazete ve Gazeteciler"; (Musâhabe-i Üsbûiyye, Gazeteciliğin bizde algılanışına ve gazetecilik mesleğine dair.); 9 Eylül 1324 (1908); nr. 53, s. 3-4-5.

………………..: "Muhbirler"; (Musâhabe-i Üsbûiyye II, Muhbirlere Avrupa'daki gibi bizde değer atfedilmemesine ve bu işi layıkıyla yapanların bulunmamasına dair.); 16 Eylül 1324 (1908); nr. 60, s. 5-6.

………………..: "İstanbul'u Temâşâ"; (Musâhabe-i Üsbûiyye III, Yazar İstanbul'un kendisinde uyandırdığı düşünceleri ortaya koymakta ve toplumsal hayatımza ilişkin değerlendirmeler yapmaktadır.); 23 Eylül 1324 (1908); nr. 67, s. 7.

………………..: "Genç Kızlar"; (Musâhabe-i Üsbûiyye IV, Genç kızların hayattan beklentilerini ele alır ve hayal kırıklığı yaşamamaları için sosyal hayatın gerçekleriyle temaslarının gerekliliği üzerinde durur.); 30 Eylül 1324 (1908); nr. 74, s. 4-5.

………………..: "Zâviye-i Felâsife"; (Musâhabe-i Üsbûiyye V); 7 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 81, s. 5-6.

………………..: "Oyunlar ve Oyuncaklar"; (Musâhabe-i Üsbûiyye VI, "Herkes az çok kendi asrının olmaya, büyükler üzerlerine asırların rayihasını taşımya mecbur oldukları gibi çocuklar da fikirleri, sözleri, oyunları, oyuncakları itibariyle kendi asırlarının çocuklarıdır." açıklamasıyla.); 14 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 88, s. 6-7.

………………..: "Felsefe-i Mizâh"; (Musâhabe-i Esbûiyye VII, "Mizah gazetelerinin zan ve tahmin olduğundan pek ziyade mühim bir vazifesi vardır: Te'dîb ve îkâz!" değerlendirmesiyle.); 22 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 94, s. 2.

………………..: "Felsefe-i Müsâhabe"; (Musâhabe-i Üsbûiyye VIII, Herkeste var olan umumi kaideler üzerinde durmaktadır.); 28 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 100, s. 2-3.

………………..: “Kar”; (Musâhabe-i Üsbûiyye IX, İklim şartlarının insan hayatına etkisine dair.); 4 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 107, s. 3.

………………..: “İ’lanlar ve İ’lancılık”; (Musâhabe-i Üsbûiyye X, Gazetelerin son sütunlarına girmeye başlayan ilanların etkisine dair.); 11 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 114, s. 2-3.

………………..: “Sarah Bernhardt”; (Musâhabe-i Üsbûiyye II, Sarah Bernhardt’ın sanatçı kişiliği ve özel yaşamı üzerinde durmaktadır.); 18 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 121, s. 2.

………………..: “Aşk ve Kadın”; (Musâhabe-i Üsbûiyye XII, Aşk konusunda kadın ve erkeğin durumunu sohbet tarzında konuşmalarla ele almaktadır.); 25 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 128, s. 2-3.

………………..: “Parlamentoda Belâgât”; (Musâhabe-i Üsbûiyye XIII, Parlamento sevk-i verâsetle meyl-i tekâmülün muhassalasını takip eder. Bu cihetle bütün ümitlerine bütün hayallerine parlamentoyu merkeze alanların aldandığına dair.); 2 Kânnû-ı evvel 1324(1908); nr. 135, s. 3-4.

………………..: “Belâ-yı Servet”; (Musâhabe-i Üsbûiyye XIV, Büyük servet sahiplerinin zenginlikten şikâyette bulunmalarının çoğu kimse tarafından sefâhat-ı lisâniye gibi gelmesine dair.); 9 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 142, s. 2.

………………..: “İzdivâc”; (Musâhabe-i Üsbûiyye XV, Evliliğin erkeğe mutluluk getirip getirmeyeceğine dair.); 27 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 158, s. 3.

………………..: “Edebiyât”; (Musâhabe-i Üsbûiyye XVI, Edebiyatımızdaki eski, yeni tartışmalarına dair.); 10 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 172, s. 4.

Cündî: “Erzurum’da Kaht Var mı?”; (Erzurum ahalisinin kıtlık yaşadığına dair İstanbul’da yapılan değerlendirmelere yönelik olarak Erzurum’dan gönderilen 18 Şubat 1324 tarihli mektubu içerir.); 1 Mart 1324(1909); nr. 222, s. 4.

Dağavaryan (Sivas Mebûsu): “Evkaf Islâhâtına Dâir”; (Evkaf Nazırı Şemseddin Bey’in mecliste irad ettiği konuşmaya değinilen yazıda Evkaf Nazırlığında görevli memurların yetersizliğine değinilmekte ve memur alınırken

nelere dikkat edilmesi gerektiği üzerinde durulmaktadır.); 13 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 175, s. 3.

DEVRİM, İzzet Melih: "Tan Muhâbiri ile Mülâkât"; (İzzet Melih'in Tan muhabiri ile yaptığı mülakatta Kânûn-i Esâsî'nin önemi üzerinde durulmakta ve bazı devlet adamlarının görevine devam ediyor olmalarının zararları belirtilmekte olup neden göreve devam ettikleri eleştirilmektedir.); 21 Temmuz 1324 (1908); nr: 3, s. 3.

………………..: "Lehistan ve İslâmiyet"; (Şuunlar, "Lehistan ve İslâmiyet" isimli kitabın neşrine dair.); 28 Temmuz 1324(1908); nr: 10, s. 4.

E (lif) Rıfkı: "İntihâb-ı Meslek ve Meslek-i Zirâat"; (Ziraat mesleğini sınıflara ayıran yazar bu mesleğin eğitiminin verilmesi ve bu faaliyette karşılaşılan zorluklar üzerinde durmaktadır.); 20 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 123, s. 4.

E (lif) T (e) *[*Hinetyan*]* هينتيان (Mualim): "Usûl-i Terbiyyenin Islâhı"; (Çocukların eğitiminin ele alındığı yazıda yapılacak yeni düzenlemelerin gerekliliğine işaret edilmektedir.); 18 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 121, s. 4.

Ebu-l-Fikret: "Hicaz Demiryolu"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Hicaz Demiryolu'ndaki yolsuzluklara, hattın güvenlik sorununa ve biriken sorunların çözümü için hükümetin düzenleme yapması gerektiğine değinilmektedir.); 18 Mart 1325(1909); nr. 239, s. 1-2.

………………..: "Hicaz Demiryolu"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Hicaz Demiryolu'nda yaşanan asayiş sorunlarına dair.); 19 Mart 1325(1909); nr. 240, s. 2.

Ekrem Nakî (Süvari Binbaşı): "Bulgaristan Ordusu"; (Bulgar ordusunun durumuna yönelik abartılı ve yanlış bilgilendirmeleri önlemek amacıyla Bulgar ordusunun durumu ortaya konmaktadır.); 15 Eylül 1324 (1908); nr. 59, s. 6-7.

………………..: "Bulgaristan Donanması"; (Bulgaristan donanmasının durumu verilerle ortaya konmaktadır.); 22 Eylül 1324 (1908); nr. 66, s. 6.

Elhâc Mustafa: "Nâdiri Fevzi'nin Jurnali"; (Nâdiri Fevzi tarafından verilip Tütün Kıyıcısı Mustafa tarafından hâkân-i mahlûa takdim edilen jurnal suretidir.); 11 Mayıs 1325(1909); nr. 260, s. 2-3.

………………..: "Nâdiri Fevzi'nin Jurnali Daha"; (Nâdiri Fevzi tarafından verilip Tütün Kıyıcısı Mustafa tarafından hâkân-i mahlûa takdim edilen jurnal suretidir.); 12 Mayıs 1325(1909); nr. 261, s. 1-2.

ESENDAL, Memduh Şevket: "Veysel Çavuş"; (hikâye); 4 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 137, s. 3-4.

………………..: "Sahâif-i Târihten: Kara Mehmed–Kandiye Muhâsarası Vekâyi'inden"; (Raşid Tarihi'nin birinci cildinde Kandiye Muhâsarası ile ilgili Kara Mehmet'e yer verdiği bölümden alınmıştır.); 13 Şubat 1324(1909); nr. 206, s. 4.

Esmaî : bk. Yusuf Samih

Ethem: "Dâhiliye Nezâretinde"; (Dâhiliye Nezâretinin memur seçimi üzerinde durmaktadır.); 08 Ağustos 1324 (1908); nr. 21, s. 2.

F (e). M (im): "Umûr-ı Mâliyyeye Dâir Bir Mütâlaa"; (Maliye Nezâretinin teşkiline dair "İttihat" gazetesinde görülen izahat ve tafsilata dair.); 26 Mayıs 1325(1909); nr. 275, s. 2.

………………..: "Umûr-ı Mâliyeye Dâir Mütâlaât"; (Umûr-ı mâliye kalemlerine dâir değerlendirmeleri içerir.); 1 Haziran 1325(1909); nr. 281, s. 2.

Fahri: "Mithat Paşa'ya Dâir"; (Kendisiyle daha önce yapılan mülakata ilişkin düzeltmeyi içerir.); 15 Haziran 1325(1909); nr. 295, s. 2.

Fâik (Mekteb-i Mülkiyye ve Mekteb-i Sultâni Riyâzet-i Bedeniye Muallimi): "Açık Mektub-Maârif Nezâreti Hakkı Bey Efendi'ye"; (Jimnastiğin insana maddeten ve ruhen sağlayacağı faydaları ele alınmakta, mekteplerde jimnastiğin ders olarak yer almasının gerekliliği üzerinde durulmaktadır.); 25 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 128, s. 3-4.

Fâik Ali: "Afv-ı Umûmi"; (Açık Sütunlar, Devr-i istibdatta suçlu ilan edilenlerin cürm işlemediklerine dair.); 19 Temmuz 1324(1908); nr: 1, s. 2-3.

Fârûkî Sâmi (Zabtiye Nâzırı): “Başlıksız”; (Açık Sütunlar, Hukuk-ı Umûmiye gazetesinin Zabtiye Nâzırı Fârûkî Sâmi’yle ilgili değerlendirmelerine yönelik nezâretin açıklamasını içerir.); 11 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 173, s. 3.

Fazıl Ahmet: “Ahmet Şuayb Bey”; (Ahmet Şuayb Bey tanıtılarak, Maarif Meclisinin onu tensîkat gerekçesiyle görevden almasına tepki gösterilmiştir.); 25 Mart 1325(1909); nr. 246, s. 4.

Girîdî Ahmet Sâkî: bk. Ahmet Saki (Giritli)

Gosineli Osman Halîl: bk. Osman Halil (Gosineli)

H (e). S (in). B (e).: “Halide Sâlih Hanım’a-Açık Mektûb”; (Açık Sütunlar, Halide Edip’in 24 Temmuz tarihli makalesine değinilen yazıda kadınların Avrupa’daki bizdeki durumları ortaya konmaktadır.); 23 Ağustos 1324 (1908); nr. 36, s. 2-3.

h (ı). s (ad).: bk. ADIVAR, Halide Edip

Hacı İbrahim Beyzâde Cemâl: “Dâhiliye Nezâretinin Nazar-ı Dikkatine”; (Aydın vilâyetindeki aşâyiş-i umûmiyenin te’mîni için bazı eşkiyâ çetelerinin der-destleriyle kânûn dâiresinde müeyyide uygulanmasına dâir.); 7 Şubat 1324(1909); nr. 200, s. 4.

Hafız Veyiş: “Vahdetî Safahât-i Hayâtı”; 16 Mayıs 1325(1909); nr. 265, s. 2.

Hakkı: “Dört Sene Evvel”; (Gece vakti sokağa çıkan yazar karşılaştığı durumlar üzerinde durmaktadır.); 27 Temmuz 1324(1908); nr: 9, s. 2

Halîl (Kâtib-i Umûmi): “Vârid Olan Varakadır”; (Bulgaristan’dan hicret eden Müslümanlara karşı Bulgar memurların yaptığı usulsüzlüklere dair haberi içerir.); 24 Mart 1325(1909); nr. 245, s. 4.

HUSRİ, Mustafa Sâtı: “İlm-i Eşya, Ma'lûmât-ı Fitne”; (Açık Sütunlar, Maârif Nezâretinin düzenlediği program üzerinde durmaktadır.); 14 Eylül 1324 (1908); nr. 58, s. 7.

………………..: “Mekteblerimizde Âlet ve Nümûneler”; (Mekteplerin araç gereç bakımından durumunu ele almaktadır.); 20 Eylül 1324 (1908); nr. 64, s. 4-5-6.

………………..: "Usûl Keşfi ve Tevlîdi"; (Maarif Nezâretinin eğitim sisteminde yapacağı değişiklikte önemli noktanın dersin işlenişinde 'usulün' belirlenmesi olduğunu vurgulamaktadır.); 28 Eylül 1324 (1908); nr. 72, s. 7.

………………..: "Mekteblere Dâir"; (Mekteplerin durumuna ve nasıl bir öğrenci yetiştirdiğine değinen yazar kendi hatırasına yer vermektedir.); 9 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 83, s. 5-6.

………………..: "İstibdâd İz ve Tahammülleri: Kânûna Hürmet ve Kânûnda Şiddet"; (İstibdat döneminin etkiyle oluşan halkta, kanuna uymama eğiliminin değiştirilmesi gerektiği üzerinde durmaktadır.); 17 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 89, s. 6.

………………..: "Dâr-ul-muallimin Programları Hakkında"; (Açık Sütunlar, Dâr-ul-muallimin Programında Malumat-ı Fenniye'ye Maarif Nezâreti tarafından yeterince yer verilmemesine dair.); 22 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 94, s. 2-3.

………………..: "Fransa'da Tedrîsât-ı Fenniyye ve Ameliyye"; (Fransa eğitim programını ele alan yazar bizdeki müfredatla kıyaslamalar yapmakta ve bazı derslere ağırlık verilmesinin gerekliliği üzerinde durmaktadır.); 26 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 98, s. 3.

………………..: "Dâr-ül-muallimîn Programı Hakkında"; (Dâr-ül-muallimin programının ibtidâî şubesinin ta'dîl ve ıslahına değinilen yazıda var olan eksikliklere yer verilmektedir.); 21 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 154, s. 2.

………………..: "Maârif... Ne Vakte Kadar Bu Hâlde Kalacak"; (Osmanlılığın saadet ve istikbâlinin, mekteplerin ıslahatında gösterilecek himmet ve muvaffakiyet ile mütenâsip olacağına dair.); 26 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 188, s. 4.

………………..: "Maârif Islâhâtı: Prográm ve Ta'lîmâtlar Hakkında"; (Maarif Nezâretinin ortaya koyduğu ibtidâiyelerdeki programların muallimlere rehber olacak nitelikte ta'lîmât-ı terbiyeviye ilâve edilmesi lüzûmuna dâir.); 29 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 191, s. 4.

Hüseyin Bahâ: “Kılıç Kalkmalı”; (Çeşitli örneklemelerle hayvanlarla insanların yaradılış farlılıklarına değinilmekte, kılıcın artık terk edilmesi gerektiği üzerinde durulmaktadır. “Yüzbaşı”); 26 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 157, s. 4.

Hüseyin Kazım: bk. KADRİ, Hüseyin Kazım

Hüseyin Suad: bk. YALÇIN, Hüseyin Suat

Hüseyin Şükrü: “Mekteb Programları”; (Yeni ortaya konan eğitim programı hakkında değerlendirmeler yapılmaktadır.); 18 Eylül 1324 (1908); nr. 62, s. 6-7.

………………..: “Sara Bernar ve أغلون ”; 15 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 118, s. 4.

………………..: “Leylâ Piyesi ve Müellifi”; (İzzet Melih Bey’in Fransızca olarak kaleme aldığı Leylâ piyesine dair değerlendirmeleri içerir.); 8 Mart 1325(1909); nr. 229, s. 4.

………………..: “Leylâ Piyesi Münâsebetiyle Ahmet Hâşim Bey’e”; (‘Leyla’ piyesi dolayısıyla yazdığı yazıya eleştiri getiren Ahmet Haşim’e Hüseyin Şükrü Bey cevap veriyor.); 16 Mart 1325(1909); nr. 237, s. 4.

İbn-üs-seri Ahmet Cevdet: “Şeyh’ül-islam Efendi Hazretleri İle Mülâkat-Hükkam-ı Şer’iyye’nin Tensîkatı”; (Açık Sütunlar, Şeyh’ül-islam Efendi ile yapılan mülakatta mahkemelerin yaşadığı sıkıntılar ile taşra ve İstanbul hâkimlerin durumları ele alınarak yapılan düzenlemenin gerekçeleri ortaya konmuştur.); 22 Temmuz 1324 (1908); nr: 4, s. 3.

İbrâhim Edhem (Eskişehir Beledî ve Hey’et-i Teftîşiyye Reîsi): “İntihâbatta Rumlara Gadr Olunur Mu?”; (Eskişehir vilayetinde seçimlerde Rumlara yönelik haksızlık yapıldığı iddiasını yalanlamaktadır.); 24 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 96, s. 3.

İbrahim Vâsıf (Doktor): “Elektrîk Tıbbı”; (Açık Sütunlar, İstanbul’daki belli başlı hastanelerde bulunan elektirik ve röntgen makinelerinin kaderine terk edilmiş olması eleştirilmektedir.); 21 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 154, s. 2.

İhsan: “Abdülhamit Zamanı Hâtırâtından”; 15 Haziran 1325(1909); nr. 295, s. 1-2.

İLERİ, Celal Nûri: “Dezenfeksiyon Politik”; (Açık Sütunlar, Girit meselesi noktasında Yeni Gazete’nin aldığı tavrı eleştiren yazar Said Paşa’nın Girit ile ilgili Tanin’de yaptığı değerlendirmeleri desteklemektedir.); 29 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 160, s. 1-2.

………………..: “Girit ve Efkâr-ı Umûmiye”; (Rumların; Girit’in Yunanistan’a ilhakını sağlamak için mitinge adadaki Müslümanları katılmaya zormalarına dair.); 17 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 179, s. 2.

………………..: “Evkâfımızın İstikbâli”; (Osmanlı’da vakıf müessesesi ve vakıflaştırmanın usulleri üzerinde durulmaktadır.); 24 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 186, s. 3.

………………..: “Emlâk ve Akar Bankaları”; (Ticâret Nezâretine gelen isteklerin ele alındığı yazıda bu açıdan kanunların durumu ve alınacak tedbirler üzerinde durulmaktadır.); 31 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 193, s. 4.

İlhâmi İbnülhakkı (Dârul-Fünûn Muallimi): “Dârul-Fünûn’da Muallimler ve Talebe”; (Şuûn sütunu, Dârul-Fünûn’a siyasetin girmesinin sakıncaları ortaya konuyor.); 29 Mart 1325(1909); nr. 250, s. 3.

İmzasız: “Ali Kemâl’in İ’tirâfı”; (Osmanişer Loyd’dan, Ali Kemal’in, İzzet Paşa’nın riyaseti tahtında bulunan Mürteciler Komitesi’nin harekâtı hakkında bazı mertebe izahat i’tâ ediyor.); 17 Mayıs 1325(1909); nr. 266, s. 3.

………………..: “Ana”; (Maksim GORKİ’nin Ana romanının tefrikası.); 3 Eylül 1324 (1908); nr. 47, s. 4-5, 4 Eylül 1324 (1908); nr. 48, s. 4-5, 5 Eylül 1324 (1908); nr. 49, s. 5-6, 6 Eylül 1324 (1908); nr. 50, s. 4-5, 7 Eylül 1324 (1908); nr. 51, s. 4-5, 8 Eylül 1324 (1908); nr. 52, s. 4-5, 9 Eylül 1324 (1908); nr. 53, s. 3-4-5. 10 Eylül 1324 (1908); nr. 54, s. 6-7, 11 Eylül 1324 (1908); nr. 54, s. 4-5, 12 Eylül 1324 (1908); nr. 56, s. 4-5, 13 Eylül 1324 (1908); nr. 57, s. 4-5, 14 Eylül 1324 (1908); nr. 58, s. 4-5, 15 Eylül 1324 (1908); nr. 59, s. 4-5, 16 Eylül 1324 (1908); nr. 60, s. 4-5, 17 Eylül 1324 (1908); nr. 61, s. 4-5, 18 Eylül 1324 (1908); nr. 62, s. 4-5, 19 Eylül 1324 (1908); nr. 63, s. 4-5, 20 Eylül 1324 (1908); nr. 64, s. 4-5, 21 Eylül 1324 (1908); nr. 65, s. 4-5, 22 Eylül 1324 (1908); nr. 66, s. 4-5, 23 Eylül 1324 (1908); nr. 67, s. 4-5, 25 Eylül 1324 (1908); nr. 69, s. 4-5, 28 Eylül 1324 (1908); nr. 72, s. 4-5, 29 Eylül 1324

(1908); nr. 73, s. 4-5, 2 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 76, s. 4-5, 4 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 78, s. 4-5, 5 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 79, s. 4-5, 6 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 80, s. 4-5, 7 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 81, s. 4-5, 9 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 83, s. 4-5, 10 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 84, s. 4-5, 11 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 85, s. 4-5, 12 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 86, s. 4-5, 13 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 87, s. 4-5, 14 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 88, s. 4-5, 17 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 89, s. 4-5, 18 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 90, s. 3, 21 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 93, s. 3, 22 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 94, s. 3, 23 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 95, s. 3, 25 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 97, s. 3, 27 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 99, s. 3, 30 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 102, s. 3, 1 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 104, s. 3, 2 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 105, s. 3, 5 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 108, s. 3, 10 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 113, s. 3, 11 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 114, s. 3, 12 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 115, s. 3, 13 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 116, s. 3, 14 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 117, s. 3, 15 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 118, s. 3, 16 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 119, s. 2-3, 17 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 120, s. 3, 18 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 121, s. 3, 19 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 122, s. 2, 20 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 123, s. 3, 21 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 124, s. 3, 22 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 125, s. 2-3, 23 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 126, s. 2-3, 24 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 127, s. 2, 25 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 128, s. 2, 27 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 130, s. 2, 29 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 132, s. 2, 30 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 133, s. 2, 1 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 134, s. 2, 2 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 135, s. 3, 6 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 139, s. 3, 7 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 140, s. 3, 8 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 141, s. 3, 9 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 142, s. 3, 12 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 145, s. 3, 15 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 148, s. 3, 20 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 153, s. 2-3, 25 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 156, s. 3, 26 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 157, s. 3, 27 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 158, s. 3, 29 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 160, s. 3, 4

Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 166, s. 3, 5 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 167, s. 3, 7 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 169, s. 3, 12 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 174, s. 3, 24 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 186, s. 3, 26 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 188, s. 3, 7 Şubat 1324(1909); nr. 200, s. 3, 11 Şubat 1324(1909); nr. 204, s. 3, 14 Şubat 1324(1909); nr. 207, s. 2-3, 18 Şubat 1324(1909); nr. 211, s. 3, 24 Şubat 1324(1909); nr. 217, s. 3, 25 Şubat 1324(1909); nr. 218, s. 3, 27 Şubat 1324(1909); nr. 220, s. 3, 28 Şubat 1324(1909); nr. 221, s. 3, 2 Mart 1325(1909); nr. 223, s. 3, 7 Mart 1325(1909); nr. 228, s. 3, 14 Mart 1325(1909); nr. 235, s. 3, 16 Mart 1325(1909); nr. 237, s. 3, 23 Mart 1325(1909); nr. 244, s. 3,

………………..: "1324 Senesinde Müdevver-i Düyûn ve Maâş-ı Umûmi"; (1324 senesinden devreden borçlara dair Meclis-i Mebûsân'da Encümen-i Mahsûsâ'nın düzenlediği layiha mazbatasını içerir.); 7 Mart 1325(1909); nr. 228, s. 2-3.

………………..: "400 Lira"; (Şikâyetler Sütunu); 1 Eylül 1324 (1908); nr. 45, s. 1-2.

………………..: "500 Liralık İhsân-ı Melûkâne"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye); 27 Mayıs 1325(1909); nr. 276, s. 1.

………………..: "A'yân A'zâlığı-Me'mûriyyet"; (Açık Sütunlar, Meclis-i Mebûsan üyeliği ile devlet memuriyetinin aynı şahısta bulunamayacağına dair Kânûn-ı Esâsi'nin altmış ikinci maddesi değerlendirilmektedir.); 12 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 145, s. 2.

………………..: "A'yân Reisi Said Paşa ile Mülâkât"; (Midhat Paşa muhakemesine dair Yeni Gazete'de görülen makale hakkında Hey'et-i A'yân Reisi Said Paşa'nın mütâlaâsını içerir.); 19 Şubat 1324(1909); nr. 212, s. 1-2.

………………..: "Abdulhak Hamit Beyefendi"; (Abdulhak Hamit'in sefir olarak Belçika kralı tarafından kabul edildiğine dair.); 11 Eylül 1324 (1908); nr. 55, s. 7.

………………..: "Abdülhamid'in Tahrîkâtı -Dîvân-ı Harbin Nazar-ı Dikkatine-"; (Tanin'in 210 numaralı neşriyâtında yer alan 'Şeriat İsteriz' makalesinde Abdülhamit'e hiç îmâ olmadığı halde Abdülhamit'in telaş

edip sadrazamı çağırması, sebât-ı meşrûtiyyet perverânesine dâir te'mînât vermesine dair.); 4 Mayıs 1325(1909); nr. 253, s. 3.

………………..: "Abdülhamit Zamanında Ta'mîm-i Maârife Nasıl Çalışmışlardı"; (Abdülhamit zamanında Maarif Nezâretinde bazı evrakların Çemberlitaş Hamamı'nda imhasına dair.); 17 Mayıs 1325(1909); nr. 266, s. 2-3.

………………..: "Abdülhamit'i Müdâfaa Eden Gazetelere Karşı"; (Bazı Mısır matbuatının Abdülhamit taraftarlığını devam ettirmelerine dair.); 20 Haziran 1325(1909); nr. 300, s. 3.

………………..: "Abdülhamit'in Hâtırâtı"; 24 Mayıs 1325(1909); nr. 273, s. 2.

………………..: "Abdülhamit'in Masrafı"; 24 Mayıs 1325(1909); nr. 273, s. 2.

………………..: "Abdülhamit'in Serveti ve Ecnebî Bankaları"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Nüya Ferâye Prese'den, Abdülhamit'in rıza ve muvâfakati munzamm olmaksızın bankalara mevdû' servetinin hazîne-i hükûmet namına istirdâd etmek hususunun hükümet-i Osmâniye için kâbil olup olmadığına dair.); 8 Mayıs 1325(1909); nr. 257, s. 3.

………………..: "Abdülhamit'in Serveti"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, "Bir aydan beridir Dersaadet matbuatı ile matbuat-ı ecnebiye Abdülhamit'in servetini mevzû' bahs ediyorlar."); 10 Mayıs 1325(1909); nr. 259, s. 2.

………………..: "Abdülhamit'in Serveti"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, "Nöyye Feraye Prese gazetesi tarafından vuku bulan istîzâha cevâben..."); 6 Mayıs 1325(1909); nr. 255, s. 2-3.

………………..: "Adana Ahvâli Hakkında"; (Adana vakasına dair Avrupa matbuatının taraflı yaklaşımına dair.); 29 Mayıs 1325(1909); nr. 278, s. 2.

………………..: "Adana Ahvâl-i Hâzirası"; 25 Mayıs 1325(1909); nr. 274, s. 3.

………………..: "Adana Fecâyi'i ve Kafkasya Ermenilerinin Fikri"; ("Kafkasya'da intişar eden Ermeni cerâidinden en eskilerinden olup en ziyade hâiz-i nüfûz olan gazetenin Adana vakâyı'-i fecîası hakkında bir veche âtı beyân-ı mutâlaa ediyor."); 7 Mayıs 1325(1909); nr. 256, s. 2-3.

………………..: “Adana Meselesinde Bâb-ı Âli”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye); 27 Mayıs 1325(1909); nr. 276, s. 1.

………………..: “Adana Vakâyı’ı”; (Adana, Halep ve Antakya bölgelerinde yağmalardan dolayı ahalinin gördüğü zararlara dair.); 22 Mayıs 1325(1909); nr. 271, s. 2.

………………..: “Adana Vukûâtı Hakkında Vali Sâbık Cevâd Bey Ne Diyor?”; (Adana hadisesi hakkında Vali Sâbık Cevâd Bey tarafından Dâhiliye Nezâretine takdim olunan rapor derç edilmiştir.); 11 Mayıs 1325(1909); nr. 260, s. 2.

………………..: “Adana Vukûâtı ve Ahvâl-i Dâhiliyye-Dâhiliye Nâzırı Ferid Paşa ile Mülakat”; (‘Adana vakası-Ne yapıldı?-Ne Yağılacak?-Abdülhamit’in tahrîkâtı var mı?-Vilâyât ahvâli-Tedâbir-i İnzibâtiyye’ konularında Ferid Paşa ile yapılan mülakatı içerir.); 11 Mayıs 1325(1909); nr. 260, s. 1.

………………..: “Adana’da Altı Ermeni’nin Mahkumiyyeti ve Patrikhane’nin Protestosu”; (Levant Herald’dan); 29 Mayıs 1325(1909); nr. 278, s. 2.

………………..: “Adem-i İ’timâd Karârından Sonra”; (Meclis-i Mebûsan’ın Kamil Paşa hakkında aldığı adem-i i’timâd -güvensizlik- kararını padişaha sunması ve mühr-i humayunun Kamil Paşa’dan alınması sürecine dair değerlendirmeleri içerir.); 2 Şubat 1324(1909); nr. 195, s. 2.

………………..: “Adem-i Merkeziyyet”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Selçuklu ve Osmanlı’yı adem-i merkeziyet açısından ele alan yazar tekâmül-i ictimâımızın adem-i merkeziyetten ‘merkeziyete’ doğru bir hareket olduğunu belirtmektedir.); 28 Mart 1325(1909); nr. 249, s. 2.

………………..: “Adriyatik Postası”; (Tanin’in ‘Bahr-i Ahmer Postası’ serlevhasıyla neşrettiği makalenin hükümet tarafından değerlendirmeye alınmasına dair.); 21 Eylül 1324 (1908); nr. 65, s. 5-6.

………………..: “Ahmet Cevdet Bey’in Mektûbu”; (İkdam gazetesi sahibi Ahmet Cevdet Bey’in Tanin’e gönderdiği mektuba dair.); 25 Mayıs 1325(1909); nr. 274, s. 2.

………………..: “Ahmet Rıza Bey ile Mülâkât”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye); 23 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 95, s. 2.

………………..: “Ahvâl-i Dâhiliyyemize Dâir”; (Meşrutiyet’ten sonraki süreçte İngiltere’nin yürüttüğü Osmanlı politikasına dair.); 26 Mart 1325(1909); nr. 247, s. 2.

………………..: “Ajanslar Ne Diyor?”; (Girit meselesine dair gelişmeleri bildirir.); 29 Mayıs 1325(1909); nr. 278, s. 2.

………………..: “Ali Kemal Bey’in Hâşiyesi”; (Ali Kemal’in Tanin’in Nûr-i Osmâniyye’den zenbil ile inen bin lirayı kavradığını, iâne-i ma’lûmelerle yaşamak zilletine düştüğünü yazdığında Tanin bunu ispata davet etmişti. Burada ise Ali Kemal Bey’in İkdam’daki cevap yazısı ele alınıyor.); 25 Şubat 1324(1909); nr. 218, s. 2-3.

………………..: “Almanya Baş Vekili Prens Bülow’un Beyânâtı”; (Siyâsiyât-ı Hariciyye, Almanya Baş Vekili Parnes Bülow’un Standart gazetesine verdiği beyanata yer verilmektedir.); 5 Eylül 1324 (1908); nr. 49, s. 3-4.

………………..: “Almanya İmparatoru’nun Seyâhati”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye); 20 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 92, s. 2.

………………..: “Almanya İmparatorunun Beyânâtı”; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye); 19 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 91, s. 2.

………………..: “Almanya’da Sûret-i Telakki”; (gazeteler-ecnebi); 19 Temmuz 1324(1908); nr: 1, s. 4.

………………..: “Almanya’nın Şarktaki Politikası”; (Times gazetesi Berlin muhabirinden alınan yazıyla Almanya’nın önceki siyasi tavrına karşın Avusturya yanlısı politikaya yöneldiği ele alınıyor.); 20 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 123, s. 2.

………………..: “Almanya-Avusturya ve Rusya”; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye); 8 Mayıs 1325(1909); nr. 257, s. 2.

………………..: “Ana Romanı ve Maksim Gorki”; (Şuûn sütunu, Ana romanının Tanin’de neşredilmesini Rusya hükümetinin dikkatini çektiği, Rus hükümetinin bu eserin Rus halkını ihtilale teşvik ettiği yolundaki bakış

açısına yönelik Gorki'nin tepkisini içerir.); 18 Şubat 1324(1909); nr. 211, s. 4.

………………..: "Anadolu Ahvâli"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Anadolu'nun uzak ve ba-husus Ermeni sakini bulunan vilayetlerinden bugünlerde Ermeni Patikhanesi'ne gelen telgrafların La-Türkî gazetesinde neşredilmesine dair.); 23 Mayıs 1325(1909); nr. 272, s. 2.

………………..: "Ankara, Konya Şimendiferleri Nakliyâtı ve Bir Mukâyese-i Hakîkat-i Beynâne"; (Konya-İstanbul-Eskişehir arasında şimendiferle taşımacılıkta ücretlendirmelerin düzensizliğine değinilmekte ve bunun giderilmesi üzerinde durulmaktadır.); 27 Şubat 1324(1909); nr. 220, s. 3.

………………..: "Arnavurtluk Ahvâli"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Anadolu'nun uzak ve ba-husus Ermeni bulunan vilayetlerinden bugünlerde Ermeni Patikhanesine gelen telgrafların La-Türkî gazetesinde neşredilmesine dair.); 23 Mayıs 1325(1909); nr. 272, s. 2-3.

………………..: "Arnavurtluk Ahvâli"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, "Erkân-ı Harbiye Mîr-livâlarından Cavid Paşa hazretlerine." açıklamasıyla.); 17 Haziran 1325(1909); nr. 297, s. 1.

………………..: "Arnavurtluk"; 3 Haziran 1325(1909); nr. 283, s. 1.

………………..: "Âsâr-ı Münteşire: Heder"; (Şuunlar, Muallim Naci'nin eserinin neşredilmesine dair.); 21 Eylül 1324 (1908); nr. 65, s. 8.

………………..: "Askere İftirâ Edilmesin"; (Hasan Fehmi Bey'in katlinden askerlerin sorumlu olduğuna dair değerlendirmelere yer verilmekte ve bu tür yaklaşımlar eleştirilmektedir.); 27 Mart 1325(1909); nr. 248, s. 2.

………………..: "Askerlerde İnzibât"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Askerlerin görevleri dışında hangi haklara sahip olduğuna dair.); 15 Şubat 1324(1909); nr. 208, s. 1-2.

………………..: "Aşiyân"; (Aşiyân'ın neşrine dair.); 4 Eylül 1324 (1908); nr. 48, s. 8.

………………..: "Ateşi Alevleyenler"; (Dünkü Gazeteler, Rıza Nur'un Osmanlı gazetesinde Tanin'i patrikhane meselesine ve Beyoğlu vak'asına

yaklaşımından dolayı eleştirmesine cevap veriliyor.); 18 Mart 1325(1909); nr. 239, s. 1.

………………..: "Avrupa Devletlerinin Müessesât-ı Siyâsiyesi -I- İngiltere"; 3 Eylül 1324 (1908); nr. 47, s. 4-5.

………………..: "Avrupa Müessisât-ı Siyâsiyesi -II- İngiltere'de Hükümet"; 4 Eylül 1324 (1908); nr. 48, s. 4-5-6.

………………..: "Avrupa Ne Diyor?"; (Bulgaristan'ın bağımsızlığını ilan etmesi ve sonrasında yaşanan sürece ilişkin Tan gazetesinin değerlendirmelerine yer veriliyor.); 24 Eylül 1324 (1908); nr. 68, s. 3.

………………..: "Avrupa'nın Müessisât-ı Siyâsiyesi-İngiltere'de Âvâm Kamarası"; (İngiliz Âvâm Kamarası ele alınmaktadır.); 7 Eylül 1324 (1908); nr. 51, s. 4.

………………..: "Avrupa'nın Müessisât-ı Siyâsiyye-İngiltere'de İdâre-i Vilâyât"; (İngiltere'nin vilayetlerini idare şekli ele alınmaktadır.); 9 Eylül 1324 (1908); nr. 53, s. 5-6.

………………..: "Avrupa'nın Müessisât-ı Siyâsiyesi-İngiltere'de Lordlar Kamarası"; (İngiliz Lordlar Kamarası'na dair.); 6 Eylül 1324 (1908); nr. 50, s. 2.

………………..: "Avrupa'nın Müessisât-ı Siyâsiyyesi-İngiltere'de Parlamentonun Vezâifi"; (İngiliz parlamentosuna dair.); 8 Eylül 1324 (1908); nr. 52, s. 5-6.

………………..: "Avusturya İ'tilâfı ve Te'sîri"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Avrupa matbûâtının Avustruya ve Macaristan ile Türkiye arasındaki itilafa nasıl yaklaştığına dair.); 16 Şubat 1324(1909); nr. 209, s. 2.

………………..: "Avusturya Malları"; (Gazetede daha önce çıkan Bulgaristan ve Avusturya mallarını almamaya yönelik tepkiyi desteklenmektedir. "Kar'îlerinizden Edîb"); 27 Eylül 1324 (1908); nr. 71, s. 6-7.

………………..: "Avusturya Matbûâtı"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Nöyye Feraye Prese'den); 18 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 90, s. 2.

………………..: "Avusturya Sefîrinin Beyânâtı"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye); 22 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 94, s. 2.

………………..: "Avusturya ve Sırbistan"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Avusturya ve Sırbistan arasındaki yakınlaşmanın savaş olasılığını düşürdüğüne dair.); 13 Şubat 1324(1909); nr. 206, s. 2.

………………..: "Avusturya'nın Hatâsı"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Sırbistan'ın Avusturya'dan talep ettiği bazı şartlardan vazgeçmiş olmasına Avusturya'nın çözüm odaklı yaklaşması gerektiğine dair.); 6 Mart 1325(1909); nr. 227, s. 2-3.

………………..: "Avusturya'nın Notası Münâsebetiyle"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Tan gazetesinin Avusturya tarafından Rusya'ya verilen nota ile muhtıraya dair değerlendirmelerini ele alan makalesini içerir.); 21 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 154, s. 1-2.

………………..: "Avusturya'nın Vazifesi"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Tan gazetesinin başmakalesinden, Sırbistan'ın Rusya ile müzakereleri sonucunda davasını düvel-i muazzamaya bırakması sonucu gelinen sürecin nasıl işleyeceğine dair.); 8 Mart 1325(1909); nr. 229, s. 2.

………………..: "Avusturya-Bulgaristan İhtilâfı"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Avusturya-Bulgaristan ihtilâfının Berlin, Petersburg, Sofya, Londra, Viyana, Belgrat, Saraybosna'da nasıl ele alındığına yer verilmektedir.); 20 Şubat 1324(1909); nr. 213, s. 2-3.

………………..: "Avusturya-Sırbistan, Kabul Olunamaz Bir Oyun"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Düvel-i muazzamanın Balkan buhranı ile ilgili yaklaşımları ele alınmakta ve siyasette şeffaflığın gerekliliği üzerinde durulmaktadır.); 1 Mart 1324(1909); nr. 222, s. 3.

………………..: "Avusturya-Sırbistan"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Sırbistan ile Macaristan arasındaki münasebetin iyileştirilmesi için düvel-i muazzamanın Viyana'da bir girişimde bulunacağına dair Avrupa matbuatından bilgileri içerir.); 12 Şubat 1324(1909); nr. 205, s. 2-3.

………………..: "Avusturya-Sırbistan"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Sofya, Budapeşte, Berlin ve Viyana'da Avusturya-Sırbistan buhranına dair gelişmeler bildiriliyor.); 2 Mart 1325(1909); nr. 223, s. 2.

………………..: "Avusturya-Sırbistan"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Budapeşte, Belgrat, Berlin ve Viyana'da Sırbistan'ın Avusturya'ya verdiği nota cevabının nasıl ele alındığı bildiriliyor.); 4 Mart 1325(1909); nr. 225, s. 3.

………………..: "Avusturya-Sırbistan"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Duma Meclisi'nin Avusturya'ya yönelik tepkisi ile Budapeşte, Belgrat, Berlin, Londra, Petersburg, Roma ve Viyana'da Avusturya-Sırbistan buhranına nasıl yaklaşıldığı bildiriliyor.); 5 Mart 1325(1909); nr. 226, s. 2-3.

………………..: "Avusturya-Sırbistan"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Budapeşte, Belgrat, Berlin, Sofya, Londra, Petersburg, Roma ve Viyana'da Avusturya-Sırbistan buhranına nasıl yaklaşıldığı bildiriliyor.); 6 Mart 1325(1909); nr. 227, s. 3.

………………..: "Avusturya-Sırbistan"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Osmanişer Loyd'un telgrafı ile Budapeşte, Belgrat, Berlin, Londra, Petersburg, Roma ve Viyana'da Avusturya-Sırbistan buhranına nasıl yaklaşıldığı bildiriliyor.); 8 Mart 1325(1909); nr. 229, s. 2.

………………..: "Avusturya-Sırbistan"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Belgrat, Viyana ve Sofya'da Sırbistan'ın buhranın çözümüne yaklaşımı değerlendiriliyor.); 9 Mart 1325(1909); nr. 230, s. 2.

………………..: "Avusturya-Sırbistan"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Viyana, Londra, Belgrat, Berlin ve Budapeşte'de Sırbistan'ın buhranın çözümüne yaklaşımının nasıl ele alındığına yer veriliyor.); 11 Mart 1325(1909); nr. 232, s. 2.

………………..: "Avusturya-Sırbistan"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Avusturya ve Macaristan buhranına dair son gelişmeler ile buhranın Cermen Slav unsurunun mücadelesi olduğunu belirten 'Politika' gazetesinin değerlendirmesini içerir.); 12 Mart 1325(1909); nr. 233, s. 2.

………………..: "Avusturya-Sırbistan"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Düvel-i muazzama tarafından yürütülen buhranda istenilen noktaya gelinememesinde Avusturya'nın emellerine uymamasına ve diğer başkentlerdeki gelişmelere dair.); 13 Mart 1325(1909); nr. 234, s. 2.

………………..: "Avusturya-Sırbistan"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Frankfurt, Paris, Londra, Viyana, Belgrat'tan Balkan buhranında gelinen son noktaya yer veriliyor.); 14 Mart 1325(1909); nr. 235, s. 1.

………………..: "Avusturya-Sırbistan"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Viyana, Budapeşte, Belgrat, Petersburg, Londra, Paris, Viyana'da Balkan buhranındaki son değerlendirmelere yer veriliyor.); 15 Mart 1325(1909); nr. 236, s. 2.

………………..: "Avusturya-Sırbistan"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Belgrat, Berlin, Viyana'da Balkan buhranındaki son değerlendirmelere yer veriliyor.); 17 Mart 1325(1909); nr. 238, s. 2.

………………..: "Avusturya-Sırbistan"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Viyana, Belgrat matbûâtının Balkan buhranına yönelik son değerlendirmelerine yer veriliyor.); 18 Mart 1325(1909); nr. 239, s. 2-3.

………………..: "Avusturya-Sırbistan"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Viyana, Sofya, Belgrat, Londra, Petersburg ve Roma matbûâtının Balkan buhranına yönelik son değerlendirmelerine yer veriliyor.); 19 Mart 1325(1909); nr. 240, s. 2.

………………..: "Avusturya-Sırbistan"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Belgrat, Viyana, Roma ve Paris'te Balkan buhranına yönelik son değerlendirmelere yer veriliyor.); 20 Mart 1325(1909); nr. 241, s. 2.

………………..: "Avusturya-Sırbistan"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Sırbistan ile Macaristan arasındaki münasebetin iyileştirilmesi için düvel-i muazzamanın Viyana'da bir girişimde bulunacağına dair Avrupa matbuatından bilgileri içerir.); 11 Şubat 1324(1909); nr. 204, s. 2.

………………..: "Avusturya-Sırbistan"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Sırbistan'ın Avusturya ile ilişkilerini, Avrupa başkentlerine çektiği telgrafın değerlendirmelerini içerir.); 27 Şubat 1324(1909); nr. 220, s. 1-2.

………………..: "Avusturya-Sırbistan"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye: Sırbistan'ın Avusturya ile ilişkilerini, Avrupa başkentlerine çektiği telgrafın değerlendirmelerini içerir.); 28 Şubat 1324(1909); nr. 221, s. 1-2.

………………..: “Avusturya-Sırbistan”; (Rusya hükümeti tarafından Belgrat’ta icra edilen teşebbüsün istenilen neticeyi vermediğine, Avusturya tarafından Sırbistan’a verilen notanın Belgrat’ta memnuniyetle karşılanmadığına, diğer Avrupa başkentlerinde Avusturya-Sırbistan ilişkilerinin nasıl ele alındığına dair.); 25 Şubat 1324(1909); nr. 218, s. 2.

………………..: “Avusturya-Sırbistan”; (Nöyye Feraye Prese’den, Avusturya buhranıyla ilgili olarak Sırbistan son aşamada ya Avrupa’ya itaat edecek ve yahut Avrupa’ya karşı duracaktır.); 7 Mart 1325(1909); nr. 228, s. 2.

………………..: “Aynen Varaka”; (Bazı kişilerin Maarif Nezâretine yazdıkları mektupla Muaallim Bahaaddin Şâkir Beyefendi’nin azlini talep etmesine tepki veriliyor. “Tıb Fakültesi Müntehim Sınıf Talebesi”); 24 Mart 1325(1909); nr. 245, s. 4.

………………..: “Aynen: Osmanlı İttihad ve Terakki Cem’iyeti İle Sadr-ı Sâbık Kâmil Paşa’nın Îzâhnâmesi”; (Kâmil Paşa’nın Aydın vilayeti ile sadrazamlık görevinde bulunduğu dönemdeki icraatları ile İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin yürüttüğü siyaset ortaya konmaktadır. “İmza Mahfuzdur.”); 25 Mart 1325(1909); nr. 246, s. 3-4.

………………..: “Ba’zı Acı Mütâla’alar”; (Açık Sütunlar, Bazı gazetelerin dâhili meselelerle ilgili ölçüsüz eleştirilerine dair.); 18 Şubat 1324(1909); nr. 211, s. 1.

………………..: “Bâb-ı Âlî’ye”; (Şikâyetler Sütunu); 24 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 96, s. 1.

………………..: “Bâb-ı Ser-askerîde Sû-istimâlât”; (Harbiye Nezâreti ambarlarındaki yolsuzluklarla ilgili Tanin’in ortaya koyduğu belgelere dair Harbiye Nezâreti Muhâsebât Dairesi’nden verilen cevabı içerir.); 28 Mart 1325(1909); nr. 249, s. 3.

………………..: “Bahriye Nezâreti”; (Şikâyetler Sütunu); 18 Ağustos 1324 (1908); nr. 31, s. 1-2.

………………..: “Bahşiş Devresi Bitmeyecek mi?”; (Şikâyetlerimiz Sütunu); 6 Mart 1325(1909); nr. 227, s. 1.

………………..: “Balkan Buhrânının Hıtâmı”; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Tan gazetesinden, Tan gazetesinin Viyana’dan bildirdiği, Berlin, Paris, Londra, Viyana, Roma ve Petersburg kabinelerinin i’tilafa nasıl yaklaştıklarına dair haber veriliyor.); 29 Mart 1325(1909); nr. 250, s. 2.

………………..: “Balkan İhtilâfı”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Balkan ihtilafına yönelik son siyasi değerlendirmelerin Petersburg, Belgrat, Berlin, Viyana, Paris ve Roma’da nasıl ele alındığına yer verilmektedir.); 20 Şubat 1324(1909); nr. 213, s. 2.

………………..: “Başlıksız”; (Gazete); 20 Temmuz 1324(1908); nr: 2, s. 4.

………………..: “Başlıksız”; (Kamil Paşa Kabinesi’nin sükûtunu müteâkib “İttihad ve Terakki” Cemiyeti merkezinden umûm-i vilâyâttaki şubelerine teblîğ edilen beyannâmenin suretini içerir. “Kaza Hey’eti Merkeziyesi “); 10 Mart 1325(1909); nr. 231, s. 4.

………………..: “Başlıksız”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Berlin’den 5 Haziran tarih ile ‘Matin’ gazetesine gönderilen Girit meselesine dair telgrafı içerir.); 29 Mayıs 1325(1909); nr. 278, s. 1.

………………..: “Başlıksız”; (Açık Sütunlar, 1325 senesi bütçesinde tevâzün husûlüne gayret olunması insana, hükûmet me’mûrlarınca ba’zı mertebe-i tasarruf icrâsı fikrini ilgâ eder, değerlendirmesiyle.); 18 Şubat 1324(1909); nr. 211, s. 1.

………………..: “Başlıksız”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Türkiye’de meşrûtî idarenin kurulmasında hürriyet-i idareyi temin eden ordu ile Cemiyet sayesinde olmuştur.); 1 Mart 1324(1909); nr. 222, s. 2.

………………..: “Başlıksız”; (Açık Sütunlar, Süryanilerle ilgili Tanin’de neşredilen makale sonrası gazeteye gönderilen mektubu içerir.); 18 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 90, s. 3.

………………..: “Başlıksız”; (Şikâyetler Sütunu); 10 Kânnû-ı evvel 1324(1908); nr. 143, s. 2.

………………..: “Başlıksız”; (Şikâyetler Sütunu); 12 Eylül 1324 (1908); nr. 56, s. 7.

………………..: "Bayrağa Hakâret Meselesi!-Avusturya Sefîri ile Mülâkat"; (Bayrağa hakaret meselesiyle ilgili olarak Avusturya sefiri ile yapılan mükata yer verilmektedir.); 29 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 101, s. 1-2.

………………..: "Bedel-i Askeri Kânûnu"; (Efrâd-ı gayr-i müslimenin bedel-i askerisi hakkında Maliye Nezâretince kaleme alınıp Meclis-i Mebûsân'a irsâl edilen mevâdd-ı kânûniyyenin sûretidir.); 14 Haziran 1325(1909); nr. 294, s. 2.

………………..: "Belgrat'ta Heyecân"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Avusturya ve Macaristan ile Almanya matbûâtının buhranın geldiği süreci hiddetle karşılamasına değinilen yazıda Sırbistan'ın Avrupalı devletlere güvenmesine dair Avrupa matbûâtından değerlendirmelere de yer veriliyor.); 9 Mart 1325(1909); nr. 230, s. 2.

………………..: "Beyannâme-i Hümâyûn-Ordular"; (Beşinci Ordu-yu Hümâyûn-ı Müşîriyyetten.); 20 Mayıs 1325(1909); nr. 269, s. 2.

………………..: "Beyoğlu Mutasarrıflığı'ndan"; (Paskalya'da sokaklarda silah atılmamasına dair Beyoğlu Mutasarrıflığı'ndan yapılan açıklamayı içerir. "Beyoğlu Mutasarrıflığı'ndan"); 24 Mart 1325(1909); nr. 245, s. 4.

………………..: "Beyoğlu Mutasarrıflığından"; (Beyoğlu vakasının mutasarrıflıkça açıklamasını ve asayişle görevli askerin ne şekilde muamele edeceğini içerir.); 18 Mart 1325(1909); nr. 239, s. 4.

………………..: "Beyoğlu Vak'ası"; (Şuûn sütunu, Takvîm-i Vakâyi'den, Beyoğlu vakasıyla ilgili Beyoğlu Polis Meclisi'nden verilen ve Zaptiye Nezâret-i Adliyesinden Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine gönderilen raporun sûretidir.); 17 Mart 1325(1909); nr. 238, s. 2.

………………..: "Beyoğlu Vak'ası"; (Beyoğlu'ndaki olay sonucu zabıtanın kendini korumak istediği bir sırada üç kişinin yaralanmasını Proodos gazetesinin abartarak askerlerimizi vahşilikle suçlamasına ve Osmanlı gazetesinin buna benzer yaklaşımına dair.); 15 Mart 1325(1909); nr. 236, s. 1.

………………..: “Beyrut’taki Esliha Mes’elesi”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye); 11 Haziran 1325(1909); nr. 291, s. 1.

………………..: “Bir Hilye-i... Meşrûtiyet”; (Şikâyetlerimiz Sütunu); 30 Ağustos 1324 (1908); nr. 43, s. 1-2.

………………..: “Bir Kötünün Yedi Mahalleye Zararı Dokunur-Gazetemize Boykotaj”; (Tanin gazetesinin müvezzi’ler tarafından dağıtımının yapılmadığına değinilen yazıda Tanin’in dağıtımını kendi özel müvezzi’lerinin yapacağı ve bu boykotu aşacağı bildiriliyor.); 10 Şubat 1324(1909); nr. 203, s. 1.

………………..: “Bir Mukayese-i Tarihiyye”; (Sabah gazetesinden); 21 Temmuz 1324 (1908); nr: 3, s. 4.

………………..: “Bir Teşebbüs-i Nâ-becâ”; (La-Türkî gazetesinin haberi üzerinde durulmaktadır.); 9 Haziran 1325(1909); nr. 289, s. 2.

………………..: “Bir Vatanperver Mütâlaası”; (“Bir Vatanperver” imzasıyla Mısır’da intişar eden Arapça ‘El-Ceride’ gazetesinin 673 numaralı nüshasında derç olunan makale ciddiyet-i mündericâtına mebni şâyân-ı iktibâs görüldüğünden bir veche âtı tercüme olunur.” açıklamsıyla.); 21 Mayıs 1325(1909); nr. 270, s. 2.

………………..: “Biraz Hakîkât”; (Daily Telegraph gazetesinin İsmâil Kemal Bey’in vaktiyle İngiltere’ye karşı göstermiş olduğu samimiyet dolayısıyla kazandığı itibarla Kamil Paşa lehinde kullandığı oyun diğer karşı oylara bedel sayılacağı yolundaki değerlendirmesine cavaptır.); 9 Şubat 1324(1909); nr. 202, s. 2.

………………..: “Biraz Vüzûh”; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Tan gazetesinden alıntı, Avrupa siyasetindeki gelişmelerle ilgili olarak yaşanan buhranların aşılmasında devletlerin açık ve anlaşılır bir siyaset izlemeleri gerektiğine dair.); 17 Şubat 1324(1909); nr. 210, s. 2-3.

………………..: “Birinci Dîvân-ı Harb Örfi, İkinci Dîvân-ı Harb Örfi, Üçüncü Dîvân-ı Harb Örfi, Birinci Heyet-i Tahkîkât, İkinci Heyet-i Tahkîkât, Üçüncü Heyet-i Tahkîkât”; 13 Mayıs 1325(1909); nr. 262, s. 3.

………………..: “Birinci Dîvân-ı Harb Örfi, İkinci Dîvân-ı Harb Örfi, Üçüncü Dîvân-ı Harb Örfi”; (Divan-ı Harp’in muhakemelerini bildirir.); 18 Mayıs 1325(1909); nr. 267, s. 3.

………………..: “Birinci Hafta”; (Gazete); 20 Temmuz 1324(1908); nr: 2, s. 4

………………..: “Biz Nasıl Bosna’ya Sâhib Olduk?”; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Nöyye Feraye Prese’den, Profesör Forniye tarafından yazılan “Biz Nasıl Bosna’ya Nâil Olduk?” isimli Viyana’da neşrolunan eserine dair değerlendirmeler yapılıyor.); 25 Mart 1325(1909); nr. 246, s. 2.

………………..: “Bosna Hersek Kıt’aları-Bâb-ı Âliyye’nin Protestosu”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Osmanlı Devleti’nin Bosna Hersek’teki gelişmelere yönelik açıklamasını içerir.); 28 Eylül 1324 (1908); nr. 72, s. 1.

………………..: “Bosna Müslümanları ve Hicret Me’elesi”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Sırbların Bosnalı Müslümanlara karşı yaptıkları baskıya ve hicrete zorlamalarına dair.); 13 Şubat 1324(1909); nr. 206, s. 2.

………………..: “Bugün Dün”; (İstibdat devri ile Kânûn-i Esâsî karşılaştırılarak insanların yeni dönemde haklarını arayabildiğine değinmektedir.); 27 Temmuz 1324(1908); nr: 9, s. 1.

………………..: “Bugün, Dün”; (Servet-i Fünun gazetesinin Dâhiliye Nezâretinin verdiği tahsisatı almayacağına dair beyanına yer veriliyor.); 19 Temmuz 1324(1908); nr: 1, s. 1-2.

………………..: “Bugün, Dün”; (Hürriyetle birlikte padişahla halk arasında ilişki eski ve yeni selamlık resimleri karşılaştırılarak verilmektedir.); 20 Temmuz 1324(1908); nr: 2, s. 1.

………………..: “Buhrân-ı Hâricînin İn’ikâsât-ı Ahîresi”; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Nöyye Feraye Prese’den, Avusturya ve Macaristan ile Sırbistan buhranının çözümü sonrası oluşan siyasi dengelere dair.); 21 Mart 1325(1909); nr. 242, s. 3.

………………..: “Buhrân-ı Vükelâ Mukaddemâtı”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye); 19 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 91, s. 1.

………………..: “Buhrân-ı Vükelâ ve Avrupa’da Te’sîrât”; (Kamil Paşa hükümetinin yerine Hüseyin Hilmi Paşa’nın Hey’et-i Vükelâ’yı oluşturmakla görevlendirilmesinin Fransa ve İtalya’da nasıl ele alındığına dair.); 3 Şubat 1324(1909); nr. 196, s. 2-3.

………………..: “Buhrânın Nihâyeti”; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Tan gazetesinin başmakalesinden, Avusturya ve Macaristan ile Sırbistan arasındaki buhranın savaşa varmadan çözümünde etkili unsurlar üzerinde durulmaktadır.); 20 Mart 1325(1909); nr. 241, s. 2.

………………..: “Buhrân-i Hâricîde Salâh-i Hâl”; (Nöyye Feraye Prese’den, Avusturya ve Macaristan hükümetinin Sırbistan notasına cevabını mart sonuna kadar ertelemesine dair.); 11 Mart 1325(1909); nr. 232, s. 2-3.

………………..: “Buhranlı Sâatler”; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Avusturya-Sırbistan münasebetin son zamanlarda buhranlı bir sürece girmiş olduğunu teslim etmek mecburiyeti hâsıl oluyor.); 2 Mart 1325(1909); nr. 223, s. 2.

………………..: “Bulgar Çarlığı Hakkında Naçeviç’in Mütâlaâtı”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye); 23 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 95, s. 2.

………………..: “Bulgar İstiklâline Dâir”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Sofya matbûâtının Osmanlı Devleti’nin Bulgaristan buhranına yaklaşımını içeren değerlendirmelerine yer verilmektedir.); 11 Şubat 1324(1909); nr. 204, s. 1-2.

………………..: “Bulgar Maliye Nâzırı ile Mülâkât”; (Tan gazetesinin Bulgaristan Maliye Nâzırı ile yaptığı mülâkâta yer veriliyor.); 27 Mart 1325(1909); nr. 248, s. 3.

………………..: “Bulgar Matbûâtı”; (Bulgaristan matbûâtının son siyasi gelişmelerle ilgili olarak değerlendirmelerine yer verilmektedir.); 10 Şubat 1324(1909); nr. 203, s. 3.

………………..: “Bulgar Murahhasları Geliyor”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye); 19 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 91, s. 1.

………………..: "Bulgar Nezârının İsti'fâsı"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Bulgaristan nazırının istifası ile ilgili değerlendirmeler yapılmaktadır.); 17 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 120, s. 1.

………………..: "Bulgaristan Ahvâli ve Keşof Hâdisesi, (Mesâil-i Mühimme-i Dahiliyye, Keşof Efendi Hâdisesi dolayısıyla Bulgaristan'daki gelişmeler üzerinde durulmaktadır.); 12 Eylül 1324 (1908); nr. 56, s. 1-2-3.

………………..: "Bulgaristan Ahvâli"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Bulgaristan'da son siyasi gelişmelerin nasıl ele alındığı bilgisi verilmektedir. "Muharrir-i Mahsûsamızdan"); 9 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 83, s. 1-2.

………………..: "Bulgaristan Hadisesi"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliye); 3 Eylül 1324 (1908); nr. 47, s. 1-2.

………………..: "Bulgaristan Havâdisi, Bulgaristan Reîs-i Nezârı"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye); 1 Haziran 1325(1909); nr. 281, s. 2.

………………..: "Bulgaristan Havâdisi"; 13 Mayıs 1325(1909); nr. 262, s. 2-3.

………………..: "Bulgaristan Havâdisi"; 31 Mayıs 1325(1909); nr. 280, s. 3.

………………..: "Bulgaristan Havâdisi"; 6 Haziran 1325(1909); nr. 286, s. 3.

………………..: "Bulgaristan Havadisi"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye); 13 Haziran 1325(1909); nr. 293, s. 2.

………………..: "Bulgaristan Havâdisi"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, "Kambana"); 2 Haziran 1325(1909); nr. 282, s. 4.

………………..: "Bulgaristan Havâdisi"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, "Bulgaristan'ın Paris politikası memurunun Ferdinand'ın başmabeyinciliğine tayin edilmiştir."); 8 Mayıs 1325(1909); nr. 257, s. 2-3.

………………..: "Bulgaristan Havâdisi"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Ferdinand'ın Osmanlı-Bulgar ihtilafının daha uzun müddet devamında menâfı'-i mahsûsa intizâr etmesi ve Bulgar ticaret ve sanayinin bundan etkilenmesine dair.); 9 Mayıs 1325(1909); nr. 258, s. 3.

………………..: "Bulgaristan Havâdisi"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Nöyye Feraye Prese'den Sofya'dan Rusya ile yapılan protokol haberine yer veriliyor.); 10 Mayıs 1325(1909); nr. 259, s. 2.

………………..: "Bulgaristan Havâdisi"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye); 15 Mayıs 1325(1909); nr. 264, s. 2.

………………..: "Bulgaristan Havâdisi"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, "İki gün mukaddem Şark Şimendiferleri hakkında Bulgaristan'ın Bab-ı Ali'ye verdiği nota suretleri tazmînât hususundaki alakaları hasebiyle Avusturya ve Macaristan ve Almanya hükümetine de irsal edilmiştir." açıklamsıyla.); 23 Mayıs 1325(1909); nr. 272, s. 2.

………………..: "Bulgaristan Havâdisi"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Rusya Bulgaristan arasındaki ikili görüşmelere dair.); 22 Mayıs 1325(1909); nr. 271, s. 3.

………………..: "Bulgaristan Matbûâtı ve Müzâkerât"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Bulgaristan matbûâtının müzâkerâta nasıl yaklaştığına yer veriliyor.); 31 Mart 1325(1909); nr. 252, s. 2.

………………..: "Bulgaristan Matbûâtı"; (Bulgaristan matbûâtının son siyasi gelişmeleri ele alışına dair.); 17 Şubat 1324(1909); nr. 210, s. 3.

………………..: "Bulgaristan Matbûâtı"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Bulgaristan matbûâtının Petersburg'da yapılan müzâkerâta dair değerlendirmelerini içerir.); 15 Mart 1325(1909); nr. 236, s. 2-3.

………………..: "Bulgaristan Matbûâtı"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Bulgaristan matbûâtının Osmanlı Devlet'nin Bulgaristan buhranına yaklaşımını ele alan değerlendirmelerini içerir.); 11 Şubat 1324(1909); nr. 204, s. 2.

………………..: "Bulgaristan Matbûâtı"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Bulgaristan matbûâtının son siyasi gelişmeleri ele alışına dair.); 15 Şubat 1324(1909); nr. 208, s. 2.

………………..: "Bulgaristan Matbûâtı"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Hilmi Paşa'nın Rusya'nın tavrına yönelik açıklamalarının Bulgaristan matbûâtınca nasıl değerlendirildiğine dair.); 20 Şubat 1324(1909); nr. 213, s. 2.

………………..: "Bulgaristan Matbûâtı"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Bulgaristan'ın gündeminde olan İzvolski ile Rıf'at Paşa arasında devam eden müzakerelerin sonucuna dair Bulgar matbûâtının değerlendirmelerini içerir.); 26 Şubat 1324(1909); nr. 219, s. 2-3.

………………..: "Bulgaristan Matbûâtı"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Bulgaristan'ın gündeminde olan İzovelski ile Rıf'at Paşa arasında devam eden müzakerelerin sonucuna dair Bulgar matbûâtının değerlendirmelerini içerir.); 28 Şubat 1324(1909); nr. 221, s. 1.

………………..: "Bulgaristan Matbûâtı"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye: Bulgaristan'ın gündeminde olan İzovelski ile Rıf'at Paşa arasında devam eden müzakerelere ve Makedonya meselesinin çözümüne dair.); 1 Mart 1324(1909); nr. 222, s. 2-3.

………………..: "Bulgaristan Mes'elesi"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Devlet-i Osmanî-Rusya müzâkerâtının Bulgaristan'a müteallik kısmının Petersburg'da reside-i hadd-i hitâm olduğu Sofya'dan bildirilir.); 1 Mart 1324(1909); nr. 222, s. 2.

………………..: "Bulgaristan Meselesi Hakkında"; (Siyâsiyât-ı Mühimme-i Dâhiliyye, Tan gazetesinden); 21 Eylül 1324 (1908); nr. 65, s. 2-3.

………………..: "Bulgaristan Müzâkerâtına Dâir"; (Meclis-i Vükela'nın Türk-Bulgar Komisyonu'nun müzakere neticelerini incelemek üzere toplanacağına dairdir.); 21 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 124, s. 1-2.

………………..: "Bulgaristan Niçin Harb Etmedi?"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye); 23 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 95, s. 1-2.

………………..: "Bulgaristan'da Adem-i Hoşnûdu"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye); 23 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 95, s. 2.

………………..: "Bulgaristan'dan Tazmînât"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye); 19 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 91, s. 1.

………………..: "Bulgaristan'ın İstiklâli Tasdîk Edilmiyor"; (Mühim Haberler, Bulgaristan'ın Rusya, İngiltere ve Fransa tarafından istiklâli tasdîk edildiğine dâir şâyi' olan heyecan-engîz rivâyetin aslı olmadığı sûret-i

resmiyye ve kat’iyyede tahakkuk etmiştir.); 9 Şubat 1324(1909); nr. 202, s. 4.

………………..: “Bulgaristan’ın Tasdîk-i İstiklâli”; (Mühim Haberler, Rusya, İngiltere ve Fransa’nın Bulgaristan istiklâlini tasdîk ettikleri haberi alınmıştır.); 7 Şubat 1324(1909); nr. 200, s. 1.

………………..: “Bulgaristan’ın Tasdîk-i İstiklâline Dâir”; (Osmanişer Loyd’dan, Bulgaristan istiklâl ilanıyla ilgili olarak Avrupa başkentlerinin tepkisiyle ilgili son gelişmeler ortaya konuyor.); 9 Şubat 1324(1909); nr. 202, s. 2-3.

………………..: “Bulgaristan’ın Tasdîk-i İstiklâline Dâir”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Bulgaristan istiklâlini ilanı Rusya, İngiltere ve Fransa açısından nasıl ele alındığına dair.); 8 Şubat 1324(1909); nr. 201, s. 2.

………………..: “Bulgarların Mühim Bir Teşebbüsü”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye); 20 Haziran 1325(1909); nr. 300, s. 2-3.

………………..: “Buyuruldu-i Sâmi”; (Şikâyetler Sütunu); 7 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 110, s. 1

………………..: “Bütçenin İç Yüzü”; (Sadâretin tanzim edip Meclis-i Mebûsân’a gönderdiği bütçeye değinilen yazıda Sadrâzam Hüseyin Hilmi Paşa’nın Meclis-i Mebûsân Riyâset-i Celîlesine gönderdiği tezkereye de yer verilmektedir.); 4 Mart 1325(1909); nr. 225, s. 3-4.

………………..: “Cem’iyyet ve Fransa Sefâreti”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Serbestî gazetesinin ortaya çıkardığı İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin şubelerine gönderdiği beyannamede Ereğli Maden Şirketi meselesinde bir sefîre para verilmesinden bahisle Fransa sefirinin zan altında kaldığını belirtip açıklama yapmasını ve Cemiyet’in buna ilişkin açıklamasını içerir.); 20 Mart 1325(1909); nr. 241, s. 2.

………………..: “Cem’iyyet ve Tımes Gazetesi”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Pera Palas otelinde İttihat ve Terakki Cemiyeti şerefine verilen yemekle ilgili ve Cemiyet’e dair Times gazetesinin değerlendirmelerini içerir.); 11 Mart 1325(1909); nr. 232, s. 2.

………………..: “Cenaze Alayı”; (Hasan Fehmi Bey’in cenaze törenine ilişkin bilgilere yer veriliyor.); 27 Mart 1325(1909); nr. 248, s. 3.

………………..: “Cerâid-i Arabiyye ve Hindistan Gazeteleri”; (Mısır ve Hindistan matbuatının Osmanlılar hakkındaki mütalaalarına dair.); 21 Mayıs 1325(1909); nr. 270, s. 2.

………………..: “Cevdet Bey Ne Diyor?”; (Tan gazetesinin Viyana muhabirinin; İkdam gazetesi sahibi Cevdet Bey’le vâkı’ olan mülakatına dair.); 13 Mayıs 1325(1909); nr. 262, s. 3.

………………..: “Cinnet mi Hıyânet mi?”; (Murat Bey’in yurt dışına gitmesi ve yürüttüğü propagandaya yönelik dönemin gazetelerin değerlendirmeleri ele alınmaktadır.); 22 Şubat 1324(1909); nr. 215, s. 3.

………………..: “Culfa’da Ruslar”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye); 23 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 95, s. 2.

………………..: “Çarikof’un Dersaâdet Sefâretine Ta’yîni”; (Nöyye Ferâye Prese’den, Rusya Hâriciye Nezâreti Maarifi Mösyö Çarikof’un Dersaâdet Sefâretine tayin edilmesine dair.); 16 Mayıs 1325(1909); nr. 265, s. 1.

………………..: “Çıkmaz Yol”; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Tan gazetesinin Bosna ve Hersek meselesinin konferansta ele alınmasına dair değerlendirmelerini içerir.); 19 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 91, s. 2.

………………..: “Dâhiliye Nezâretine”; (Şikâyetler Sütunu); 19 Ağustos 1324 (1908); nr. 32, s. 2.

………………..: “Dâhiliye Nezâretine”; (Şikâyetler Sütunu); 20 Ağustos 1324 (1908); nr. 33, s. 1.

………………..: “Dâhiliye Nezâretine”; (Şikâyetler Sütunu); 4 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 78, s. 4.

………………..: “Dâhiliye Nezâretine”; (Şikâyetler Sütunu); 6 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 80, s. 1.

………………..: “Dâhiliye Nezâretine”; (Şikâyetler Sütunu); 7 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 81, s. 1.

………………..: "Dâhiliye Nezâretine"; (Şikâyetler Sütunu); 2 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 105, s. 1

………………..: "Dâhiliyye Nezâret-i Celîlesine Atina Vilâyetinden mevrûd 18 Haziran sene 1325 tarihli Telgrafnâme Sûretidir"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye); 20 Haziran 1325(1909); nr. 300, s. 2.

………………..: "Dâhiyye Nezâretiyle Şehremâneti'nin Nazar-ı Dikkatine"; (Şişli Etfal Hastanesi'nin inşasına dair.); 18 Mayıs 1325(1909); nr. 267, s. 2.

………………..: "Dâr-ül-aceze"; (Dâr-ül-aceze'nin devr-i istbdatta daha iyi durumda olduğunu şu an için bakımsızlıktan dolayı birçok sıkıntı ve hastalıklarla boğuştuğu belirtilmekte ve yapılması gerekenler üzerinde durulmaktadır.); 6 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 168, s. 4.

………………..: "Defter-i Hâkâni Nezâretine"; (Şikâyetler Sütunu); 12 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 86, s. 1.

………………..: "Derviş Vahdetî'nin Vürûdu"; (Derviş Vahdetî'nin İzmir'den İstanbul'a gelişine dair malumatı içerir.); 18 Mayıs 1325(1909); nr. 267, s. 3.

………………..: "Devlet Nedir? Gayesi Nedir?"; (Öğretmiyoruz-Öğreniyoruz, Neler Bilmeliyiz Sütunu, Devletin sorumlulukları ve amacı üzerinde durmaktadır.); 09 Ağustos 1324 (1908); nr. 22, s. 1-2.

………………..: "Devlet-i Âliyye'nin Bosna Hersek İlhâkına Karşı Avusturya'ya Verdiği Protesto"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Osmanlı Devleti'nin Bosna Hersek ilhâkına karşı Avusturya'ya verdiği protesto yer almaktadır.); 28 Eylül 1324 (1908); nr. 72, s. 1-2.

………………..: "Devlet-i Osmâniye Meclis-i Mebûsânî Tarafından Emr-i İlhâkın Tasdîki ve Kabûlü"; (Nöyye Feraye Prese'den, Bulgaristan ile Osmanlı hükümeti arasındaki i'tilafın Meclis-i Mebûsân tarafından görüşülmesine dair.); 27 Mart 1325(1909); nr. 248, s. 3-4.

………………..: "Devlet-i Osmâniye-Avusturya Macaristan ve Protokol Hakkındaki Efkâr ve Mütâlaât"; (Nöyye Feraye Prese'nin Osmânlı Devleti ile Avusturya-Macaristan arasındaki protokol hakkındaki mütâlaâsını içerir.); 18 Şubat 1324(1909); nr. 211, s. 2.

………………..: "Devlet-i Osmâniyye ve Bulgaristan-Hâriciye Nâzırı Paşa'nın Beyânâtı"; (Hâriciye Nazırının Bulgaristan'daki gelişmelere yönelik değerlendirmelerine yer verilmiştir.); 22 Eylül 1324 (1908); nr. 66, s. 2-3.

………………..: "Devlet-i Osmâniyye-Bulgaristan Müzâkerât-ı İ'tilâfiyyesi"; (Osmanişer Loyd, Bulgaristan'daki vakıf arazilerine dair haberler ile i'tilaf sonrası diğer gelişmeler Sofya'dan bildiriliyor.); 30 Mart 1325(1909); nr. 251, s. 1-2.

………………..: "Devlet-i Osmâniyye-Sırbistan"; ("Selanik'te münteşir (Zaman) gazetesinin Sırbistan muhbiri tarafından gönderilip cerîde-i mezkûrede ve (Sabah) gazetesinde (Sırp Matbûâtı) serlevhası altında neşr olunan makaleye cevâben Sırp hükümetinin Nîm-i Resmî gazetesi 2 Mayıs tarihli nüshasının başmakalesinde şu yolda idâre-i kelâm ediyor."); 7 Mayıs 1325(1909); nr. 256, s. 2.

………………..: "Devlet-i Osmâniyyeye Karşı İngiltere Politikasının Tahavvülü"; (Nöyye Ferâye Prese'den, İngiltere'nin Genç Türklerle olan yakınlığının yerini, Ahrar Fırkası'nın almasına dair.); 28 Mart 1325(1909); nr. 249, s. 2.

………………..: "Devletler ve Sırbistan"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Sırbistan matbûâtının son siyasi gelişmeleri ele alışına dair.); 14 Şubat 1324(1909); nr. 207, s. 2.

………………..: "Devletler ve Şark"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Times gazetesinden); 19 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 91, s. 1-2.

………………..: "Devr-i Hamîdî İsrâfâtı"; 24 Mayıs 1325(1909); nr. 273, s. 2-3.

………………..: "Doğruluk İsteriz"; (Şikâyetler Sütunu); 8 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 82, s. 1.

………………..: "Donanma-yı Osmâniyye'nin Tecrübe Seyâhatı"; (Nüya Feraye Prese'den, Osmanlı donanmasının Şark sularında seyahatinin değerlendirmesini içerir.); 6 Haziran 1325(1909); nr. 286, s. 2-3.

………………..: “Dost Teşebbüsü”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Tan gazetesinin Rusya tarafından Sırbistan’a verdiği notayla ilgili değerlendirmesini içerir.); 20 Şubat 1324(1909); nr. 213, s. 3.

………………..: “Dostumuz Düşmanımız”; (İngiliz Balkan Komitesi’nin Osmanlılar lehinde Times gazetesine gönderdiği mektuba ehemmiyet verilmesini Yeni Gazete’nin hata addetmesine dair.); 12 Şubat 1324(1909); nr. 205, s. 2.

………………..: “Duyûn-ı Umûmiye-Küçük Hesaplar”; (Şikâyetler Sütunu); 27 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 158, s. 1.

………………..: “Dün Akşam Alınan Telgrafnâmeler”; (‘Hududa harekât-ı askeriye başlamıştır.’ açıklamasıyla telgraf haberlerine yer veriliyor.); 24 Eylül 1324 (1908); nr. 68, s. 8.

………………..: “Dünki İstikrâz”; (Mesâil-i Mühimme-i Dahiliyye, Daha önce gündeme taşınan istikrâz meselesini ele almaktadır.); 9 Eylül 1324 (1908); nr. 53, s. 2.

………………..: “Dünkü Merâsim-i Mübeccele”; (Padişah merasimi ile Nuk-ı Humâyun’u içerir.); 17 Mayıs 1325(1909); nr. 266, s. 2.

………………..: “Dünkü Miting”; (Şuûn sütunu, Memleketimizde neşredilen bazı gazetelerin ülke menfaatleri aleyhine neşriyata devam etmesini protesto etmek ve hükümetçe alınacak tedbirleri talep etmek amacıyla Sultanahmet Meydanı’nda yapılan mitinge dair.); 13 Mart 1325(1909); nr. 234, s. 3.

………………..: “Dünkü: Birinci Dîvân-ı Harb Örfi, İkinci Dîvân-ı Harb Örfi, Birini Heyet-i Tahkikat, İkinci Heyet-i Tahkikat, Üçüncü Heyet-i Tahkikat, Evvelki Günkü: Birinci Dîvân-ı Harb Örfi, İkinci Dîvân-ı Harb Örfi, Üçüncü Dîvân-ı Harb Örfi, Birini Heyet-i Tahkikat, İkinci Heyet-i Tahkikat, Üçüncü Heyet-i Tahkikat,”; (Divan-ı Harp’in muhakemelerini bildirir.); 20 Mayıs 1325(1909); nr. 269, s. 2-3.

………………..: “Düyûn-u Gayr-i Muntazama Kânûnu”; (Meclis-i Mebûsân Muvâzene-i Mâliye Komisyonu’nun düzenleyip meclise gönderdiği

Düyûn-u Gayr-i Muntazama Kânûnu'nun sûretini içerir.); 19 Mart 1325(1909); nr. 240, s. 2-3.

………………..: "Edirne'de Rum İhtilâl Komitesi"; 18 Haziran 1325(1909); nr. 298, s. 1.

………………..: "Emlâk-i Şâhâneden Öşr Alınacak mı?"; 3 Haziran 1325(1909); nr. 283, s. 1.

………………..: "Enver Bey'le Mülâkât"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, "Tan gazetesinin Berlin muhâbiri ahvâl-i hâzıra hakkında Enver Bey'le bir mülâkât icra eylemiş ve netice-i mülâkâtını mensup olduğu gazeteye irsâl eylemiştir. Ehemmiyetine binaen bir vecheâtı naklediyoruz." açıklamasıyla mülakata yer veriliyor.); 30 Mayıs 1325(1909); nr. 279, s. 2.

………………..: "Ermeni Matbûâtı"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Manzûme-i Efkâr gazetesinde yer alan makaleye dair.); 18 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 90, s. 2.

………………..: "Erzurum ve Hareket-i İrticâiyyesi"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, "Hareket ve adalet düşmanları yalnız İstanbul'da bir hareket-i irticâiyye çıkarmak değil bütün memâlik-i Osmâniyeyi kana boyamak üzere tedârikât-ı hâinânede bulunmuşlardır.); 6 Mayıs 1325(1909); nr. 255, s. 2.

………………..: "Eski Devrin Cinayetlerinden: Kaba Sakal Mahmut Paşa Nasıl Adam Öldürürdü?"; 19 Haziran 1325(1909); nr. 299, s. 1.

………………..: "Esnaf Cemiyetleri"; (Şuûn sütunu,Cemiyet-i Umumiye-i Belediyece kabul edilip muamelesi derdest icra bulunan esnaf cemiyetleri hakkında talimattır.); 10 Mayıs 1325(1909); nr. 259, s. 4.

………………..: "Evtâd ve Hasâr"; (Açık Sütunlar, Mali düzensizlikler üzerinde durulmaktadır.); 5 Eylül 1324 (1908); nr. 49, s. 4-5-6.

………………..: "Evvelki Gece Ferruh Tiyatrosu'nda İki Perdelik Patırtılı Komedya"; (Ferruh Tiyatrosu'nda oynanan İki Perdelik Patırtılı Komedya'ya dair.); 21 Şubat 1324(1909); nr. 214, s. 2-3.

………………..: “Fahri Bey’le Mülâkât I”; (Mithat Paşa cinayetiyle ilgili Sultan Aziz merhumun mabeyncisi Fahri Bey’le yapılan mülakatı içerir.); 11 Haziran 1325(1909); nr. 291, s. 2.

………………..: “Fahri Bey’le Mülakat -II-”; (Mithat Paşa hakkında yapılan mülakatı içerir.); 12 Haziran 1325(1909); nr. 292, s. 2.

………………..: “Fas Ahvâli”; (Siyâsiyyât-ı Mühimme-i Hâriciyye, Özellikle Almaya’nın dâhil olduğu Fas’taki gelişmeler ele alınmaktadır.); 13 Eylül 1324 (1908); nr. 57, s. 5.

………………..: “Fausto Zonaro”; (biyografi, İstanbul’a gelen genç ressam Fausto Zonaro’ya yer vermektedir.); 1 Haziran 1325(1909); nr. 281, s. 2.

………………..: “Fedâkârân Millet Meselesi ve İthâmnâme”; (Fedâkârân Millet Meselesi ile ilgili Ahmet Hamdi ile telgraf me’murlarından Kazım hakkında verilen ithâmnâme suretini içerir.); 25 Şubat 1324(1909); nr. 218, s. 3-4.

………………..: “Fena İdare Devletleri Mahveder”; (Öğretmiyoruz-Öğreniyoruz, Neler Bilmeliyiz Sütunu,Kötü yönetimin yol açacağı olumsuzluklar üzerinde durmaktadır.); 6 Eylül 1324 (1908); nr. 50, s. 5-6.

………………..: “Figaro’dan”; (gazeteler-ecnebi); 19 Temmuz 1324(1908); nr: 1, s. 4.

………………..: “Filibe Muhâbir-i Mahsûsamızdan”; (Filibe’de son günlerde Bulgar ordusunun Avusturya’dan çektiği harp mühimmat vagonlarının Sırp hükümeti tarafından tevkif edildiği şayiaları üzerinde durulmaktadır.); 30 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 102, s. 3-4.

………………..: “Fransa Matbûâtı ve Genç Türkiye”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Sultan Mehmet Han sonrası Genç Türklerin siyasi durumuna dair Fransız matbuatından değerlendirmeyi içerir.); 10 Mayıs 1325(1909); nr. 259, s. 1-2.

………………..: “Galata Saray’ı Vak’âsı”; (İstanbul’da sokakta yaşanan bir olayı iki Rum gazetesinin nasıl farklı verildiğine değinilen haberde bazı Rum gazetelerinin kötü amaçları ortaya konuyor.); 13 Mart 1325(1909); nr. 234, s. 1.

………………..: “Garâib-i Nizâmiye”; (Açık Sütunlar, “Bir Kar’i”); 20 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 92, s. 3.

………………..: “Garazkârlar Nasıl Meydana Çıkıyor-Bir Levha-i İbret-”; (Refik Bey’in vefatı dolayısıyla İttihat ve Terakki Fırkası azalarının Nazım Paşa’yı önerirken İkdam’ın öncülüğünde Ahrar Fırkası’nın ise Ali Kemal’i önermesi üzerinde durulmaktadır.); 25 Şubat 1324(1909); nr. 218, s. 3.

………………..: “Garîb Bir Hâlet-i Rûhiyye”; (İkdam gazetesinin; içinde Kamil Paşa’nın düşürülmesi aleyhinde beyan veren kısmı sütunlara taşımasına dair.); 22 Şubat 1324(1909); nr. 215, s. 2-3.

………………..: “Garip Bir Cereyân-ı Efkâr”; (Jamanak gazetesinin Ermeniler meselesine dair değerlendirmesi ele alınmakta ve matbuatın görevleri üzerinde durulmaktadır.); 31 Mayıs 1325(1909); nr. 280, s. 2-3.

………………..: “Gâye-i Devlet”; (Neler Bilmeliyiz Sütunu, Öğretmiyoruz, Öğreniyoruz, Devlet bir vasıta mıdır?-Gaye midir?-Ne dereceye kadar vasıtadır?-Gaye-i devlet hakkında yanlış fikirler-Gaye-i hakîki-i devlete dair değerlendirmeleri içerir.); 20 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 92, s. 3.

………………..: “Genç Türkiye’nin İstikbâli”; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye); 15 Mayıs 1325(1909); nr. 264, s. 2.

………………..: “Genç Türkler ve Avrupa”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, “La-Türkî gazetesinin neşreylediği bir makaledir ki kayd-ı ihtiyât ile bir veche âtı tercüme ve iktibas ediyoruz.”); 13 Mayıs 1325(1909); nr. 262, s. 2.

………………..: “Gençlerde Çalışmak İhtiyacı ve Hükûmet”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye); 28 Mayıs 1325(1909); nr. 277, s. 2.

………………..: “Gençlerde Çalışmak İhtiyâcı”; (Gençlere yönelik çalışma imkânlarının oluşturulması için hükümete ve fabrika sahiplerine çağrıda bulunulmaktadır.); 17 Haziran 1325(1909); nr. 297, s. 2.

………………..: “Girit Ahvâli”; (Girit’in Yunanistan’a ilhakının ilanından sonra teşekkül eden hükûmet-i icraiyyenin -ilhakı katiyyen ve resmen

protesto etmiş olması- unsur-ı İslama reva gördüğü baskıların gittikçe arttığına dair.); 10 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 172, s. 2-3.

………………..: "Girit Ahvâli-Girit Muhâbir-i Mahsûsâmızdan"; (Girit'in Yunanistan'a ilhakı keyfiyeti Giritlilerin âmâl ve mesâisine rağmen gayr-i kâbil husûs olduğu anlaşıldığı dakîkadan itibâren Girit hükümetiyle beraber Girit ahâlisi de hatt-ı hareketlerini ta'dîl eylemekten aslâ tehâşi etmemişlerdir.); 7 Şubat 1324(1909); nr. 200, s. 4.

………………..: "Girit Hakkında Konferans"; (La-Türkî gazetesinden); 6 Haziran 1325(1909); nr. 286, s. 3.

………………..: "Girit Hakkında"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Atina efkârının Girit meselesindeki yaklaşımına dair.); 24 Mayıs 1325(1909); nr. 273, s. 2.

………………..: "Girit Hakkında"; (Şikâyetler Sütunu); 27 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 99, s. 2.

………………..: "Girit Mes'ele-i Muakkadesi"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Tan gazetesi başmakalesinden); 3 Haziran 1325(1909); nr. 283, s. 2.

………………..: "Girit Mes'elesi ve Devletlerin Mesleği"; ("Tımes'ın Hanya muhabir-i mahsûsu 16 Haziran tarihiyle âtîdeki telgrafnameyi keşîde eylemiştir." açıklamasıyla.); 9 Haziran 1325(1909); nr. 289, s. 2.

………………..: "Girit Mes'elesi ve Devletlerin Mesleği"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, "18 Haziran tarihiyle Viyana'dan Tımes gazetesine yazılıyor." açıklamasıyla.); 10 Haziran 1325(1909); nr. 290, s. 2.

………………..: "Girit Mes'elesi, Ajanslar Ne Diyor?"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye); 5 Haziran 1325(1909); nr. 285, s. 1-2.

………………..: "Girit Mes'elesi: Ajanslar Ne Diyor?"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Tan gazatesinden); 2 Haziran 1325(1909); nr. 282, s. 1.

………………..: "Girit Mes'elesi"; (Girit meselesine yönelik Roma, Viyana, Paris ve Londra matbuatının yaklaşımı bildiriliyor.); 22 Mayıs 1325(1909); nr. 271, s. 2.

………………..: “Girit Mes’elesi”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, “Ajanslar ne diyor.” açıklamasıyla.); 11 Haziran 1325(1909); nr. 291, s. 1.

………………..: “Girit Mes’elesi”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Girit meselesi ile ilgili Tımes gazetesinin başmakalesine ve ajanslardan alınan bilgilere yer veriliyor.); 14 Haziran 1325(1909); nr. 294, s. 1-2.

………………..: “Girit Mes’elesi”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Osmanişer Loyd gazetesinden); 29 Mayıs 1325(1909); nr. 278, s. 1.

………………..: “Girit Mes’elesi”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, “Atina’da bulunan Paris Muhâbir-i mahsûsamızdan.” açıklamasıyla); 3 Haziran 1325(1909); nr. 283, s. 2.

………………..: “Girit Mes’elesi”; (Tan gazetesi başmakalesinden); 12 Haziran 1325(1909); nr. 292, s. 2.

………………..: “Girit Meselesi ve Hilmi Paşa’nın Beyânâtı, (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, “İstanbul gazetesi heyet-i tahririyyesinden bir zat evvelki gün Sadrazam Hilmi Paşa ile Girit meselesi hakkında bir mülakat icra eylemiş ve mülakatı gazetesine şu suretle yazmıştır.” açıklamasıyla.); 26 Mayıs 1325(1909); nr. 275, s. 1.

………………..: “Girit Meselesi ve Yunanistan’ın Vaz’iyyeti”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, “Tımes’ın Atina muhabir-i mahsusu 6 Haziran tarihli telgrafnamesinde bir vecheâtı beyân ve mütalaa ediyor.” açıklamasıyla.); 30 Mayıs 1325(1909); nr. 279, s. 1-2.

………………..: “Girit Meselesi: Bir Yunan Meb’ûsunun Mütâlaası”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye); 19 Haziran 1325(1909); nr. 299, s. 1-2.

………………..: “Girit Meselesi: Hükümet-i Osmâniye’nin Teşebbüsâtına İngiltere’nin Cevâbı”; (Tanin Muhâbir-i Mahsûsiyyesi); 20 Haziran 1325(1909); nr. 300, s. 1.

………………..: “Girit Meselesi: Manastırda Kulüblerin İttihâdı”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Girit meselesiyle ilgili ajans ve gazete haberlerine yer veriliyor.); 19 Haziran 1325(1909); nr. 299, s. 2.

………………..: “Girit Meselesi: Yunanistan Hazırlanıyor!”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Girit Meselesiyle ilgili ajans ve gazete haberlerine yer veriliyor.); 19 Haziran 1325(1909); nr. 299, s. 2.

………………..: “Girit Meselesi”; (Girit meselesiyle ilgili Ajans ve gazete haberleri ile “Yunan Tahrîkâtı” başlıklı bir mektuba yer veriliyor.); 15 Haziran 1325(1909); nr. 295, s. 1.

………………..: “Girit Meselesi”; (Girit meselesiyle ilgili ajans ve gazete haberlerine yer veriliyor.); 18 Haziran 1325(1909); nr. 298, s. 1-2.

………………..: “Girit Meselesi”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Tan gazetesinin başmakalesinden.); 23 Mayıs 1325(1909); nr. 272, s. 2.

………………..: “Girit Meselesi”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Tan gazetesinden, Düvel-i Hâmiyye’nin Girit’teki askeri varlığına dair.); 7 Haziran 1325(1909); nr. 287, s. 1.

………………..: “Girit Meselesi”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Girit Meselesiyle ilgili Ajans ve gazete haberlerine yer veriliyor.); 16 Haziran 1325(1909); nr. 296, s. 1.

………………..: “Girit Meselesi”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Girit meselesiyle ilgili ajans ve gazete haberlerine yer veriliyor.); 17 Haziran 1325(1909); nr. 297, s. 1.

………………..: “Girit Meselesi”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye); 20 Haziran 1325(1909); nr. 300, s. 2.

………………..: “Girit Meselesi-Mühim Mülâkâtlar”; (Atina’da bulunan Paris muhabirimizden açıklamasıyla Yunan Hâriciye Nazırı ile yapılmış mülakatı içerir.); 31 Mayıs 1325(1909); nr. 280, s. 1-2.

………………..: “Girit Meselesinin Hâl-i Hâzırâ”; (Nöyye Feraye Prese gazetesinden, “Girit meselesi bugün mühim bir inkılâp karşısında bulunuyor.” açıklamasıyla.); 30 Mayıs 1325(1909); nr. 279, s. 2.

………………..: “Girit Meselesinin Sûret-i Halli İçin Bir Teklif”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Ayan Reis-i Sânîsi Gazi Muhtar Paşa’nın Girit meselesinin suret-i halline ilişkin mütalaasına dair.); 28 Mayıs 1325(1909); nr. 277, s. 2.

………………..: "Girit ve Düvel-i Muazzama"; (La-Türkî gazetesinden, Girit meselesine yönelik bir diplomatın görüşlerine dair.); 22 Mayıs 1325(1909); nr. 271, s. 2.

………………..: "Girit ve Yunanistan"; (Times gazetesi Atina muhabirinin 28 Teşrîn-i Sânî tarihli değerlendirmesini içerir.); 22 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 125, s. 2-3.

………………..: "Girit Vukûâtı"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Tan gazetesinde okunmuştur.); 19 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 91, s. 2.

………………..: "Girit'in Mevkı' Ahdnâmesi"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Girit'le ilgili yaşanan gelişmeler ele alınmaktadır.); 30 Eylül 1324 (1908); nr. 74, s. 1-2.

………………..: "Girit'te Mezâlim"; ("Girit'ten birçok imzalarla aldığımız bir mektupta yazılıyor." açıklamasıyla.); 19 Mayıs 1325(1909); nr. 268, s. 2.

………………..: "Giritlilerle Devletler"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Tımes gazetesinin muhabir-i mahsûsundan alınan telgrafnameyi içerir.); 7 Haziran 1325(1909); nr. 287, s. 1.

………………..: "Gümrük Anbarları"; (Dersaâdet İngiliz Ticaret Odası gazetesinden, İngiliz Ticaret Odası gazetesinden gümrüklerin durumuna yönelik değerlendirme yazısı alıntı yapılmıştır.); 8 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 82, s. 6-7.

………………..: "Gümrüklere Zam"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye); 27 Mayıs 1325(1909); nr. 276, s. 1.

………………..: "Hâdise-i İrticâiyyede Abdülhamit-Ehemmiyetli Bir Mülâkât"; ("Yıldız erkân-ı memurlarından olup Yıldız'da geçen vakâyı' hakkında malumat-ı kâfiyesi olan bir zat ile sûret-i mahsûsada mülakat ederek 31 Mart hadisesinde Abdülhamit'in oynadığı rol hakkında fikrini sorduk, ihtisâsâtını anlamak istedik."); 7 Mayıs 1325(1909); nr. 256, s. 1-2.

………………..: "Hak, Adalet, Kanun"; (Öğretmiyoruz-Öğreniyoruz, Neler Bilmeliyiz Sütunu, Hak, adalet ve kanun kavramları üzerinde durulmuştur); 23 Temmuz 1324 (1908); nr: 5, s. 1.

………………..: “Hakîkat Tahrîf Edilmiş mi?”; (Dünkü Gazeteler, Proodos gazetesinin Beyoğlu vakasıyla ilgili olarak Osmanlı askerlerine yönelik tahkir yazının yanlış tercüme edildiğini beyan etmesine dair.); 18 Mart 1325(1909); nr. 239, s. 1.

………………..: “Hakkı Bey-Yeni Gazete”; (Yeni Gazete muhabrinin Maarif Nazırı Hakkı Bey aleyhinde hukuk müşavirliğinde bulunduğu zamana aid bazı iddialarda bulunması üzerine Hakkı Bey tarafından dava açılacağına dair.); 25 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 128, s. 2.

………………..: “Hakk-ı Hâkimiyet”; (Öğretmiyoruz-Öğreniyoruz, Neler Bilmeliyiz Sütunu, Kanunun önemi üzerinde durulan yazıda kanun yapıcı olan vekillerin seçilirken titizlik gösterilmesi gerektiği üzerinde durulmaktadır.); 01 Ağustos 1324 (1908); nr. 14, s. 2-3.

………………..: “Hakk-ı İctimâ’ Mes’elesi”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Hükümetin resmi yazıyla çıkardığı ‘ictimâ’ ile ilgili eleştirilerde bulunanların bu düzenlemeyi haklı bulmalarına dair.); 16 Şubat 1324(1909); nr. 209, s. 2.

………………..: “Hakk-ı İhtilal”; (Öğretmiyoruz-Öğreniyoruz, Neler Bilmeliyiz Sütunu, Bir milletin hangi durumlarda başkaldırı hakkı olduğuna dair.); 10 Ağustos 1324 (1908); nr. 23, s. 1-2.

………………..: “Hakk-ı Te’lîf Nizâmnâmesi Lâyihası [Dünkü Nüshadan Mâba’d]”; (Maârif Nezâreti tarafından tertip edilen Hakk-ı Te’lîf Lâyiha-i Kânûniye’sini içerir.); 28 Şubat 1324(1909); nr. 221, s. 3.

………………..: “Hakk-ı Te’lîf Nizâmnâmesi Lâyihası”; (Maârif Nezâreti tarafından tertip edilen Hakk-ı Te’lîf Lâyiha-i Kânûniyye’sini içerir.); 27 Şubat 1324(1909); nr. 220, s. 3.

………………..: “Harb Tehlikesi”; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Belgrat kabinesinin beyanname açıklamalarını ve Avrupa başketlerindeki son gelişmeleri içerir.); 14 Şubat 1324(1909); nr. 207, s. 2.

………………..: “Harbiye Nezâreti ve Telgrafçılık”; (Şuûn sütunu, Harbiye Nezâretinin yaptığı çalışmalar belirtilmekte ve nezâretin telgrafçılıkla ilgili yaptığı

düzenlemelerle ilgili bilgilere yer verilmektedir.); 17 Mart 1325(1909); nr. 238, s. 2-3.

………………..: "Harbiye Nezâretine"; (Şikâyetler Sütunu); 26 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 98, s. 1.

………………..: "Harbiyye Nezâretinde Sû-i İsti'mâlât"; (Devr-i sâbıkta Bâb-ı askerîde icrâ edilmiş ve el'ân cezasız kalmış Bâb-ı askerîye bağlı inşaat ambarındaki yolsuzluklara dair.); 11 Mart 1325(1909); nr. 232, s. 1.

………………..: "Hâriciye Nâzırı *[*Paprikof*]* پاپریقوف ile Mülâkât"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Tan gazetesi Sofya muhâbirinin Bulgaristan Hâriciye Nâzırı ile yaptığı mülakatı içerir.); 20 Şubat 1324(1909); nr. 213, s. 2.

………………..: "Hâriciye Nezâretine"; (Şikâyetler Sütunu, İran'la yaşanan mültecîler sorunu üzerinde durmaktadır.); 05 Ağustos 1324 (1908); nr. 18, s. 1.

………………..: "Hâriciyye Nezâreti Tevfîk Paşa Hazretleri'nin Beyânâtı"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Hâriciye Nazırı Tevfîk Paşa'nın Balkanlardaki gelişmeleri ele almak için toplanacak olan konferansın programına yönelik değerlendirmelerine yer verilmektedir.); 4 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 78 s. 2-3.

………………..: "Hasbihâl-i Matbûât"; (Sabah gazetesinin matbuatla ilgili değerlendirmeleri ele alınmaktadır.); 18 Mayıs 1325(1909); nr. 267, s. 2.

………………..: "Hastahânelerimiz"; (Hastanelerdeki sağlık ve diğer koşullarınının yetersizliğine değinilen yazıda belirtilen eksikliklerin giderilmesi için bir düzenleme getirilmesi gerektiği üzerinde durulmaktadır. "Bir Doktor"); 5 Şubat 1324(1909); nr. 198, s. 4.

………………..: "Hastahânelerimiz"; (Tanin'in daha önceki hastane koşullarının iyi olmadığına dair yer verdiği yazı sonrası gazeteye konuyla ilgili gönderilen mektubu içerir.); 11 Şubat 1324(1909); nr. 204, s. 3.

………………..: "Hey'et-i Vükela Ma'âşâtı"; (Şuûn-dâhili, Hey'et-i Vükela maaşlarının miktarının verildiği yazıda maaşların yüksekliği eleştirilmektedir.); 11 Ağustos 1324 (1908); nr. 24, s. 3.

………………..: "Hey'et-i Vükelâ'nın Programı"; (Kabinenin dâhili ve harici meselelerde takip edeceği mesleğe yönelik değerlendirmeleri içerir.); 12 Mayıs 1325(1909); nr. 261, s. 2.

………………..: "Heyet-i Vükela Hakkında"; (İkdam gazetesinden); 19 Temmuz 1324(1908); nr: 1, s. 4.

………………..: "Hicâz Hattı Hakkında"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Hicaz Demiryolu'ndaki asayiş sorunlarının çözümü için yapılması gerekenler verilmiş ve hükümetin çözüm için atacağı adımlar gösterilmiştir. "Bir Asker"); 21 Mart 1325(1909); nr. 242, s. 3.

………………..: "Hidiv-i Mısır"; (Hidiv-i Mısır Abbas Hilmi Paşa'nın İstanbul'da bulunmasına dair.); 1 Haziran 1325(1909); nr. 281, s. 1.

………………..: "Hilâfet ve İslâmiyet"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, 18 Mayıs tarihli "Debâ" gazetesinden, "Hilâfet, İslamiyetin müessesât-ı âliye ve mühimmesinden birini teşkil eyler; İslamiyet bütün Müslümanların gıdâ-yı manevilerini teşkîl eyler..."); 9 Mayıs 1325(1909); nr. 258, s. 1-2.

………………..: "Hilmi Paşa Kabînesi"; (Deba gazetesinin 11 Mayıs tarihli nüshasınında bu ser-levha ile münderiç mektubun muhteviyâtı şâyân-ı dikkat görülmüş olduğundan bir veche âtı iktibâs olunmuştur.); 4 Mayıs 1325(1909); nr. 253, s. 2-3.

………………..: "Hukûk-ı Tabî'iyye"; (Hukûk-ı Tabî'iyye ifadesinin kullanılmaması gerektiğine ve toplum olarak hak aramanın en insani bir davranış olduğuna dair.); 24 Temmuz 1324 (1908); nr: 6, s. 2.

………………..: "Hükûmet Bankası"; (La-Turkî gazetesi Meclis-i Mebûsân'da müzâkere edilen 1908 istikrâzına müteallik kânûn lâyihasından münâsebet getirerek bir makale neşretmiştir.); 8 Şubat 1324(1909); nr. 201, s. 3.

………………..: "Hükûmet-i Osmâniyye'nin Teşebbüsâtı"; (Tanin'in Müstahberât-ı Husûsiyyesi); 16 Haziran 1325(1909); nr. 296, s. 1.

………………..: "Hükûmet-i Seniye ve Karadağ"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliye); 3 Eylül 1324 (1908); nr. 47, s. 2.

………………..: “Hükûmet-i Seniyye ile Avusturya ve Macaristan Hükûmeti Beyninde Tanzîm ve İmza Olunan Protokoldür”; (Hükûmet-i Seniyye ile Avusturya ve Macaristan hükûmeti beyninde tanzîm ve imza olunan protokolün maddelerini içerir.); 17 Şubat 1324(1909); nr. 210, s. 1.

………………..: “Hürriyet... Matbuat?”; (Şikâyetler Sütunu); 30 Eylül 1324 (1908); nr. 74, s. 4.

………………..: “Hürriyet-i Matbûât”; (Öğretmiyoruz-Öğreniyoruz, Neler Bilmeliyiz Sütunu, Hür bir gazeteciliğin gerekliliği üzerinde durmaktadır.); 30 Ağustos 1324 (1908); nr. 43, s. 2.

………………..: “Hürriyyet-i Matbûât Tehlikede mi?”; (Dünkü Gazeteler, Osmanişer Loyd’un Beyoğlu vakası nedeniyle yabancılar tarafından çıkarılan gazeteler hakkında Meclis-i Mebûsân’da yapılan görüşmelerde tenkitlerin çoğalmasından kaygılanması ele alınıyor.); 18 Mart 1325(1909); nr. 239, s. 1.

………………..: “Irak ve Islahât”; (Irak vilayetindeki geçmişten bugüne gelişmelere değinilen yazıda son siyasi gelişmelerle vilayetin durumu ortaya konulmaktadır.); 17 Ağustos 1324 (1908); nr. 30, s. 2-3.

………………..: “Irak Vesâit-i Nakliyesi”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Tımes’in Bağdat muhâbir-i mahsûsunun 20 Nisan tarihli ve ‘Devr-i Meşrûtiyyette Bağdat Ahvâli’ ser-levhasıyla bir makaleden alıntıdır.); 28 Mayıs 1325(1909); nr. 277, s. 2.

………………..: “Islâhât-ı Adliye”; 14 Haziran 1325(1909); nr. 294, s. 1.

………………..: “Islâhât-ı Adliye”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Islahat-ı adliyeye dair meşâhir-i erbâb-ı hukuktan bir zât-ı muhteremin kaleme aldığı muhtıra ehemmiyet-i fevk-al-âdesi derc edilmiştir.); 31 Mart 1325(1909); nr. 252, s. 2.

………………..: “Izâa-i Evkât Etmenin Zararları”; (Tan gazetesinin başmakalesinden, Balkan buhranının çözümünün geciktiğine vurgu yapılan yazıda hükümetlerin bu tavrının Avrupa’yı vahim ve mühlik uçurumlara sevk edeceği vurgusu yapılmaktadır.); 19 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 152, s. 3-4.

………………..: "İ'tilâf Muhtemel"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Sırbistan'ın Avusturya ile sorununun çözümünü düvel-i muazzamaya bırakmasına ve asker terhisiyle ilgili teminat verilmesine dair.); 11 Mart 1325(1909); nr. 232, s. 2.

………………..: "İ'tizâr"; (Hâlide Sâlih Hânım Efendi'nin dünkü makâlesinde dördüncü sahîfenin ilk sütûnunun dördüncü satırında "muvaffak" yazılacağı yerde "mûnis" ve ikinci sütûnunda son cümlede "hedefine" dizileceği yerde "hizmetine" tertîb edilmiş olmakla tashîh olunur.); 30 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 133, s. 2.

………………..: "İâne-i Milliye"; (Tanin'in 23 Temmuz 1324 tarihli 5. sayısında Hüseyin Cahit imzasıyla ilan ettiği yardımlaşma çağrısına destek verenlere yer verilmiştir.); 24 Temmuz 1324 (1908); nr: 6, s. 1.

………………..: "İâne-i Milliye"; (Tanin'in 23 Temmuz 1324 tarihli 5. sayısında Hüseyin Cahit imzasıyla ilan ettiği yardımlaşma çağrısına destek vereceğini söyleyen Zeki Paşa'nın vereceği yardım üzerinde durulmaktadır.); 26 Temmuz 1324(1908); nr: 8, s. 1.

………………..: "İane-i Milliye"; (Ali Kemal Bey'in padişahtan aldığı dört yüz elli lirayı iane-i milliye namına Bank-ı Osmanî'ye yatırması Tanin tarafından teklif ediliyor.); 25 Temmuz 1324(1908); nr: 7, s. 2.

………………..: "İctimâ'lar Yeni Gazete'nin Telâşına Sebeb Ne İmiş!"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Kabinenin çıkardığı ictimâ'larla ilgili resmi yazısını Yeni Gazete'nin değerlendirmesine yer veriliyor.); 15 Şubat 1324(1909); nr. 208, s. 1.

………………..: "İdâre-i Sâbıka Rezaletlerinden"; ("El-ma'lûm Nezâket-i İmzâya Ne Hâcet"); 20 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 123, s. 2.

………………..: "İhtar"; (Tanin'in sayfa sayısını artıracağına, yazar kadrosunu genişleteceğine ve yapacağı tercümelere dair.); 1 Eylül 1324 (1908); nr. 45, s. 1.

………………..: "İhtâr"; (Tanin'in Avrupa'dan yeni sipariş ettiği baskı harfleriyle birlikte gazetenin düzenleneceğini ve dört sahife olarak intişar edileceği bildiriyor.); 18 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 90, s. 1.

………………..: "İkdam'a İkinci Cevab"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Paris Muhâbir-i Mahsûsamızdan, Mali düzenlemelerle ilgili İkdam gazetesine cevap yazısıdır.); 23 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 95, s. 2.

………………..: "İkdâmın Keşf-i Nikâbı"; (İkdam gazetesi ile Tanin arasında gazetelerin basımı ve Proodos gazetesiyle olan münasebetine yönelik tartışmaları içerir. "Tophâne Terakkî-i San'at Cemiyet-i Osmâniyesi"); 10 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 113, s. 1-2.

………………..: "İki Mes'ele-i Mühimme"; (12 Şubat Efrenci tarihiyle Mısır muhâbir-i mahsûsası yazıyor, Gazi Muhtar Paşa ile Sadrazam Kamil Paşa arasında zuhûr eden ihtilaf sebebiyle komiserlik evrâkının talep edilmesine dair.); 4 Şubat 1324(1909); nr. 197, s. 1-2.

………………..: "İki Mühim Nokta: Bulgaristan'ın Tehdîdi"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Bulgaristan'ın Osmanlı Devleti'ne çektiği notayı içerir.); 12 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 145, s. 1.

………………..: "İki Yüzden Ziyâde"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Balkanlardaki karışıklıkların ertesinde Osmanlı devletinin yürüttüğü müzakerelere ve Kamil Paşa hükümetinin geride bıraktığı sorunlara dair.); 28 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 131, s. 1.

………………..: "İmparator Jozef'e"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye); 28 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 131, s. 2.

………………..: "İmparatorun İfâdâtına Dâir"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Alman imparatorunun Dehli Telgraf gazetesince neşredilen beyanına dair.); 21 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 93, s. 2.

………………..: "İngiliz Balkan Komitesi'nin Bir Mektûbu"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Balkan Komitesi reisinin refîkası tarafından Tımes gazetesine göndermiş olduğu mektûbu içerir.); 10 Şubat 1324(1909); nr. 203, s. 2.

………………..: "İngiltere Sefiri"; (Servet-i Fünun gazetesinden); 19 Temmuz 1324(1908); nr: 1, s. 4.

………………..: “İngiltere’de Asâkir-i Beriyye Mes‘elesi”; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, İngiltere’de askeri düzenlemelerin gerekliliğine dair.); 16 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 119, s. 2.

………………..: “İntihâb Vekâlet Kelimesiyle Ne Dereceye Kadar Tefsîr Olunabilir?”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, İstanbul Meb’ûsu Refik Bey’in vefatı nedeniyle boş kalan a’zâlık için Meclis-i Mebûsan’ın verdiği karar ele alınıyor.); 11 Mart 1325(1909); nr. 232, s. 1-2.

………………..: “İntihâbât Sandığı-İttihâdın Lüzûmu”; (karikatür); 28 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 131, s. 1.

………………..: “İntihâbâta Müdâhale”; (Öğretmiyoruz-Öğreniyoruz, Neler Bilmeliyiz Sütunu, Mebûs seçimi esnasında hükümet müdahalesinin yanlışlığı üzerinde durulmaktadır.); 13 Eylül 1324 (1908); nr. 57, s. 6-7.

………………..: “İntihâbâtta Sû-i isti’mâl Olmamak İçin”; (Öğretmiyoruz-Öğreniyoruz, Neler Bilmeliyiz Sütunu, Seçimlerin gizli oy kullanılarak yapılması gerektiği üzerinde durulmaktadır.); 21 Ağustos 1324 (1908); nr. 34, s. 2.

………………..: “İntihâbda İki Derece”; (Öğretmiyoruz-Öğreniyoruz, Neler Bilmeliyiz Sütunu, Köylülerin meclise üye seçmesi durumunda oluşacak olumsuzluklara değinilen yazıda iki dereceli seçimin sağlıklı olacağı vurgulanmaktadır.); 25 Ağustos 1324 (1908); nr. 38, s. 1-2.

………………..: “İran Ahvâli”; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye); 1 Haziran 1325(1909); nr. 281, s. 2.

………………..: “İran Ahvâli”; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye); 8 Mayıs 1325(1909); nr. 257, s. 3.

………………..: “İran Ahvâli”; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye); 9 Mayıs 1325(1909); nr. 258, s. 3.

………………..: “İran Ahvâli”; (İran’la yaşanan siyasi olaylara dair.); 7 Eylül 1324 (1908); nr. 51, s. 7

………………..: “İran Ahvâli”; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Efrenci Mayıs 30 tarihiyle Tahran’dan Times gazatesine yazılıyor.); 22 Mayıs 1325(1909); nr. 271, s. 3.

………………..: “İran Ahvâli”; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, “Tahrandan 31 Mart tarihiyle Tımes gazetesine yazılıyor.” açıklamasıyla.); 23 Mayıs 1325(1909); nr. 272, s. 2.

………………..: “İran Ahvâline Dâir”; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye); 21 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 93, s. 2.

………………..: “İran İgtişâşâtı ve Bahtiyârilerin Harekâtı!”; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Tımes gazetesinin Tahran muhabirinden alınan telgrafa dair.); 13 Haziran 1325(1909); nr. 293, s. 2.

………………..: “İran İgtişâşı”; (Tımes gazetesinden); 6 Haziran 1325(1909); nr. 286, s. 3.

………………..: “İran Kânûn-i Esâsî’si be İntihâb Kânûn-nâmesi Müşkîlâtı”; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye); 2 Haziran 1325(1909); nr. 282, s. 4.

………………..: “İran Mes’ele-i Hudûdiyyesi Sûret-i Tesviye”; (İran sınırındaki olaylar nedeniyle yaşanan gelişmeler ele alınmaktadır.); 18 Ağustos 1324 (1908); nr. 31, s. 1.

………………..: “İran Meşrûtiyet-perverânı ve Ahmet Rıza Bey”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye); 4 Haziran 1325(1909); nr. 284, s. 1.

………………..: “İran Vak’ası”; 3 Haziran 1325(1909); nr. 283, s. 1.

………………..: “İrtihâl ve Teessüf”; (Meclis-i Mebûsân’ın Adliye Nâzırı Manyâsı-zâde Refik Bey’in vefatına ve biyografine yer verilmektedir.); 21 Şubat 1324(1909); nr. 214, s. 1.

………………..: “İslavlar ve Bosna’nın İlhâkı”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye); 21 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 93, s. 2.

………………..: “İsmail Kemal ve Hâdise-i İrticâ’”; (Berat Mebusu İsmail Kemal Bey’in hadise-i irticadaki ilgisine dair.); 25 Mayıs 1325(1909); nr. 274, s. 2-3.

………………..: “İstikrâz Mes’elesi”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Tanin’in istikraz meselesiyle ilgili olarak vükelaya ve Bank-ı Osmânî’ye yönelik eleştirilerinin yankılarına dair.); 26 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 188, s. 1.

………………..: “İstikrâz-ı Milli-i Osmâni”; (Meclis-i Ayan azasından Hammade Paşa tarafından verilen takriri içerir.); 19 Mayıs 1325(1909); nr. 268, s. 1-2.

………………..: “İtalya ile İttifâk-ı Meselles”; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, “Efrenci 15 Mayıs tarihiyle Roma’dan Times gazetesine yazılıyor.”); 9 Mayıs 1325(1909); nr. 258, s. 2-3.

………………..: “İtalya ve Şark”; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Roma’dan Tan gazetesine yazılıyor.); 28 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 131, s. 2.

………………..: “İtalya’da Avusturya Aleyhine Nümâyişler”; (İtalya’nın birçok yerinde ve Polonya’da Avusturya aleyhinde yapılan gösteriler ve gösterilerin mahiyeti üzerinde durulmaktadır.); 19 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 122, s. 1.

………………..: “İtalya-Rusya İ’tilâfı”; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Roma’dan Tan gazetesine yazılıyor.); 28 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 131, s. 1-2.

………………..: “İtilâf İçin”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye); 5 Haziran 1325(1909); nr. 285, s. 2.

………………..: “İttifâk-ı Meselles Hakkında İtalyanların Hissiyâtı”; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, “Bazı İtalyan diplomatları, müdâfa-i milliye emrinde İtalya’nın peyderpeyi fazla masârıfa dûçâr olduğu takdirde ittifakın lazım ve faideli olup olmayacağını mevzû’ bahs etmek fikrinde görünüyorlar.”); 9 Mayıs 1325(1909); nr. 258, s. 3.

………………..: “İttifâk-ı Meselles ve İtalya”; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, “Roma’da 16 Mayıs tarihiyle Tan gazetesine yazılmıştır: İtalya matbuatının beyan ve imparatorlar arasındaki idare-i ikdâhın teyîd edildiği Avusturya ve İtalya mukâreneti mahâfil-i siyasiyede hüsn-i telakki edilmektedir.”); 8 Mayıs 1325(1909); nr. 257, s. 2.

………………..: “İzmir’de Etnik-i Eterya Şubesi”; 18 Haziran 1325(1909); nr. 298, s. 1.

………………..: “Jakobenler”; (İdare-i sâbıka ile İttihat ve Terakki Cemiyeti aleyhinde bulunmak üzere tahrîk ve i’fâl edilen Avrupa gazetelerinde İttihat ve Terakki Cemiyeti a’zalarına “jakoben” denilmesine dair.); 12 Şubat 1324(1909); nr. 205, s. 3.

………………..: "Julia Sezar"; (Halide Edip'in Shakespeare'den tercüme ettiği Julia Sezar'ın oynanacağına dair.); 25 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 128, s. 4.

………………..: "Kâmil Paşa Kabînesi Meclîs-i Mebûsân Önünde"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye -II-, Kâmil Paşa Kabînesi'ne yönelik eleştirilerini içermektedir.); 26 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 129, s. 1-2.

………………..: "Kâmil Paşa Kabînesi Meclîs-i Mebûsân Önünde"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Ne idare-i meşrutiyet ne de idare-i müstebide kabinesi olduğu belirtilen yazıda Kâmil Paşa Kabînesi'ne yönelik eleştiriler söz konusudur.); 25 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 128, s. 1-2.

………………..: "Kamil Paşa Kabînesinin Sükûtu ve Avrupa'daki Te'sîri"; (Kamil Paşa Hükümetinin mevki'-i iktidârdan düşmesinin Avrupa matbûâtında nasıl ele alındığına dair.); 4 Şubat 1324(1909); nr. 197, s. 2.

………………..: "Kâmil Paşa'nın Sükûtu"; (Tan gazetesinin 15 Kanun-i sânî-i efrenci tarihli başmakalesinden alıntıdır, Kamil Paşa'nın istifa etmek zorunda kaldığı sürece dair.); 6 Şubat 1324(1909); nr. 199, s. 2.

………………..: "Kamil Paşa'nın Sükûtu"; (Tımes gazetesinin yanında diğer gazetelerin siyasi gelişmelerimize ve özellikle Kamil Paşa'nın sükûtuna dair neşriyatına yer veriliyor.); 22 Şubat 1324(1909); nr. 215, s. 3.

………………..: "Kânûn-i Esâsî Ta'dîlâtı"; (Muaddil Kânûn-i Esâsî'nin birinci müzakeresinde bazı noktaların değişikliğine dair.); 22 Mayıs 1325(1909); nr. 271, s. 2.

………………..: "Kara Bayramlar-Filibe Muhâbir-i Mahsûsamızdan"; (Bayramın Filibe'de hangi güçlüklerle geçtiğine değinilen yazıda Bulgarların Filibeli Müslümanlara özellikle ramazan ve bayramlarda uyguladıkları şiddetlere değinilmektedir.); 29 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 160, s. 3-4.

………………..: "Karadağ Prensinin Nutku"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Belgrat'tan Tan gazetesine yazılıyor.); 22 Mayıs 1325(1909); nr. 271, s. 2.

………………..: "Karadağ'ın Beyânâtı"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Karadağ'ın Avusturya-Macaristan ile doğrudan doğruya müzakerelere gireceği ve Sırbistan'la hareket etmeyeceğine dair.); 22 Şubat 1324(1909); nr. 215, s. 2.

………………..: "Katil Kimdir?-Feth-i Meyyit Niçin Yapılmıyor?"; (Şuûn sütunu, Serbesti gazetesi başmuharriri Hasan Fehmi Bey'e yönelik suikastın açıklığa kavuşturulması için otopsi yapılması gerektiğine olayla ilgili diğer gelişmelere yer veriliyor.); 30 Mart 1325(1909); nr. 251, s. 3.

………………..: "Katil Kimdir?"; (Hasan Fehmi Bey'in katilinin bulunmasına yönelik yürütülen tahkikatın sonuçları verilmektedir.); 27 Mart 1325(1909); nr. 248, s. 3.

………………..: "Kavala'dan Mektûb: Tütün Zirâati-Reftiye ve Mürûriye Resmi Bu Resmin Fâide ve Muzırları"; (Balkanlarda tütün zirâati yapanlarla ilgili olarak geçiş ve gümrük vergisi düzenlemelerinin fayda ve zararları üzerinde durulmaktadır.); 5 Mart 1325(1909); nr. 226, s. 3-4.

………………..: "Kav-Kibrit İnhisârı"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye); 20 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 92, s. 2-3.

………………..: "Kazablanka Hâdisesi"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Tan gazetesinin Kazablanka hadisesine dair değerlendirmesi ile mahkeme kararıyal ilgili Alman efkârının fikrine dair.); 16 Mayıs 1325(1909); nr. 265, s. 1.

………………..: "Keşof Efendi Hâdisesi-Bir Ziyâfet Netîcesi"; (Umûr-ı Mühimme-i Siyâsiyye, Keşof Efendi Hâdisesi ile Bulgarlarla yaşanan gelişmeler ele alınmaktadır.); 10 Eylül 1324 (1908); nr. 54, s. 2.

………………..: "Keşof Efendi Hadisesi"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliye); 4 Eylül 1324 (1908); nr. 48, s. 1.

………………..: "Keşof Efendi Hadisesi"; (Mesâil-i Mühimme-i Dahiliyye, Keşof Efendi'nin Sofya'da gazeteye gönderdiği telgraf üzerine değerlendirmelerde bulunmaktadır.); 6 Eylül 1324 (1908); nr. 50, s. 3.

………………..: "Keşof Efendi Hadisesi"; (Mesâil-i Mühimme-i Dahiliyye, Keşof Efendi hadisesi ile ilgili gelişmeler ele alınmaktadır.); 6 Eylül 1324 (1908); nr. 51, s. 1-2.

………………..: "Keşof Efendi Hâdisesi"; (Siyâsiyyât-ı Mühimme-i Hâriciyye, Keşof Efendi hâdisesi dolayısıyla ortaya çıkan siyasi gelişmeler üzerinde durulmaktadır.); 12 Eylül 1324 (1908); nr. 56, s. 3-4.

………………..: "Kışlamızda Tedrîsât"; (Açık Sütunlar, Kışlalarda eğitime ağırlık verilmesinin önemine dair. "Bir Kar'i"); 22 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 94, s. 3.

………………..: "Koca Kahbe"; (İkdam yazarı Münir'in Kamil Paşa'yı eleştirip, Hilmi Paşa'yı methetmesine dair.); 22 Şubat 1324(1909); nr. 215, s. 3.

………………..: "Koleraya Dâir"; (Açık Sütunlar, Rusya'daki kolera salgınının Erzurum'da da görülmesine dair. "Operatör Doktor"); 19 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 91, s. 3.

………………..: "Konferans Hakkında Avusturya ve Rusya'nın Nokta-i Nazarları"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, 27 Kânûn-ı Evvel tarihli Viyana'dan alınan telgrafta Viyana ile Petersburg arasında konferans programına dair yakınlaşmanın olduğu verilmektedir.); 17 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 150, s. 2.

………………..: "Konferans Programı"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye); 19 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 91, s. 2.

………………..: "Konferans Toplanacak mı?"; (Tan gazetesinin başmakalesinden, Bulgaristan ile Osmanlı hükümeti arasındaki i'tilaf sürecinde konferansın neye hizmet edebileceğine dair.); 27 Mart 1325(1909); nr. 248, s. 4.

………………..: "Konferansın Programı Hakkında"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Konferansın Programı Hakkında gazete muhabirlerinden elde edilen bilgileri içerir.); 10 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 84, s. 1-2.

………………..: "Konferansın Programına Hükûmet-i Osmâniye'nin Cevâbı"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye); 19 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 91, s. 1.

………………..: “Kont *[*Dizolvelski’nin*]* دیزوولسکینك Duma Meclisinde Îrâd Eylediği Nutk-u Mühim”; (Kont’un 25 Kânûn-ı Evvel tarihinde Duma Meclisinde îrâd ettiği nutka dair.); 14 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 147, s. 3-4.

………………..: “Kont Forgah Tarafından İ’tâ Olunacak Cevâbın Te’hîri”; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Nöyye Feraye Prese’den, Sırbistan’ın notasına karşılık Avusturya ve Macaristan’ın cevabının neden geciktiği üzerinde durulmaktadır.); 10 Mart 1325(1909); nr. 231, s. 2-3.

………………..: “Konya Ovası’nın İskâsı-Nâfia Nezâretinin Nazar-ı Dikkatine”; (Şikâyetlerimiz Sütunu); 10 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 172, s. 1.

………………..: “Köprü!”; (Şikâyetkermiz Sütunu); 14 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 176, s. 1.

………………..: “Kraliçe Margo”; (Alexandre Dumas’ın Kraliçe Margo adlı romanının tefrikası.); 9 Haziran 1325(1909); nr. 289, s. 3, 10 Haziran 1325(1909); nr. 290, s. 3, 11 Haziran 1325(1909); nr. 291, s. 3, 12 Haziran 1325(1909); nr. 292, s. 3, 13 Haziran 1325(1909); nr. 293, s. 3, 14 Haziran 1325(1909); nr. 294, s. 3, 15 Haziran 1325(1909); nr. 295, s. 3, 16 Haziran 1325(1909); nr. 296, s. 3, 17 Haziran 1325(1909); nr. 297, s. 3, 18 Haziran 1325(1909); nr. 298, s. 3, 19 Haziran 1325(1909); nr. 299, s. 3, 20 Haziran 1325(1909); nr. 300, s. 3,

………………..: “Levânt Herald ve Mösyö Miçi”; (Açık Sütunlar, Levânt Herald gazetesi sahibi Mösyö Miçi’nin (Mizzi) dâhili politikalara karışması ve yıkıcı siyaset gütmesine dair.); 18 Şubat 1324(1909); nr. 211, s. 2.

………………..: “Levant Herald Hâlâ Söyleniyor”; (Levant Herald sahibi Miçi(Mizzi)’nin yeni vesikalar ortaya koyacağını söylemesine değinilen yazıda bunun onlara karşı oluşan olumsuz yargıyı değiştirmeyeceğine aksine pekiştireceğine değinilmekte ve Miçi (Mizzi) ile İzzet Bey ilişkisinin açığa çıkmasında etkili olan Proodos’un telaşlandığına değinilmektedir.); 10 Mart 1325(1909); nr. 231, s. 1.

………………..: “Londra’da *[*Milovanovic*]* میلووانوویج He’yeti”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Tan gazetesinden, Sırbistan Hâriciye Nâzırının memuriyetine dair.); 21 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 93, s. 1.

………………..: "Londra'da Sanâyi' İslâmiyye Sergisi"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Londra'da tertip olunarak dün küşâd olunan Sanâyi' İslâmiye Sergisi'nde sâbık İngiltere Hâriciye Nâzırının irad ettiği nutkun tercümesidir.); 18 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 90, s. 2.

………………..: "Ma'hud İzzet Firâri midir? Memur mudur?"; (Şikâyetler Sütunu); 21 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 93, s. 1.

………………..: "Ma'zûliyyet Maaşları"; (Kamil Paşa hükümeti döneminde Maliye Nazırlığının Ziya Paşa'ya verdiği yüksek maaşın tetkikine dair.); 27 Şubat 1324(1909); nr. 220, s. 1.

………………..: "Maâş Meselesi"; (Şikâyetler Sütunu); 6 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 109, s. 1

………………..: "Mabeyn Baş Kitâbeti ve Sefâretler"; (Şikâyetlerimiz Sütunu, Mabeyn Baş Kâtipliği ile elçilik arasındaki şifreli telgraf çekilmesine yönelik değerlendirmeleri içerir.); 26 Ağustos 1324 (1908); nr. 39, s. 1-2.

………………..: "Macaristan'da Buhrân-ı Siyasi"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Budapeşte'den bildiriliyor.); 22 Mayıs 1325(1909); nr. 271, s. 2-3.

………………..: "Maden Nezâretine"; (Şikâyetlerimiz Sütunu); 29 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 191, s. 1.

………………..: "Madenlerimiz"; (Madenlerin işletilmesi ile ilgili Maden Nizamnamesi ve buna ilişkin tartışmalar hakkında değerlendirmeler yapılmaktadır. "Bir Madenci"); 17 Eylül 1324 (1908); nr. 61, s. 7-8.

………………..: "Mahmut Şevket Paşa Hazretlerinin Beyânâtı"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Hareket Ordusu komutanı Mahmut Şevket Paşa ile Osmanişer Loyd gazetesinin yaptığı mülakata yer verilmiştir.); 23 Mayıs 1325(1909); nr. 272, s. 2.

………………..: "Mahmut Şevket Paşa'nın Beyânâtı"; (Tan gazetesi muhabirinin yaptığı mülakattaki beyanatı verilmektedir.); 12 Haziran 1325(1909); nr. 292, s. 1.

………………..: "Mahsûb Muâmelesi"; (Tanin'in daha önceki sayılarında "Ne Dolaplar Dönüyor" isimli neşriyatında Harbiye Nezâretindeki

yolsuzluklarla ilgili yazılar dolayısıyla konuyla ilgili mektubu içerir. "İmza Mahfûzdur"); 17 Mart 1325(1909); nr. 238, s. 4.

………………..: "Makâle-i Sıhhıye"; (Tifo hastalığının tehlikesi üzerinde duran yazar hastalıktan korunma ile yayılma tehlikesini önleme yolları üzerinde durmaktadır. "Karî'lerinizden Bir Tabib"); 7 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 140, s. 3-4.

………………..: "Makâm-ı Sadârete"; (Şikâyetler Sütunu); 11 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 114, s. 1

………………..: "Makedonya Giritli Rum Çeteleri"; 18 Haziran 1325(1909); nr. 298, s. 1.

………………..: "Makedonya Mes'elesi"; (Balkanlardaki siyasi gelişmeler değerlendirilmektedir.); 22 Eylül 1324 (1908); nr. 66, s. 3.

………………..: "Makedonya'da Bulgarlar"; 18 Haziran 1325(1909); nr. 298, s. 1.

………………..: "Maliye Nazırı Câvid Bey'le Mülâkât"; 18 Haziran 1325(1909); nr. 298, s. 1.

………………..: "Mâliye Nezâretinde İş Görülüyor"; 19 Haziran 1325(1909); nr. 299, s. 1.

………………..: "Mâliye Nezâretine"; (Şikâyetler Sütunu); 1 Kânnû-ı evvel 1324(1908); nr. 134, s. 1.

………………..: "Maliye Nezâretine-Duyûn-ı Umûmiye ve Bank-ı Osmâni"; (Şikâyetler Sütunu); 20 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 153, s. 1.

………………..: "Matbûât Kongresi"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Fransa'da verilen matbuat kongresi ile ilgili bilgiler verilmektedir.); 14 Eylül 1324 (1908); nr. 58, s. 4.

………………..: "Matbûât-ı Arabiyye Mes'elesi Hakkında"; ("La-Türkî gazetesine, Kelime-tül-hak gazetesi ser-muharriri Vel-Mukattim gazetesi muhabiri İbrahim Nacar Efendi tarafından âtîdeki mektup gönderilmiştir." açıklamasıyla.); 20 Mayıs 1325(1909); nr. 269, s. 2.

………………..: "Mazbata-i Teşekküriye"; (Osmanlı Meclis-i Mebûsan'ında okunan Mazbata-i Teşekküriye'nin suretine yer verilmektedir.); 14 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 147, s. 1.

………………..: "Me'mûreyn ve Zâbıtâ Maâşâtı"; (İlân-ı meşrûtiyetten beri küçük rütbedeki zâbıtânın öteden beri çektikleri sefâlet ve zarûretlerden dolayı maâşlarının şân-ı celîl-i askerîye lâyık bir sûrette düzenlenmesi, hiç olmazsa komşularımız olan Bulgar, Macar zâbıtâlarının maâşâtı derecesine olsun çıkarılmasına dair.); 9 Şubat 1324(1909); nr. 202, s. 2.

………………..: "Meb'ûsların Tahsîsâtı"; (Öğretmiyoruz-Öğreniyoruz, Neler Bilmeliyiz Sütunu, Meb'ûs seçimi ve seçilen meb'uslara para tahsis edilmesi üzerinde durmaktadır.); 20 Ağustos 1324 (1908); nr. 33, s. 1-2.

………………..: "Meclis A'yânı Eski Şûrâ-yı Devlet mi?"; (Şikâyetler Sütunu); 11 Kânnû-ı evvel 1324(1908); nr. 144, s. 3.

………………..: "Meclîs-i A'yân Nasıl Teşkîl Etmeli?"; (Öğretmiyoruz-Öğreniyoruz, Neler Bilmeliyiz Sütunu, Meclis-i A'yân'ın faydalı hale getirilmesi için nasıl şekillenmesi gerektiği üzerinde durmaktadır.); 07 Ağustos 1324 (1908); nr. 20, s. 2.

………………..: "Meclis-i A'yân"; (Şuûn sütunu, 1908 istikraz layihası Meclis-i A'yân tarafından iki reye karşılık ekseriyetin kabul etmesine ve26 Şubat 1324(1909) tarihiyle taraf-ı riyâsetten tezkerenin Sadârete gönderilmesine dair.); 26 Şubat 1324(1909); nr. 219, s. 3.

………………..: "Meclîs-i A'yâna Lüzûm Var mı?"; (Öğretmiyoruz-Öğreniyoruz, Neler Bilmeliyiz Sütunu, Meclis-i A'yân ile İngiliz Lordlar kamarası karşılaştırarak Meclis-i A'yân'ın rolünü ele almaktadır.); 06 Ağustos 1324 (1908); nr. 19, s. 1-2.

………………..: "Meclîs-i Meb'ûsanda A'zâların Mikdârı"; (Öğretmiyoruz-Öğreniyoruz, Neler Bilmeliyiz Sütunu, Meclîs-i Meb'ûsan'ın üye sayısı üzerinde değerlendirmelere yer verilmektedir.); 03 Ağustos 1324 (1908); nr. 16, s. 2.

………………..: “Meclîs-i Meb’ûsanda A’zâlarının Tecdîdi”; (Öğretmiyoruz-Öğreniyoruz, Neler Bilmeliyiz Sütunu, Meclis-i Meb’ûsan üyelerinin değişimi üzerinde durulmaktadır.); 04 Ağustos 1324 (1908); nr. 17, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsan Müzâkerâtı”; (Meclis-i Mebûsan’ın 10 Kânûn-ı Sânî 1324 tarihli görüşme tutanaklarını içerir.); 11 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 173, s. 1-2-3.

………………..: “Meclis-i Mebûsan Müzâkerâtı”; (Meclis-i Mebûsan’ın 12 Kânûn-ı Sânî 1324 tarihli Kânûn-i Esâsî’nin ilan edildiği günün yevm-i milli ilan edilmesine dair yapılan görüşme tutanaklarını içerir.); 13 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 175, s. 1.

………………..: “Meclis-i Mebûsan Müzâkerâtı”; (Meclis-i Mebûsan’ın 14 Kânûn-ı Sânî 1324 tarihindeki takrirler ile Ziraat Bankası’nın piyango hesabı ile ilgili görüşme tutanaklarını içerir.); 15 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 177, s. 1-2-3.

………………..: “Meclis-i Mebûsan Müzâkerâtı”; (Meclis-i Mebûsan’ın 17 Kânûn-ı Sânî 1324 tarihindeki ‘Makedonya’ tabirinin kullanılıp kullanılmayacağı ile Balkanlardaki sorunların çözümünün tartışıldığı görüşme tutanaklarını içerir.); 18 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 180, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebûsan Müzâkerâtı: Celse-i Sâniye”; (Meclis-i Mebûsan’ın 17 Kânûn-ı Sânî 1324 tarihindeki Balkan buhranıyla ilgili sorunların çözümünün tartışıldığı görüşme tutanaklarını içerir.); 19 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 181, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebûsan Müzâkerâtı: Meclîs-i Mebûsân’da”; (Tutuklular meselesi ile ilgili Sadaratten Meclis-i Mebûsan’a gönderilen tezkere ile bazı layihalara dair 5 Kânûn-ı Sânî 1324 tarihli görüşme tutanaklarını içerir.); 6 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 168, s. 1-2-3.

………………..: “Meclis-i Mebûsan Müzâkerâtı: Meclîs-i Mebûsân’da”; (Meclisin 7 Kânûn-ı Sânî 1324 tarihli Şeyh Said Efendi hakkında Süleymaniye mutasarrıfı ve komandanı tarafından şikâyetleri üzerine Süleymaniye Mederesesi’ndeki görevinden alınması olayı ve okunan layihalarla ilgili

görüşme tutanaklarını içerir.); 8 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 170, s. 1-2-3.

………………..: "Meclis-i Mebûsan Müzâkerâtı"; (1 Kânûn-ı Sânî 1324 tarihli Meclis-i Mebûsan'da duhûliyye biletlerine getirilen kısıtlamaların gerekçeleri ile diğer görüşmelere yer verilmektedir.); 2 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 164, s. 1-2-3.

………………..: "Meclis-i Mebûsan Müzâkerâtı"; (29 Kânûn-ı Evvel 1324 Pazartesi günkü Meclis-i Mebûsan'da yapılan müzakereleri içerir.); 30 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 161, s. 1-2.

………………..: "Meclis-i Mebûsan Müzâkerâtı"; (30 Kânûn-ı Evvel 1324 Salı günkü Meclis-i Mebûsan'da yapılan Kânûn-ı Esâs''nin ta'dîl edildiğine ve nizamnâ-i dâhiliyenin ele alındığına değinilmekte ve müzakerelere yer verilmektedir.); 31 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 162, s. 1-2-3.

………………..: "Meclis-i Mebûsan Müzâkerâtı"; (31 Kânûn-ı Evvel 1324 tarihli Meclis-i Mebûsan'da yapılan müzakereler değerlendirilmekte ve müzakerelere yer verilmektedir.); 1 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 163, s. 1-2-3.

………………..: "Meclis-i Mebûsan Müzâkerâtı"; (31 Kânûn-ı Sânî 1324 tarihindeki ele Kamil Paşa'nın Harbiye ve Bahriye Nazırlarının azliyle ilgili olarak Meclis-i Mebûsân'ın daveti üzerine Meclise verdiği tezkerelere dair görüşme tuttanaklarını içerir.); 1 Şubat 1324(1909); nr. 194, s. 2-3-4.

………………..: "Meclis-i Mebûsan Müzâkerâtı"; (Meclis-i Mebûsan'ın 19 Kânûn-ı Sânî 1324 tarihindeki Balkan buhranıyla ilgili sorunların tartışıldığı görüşme tutanaklarını içerir.); 20 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 182, s. 1-2.

………………..: "Meclis-i Mebûsan Müzâkerâtı"; (Meclis-i Mebûsan'ın 19 Kânûn-ı Sânî 1324 tarihindeki Balkan buhranıyla ilgili sorunların tartışıldığı görüşme tutanaklarını içerir.); 21 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 183, s. 2-3.

………………..: "Meclis-i Mebûsan Müzâkerâtı"; (Meclis-i Mebûsan'ın 21 Kânûn-ı Sânî 1324 tarihindeki Balkan buhranıyla ilgili sorunların tartışıldığı

görüşme tutanaklarını içerir.); 22 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 184, s. 2-3.

………………..: "Meclis-i Mebûsan Müzâkerâtı"; (Meclis-i Mebûsan'ın 21 Kânûn-ı Sânî 1324 tarihli Celse-i Sâniye'sindeki Balkan buhranıyla ilgili sorunların tartışıldığı görüşme tutanaklarını içerir.); 23 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 185, s. 2.

………………..: "Meclis-i Mebûsan Müzâkerâtı"; (Tutuklular meselesi ile ilgili Sadaratten Meclis-i Mebûsan'a gönderilen tezkere üzerindeki 3 Kânûn-ı Sânî 1324 tarihli görüşme tutanaklarını içerir.); 4 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 166, s. 1-2-3.

………………..: "Meclis-i Mebûsan ve İngiltere"; (Meclis-i Mebûsan'ın Kamil Paşa hakkında verdiği güvenszilik oyuyla birlikte hükümetin görevi bırakmasının İngiltere tarafından nasıl karşılandığına yer verilmektedir.); 2 Şubat 1324(1909); nr. 195, s. 2.

………………..: "Meclis-i Mebusan'a A'za İntihabı"; (Sabah gazetesinden); 20 Temmuz 1324(1908); nr: 2, s. 4.

………………..: "Meclis-i Mebûsân'da -Maba'ad-"; (Meclis-i Mebûsân'ın 23 Mayıs 1325 tarihli müzakerelerin değerlendirmesini içerir.); 25 Mayıs 1325(1909); nr. 274, s. 2.

………………..: "Meclîs-i Mebûsan'da: Dünkü İhtisâs"; (Meclis-i Mebusan'ın görüşmelerinin içerik yetersizliğini hükümetin tavrına bağlayan giriş yazısıyla birlikte Meclîs-i Mebûsan'ın, 17 Kânûn-ı Evvel 1324 tarihli Ahmet Rıza başkanlığındaki oturumunun görüşme tutanakları yer almaktadır.); 18 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 151, s. 1-2.

………………..: "Meclis-i Mebusan'da"; (Meclis-i Mebusan'ın 9 Kânûn-ı Evvel 1324 tarihli oturumundaki görüşme tutanaklarını içerir.); 10 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 143, s. 1-2.

………………..: "Meclis-i Mebûsân'da"; (Meclis-i Mebûsân'ın 19 Mart 1325 tarihli Serseri Nizamnâmesi'ne dair görüşmelerin değerlendirmesini içerir.); 20 Mart 1325(1909); nr. 241, s. 1-2.

………………..: "Meclis-i Mebûsân'da"; (Meclis-i Mebûsân'ın 14 Mart 1325 tarihli Beyoğlu'ndaki olayı farklı neşrederek askere hakaret eden Proodos gibi gazetelerin bu neşriyatlarını önlemeye yönelik düzenleme için sadrazam tarafın gönderilen tezkereye dair görüşmelerin değerlendirmelerini içerir.); 15 Mart 1325(1909); nr. 236, s. 1-2.

………………..: "Meclîs-i Mebûsân'da"; (Meclis-i Mebûsân'ın 10 Kânûn-ı Sânî 1324 tarihindeki görüşmelerinde Evkaf Nazırının Arapça konuşmasının tartışmalarına değinilir.); 11 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 173, s. 1.

………………..: "Meclîs-i Mebûsân'da"; (Meclis-i Mebûsân'ın 14 Kânûn-ı Sânî 1324 tarihindeki takrirler ile Ziraat Bankası'nın piyango hesabı görüşmelerine dair.); 15 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 177, s. 1.

………………..: "Meclîs-i Mebûsân'da"; (Meclis-i Mebûsân'ın 17 Kânûn-ı Sânî 1324 tarihindeki Makedonya meselesinin tartışıldığı görüşmelere dair.); 18 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 180, s. 1.

………………..: "Meclis-i Mebûsan'da"; (Meclis-i Mebûsan'ın 12 Kânûn-ı Sânî 1324 tarihli görüşmelerde ele alınan istiklâl-i Osmânînin yevm-i i'lanı ile diğer müzakerelerin değerlendirimelerini içerir.); 13 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 175, s. 1.

………………..: "Meclis-i Mebûsan'da"; (Meclis-i Mebûsan'ın 1 Şubat 1324 tarihli makâm-ı riyâsetten gönderilen telgrafla açıklanan Hüseyin Hilmi Paşa'nın Hey'et-i Vükelâyı teşkîle me'mur olduğuna dair haberi ve hafiyeler meselesi ile diğer takrirleri bildirmektedir.); 2 Şubat 1324(1909); nr. 195, s. 1.

………………..: "Meclis-i Mebûsan'da"; (Meclis-i Mebûsan'ın 2 Şubat 1324 tarihli bazı paşaların Ada'ya hapsolunmasıyla ilgili tartışmaları içerir.); 3 Şubat 1324(1909); nr. 196, s. 1-2.

………………..: "Meclis-i Mebûsan'da"; (Meclis-i Mebûsan'ın 4 Şubat 1324 tarihli Cavid Paşa'nın istikrâz meselesiyle ilgili açıklamaları ile Hilmi Paşa kabinesinin programına dair görüşmeleri içerir.); 5 Şubat 1324(1909); nr. 198, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebûsan’da”; (Meclis-i Mebûsan’ın 5 Şubat 1324 tarihli İstikrâz Lâyiha-i Kânûniyesi’nin görüşmelerine dair değerlendirmeleri içerir.); 6 Şubat 1324(1909); nr. 199, s. 1.

………………..: “Meclis-i Mebûsan’da”; (Meclis-i Mebûsan’ın 7 Şubat 1324 tarihli görüşmeleri hakkında değerlendirmeleri içerir.); 8 Şubat 1324(1909); nr. 201, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebûsan’da”; (Meclis-i Mebûsan’ın 9 Şubat 1324 tarihli görüşmelere dair değerlendirmeleri içerir.); 10 Şubat 1324(1909); nr. 203, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebûsan’da”; (Meclis-i Mebûsan’ın 11 Şubat 1324 tarihli görüşmelere dair değerlendirmeleri içerir.); 12 Şubat 1324(1909); nr. 205, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; (Meclis-i Mebûsan’ın 19 Şubat 1324 tarihindeki görüşmelerinde ele alınan takrirler ile Teblîğ-i Resmî’ye dâir tartışmaları içerir.); 19 Şubat 1324(1909); nr. 212, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; (Meclis-i Mebûsân’ın 28 Mart 1325 tarihli iki aylık geçici bütçe ile memur maaşları müzakerelerinin değerlendirmesini içerir.); 29 Mart 1325(1909); nr. 250, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; (Meclis-i Mebûsân’ın 6 Mayıs 1325 tarihli müzakerelerinin değerlendirmesini içerir.); 7 Mayıs 1325(1909); nr. 256, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; (Meclis-i Mebûsân’ın 7 Mayıs 1325 tarihli müzakerelerinin değerlendirmesini içerir.); 8 Mayıs 1325(1909); nr. 257, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; (Meclis-i Mebûsân’ın 11 Mayıs 1325 tarihli müzakerelerinin değerlendirmesini içerir.); 12 Mayıs 1325(1909); nr. 261, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; (Meclis-i Mebûsân’ın 12 Mayıs 1325 tarihli müzakerelerinin değerlendirmesini içerir.); 13 Mayıs 1325(1909); nr. 262, s. 2.

………………..: "Meclis-i Mebûsân'da"; (Meclis-i Mebûsân'ın 13 Mayıs 1325 tarihli müzakerelerinin değerlendirmesini içerir.); 14 Mayıs 1325(1909); nr. 263, s. 2.

………………..: "Meclis-i Mebûsân'da"; (Meclis-i Mebûsân'ın 14 Mayıs 1325 tarihli müzakerelerinin değerlendirmesini içerir.); 15 Mayıs 1325(1909); nr. 264, s. 3.

………………..: "Meclis-i Mebûsân'da"; (Meclis-i Mebûsân'ın 16 Mayıs 1325 tarihli müzakerelerinin değerlendirmesini içerir.); 17 Mayıs 1325(1909); nr. 266, s. 2.

………………..: "Meclis-i Mebûsân'da"; (Meclis-i Mebûsân'ın 17 Mayıs 1325 tarihli müzakerelerinin değerlendirmesini içerir.); 18 Mayıs 1325(1909); nr. 267, s. 2-3.

………………..: "Meclis-i Mebûsân'da"; (Meclis-i Mebûsân'ın 18 Mayıs 1325 tarihli müzakerelerinin değerlendirmesini içerir.); 19 Mayıs 1325(1909); nr. 268, s. 2-3.

………………..: "Meclis-i Mebûsân'da"; (Meclis-i Mebûsân'ın 19 Mayıs 1325 tarihli müzakerelerinin değerlendirmesini içerir.); 20 Mayıs 1325(1909); nr. 269, s. 2.

………………..: "Meclis-i Mebûsân'da"; (Meclis-i Mebûsân'ın 20 Mayıs 1325 tarihli müzakerelerinin değerlendirmesini içerir.); 21 Mayıs 1325(1909); nr. 270, s. 2.

………………..: "Meclis-i Mebûsân'da"; (Meclis-i Mebûsân'ın 22 Mayıs 1325 tarihli müzakerelerinin değerlendirmesini içerir.); 22 Mayıs 1325(1909); nr. 271, s. 1-2.

………………..: "Meclis-i Mebûsân'da"; (Meclis-i Mebûsân'ın 23 Mayıs 1325 tarihli müzakerelerinin değerlendirmesini içerir.); 24 Mayıs 1325(1909); nr. 273, s. 2.

………………..: "Meclis-i Mebûsân'da"; (Meclis-i Mebûsân'ın 25 Mayıs 1325 tarihli müzakerelerinin değerlendirmesini içerir.); 26 Mayıs 1325(1909); nr. 275, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; (Meclis-i Mebûsân’ın 26 Mayıs 1325 tarihli müzakerelerinin değerlendirmesini içerir.); 27 Mayıs 1325(1909); nr. 276, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; (Meclis-i Mebûsân’ın 28 Mayıs 1325 tarihli müzakerelerinin değerlendirmesini içerir.); 29 Mayıs 1325(1909); nr. 278, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; (Meclis-i Mebûsân’ın 30 Mayıs 1325 tarihli müzakerelerinin değerlendirmesini içerir.); 31 Mayıs 1325(1909); nr. 280, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; (Meclis-i Mebûsân’ın 1 Haziran 1325 tarihli müzakerelerinin değerlendirmesini içerir.); 2 Haziran 1325(1909); nr. 282, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; (Meclis-i Mebûsân’ın 2 Haziran 1325 tarihli müzakerelerinin değerlendirmesini içerir.); 3 Haziran 1325(1909); nr. 283, s. 2-3.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; (Meclis-i Mebûsân’ın 3 Haziran 1325 tarihli müzakerelerinin değerlendirmesini içerir.); 4 Haziran 1325(1909); nr. 284, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; (Meclis-i Mebûsân’ın 4 Haziran 1325 tarihli müzakerelerinin değerlendirmesini içerir.); 5 Haziran 1325(1909); nr. 285, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; (Meclis-i Mebûsân’ın 6 Haziran 1325 tarihli müzakerelerinin değerlendirmesini içerir.); 7 Haziran 1325(1909); nr. 287, s. 4.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; (Meclis-i Mebûsân’ın 8 Haziran 1325 tarihli müzakerelerinin değerlendirmesini içerir.); 9 Haziran 1325(1909); nr. 289, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; (Meclis-i Mebûsân’ın 9 Haziran 1325 tarihli müzakerelerinin değerlendirmesini içerir.); 10 Haziran 1325(1909); nr. 290, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; (Meclis-i Mebûsân’ın 10 Haziran 1325 tarihli müzakerelerinin değerlendirmesini içerir.); 11 Haziran 1325(1909); nr. 291, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; (Meclis-i Mebûsân’ın 13 Haziran 1325 tarihli müzakerelerinin değerlendirmesini içerir.); 14 Haziran 1325(1909); nr. 294, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; (Meclis-i Mebûsân’ın 15 Haziran 1325 tarihli müzakerelerinin değerlendirmesini içerir.); 16 Haziran 1325(1909); nr. 296, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; (Meclis-i Mebûsân’ın 16 Haziran 1325 tarihli müzakerelerinin değerlendirmesini içerir.); 17 Haziran 1325(1909); nr. 297, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; (Meclis-i Mebûsân’ın 17 Haziran 1325 tarihli müzakerelerinin değerlendirmesini içerir.); 18 Haziran 1325(1909); nr. 298, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; (Meclis-i Mebûsân’ın 18 Haziran 1325 tarihli müzakerelerinin değerlendirmesini içerir.); 19 Haziran 1325(1909); nr. 299, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; (Meclis-i Mebûsân’ın 16 Mart 1325 tarihli Sadaret tezkerelerine -Posta ve Telgraf Tensikatı, Tekâüd Nizamnâmesi-dair görüşmelerin değerlendirmesini içerir.); 17 Mart 1325(1909); nr. 238, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; (Meclis-i Mebûsân’ın 4 Mayıs 1325 tarihli müzakerelerinin değerlendirmesini içerir.); 5 Mayıs 1325(1909); nr. 254, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; (Meclis-i Mebûsân’ın 5 Mayıs 1325 tarihli müzakerelerinin değerlendirmesini içerir.); 6 Mayıs 1325(1909); nr. 255, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; (Meclis-i Mebûsân’ın 23 Şubat 1324 tarihli Refik Bey’in vefatına ve layiha görüşmelerine dair değerlendirmeleri içerir.); 24 Şubat 1324(1909); nr. 217, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; (Meclis-i Mebûsân’ın 28 Şubat 1324 tarihli görüşmelerine dair değerlendirmeleri içerir.); 1 Mart 1324(1909); nr. 222, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; (Meclis-i Mebûsân’ın 2 Mart 1325 tarihli Evkaf Vekâletiyle ilgili görüşmelerine dair değerlendirmeleri içerir.); 3 Mart 1325(1909); nr. 224, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; (Meclis-i Mebûsân’ın 4 Mart 1325 tarihli Sadâretten maâşâtın tasfiyesi için me’zûniyet talebine dair tezkere görüşmelerini içerir.); 5 Mart 1325(1909); nr. 226, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; (Meclis-i Mebûsân’ın 4 Mart 1325 tarihli Harbiye Nezâretinden askere alma hakkındaki istîzâhât ile Telgraf ve Posta Nezâretinden Trablusgarp telgrafları hakkındaki istîzâhla ilgili görüşmelerini içerir.); 8 Mart 1325(1909); nr. 229, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; (Meclis-i Mebûsân’ın 9 Mart 1325 tarihli görüşmelerine dair değerlendirmeleri içerir.); 10 Mart 1325(1909); nr. 231, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; (Meclis-i Mebûsân’ın 11 Mart 1325 tarihli Meclis-i A’yân tezkeresi ile Serseri Nizamnâmesi görüşmelerine ilişkin değerlendirmeleri içerir.); 12 Mart 1325(1909); nr. 233, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; (Meclis-i Mebûsân’ın 12 Mart 1325 tarihli Serseri Nizamnâmesi görüşmelerine ilişkin değerlendirmeleri içerir.); 13 Mart 1325(1909); nr. 234, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; (Meclis-i Mebûsân’ın 17 Mart 1325 tarihli meclise devam meselesi ile Serseri Nizamnâmesi’ne dair görüşmelerin değerlendirmesini içerir.); 18 Mart 1325(1909); nr. 239, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; (Meclis-i Mebûsân’ın 18 Mart 1325 tarihli Serseri Nizamnâmesi’ne dair görüşmelerin değerlendirmesini içerir.); 19 Mart 1325(1909); nr. 240, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; (Meclis-i Mebûsân’ın 26 Mart 1325 tarihli serseri nizamnamesine ve talebe-i ulûmun taşradaki suistimâlâtına dair

görüşmelerin değerlendirmesini içerir.); 27 Mart 1325(1909); nr. 248, s. 2.

………………..: "Meclis-i Mebûsân'da"; (Meclis-i Mebûsân'ın 14 Şubat 1324 tarihli görüşmelerine dair değerlendirmeleri içerir.); 15 Şubat 1324(1909); nr. 208, s. 2.

………………..: "Meclis-i Mebûsân'da"; (Meclis-i Mebûsân'ın 16 Şubat 1324 tarihli tensikat meselesi ve diğer görüşmelerine dair değerlendirmeleri içerir.); 17 Şubat 1324(1909); nr. 210, s. 2.

………………..: "Meclis-i Mebûsân'da"; (Meclis-i Mebûsân'ın 25 Şubat 1324 tarihli talebe-i ulûmun askerliğe alınmaları ve bir milyon liralık istikraz lâyihasıyla ilgili görüşmelere dair değerlendirmeleri içerir.); 26 Şubat 1324(1909); nr. 219, s. 2.

………………..: "Meclis-i Mebûsân'da"; (Meclis-i Mebûsân'ın 26 Şubat 1324 tarihli görüşmeleri ile okunan Hatt-ı Humâyun ve Nutk-ı Humâyun'u içerir.); 27 Şubat 1324(1909); nr. 220, s. 1.

………………..: "Meclis-i Mebûsân'da"; (Meclis-i Mebûsân'ın 23 Mart 1325 tarihli tezkereler ile tensîkat meselesine dair görüşmelerin değerlendirmesini içerir.); 24 Mart 1325(1909); nr. 245, s. 1.

………………..: "Meclis-i Mebûsân'da"; (Meclis-i Mebûsân'ın 23 Mart 1325 tarihli tezkereler ile tensîkat meselesine dair görüşmelerin değerlendirmesini içerir.); 26 Mart 1325(1909); nr. 247, s. 1.

………………..: "Meclîs-i Mebûsân'da"; (Meclis-i Mebûsân'ın 8 Kânûn-ı Sânî 1324 tarihindeki görüşmelerinde ele alınan Hicaz demiryolu hattının son durumunu, hatla ilgili komisyon oluşturulması kararları ile Hâriciye ve Dâhiliye Nezaretlerini ilgilendiren layihaları içerir.); 9 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 171, s. 1-2-3.

………………..: "Meclis-i Mebusan'da"; (Meclis-i Mebusan'ın 10 Kânûn-ı Evvel 1324 tarihli oturumundaki görüşme tutanaklarını içerir.); 11 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 144, s. 1-2.

………………..: "Meclîs-i Mebûsan'da"; (Meclis-i Mebusan'ın 11 Kânûn-ı Evvel 1324 tarihli oturumundaki görüşme tutanaklarını içerir.); 12 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 145, s. 1.

………………..: "Meclîs-i Mebûsan'da"; (Meclis-i Mebusan'ın 13 Kânûn-ı Evvel 1324 tarihli oturumundaki görüşme tutanaklarını içerir.); 14 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 147, s. 1-2-3.

………………..: "Meclîs-i Mebûsan'da"; (Meclis-i Mebusan'ın 15 Kânûn-ı Evvel 1324 Pazartesi günü Meclîs-i Mebûsan Reisi Ahmet Rıza Başkanlığındaki oturumun görüşme tutanaklarını içerir.); 16 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 149, s. 1-2-3.

………………..: "Meclîs-i Mebûsan'da"; (Meclis-i Mebusan'ın 18 Kânûn-ı Evvel 1324 tarihli Ahmet Rıza başkanlığındaki oturumunun görüşme tutanakları yer almaktadır.); 19 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 152, s. 2-3.

………………..: "Meclis-i Mebûsân'ın Kânûn-i Esâsî'ye Muhâlif Hareket Etti mi?"; (Kamil Paşa taraftarlarının ortaya attığı kabinenin görevden alınmasına neden olan Meclis-i Mebûsân'ın adımının Kânûn-i Esâsî'ye uygun olmadığına dair açıklamalarına cevaptır.); 7 Şubat 1324(1909); nr. 200, s. 2.

………………..: "Meclis-i Mebûsân'ın Temdîd-i İnikâdı"; (Meclis-i Ayan'da bazı kanunların henüz görüşülmemiş olmasından dolayı Meclis-i Mebûsân'ın bir ay daha çalışacağına dair.); 14 Haziran 1325(1909); nr. 294, s. 1.

………………..: "Meclis-i Mebûsanda"; (Meclis-i Mebûsan'ın 19 Kânûn-ı Sânî 1324 tarihindeki Balkan buhranıyla ilgili sorunların çözümünün tartışıldığı görüşmelere dair.); 20 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 182, s. 1.

………………..: "Meclis-i Mebûsanda"; (Meclis-i Mebûsan'ın 21 Kânûn-ı Sânî 1324 tarihindeki görüşmelerine dair değerlendirmeleri içerir.); 22 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 184, s. 1.

………………..: "Meclis-i Mebûsanda"; (Meclis-i Mebûsan'ın 24 Kânûn-ı Sânî 1324 tarihindeki görüşmelerine dair değerlendirmeleri içerir.); 25 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 187, s. 1-2.

………………..: "Meclis-i Mebûsanda"; (Meclis-i Mebûsan'ın 26 Kânûn-ı Sânî 1324 tarihindeki görüşmelerinde tartışılan Sadrazam Paşa'nın Anadolu'ya gönderilen teftiş heyetine dair tartışmalar ile diğer gündemlerle ilgili değerlendirmeleri içerir.); 27 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 189, s. 1-2.

………………..: "Meclis-i Mebûsanda"; (Meclis-i Mebûsan'ın 27 Kânûn-ı Sânî 1324 tarihindeki görüşmelerinde tartışılan devr-i sabıkta jurnalcilik yaptığı ortaya çıkan meclis azalarından Ata Bey'in adaya gönderilmesine varan tartışmalar ile ikinci celsedeki takrirleri içerir.); 28 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 190, s. 1-2.

………………..: "Meclis-i Mebûsanda"; (Meclis-i Mebûsan'ın 29 Kânûn-ı Sânî 1324 tarihindeki görüşmelerinde ele alınan vükela istîzâhları ve diğer layiha görüşmeleri değerlendirilmektedir.); 30 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 192, s. 1-2.

………………..: "Meclis-i Mebûsanda"; (Meclis-i Mebûsan'ın 31 Kânûn-ı Sânî 1324 tarihindeki ele Kamil Paşa'nın Harbiye ve Bahriye Nazırlarının azliyle ilgili olarak Meclis-i Mebûsân'ın daveti üzerine Meclise verdiği tezkerelere dair görüşmeler üzerinde durulmaktadır.); 1 Şubat 1324(1909); nr. 194, s. 1-2.

………………..: "Meclislerin Toplanması"; (Öğretmiyoruz-Öğreniyoruz, Neler Bilmeliyiz Sütunu, Osmanlı'da ve dünyadaki meclislerin toplanma şekil ve zamanları üzerinde durulmaktadır.); 17 Ağustos 1324 (1908); nr. 30, s. 1-2.

………………..: "Mekteb-i Mülkiye Me'zunlarına: Mekteb-i Mülkiye İttihâd ve Teâvün Cem'iyyetinden"; (Şuûn sütunu, Mekteb-i Mülkiye mezunları İttihâd ve Teâvün Cem'iyet-i İdâresi a'zâsının meüddet-i me'mûriyetleri hitâm bulduğu cihetle kulübe dâhil olan a'zânın davetine dair.); 4 Mart 1325(1909); nr. 225, s. 4.

………………..: "Mekteb-i Mülkiye'deki Vak'a"; (Ali Kemal Bey'in Mekteb-i Mülkiye'de karıştığı siyasi olaylara dair. "Bir Mülkiye Müdavimi"); 31 Mart 1325(1909); nr. 252, s. 3.

………………..: "Mektepler Mes'elesi: Nâil Bey'le Mülâkât"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Maarif Nazırı Nâil Bey'le Osmanişer Loyd gazetesinin yaptığı mülâkâtı içerir.); 4 Haziran 1325(1909); nr. 284, s. 1.

………………..: "Mektepler Mes'elesi"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye); 5 Haziran 1325(1909); nr. 285, s. 2.

………………..: "Melis-i Mebusan'da"; (Melis-i Mebusan'ın açılışına dair.); 7 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 140, s. 1.

………………..: "Melis-i Mebusan'da"; (Melis-i Mebusan'ın açılışıyla birlikte yapılan ilk çalışmalara dair.); 8 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 141, s. 1.

………………..: "Melis-i Mebusan'da"; (Melis-i Mebusan'ın açılışıyla birlikte yapılan ilk çalışmalara dair.); 9 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 142, s. 1.

………………..: "Memleket Hâricinde Tahrîkât"; (Osmanlı yeni idaresine yönelik tahrikleri değerlendirmektedir.); 19 Mayıs 1325(1909); nr. 268, s. 2.

………………..: "Memurlar Nasıl Ta'yin Olunuyor?"; (Şikâyetler Sütunu); 21 Eylül 1324 (1908); nr. 65, s. 1.

………………..: "Memurların Mes'ûliyeti"; (Öğretmiyoruz-Öğreniyoruz, Neler Bilmeliyiz Sütunu, Memurların kanuna aykırı işlemlerinden dolayı sorumlu tutulması gerektiği üzerinde durulmaktadır.); 31 Ağustos 1324 (1908); nr. 44, s. 2.

………………..: "Men'-i Silâh"; (Vilâyetlerdeki ahalinin silah kullanımına değinilmekte ve asayiş sorunları ele alınmaktadır.); 4 Mayıs 1325(1909); nr. 253, s. 3.

………………..: "Merhûm Midhat Paşa Muhâkemesine Âid Vesâik-Kaş Yapayım Derken Göz Çıkaranlar"; (Açık Sütunlar, Midhat Paşa muhâkemesi ile ilgili Tanin'in yazılarından rahatsız olan Hukûk-ı Umûmi, Yeni Gazete ve Kamil Paşa taraftarlarına dair.); 18 Şubat 1324(1909); nr. 211, s. 1-2.

………………..: "Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye: Bulgaristan Murahhaslarıyla Cereyân Eden Muzâkerâtımız Hakkında En Sahîh Ma'lûmât"; (Bulgar ve Türk delegelerinin son görüşmelerinde nelerin ele alındığı konusunda bilgiler verilmektedir.); 25 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 97, s. 1.

………………..: “Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye: Girit ve Devlet-i Osmâniye”; 28 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 131, s. 1.

………………..: “Mevlanzâde’nin Mektûbu”; (Divan-ı Harp Örfi Riyasetine Mevlanzâde tarafından gönderilen iki mektuba dair.); 25 Mayıs 1325(1909); nr. 274, s. 2.

………………..: “Mısır’da Yunanistan’a Boykotaj”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye); 20 Haziran 1325(1909); nr. 300, s. 2.

………………..: “Midhat Paşa’nın Muhâkemesi [Dünkü Nüshamızdan Mâba’d]”; (Nakl-i dava ve hükm-i kararının sureti bir vecheâtıdır.); 31 Mayıs 1325(1909); nr. 280, s. 3.

………………..: “Midhat Paşa’nın Muhâkemesi”; (La-Türkî gazetesinin Sultan Abdülaziz merhumun katlinde iştirakı olanlar hakkında ortaya koyduğu haberlere yer veriliyor ve muhakeme-i cinayeti içeriyor.); 30 Mayıs 1325(1909); nr. 279, s. 3.

………………..: “Midilli’den Mektub”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, “Sûret-i husûsiyyede matbuamıza yazılıyor.” açıklamasıyla.); 17 Haziran 1325(1909); nr. 297, s. 1-2.

………………..: “Milli Aşireti Meselesi”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliye); 4 Eylül 1324 (1908); nr. 48, s. 1.

………………..: “Mithat Paşa Muhâkemesi [Mâba’ad]”; 11 Haziran 1325(1909); nr. 291, s. 2.

………………..: “Mithat Paşa Muhâkemesi [Mâba’ad]”; 12 Haziran 1325(1909); nr. 292, s. 2-3.

………………..: “Mithat Paşa Muhâkemesi [Mâba’ad]”; 13 Haziran 1325(1909); nr. 293, s. 2.

………………..: “Mithat Paşa Muhâkemesi [Mâba’ad]”; 15 Haziran 1325(1909); nr. 295, s. 2.

………………..: “Mithat Paşa Muhâkemesi [Mâba’ad]”; 16 Haziran 1325(1909); nr. 296, s. 2.

………………..: "Mithat Paşa Muhâkemesi [Mâba'ad]"; 2 Haziran 1325(1909); nr. 282, s. 2.

………………..: "Mithat Paşa Muhâkemesi [Mâba'ad]"; 20 Haziran 1325(1909); nr. 300, s. 4.

………………..: "Mithat Paşa Muhâkemesi [Mâba'ad]"; 3 Haziran 1325(1909); nr. 283, s. 3.

………………..: "Mithat Paşa Muhâkemesi [Mâba'ad]"; 4 Haziran 1325(1909); nr. 284, s. 2-3.

………………..: "Mithat Paşa Muhâkemesi [Mâba'ad]"; 6 Haziran 1325(1909); nr. 286, s. 2.

………………..: "Mithat Paşa Muhâkemesi [Mâba'ad]"; 7 Haziran 1325(1909); nr. 287, s. 2.

………………..: "Mithat Paşa Muhâkemesi [Mâba'ad]"; 8 Haziran 1325(1909); nr. 288, s. 2.

………………..: "Mithat Paşa Muhâkemesi [Mâba'ad]"; 9 Haziran 1325(1909); nr. 289, s. 2.

………………..: "Mithat Paşa Muhâkemesi [Mâba'ad]"; 18 Haziran 1325(1909); nr. 298, s. 3.

………………..: "Mithat Paşa Muhâkemesi"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye); 1 Haziran 1325(1909); nr. 281, s. 2-3.

………………..: "Miting Mukarrerâtı"; (Şuûn sütunu, Bazı gazetelerin ülke menfaatleri aleyhine neşriyata devam etmesini protesto etmek ve hükümetçe alınacak tedbirleri talep etmek amacıyla yapılan Sultanahmet Meydanı'nda miting sonrası Bab-ı Âlî'ye ve Meclis-i Mebûsân'a takdim olunan muhtıra suretini içerir.); 14 Mart 1325(1909); nr. 235, s. 3.

………………..: "Mösyö Gavden'in Bin Lirası"; (Şikâyetler Sütunu); 15 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 148, s. 1.

………………..: "Mösyö İzvolski'nin İfâdâtı"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye); 28 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 131, s. 2.

………………..: "Mösyö İzvolski'nin Mevkîi"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Tan gazetesinin başmakalesinden, Mösyö İzvolski'nin istifa ettiği yönündeki haberler üzerine onun Avrupa'da ve diğer ülkelerle yürüttüğü başarılı ve barışçıl siyasete değinilmektedir.); 22 Mart 1325(1909); nr. 243, s. 3.

………………..: "Mösyö *[*Konsitan'ın*]* قونستانك Beyânâtı"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, "Figaro gazetesinin der-saâdet muhâbiri *[*Konsitan'ın*]* قونستانك ile mülakat etmiş ve müşarün ileyhin bir veche âtı beyânâtını gazetesine yazmıştır."); 13 Mayıs 1325(1909); nr. 262, s. 2.

………………..: "Mösyö *[*Leyapeçif*]* لياپچف ile Mülâkât"; (Bulgaristan kralı ile yapılan mülakatı içerir.); 8 Mayıs 1325(1909); nr. 257, s. 1.

………………..: "Mösyö Loran'la Mülâkât"; (Mösyö Loran'la ekonomik durumla ilgili yapılan görüşmeye yer verilmektedir.); 10 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 113, s. 2.

………………..: "Mösyö Titoni'nin Nutku"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye); 13 Haziran 1325(1909); nr. 293, s. 1-2.

………………..: "Muhtar Paşa ile Mülakat"; 12 Haziran 1325(1909); nr. 292, s. 1-2.

………………..: "Muhterem (Tanin) Gazetesi İdârehânesine"; (Mekteb-i Hukuk Cemiyeti Kâtib-i Umûmisi Burhaneddin Bey'in Meclis-i Mebûsân'daki konuşması ile Mekteb-i Hukuk'la ilgili gazetelerde yer alan diğer haberlere dair düzeltmeleri içerir.); 27 Mart 1325(1909); nr. 248, s. 3.

………………..: "Murad Bey'in Avrupa'ya Avdeti Hakkında"; (Sabah gazetesinden); 19 Temmuz 1324(1908); nr: 1, s. 4.

………………..: "Musevilerin Elcezire'de İskânı ve Hahambaşı ile Mülâkât"; (Osmanişer Loyd gazetesinin Musevilerin Elcezire'de iskânıyla ilgili olarak Hahambaşı ile yapılan mülâkâtı içerir.); 30 Mayıs 1325(1909); nr. 279, s. 2-3.

………………..: "Müftüler Mukavele-nâmesi"; (Hükümet-i seniyye ile Bulgaristan hükümeti beyninde akd olunan protokole merbut olan ve aynı tarihte imza edilen mukavele-nâmenin tercümesidir.); 11 Mayıs 1325(1909); nr. 260, s. 2.

………………..: "Müslümanlarla Ermeniler"; (Servet-i Fünun'dan); 26 Temmuz 1324(1908); nr: 8, s. 4.

………………..: "Müsteşarlıklara Dâir"; ("Kâr'ilerden biri tarafından gönderilen müsteşarlıklar ihdâsı meselesi münasebetiyle bir mektubu içerir.); 7 Mayıs 1325(1909); nr. 256, s. 2.

………………..: "Müze Müdüriyetine"; (Şikâyetler Sütunu); 30 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 102, s. 1.

………………..: "Naçoviç'in Nasîhatları"; (Bulgar diplomatı Naçuveç'in yaşanan siyasi bunalımla ilgili değerlendirme ve önerilerine yer verilmiştir.); 15 Eylül 1324 (1908); nr. 59, s. 2-3.

………………..: "Nâdir Ağa ile Mülâkât I, Nâdir Ağa'nın Başına Gelenler"; ("Suret-i tekifi-Mekteb-i Harbiye'de-Acaba Nereye Gidiyoruz?-Harbiye Nezâreti'nde-İpini ben çekeceğim!-Yıldız'a azîmet-Jurnaller-Cevher Ağa-Masumiyetin Tahakkümü."); 14 Mayıs 1325(1909); nr. 263, s. 1-2.

………………..: "Nâdir Ağa ile Mülâkât II, Yıldız Ahvâline Dâir Ba'zı İfşâât"; ("Meşrutiyet'ten sonra Jurnalcilik-Kıyıcı Mustafa-Nadir Ağa'nın bir sözü-Mabeyn-i Sanâdîd Eşrâsı-Abdülhamit'in son günleri"); 15 Mayıs 1325(1909); nr. 264, s. 1.

………………..: "Nâfia İstikrâzı"; (Nâfia Nezâretinin İstikrâz Layihasına dair değerlendirmeleri içerir.); 31 Mayıs 1325(1909); nr. 280, s. 2.

………………..: "Nâfia Nezâreti Ne Teklîf Ediyor?"; (Nâfia Nezâretinin Meclis-i Mebûsan'a sevk ettiği umûr-ı nâfiânın hey'et-i mecmûasına dair tanzim olunan layihânın değerlendirmesini içerir.); 31 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 193, s. 2-3.

………………..: "Nâzırlarımız Ne Yapıyor?"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Yeni düzenlemelerle ilgili olarak Maliye Nazırı ile mülakat yapılmaktadır.); 22 Eylül 1324 (1908); nr. 66, s. 1-2.

………………..: "Ne Dolablar Dönüyor: Harbiye Nezâretinde Sû-i İsti'mâlât"; (Devre-i Sâbıkta Bâb-ı askerîde icrâ edilmiş ve el'ân cezasız kalmış Bâb-ı askerîye bağlı inşaat ambarındaki yolsuzluklara dair.); 9 Mart 1325(1909); nr. 230, s. 1.

………………..: "Ne Dolablar Dönüyor: Harbiyye Nezâretinde Sû-i İsti'mâlât"; (Devre-i bâbıkta Bâb-ı askerîde icrâ edilmiş ve el'ân cezasız kalmış Bâb-ı askerîye bağlı inşaat ambarındaki yolsuzluklara dair.); 10 Mart 1325(1909); nr. 231, s. 1.

………………..: "Ne Dolablar Dönüyor: Levant Herald İ'tirâf Ediyor"; (Levant Herald gazetesi sahibi Mösyö Mizzi'nin İzzet Paşa'ya mektup yazdığını beyan etmesine ve İzzet Paşa'nın Mizzi'ye yazdığı tezkerelere dair.); 8 Mart 1325(1909); nr. 229, s. 1.

………………..: "Ne Dolablar Dönüyor"; (Levanet Herald gazetesinin Türkler ve İttihat ve Terakki Cemiyeti aleyhindeki neşriyâtının amacını ve İzzet Bey'in mektubunu içerir.); 4 Mart 1325(1909); nr. 225, s. 1.

………………..: "Ne Dolablar Dönüyor"; (Levant Herald gazetesi sahibi Miçi(Mizzi) ve İzzet Paşa arasında yapılan tartışmalar ile Tanin'in tartışmaya yaklaşımını içerir.); 6 Mart 1325(1909); nr. 227, s. 1-2.

………………..: "Ne Dolablar Dönüyor"; (Levant Herald gazetesi sahibi Mizzi'nin İzzet Paşa'ya söylediklerine aynen uymasını istediği mektubuna ve efkâr-ı umûmiyenin bu fenalıklara karşı duyarlı olması gerektiğine yer veriliyor.); 7 Mart 1325(1909); nr. 228, s. 1.

………………..: "Ne Dolaplar Dönüyor"; (Levant Herald gazetesi sahibi Miçi (Mizzi)'nin İzzet Bey'e gönderdiği mektup ile diğer mektuplarına ve Levant Herald gazetesinin eleştirilere sessiz kalmasına değiniliyor.); 5 Mart 1325(1909); nr. 226, s. 1.

………………..: "Ne Yapmalıyız?"; (Bulgaristan ve Avusturya ile yaşanan son durumlardan dolayı halk, bu iki ülkenin mallarını almamaya davet edilmektedir.); 27 Eylül 1324 (1908); nr. 71, s. 5-6.

………………..: "Necîb Mülhime'nin Muhâkemesi"; (Necîb Mülhime'nin muhâkemesinin görüşmelerini içerir.); 22 Şubat 1324(1909); nr. 215, s. 4.

………………..: "Necib Mülhime'nin Muhâkemesi"; (Dün cinayet mahkemesinde evvelce yazılmış olduğu veçhiyle Necib Mülhime aleyhine ikâme

edilen işkence davasının rü'yet edilmesine dair.); 10 Şubat 1324(1909); nr. 203, s. 3-4.

………………..: "Nîm-i Resmi Bir Alman Notası"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye); 8 Mayıs 1325(1909); nr. 257, s. 2.

………………..: "Nöyye Feraye Prese'den"; (Girit meselesine yönelik müdahale-i askeriye fikrine Mahmut Şevket Paşa'nın yaklaşımına dair.); 6 Haziran 1325(1909); nr. 286, s. 3.

………………..: "Nutk-ı Pâdişâhinin Fransa'daki Tesîri"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye); 10 Mayıs 1325(1909); nr. 259, s. 1.

………………..: "Orman, Maden ve Ziraat Nezâretine"; (Şikâyetler Sütunu); 21 Ağustos 1324 (1908); nr. 34, s. 1.

………………..: "Orman, Maden ve Ziraat Nezâretine"; (Şikâyetler Sütunu); 17 Ağustos 1324 (1908); nr. 30, s. 1.

………………..: "Osmanlı Askerine Yeni Bir İftirâ"; (Şuûn sütunu, Rum matbuatının İstanbul'daki olayları çarpıtarak Türk askerini haksız ithamlarla suçlamasına hükümetin duyarlı olması isteniyor.); 14 Mart 1325(1909); nr. 235, s. 2-3.

………………..: "Osmanlı Donanması"; (Marmara Denizi'nde Osmanlı donanmasının manevralarını ikmal ettikten sonra tekrar limana girmesi ve resmigeçide dair.); 1 Haziran 1325(1909); nr. 281, s. 1.

………………..: "Osmânlı İnkılâbı Hakkında Bir Mütâla'a"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Fransa müşâhîr-i muharrireyninden bir zâtın inkılâbımız hakkında yazdığı mühim makale üzerine değerlendirmeleri içerir.); 9 Mayıs 1325(1909); nr. 258, s. 2.

………………..: "Osmanlı İttihat ve Terakki Cem'iyeti Merkezi Umûmîsinden: Tanîn Gazetesi Müdürüne"; (Fehmi Bey'in katliyle ilgili gazetelerde yer alan suçlamalara İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin cevap yazısını içerir.); 27 Mart 1325(1909); nr. 248, s. 1.

………………..: "Osmanlı Kuvve-i Mâliyesi"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, "Figaro gazetesinden, Meclis-i Mebûsân'a arz edilecek olan bütçeye dair."); 13 Mayıs 1325(1909); nr. 262, s. 2.

………………..: “Osmanlı Muhbiri”; (Meclis-i Mebûsân’da gizli oturumda ele alınan Bosna Hersek’in Avusturya’ya ilhakı meselesinin görüşmelerinin içeriğini ‘Osmanlı’ gazetesinin ele alışı eleştiriliyor.); 26 Mart 1325(1909); nr. 247, s. 2.

………………..: “Osmanlı Terakki ve İttihat Cem’iyeti”; 19 Temmuz 1324(1908); nr: 1, s. 3.

………………..: “Osmanlı-Bulgar Protokolü”; (Hükümet-i seniyye ile Bulgaristan hükümeti beyninde akd olunan protokol tercümesidir.); 11 Mayıs 1325(1909); nr. 260, s. 2.

………………..: “Otuz Sene Evvel”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Times gazetesinden); 3 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 77 s. 2-3-4.

………………..: “Para İşlerine Âid Ba’zı Serâir Ereğli Şirketi”; (Ereğli Kömür Şirketi’nin Hükûmet-i Osmânîden on altı milyon frank tazminat talep etmesine dair.); 6 Şubat 1324(1909); nr. 199, s. 1-2.

………………..: “Patent Vergisi”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Patent vergisi hakkında bilgiler verilmektedir.); 17 Eylül 1324 (1908); nr. 61, s. 2-3.

………………..: “Patrikhâne İmtiyâzâtı”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, La-Türkî gazetesine bir Rum muhabiri tarafından gönderilen makaleyi içerir.); 7 Haziran 1325(1909); nr. 287, s. 1-2.

………………..: “Patrikhane Tarafından Adana’ya A’zam Olunan Komisyon”; (Patrikhane tarafından Adana’ya azam olunan komisyonun Mersin’den Kumkapı Patrikhanesi’ne göndermiş olduğu mufassal raporların bazı tafsilatına dair.); 26 Mayıs 1325(1909); nr. 275, s. 2.

………………..: “Petersburg’da Ferdinand Me’elesinin Cihet-i Siyâsiyyesi”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Prens Ferdinand’ın Rusya’da kral muamelesiyle karşılanmasının buhrana etkisi Bulgar gazetelerinde nasıl ele alındığına dair.); 13 Şubat 1324(1909); nr. 206, s. 2.

………………..: “Posta Islâhâtı”; (Makâm-ı Sadârete 26 Kânûn-ı Evvel sene 908 tarihinde Sâbâ Paşa tarafından takdî kılınan arîzanın tercümesidir.); 7 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 169, s. 3-4.

………………..: "Posta ve Telgraf Tensîkatı [Mâba'd]"; (Meclis-i Mebûsân'a gönderilen Posta ve Telgraf Tensîkatı Sûreti'ne ve halkın isteklerine yönelik yapılacak düzenlemelere dair.); 21 Şubat 1324(1909); nr. 214, s. 4.

………………..: "Posta ve Telgraf Tensîkatı: Muâmelâtta Tezâyüd"; (Posta muâmelâtında ortaya çıkan artışların sebep ve miktarına dair değerlendirmeleri içerir.); 20 Şubat 1324(1909); nr. 213, s. 4.

………………..: "Posta ve Telgraf Tensîkatı"; (Hürriyetin ilanından önce ve sonra posta ve telgraf memuriyetlerinin durumuna dair değerlendirmeleri içerir.); 19 Şubat 1324(1909); nr. 212, s. 4.

………………..: "Postalarımızda Batâetin Sebebi"; (Posta ve telgraf işlerinin yoğunluğu, bu kolda çalışan memurun yetersizliği ve çalışanların hakları ile Meclis-i Mebûsân'dan geçen düzenlenmeye dair değerlendirmeleri içerir.); 16 Mart 1325(1909); nr. 237, s. 2-3.

………………..: "Prens (Bülow)'in Bir Nutk-ı Mühimmi"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Prens Bülöw'ün yeni Genç Türklerin Almaya'da tahsil görmeleri, Alman ordusuyla irtibatı dolayısıyla samimi bir ilişkinin olacağına dair değerlendirmesini içerir.); 26 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 129, s. 2.

………………..: "Prens De Bülow ve Fırkalar"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Tan gazetesi başmakalesinden); 8 Mayıs 1325(1909); nr. 257, s. 2.

………………..: "Prens Ferdinand'ın Krallığı"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Prens Ferdinand'ın Rusya ziyareti sonrası İngiltere ile Rusya'nın meselelere nasıl yaklaştıklarına dair Avrupa matbuatından bilgiler veriliyor.); 14 Şubat 1324(1909); nr. 207, s. 3.

………………..: "Prens Jorj'un Ferâgatı Esbâbına Dair İfâdâtı"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Sâbık Sırbistan veliahtı Prens Jorj ile yapılan mülakatı içerir.); 24 Mart 1325(1909); nr. 245, s. 2.

………………..: "Protokol Hakkında Avusturya'nın Memnûniyyeti"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Viyana'dan Tan gazetesine 27 Şubat Efrenci

tarihiyle gönderilen Avusturya'nın protokolü değerlendirmesine ilişkin haberi içerir.); 18 Şubat 1324(1909); nr. 211, s. 2.

………………..: "Rahmi ve Nâzım Beylerle Ali Kemâl Bey"; (Şuûn sütunu, İkdam gazetesi Ali Kemal Bey'in Rahmi ve Nâzım Bey'in kendisini yok etmeye yönelik planları olduğunu yazmasına dair.); 30 Mart 1325(1909); nr. 251, s. 2-3.

………………..: "Re'yler Mestûr mu Olmalı Yoksa Açık mı Olmalı?"; (Öğretmiyoruz-Öğreniyoruz, Neler Bilmeliyiz Sütunu, Meclis-i Meb'usân'a üye seçimi yapılırken oyların gizli ya da açıktan verilmesinin sakıncaları üzerinde durulmaktadır.); 23 Ağustos 1324 (1908); nr. 36, s. 2.

………………..: "Resimli Kitab"; (Şuunlar Sütunu, Resimli Kitab mecmuasının bir numaralı nüshasının neşrolunduğuna dair.); 20 Eylül 1324 (1908); nr. 64, s. 8.

………………..: "Resmî Geçit"; (Donanma-yı Hümâyun'un huzûr-ı şâhânede icrâ eyleyeceği resmigeçit planını içerir.); 20 Haziran 1325(1909); nr. 300, s. 1.

………………..: "Rıfat Paşa ile Mülâkât"; (Şuûn sütunu, Nöyye Feraye Prese'den, Nöyye Feraye Prese Roma muhabirinin 23 Mart'ta Rıfat Paşa ile yaptığı mülakatın içeriğine dair.); 14 Mart 1325(1909); nr. 235, s. 2.

………………..: "Rum Matbûâtı"; (Açık Sütunlar); 19 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 91, s. 3-4.

………………..: "Rum Patriğinin İstifası-Mahmut Şevket Paşa Hazretleri ile Mülakat"; (Rum Patriğinin istifa ettiği yolundaki haberler üzerine Mahmut Şevket Paşa ile mülakata yer verilmektedir.); 12 Haziran 1325(1909); nr. 292, s. 1.

………………..: "Rum Patrikhanesi'nde"; (Kânûn-i Esâsî'nin edyân-ı muhtelifeden bahseden bazı maddelerine yönelik değerlendirmelerle Rum Patriğinin beyanatını içerir.); 31 Mayıs 1325(1909); nr. 280, s. 3.

………………..: "Rum Patrikhânesinde"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Babıali ile Patrikhane arasında mevcut mesâil-i muallakanın halli için müzakeratta bulunmuşlardır.); 10 Mayıs 1325(1909); nr. 259, s. 2.

………………..: "Rumeli'nde Beyn-el-düvel Teşkîlât"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye); 27 Mayıs 1325(1909); nr. 276, s. 1.

………………..: "Rumların İmtiyâz-ı Kadîmi"; 4 Haziran 1325(1909); nr. 284, s. 1-2.

………………..: "Rusya Cevâbî Notasının Viyana'daki Te'sîrâtı"; (24 Kânûn-ı Evvel tarihiyle Viyana'dan Tan gazetesine gönderilen yazıda Rusya'nın notasından Viyana'nın memnun olmadığını bildirilmektedir.); 16 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 149, s. 3.

………………..: "Rusya Kabinesi"; (Balkan buhranına ilişkin kabinede yapılan değerlendirmeleri içerir.); 4 Mayıs 1325(1909); nr. 253, s. 4.

………………..: "Rusya ve Balkan Islavları"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Petersburg'dan yazılıyor.); 22 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 94, s. 1.

………………..: "Rusya ve İngiltere Notaları"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye: Nöyye Feraye Prese'den, Avusturya ve Macaristan ile Osmanlı Devleti arasında varılan mutabakat sonucunda oluşan tebligat-nameye İngiltere ve Rusya'nın verdiği cevabına dair.); 8 Mart 1325(1909); nr. 229, s. 2-3.

………………..: "Rusya ve Türkiye"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Rusya'nın Türkiye ve bilhassa Avusturya'ya karşı yürüttüğü siyasete dair Rus matbuatından Jurnal'in değerlendirmelerine yer verilmektedir.); 26 Şubat 1324(1909); nr. 219, s. 2.

………………..: "Rusya, Sırbistan ve Türkiye"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye: İzvolski'nin Rıfat Paşa'yı Yeni Pazar sancağından bir kısmının bir milyon liralık bir tazminat mukabilinde Sırbistan ve Karadağ'a terki cihetine çalıştığı rivayeti Viyana'dan bildiriliyor.); 1 Mart 1324(1909); nr. 222, s. 3.

………………..: "Rusya'nın Devlet-i Osmâniyeye İttifâk Teklîfi"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Nöyye Feraye Prese'den, Osmanlı Devleti ile Rusya arasında Avusturya ve Macaristan i'tilafı sürecinde Rusya'nın boğazlardan serbestçe geçiş talep etmesine dair Meclis-i Mebûsan'daki tartışmaları ele almaktadır.); 28 Mart 1325(1909); nr. 249, s. 2.

………………..: “Rüsûmât Emîni Raif Paşa Hazretlerine”; (Şikâyetler Sütunu); 14 Kânnû-ı evvel 1324(1908); nr. 147, s. 3.

………………..: “Rütbelerin Kaldırılmasına Dair”; (Gazete); 19 Temmuz 1324(1908); nr: 1, s. 4.

………………..: “Saat Kavgası”; (Meclis-i Mebûsân’da vasatî saatin kabul edilmesi teklifinden doğan tartışmaları bildirir.); 31 Mayıs 1325(1909); nr. 280, s. 1.

………………..: “Sadrâzam Hilmi Paşa ile Nöyye Feraye Muhâbirinin Mülâkatı”; (Hüseyin Hilmi Paşa ile yapılan mülâkatta hükûmetin dâhili ve harici meslelere yönelik programı ele alınmaktadır.); 6 Şubat 1324(1909); nr. 199, s. 2-3.

………………..: “Sadrazam Kamil Paşa Hazretlerine Murad-ı Hâmisin Mirkati”; (Şikâyetler Sütunu); 13 Ağustos 1324 (1908); nr. 26, s. 1.

………………..: “Sadrâzam Paşa Hakkında Beyânât”; (Sadrazam Hüseyin Hilmi Paşa’yla yakın münasebetleri olan bir zâtın paşa hakkındaki değerlendirmelerini içeren mektuba yer verilmektedir.); 7 Şubat 1324(1909); nr. 200, s. 2.

………………..: “Sadrâzam Paşa Hazretlerine Ereğli Şirketi”; (Şikâyetler Sütunu); 2 Kânnû-ı evvel 1324(1908); nr. 135, s. 1.

………………..: “Sadrâzam Paşa Hazretlerine Sekiz Milyon Frank”; (Şikâyetler Sütunu); 30 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 133, s. 1.

………………..: “Sadrazam Paşa Hazretlerine”; (Şikâyetler Sütunu); 4 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 137, s. 1,

………………..: “Sadrâzam Paşa Hazretlerine”; (Şikâyetler Sütunu); 15 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 118, s. 1

………………..: “Sadrâzam Paşa Hazretlerine”; (Şikâyetler Sütunu); 23 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 126, s. 1

………………..: “Sadrâzam Paşa Hazretlerine”; (Şikâyetler Sütunu); 13 Kânnû-ı evvel 1324(1908); nr. 146, s. 1.

………………..: "Sadrazam Paşa'nın Beyânâtı"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Sadrazam Paşa ile yapılan mülakatı bildiriyor.); 18 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 90, s. 1-2.

………………..: "Sadrazam Paşanın Kamil Paşa Îzâhnâmesine Cevâbı"; (Kamil Paşa izâhnâmesine yönelik değerlendirmeler yapan Sadrazam Hilmi Paşa'nın La-Türkî gazetesinde yer alan mülakatını içerir.); 24 Mart 1325(1909); nr. 245, s. 3.

………………..: "Sadrâzam Said Paşa Hazretlerine"; (Şikâyetlerimiz Sütunu); 22 Temmuz 1324(1908); nr: 4, s. 3.

………………..: "Sadrazamın Tebeddülü"; (Hilmi Paşa kabinesinin göreve gelmesinin siyasi etkilerine ilişkin Selanik muhabirinin yazdığı mektuba dair.); 12 Şubat 1324(1909); nr. 205, s. 2.

………………..: "Sadr-ı a'zâm Paşa ile Mülâkât"; (Sadrazâm paşa ile Nazım Paşa'nın memuriyete tayini, hakk-ı ictima' meselesi ve nümâyişlere dair yapılan mülâkâtı içerir.); 17 Şubat 1324(1909); nr. 210, s. 1.

………………..: "Sadr-ı Cedîd Hüseyin Hilmi Paşa"; (Tan gazetesinden alıntı, Kamil Paşa kabinesinin yerine gelen Hilmi Paşa'ya yönelik değerlendirmeleri içerir.); 6 Şubat 1324(1909); nr. 199, s. 2.

………………..: "*[*Sakarfolyo*]* سقارفوليو Ailesi"; (Matin gazetesinde *[*Sakarfolyo*]* سقارفوليو imzasıyla Atina ve Girit hakkında yazılan mektuba yönelik değerlendirmeleri içerir.); 12 Haziran 1325(1909); nr. 292, s. 2.

………………..: "Saman Altından Su Yürütenler"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Kamil Paşa'nın siyasi hayatına dair Tanin'de yer verilen değerlendirmelerin içeriğine dair.); 27 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 130, s. 1.

………………..: "Serbestî Ser-muharriri Hasan Fehmi Bey'in Katli"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Nöyye Ferâye Prese'den, Serbestî Ser-muharriri Hasan Fehmi Bey'in katline değinilmekte ve bununla ilişkilendirilen Genç Türkler'e yönelik değerlendirmeler yapılmaktadır.); 29 Mart 1325(1909); nr. 250, s. 2.

………………..: “Serseri ve Mazanne-i Sû-i Eşhâs Hakkında Kanundur”; (Meclis-i Mebûsân’da görüşülerek düzenlenen Serseri Nizamnâmesi’nin kanun maddelerini içerir.); 12 Mart 1325(1909); nr. 233, s. 2.

………………..: “Servet-i Fünûn Niçin Sözü Değiştiriyor?”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Servet-i Fünûn’un vükelâ bahsini ele alışına dair.); 21 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 93, s. 1.

………………..: “Sırbistan Ahvâli”; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye); 15 Mayıs 1325(1909); nr. 264, s. 2.

………………..: “Sırbistan Asker-i İhtiyâtıyyesinin Terhisi ve Esâs İ’tilâf Hakkında Tevhîd-i Efkâr”; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Nöyye Feraye Prese’den, Avusturya ve Macaristan ile Sırbistan arasındaki sorunun çözüme yakın olduğu yönünde haberlerin çoğaldığına dair.); 18 Mart 1325(1909); nr. 239, s. 3.

………………..: “Sırbistan Devlet-i Aliyye’ye Karşı İttihâz Ettiği Vaz’iyyet”; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Sırbistan’ın siyasi manevralarının Viyana, Belgrat ve Berlin’de nasıl ele alındığına dair değerlendirmelerini içerir.); 27 Şubat 1324(1909); nr. 220, s. 2.

………………..: “Sırbistan Mes’elesi”; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Sırbistan ve Bulgaristan i’tilâfının nasıl karşılandığına dair Avrupa başkentlerinin yaklaşımını içerir.); 22 Şubat 1324(1909); nr. 215, s. 2.

………………..: “Sırbistan Sulha Yanaşıyor”; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Ajans Havâs tarafından tebliğ edilen ve Sırbistan’ın sulha yanaştığını gösterir notayı içerir.); 21 Şubat 1324(1909); nr. 214, s. 2.

………………..: “Sırbistan Veliahtının Seyâhati”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Belgrat’tan yazılıyor.); 18 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 90, s. 2.

………………..: “Sırbistan’da”; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Belgrat’tan); 13 Haziran 1325(1909); nr. 293, s. 2.

………………..: “Sırbistan’ın Cevâbı”; (Tan gazetesi başmakalesinden, Sırbistan’ın Avusturya’nın siyasi ya da arazi ta’vizât davasında bulunmayacağına dair garanti vermesi durumunda müzakerelere başlayacağı yönündeki açıklamasına dair.); 7 Mart 1325(1909); nr. 228, s. 2.

………………..: "Sırbistan'ın Son Notası"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Sırbistan hükümetinin Avusturya'ya vermiş olduğu notayı içerir.); 24 Mart 1325(1909); nr. 245, s. 1.

………………..: "Sırp Tahrîrât-ı Umûmiyesi ve Avusturya"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Tan gazetesinin başmakalesinden, Sofya, Budapeşte, Berlin ve Viyana'dan Avusturya-Sırbistan buhranına dair gelişmeler bildiriliyor.); 3 Mart 1325(1909); nr. 224, s. 2.

………………..: "Sir Edward Grey'in Yeni Bir Nutku"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, İngiltere Hâriciye Nazırı Sir Edward Grey'in Türkiye ile ilgili nutkuna yer verilmektedir.); 11 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 114, s. 1.

………………..: "Sofya'da Bir Vak'a"; (Sofya'da askeri kulüpte verilen baloda Prens Ferdinand'ın hükümet-i Osmaniye Bulgaristan Komiser Vekili Rıf'at Bey'i görmezden gelmesine dair.); 13 Mart 1325(1909); nr. 234, s. 1-2.

………………..: "Son İstikrâz ve İkdâma Cevâb"; (Mesâil-i Mühimme-i Dahiliyye, İstikraz meselesinde Osmanlı Bankası ile ilgili İkdam'da çıkan yazıya cevap verilmektedir.); 11 Eylül 1324 (1908); nr. 55, s. 1-2-3.

………………..: "Suriye'de Silah Kaçakçılığı"; ("Eski Yunan tüfekleri ne olacak? -Beyrut Kaçakçılığı-Vali ile kaçakçının muâhedesi-Beyrut Gaz Şirketi-30 bin franklık esliha-Vazifesini bilen bir kumandan." açıklamasıyla.); 10 Haziran 1325(1909); nr. 290, s. 1.

………………..: "Süleyman Paşa Hadisesi"; (Umûr-ı Mühimme-i Siyâsiyye); 9 Eylül 1324 (1908); nr. 53, s. 2-3.

………………..: "Şah ve Müsteşarlık"; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Tımes gazetesinden, "Encümen, Meclis-i Mebusan azasının intihabatı için tanzim edilmekte olan kanun layihasının tamamlanıp Vilayet Encümenine takdim edilmesini müşar-ül-ileyh beyan eylemiştir."); 10 Mayıs 1325(1909); nr. 259, s. 2.

………………..: "Şam'da Bir Konferans"; 3 Haziran 1325(1909); nr. 283, s. 1.

………………..: "Şark Buhrânı ve Müzâkerât"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Times gazetesinden); 3 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 77 s. 2.

………………..: "Şark Buhrânı"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Bir Avusturya diplomatının beyanatı Tan gazetesinden aktarılıyor.); 22 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 94, s. 1-2.

………………..: "Şark Buhrânı"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Bulgaristan ile yaşanan siyasi buhranla ilgili olarak Times gazetesindeki değerlendirmeye yer verilmiştir.); 16 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 119, s. 1.

………………..: "Şark Buhrânı"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Tan gazetesinin başmakalesinden, Prens Ferdinand'ın Rusya'da kral muamelesiyle karşılanmasının buhrana etkisi üzerinde durulmaktatır.); 13 Şubat 1324(1909); nr. 206, s. 2.

………………..: "Şark Buhrânında Fransa'nın Vazîfesi"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye); 21 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 93, s. 1-2.

………………..: "Şark Meselesi ve Duma"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Tan gazetesinden); 21 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 93, s. 1.

………………..: "Şark Meselesinin Tekâmül ve Ahîri [1853-1908]"; (Tefrika-i siyasiye, "Avrupa ve Şark Meselesi" isimli eserin tercümesidir.); 3 Eylül 1324 (1908); nr. 47, s. 6, 4 Eylül 1324 (1908); nr. 48, s. 6, 5 Eylül 1324 (1908); nr. 49, s. 6, 14 Eylül 1324 (1908); nr. 58, s. 2-3, 13 Eylül 1324 (1908); nr. 57, s. 2-3, 12 Eylül 1324 (1908); nr. 56, s. 2-3, 1 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 104, s. 2, 6 Eylül 1324 (1908); nr. 50, s. 6, 7 Eylül 1324 (1908); nr. 51, s. 6-7, 8 Eylül 1324 (1908); nr. 52, s. 2-3, 9 Eylül 1324 (1908); nr. 53, s. 6-7, 10 Eylül 1324 (1908); nr. 54, s. 5-6, 11 Eylül 1324 (1908); nr. 55, s. 2-3, 15 Eylül 1324 (1908); nr. 59, s. 2-3, 16 Eylül 1324 (1908); nr. 60, s. 2-3, 17 Eylül 1324 (1908); nr. 61, s. 2-3, 18 Eylül 1324 (1908); nr. 62, s. 2-3, 19 Eylül 1324 (1908); nr. 63, s. 2-3, 20 Eylül 1324 (1908); nr. 64, s. 2-3, 21 Eylül 1324 (1908); nr. 65, s. 2-3, 22 Eylül 1324 (1908); nr. 66, s. 2-3, 23 Eylül 1324 (1908); nr. 67, s. 2-3, 25 Eylül 1324 (1908); nr. 69, s. 2-3, 26 Eylül 1324 (1908); nr. 70, s. 2-3, 27 Eylül 1324 (1908); nr. 71, s. 2-3, 28 Eylül 1324 (1908); nr. 72, s. 2-3, 29 Eylül 1324 (1908); nr. 73, s. 2-3, 1 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 75, s. 2-3, 2 Teşrîn-i Evvel 1324(1908);

nr. 76, s. 2-3, 3 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 77, s. 2-3, 4 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 78, s. 2-3, 5 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 79, s. 2-3, 6 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 80, s. 2-3, 7 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 81, s. 2-3, 8 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 82, s. 2-3, 9 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 83, s. 2-3, 10 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 84, s. 2-3, 11 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 85, s. 2-3, 12 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 86, s. 2-3, 13 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 87, s. 2-3, 14 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 88, s. 2-3, 17 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 89, s. 2-3, 18 Teşrîn-i Evvel1324(1908); nr. 90, s. 2, 21 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 93, s. 2, 25 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 97, s. 2, 26 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 98, s. 2, 27 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 99, s. 2, 28 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 100, s. 2, 2 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 105, s. 2, 4 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 107, s. 2, 6 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 109, s. 2, 9 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 112, s. 2, 11 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 114, s. 2, 12 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 115, s. 2, 13 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 116, s. 2, 14 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 117, s. 2, 15 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 118, s. 2.

………………..: “Şark Şimendiferi Meselesi: Keşof Efendi”; (Mesâil-i Mühimme-i Dahiliyye); 11 Eylül 1324 (1908); nr. 55, s. 3.

………………..: “Şark Şimendiferiyle Şerâit-i İtilâf”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye); 27 Mayıs 1325(1909); nr. 276, s. 1.

………………..: “Şark Şimendiferleri Mes’elesi”; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye); 24 Mayıs 1325(1909); nr. 273, s. 2.

………………..: “Şarka Âid Müzâkerât”; (Tan gazetesinin başmakalesinden, İngiltere, Fransa ve Rusya’nın Sırbistan’a verilecek notaya esas teşkil edecek müzakerelerde İngiltere’nin itiraz noktalarının oluşmasına dair.); 14 Mart 1325(1909); nr. 235, s. 1-2.

………………..: “Şark-ı Karîb”; (Tımes gazetesinden, Prens Ferdinand’ın Rusya’da kral muamelesiyle karşılanmasının sonuçlarının tartışıldığı yazıda Sırbistan-Avusturya yakınlaşmasına değinilerek Balkanlardaki son

siyasi gelişmeler ele alınmaktadır.); 13 Şubat 1324(1909); nr. 206, s. 1-2.

………………..: "Şâyân-ı Mülâhaza Bir İhmâl-Ekmek Fiyatı"; (Şikâyetler Sütunu); 20 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 153, s. 1.

………………..: "Şehremaneti"; (Şikâyetler Sütunu); 18 Eylül 1324 (1908); nr. 62, s. 7.

………………..: "Şehr-emânetinde Tensikât ve Teşkîlât"; (Açık Sütunlar, Şehr-emâneti a'zâlarından Doktor Muhyiddin Bey'in Avrupa'daki şehr-emânetinin tensikât ve teşkîlâtı ile rüsûm-ı belediyenin tanzim ve teminine, Der-saâdetçe icrâsına dair verdiği lâyihayı içerir.); 23 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 126, s. 2.

………………..: "Şehzâde Burhâneddîn Efendi"; (Hürriyet ordusu İstanbul'a girdiğinde kaybolan Şehzâde Burhâneddîn Efendi'ye dair.); 4 Mayıs 1325(1909); nr. 253, s. 3.

………………..: "Şevket Paşa ile Mülâkât"; (İkinci Fırka Kumandanı Şevket Paşa ile yapılan bir mülakata yer verilmiştir.); 29 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 101, s. 2-3.

………………..: "Şifre ile Muhâbere Mes'elesi"; (Şikâyetler, Mabeyn Baş Kâtipliği ile elçilik arasındaki şifreli telgraf çekilmesine yönelik değerlendirmeler yer almaktadır.); 27 Ağustos 1324 (1908); nr. 40, s. 1.

………………..: "Şimâli Arnavurtluk"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Tımes'ın Viyana muhabir-i mahsusunun Efrenci 1 Haziran tarihiyle gönderdiği telgranâmeye dair.); 24 Mayıs 1325(1909); nr. 273, s. 2.

………………..: "Şimendifer Te'mînâtları"; (Erbâb-ı ihtisâsdan bir İngiliz mühendisi tarafından kaleme alınmış makaledir ki sûret-i mahsûsada tercüme ettirilerek gazetemize derç olunmuştur.); 15 Mart 1325(1909); nr. 236, s. 4.

………………..: "Şimendiferler Mes'elesi"; (Bulgaristan hükümetinin mevkıi-Mösyö *[*Leyapeçif'in*]* لياپچفك beyanatı-Şark şimendiferleri Kumpanyası-Sadrazam Paşa'nın beyanatı-netice.); 10 Mayıs 1325(1909); nr. 259, s. 1.

………………..: “Şirket-i Hayriyye’nin Dâimî Mezâliminden”; (Şirket-i Hayriyye’nin istibdat döneminden beri çalışma şeklinden ve vapurların bakımsızlığından bahsedilmekte ve şirket idaresinin halkın sorunları çözmesi gerektiği üzerinde durulmaktadır.); 13 Şubat 1324(1909); nr. 206, s. 3.

………………..: “Şûrâ-yı Devlet Tensîkâtı: Hata içinde Hata”; (Şikâyetler Sütunu); 19 Ağustos 1324 (1908); nr. 32, s. 2.

………………..: “Şûrâ-yı Devlet Tensîkâtı”; (Şikâyetler Sütunu); 22 Ağustos 1324 (1908); nr. 35, s. 2.

………………..: “Şûrâ-yı Devlet ve Müdde-i Umûmîliğine”; (Şikâyetlerimiz Sütunu); 19 Temmuz 1324(1908); nr: 1, s. 3.

………………..: “Şûrâ-yı Devlet ve Müdde-i Umûmîliğine”; (Şikâyetlerimiz Sütunu); 21 Temmuz 1324(1908); nr: 3, s. 4.

………………..: “Şûrâ-yı Devlet ve Müdde-i Umûmîliğine”; (Şikâyetlerimiz Sütunu); 23 Temmuz 1324 (1908); nr: 5, s. 3.

………………..: “Tanin Anonim Şirketi 20. 000 Lira Sermaye ile”; (Gazetemizi bir Osmanlı şirketi halinde idare etmek istiyoruz. Dâire-i hizmetimizi bir kat daha tevsî’ etmek için Tanin Fransızca ve belki Arapça olarak da neşredilecektir.); 6 Mayıs 1325(1909); nr. 255, s. 1, 8 Mayıs 1325(1909); nr. 257, s. 1, 9 Mayıs 1325(1909); nr. 258, s. 1, 10 Mayıs 1325(1909); nr. 259, s. 1, 11 Mayıs 1325(1909); nr. 260, s. 1, 12 Mayıs 1325(1909); nr. 261, s. 1, 13 Mayıs 1325(1909); nr. 262, s. 1, 14 Mayıs 1325(1909); nr. 263, s. 1, 16 Mayıs 1325(1909); nr. 265, s. 1, 17 Mayıs 1325(1909); nr. 266, s. 1, 21 Mayıs 1325(1909); nr. 270, s. 1, 23 Mayıs 1325(1909); nr. 272, s. 1, 24 Mayıs 1325(1909); nr. 273, s. 1, 26Mayıs 1325(1909); nr. 275, s. 1, 27 Mayıs 1325(1909); nr. 276, s. 1, 28 Mayıs 1325(1909); nr. 277, s. 1, 1 Haziran 1325(1909); nr. 281, s. 1, 9 Haziran 1325(1909); nr. 289, s. 1, 12 Haziran 1325(1909); nr. 292, s. 1.

………………..: “Tanin Gazetesine”; (Açık Sütunlar, Keçeci-zâde İzzet Fuad’ın 8 Eylül 1324 tarihli Tanin’deki yazısı üzerinde durulmaktadır. “Bir Zâbit”); 10 Eylül 1324 (1908); nr. 54, s. 4-5.

………………..: “Tanin ve Levant Herald”; (Neologos gazetesinden, Neologos gazetesinin Levant Herald sahibi Miçi’ye (Mizzi) Tanin’in haksızlık yaptığına dair yazısı ile Tanin’in bu yazıya cevabını içerir.); 7 Mart 1325(1909); nr. 228, s. 2.

………………..: “Tanîn’in Ma’lûmât-ı Husûsiyyesi-İngiltere Tasdîk Etmiyor”; (Mühim Haberler, İcrâ ettiğimiz tahkîkât-ı husûsiyemize nazaran İngiltere, Fransa ve Rusya devletlerinin müştereken Bulgaristan’ın istiklâlini tasdîk ettikleri havâdisi bir kayd-i ihtâr ile telakkî etmek iktizâ eder. Şimdilik Bulgaristan’ın istiklâlini yalnız Rusya tasdîk edecektir.); 7 Şubat 1324(1909); nr. 200, s. 1.

………………..: “Tanîn’in Mustaberât-ı Husûsiyyesi: Ma’den İşleri!”; (Hazîne-i Hâssa’nın i’lân-ı hürriyetten sonra on bir madenin imtiyazını maliyeye terk etmesi sonrası, bu madenlere Fransız sefiri aracığıyla Fransız sermayedarlarının talepte bulunmasına ilişkin habere yer veriliyor.); 21 Mart 1325(1909); nr. 242, s. 1.

………………..: “Tanin’in Müstahberât-ı Husûsiyesi: Sırbistan Mühimmât-ı Harbiyesi”; (Kamil Paşa hükûmeti döneminde Sırbistan’a Osmanlı toprakları üzerinden askeri techîzât taşımasına izin verildiğine değinilen yazıda bunun takibinin yapılmadığı ancak Hilmi Paşa kabinesinin bu taşımaya belli ölçülerde kısıtlamalar getirdiği belirtilmektedir.); 5 Mart 1325(1909); nr. 226, s. 1.

………………..: “Tanin’in Müstahberât-ı Husûsiyyesi: Bulgaristan Tazmînâtı”; (Petersburg’da oluşturulan i’tilâfnâmeyle ilgili olarak elde edilen ma’lûmâta dâir.); 6 Mart 1325(1909); nr. 227, s. 1.

………………..: “Tanin’in Müstahberât-ı Mühimme-i Husûsiyyesi: Hicâz Demiryolu”; (Hicâz Demiryolu’na yapılan tahribatlara ve alınan önlemlere dair.); 22 Şubat 1324(1909); nr. 215, s. 1.

………………..: “Tanin’in Müstahberât-ı Mühimme-i Husûsiyyesi”; (Avusturya tarafından akd u imza olunan protokole dair hükümet tarafından Meclis-i Mebûsân’a takdîm olunan lâyiha-i izâhiyeyi içerir.); 22 Şubat 1324(1909); nr. 215, s. 1.

………………..: “Tanzîm-i Rüsûm ve Te’mîn-i Vâridât-ı Belediye”; (Belediye gelirlerinin artırılması ve düzenlenmesini sağlamak üzere oluşturulan komisyonda yapılan mütalaalara ve kararlara dair.); 24 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 127, s. 3-4.

………………..: “Tarhan Paşa ile Mülâkât”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Petersburg’dan 8 Mayıs tarihiyle Independence gazetesine yazılıyor.); 5 Mayıs 1325(1909); nr. 254, s. 1-2.

………………..: “Taşralarda Memurlar ve Müteneffizân”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Taşra ve kasabalardaki memurların yetki kullanımlarına dair değerlendirmeleri içerir.); 6 Mayıs 1325(1909); nr. 255, s. 2.

………………..: “Tavsıttan Maksad Ne?”; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Tan gazetesi başmakalesinden, Avusturya-Sırbistan buhrânında gelinen son nokta değerlendirilmekte ve savaşın önüne geçilebileceği vurgulanmaktadır.); 10 Mart 1325(1909); nr. 231, s. 2.

………………..: “Tebaa-i Gayr-i Müslimenin Askerliği Hakkında”; (Gayrimüslim tebaanın askerliğe girmeleri gerektiği yolundaki beyanatlara dair.); 30 Mayıs 1325(1909); nr. 279, s. 2.

………………..: “Tebeddül-i Vükelâ ve Avrupa: Hilmi Paşa Programı”; (Ajans Telgrafları, Hilmi Paşa kabinesinin harici meselelerde nasıl tavır alacağını ortaya koyduğu programın Avrupa’daki yankılarına dair tefgraflara yer veriliyor.); 7 Şubat 1324(1909); nr. 200, s. 2.

………………..: “Tebeddül-i Vükelâ ve Avrupa”; (Kamil Paşa kabinesinin gitmesiyle yerine gelen Hilmi Paşa kabinesinin harici meselelerde nasıl tavır alacağına dair Avrupa matbûâtının değerlendirmelerine yer veriliyor.); 6 Şubat 1324(1909); nr. 199, s. 2.

………………..: “Tebeddül-i Vükelâ ve Avrupa”; (Kamil Paşa kabinesinin gitmesiyle yerine gelen Hilmi Paşa kabinesinin harici meselelerde nasıl tavır alacağına dair Avrupa matbûâtının değerlendirmelerine yer veriliyor.); 7 Şubat 1324(1909); nr. 200, s. 2.

………………..: “Tebeddül-i Vükelâ ve Avrupa”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Kamil Paşa kabinesinin gitmesiyle yerine gelen Hilmi Paşa kabinesinin

harici meselelerde nasıl tavır alacağına dair Avrupa matbûâtının değerlendirmelerine yer veriliyor.); 5 Şubat 1324(1909); nr. 198, s. 2-3.

………………..: "Tebeddül-i Vükelâ: Kânûn-i Esâsî Nokta-i Nazarından Tedkîk Mes'elesi"; (Kamil Paşa'nın Bahriye ve Hâriciye Nazırlarının azli meselesiyle ilgili olarak nazırları görevden almanın Kânûn-i Esâsî açısından nasıl olması gerektiğine dair hukuki yaklaşm ortaya konmaktadır.); 2 Şubat 1324(1909); nr. 195, s. 2-3.

………………..: "Tebriz Şimendifer Hânesi"; 3 Haziran 1325(1909); nr. 283, s. 1.

………………..: "Tekâfül-i İctimâiye"; (Sabah gazetesinden); 21 Temmuz 1324 (1908); nr: 3, s. 4.

………………..: "Tenkîhât"; (Şikâyetlerimiz Sütunu); 16 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 178, s. 1.

………………..: "Tensîkat Lâyiha-i Kânûniyyesi"; (Devâirde icra edilecek tensîkata dair hükümetçe tanzim edilen Layiha-i Kanuniyye Mecilis-i Mebûsân Muvazene Encümenince âtîdeki şekle ifrâğ edilmiştir.); 15 Mayıs 1325(1909); nr. 264, s. 2-3.

………………..: "Tepebaşı Yazlık Tiyatrosu'nda"; 02 Ağustos 1324 (1908); nr. 15, s. 4.

………………..: "Terkos Kumpanyası ve Taksim Suyu"; (Şikâyetlerimiz Sütunu, Terkos Kumpanyası'nın uygulamaları ile kumpanyanın Taksim suyunu ele geçirme çabası eleştiriliyor.); 16 Ağustos 1324 (1908); nr. 29, s. 2-3.

………………..: "Teslîhât Meselesi"; 3 Eylül 1324 (1908); nr. 47, s. 3-4.

………………..: "Teşekkür ve İhtâr"; (Tanin'in 31 Mart Vakası'nda uğradığı tecavüz ve ta'riz nedeniyle gazetenin açıklamasını içerir.); 4 Mayıs 1325(1909); nr. 253, s. 1.

………………..: "Teşrîf-i Şâhâne"; (Padişahın saraya gelişine ve Nutk-ı Humâyûn'a dair.); 8 Mayıs 1325(1909); nr. 257, s. 1-2.

………………..: "Teşvîkât ve Terakkiyât"; (Fırka-i Ahrar'ın muallimler aracılığı ile kavgasını mekteplere yayma çabası eleştiriliyor.); 27 Mart 1325(1909); nr. 248, s. 3.

………………..: “Tevsî’-i Ma’lûmât İçin Avrupa’ya İ’zâm Olunacak Zâbitân Haklarında Ahîran Ta’dîl Edilen Ta’lîmnâme Sûretidir”; (Tevsî’-i ma’lûmât için Avrupa’ya gönderilecek zâbitân haklarında düzenlenen ta’lîmnâme sûretini içerir.); 20 Şubat 1324(1909); nr. 213, s. 3-4.

………………..: “Tophane-i Amire Nezâretine”; (Şikâyetler Sütunu); 7 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 169, s. 1.

………………..: “Türk Bulgar İhtilâfı”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Bulgaristan’la yaşanan siyasi tartışmalar dış basından hareketle ortaya konuyor.); 15 Eylül 1324 (1908); nr. 59, s. 2.

………………..: “Türkiye Ahvâli”; (Adana ahvali hakkında); 31 Mayıs 1325(1909); nr. 280, s. 3.

………………..: “Türkiye ile Avusturya Arasındaki Gizli Mukâvelenâme”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye); 3 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 77 s. 1.

………………..: “Türkiye Mesâili”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Deba gazetesinden, Hükümetin ıslah ve tensîki meselesi dair.); 28 Mart 1325(1909); nr. 249, s. 2.

………………..: “Türkiye ve Bulgaristan”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Bulgaristan Ticaret Nazırı ile şimendifer meslesine dair Tanin muhabirinin yaptığı görüşmeye dair.); 18 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 90, s. 1.

………………..: “Türkiye, Avusturya-Macaristan İ’tilâfı Boykotaj”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Türkiye ile Avusturya-Macaristan arasında bir i’tilâfı açacak olan bir protokole yarın vaz’-ı imza edileceğine dair.); 10 Şubat 1324(1909); nr. 203, s. 2-3.

………………..: “Türkiye’de Hâl ve Mevki’”; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Meşrutiyetin ilanı ve Balkan buhranında gelinen noktanın ele alındığı yazıda dâhili meselelerin ele alınmasının harici meselelerin çözümüyle mümkün olacağına vurgu yapılmaktadır.); 29 Mart 1325(1909); nr. 250, s. 2.

………………..: “Türkiye’de Serbesti-i Edyan Var mıdır?”; (Bünâm ile Pozantion gazetesinde neşredilen Pozant Keçyan imzalı bir makaleden.); 26 Mayıs 1325(1909); nr. 275, s. 2.

………………..: “Türkiye’ye Aid Ba’zı Mesâil”; (Times gazetesi muhabirinin ‘Avrupa Buhranı’ başlığıyla yazdığı mektuplarda Osmanlı Devleti’ne aid bazı meseleler üzerinde değerlendirmelerine dair.); 26 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 129, s. 2.

………………..: “Türkiye-Bulgaristan”; (Osmanlı devletindeki son siyasi gelişmelerin buhranın çözümüne yönelik etkisi üzerindeki Bulgaristan matbuatının değerlendirmelerini içerir.); 5 Şubat 1324(1909); nr. 198, s. 3.

………………..: “Türkiye-Fransa Münâsebât-ı Mâliyesi”; (Türkiye ile Fransa arasındaki ekonomik ilişkilerin istenilen sevide olmadığına dair.); 22 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 125, s. 2.

………………..: “Türkiye-Fransa”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Tan gazetesi başmakalesinden); 5 Haziran 1325(1909); nr. 285, s. 2.

………………..: “Türkiye-Fransa”; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Tan gazetesinin başmakalesinden, Şarkta Fransa menâfı’nın ne suretle müdafaa ve muhafaza edildiğine dair.); 9 Mayıs 1325(1909); nr. 258, s. 3.

………………..: “Türkiye-İtalya-Avusturya Arasında Bir İ’tilâf-ı Muhtemel”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Adriyatik’te Türkiye, İtalya, Avusturya arasında bir itilâfın gittikçe ağırlık kazandığına dair.); 4 Şubat 1324(1909); nr. 197, s. 2-3.

………………..: “Türkiye-Rusya Protokolü”; (Lâ Türkî, Rıfat Paşa’nın Rusya ile yaptığı müzakerelerde mutabakata vardığı mali konular, Rusçuk Hattı ve posta ve telgraf vergisine dair elde edilenler, onun başarılı olduğunu gösterir.); 7 Mart 1325(1909); nr. 228, s. 2.

………………..: “Türkiye’nin İstiklâl-i Mâlîsi”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Avrupa matbûâtında bilinçli çıkarılan haber ve makalelere değinilen yazıda matbuat yoluyla Türkiye’nin mali politikasına müdahale edilmek istenildiği ele alınmaktadır.); 14 Şubat 1324(1909); nr. 207, s. 2-3.

………………..: “Türkiye-Avusturya“; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Tan gazetesinin başmakalesinden, Osmanlı ile Avusturya arasındaki ihtilafın çözümü için Avusturya’nın attığı adımın şark buhranının çözümü için fırsat olduğu belirtilmektedir.); 4 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 166, s. 3-4.

………………..: “Türkler ve Yunanlılar”; (Girit ahvaline dair Fransız matbuatının değerlendirmesine yer verilmektedir.); 12 Haziran 1325(1909); nr. 292, s. 2.

………………..: “Türkler, İngilizler, Almanlar”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, “Osmanlılar yalnız İngilizlere karşı değil, düvel-i sâireye karşı da hayırhavâhâne bir politika takip edilmesinin kendi menfaatleri icabından olduğunu, hem sulh ve müsâlemet-i umûmiyeye hizmet edeceğini pekâlâ takdir ederler.” değerlendirmesiyle.); 20 Temmuz 1324(1908); nr: 2, s. 1.

………………..: “Türklerle Macarlara Dâir Hakîkî Bir Misâl: Türkler, Macarlar”; (Macaristan Ticaret-i Şarkıyye Mekteb-i Âlîsi Müdîri ve Budapeşte Dâr-ül-fünûn Muallimi Doktor Kunoş’un Türk ve Macarlara yönelik değerlendirmeleri içerir.); 15 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 148, s. 3.

………………..: “Ufak Mülâhazalar: Grevler”; 5 Eylül 1324 (1908); nr. 49, s. 2-3.

………………..: “Ufuk Kararıyor”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Tan gazetesindeki yazıdan yola çıkılarak Balkanlarda yaşanan buhranın savaşa doğru gittiğine dair beyandır.); 19 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 122, s. 1.

………………..: “Umûmi Bütçemiz”; 9 Haziran 1325(1909); nr. 289, s. 2.

………………..: “Umûr-ı Belediyyeye Dâir III [maba’ad]”; (Halkın huzur ve sukunetini temin amacıyla belediyelerin alması gerken tedbirlere dair.); 4 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 137, s. 1-2.

………………..: “Umûr-ı Belediyyeye Dâir III”; (Halkın huzur ve sukunetini temin etmek amacıyla belediyelerin alması gereken tedbirlerine dair.); 29 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 132, s. 2.

………………..: “Umûr-ı Belediyyeye Dâir III”; (Halkın huzur ve sukunetini temin etmek amacıyla belediyelerin alması gerken tedbirlere dair.); 1 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 134, s. 3-4.

………………..: “Üç Nutuk”; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Tan gazetesinin başmakalesinden, Üç Hâriciye Nâzırı Prens Bülow, Sir Edward Grey, Mösyö Titoni hükümet-i metbûaları, Meclis-i Mebûsânları huzurunda şimdiye kadar ta’kip ettikleri siyaseti müdâfaa ettiklerine dair.); 21 Mart 1325(1909); nr. 242, s. 2.

………………..: “Vahdeti Nasıl Tutuldu?”; (İstanbul’dan firar eden Kıbrıslı Derviş Vahdeti’nin derdesti hakkında İbnü-ül Cemal Ragıp Bey’in Tanin’e gönderdiği tafsilatı içerir.); 14 Mayıs 1325(1909); nr. 263, s. 2.

………………..: “Vaz’iyyet-i Siyâsiyye”; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Nöyye Feraye Prese’den, Avusturya ve Macaristan’ın Sırbistan notasına karşılık vereceği notanın içeriğine yönelik tahminlerde bulunmaktadır.); 20 Mart 1325(1909); nr. 241, s. 2-3.

………………..: “Vergi Verecek miyiz?”; (Halkın vergi vermesi, vergilerin amacı üzerinde durmaktadır.); 12 Ağustos 1324 (1908); nr. 25, s. 1-2.

………………..: “Veziri Meali Semirim Kamil Paşa”; (Yeni Hey’et-i Vükelâ listesini içerir. “Sadrazam Mahmut Kamil Bin Salih”); 25 Temmuz 1324(1908); nr: 7, s. 1.

………………..: “Vilâyetlerde İctimâ’”; (İstanbul hâdise-i irticâiyesi vilayetlere aksedince ne te’sir etiğine dair.); 4 Mayıs 1325(1909); nr. 253, s. 3.

………………..: “Viyana Sefâreti Ataşe Militeri Hakkı Bey’le Mülakat”; (“Tan gazetesinin Viyana muhabir-i mahsusu şehr-i mezkûr Osmanlı ateşe militeri, İsmail Hakkı Bey’le icra eylediği bir mülakatı gazetesine şu suretle yazıyor.” açıklmasıyla.); 19 Mayıs 1325(1909); nr. 268, s. 2.

………………..: “Viyana’da Tarz-ı Telakki”; (gazeteler-ecnebi); 19 Temmuz 1324(1908); nr: 1, s. 4.

………………..: “Vükelâ Arasında İhtilâf: Câlib-i Dikkat Olan Nokta”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye); 21 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 93, s. 1.

………………..: “Yemen Dâir”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, “Yemen ahvali hakkındaki mütalatımız üzerine Âhenin gazetesinde ‘Ali Rıza’ imzasıyla neşredilen makalede şu suretle beyân-ı fikir edilmiştir.” açıklamsıyla.); 23 Mayıs 1325(1909); nr. 272, s. 2.

………………..: “Yemen Meselesi-Sûret-i Tesviye”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliye); 4 Eylül 1324 (1908); nr. 48, s. 2.

………………..: “Yeni Bir Mes’ele ve Mülâkâtımız”; (Bosna Hersek’in Avusturya’ya ilhakı meselesiyle ilgili olarak sadrazamla mülakat yapılmaktadır.); 24 Eylül 1324 (1908); nr. 68, s. 2.

………………..: “Yeni Bir Silah-ı Müdâfaa”; (Deba gazetesinin 18 Şubat tarihli nüshasında Avusturya-Türkiye ihtilafının kat’î surette halledileceği yönündeki değerlendirmesini içerir.); 12 Şubat 1324(1909); nr. 205, s. 2.

………………..: “Yeni Gazete Refîkamıza Cevâb”; (Tanin gazetesinin mali işler hakkında yer verdiği yazılarla ilgili olarak Yeni gazete arasındaki istikraz meselesini içerir.); 17 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 150, s. 2.

………………..: “Yeni Gazete ve Sadr-ı âzam Paşa”; (Tanin gazetesinin Kamil Paşa’nın özel beyanatlarını tahrif ederek yayımladığını idda eden Yeni Gazete’ye cevap olarak; metnin Fransızca baskısı ile daha önceki metni birlikte yayımlamaktadır.); 26 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 157, s. 2.

………………..: “Yeni Gazete’nin İ’tirâfları”; (Yeni Gazete’nin Tanin’in İngiltere ve Almanya politkasına, Said Paşa, Kamil Paşa, Bank-ı Osmânî ve iâne-i milliye meselelerindeki yaklaşımına; anâsırı muhtelife arasına nifak soktuğu, matbûât-ı Osmâniyeyi tahakkümü altına aldığı yolundaki değerlendirmelerine cevaptır.); 30 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 161, s. 2-3.

………………..: “Yeni Hey’et-i Vükelâ’nın Prográmı”; (Hüseyin Hilmi Paşa kabinesinin Meclis-i Mebûsân’da açıkladığı hükümet programını içerir.); 5 Şubat 1324(1909); nr. 198, s. 1.

………………..: “Yeni Hey’et-i Vükelâ”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Yeni Hey’et-i Vükelâ’nın Avrupa mahâfil-i siyâsiyesinde memnûniyet ile telakkî edilmekte olduğu peyderpey vârid olan ihbârât-ı resmiyeden anlaşılmaktadır.); 10 Şubat 1324(1909); nr. 203, s. 2.

………………..: “Yeni İstikrâzlar”; (Şikâyetlerimiz Sütunu); 24 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 186, s. 1.

………………..: “Yeni Kabinenin Yeni Maliye Nazırı”; (Millet gazetesinden); 26 Temmuz 1324(1908); nr: 8, s. 4.

………………..: “Yeni Romanımız”; (Aleksander Duma’nın Kraliçe Margo romanının tefrika edileceğine dair.); 2 Haziran 1325(1909); nr. 282, s. 1.

………………..: “Yeni Sırb Kabînesi ve Rusya”; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Yeni Sırp kabînesinin Rusya hükümetine takdim ettiği bir beyannamede sulh ve müsâlemet taraftarı olduğu, hiçbir hareket-i tecâvüz-kârânede bulunmak maksadını beslemediğini bildirir.); 17 Şubat 1324(1909); nr. 210, s. 2.

………………..: “Yeni Türkiye ve Zirâat”; (Osmanişer Loyd’da Herman Eyal’in makalesinden, tarım ve hayvancılıkta yenileşmeye değinilmekte ve hükümetin bunu planlaması gerektiğine vurgu yapılmaktadır.); 13 Mart 1325(1909); nr. 234, s. 4.

………………..: “Yıldız Hâtırâtı”; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Osmanişer Loyd’dan); 1 Haziran 1325(1909); nr. 281, s. 3.

………………..: “Yıldız Hatıratı”; (Osmanişer Loyd’dan, Abdülhamit’in hayat-i hususisi hakkında salâhiyettâr bir menba’dan âtîdeki tafsilata dair.); 17 Mayıs 1325(1909); nr. 266, s. 3.

………………..: “Yıldız Hâtırâtından”; (Osmanişer Loyd gazetesinden, Abdülhamit’in hayat-ı hususiyesi hakkındadır.); 24 Mayıs 1325(1909); nr. 273, s. 2.

………………..: “Yıldız’da Bulunan Evrâk-ı Mefsedet”; (Şûrâ-yı Devlet Azâ-yı Sâbıkasından Tayyar Bey’in Divan-ı Harpçe tedkîk edilen jurnallerin bir veche âtıdır.); 7 Mayıs 1325(1909); nr. 256, s. 1.

………………..: “Yıldız’da-Hareket-i İrticâiyye Nasıl Tertîb Edildi”; (“Temmuz inkılâbında Abdülhamit-Selanik’e casus i’zâmı-Fedâkerân Cem’iyyeti’nin elde edilmesi-Mevlanzade’nin katli pazarlığı-Kamil Paşa ve Ahrar-İttihad-ı Muhammedi Cemiyeti ve Abdülhamit.); 12 Mayıs 1325(1909); nr. 261, s. 1.

………………..: “Yıldız’daki Jurnaller”; 24 Mayıs 1325(1909); nr. 273, s. 2.

………………..: “Yıldız’daki Komisyonlar”; 24 Mayıs 1325(1909); nr. 273, s. 2.

………………..: “Yıldız’ı Ziyaret”; (Yıldız Sarayı’nın siyasi etkisi üzerinde değerlendirmeleri içerir.); 5 Mayıs 1325(1909); nr. 254, s. 2-3.

………………..: “Yine Ahmet Rıza Bey’e Hücûm”; (Independence gazetesinin Ahmet Rıza Bey’e yönelik açık mektubu ele alınıyor.); 25 Mart 1325(1909); nr. 246, s. 1-2.

………………..: “Yine Bulgar Blöfü”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Viyana ve Sofya kabinelerinin buhranla ilgili yaklaşımlarını ele alır.); 19 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 181, s. 2.

………………..: “Yine İntihâb Mes’elesi”; (Meb’us seçiminin yaklaşmasına rağmen belediyelerin görevlerini yerine getirmemesine yönelik eleştirileri içerir.); 11 Ağustos 1324 (1908); nr. 24, s. 2-3.

………………..: “Yine Nâfia, Yine Nâfia! İttihad’a Cevap”; (Nâfia Nezâretinin istikraz akdi hususundaki teklifine dair.); 2 Haziran 1325(1909); nr. 282, s. 1-2.

………………..: “*[*Yorindizinden*]* يرنديزيدن Viyana’ya”; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Tan gazetesi başmakalesinden, Almanya İmparatorunun İtalya kralına misafir olduktan sonra, İmparator Fransuva Jozef’i ziyaret edeceğine dair.); 5 Mayıs 1325(1909); nr. 254, s. 2.

………………..: “Yunan Kavminin Nezâket ve Terbiyesi”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Levant Herald gazetesinin Yunanlıları öne çıkaran ve Türkleri aşağılayan yazına cevaptır.); 16 Şubat 1324(1909); nr. 209, s. 2.

………………..: “Yunanistan Kralının Seyâhatı”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye); 20 Haziran 1325(1909); nr. 300, s. 2.

………………..: “Yunanlılar’ın Tecâvüzü”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye); 20 Haziran 1325(1909); nr. 300, s. 2.

………………..: “Yüzde On Sekiz”; 3 Şubat 1324(1909); nr. 196, s. 4.

………………..: “Zarûri Olan Hürriyetler”; (Öğretmiyoruz-Öğreniyoruz, Neler Bilmeliyiz Sütunu, İnsanların istediklerini yapma özgürlüğünün sınırlarına dair.); 29 Ağustos 1324 (1908); nr. 42, s. 2.

………………..: "Zıyâfet-i Hazret-i Pâdişâhi"; (Padişahın Yıldız Sarayı'nda mebuslara verdiği yemek hakkında bilgi verilmekte ve padişah nutkunun sureti aktarılmaktadır.); 19 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 152, s. 1. , 4.

………………..: "Zirâat Bankası Müdîri Şevket Bey'e"; (siaysi, Şuûn sütunu, Zirâat Bankası Müdîri Şevket Bey'in Tanin'in eleştirilerine yaklaşımına dair.); 6 Mart 1325(1909); nr. 227, s. 3.

………………..: "Zirâat Bankası Müdür-i Umûmîsi Şevket Bey'e"; (Zirâat Bankası'nın bazı şahıslara açtığı kredileri ve uygulamalarla bankanın parasını kendi amaçlarına göre kullandıklarını Tanin'in dile getiriyor.); 26 Şubat 1324(1909); nr. 219, s. 3.

………………..: "Zirâat Nezâretine"; (Şikâyetlerimiz Sütunu); 18 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 180, s. 4.

………………..: "Zübde-i Vekâyi'"; 3 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 77 s. 1.

………………..: "Zvezdâ-Makedonya Hâtırâtından-Tevzî Mükâfât!"; 7 Haziran 1325(1909); nr. 287, s. 2.

İsâk Hazân (Hukuk Mektebi Müdâvimlerinden): "Lisân-i Umûmi ve Mûseviler"; (Açık Sütunlar, Musevi vatandaşların Türkçeyi öğrenmelerinin gerekliliği üzerinde duran yazar bu amaçla neler yapılacağına değinmektedir.); 25 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 97, s. 3.

İsmail Hakkı:bk. Babanzade İsmail Hakkı

İsmail Müştak:bk. MAYAKON, İsmail Müştak

İsmâîl Paşa-zâde Mehmet Fuad (Debreli): "Selânik'den Telgraf"; (Açık Sütunlar, Arnavurtların Osmanlı ile olan bağına değinilen yazıda bu uğurda mücadele edileceği vurgulanmaktadır.); 12 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 86, s. 6.

İsmail Rıfkı: "İntihâb-ı Meslek"; (Meslek seçiminin önemine değinen yazar herkesin yeteneğine ve arzusuna göre uğraşı seçmesinin toplum için de faydalı olacağını belirtmektedir.); 19 Eylül 1324 (1908); nr. 63, s. 5-6.

………………..: “Çiftçi Nasıl Olmalı?”; (Açık Sütunlar, Ziraatın gelişmesi ve verimin elde edilmesi için gerekli olan noktaları ortaya koymaktadır.); 2 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 76, s. 5-6.

İzabel Karay: “Maârif Nâzırı Beyefendi Hazretlerinin Nazar-ı Dikkatine”; (Kadınların eğitimi ile ilgili olarak Londra’dan Maarif Nâzırı için yazılmış bir mektuptur.); 31 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 103, s. 2.

İzzet Fuat (Keçecizade): “Askerlik Şerefinin Teşmîli”; (Açık Sütunlar, Taşrada zor hayat şartlar altında yaşayanlar ile İstanbul’dakiler karşılaştırılmış, taşra ile merkez arasındaki adaletsizliğin giderildiğine değinilmiştir.); 21 Temmuz 1324 (1908); nr: 3, s. 2-3.

………………..: “Resm-i Selam”; (Avrupa’daki ordusundaki alt üst ilişkisinden yola çıkarak selamlamanın nasıl olması gerektiği üzerinde durmaktadır.); 28 Temmuz 1324(1908); nr: 10, s. 2.

………………..: “Yaverler”; (Vükeladan bazı paşalara yaver tahsis edilmesiyle ilgili olarak değerlendirmelere yer vermektedir.); 30 Temmuz 1324 (1908); nr: 12, s. 3.

………………..: “Matbuâtımızdan Bir Rica”; (Bazı gazete yazılarının layiha şeklinde ve anlaşılırlığının güç olmasına değinen yazar; gazetede halkın anlayacağı bir dil kullanılması gerektiği üzerinde durmaktadır.); 31 Temmuz 1324 (1908); nr: 13, s. 2-3.

………………..: “Kumandan”; (Açık Sütunlar, Orduda askerlikle ilgili malumat eksikliği üzerinde durmaktadır.); 07 Ağustos 1324 (1908); nr. 20, s. 3.

………………..: “Başlıksız”; (Daha önce gazetelerde çıkan eleştirilere cevap vermektedir.); 8 Eylül 1324 (1908); nr. 52, s. 3.

………………..: “Tanin Gazetesine”; (Açık Sütunlar, İzzet Fuad Tanin’in 10 Eylül 1324 (1908) tarihli sayısında Bir Zabit imzasıyla kendisine yönelik yapılan eleştirilere cevap vermektedir.); 11 Eylül 1324 (1908); nr. 55, s. 7.

İzzet Melih:bk. DEVRİM, İzzet Melih

K (ef). S (ad): “Sade Fikirler”; (Osmalı memuriyetinin saffet-i kâşifesine dair.); 30 Mayıs 1325(1909); nr. 279, s. 4.

KADRİ, Hüseyin Kazım: "Zirâatimiz I"; (Açık Sütunlar, Osmanlı coğrafyasında tarım faaliyetlerinin genel durumunu ele almaktadır.); 1 Eylül 1324 (1908); nr. 45, s. 2.

………………..: "Zirâat ve Sanâyi' Zirâiyye-Sermaye"; (Ziraatın sistemleştirilmesi gerektiği ama bunun için zamana ihtiyaç duyuduğuna dair.); 3 Eylül 1324 (1908); nr. 47, s. 5-6.

………………..: "Çiftliğe Doğru"; (Yazar gezdiği bir çiftlik üzerinden izlenimlerini aktarmaktadır.); 4 Eylül 1324 (1908); nr. 48, s. 3.

………………..: "Çiftliğe Doğru İlk Gün"; (Yazar gezdiği bir çiftlik üzerinden izlenimlerini aktarmaktadır.); 7 Eylül 1324 (1908); nr. 51, s. 3.

………………..: "Çiftlikte Acı Bir Gün"; (Yazar gezdiği bir çiftlik üzerinden izlenimlerini aktarmaktadır.); 11 Eylül 1324 (1908); nr. 55, s. 6.

………………..: "Çiftlikte"; (Yazar gezdiği bir çiftlik üzerinden izlenimlerini aktarmaktadır.); 14 Eylül 1324 (1908); nr. 58, s. 4-5-6.

………………..: "İhtiyâcat-ı Zirâiyye"; (Osmanlı ülkesinin tarımsal faaliyetlerdeki durumu ve eksiklikleri ortaya konmaktadır.); 20 Eylül 1324 (1908); nr. 64, s. 6.

………………..: "Zirâatın İhtiyaçları"; (Zirâat Bankası'ndan Bâb-ı Âli'ye gönderilen Lâyiha-i Islâhıyyesi hakkında değerlendirmeleri içerir.); 21 Eylül 1324 (1908); nr. 65, s. 3-4-5.

………………..: "Çiftlik Hayatından Bir Gün"; (Yazar çitlikte geçirdiği günlerden yola çıkarak çiftlik hayatını anlatmaktadır.); 24 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 96, s. 2-3.

………………..: "Hayat-ı Zirâaiyye"; (Musâhibe, Toprağı işlerken kullanılan sapanı ele alan yazar toprağın işlemenin verim üzerindeki etkisini ele almaktadır.); 30 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 102, s. 3.

………………..: "Feyz-i Tabîat ve Zirâat"; (Toprağı işlemekteki muhtelif usuller üzerinde durmaktadır.); 8 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 111, s. 3.

………………..: Çiftliğin En Mes'ûd Günü"; (Ziraatın ihtiyaçlarını ortaya koyan yazar ziraatın ilerlemesi için yorulmadan çalışacak adamları iş başına

getirmek gerektiğini vurgular.); 15 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 148, s. 3.

………………..: "Zirâat-ı Menâzırdan"; (Tarımda makineleşmenin gerekli olduğunu belirten yazar diğer ülkelerdeki gelişmelerin ülkemize tatbik edilmesini Zirâat Nezâretinden beklemektedir.); 21 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 154, s. 3-4.

………………..: "Zirâat Hasbihâllerinden"; (Ziraatteki son zamanlarda fünûn-i tabîiyyenin gelişmesinden ve bilhassa kimyanın ihtirâtından pek çok istifade ettiğine, babadan kalma adetlerin yerine fen sanatının, yeni nazariyelerin yerleşmesine dair.); 25 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 156, s. 3-4.

………………..: "Zirâatte En Mühim Mes'ele"; (Tarımda kullanılan tohumluk zahireleri seçerken dikkat edilecek noktalara dair.); 28 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 159, s. 3-4.

………………..: "Bir Münâzara-i Zirâiye"; (Anadolu'nun iklim şartları ile yer şekillerini ele alan yazar harman hasadında makina kullanımının getireceği katkılar üzerinde durmaktadır.); 3 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 165, s. 3.

………………..: "Ahlâk-ı İctimâî"; (İstibdattan bugüne toplumsal hayatın durmunu, yaşanan toplumsal değişimin yönünü ele almaktadır.); 15 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 177, s. 3-4.

………………..: "Dâr-üş-şafaka-i İslâmiyye"; (Dârüşşafaka'nın ihtiyaçlarını gidermenin gerekliliği üzerinde durulmaktadır.); 18 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 180, s. 3.

………………..: "Ahlâk-i Zirâî I"; (Hükümetin zirai kalkınmada halka karşı sorumlulukları aktarılmakta ve bu konuda adım atmaması eleştirilmektedir.); 22 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 184, s. 4.

………………..: "Ahlâk-i Zirâiyye II"; (Anadolu'daki tarımsal kalkınmasının gerekliliğine değinilen yazıda kalkınmanın yüksek faizli borçlanmayla sağlanması eleştirilmektedir.); 26 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 188, s. 2.

………………..: “(Çiftçi) Gazetesi ve Zirâatimiz”; (Tanin’in tarımın gelişmesine ne kadar önem verdiğini vurgulayan yazar, zirai sorunların çözümü ve gelişimin sağlanması amacıyla yeni çıkarılmaya başlanan ‘Çiftçi’ gazetesine değinmektedir.); 31 Mart 1325(1909); nr. 252, s. 4.

Kavas Oğlu Fuad (Da’va Vekili): “Mecliste Der-dest-i Müzâkere Olan Mes’ele-i Cezâiyye Hakkında”; (Meclîs-i Mebûsân’da görüşülmekte olan tutukluların ceza tayinini; meclisin tesbit edeceği usul dairesinde halkın beklentilerini de gözeterek verilmesi gerektiğine dair); 7 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 169, s. 2.

Keçeci-zâdeİzzet Fuat:bk. İzzet Fuat (Keçecizade)

Kemal Cenâb (Doktor): “Mekâtib-i Tıbbiye Mes’elesi”; (Tıbbiyenin eğitim, bina sorunları ile Mekteb-i Tıbbiye ile Mekteb-i Tıbbiye-i Askeriye’nin birleşmesine dair.); 25 Şubat 1324(1909); nr. 218, s. 3.

Kilisli Rıf'at: “İskenderiye'den Mektub”; (Yazar İskenderiye’deki izlenimlerini okuyucularla paylaşmaktadır.); 17 Eylül 1324 (1908); nr. 61, s. 6-7.

………………..: “Hicaz Mektubu”; (Hicaz vilâyetinde Kânûn-ı Esâsi’nin yankıları üzerinde durmaktadır.); 29 Eylül 1324 (1908); nr. 73, s. 5-6.

………………..: “Hicaz Mektûbu -II- Râtib Paşa Kaçmadı mı, Kaçamadı mı?”; (Açık Sütunlar, Râtib Paşa’ya kaçıp kaçamadığı sorusunu yönelten yazar neden kaçamadığı üzerinde durmaktadır.); 9 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 83, s. 5.

………………..: “Hicaz Mektubu: Mekke’de Açlık ve Sefâlet”; (Açık Sütunlar); 21 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 93, s. 3-4.

………………..: “Hicaz Mektubu: Salgın Hastalıklar ve Hicaz”; (Açık Sütunlar, Rusya’daki kolera salgını ile Hicaz’da salgını önlemeye yönelik tedbirlere dair.); 23 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 95, s. 2-3.

………………..: “Mekke’den Mektûb”; (Açık Sütunlar, Mekke’deki içme suyu sıkıntısına yönelik alınması gerekli önlemleri dile getirmektedir.); 6 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 109, s. 2-3.

………………..: “Mısır Mahmili Mes’elesi”; (Mısırlı hacıların yol denetiminin İngiliz askerlerince yapılmasının doğurduğu siyasi sonuçlar üzerinde durulmaktadır.); 7 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 140, s. 2.

………………..: “Issız Sahiller”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Osmanlı Devleti’nin geniş coğrafyasındaki Bahr-i Ahmer’in, Yemen, Hicaz ve Necid sahillerinin kendi güvenliğini sağlayamayacak durumda olmasının doğurduğu sonuçlar ele alınmaktadır.); 14 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 147, s. 4.

………………..: “Medîne-i Münevvere’den Mektûb: Mahrûm ve Esîr!-Bütün Harem Ağalarına-”; (Medine-i Münevvere’de bir hatırasını aktaran yazar insanlar arasındaki eşitliğe vurgu yapmaktadır.); 17 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 179, s. 3-4.

………………..: “Tebük’ten Mektûb-ı Mahsûs: بهاءلواعظين -Şeyh Sa’di’nin Vatandaşlarına-”; (İran’ın geçmişte fikir ve sanatın merkezi olmasına karşın bugün olumsuz durumda olduğuna ve değişim gücüne değinilmektedir.); 14 Şubat 1324(1909); nr. 207, s. 3.

Köprülü-zade Mehmet Fuad: “Sulh-i Müsellâh ve Saâdet-i Akvâm”; (Balkan devletlerinin durumunu ele alan yazar her milletin ayrılıp bir devlet kurma taraftarı olamayacağını çünkü bunun devletlerin bağımsızlık ve serbestiyetliklerini zarara uğratacağını belirtiyor. Milletlerin huzurunu ise her şeye karşı hazırlıklı olmaya bağlıyor.); 29 Temmuz 1324 (1908); nr: 11, s. 2.

L(âm). ويلس: “İngiltere’den Mektûb-İngiliz Politikası”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, İngiltere’nin geçmişten bugüne özellikle de hürriyetin ilanı sonrası Osmanlı’ya yönelik politik yaklaşımını ele almaktadır.); 12 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 86, s. 2.

M (im): “Vatan Mutercimi Serafim Rizos Efendi”; (Açık Sütunlar); 13 Eylül 1324 (1908); nr. 57, s. 7.

………………..: “Yıldız Bahçesinde”; (Abdülhamit’in tahttan indirilişine dair.); 6 Mayıs 1325(1909); nr. 255, s. 3.

M (im) Ş (ın): "Zirâata Dâir"; (Açık Sütunlar, Tarımla uğraşan hizmetkârların her şeyi bildiklerine inanmaları ve başkalarından bir şey öğrenmeye yanaşmamalarının sonuçları üzerine.); 3 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 136, s. 2.

M (im). Z (el).: "Taşra Ahvâline Dâ'ir"; (Açık Sütunlar, Merkezden uzak vilayetlerde yaşanan sıkıntıları ele almaktadır.); 18 Ağustos 1324 (1908); nr. 31, s. 2.

………………..: "Müntehab ve Mebusların Yaşı"; (Açık Sütunlar, Seçimlerde yer alan yaş sınırlamalarına dair.); 23 Ağustos 1324 (1908); nr. 36, s. 3.

M (im)... M (im): "Promos Âfeti"; (Vatandaşların piyango biletlerine umut bağlaması ve bu oyunlara ilginin artmasına değinilmekte, promosçuların hileleri üzerinde durulmakta ve bunların önlenmesine yönelik düzenlemeler ele alınmaktadır.); 12 Mart 1325(1909); nr. 233, s. 2-3.

M (im). A(yın).: "Bedel-i Askeri"; (Açık Sütunlar, Askerlik hizmetinin önemi üzerinde duran yazar son günlerde tartışılan bu hizmetin para ile ifası görüşünde olanları eleştirmektedir.); 14 Ağustos 1324 (1908); nr. 27, s. 2-3.

………………..: "Mekteb-i İ'dâdiye Me'zunları"; (Açık Sütunlar, Mekteb-i Sultâni'nin önemine değinilen yazıda ma'ârif nâzırının bu mektebi yeniden inşa etmesinin gerekliliği üzerinde durulmaktadır. "Mekteb-i Sultâni Me'zunlarından"); 21 Ağustos 1324 (1908); nr. 34, s. 2-3.

M (im). Ş (ın).: "Bir Mektub"; (Tanin'in 05 Ağustos 1324 tarihli nüshasında 'Ordumuz' adıyla çıkan yazıya yönelik eleştirilere yer vermektedir.); 09 Ağustos 1324 (1908); nr. 22, s. 2.

Madam Serpuhi Makriyan: "Halide Salih Hanım Efendiye"; (Halide Edip'in 'Ölenlerle Öldürülenler' başlıklı yazısına dair değerlendirmeyi içerir.); 13 Mayıs 1325(1909); nr. 262, s. 3.

Mahmûd (Zirâat Bankası Tahrîrât Baş Kâtibi): "Zirâat Bankası"; (Zirâat Bankası'nın ekonomik yapısı ele alınmaktadır.); 7 Eylül 1324 (1908); nr. 51, s. 3-4.

Mahmut Ali: "Avusturya Şekerleri"; (Açık Sütunlar, Avusturya mallarını almamak yönündeki fikirlere katılan yazar bu kapsama Avusturya şekerlerinin de alınmasını önermektedir.); 29 Eylül 1324 (1908); nr. 73, s. 5-6.

Mahmut: "Meskûkât-ı Osmâniye"; (Açık Sütunlar, Altın ve gümüş akçeler hakkında Subhi Paşa-zade Sami Bey'in layihası hakkında değerlendirmeler yer almaktadır.); 16 Ağustos 1324 (1908); nr. 29, s. 3.

MAYAKON, İsmail Müştak: "Hakâyık-ı Elîmeden -I- Yemen"; (Açık Sütunlar, Yemen'in merkeze uzaklığına bağlı olarak kötü niyetli memurların halkta oluşturduğu olumsuzlukların sonuçlarına değinmektedir.); 23 Temmuz 1324 (1908); nr: 5, s. 2.

………………..: "Saraya Giderken"; (Açık Sütunlar, Kanun-i Esâsi ile artık milletin sarayın etrafında, bahçesinde rahatça bulunabilmesine tanıklık eden yazar bununla ilgili değerlendirmeler yapmaktadır.); 24 Temmuz 1324 (1908); nr: 6, s. 3.

………………..: "Techîzât-ı Askeriye Nezâreti"; (Devr-i sabık döneminde yapılan uygulamaları eleştiren yazar; Heyet-i Vükala'nın milletin isteklerine cevap vermesinin öneminden bahsetmektedir.); 27 Temmuz 1324(1908); nr: 9, s. 3.

………………..: "Techîzât-ı Askeriye Nezâreti"; (Kanûn-i Esâsi ile birlikte nezâretteki maaş ödemeleri, nezâretin vazifesi ve memurlarının durumları ile Maliye Nezâretinin buradaki konumu ele alınmaktadır.); 29 Temmuz 1324 (1908); nr: 11, s. 2-3.

………………..: "Hakâyık-ı Elîmeden-İran Mes'ele-i Hudûdiyesi"; (İran sınırında gelişen olaylarla ilgili değerlendirmelerde bulunmaktadır.); 30 Temmuz 1324 (1908); nr: 12, s. 2-3.

………………..: "Beyne'l Harameyn Hicaz Hattı"; (Beyne'l Harameyn'de gelişen olaylara yönelik değerlendirmelere yer vermektedir.); 02 Ağustos 1324 (1908); nr. 15, s. 1-2.

………………..: "Hanımlarımıza Hitap"; (Kadınların toplumdaki görevleri, sorumlulukları ve rolleri üzerinde durmaktadır.); 04 Ağustos 1324 (1908); nr. 17, s. 3.

………………..: "İran Mes'ele-i Hudûdiyesi"; (Açık Sütunlar, İran ile yaşanan sınır meselesi üzerinde durmaktadır.); 06 Ağustos 1324 (1908); nr. 19, s. 2.

………………..: “Diplomasi”; (Diplomatik açıdan sefirlerin seçiminde dikkat edilmesi gerekli hususlar üzerinde durmaktadır.); 08 Ağustos 1324 (1908); nr. 21, s. 2.

………………..: “Beyne'l Harameyn Hicaz Hattı-Mîzan Gazetesi”; (Açık Sütunlar, Yazar Hicaz Hattı’yla ilgili Mizan gazetesinde çıkan yazısına yönelik eleştirilere cevap vermektedir.); 10 Ağustos 1324 (1908); nr. 23, s. 3.

………………..: “Hakâyık-ı Elîmeden”; (Açık Sütunlar, Yemen vilayetinin merkezden uzak olmasına bağlı olarak yaşanan olumsuzlukları ele alan yazar çözüm önerileri sunmaktadır.); 11 Ağustos 1324 (1908); nr. 24, s. 1-2.

………………..: “İlk Vazifelerimiz”; (Geçmişten günümüze toplumun durumunu ele alan yazar çalışmanın ve düşünmenin öneminden bahsetmektedir.); 13 Ağustos 1324 (1908); nr. 26, s. 2-3.

………………..: “İlk Vazifelerimiz II: Babalarımızın Vazifesi”; (Açık Sütunlar, Aile kurumunda babanın önemine değinen yazar babaların çocuklarını yetiştirmedeki rolü üzerinde durmaktadır.); 15 Ağustos 1324 (1908); nr. 28, s. 2-3.

………………..: “Mekteb-i Mülkiye Müsâbakası”; (Mülkiye Mektebi müsabakası üzerinde duran yazar Mülkiye Mektebi’nin eğitim ve öğretim durumuna yer vermektedir.); 17 Ağustos 1324 (1908); nr. 30, s. 2.

………………..: “Mekteb-i Mülkiye Müsâbakası”; (Açık Sütunlar, 17 Ağustos 1324 (1908) tarihli Mekteb-i Mülkiye Müsâbakası ile ilgili makalesi üzerine yapılan değerlendirmelerden sonra tekrar bu konuyu ele almaktadır.); 19 Ağustos 1324 (1908); nr. 32, s. 2-3.

………………..: “Bir Sahîfe-i Ta'lîm-Şarkta Fransa”; (Açık Sütunlar, Fransa ile geçmişten bugüne siyasi ilişkilerin durumunu.); 20 Ağustos 1324 (1908); nr. 33, s. 2-3.

………………..: “Mekâtib-i İ'dâdiye Me'zunları”; (Açık Sütunlar, Mekteb-i Âli’ye öğrenci alırken müsâbakanın kaldırılmasına dair.); 21 Ağustos 1324 (1908); nr. 34, s. 3.

………………..: "İlk Vazifelerimiz-Gençlerimizin Vazifesi"; (Gençlerin zamanın gereklerine göre kendilerini yetiştirmesinin gerekliliği üzerinde durmaktadır.); 22 Ağustos 1324 (1908); nr. 35, s. 2-3.

………………..: "Para İhtiyâcı"; (Times'da çıkan bir yazıyı gündeme taşıyan yazar mali dengesizlik sorununu ele almaktadır.); 23 Ağustos 1324 (1908); nr. 36, s. 1-2.

………………..: "Bir Temenni: Bahr-i Ahmer Postası"; (Açık Sütunlar, İstanbul ile ona uzak vilayetler arasındaki haberleşme ve ulaşım sıkıntısı üzerinde durmaktadır.); 25 Ağustos 1324 (1908); nr. 38, s. 2-3.

………………..: "Bahr-i Ahmer Postası, Mâ-ba'd"; (Açık Sütunlar, İstanbul'a uzak vilayetler arasındaki haberleşme ve ulaşım sıkıntısı üzerinde durmaktadır.); 26 Ağustos 1324 (1908); nr. 39, s. 2.

………………..: "Bir Muhâvere: Sadettin Bey Efendi'ye"; (Açık Sütunlar, Sadettin Bey'in toplumda oluşan belli kaygı ve endişeleri gidermesi gerektiğine dair.); 27 Ağustos 1324 (1908); nr. 40, s. 1-2.

………………..: "Temennîlerimizden: Osmanlı Seyr-i Sefâin Şirketi"; (Açık Sütunlar, Osmanlı Seyr-i Sefâin Şirketi'nin kurulmasına yönelik değerlendirmelerde bulunmaktadır.); 28 Ağustos 1324 (1908); nr. 41, s. 3.

………………..: "Maârif Nezâretinde… Meyl-i Tedennî"; (Açık Sütunlar, Maarif Nezâretinin durumu ele alınmakta ve nezarete yönelik eleştiriler dile getirilmekte.); 30 Ağustos 1324 (1908); nr. 43, s. 2.

………………..: "Harbiye Nezâreti Meydanında Vatan Oyunu ve Konser"; (Açık Sütunlar, Harbiye Nezâretindeki müsamere dolayısıyla.); 31 Ağustos 1324 (1908); nr. 44, s. 2-3.

………………..: "Ufak Mülâhazalar"; (Açık Sütunlar, Mısır'dan gelen bir mektup üzerine cuma hutbelerinin içeriğine yönelik değerlendirmelerde bulunmaktadır.); 1 Eylül 1324 (1908); nr. 45, s. 3.

………………..: "Ufak Mülâhazalar"; (Açık Sütunlar, Kadınların sosyal hayattaki durumlarına dair.); 2 Eylül 1324 (1908); nr. 46, s. 2.

………………..: “Keşof Efendi”; (Mesâil-i Mühimme-i Dahiliyye, Yazar; Keşof Efendi’nin Sofya’da gazeteye gönderdiği telgrafa dair.); 5 Eylül 1324 (1908); nr. 49, s. 1-2.

………………..: “Ufak Mülâhazalar: Bulgarlar ve Rumlar”; (Balkanlardaki siyasi gelişmeler tartışılmaktadır.); 8 Eylül 1324 (1908); nr. 52, s. 3-4-5.

………………..: “Bir Hâtıra”; (Ramazanın gelişiyle birlikte yazar kendi duygularını ortaya koymaktadır.); 15 Eylül 1324 (1908); nr. 59, s. 4-5.

………………..: “Devlet-i Aliyye ve Bulgaristan”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Times gazetesinde konuyla ilgili çıkan başyazıdan hareketle Osmanlı ve Bulgarlar arasındaki siyasi çatışmaya değinmektedir.); 16 Eylül 1324 (1908); nr. 60, s. 2-3-4.

………………..: “Ufak Mülâhazalar: Ramazan Keyfiyle”; (Yazar güncel olaylardan yola çıkarak toplumsal yapımız hakkında değerlendirmeler yapmaktadır.); 18 Eylül 1324 (1908); nr. 62, s. 4-5.

………………..: “Yemen Mes'elesi”; (Yemen üzerinde değerlendirmelere yer verilen yazıda Yemen’de yapılması gerekli ıslahatlar üzerinde durmaktadır.); 19 Eylül 1324 (1908); nr. 63, s. 1-2.

………………..: “Sofya Kabînesinin Cevâbı”; (Siyâsiyât-ı Mühimme-i Dâhiliyye, Sofya kabinesinin şimendiferler meselesine dair açıklaması ele alınmaktadır.); 21 Eylül 1324 (1908); nr. 65, s. 1-2.

………………..: “Bulgaristan'ın İstiklâli ve Ahâlimizin Vazîfesi”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Bulgaristan’ın bağımsızlık ilan etmesine halkın tavrı ele alınmaktadır.); 24 Eylül 1324 (1908); nr. 68, s. 1.

………………..: “Bulgaristan Makedonya”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Sofya’daki Münteşir ve Roma gazetelerinin son siyasi gelişmelerle ilgili değerlendirmeleri ele alınmaktadır.); 25 Eylül 1324 (1908); nr. 69, s. 2-3.

………………..: “Girit’in İlhâkı Haberi”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Son siyasi gelişmelerle birlikte Girit’in İltihakına yönelik değerlendirmelere yer verilmektedir.); 26 Eylül 1324 (1908); nr. 70, s. 1-2.

………………..: "Tepebaşı'ndaki Müsâmere-i Milliye"; (Tepebaşı'ndaki izlediği tiyatroda başarılı oyundan dolayı yazısını geceki gösteriye ayırmıştır.); 26 Eylül 1324 (1908); nr. 70, s. 7.

………………..: "Çare Yegâne: Konferans"; (Bulgaristan'ın bağımsızlığını ilan ettiği sürece nasıl gelindiği ele alınmakta ve çözüm için Berlin Antlaşması'nı imzalayan devletlerin sorunu görüşmek üzere bir araya gelmelerini önerilmektedir.); 27 Eylül 1324 (1908); nr. 71, s. 4.

………………..: "Avusturya ve Macaristan ve Yeni Pazar Sancağı"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Avusturya'nın Bosna Hersek'i ilhak etmesi üzerine yaşanan gelişmeleri değerlendiriyor.); 1 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 75, s. 1-2.

………………..: "Yemen Mes'elesi-Yeni Hakîkatlar"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Son siyasi gelişmeler ve Yemen'deki durum üzerinde değerlendirmelerde bulunmaktadır.); 2 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 76, s. 1-2.

………………..: "Akdeniz, Karadeniz"; (Avrupa siyasetinde Şark Meselesinin ele alınışı ve ülkeye olabilecek etkileri üzerinde durmaktadır.); 4 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 78, s. 3-4.

………………..: "Konferansa Doğru"; (Osmanlı Devleti'nin Balkanlardaki gelişmelerle ilgili olarak Avrupalı devletlerin bizim aleyhimize tavır belirlemeleri üzerinde durmaktadır.); 6 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 80, s. 1-2.

………………..: "Nazırlar… ve Sükût"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Nazırların Avrupa gazetelerine uzun demeçler vermelerine karşın Türk gazetelerine demeç vermemelerini eleştirmektedir.); 11 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 85, s. 1-2.

………………..: "Konferans Etrâfında Sırbistan'ın Âmâli"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Sırpların balkanlardaki yaşanan karışıklıktan istifade ederek konferansta toprak talep etme arzusunu eleştirmektedir.); 13 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 87, s. 1-2.

………………..: “Fenâ Haberler”; (Siyâsiyât-ı Mühimme-i Hâriciyye, Balkanlarda yaşanan olumsuz gelişmeleri halkın beklemediğine dair.); 25 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 97, s. 2.

………………..: “Amerika Reîs-i Hükûmet-i Cedîdi”; (Siyâsiyât-ı Mühimme-i Hâriciyye, Amerika’da başkanlık seçimini ve yeni başkanın izleyeceği politikayı ele almaktadır.); 26 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 98, s. 1-2.

………………..: “Dost Düşman”; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Avrupa ülkeleri ve Osmanlı Devleti arasındaki siyasi dengeler üzerinde durulmaktadır.); 27 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 99, s. 1.

………………..: “Balkanlarda Serseri Bir Politika”; (Avusturya ve Bulgaristan’ın Sırbistan üzerindeki amaçlarına değinen yazar Balkanlarda akl-ı selimin hâkim olması gerektiği üzerinde durmaktadır.); 30 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 102, s. 2.

………………..: “Avusturya’nın Âmâli”; (Siyâsiyât-ı Mühimme-i Dâhiliyye, Balkanlardaki siyasi dengeleri ele alarak Bulgaristan’ın amacını ortaya koymaktadır.); 5 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 108, s. 1-2.

………………..: “Sırbistan ve Karadağ’a Ta’vîzât mı? Bize Cezâ mı?”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Rusya, İtalya, Avusturya gibi Avrupa ülkelerinin Balkanlara bakışını ele alan yazar Sırbistan ve Karadağ’ın oluşturacağı sınır hattına yönelik değerlendirmeleri içerir); 7 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 110, s. 1-2.

………………..: “Yeni Kitablar, Tevsî-i Me’zûniyet”; (Mustafa Zihni Paşa’nın Tevsî-i Me’zûniyet adlı kitabı üzerine değerlendirmeleri içerir.); 13 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 116, s. 2-3.

………………..: “Konferans Olacak mı?”; (Balkanlardaki buhranı çözümlemek için konferansın toplanmasının şu aşamada güç göründüğü üzerinde durmaktadır.); 18 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 121, s. 1-2.

………………..: “Avusturya Hükûmetinde Meyl-i İ’tilâf”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Avusturya hükümetinin önceki tavırlarını bırakıp uzlaşma arayışlarının sebepleri ve şark buhranının çözülebileceği ümidi üzerinde durulmaktadır.); 20 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 123, s. 1-2.

………………..: “Tahsîdât-ı Askeriye”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Şark buhranının devam etmesinde Sırbistan ve Karadağ’ın politikalarının etkisine ve Avusturya’nın sınıra asker sevkiyatına dair.); 22 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 125, s. 2.

………………..: “Rusya-Türkiye İ’tilâfı”; (Mesâil-i Mühimme-i Hâriciyye, Erzurum ve İran meseleleri dolayısıyla Rusya ile yaşanan gerginlik sonrası bazı Petersburg gazetelerinin neşriyâtı hatırlatılmakta ve ilişkilerin düzelmesinin Avrupa politikasına olumlu katkı yapacağı aktarılmaktadır.); 24 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 127, s. 1-2.

………………..: “Hâtıra-i Emvât- بلونت Paşa”; (بلونت Paşa’nın vefatı dolayısıyla izlenimlerine ve duygularına yer vermektedir.); 26 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 129, s. 3.

Mehil: “Zirâât Nizamnâmeleri Hakkında”; (Zirâât nizamnâmelerine yönelik değerlendirmelerde bulunulan yazıda nizamnâmenin düzenlenirken erbâb-ı ihtisâsın görüşüne başvurulmamasından kaynaklanan eksikliklere değinilmektedir.); 8 Şubat 1324(1909); nr. 201, s. 4.

Mehmet Fevâid Hulûsi (Trablusşam Mebûsu): “Memâlik-i Osmâniyye’de Telefon ve Tebyîn-i Hakîkat”; (Memleketimizde telefon ihdasının önemli olduğuna dair.); 13 Haziran 1325(1909); nr. 293, s. 2.

Mehmet Hikmet: “Celal Sahir Beyefendiye”; (Şuûn sütunu, Hasan Fehmi Bey’in, Ali Kemal Bey’in aleyhinde konuşmasına dair tartışmaları içerir.); 29 Mart 1325(1909); nr. 250, s. 3.

Mehmet Rauf: “İzzet Melih Bey’in “Leylâ”sı Münâsebetiyle”; (İzzet Melih’in Fransızca olarak kaleme alınıp sahnelenen ‘Leylâ’ piyesine dair değerlendirmelerini içerir.); 19 Mart 1325(1909); nr. 240, s. 4.

Mehmet Sa’dî: “Me’mûreyn Maâşâtı ve Sûi İdârenin Esbâb-ı Neş’eti”; (Açık Sütunlar, Memurlar arasındaki maaş dengelerinin düzenlenmesi gerektiğine dair.); 7 Şubat 1324(1909); nr. 200, s. 3.

Mehmet Arif: “Jurnalcilik Serpintilerinden”; (Aynen varaka); 24 Mayıs 1325(1909); nr. 273, s. 3-4.

Memduh Adnan: "Girit Müslümanlarının Teşekkürât-ı Samîmiyyesi"; (Açık Sütunlar, Tanin gazetesinin Girit Müslümanlarına gösterdiği destek dile getirilmekte ve Yunanistan'a ilhakın asla mümkün olamayacağı aktarılmaktadır.); 8 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 111, s. 2-3.

Memduh Şevket:bk. ESENDAL, Memduh Şevket

Memduh: "Midhat Paşa Merhûmun Muhâkemesi"; (Midhat Paşa'nın muhâkemesine dair.); 15 Şubat 1324(1909); nr. 208, s. 2.

Mihridar: "Tekâmül ve Terakki"; (Osmanlı toplumundaki değişimleri ele alarak, ilerlemenin yolları üzerinde durmaktadır.); 03 Ağustos 1324 (1908); nr. 16, s. 2-3.

Miralay Şâkir: "Türkiye'de Meşrûtiyet"; (İttihat Terakki'nin son siyasi gelişmelere yönelik politikasını ele alan Miralay Şâkir imzasıyla Fransa'da neşredilen makalenin son fırkasını içerir.); 23 Şubat 1324(1909); nr. 216, s. 1-2.

Muhammed Ali: "Başlıksız-Aynen"; (Muhammed Ali'nin kendisine ve ailesine yönelik eleştirilere cevap verilmekte onun kişiliği üzerinde durulmaktadır.); 5 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 79, s. 7.

………………..: "Girit Mezâliminden"; (Açık Sütunlar); 19 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 91, s. 3.

Muhammed Aziz: "Girit ve Mösyö *[*Kalemansu*]* قلەمانسو "; (Yazar Girit meselesine ve Mösyö *[*Kalemansu*]* قلەمانسو siyasetçi kimliğine yönelik değerlendirmelerde bulunuyor. "Muallim"); 12 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 146, s. 2.

Muhammed Bahâ': "Rauf Yektâ Beyefendiye"; (Rauf Yektâ Bey'in yeni bestelerine dair.); 6 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 139, s. 3-4.

Muhammed Behram: "Islâhât-ı Adliye"; (Hukuki yeni düzenlemeler yapıldığına değinen yazar bu düzenlemeler yapılırken bilinçli ve açık bir yol izlenmesi gerektiğini, özellikle de ticaretle ilgili kanunlar hazırlanırken tüccarların görüşlerine başvurulmasının faydalı olacağını belirtmektedir.); 02 Ağustos 1324 (1908); nr. 15, s. 2.

Muhammed Câvid: “Gümrüklerimiz”; (Gazeteler, İkdam gazetesinden, Gümrüklerdeki rüşvet olayına yönelik önlemlere ve buna ilişkin değerlendirmelere dair.); 02 Ağustos 1324 (1908); nr. 15, s. 4.

………………..: "Umûmi İstatistik Dâiresi”; (İstatistik kurumunun önemine değinen yazar bu kurum hakkında bilgilendirmeler yapmaktadır.); 20 Eylül 1324 (1908); nr. 64, s. 3-4.

………………..: “Tensîkât-ı İhsâiyyemiz 1”; (İstatistiğin öneminden bahseden yazar istatistik verilerle hareket etmenin gerekliliği üzerinde durmaktadır.); 4 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 78, s. 6-7.

………………..: “Tensîkât-ı İhsâiyyemiz II”; (İstatistik Nizamnamesi’nden ve İstatistik İdaresinden bahsederek yapılacak çalışmalar üzerinde durmaktadır.); 11 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 85, s. 7.

………………..: “Tensîkât-i İhsâiyyemiz -III-”; (Maarif Nezâretinde istatistik uygulamasının gerekliliğine ve ibtidâiyedeki uygulamalarına dair.); 18 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 90, s. 2-3.

………………..: “Tensîkât-ı İhsâiyyemiz IV: İhsâiyyât-ı İktisâdiye”; (İktisadi faaliyetlerden ziraat, sanayi ve ticaretin ülkedeki durumunu ortaya koyan yazar ekonomide istatistîkî verilerden yararlanmak gerektiği üzerinde durmaktadır.); 25 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 97, s. 3.

………………..: “Tahrîr-i Nüfûs”; (Nüfus sayımın gerekliliği ve faydaları üzerinde durulmaktadır.); 1 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 104, s. 2-3.

………………..: “Bütçeyi Ne Halde Bulacağız?”; (Mâliyye, Ekonomik düzenlemelerin gerekliliği üzerinde durulmakta ve Maliye Nazırlığının oluşturacağı bütçede gereksiz harcama kalemlerinden kaçınması gerektiği vurgulanmaktadır. “Selanik Meb‘ûsu”); 16 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 119, s. 2.

………………..: “Ticâret Kânûnu Lâyıhası I”; (Ticaret Kanunu layihasını tanzim etmek üzere Adliye Nezâretinde oluşturulmuş olan komisyonun ilk layihasına dair.); 23 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 126, s. 2-3.

………………..: “Kânûn-ı Ticâret Lâyıhası II”; (Kânûn-ı Ticâret Lâyıhası ile getirilen yeniliklerden biri olan ünvân-ı ticârete dair yayımlanan kanun ele alınmaktadır.); 30 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 133, s. 2.

………………..: “Gümrüklerimiz”; 24 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 155, s. 2.

………………..: “Gümrüklerimiz II”; (Gümrüklerden alınan vergilerin esaslarına dair.); 21 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 183, s. 3.

………………..: “Manyâsı-zâde Refik Bey”; (biyografi, Manyâsı-zâde Refik Bey’in vefatı dolayısıyla Refik Bey’e dair değerlendirmeleri içerir.); 21 Şubat 1324(1909); nr. 214, s. 1.

………………..: “Muvakkat Bütçe”; (1324 senesi Şubat ayı sonunda hükümetin mart ayına mahsus geçici bütçesinin Meclis-i Mebûsân’a sevkine dair.); 4 Mayıs 1325(1909); nr. 253, s. 2.

Muhammed Gâib (Mühendis): “Şehr-emînine Açık Mektûb”; (İstanbul’un şehir haritasının çıkrılması için Avrupalı mühendisler yerine yerli mühendisleri öneren yazar böylece maliyet açısından da belediyeye yük getirilmemiş olunacağına değinmektedir.); 12 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 145, s. 3.

Muhammed Sa’di (Mülkiye Kaim-makamlarından): “Me’mûreyn Harcırâhı”; (Memurların görev yeri değişikliklerinde uygulanan Harcırah Nizamnâmesi’nin adil olması için yapılması gerekli olan değişiklikler ele alınmaktadır.); 23 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 185, s. 2-3.

Muhammed Şevket: “*[…]*”; (Kıbrıs’ınYunanistan’a ilhâkını yalnızRumların bir kısmının arzu edip Müslümanların ise buna kesinlikle karşı çıktığı yönündeki Muhammed Münir imzalı değerlendirme üzerinde durulmaktadır. “Kıbrıs Meclis-i Mebûsu”); 11 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 144, s. 4.

Muhammed: “Şarkta Rus Siyaseti ve Islav Mes’elesi”; (Rusya asil-zâdelerinden Prens Trubetskoy'un Moskova’da Rus mu’terebâtından oluşan bir heyete Balkanlardaki gelişmeler, Islav meselesinin esası ve bunların nasıl telakki edildiğine yönelik verdiği konferans ele alınmaktadır.); 12 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 146, s. 4.

Muhyiddin: “Zirâat Bankası”; (Hükümet tarafından çıkarılan Banka Nizamnâme-i Esâsi’nin üçüncü maddesine dayanılarak Ziraat Bankası’nın hükümetin himayesine geçmesine dair.); 20 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 153, s. 1-2.

Muhyiddin (Doktor): “Paris’ten Mektub”; (Açık Sütunlar); 19 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 91, s. 2-3.

Muhyiddîn: “Sulh ve Salâh”; (Açık Sütunlar, Balkanlardaki gelişmelerden yola çıkarak ülkelerin savaştan çok çözümden yana olduğu görüşü üzerinde durmaktadır.); 26 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 98, s. 2.

………………..: “Yanya Hâdisesine Dâir”; (Açık Sütunlar, Yanya hâdisesiyle ilgili olarak yazar üç noktaya dikkat çekmektedir.); 3 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 106, s. 2-3.

Mustafa Fehmi (5. Ordu Levazım Birinci Şu’besi Müdürü): “Yemen İmamı Hakkında”; (Yeni Gazete’ye Cevap [30 Kânûn-ı Evvel sene 224 nüshasına]); 23 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 185, s. 3.

Mustafa Nûri: “Girit Müslümanlarının Sûzişli Bir Feryadı”; (Girit’in Yunanistan’a ilhakı meselesine yönelik oluşan gelişmeleri ele almaktadır.); 27 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 99, s. 2.

………………..: “Girit Müslümanlarının Feryâdı”; (Girit Müslümanlarına karşı Rumların yaptığı baskıları, Girit’te değişen siyasi ve sosyal durumu aktarmaktadır.); 6 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 109, s. 3.

………………..: “Cerâim-i Matbûât”; (Matbuat hürriyetinin nereye kadar olduğunu tartışan yazar Rum gazetelerini örnek göstererek milli menfaatlerin aksine çalışan neşriyatın zararlarının engellenmesi gerektiği üzerinde durmaktadır.); 14 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 117, s. 2.

………………..: “Girit Mes’elesi”; (Yunan tarafının Avrupalı devletler arasındaki siyasi muhaberatın “Beyaz Kitap” nâmı ile neşredilmesine dair.); 1 Kânnû-ı evvel 1324(1908); nr. 134, s. 1-2.

………………..: “Matbûât-ı Cerâimenin Usûl ve Muhâkemesi”; (Matbuat Nizamnamesi’nin tekrar düzenlenmesinin önemine değinilen yazıda bu düzenlemde matbuatın tabi olacağı usul-i muhakemenin bazı

düzenlenmelerle belirlenmesinin gerekliliği üzerinde durulmaktadır.); 12 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 174, s. 2-3.

Mustafa Suphi: “Girit”; (Girit meslesine ilişkin Atina ve Londra’daki son gelişmeler ile Mustafa Suphi’nin Yanya’dan bidirdiği son gelişmelere yer veriliyor.); 13 Haziran 1325(1909); nr. 293, s. 1.

Mustafa Zihni: “Yine Millet-i Hâkime Bahsi”; (Tanin’in 25 Teşrîn-i Evvel 1324(1908) Cumartesi günkü “Millet-i Hâkime” adlı yazısına yönelik değerlendirmelere yer verilmektedir.); 28 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 100, s. 1.

Müfîde Ferid:bk. TEK, Müfîde Ferid

Mütercim Rüşdi Paşa-zâde Süleyman Reşad Bey: “Merhûm Mütercim Rüşdi Paşa-zâde Süleyman Reşad Bey Tarafından Gönderilmiştir.”(Açık Sütunlar, Mütercim Rüşdi Paşa-zâde Süleyman Reşad Bey; Said Paşa’nın kendisiyle ilgili verdiği değerlendirmelere cevap yazıyor.); 13 Ağustos 1324 (1908); nr. 26, s. 1-2

………………..: “Son Cevap”; (Yazar; Said Paşa’nın Sabah gazetesinde kendisiyle ilgili değerlendirmelerine cevap vermektedir.); 5 Eylül 1324 (1908); nr. 49, s. 7.

Müzmenli-zâde Ahmet Mûfık: “Fransa’da Kadostro Usûlü”; (Paris muhabirimizden, Fransa’daki kadostro usûlü maliyet ve fayda açısından ele alınmakta ve aşar vergisinin düzenlenmelerine ilişkin değerlendirmeler yapılmaktadır.); 4 Haziran 1325(1909); nr. 284, s. 2.

Nazım: “Masârif-i Devlette İktisad Kanunları”; (İktisadi kanunların ekonomik gelişmeyi etkileyeceği üzerinde durmaktadır.); 14 Eylül 1324 (1908); nr. 58, s. 6.

Necip Asım : bk. YAZIKSIZ, Necip Asım

Necip: “Hadîde-Sanâ Hattı Hakkında”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye); 24 Mayıs 1325(1909); nr. 273, s. 2.

Nigar Münir: “Besa Yahut Ahde Vefa”; (Besa oyunu üzerine); 26 Temmuz 1324(1908); nr: 8, s. 4.

Nureddin: “Aynen Varaka”; (Açık Sütunlar, Hüseyin Cahit’in 31 Kânûn-ı Evvel 1324(1909) tarihli Ahrar Fırkası’nın Suriye ile olan ilişkilerine değindiği yazısına cevabı ve Tanin’in değerlendirmesini içermektedir. “Fırka-i Ahrar Kâtib-i Umûmisi”); 2 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 164, s. 3.

Nûri (Meclîs-i Mebûsân A’zâsı): “Posta ve Telgraf Tensîkâtı”; (Posta ve Telgraf Nezâretinin posta ve telgraf me’murlarının hukukunu temin edecek şekilde adil bir tensîkât yapmasının gerekliliğine dair.); 11 Şubat 1324(1909); nr. 204, s. 2-3.

Nuri (Mühendis): “Arapça Gazeteler Hakkında”; (Osmanlı egemenliğindeki Trablugarp, Tunus gibi vilayetlerde Arapçanın yaygın olması nedeniyle bu vilayetler yönelik gazete neşriyatının önemine dair.); 18 Mayıs 1325(1909); nr. 267, s. 1-2.

Nûrî-i Girîdi (Hey’et-i A’yan A’zâsı): “Girit’e Dâir: Îzâh-ı Merâm”; (Girit’in Yunanistan’a ilhakının mümkün olamayacağına değinilen yazıda hangi noktalarda taviz verilmeyeceği açıklanmaktadır.); 1 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 163, s. 3.

Osman Halil (Gosineli): “Rüstem Kabâş”; (Açık Sütunlar, Bir dönem Osmanlı gazetelerinde eleştirilen Rüstem Kabâş üzerinde değerlendirmelere yer vermektedir.); 15 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 118, s. 2.

P (e). Nikolayidis: “Aynen Varaka”; (Şuunlar); 21 Eylül 1324 (1908); nr. 65, s. 8.

Rahmi (Selanik Meb’ûsu): “Kamil Paşa Hazretlerine”; (Kamil Paşa’nın görevden azliyle ilgili yaptığı açıklamayı ele almaktadır.); 24 Mart 1325(1909); nr. 245, s. 2-3.

Rasih (Dîvân-ı Muhâsebât Reîsi): “Aynen Varaka: Tanin Cerîdesine”; (mektup); 3 Eylül 1324 (1908); nr. 47, s. 8.

Râşid: “Umûr-ı Maliye-i Osmâniye Hakkında Ba'zı Mülâhazalar”; (Kanun-ı Esâsi’nin ilanı sonrası Osmanlı maliyesinin durumuna dair.); 29 Temmuz 1324 (1908); nr: 11, s. 1-2.

Rauf: "Hatt-ı İmtiyâz Hâdisesi"; ("Geçende Bulgaristan hududunda zuhur eden hâdise hakkında tafsîlâtı şâmil olan mektubun derci münâsip görülmüştür." açıklamasıyla.); 30 Mayıs 1325(1909); nr. 279, s. 4.

Refik Nâfî (Doktor): "Hastabakıcı Kadınlar"; (Açık Sütunlar, Halide Edip Adıvar'ın daha önceki makalelerinde dile getirdiği kadınların hasabakıcı kurslarıyla çalışma hayatında yer alması amacıyla açılan kursa başlamak isteyen bir kadının düşüncelerine yer verilmektedir.); 6 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 139, s. 3.

Reîs-i Evvel Emrah: "Meclîs-i Mebûsân-i Osmânîde Müteşekkil İttihâd ve Terakki Fırkası'nın Nizâmnâme-i Dâhilîsi"; (İttihât ve Terakki Fırkası'nın içtüzüğünü içerir.); 30 Mart 1325(1909); nr. 251, s. 2.

………………..: "Osmânlı İttihâd ve Terakki Fırkası'nın Muaddel Siyâsi Progrâmı"; (İttihât ve Terakki Fırkası'nın yeni siyasi programını içerir.); 30 Mart 1325(1909); nr. 251, s. 2.

Remzi Osman (Tıbbiyye-i Askeriyye): "Rızâ Nur Bey'e Dâir"; (Şuûn sütunu, Sinop Mebusu Rıza Bey'in İkdam gazetesinde yer alan 3 Mart tarihli makalesine dair.); 6 Mart 1325(1909); nr. 227, s. 4.

Reşad: "Aynen"; (Şuûn sütunu, Hasan Fehmi Bey'in katline yönelik İkdam'da yer alan tafsilatta merhumun Mecruh Şakir Bey'le Beyoğlu'nda boyacı dükkânında Nureddin Ferruh ve Celal Sahir Beylere tesadüflerinde Ali Kemal Bey'in aleyhinde konuştuğuna dair tartışmaları içerir.); 29 Mart 1325(1909); nr. 250, s. 3.

Reşît Âkif: "Aynen Varaka-Başılıksız"; (Reşid Akif kendisine gönderilen bir varakada Arnavut Kulübü'nde isminin geçmesi üzerine düzeltme yapmaktadır.); 20 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 123, s. 3.

Rıfat: "Hicaz Hattı"; (Şuûn sütunu, Medine-i Münevvere'de son zamanlarda asayişin bozulduğuna dair.); 18 Şubat 1324(1909); nr. 211, s. 2-3.

Rıfkı: "Meslek-i Zirâat"; (Avrupa'daki çiftçiler ele alınmakta ve çiftçiliğin nasıl yapılabileceği üzerinde durulmaktadır.); 17 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 120, s. 2-3.

Rıza (Tophane Celb Hânı Odabaşısı): "Dâhiliyye Nezâret-i Celîlesinin Nazar-ı Dikkatine"; (Şehremanetin; Der-saadeti, istisnasız kasaplara aid bir rüsûmu celblerden tahsîle kıyam ile telafisi mümkün olmayan zarara uğratmasına dair.); 28 Şubat 1324(1909); nr. 221, s. 3-4.

S(in). A (yın): "Mısır'dan Yazılıyor"; (Tanin'de yer alan 'Yeni Devir' adlı makale nedeniyle matbuatın ve güçlü hükümetin önemine dair.); 21 Mayıs 1325(1909); nr. 270, s. 2.

Safvet: "Girit Adası: Ahvâl-i Tabîî'den"; (Girit adasının cografi yapısını ve geçmişten bugüne siyasi gelişmelerle uğradığı değişiklikleri ele alan yazar adadaki Hıristiyan ahalinin Müslüman ahaliye yaptığı mezalimlere ve Osmanlı'nın burasını tekrar deniz ticaretinde önemli bir merkez yapacağı ümidine değinmektedir. "Urfa Meb'ûsu"); 27 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 158, s. 2-3.

………………..: "Meclis-i A'yân A'zâsından Meşîr Edhem Paşa Hazretlerine"; (Açık Sütunlar, Sabah gazetesinin 3 Şubat 1324 tarihli nüshasında kendisine yönelik eleştirilerde bulunan Edhem Paşa'ya cevaptır. "Urfa Meb'ûsu"); 6 Şubat 1324(1909); nr. 199, s. 3.

Saîd Paşa (Sadrazam): "Sadr-ı Sabık Said Paşa'nın Dün Akşam Matbuâtımıza Gönderdiği Mektûbdur."(Açık Sütunlar, Sadrazam Saîd Paşa kendisine yönelik gazetelerde çıkan eleştrilere cevap vermektedir.); 30 Temmuz 1324 (1908); nr: 12, s. 1-2.

………………..: "Sadr-ı Sabık Said Paşa'nın Mektûbu."(Açık Sütunlar, Sadrazam Saîd Paşa Harbiye Nazırı seçimine yönelik değerlendirmelere yer veriyor.); 31 Temmuz 1324 (1908); nr: 13, s. 1-2.

………………..: "Sadr-ı Sâbık Said Paşa'nın Hâtırâtı"; (Açık Sütunlar, Abdülhamid dönemi önemli siyasetçilerinden Said Paşa'nın mektubuna yer verilmiştir.); 27 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 99, s. 1-2.

………………..: "Sadr-ı Sâbık Said Paşa'nın Hâtırâtı"; (Açık Sütunlar, Abdülhamid dönemi önemli siyasetçilerinden Said Paşa'nın kendi mektubuna yer verilmiştir.); 28 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 100, s. 2.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı”; (Açık Sütunlar, Abdülhamid dönemi önemli siyasetçilerinden Said Paşa’nın kendi mektubuna yer verilmiştir.); 29 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 101, s. 2.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı”; (Açık Sütunlar, Abdülhamid dönemi önemli siyasetçilerinden Said Paşa’nın kendi mektubuna yer verilmiştir.); 30 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 102, s. 2.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: Bosna ve Hersek’e Dâir”; (Açık Sütunlar, Abdülhamid dönemi önemli siyasetçilerinden Said Paşa’nın Bosna ve Hersek’teki gelişmelere değerlendirmelerini içerir.); 1 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 104, s. 1-2

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: Bosna ve Hersek’e Dâir”; (Açık Sütunlar, Said Paşa Bosna ve Hersek’teki Müslümanlara yönelik sefirin irad ettiği layihayı değerlendirmektedir.); 2 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 105, s. 1-2

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: Şarkî Rum İliyye Dâir”; (Açık Sütunlar, Said Paşa’nın görevde bulunduğu dönemdeki Bulgaristan ile yaşanan siyasi çatışmanın boyutları paylaşılmaktadır.); 3 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 106, s. 2.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: Şarkî Rumeli’ye Dâir”; (Açık Sütunlar, Said Paşa’nın görevde bulunduğu dönemdeki Bulgaristan ile yaşanan siyasi çatışmanın boyutları paylaşılmaktadır.); 4 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 107, s. 2.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: Şarkî Rumeli’ye Dâir”; (Açık Sütunlar, Said Paşa’nın görevde bulunduğu dönemdeki Bulgaristan ile yaşanan siyasi çatışmanın boyutları paylaşılmaktadır.); 5 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 108, s. 1.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: Şarkî Rumeli’ye Dâir”; (Açık Sütunlar, Said Paşa; Bulgaristan ile gelinen siyasi çatışmanın boyutları üzerinde durmaktadır.); 8 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 111, s. 2.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: Bulgaristan’a Dâir”; (Açık Sütunlar, Said Paşa; Bulgaristan Kethudası ile yapılan görüşme üzerinde durmaktadır.); 9 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 112, s. 2.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: Bulgaristan’a Dâir”; (Açık Sütunlar, Said Paşa’nın; Bulgaristan ve Girit’teki siyasi gelişmelere yönelik değerlendirmesini içerir.); 10 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 113, s. 2-3.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: Rum ve Bulgar Kilîsaları”; (Açık Sütunlar, Said Paşa’nın; Rum ve Bulgar kiliselerinin siyasi konumuna yönelik değerlendirmesini içerir.); 11 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 114, s. 2-3.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: Girit’in Yunanistan’a Terki Mes’elesi”; (Açık Sütunlar, Girit adasının Yunanistan’a ilhak edilip edilmemesinin Osmanlı hükümeti açısından durumuna dairdir.); 13 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 116, s. 1-2.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: Girit’in Yunanistan’a Terki Mes’elesi”; (Açık Sütunlar, Said Paşa Girit adasının Yunanistan’a ilhak edilmemesi için verdiği uğraşı üzerinde durmaktadır.); 14 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 117, s. 1-2.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: Girit’in Yunanistan’a Terki Mes’elesi”; (Açık Sütunlar, Said Paşa Girit adasının Yunanistan’a ilhak edilmemesine dair çalışması üzerinde durmaktadır.); 15 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 118, s. 1-2.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: Makedonya’ya Dâir”; (Açık Sütunlar, Said Paşa göreve tekrar geldiği dönemde Makedonya ile ilgili gelişmeleri ve bu gelişmeler üzerine asker konuşlandırma görüşmelerini ele almaktadır.); 16 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 119, s. 1-2.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: Makedonya’ya Dâir, Sûret-i Tezkire”; (Açık Sütunlar, Said Paşa, Makedonya’daki gelişmelerle ilgili olarak Balkanlarda aldığı önlemler üzerinde durmaktadır.); 17 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 120, s. 1-2.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: Makedonya Islâhâtı”; (Açık Sütunlar, Said Paşa, Makedonya’da yaşanan siyasi durum sonucu ıslahat kararının alınma sürecini aktarmaktadır.); 18 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 121, s. 2.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: Makedonya’ya Dâir”; (Açık Sütunlar, Said Paşa, Bab-ı Ali’de oluşturulan ve Rumeli’nin siyasi durumunu ele alan komisyonun görüşmelerini ve yayınlanan tezkere suretlerini içerir.); 19 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 122, s. 2.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: Makedonya Islâhâtı”; (Açık Sütunlar, Said Paşa, Rumeli vilayetlerinin ıslahı amacıyla yapılan soruşturmaların sonucu vükela tarafından atılan adımlar üzerinde durmaktadır.); 20 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 123, s. 2.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: Makedonya Islâhâtı”; (Açık Sütunlar, Said Paşa’nın Rumeli vilayetlerinin ıslahı amacıyla aldığı önlemlere dair.); 22 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 125, s. 3.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: Makedonya Dâir”; (Açık Sütunlar, Said Paşa’nın Rusya’nın Balkanlardaki politikasına dair değerlendirmelerini içerir.); 23 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 126, s. 1-2.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: Makedonya’ya Dâir”; (Açık Sütunlar, Said Paşa, Makedonya’daki gelişmelerle ilgili olarak Balkanlarda alınan önlemler üzerinde durmaktadır.); 24 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 127, s. 2.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: Asya-yı Osmânînin Cihât-ı Şarkıyyesi [Ahâlinin Bir Kısmı Ermeni Olan Mahaller] Islâhâtına Dâir”; (Açık Sütunlar, Said Paşa’nın Osmanlı devletinin ahâlinin bir kısmı Ermeni olan mahallerle ilgili ıslâhâtına ilişkin değerlendrimelerini içerir.); 26 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 129, s. 2-3.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: İstifânâme Sûreti”; (Açık Sütunlar); 28 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 131, s. 2-3.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: İstifânâme Sûreti”; (Açık Sütunlar); 29 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 132, s. 1-2.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: Islâhâta Dâir Meclis-i Vükelâ Mazbatası Sûreti”; (Açık Sütunlar, Memâlik-i Mahrûsada, Kırım Muharabesi’nden sonra Paris Muâhednâmesi’yle taahhüd edilen ıslahatlara dair.); 30 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 133, s. 1-2.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: Te’kîd-i Islâhâta Dâir Tezkere-i Ma’rûzanın Sûreti”; (Açık Sütunlar, Memâlik-i mahrûsada, Kırım Muharabesi’nden sonra Paris Muâhednâmesi’yle tahhüd edilen ıslahatlara dair.); 1 Kânnû-ı evvel 1324(1908); nr. 134, s. 2.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı”; (Açık Sütunlar, Said Paşa Başvekâlet görevine geldiğinde İngiltere’nin Mısır’daki durumuna ve İngiltere’nin İstanbul sefiri ile yaptığı tezkere görüşmelerine yer vermektedir.); 12 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 145, s. 2.

………………..: “Hey’et-i A’yân Reîsi Said Paşa’nın Hâtırâtı [Sûret-i İsti’fânâmesi]”; (Açık Sütunlar); 12 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 146, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i A’yân Reîsi Said Paşa’nın Hâtırâtından”; (Açık Sütunlar, İngilizlerin Mısır’dan askeri varlığını çekmesiyle ilgili olarak Osmanlı devleti ile İngiltere arasında kararlaştırılan mukâvele-i askeriyenin suretini içerir.); 15 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 148, s. 1-2.

………………..: “Meclîs-i Mebûsan’da”; (Meclis-i Meclîs-i A’yân Resisi Said Bey’in padişaha yazdığı 13 Kânûn-ı Evvel 1324 tarihli takdim kılınan arîza-i teşekküriyenin suretini içerir.); 15 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 148, s. 1.

………………..: “Meclis-i A’yân Reîsi Said Paşa’nın Hâtırâtı-Asyâ-ı Osmânînin Vilâyât-ı Şarkıyyesi Islâhâtı”; (Açık Sütunlar, İngiltere, Rusya ve Fransa’nın ittihadıyla Vilâyât-ı Sitte için ıslahat teklifine dair yapılan değerlendirmeleri içerir.); 17 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 150, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i A’yân Reîsi Said Paşa’nın Hâtırâtından-Tezkere-i Husûsiye Sûreti-”; (Açık Sütunlar, İngiltere, Rusya ve Fransa’nın ittihadıyla

verilen layiha üzerine yapılan değerlendirmeleri içerir.); 20 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 153, s. 1-2.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından"; (Açık Sütunlar, İngiltere, Rusya ve Fransa'nın ittihadıyla verilen layıha üzerine yapılan değerlendirmeleri içerir.); 21 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 154, s. 2.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından: Asyâ-yı Osmânîdeki Vilâyât-ı Şarkıyye Islâhâtı"; (Açık Sütunlar, İngiltere, Rusya ve Fransa'nın ittihadıyla verilen Vilâyât-ı Şarkıye Layıhası üzerine yapılan ıslahatların değerlendirmelerini içerir.); 25 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 156, s. 1.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından: Asyâ-yı Osmânîdeki Vilâyât-ı Şarkıyye Islâhâtı"; (Açık Sütunlar, İngiltere, Rusya ve Fransa'nın ittihadıyla verilen vilâyât-ı şarkıye layıhası üzerine yapılan ıslahatların değerlendirmelerini içerir.); 26 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 157, s. 1.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından: Asyâ-yı Osmânîdeki Vilâyât-ı Şarkıyye Islâhâtı"; (Açık Sütunlar, İngiltere, Rusya ve Fransa'nın ittihadıyla verilen vilâyât-ı şarkıye layıhası üzerine yapılan ıslahatların değerlendirmelerini içerir.); 27 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 158, s. 1.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından: Asyâ-yı Osmânîdeki Vilâyât-ı Şarkıyye Islâhâtı"; (Açık Sütunlar, Said Paşa'nın; İngiltere, Rusya ve Fransa'nın ittihadıyla verilen Vilâyât-ı Şarkıye Layihası üzerine yapılan değerlendirmeler sonucu Mabeyn Baş Kitâbetine yazdırdığı tezkerenin suretidir.); 28 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 159, s. 1.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından: Asyâ-yı Osmânîdeki Vilâyât-ı Şarkıyye Islâhâtı"; (Açık Sütunlar, Said Paşa'nın; İngiltere, Rusya ve Fransa'nın ittihadıyla verilen Vilâyât-ı Şarkıye Layihası üzerine yapılan ıslahatlara yönelik değerlendirmeleri içerir.); 29 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 160, s. 1.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından: Asyâ-yı Osmânîdeki Vilâyât-ı Şarkıyye Islâhâtı"; (Açık Sütunlar, Vilâyât-ı Şarkıye'ye dair yapılacak ıslahatlarla ilgili olarak Sadrazam Said Paşa'nın Hâriciye Nezaterine yazdığı muhtıra sûretini içerir.); 3 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 165, s. 1.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından: Asyâ-yı Osmânîdeki Vilâyât-ı Şarkıyye Islâhâtı-Meclis-i Vükelâ Mazbatası Sûreti"; (Açık Sütunlar, Vilâyât-ı Şarkıye'ye dair atılacak adımların sefâretin görüşüne sunulmasına dair.); 5 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 167, s. 1.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından: Asyâ-yı Osmânîdeki Vilâyât-ı Şarkıyye Islâhâtı"; (Açık Sütunlar, Vilâyât-ı Şarkıye'ye dair atılacak adımlarla ilgili olarak son aşamada gelinen noktanın elçilikler yoluyla sunulmasına dair.); 7 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 169, s. 1-2.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından: Asyâ-yı Osmânîdeki Vilâyât-ı Şarkıyye Islâhâtı Mes'elesi"; (Açık Sütunlar, Vilâyât-ı Şarkıye'ye dair gelinen durumu, Ermeni Patrikliğine ve Patirkane Meclis-i Rûhâni ve Cismâni A'zâ-yı Mevcûdasına gönderilen beyanname suretini içeir.); 10 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 172, s. 2.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından: Asyâ-yı Osmânîdeki Vilâyât-ı Şarkıyye Islâhâtı Mes'elesi"; (Açık Sütunlar, Vilâyât-ı Şarkıye'de yaşanan gelişmelerle ilgili olarak Encümen tarafından yazılıp açıklanan beyanname suretini içeir.); 12 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 174, s. 2.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından: Asyâ-yı Osmânîdeki Vilâyât-ı Şarkıyye Islâhâtı Mes'elesi"; (Açık Sütunlar, Vilâyât-ı Şarkıye'de yaşanan gelişmelerle ilgili olarak Paris sefiri Ziya Paşa'dan gelen telgrafa dair.); 13 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 175, s. 2-3.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından: Asyâ-yı Osmânîdeki Vilâyât-ı Şarkıyye Islâhâtı Mes'elesi"; (Açık Sütunlar,

Said Paşa Vilâyât-ı Şarkıyye Islâhâtının yanında Bulgaristan'la ilgili gelişmelere de yer vermektedir.); 14 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 176, s. 1.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından"; (Açık Sütunlar, Avusturya hükümetine Osmanlı hükümetinin bazı konulardaki hassasiyetlerini içeren Mabeyn Başkitabetine gönderilen tazkereyi içerir.); 16 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 178, s. 1.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından"; (Açık Sütunlar, Said Paşa'nın görevde bulunduğu dönemde yapılan Konya-Bağdat ve Bağdat-Basra şimendifer hatlarının müzakerelerini içerir.); 21 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 183, s. 1.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından"; (Açık Sütunlar, Said Paşa görevde bulunduğu dönemde gündemde olan Konya-Bağdat ve Bağdat-Basra şimendifer hattının siyasi etkilerine değinmektedir.); 22 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 184, s. 2.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın İkinci Def'aki Başvekâleti Hâtırâtından: -Tunus Mes'elesi ve Vesâiki-"; (Açık Sütunlar, Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın Başvekâlet görevindeyken gündemde olan Tunus meselesiyle ilgili İngiltere ve Fransa'nın tavrına yönelik değerlendirmelere yer vermektedir.); 25 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 187, s. 2.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın İkinci Def'aki Başvekâleti Hâtırâtından: -Tunus Mes'elesi ve Vesâiki-"; (Açık Sütunlar, Said Paşa'nın Başvekâlet görevindeyken gündemde olan Tunus Mes'elesi ile ilgili Meclis-i Mahsûs Mazbatası'nı içerir.); 26 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 188, s. 1.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın İkinci Def'aki Başvekâleti Hâtırâtından: -Tunus Mes'elesi ve Vesâiki- [İstîzân Tezkeresi]"; (Açık Sütunlar, Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın Başvekâlet görevindeyken gündemde olan Tunus Mes'elesi ile ilgili Fransa'nın tavrına Sadâretin, İngiltere ve İtalya'nın yaklaşımını içerir.); 27 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 189, s. 2.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından: -Tunus Mes'elesi ve Vesâiki-[Mâ-ba'ad]"; (Açık Sütunlar, Tunus meselesi ile ilgili Fransa'nın tavrına Sadâretin, İngiltere ve İtalya'nın yaklaşımını içerir.); 29 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 191, s. 1.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından: -Tunus Mes'elesi ve Vesâiki-[Mâ-ba'ad]"; (Açık Sütunlar, Tunus Mes'elesi ile ilgili olarak Bâb-ı Âlî'den Paris, Londra, Viyana, Berlin, Petersburg ve Roma elçiliklerine gönderilen telgraf tercümesi ile Roma Sefâretinden gönderilen telgrafnâme tercümesini içerir.); 31 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 193, s. 3.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından: -Tunus Mes'elesi ve Vesâiki-[Mâ-ba'ad]"; (Açık Sütunlar, Hâriciye Nezâretinin 17 Nisan 83 tarihiyle Roma sefâret-i senîyyesinden vârid olan tahrîrâtın tercümesini içerir.); 2 Şubat 1324(1909); nr. 195, s. 1-2.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından: -Tunus Mes'elesi ve Vesâiki-[Mâ-ba'ad]"; (Açık Sütunlar, Nezâreti Hâriciye'ye 12 Mayıs 81 tarihiyle Londra sefâret-i seniyyesinden vârid olan telgrafnâmenin tercümesini içerir.); 3 Şubat 1324(1909); nr. 196, s. 2.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından: -Tunus Mes'elesi ve Vesâiki-[Mâ-ba'ad]"; (Açık Sütunlar, Bâb-ı Âlî'den Londra sefâret-i seniyyesine gönderilen telgrafnâme tercümesini içerir.); 4 Şubat 1324(1909); nr. 197, s. 2.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından: -Tunus Mes'elesi ve Vesâiki-[Mâ-ba'ad]"; (Açık Sütunlar, Nezâret-i Hâriciyeye 24 Mayıs 81 tarihiyle Londra sefâret-i seniyyesine vârid olunan telgrafnâmenin tercümesidir.); 5 Şubat 1324(1909); nr. 198, s. 2.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından: -Tunus Mes'elesi ve Hâtimesi ve Midhat Paşa'nın Muhâkemesi"; (Açık Sütunlar, Tunus Limanı'na Osmanlı zırhlısı gönderme sürecinde yaşananlar ve Midhat Paşa'nın Muhâkemesine dair.); 8 Şubat 1324(1909); nr. 201, s. 2.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından: Midhat Paşa Muhâkemesi [Mâba'ad] Meclis-i Vükelâ'nın Zaptı"; (Açık Sütunlar,

Midhat Paşa'nın muhâkemesini ve Meclis-i Vükelâ mazbata sûretini içerir.); 9 Şubat 1324(1909); nr. 202, s. 1-2.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından: Midhat Paşa Muhâkemesi [Mâba'ad] Meclis-i Vükelâ'nın Zaptı"; (Açık Sütunlar, Midhat Paşa'nın Muhâkemesinin sürecine dair.); 10 Şubat 1324(1909); nr. 203, s. 1.

………………..: "A'yân Reisi Said Paşa'nın Hâtırâtından: [Mâba'ad]"; (Mithat Paşa merhûmun muhâkemesi ile Osmanlı Devleti'nin Avrupalı alacaklılarıyla yaptığı anlaşmalar hakkında.); 19 Şubat 1324(1909); nr. 212, s. 2-3.

………………..: "A'yân Reisi Said Paşa'nın Hâtırâtından: [Mâba'ad]"; (Osmanlı Devleti'nin Avrupalı alacaklılarıyla yaptığı anlaşmalara dair.); 20 Şubat 1324(1909); nr. 213, s. 1.

………………..: "Hey'et-i A'yân Reisi Said Paşa'nın Hâtırâtından: [Mâba'd]"; (Nazif Paşa'nın Duyûn-i Umûmiye Komserliği esnasında 1298-1303 sene-i maliyesine Duyûn-i Umûmiye İdaresi'nin altı senelik vâridât ve masrafına dair Maliye Nezâretine verdiği hesap defterine dair.); 23 Şubat 1324(1909); nr. 216, s. 1.

………………..: "Hey'et-i A'yân Reisi Said Paşa'nın Hâtırâtından: -Tevhîd-i Düyûn- [Mâba'd]"; (Osmanlı Devleti'nin Avrupalı alacaklılarıyla yaptığı anlaşmalarla ilgili görüşmelere ilişkin Said Paşa'nın hâtırâtını içerir.); 22 Şubat 1324(1909); nr. 215, s. 1.

………………..: "Hey'et-i A'yân Reisi Said Paşa'nın Hâtırâtından: -Düyûn-i Umûmiyye- [Mâba'd]"; (28 Rebî-ul-âhir sene 320, 21 Temmuz sene 318 tarihli Meclis-i Vükelâ Mazbatası suretidir.); 24 Şubat 1324(1909); nr. 217, s. 1.

………………..: "Hey'et-i A'yân Reisi Said Paşa'nın Hâtırâtından: -Düyûn-i Umûmiyye- [Mâba'd]"; (Osmanlı Devleti'nin Avrupalı alacaklılarıyla Düyûn-i Umûmiye bağlamında yaptığı düzenlemelere dair.); 25 Şubat 1324(1909); nr. 218, s. 1.

………………..: "Hey'et-i A'yân Reisi Said Paşa'nın Hâtırâtından: -Düyûn-i Umûmiyye- [Mâba'd]"; (Osmanlı Devleti'nin Avrupalı alacaklılarıyla Düyûn-i Umûmiyye bağlamında yaptığı düzenlemelere dair.); 26 Şubat 1324(1909); nr. 219, s. 1.

………………..: "Hey'et-i A'yân Reisi Said Paşa'nın Hâtırâtından: -Yunan Muhârebesi-"; (Yunanistan meselesiyle ilgili olarak sarayda ele alınan savaş ya da ültimatom seçenekleriyle ilgili olarak Said Paşa'nın savaşın düşünülmemesi gerektiğine dair değerlendirmesini içerir.); 2 Mart 1325(1909); nr. 223, s. 1-2.

………………..: "Hey'et-i A'yân Reisi Said Paşa'nın Hâtırâtından: -Yunan Muhârebesi-"; (Yunanistan meselesiyle ilgili olarak olarak Said Paşa'nın Sadâret'le yaptığı görüşmeleri içerir.); 3 Mart 1325(1909); nr. 224, s. 1-2.

………………..: "Hey'et-i A'yân Reisi Said Paşa'nın Hâtırâtından: -[Mâba'd]- (Yunan Muhârebesi)"; (Yunanistan meselesiyle ilgili olarak olarak Said Paşa'nın Sadâret'le yaptığı görüşmeleri içerir.); 4 Mart 1325(1909); nr. 225, s. 2.

………………..: "Hey'et-i A'yân Reisi Said Paşa'nın Hâtırâtından: -Yunan Muhârebesi- [Mâba'd]"; (Yunanistan meselesiyle ilgili olarak olarak Said Paşa'nın Sadâret'le yaptığı görüşmeleri içerir.); 5 Mart 1325(1909); nr. 226, s. 2.

………………..: "A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından: İstibdâdın Son Günlerinde"; (Açık Sütunlar, Padişah tarafından tahrir ve arzı istenen, Maliye Komisyonu Riyâseti'nde bulunan Nafia Nâzırı Zihni Paşa ile birlikte hazırlanan Islahat-ı Maliye Layihası'nın mütalaasına dair.); 20 Mart 1325(1909); nr. 241, s. 1.

………………..: "A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından: İstibdâdın Son Günlerinde"; (Açık Sütunlar, Padişah tarafından tahrir ve arzı istenen, Maliye Komisyonu Riyâseti'nde bulunan Nafia Nâzırı Zihni Paşa ile birlikte hazırlanan ıslahat-ı maliye layihasının mütalaasına dair.); 21 Mart 1325(1909); nr. 242, s. 1-2.

………………..: “A’yân Reîsi Said Paşa’nın Hâtırâtından: -Islâhât-ı Mâliye-”; (Açık Sütunlar, Padişahın tahrir ve arzını istediği, Maliye Komisyonu Riyâseti’nde bulunan Nafia Nâzırı Zihni Paşa ile birlikte görüşülen ıslahat-ı maliyeye dair Said Paşa’nın değerlendirmelerini içerir.); 23 Mart 1325(1909); nr. 244, s. 1-2.

………………..: “A’yân Reîsi Said Paşa’nın Hâtırâtından: -Islâhât-ı Mâliye-”; (Açık Sütunlar, Padişahın tahrir ve arzını istediği, Maliye Komisyonu Riyâseti’nde bulunan Nafia Nâzırı Zihni Paşa ile birlikte görüşülen ıslahat-ı maliyeye dair Said Paşa’nın değerlendirmeleri içerir.); 27 Mart 1325(1909); nr. 248, s. 2.

Salih Kerâmet (Fünûn-ı Zirâiyye Mütehassısı): “Zirâat Nezâretine, Zirâat Mekteblerine Açık Mektub”; (Açık Sütunlar, Bir müddetten beri ziraat mekteplerinden Halkalı ve Bursa ile Selanik’te ortaya çıkan karışıklıkların ziraat merciince halledilmesinin gerekliliğine dair.); 27 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 130, s. 3-4.

………………..: “Külliyât-ı Zirâiye-i Osmâniye”; (Fünûn-ı Zirâiye Mütehassısı Salih Kerâmet Bey’in Tanin gazetesine gönderdiği ziraat ansiklopedisinin vücuda getirilmesinden bahsettiği makalenin bazı bölümlerine yer verilmektedir.); 29 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 191, s. 2-3.

………………..: “İktisâd-i Zirâî Mesâilinden: Zirâiyyet ve İştirâk”; (Zirai kalkınma ele alınmakta, ‘iştirâk’ın her sınıf-ı erbâb-ı zirâat ve bilhassa küçük çiftçiler ve köylüler için faydalı olacağına ve iştirâk ile ilgili düzenlemelerin önemine değinilmektedir.); 21 Şubat 1324(1909); nr. 214, s. 3-4.

………………..: “İktisâd-i Zirâî Mesâilinden: Tanzîmât-ı Zirâiyye”; (Zirâat-i Osmâniye tanzîmât-ı zirâiye itibariyle meclis-i millimizden pek çok şey beklemektedir.); 28 Şubat 1324(1909); nr. 221, s. 3.

………………..: “Eski Mektebimi Ziyaret”; (Mekteb-i Sultâni’nin daha önceden geçirdiği yangın nedeniyle yeniden inşa edilmesinden bahseden yazar mektep yapıldıktan sonraki izlenimlerine yer veriyor.); 1 Mart 1324(1909); nr. 222, s. 4.

………………..: “İktisâd-i Zirâî Mesâilinden: Zirâat ve Hükûmet”; (Hükümetin ziraatin rehberi ve geliştiricisi olduğuna ve Ziraat Hey’et-i Fenniyenin sorumluluklarına dair.); 7 Mart 1325(1909); nr. 228, s. 4.

………………..: “İktisâd-i Zirâî Mesâilinden: Tekâlif-i Zirâiyye”; (Tekâlif-i Zirâiyye’nin yüksek olduğuna, vergilerin düzenlenmesine ve hükümetin tahsilâtlardaki suistimalleri önlemesi gerektiğine dair değerlendirmelere yer veriliyor.); 20 Mart 1325(1909); nr. 241, s. 4.

Salih Sûdi (Piriştina Sancağı Reisi): “Cem’iyyet Vergi Alır mı?”; (İkdam gazetesinde münderiç olan Sinop Mebûsu Rıza Nûri Bey imzalı makaleye cevaben yazılan mektupta ahalinin bereketsiz bir yıl geçirmesinden dolayı vergiden muaf tutulmasının istendiğini bildirir.); 16 Mart 1325(1909); nr. 237, s. 2.

Salih Zeki:bk. AKTAY, Salih Zeki

Sami: “Türkiye-Yunanistan Şimendiferlerinin İltisâkı Hakkında Bir Mütâlaa’”; (Türkiye-Yunanistan şimendiferlerinin askeri ve imalat sanayii açısından güzargahının ele alındığı yazıda bunun Yunanistan ve Türkiye açısından önemine değinilmektedir.); 3 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 165, s. 2-3.

Sâsûn (Bağdat Mebûsu): “Dicle Nehri’nde Seyr-i Sefâin”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Dicle Nehri’nde Basra ile Bağdat arasında işlemekte olan Yabancı ve Osmanlı kumpanyalarından Osmanlı idaresi vapurlarının Hazine-i Hassa’dan Hazine-i Milliye’ye devredilmesine dair.); 18 Mayıs 1325(1909); nr. 267, s. 2.

Sâtı: bk. HUSRİ, Mustafa Sâtı

Sefir Bey: “Paris’ten Mektup”; (Avrupa’dan Osmanlı Devleti’ndeki gelişmelerin merak edildiğine dair.); 6 Eylül 1324 (1908); nr. 50, s. 3-4.

………………..: “İstikrâz İşleri”; (Osmanlı Devleti’nin borçlanma politikasıyla ilgili olarak Avrupalı bir prensle yaptığı görüşmeyi aktarmaktadır.); 30 Eylül 1324 (1908); nr. 74, s. 5-6-7.

………………..: “Pâris Muhâbir-i Mahsûsamızdan”; (Balkanlardaki gelişmelerin konferansta nasıl şekilleneceği üzerinde durmaktadır.); 13 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 87, s. 4-5.

………………..: “İkdâm Gazetesine Cevâb”; (Sefir Bey kendisinin Tanin’de daha önce çıkan 30 Eylül tarihli mülakatına yönelik İkdâm’da çıkan eleştirilere cevap veriyor.); 14 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 88, s. 4-5.

………………..: “Mekke-i Mükerreme’de Hürriyet Şenlikleri”; (Açık Sütunlar, Mekke şehrinde Kanûn-i Esâsi’nin ilanına yönelik izlenimler aktarılmaktadır.); 17 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 89, s. 4-5.

………………..: “Mûsîkî-i Siyâsi ve Mâli”; (Paris muhabir-i mahsûsamızdan, Fransa’nın Dersaadet sefâretinde bulunan bir zâtla yapılan şark meselesine dair mütalaatı içerir.); 20 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 92, s. 1-2.

………………..: “Pâris Muhâbir-i Mahsûsamızdan: Dümensiz Avrupa”; (Avusturya Baş Vekili’nin Avrupa’ya ilişkin değerlendirmesini ele alan yazar yaşanan siyasi çatışmaların giderilmesi gerektiği üzerinde durmaktadır.); 7 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 110, s. 2.

………………..: “Tanin’in Müstahberât-ı Husûsîsi”; (Paris’ten bildirilen haberde konferansın içerdiği maddeler verilmektedir.); 8 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 111, s. 1.

………………..: “Paris Muhâbir-i Mahsûsamızdan”; (Sefir Bey, Avrupalı bir yazarla Kânûn-i Esâsî’nin maddeleri üzerindeki değerlendirmelerine yer vermektedir.); 17 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 120, s. 2.

………………..: “Paris Muhâbir-i Mahsûsamızdan: Paris’te Hayat”; (Açık Sütunlar, Politikadan yoğunlukta konuşulduğu Paris’te âdi bir vakıanın halkın gündeminden düşmemesine dair.); 22 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 125, s. 3-4.

………………..: “Paris Muhâbir-i Mahsûsamızdan: Falcı Kadınla Mülâkât”; 4 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 137, s. 2.

………………..: “Paris Muhâbir-i Mahsûsamızdan: Orman Nezâreti”; (Tanin gazetesinde Dersaâdet’te bir orman mektebi tesis edileceğine dair çıkan

haber üzerine böyle bir mektebin geçmişteki varlığına ve Orman Nezâretinin durumuna dair.); 10 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 143, s. 3.

………………..: "Paris Muhâbir-i Mahsûsamızdan: Mes'ele-i Mâliye"; (Tanin ve Tan gazetesinin Osmanlı maliyesinin ekonomik bağımsızlığını kazanması için gazetelerindeki yazılarla gündeme gelen meselelere yönelik Paris'te bir maliye mütehassısı ile yaptığı mülakatı içerir.); 12 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 146, s. 2.

………………..: "Paris Muhâbir-i Mahsûsamızdan: Umûr-ı Mâliyeye Dâir"; (Osmanlı maliyesinin ekonomik bağımsızlığını kazanması için gazetelerindeki yazılarla gündeme getirdikleri meselelere yönelik Paris'te maliye mütehassısı ile yapılan mülakatı içerir.); 15 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 148, s. 2.

………………..: "Paris Muhâbir-i Mahsûsamızdan: Politika ve Umûr-ı Mâliyyeye"; (Osmanlı siyasetinin dâhili ve harici konulardaki yaklaşımının ele alındığı mülakatta, siyasetin mali politikanın düzenlenmesindeki etkisi de ele alınmaktadır.); 29 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 160, s. 2.

………………..: "Paris Muhâbir-i Mahsûsamızdan: Bir İhâta-i Mâliye"; (Mali düzenlemelere, Bank-ı Osmânî'nin durumuna değinilen yazıda mali düzenlemelerde esas olan ülke menfaatinin gözetilmesi gerektiği üzerinde durulmaktadır.); 1 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 163, s. 3.

………………..: "Paris Muhâbir-i Mahsûsamızdan: Evtâd-ı Hasâr"; (Madenlerimizde ortaya çıkan israfın ne derceye vardığını ve çok düşük bedellerle madenlerin elden çıkarılmasını mebusların dikkatine çekmeye çalışmaktadır.); 14 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 176, s. 2.

………………..: "Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye: 1908 İstikrâzı-Meclis-i Mebûsânımızın Nazar-ı Dikkatine-"; (İstikraz meslesinin Meclis-i Mebûsân'ın gündeminde olması nedeniyle Paris muhabiri Sefir Bey'in mali düzenlemelerle ilgili düşüncelerine yer verilmektedir.); 14 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 176, s. 1-2.

………………..: "Paris Muhâbir-i Mahsûsamızdan: -Paris 9 Şubat 909- Maâdin Nezâreti'ne Cevâb"; (Sefir Bey daha önceki madenlerimizle ilgili

yazdığı makalesinin Maâdin Nezâretinin ‘memleketin ahvâline layıkıyla vâkıf olunmadığı’ şeklinde değerlendirilmesini eleştirmektedir.); 3 Şubat 1324(1909); nr. 196, s. 2.

………………..: “Paris Muhâbir-i Mahsûsamızdan: -Paris 10 Şubat 909- Maâdin Nezâretine Cevâb”; (Sefir Bey daha önceki madenlerimizle ilgili yazdığı makalesinin Maâdin Nezâretinin ‘memleketin ahvâline layıkıyla vâkıf olunmadığı şeklinde değerlendirilmesini eleştirdiği 3 Şubat 1324 tarihli yazının devamıdır.); 4 Şubat 1324(1909); nr. 197, s. 1.

………………..: “Pâris Muhâbir-i Mahsûsamızdan: -8 Nisan, 1909-”; (Hazine-i Hassa tarafından alınıp ilan-ı meşrûtiyetten sonra Maliye Nezâretine iâde olunan on bir madenin daha sonra Fransa sefaretinin iltiması üzerine Fransız şirkete itasının taahhüd edilmesine dair.); 31 Mart 1325(1909); nr. 252, s. 2-3.

Selânikli Tevfik: “Girit Cezîresi Hakkında Bazı Hâtırât”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye); 25 Mayıs 1325(1909); nr. 274, s. 1-2.

………………..: “Müdhiş Bir Lükata: Beşiktaş Zindanlarında-Esrarengiz Bir Kutu-Mithat Paşa’nın Başı”; (İstanbul gazetesinde neşredilen fıkranın tercümesidir.); 6 Haziran 1325(1909); nr. 286, s. 1-2.

………………..: “Başlıksız”; (Tanin’de Mithat Paşa Muhâkemesi’nin yayınlanmasına yönelik tepkileri ele almaktadır.); 12 Haziran 1325(1909); nr. 292, s. 3.

Selim Sırrı (Terbiyye-i Bedeniyye Mektebi Müdîr-i Müessisi): “Vatandaşlarıma”; (Türklerin, Rumların, Ermenilerin, Musevilerin birliğini sağlamak için beden terbiyesinin önemli olduğuna dair.); 18 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 121, s. 2.

Süheyl: “Cem’iyyet-i Tedrîsiye-i İslâmiye ve Dâr-üş-şafaka”; (Dâr-üş-şafaka’nın önceleri Maarif Nezâretine bağlanmasını, hürriyyetle birlikte yeniden Cem’iyet-i Tedrîsiye-i İslâmiye’ye kazandırılması için yapılan çalışmaları, gelirlerini artırmaya yönelik değerlendirmeleri içerir.); 24 Şubat 1324(1909); nr. 217, s. 3.

Süleyman Nu'man: "Mekteb-i Tıbbiyeye Dair"; (Mekteb-i Tıbbiye'nin Maarif Nezâretine bağlanması ve öğrenci yetiştirmesi üzerinde durmaktadır. "Doktor"); 04 Ağustos 1324 (1908); nr. 17, s. 2-3.

………………..: "Kolera ve Koleradan Korunma I"; (Açık Sütunlar, Kolera hastalığı ve hastalıktan korunma yolları üzerinde durulmaktadır.); 22 Eylül 1324 (1908); nr. 66, s. 5-6.

Süleyman Nutku: "Dicle Nehrinde Seyr-i Sefâin"; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Tanin'de yer alan Bağdat Mebûsu Sâsûn Bey'in yazdığı makale nedeniyle Dicle Nehri'nin Basra ile Bağdat arasındaki kumpanyanın işletmesine dair.); 25 Mayıs 1325(1909); nr. 274, s. 2.

Süleyman Nüzhet: "Mağnîsa Meb'ûsu Şekîb Bey Efendi'ye"; (Meclis-i Mebûsan'ın 2 Şubat 1324 tarihli bazı paşaların Ada'ya hapsolunmasıyla ilgili tartışmalarda adı geçen Necmeddin Molla ile ilgili suçsuz olduğuna dair değerlendirmleri içerir. "Midhat Paşa Dâmâdı"); 3 Şubat 1324(1909); nr. 196, s. 2.

Süleyman Paşa-zâde Sâmî: "İlâveler, Nümâyişler"; (Açık Sütunlar, Bulgaristan'ın bağımsızlık ilan etmesi sonrasında gazetelerde konuyla ilgili gelişmelerin ele alınışı ortaya konmaktadır.); 26 Eylül 1324 (1908); nr. 70, s. 6-7.

Süleyman Paşa-zâde Sâmih: "Tanin Gazetesi İdarehanesine: Kardeşim Cahid'e"; (Süleyman Paşa-zâde Sâmih babası Keçeci-zâde İzzet Fuad'a yönelik daha önce gazetelerde çıkan eleştirilere cevap vermektedir.); 31 Ağustos 1324 (1908); nr. 44, s. 2.

Şekîb (Mağnîsa Meb'ûsu): "Midhat Paşa Merhûmun Dâmâd-ı Muheremi Süleyman Nüzhet Bey Efendi'ye"; (Süleyman Nüzhet Bey'in Necmeddin Molla'nın jurnalci olmadığına dair Şekib Bey'e gönderdiği Tanin'in 3 Şubat 1324(1909) tarihli nüshasında yer alan mektuba Şekib Bey'in cevabıdır.); 5 Şubat 1324(1909); nr. 198, s. 2.

Şükrü: "Hilâfete Dâir"; (Yunus Vehbi'nin 15 Mayıs 1325(1909) tarihli Tanin'de yazdığı "Hilâfet" başlıklı makalesinde ele aldığı Mısır'daki cemiyet teşkiline dair değerlendirmeler yapılmaktadır. "Mekke-i Mükerreme Kadı-yı Esbakı"); 18 Mayıs 1325(1909); nr. 267, s. 1.

TEK, Müfîde Ferid: “Kadınlarımızda Fikr-i Teşebbüs”; (Açık Sütunlar, Kadınların sosyal hayatta yer almasının toplumsal hayata etkisene dair.); 18 Ağustos 1324 (1908); nr. 31, s. 2.

………………..: “Çocukluk Hâtırâtımdan”; (Yazar okuyucuları ile hatırasını paylaşmaktadır.); 8 Eylül 1324 (1908); nr. 52, s. 2-3.

Tevfîk (Hüdâvendigâr Vâlisi): “Tanin İdâresine”; (Açık Sütunlar, Yazar Hukûk-ı Umûmiye gazetesindeki kendisine yönelik eleştrilere Tanin’de cevap vermektedir.); 12 Eylül 1324 (1908); nr. 56, s. 6.

Tevfik FİKRET: “Yukarıki Makaleye Taalliki Cihetiyle: Sis”; (Açık Sütunlar); 19 Temmuz 1324(1908); nr: 1, s. 2.

………………..: “Rücu’”; (Açık Sütunlar); 19 Temmuz 1324(1908); nr: 1, s. 2.

UŞAKLIGİL, Halit Ziya: “Kalem Oyuncaklarından: Kara Halil”; (hikâye); 23 Temmuz 1324 (1908); nr: 5, s. 2-3.

………………..: “Hürriyet ve Resmiyet”; (Sabah gazetesinden, Hürriyetin tam teşekkül etmesi için hürriyetle resmilik arasında bir farka ihtiyaç olduğu görüşünü belirtmektedir.); 31 Temmuz 1324 (1908); nr: 13, s. 4.

………………..: “İkdâr-ı Ma’kûveyn”; (gazeteler, Sabah gazetesinden, Memurların görevde yükselmesi üzerinde durmaktadır.); 02 Ağustos 1324 (1908); nr. 15, s. 4.

………………..: “Küçük Hammâl”; (hikâye); 3 Eylül 1324 (1908); nr. 47, s. 3.

………………..: “Mektebli Kız”; (hikâye); 10 Eylül 1324 (1908); nr. 54, s. 3-4.

………………..: “Bir Garîb Mektub”; (hikâye); 17 Eylül 1324 (1908); nr. 61, s. 5-6.

………………..: “Bir Mektub Daha”; (hikâye); 24 Eylül 1324 (1908); nr. 68, s. 6-7.

………………..: “Son Mektûb”; (hikâye); 1 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 75, s. 6-7.

………………..: “Onu Beklerken”; (hikâye); 8 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 82, s. 5-6.

………………..: “Mayıs Pazarı”; (hikâye); 21 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 93, s. 2-3.

………………..: “Bir Küçük Hâtıra”; (hikâye); 29 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 101, s. 3.

………………..: “Annemin Kızları”; (hikâye); 6 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 109, s. 3.

………………..: “Bir Mes’ele-i Mîrâs”; (hikâye); 12 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 115, s. 2-3.

………………..: “Zerrin’in Hikâyesi”; (hikâye); 19 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 122, s. 3-4.

………………..: “Bir Hikâye-i Sevdâ”; (hikâye); 26 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 129, s. 4.

………………..: “Hepsinden Müessir”; (hikâye); 3 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 136, s. 4.

Uşşâkizâde Hâlid Ziyâ: bk. UŞAKLIGİL, Halit Ziya

Vefik Nâhi (Doktor): ”Canavar İnsanlar-Girit Hâtrât-ı Elîmesinden”; (Girit Müslümanlarının çektiği sıkıntılara dair.); 16 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 178, s. 3-4.

Vicdani: “Manevra”; (Askerlerin hala manevra yapıyor oluşunun ele alındığı yazıda ordunun yeni usullere açık olması gerektiği üzerinde duruluyor.); 12 Eylül 1324 (1908); nr. 56, s. 6.

………………..: “Mâzîden İbret -I-”; 21 Mayıs 1325(1909); nr. 270, s. 1.

………………..: “Mâzîden İbret -II-”; (Askeri eğitimde dikkat edilmesi gerekli noktalara dair.); 22 Mayıs 1325(1909); nr. 271, s. 1.

………………..: “Mâzîden İbret -III- Neferin Terbiyye-i Fikriyyesi”; (Askerlerin fikri terbiyesinin önemi üzerinde durulmaktadır.); 6 Haziran 1325(1909); nr. 286, s. 1.

………………..: “Makedonya ve Esir Mes’eleleri Şekl-i Hükûmetin Değiştiğini Âleme Göstermek Lâzımdır.”; (Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye, Viyana, 4 Haziran); 8 Haziran 1325(1909); nr. 288, s. 1-2.

………………..: “Umûmi Askerlik”; (Gayrimüslimlerin de askerlik yapmalarına dair değerlendirmeleri içerir.); 9 Haziran 1325(1909); nr. 289, s. 1.

………………..: “Gayet Mühim Bir Mes’ele-i Askeriyye-Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyye’nin İstiklâli-”; (Ordunun ıslah ve tanziminin gerekliliğine dair.); 14 Haziran 1325(1909); nr. 294, s. 1.

………………..: “Ufak Bir Hasbihal: Şahsiyat ve Selâmet-i Vatan”; (İstibdattan meşrutiyete gelinen sürec ele alınmaktadır.); 15 Haziran 1325(1909); nr. 295, s. 1.

Viyolonist Zeki: “Eymen-Marş”; (Açık Sütunlar, Bazı meclislerde lüzumundan bahsedilmesi üzerine nasıl bir marşa ihtiyaç duyulduğuna dair.); 9 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 142, s. 2.

Y (e): “Ordumuz”; (Açık Sütunlar, Ordunun ilerlemesi ve gelişmesi için yapılacak düzenlemeleri ele almaktadır.); 05 Ağustos 1324 (1908); nr. 18, s. 1-2-3.

………………..: “Cevap”; (Tanin’in 05 Ağustos 1324 tarihli nüshasında çıkan yazısına yönelik eleştirilere cevap vermektedir.); 09 Ağustos 1324 (1908); nr. 22, s. 2-3.

Yahya Sezâi: “Başlıksız”; (Yahya Sezâi, Çenakkale eski jandarma kumandanı olan babası Hacı Paşa’yla ilgili Sabah gazetesindeki değerlendirmeler üzerinde duruyor.); 20 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 123, s. 3-4.

YALÇIN, Cahit Hüseyin: “Bâb-ı Âli’nin Mesleği”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, “Milletin emniyetini kazanacak icrââta Bâb-ı Âli derhâl tevessül etmeli, halkı tatmîn etmeli, bu hürriyyetin ciddî ve sahîh olduğuna emniyet vermeli”dir.); 19 Temmuz 1324(1908); nr: 1, s. 1.

………………..: “Kânûn-i Esâsî ve Yeni Hatt-ı Hümâyûn”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Kânûn-i Esâsî ve yeni Hatt-ı Hümayun’un maddeleri üzerinde değerlendirmeler yapılmaktadır.); 21 Temmuz 1324(1908); nr: 3, s. 1-2.

………………..: “Kanun-i Esâsi-Yeni Hatt-ı Hümâyûn Meselesi”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Kanun-i Esâsi’nin 27. maddesi ile Hatt-ı Hümâyûn’un 10. fırkası arasındaki çelişki üzerinde durulmaktadır. Kanun-i Esâsi’nin maddelerinin korunmasının gerekleri üzerinde durularak Hatt-ı Hümâyûn’a yönelik eleştiri getirilmektedir.); 22 Temmuz 1324 (1908); nr: 4, s. 1-2.

………………..: “İâne-i Milliye”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, İanelerle alınan kruvazörlere Niyazi ve Enver Bey’in isimlerinin verilmesine değinen

yazar herkesi yardıma çağırmaktadır.); 23 Temmuz 1324 (1908); nr: 5, s. 1.

………………..: "Kuvvetli Türkiye"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Kânûn-i Esâsî ilan edildikten sonra meşrûtî idarenin siyaset üzerindeki etkilerini ele almaktadır.); 24 Temmuz 1324 (1908); nr: 6, s. 1-2

………………..: "Yeni Hey'et-i Vükelâ"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Said Paşa'nın istifası ile yerine Kamil Paşa'nın geçmesi değerlendirilmektedir.); 25 Temmuz 1324(1908); nr: 7, s. 1.

………………..: "İntihâbât"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Kanun-i Esâsi'nin ilanından sonra meşrûtî bir idareye doğru gitmek için Meclis-i Meb'usan'ın oluşturulması ve yeni layihaların çıkarılmasının öneminden bahsetmektedir.); 26 Temmuz 1324(1908); nr: 8, s. 1.

………………..: "İntihâbâtın Suret-i İcrâsı Hakkında Tahkîkât"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Meşrutiyet idaresinin selim bir yol takip etmesi için Meclis-i Meb'usan'a seçilecek vekillerin nasıl bir yol izlemesi gerektiği üzerinde durmaktadır.); 27 Temmuz 1324(1908); nr: 9, s. 1.

………………..: "Belediye İntihâbatı"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Meclis-i Meb'ûsan'ın oluşturulması sürecinde Şehremini Rauf Paşa ile Dâhiliye Nazır Vekili Hakkı Bey'in Der-saadette belediye intihâbatı yapılacağına dair beyânâtlarına yönelik değerledirmeler yer almaktadır.); 28 Temmuz 1324(1908); nr: 10, s. 1.

………………..: "Kanûna Riâyet"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Kabinenin harbiye ve bahriye nazırlarının Kânûn-i Esâsî'nin hükümlerini işlerine geldiği gibi kullanılmasına yönelik eleştiri getirmekte ve kanunun her şeyden önce gelmesi gerektiği vurgulanmaktadır.); 29 Temmuz 1324(1908); nr: 11, s. 1.

………………..: "Evkaf-ı Mahlûle Mes'elesi"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Islahat yapıldığı şu günlerde zamanın ihtiyaçlarına göre şer'i kurallar gözetilerek evkaf-ı mahlulenin yeniden ele alınması gerektiği üzerinde durulmaktadır.); 30 Temmuz 1324 (1908); nr: 12, s. 1.

………………..: “Kaht-ı Rical”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Eski siyasi idarenin -idare-i sâbıka- memlekette fikir hayatını bitirme arzusunda olduğunu belirten yazar bunun zararları üzerinde durmaktadır.); 31 Temmuz 1324 (1908); nr: 13, s. 1.

………………..: “Islâhâta Nereden Başlamalı?”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Kânûn-i Esâsî’nin ilanından sonra ıslahat yaparken nelere dikkat edilmesi gerektiği üzerinde durmaktadır.); 01 Ağustos 1324 (1908); nr. 14, s. 1.

………………..: “Vezâif Hükûmete Müdâhale”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Hürriyetin algılanış şeklinin önemi üzerinde duran yazar; herkesin sorumluluk bilinciyle hareket etmesi gerektiği üzerinde durmaktadır.); 02 Ağustos 1324 (1908); nr. 15, s. 1.

………………..: “Bulgaristan Rumeli ve Islahat”; (Siyasiyat-dâhili sütunu, Kanun-i Esâsi’nin ilanının Rumeli ve Bulgaristan üzerindeki etkileri üzerinde değerlendirmeler yapmaktadır.); 03 Ağustos 1324 (1908); nr. 16, s. 1.

………………..: “Hükûmetin Programı Hakkında Mütâla'a”; (Siyasiyat-dâhili sütunu, Hey’et-i Vükelâ’nın programı üzerinde değerlendirmeler yapmaktadır.); 04 Ağustos 1324 (1908); nr. 17, s. 1.

………………..: “Dairelerde Tensîkat”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Dairelere yeni memur alımına ve memurların maaş durumlarına değinmektedir.); 05 Ağustos 1324 (1908); nr. 18, s. 1.

………………..: “Taşralarda”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Hürriyet idaresinin taşralara nasıl yansıdığını ele almaktadır.); 06 Ağustos 1324 (1908); nr. 19, s. 1.

………………..: “Vilâyât Teşkîlâtı”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Vilâyet teşkîlâtlarında yapılacak düzenlemeler üzerinde durmaktadır.); 07 Ağustos 1324 (1908); nr. 20, s. 1-2.

………………..: “Bir Korkulu Rü'yâ”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Gazeteciliğin önemine üzerinde durmaktadır.); 08 Ağustos 1324 (1908); nr. 21, s. 1.

………………..: “Nazırların Maâşı”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Nazırların maaşlarının artacağına yönelik değerlendirmeleri ele almaktadır.); 09 Ağustos 1324 (1908); nr. 22, s. 1.

………………..: “Hey'et-i Vükelâ Programının Avrupa Matbuâtında Sûret-i Telakkîsi”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Hey'et-i Vükelâ Programının Avrupa gazetelerinde nasıl ele alındığı üzerinde durmaktadır.); 10 Ağustos 1324 (1908); nr. 23, s. 1.

………………..: “Harbiye ve Bahriye Nazırları Mes'elesi”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Sadr-ı Sabık Said Paşa’nın Harbiye ve Bahriye Nazırları meselesine yönelik açıklamalarını değerlendirmektedir.); 11 Ağustos 1324 (1908); nr. 24, s. 1.

………………..: “Muvakki’in Ehemmiyyeti”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Kanûn-i Esâsi’nin ilanının ülke açısından önemi üzerinde durmaktadır.); 12 Ağustos 1324 (1908); nr. 25, s. 1.

………………..: “Meclis-i Meb'usânımızın Vazifesi”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Kânûn-i Esâsî’nin ilanıyla Meclis-i Meb’usân’n sorumlulukları üzerinde durmaktadır.); 13 Ağustos 1324 (1908); nr. 26, s. 1.

………………..: “Nazırlar Mes’elesi”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Bahriye ve hariciye nazırlarının intihabı meselesini ele almaktadır.); 14 Ağustos 1324 (1908); nr. 27, s. 1-2.

………………..: “Meb'uslarımız Nasıl İntihâb Edilecek?”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Mebus seçilirken hangi esasların gözetilmesi gerektiği, mebus seçilme şartları üzerinde durmaktadır.); 15 Ağustos 1324 (1908); nr. 28, s. 1.

………………..: “Murad-ı Hâmisin Türbesi”; (Şikâyetler Sütunu, Sultan Murad’ın türbesini ziyaret eden yazar izlenimini aktarmaktadır.); 15 Ağustos 1324 (1908); nr. 28, s. 1.

………………..: “Meb'usların Usûl-i İntihâbı?”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Mebus seçilirken hangi esasların gözetilmesi gerektiği üzerinde durmaktadır.); 16 Ağustos 1324 (1908); nr. 29, s. 1-2.

………………..: “Anâsır-ı Osmâniye”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Kanûn-ı Esâsi ile Osmanlı tebası olan herkesin elde ettiği haklara ve bu unsurlar arasındaki eşitliğe değinmekte ve Manzume-i Efkâr gazetesinin yaklaşımı eleştirilmektedir.); 17 Ağustos 1324 (1908); nr. 30, s. 1.

………………..: “Bir Mes'ele-i Kanûniyye”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Hafiyeliğin kanunen suç sayılıp sayılmaması meselesi üzerinde durmaktadır.); 18 Ağustos 1324 (1908); nr. 31, s. 1.

………………..: “Sultan Abdu'l-hamid Hân Sâni Hazretleri”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, II. Abdülhamid’in tahta çıkışının otuzuncu yılına ve Kanûn-i Esasi’nin önemine dair.); 19 Ağustos 1324 (1908); nr. 32, s. 1.

………………..: “Serbestî Matbûât”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Matbuatın önemine değinilen yazıda gazetelerin fikir özgürlüğü etrafında düşüncelerini serbestçe ifade etmeleri gerektiği vurgulanmıştır.); 20 Ağustos 1324 (1908); nr. 33, s. 1.

………………..: “Rumların Programı”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Gayrimüslimlerin özellikle de Rumların programı üzerinde durmaktadır.); 21 Ağustos 1324 (1908); nr. 34, s. 1.

………………..: “Adem-i Merkeziyet”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Prens Sabahattin’in şahsi teşebbüs ve adem-i merkeziyet düşüncelerine dair.); 22 Ağustos 1324 (1908); nr. 35, s. 1.

………………..: “Meclis-i Meb'usân ve Meclis-i Belediye İntihâbâtı”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Meclis-i Meb'usân ve Meclis-i Belediye üye seçimiyle ilgili olan kanun maddeleri üzerinde durmaktadır.); 23 Ağustos 1324 (1908); nr. 36, s. 1.

………………..: “Islahât İcrâsı”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Ordunun araç-gereç ve teknik donanımının önemine değinen yazar Hey’et-i Vükela’nın bu anlamda maddi olanaklarını seferber etmesi gerektiğine değinmektedir.); 24 Ağustos 1324 (1908); nr. 37, s. 1.

………………..: “Vükelâ ve Matbuât”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Kânûn-i Esâsî ilan edilmesine karşın hala vekiller ile gazeteciler arasında yaşanan sıkıntılara değinmektedir.); 25 Ağustos 1324 (1908); nr. 38, s. 1.

………………..: “Islahatın Sûret-i İcrâsı”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Islahatların hayata geçirilme sürecinde izlenecek yollar üzerinde durmaktadır.); 26 Ağustos 1324 (1908); nr. 39, s. 1.

………………..: “Askerliğin Bizce Ehemmiyeti”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Askerliğin ülke açısından önemi ve askeri eğitimin gerekliliği.); 27 Ağustos 1324 (1908); nr. 40, s. 1.

………………..: “Rumların Programı”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Rumların İttihad ve Terakki Cemiyeti’ne verdikleri beyanata yönelik değerlendirmelere yer vermektedir.); 28 Ağustos 1324 (1908); nr. 41, s. 1.

………………..: “Türkler ve Fransızlar”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Türklerle Fransızların ortak noktaları ve dostluklarına dair.); 29 Ağustos 1324 (1908); nr. 42, s. 1.

………………..: “Cemiyyet-i Matbûât-ı Osmâniye”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Kânûn-i Esâsî ile birlikte gazeteciliğin durumunu ele almakta ve Cemiyyet-i Matbûât-ı Osmâniyye’nin amacı ve ilkeleri üzerinde durulmaktadır.); 30 Ağustos 1324 (1908); nr. 43, s. 1.

………………..: “Kânun Teklîfi”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Meclîs-i Meb’ûsan’ın kanun yapabilme ve kanunlar üzerinde müzakere etme yetkisi üzerinde durmaktadır.); 31 Ağustos 1324 (1908); nr. 44, s. 1.

………………..: “Sadrazam Paşa Hazretlerinin Beyânâtı”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Sadrazam Kamil Paşa’nın bir gazetede verdiği beyanata yönelik değerlendirmeler söz konusudur.); 1 Eylül 1324 (1908); nr. 45, s. 1.

………………..: “Devlet-i Osmâniye ve Bulgaristan”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Bulgaristan Kethüdası Keşof Efendi’nin hariciyenin verdiği yemeğe davet edilmemesi nedeniyle yaşanan gelişmeleri ele almaktadır.); 2 Eylül 1324 (1908); nr. 46, s. 1.

………………..: “Yapılacak Kanunlar”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Kânûn-i Esâsî’nin topluma ne gibi düzenlemeler getirdiğini ortaya koymaktadır.); 3 Eylül 1324 (1908); nr. 47, s. 1.

………………..: “Maârif-i Islâhâti”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Maarif Nezâretinde yapılacak ıslahatın gecikecek olması üzerine değerlendirmelere yer vermektedir.); 4 Eylül 1324 (1908); nr. 48, s. 1.

………………..: "Polis"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Polisin asayişi sağlamadaki sorumluluğu ve bu konudaki eksikliklerine dair.); 5 Eylül 1324 (1908); nr. 49, s. 1.

………………..: "Adem-i Merkeziyyet"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Prens Sabahattin'in adem-i merkeziyetçilik görüşü üzerinde değerlendirmelere yer vermektedir.); 6 Eylül 1324 (1908); nr. 50, s. 1.

………………..: "Umûr-i Mâliyye İçin Müşâvir"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Mali işleri düzenlemek için Batıdan danışman getirilmesi meselesini ele almaktadır.); 7 Eylül 1324 (1908); nr. 51, s. 1.

………………..: "Keşof Efendi Hâdisesi-Roma Gazetesi"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Keşof Efendi Hâdisesi ile ilgili olarak dış basındaki değerlendirmeleri ele almaktadır.); 8 Eylül 1324 (1908); nr. 52, s. 1.

………………..: "Keşof Efendi Hâdisesi ve Vreme Gazetesi"; (Keşof Efendi Hâdisesi ile Tanin'deki 8 Eylül 1324 (1908) tarihli yazısı tekrar yayınlanmıştır.); 9 Eylül 1324 (1908); nr. 53, s. 8.

………………..: "Kutlu Bir Zabıta"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, İstibdât döneminden bugüne toplumsal huzuru ele alan yazar zabıtanın önemine değinmektedir.); 9 Eylül 1324 (1908); nr. 53, s. 1.

………………..: "Nifâka Kimler Sebeb Oluyor?"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Mizancı Murad Bey'in istibdat döneminde İstanbul'a dönüşü ve son zamanlardaki tavrı eleştrilmektedir.); 10 Eylül 1324 (1908); nr. 54, s. 1-2.

………………..: "Osmanlı İttihad ve Terakki Cemiyeti'nin Siyasi Programı"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Osmanlı İttihad ve Terakki Cemiyeti'nin siyasi programı üzerinde durulmakta ve intihabatla ilgili yapılmasında fayda gördüğü değişiklikleri önermektedir.); 11 Eylül 1324 (1908); nr. 55, s. 1.

………………..: "Osmanlı Terakki ve İttihad Cemiyeti'nin Siyasi Programı"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Osmanlı İttihad ve Terakki Cemiyeti'nin takip edeceği siyasi program üzerinde durmaktadır.); 12 Eylül 1324 (1908); nr. 56, s. 1.

………………..: "Beyannâme"; (Hüseyin Cahit Meclis-i Mebûsan intihabatına aday olduğunu belirtirken, kendi siyasi yaklaşımını ortaya koyuyor.); 13 Eylül 1324 (1908); nr. 57, s. 1-2-3.

………………..: "Bir Fikir"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Sadrazam Kamil Paşa'nın Meclis-i Mebûsan'ın bir azası olmasının gerekliliğine dair.); 13 Eylül 1324 (1908); nr. 57, s. 1.

………………..: "İntihâbât Mes'eleleri"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Meclis-i Mebûsan'a üye seçiminde yavaş hareket edildiği ve seçimin geciktiği üzerinde durmaktadır.); 14 Eylül 1324 (1908); nr. 58, s. 1.

………………..: "Efkâr-i Umûmiyye ve Harb"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Bulgaristan'la yaşanan siyasi durumun iki devleti savaşa sürükleyip sürüklemeyeceğini ele almaktadır.); 15 Eylül 1324 (1908); nr. 59, s. 1.

………………..: "İntihâbata Dikkat Ediniz"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, İntihâb meselesiyle ilgili olarak tercümeden kaynaklanan yanlış anlaşılmayı düzeltmektedir.); 16 Eylül 1324 (1908); nr. 60, s. 1.

………………..: "Bulgarların Programı"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Bulgarların siyasi programını maddeleriyle ele almaktadır.); 17 Eylül 1324 (1908); nr. 61, s. 1.

………………..: "Âlem-i islam ve Genç Türkler"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Genç Türkler'le ilgili olarak muallim Fischer'in değerlendirmelerini ele almaktadır.); 18 Eylül 1324 (1908); nr. 62, s. 1.

………………..: "Yunanlılar ve Osmanlılar"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Yunanlılarla geçmişte yaşanan olumsuzluklardan ders çıkararak iyi ilişkilerin oluşmasının faydası üzerinde durmaktadır.); 19 Eylül 1324 (1908); nr. 63, s. 1.

………………..: "Ahvâl-i Umûmiyyemize Bir Nazar"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Tan gazetesi muhabiri Mösyö Piyermilk'in neşredilen mektubunda ele aldığı son siyasi değerlendirmelere dair.); 20 Eylül 1324 (1908); nr. 64, s. 1.

………………..: "Me'mûrlar ve Ahâli"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, "Bir milletin efradı kanuna ne kadar merbût olursa, haklarını muhafaza için fedakârlıkta

bulunmaya masûn kalır.” açıklamasıyla.); 21 Eylül 1324 (1908); nr. 65, s. 1.

………………..: “Mabûât-ı Cerâime”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Gazetecilik yoluyla oluşacak hak ihlallerinin nasıl belirleneceğine ve hangi kurumun bunda görevlendirilmesi gerektiği üzerinde durmaktadır.); 22 Eylül 1324 (1908); nr. 66, s. 1.

………………..: “Bulgaristan'ın İ'lân-ı İstiklâli”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Bulgaristan’ın bağımsızlığını ilan etmesi üzerine değerlendirmelerde bulunmaktadır.); 23 Eylül 1324 (1908); nr. 67, s. 1-2.

………………..: “Avusturya Emtiasını Almayınız!”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Avusturya mallarını alınmamasına dair.); 26 Eylül 1324 (1908); nr. 70, s. 1.

………………..: “Nenin Cezâsını Çekiyoruz?”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Bulgaristan’ın bağımsızlık ilanı, Bosna Hersek’in Avusturya tarafından ilhakı ve Girit’in Yunanistan’a ilhakı meselelerini istibadat döneminin sonucu olarak görmektedir.); 27 Eylül 1324 (1908); nr. 71, s. 1.

………………..: “Nutuklar ve Te'mînâtlar”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Bulgaristan ve Avusturya’nın tutumlarını eleştiren yazar Osmanlı Devleti’nin adalet, eşitlik ve hürriyet yolundan vaz geçmemesi gerektiğini söylemektedir.); 28 Eylül 1324 (1908); nr. 72, s. 1.

………………..: “Ziyâret-i Hırka-i Sa'âdet”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Padişah II. Abdülhamid’in Hırka-i Sa'âdet’i ziyaret etmesi üzerine halifeliğin bizde olmasının etkileri üzerinde durmaktadır.); 29 Eylül 1324 (1908); nr. 73, s. 1.

………………..: “Ahvâl-i Umûmiyye”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Halkın son siyasi gelişmeleri takip etmesini ve buna ilişkin duyarlılığını değerlendirmektedir.); 30 Eylül 1324 (1908); nr. 74, s. 1.

………………..: “Avusturya ve Bulgaristan”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Bulgaristan ve Avusturya ile yaşanan siyasi çatışmada Osmanlı Devleti’nin haklı bir konumda olduğunun görüldüğü üzerinde durmaktadır.)1 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 75, s. 1.

………………..: “Almanya'nın Şark Politikası”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Almanya’nın diğer Avrupa devletlerinden farklı olarak Osmanlı ile olan ilişkilerine değinmektedir.); 2 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 76, s. 1.

………………..: “Beşiktaş Vâkı'a-ı İlmiyyesi”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Beşiktaş’ta yaşanan olay nedeniyle asayişin önemi üzerinde durulmaktadır.); 3 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 77 s. 1.

………………..: “Konferansın Programı”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Balkanlardaki gelişmeleri ele almak için toplanacak olan konferansın ortaya koyacağı programı ele almaktadır.); 4 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 78 s. 1.

………………..: “Memleketin Ahvâl-i Umûmiyyesi”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Sorunların çözümünde ve olumsuzluklarda hükümet sorumluluğunun birinci derecede olduğu üzerinde durmaktadır.); 5 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 79 s. 1.

………………..: “Berlin Muâhed-nâmesinin 61. Maddesi”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Berlin Muâhed-nâmesinin Ermenilerle ilgili olan 61. maddesi üzerinde durmaktadır.); 6 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 80, s. 1.

………………..: “İdâre-i Örfiyye mi Var?”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Kalem gazetesi müdürünün kanun dışı yetkilerle tutuklanmasını eleştiren yazar Kânûn-i Esâsî’nin dışına çıkılmamasının ülke refah ve huzuru için gerekli olduğunu belirtir.); 7 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 81, s. 1.

………………..: “İngiltere'nin Politikası”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, İngiltere'nin şark politikasıyla ilgili olarak Tanin gazetesine gönderilen telgrafa yer vermektedir.); 8 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 82, s. 1.

………………..: “Sırbistan ve Karadağ'a Tazmînât”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Konferansta Sırbistan ve Karadağ'a verilecek tazmînâtın ne olabileceği üzerinde durmaktadır.); 9 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 83, s. 1.

………………..: “Hürriyetimizden Nasıl Emin Olacağız”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Kalem gazetesi sahibi Salâh Bey’in tutuklanmasına değinen yazar kanunların doğru uygulanmasının gerekliliği üzerinde durmaktadır.); 10 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 84, s. 1.

………………..: "Aksü'l-amel Sözleri"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Avrupa gazetelerinde hürriyetten istibdata mı geleceği fikrinin oluşmasını değerlendiren yazar böyle bir düşüncenin asla gerçekleşemeyeceği vurgusunu yapmaktadır.); 11 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 85, s. 1

………………..: "Konferans Etrafında Entrikalar"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Balkanlardaki gelişmeleri görüşmek üzere toplanacak konferansın görüşülecek maddelerine yönelik yanlış bilgilendirme yapan gazetelerin amaçları üzerinde durmaktadır.); 12 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 86, s. 1.

………………..: "İntihâbâtta Gayr-i Müslim Unsurlar"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Meb'ûs seçiminde gayrimüslimlere de eşit hakların tanınması gerektiği üzerinde durmaktadır.); 13 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 87, s. 1.

………………..: "Rum Matbûâtı"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Osmanlı tebaası olan Rum vatandaşların aksine Rum matbuatının olumsuz ve ayrıştırıcı yaklaşımını eleştirmektedir.); 14 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 88, s. 1.

………………..: "Asılsız Heyecanlar"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Osmanlı tebaasından olan Hıristiyanlara yönelik Müslümanların baskı uygulayacağına yönelik asılsız haberler eleştirilmektedir.); 17 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 89, s. 1.

………………..: "Girit"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Balkanlarda ortaya çıkan buhranla birlikte Girit'in Yunanistan'a ilhakı meselesini ele almaktadır.); 18 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 90, s. 1.

………………..: "Taşkışla Vakası"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Bir kısım Osmanlı askerinin tavırlarından dolayı içeride ve dışarıda oluşan olumsuzluklara dair.); 19 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 91, s. 1.

………………..: "İntihâbât Meselesi ve Rumlar"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, İntihâbâtın meşrûtî yönetim için önemine ve Rumların intihâbâtta kendilerine haksızlık yapıldığı yönündeki iddialarına değiniliyor.); 20 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 92, s. 1.

………………..: “Meşrûtiyet-i Osmâniye ve Taahüdât-ı Ecnebiye”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, “Avrupa devletlerinden her biri şark umûruna karışmak için kendisine bir hakk-ı müdahale bulur.” değerlendirmesiyle.); 21 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 93, s. 1.

………………..: “Taşnaksutyun Fırkası’nın Programı”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Meclis-i Mebûsân’da takip ve müdafa edilecek olan Taşnaksutyun Ermeni Fırkası’nın programına dair.); 22 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 94, s. 1.

………………..: “Nâhiye Teşkîlâtı”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Nâhiye teşkîlâtıyla ilgili Takvim-i Vekâyi’den alıntı yapılmakta ve nezaretin teşkilatla ilgili düzenlenmeri ele alınmaktadır.); 23 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 95, s. 1.

………………..: “Maârif Islâhâtı”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Maarif Nezâretinin eğitimde yapacağı ıslahatı destekleyen yazar nezaretin izleyeceği yol üzerinde durmaktadır.); 24 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 96, s. 1.

………………..: “Millet-i Hâkime”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Millet-i hâkime meselesiyle ilgili olarak diğer gazetelerde neşredilmiş makaleleri ele alan yazar millet-i hâkimenin Türkler olduğu görüşünü paylaşmaktadır.); 25 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 97, s. 1.

………………..: “Bulgar Meşrûtiyet Kulubleri İttihâdiyesi’nin Programı”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Bulgar Meşrûtiyet Kulubleri İttihâdiyesi’nin programı hakkında değerlendirmelerde bulunmaktadır.); 26 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 98, s. 1.

………………..: “İstanbul'da İntihâbat Başladı”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, İstanbul mebûs seçimlerinin başlaması dolayısıyla yapılacak seçimlerde ülke menfaatini gözetmek gerektiği üzerinde durmaktadır.); 27 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 99, s. 1.

………………..: “Rum Matbûâtı”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Rum matbuatının hürriyet ortamını kendi amaçları için kullanmaları eleştirilmektedir.); 28 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 100, s. 1.

………………..: "Türklerin Anlamayacağı Bir Muammâ"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Avusturya ve Bulgaristan ile yaşanan siyasi krizi bu devletlerle görüşerek mi yoksa İngiltere'nin telkinlerine göre mi çözmek gerektiği üzerinde durmaktadır.); 29 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 101, s. 1.

………………..: "Mühim Bir Nutuk"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Balkan buhranı sonucu Avrupa ülkelerinin buhrana yaklaşımı ve konferans sürecinde değişen politik yaklaşımlar ele alınmaktadır.); 30 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 102, s. 1.

………………..: "Gençler ve Mektebler"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Gençlerin eğitiminin ülkenin huzur ve refahı için gerekli olduğunu bu amaçla Maarif Nezâretinin alması gereken önlemleri içerir.); 31 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 103, s. 1

………………..: "Girit'e Dâir"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Girit'in Yunanistan'a ilhakı ve Girit Müslümanlarının durumu ele almaktadır.); 1 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 104, s. 1

………………..: "Anâsır-ı Osmânînin Birleşmesi"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Rum Matbuatının; Genç Türklerin Osmanlı buyruğunda yaşayan herkesi birleştirerek Türk yapacağı yolundaki açıklamalarını değerlendirmektedir.); 2 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 105, s. 1

………………..: "Türkiye ve Bulgaristan"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Bulgaristan ile Osmanlı devleti arasında yaşanan siyasi buhranla ilgili olarak Prens Ferdinand'ın nutkuna yönelik değerlendirmeleri ve gelinen süreci içerir.); 3 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 106, s. 1.

………………..: "İhtilâf Yâhûd İ'tilâf Meselesi"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, La-Türkî gazetesinin irdelediği Rum Patrikhanesi ile Genç Türkler arasındaki siyaseti ele almaktadır.); 4 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 107, s. 1.

………………..: "Hükûmette Mantık"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Hükümetin tavrını ve yönetim anlayışını tam olarak oturtamamış olmasını eleştirmektedir.); 5 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 108, s. 1.

………………..: “Davul”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Seçimlerde oy kullanmaları için halkın davulla sandığa çağrılması ele almaktadır.); 6 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 109, s. 1.

………………..: “Hey‘et-i A’yân”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Heyet-i Ayan’ın ıslah edilmesinin gerekliliğine dair.); 7 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 110, s. 1.

………………..: “Müntehab-ı Sânîlere”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, İkdam gazetesinin seçimlerle ilgili tavrının değerlendirildiği yazıda seçim yaparken herkesin cemiyetine, vicdanına bırakılması gerektiği üzerinde durulmaktadır.); 8 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 111, s. 1.

………………..: “Müntehab-ı Sânîlere”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, İkdam gazetesinin seçimlerle ilgili tavrının değerlendirildiği yazıda seçim yaparken herkesin cemiyetine, vicdanına bırakılması gerektiği üzerinde durulmaktadır.); 9 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 112, s. 1.

………………..: “Yaşasın Asker”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Osmanlı askerini öven yazar İstanbul’da Rumların asayişle ilgili çıkardıkları sıkıntılara değinmekte ve idareye çıkardıkları güçlüğün yanlışlığını vurgulamaktadır.); 10 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 113, s. 1.

………………..: “Rumların Mesleği”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Rum vatandaşlarının çatışmacı ve ayrıştırıcı tavırlarının kendilerini daha zor durumda bırakacağı üzerinde durulmaktadır.); 11 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 114, s. 1.

………………..: “Bir İ’tilâf-ı Mes‘ûd”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Meb‘ûs seçimlerinin yapıldığı süreçte Rum vatandaşlarının da coşkulara eşlik etmesinin siyasi olarak gerekliliği üzerinde durulmaktadır.); 12 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 115, s. 1.

………………..: “Buhrân-ı Vükelâ”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Heyet-i Vükelâ’nın yaptığı icraatlardan ve son siyasi durumlardan dolayı Meclis-i Mebûsân’a ve halka hesap vermesine dair.); 13 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 116, s. 1.

………………..: “İstikbâl-i Memleket-Hakk-ı Tasarruf”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Tasarruf hakkı üzerinde duran yazar İstanbul’da her ailenin kiralık evlerde durmak yerine kendi evine sahip olması için şirketlerin ev yaparak uygun taksitlerle satmasını önermektedir.); 14 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 117, s. 1.

………………..: “Meclis-i Mebûsân Ne Yapacak?”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Meclis-i Mebûsân’da oluşturulmuş komisyonları ve işleyeişini ele alan yazar bu komisyonlar yoluyla faydalı kanunların şekilleneceği üzerinde durmaktadır.); 15 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 118, s. 1.

………………..: “Düyûn-u Umûmiyye ve Gümrükler”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Düyûn-u Umûmiyye’nin kuruluş amacına değinilen yazıda, kurumun gümrüklerle ilgili önerileri eleştirilerek, Osmanlı hükümetinin gümrüklerle ilgili ıslah çalışması yapması gerektiği üzerinde durulmaktadır.); 16 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 119, s. 1.

………………..: “Şark Buhrânı ve İngiltere”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Balkanlardaki siyasi buhranla ilgili olarak İngiltere’nin bizi desteklemesinin aldatıcı olmaması dile getirilmektedir.); 17 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 120, s. 1.

………………..: “Tebeddül-ü Vükelâ”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Maarif, Dâhiliye ve Adalet Nazırlarının değiştirilmesini ele alan yazar yeni nazırlar hakkında da değerlendirmelere yer vermektedir.); 18 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 121, s. 1.

………………..: “Düyûn-ı Umûmiyye”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Düyûn-ı Umûmiyye bütçesinin şeffaf bir şekilde ortaya konmasının suistimalleri ortadan kaldıracağı ve kuruma güveni sağlayacağı fikri üzerinde durulmaktadır.); 19 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 122, s. 1.

………………..: “Rum Patriğinin Beyânâtı”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Rum patriğinin La Türkî gazetesine verdiği mülakat üzerinde değerlendirmeleri içermektedir.); 20 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 123, s. 1.

………………..: “Ahvâl-i Umûmiyye”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Balkanlardaki siyasi buhranı ve ülke içinde yaşanan intihab ve vilayet inzibatı meselelerini ele almaktadır.); 21 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 124, s. 1.

………………..: "A'yân A'zâları"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Meclis-i Ayan'ın yetkilerine ve Meclis-i Mebûsan'nın işleyişine dair.); 22 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 125, s. 1.

………………..: "Mekteb-i Mülkiye"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Mekteb-i Mülkiye mezunları için yapılan tören ele alınmakta ve mezunlara tavsiyelerde bulunulmaktadır.); 23 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 126, s. 1.

………………..: "Birâz Mantık"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Osmanlı dış politikasında Almanya'dan uzaklaşma ve İngiltere'ye yakınlaşma eğilimine dair.); 24 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 127, s. 1.

………………..: "İstanbul İntihâbâtı Başlıyor"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Cuma günü itibariyle İstanbul'un müntehâb-ı sânîlerini seçmesi dolayısıyla intihabat üzerinde değerlendirmelere yer vermektedir.); 25 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 128, s. 1.

………………..: "İntihâbât Entrikaları"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, İstanbul'da müntehab-ı sânileri celb ile Müslümanları birlikten ayırmak isteyenler ve nifaktan istifade etmek üzere hareket edenler bulunduğuna dair.); 26 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 129, s. 1.

………………..: "İttihâdın Lüzûmu"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, İstanbul'da müntehab-ı sâni ile ilgili İttihad ve Terakki Cemiyeti'nin tavsiyesine riayet edilip edilmemesine dair.); 27 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 130, s. 1.

………………..: "Türkiye ve Yunanistan"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Türkiye ile Yunanistan arasındaki ilişkilerde Osmanlı heyet-i umumiyesinin olumlu yaklaşımına karşın Yunan Meclis-i Mebûsan'ının Sisam adası ile ilgili görüşmelerine verilen tepkiye dair.); 28 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 131, s. 1.

………………..: "Ferdâ-yı İntihâb"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Mebus seçiminden sonra matbuatın ülke sorunlarına duyarlı olmasına ve Rum matbuatının kışkırtıcı tavrına dair.); 29 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 132, s. 1.

………………..: "İttihâd-Terakki"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, İstanbul intihabatı sonuçlarına göre İttihad ve Terakki Cemiyeti'nin büyük oranda başarılı olduğunu belirtir.); 30 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 133, s. 1.

………………..: “Fırkalar, Mes’eleler”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Meclis-i Mebusan’da sosyalist fırka, Fırka-i Ahrar ile İslam, Hıristiyan, Ermeni, Rum, Bulgar fırkaları yerine ancak ‘yek-vücûd ve terakki-perver Osmanlılar fırkasının olabileceğine dair.); 1 Kânnû-ı evvel 1324(1908); nr. 134, s. 1.

………………..: “Mebûsân Müzâkerâtı”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Meclis-i Mebusan’nın açılmasından sonra müzakere edilecek Kamil Paşa hükümetiyle ilgili görüşmelerden sonra ele alınacak olan bütçe kanunu görüşmelerinin önemine dair.); 2 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 135, s. 1.

………………..: “Ahvâl-i Hâriciyye”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Meclis-i Mebusan’nın açılmasından sonra Balkanlardaki sorunların çözümlenmesi için atacağı adımların oluşturduğu olumlu havaya dair.); 3 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 136, s. 1.

………………..: “Meclis-i Mebusan İnikâdı”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, “Bir asra karîb bir zamandan beri hürriyet ve adalete doğru müteveccih olan kalb-i millet bugün nâil-i âmâl olmakla şâd ve mesud oluyor.” açıklamasıyla.); 4 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 137, s. 1.

………………..: “Nutuk-ı İftitâhi”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Meclis-i Mebusan’nın açılışında zât-ı hazret-i padişâhî namına kıraat edilecek nutuk iftitâhinin harici ve dâhili meselelerle ilgili beyanatlar içermesi nedeniyle son derece önemli olmasına dair.); 5 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 138, s. 1.

………………..: “Mebûsân-ı Osmâni ve Avrupa”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Osmanlıların savaş taraftarı olmayıp barış yanlısı olduğu üzerinde duran yazar Avusturya ile yaşanan ihtilafın da müzakere yoluyla çözüleceğini düşünmektedir.); 6 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 139, s. 1.

………………..: “Cemi’yet”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, İstibdat dönemi anlayışına sahip kişilerin çıkarlarına ters düştüğü için İttihat ve Terakki Cemiyeti aleyhine yaptıkları olumsuz değerlendirmelerin nedenlerine dair.); 7 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 140, s. 1.

………………..: “Tahlif Mes’elesi”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Vekillerin yemin metninde Kânûn-i Esâsî’ye bağlılıklarını beyan etmelerinin ve padişahın meşrûtî yönetime kalben taraftar olduğunu belirtmesinin efkâr-ı umûmi açsından önemine dair.); 8 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 141, s. 1.

………………..: “Nutk-ı İftitâhî ve Te’sîrâtı”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Nutk-ı iftitâhînin ülke içinde ve Avrupa’dan özellikle Bulgaristan ile Avusturya’da nasıl algılandığına dair.); 9 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 142, s. 1.

………………..: “Sadrâzam Paşa”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Ali Haydar Midhad Bey’in meşrutiyet hükümlerine rağmen ayanlığa tayin edilmesi meselesine dair.); 10 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 143, s. 1.

………………..: “Meclisimiz”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Vazifeye başaladığının birinci haftasında Meclis-i Mebusan’ın ülkede oluşturduğu olumlu havaya ve reis adayının seçimi üzerindeki değerlendirmelere yer verilmektedir.); 11 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 144, s. 1.

………………..: “Sadâret-Başvekâlet”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Meşrûtî idare ile birlikte hükümetin millete karşı iyi niyetini göstermek üzere yapacağı değişikliklerden biri de sadâret ünvanının reis-i vükelâ yahut eskiden olduğu gibi başvekil suretine dönüştürülmesinden ibaret olmalıdır.); 12 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 145, s. 1.

………………..: “Bulgaristan Notası”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Kamil Paşa’nın politikasına ve Bulgaristan’ın verdiği nota ile neyi amaçladığına değinmektedir.); 13 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 146, s. 1.

………………..: “Arîza-i Teşekküriye”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Meclis-i Mebusan’a yakışacak bir ifade ki her fırkası muhafaza-i hukuk ve hürriyeti barındıran arîza-i teşekküriyenin; gerek dâhili gerekse de harici politika hakkında gayet sarih bir lisan kullanmasına dair.); 14 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 147, s. 1.

………………..: “Ahmet Rıza Bey’in Nutku”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Meclis-i Mebusan reisi Ahmet Rıza Bey’in meclisin müzâkerât-ı dâhiliyesine ve

umûmi programına dair açıklamaları değerlendirilmektedir.); 15 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 148, s. 1.

………………..: “Mecliste”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Meclis-i Mebusan’ın açıldığı günden bugüne gayretli çalışmalarını takdir eden yazar bundan sonraki süreçte asıl meselelerle ilgili çalışmalara eğilmeyi beklemektedir.); 16 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 149, s. 1.

………………..: “Buhrânın En Son Safhası”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Balkanlardaki buhranla ilgili olarak Rusya’nın notasını değerlendiren yazar buhranın hangi noktalarının konferansta ele alınması gerektiği üzerinde durmakta ve hükümeti harici meselelere yoğunlaşmaya ve umûmu bilgilendirmeye çağırmaktadır.); 17 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 150, s. 1.

………………..: “Meclîs-i Mebûsân Riyâsetine, Reîs Bey Efendiye”; (Kamil Paşa hükümetini dâhili ve harici meselelerdeki yaklaşımından dolayı eleştirmekte ve son gelişmelerle ilgili Meclis-i Mebûsan’ı bilgilendirmeye davet etmektedir.); 17 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 150, s. 2.

………………..: “Kâmil Paşa Politikası”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Kâmil Paşa hükümetinin dâhili ve harici konulardaki yaklaşımını eleştiren yazar, hükümetin bu tavrını daha önceden ortaya koyduklarını dile getirmektedir.); 18 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 151, s. 1.

………………..: “Nutk-ı Humâyun ve Hâkimiyyet-i Milliyye”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Dünkü okunan Nutk-ı Hümâyun meşrûtiyetin ilanından beri gayet müphem ve karışık bir noktada bulunan ve gerek gazetelerde gerek arîzâ-i teşekküriyede bahsedilen hâkimiyeti milliye meselesini açıklığa kavuşturmuştur.); 19 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 152, s. 1.

………………..: “Türklerin Hürriyet-perverliği”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Independence gazetesinin Osmanlı devletinin meşrûtî yönetime geçmesine yönelik değerlendirmelerini ele alan yazar; makalenin iyi niyetle yazılmadığı yargısına varmaktadır.); 20 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 153, s. 1.

………………..: "Vükelâdan İstîzâh"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Dâhili ve hârici politilarla ilgili olarak Heyet-i Vükelâ'dan açıklama istemesine yönelik değerlendirmeleri el alan yazar vükelânın yaptığı işlerden dolayı millete karşı sorumlu olduğunu belirtmektedir.); 21 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 154, s. 1.

………………..: "Yıldız Ziyâfeti ve Te'sîrâtı"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Padişahın Meclis-i Mebusan üyelerine verdiği ziyafetin ve nutkun değerlendirildiği yazıda bu ziyafetle halk, padişah ve mebuslar arasında yakınlaşmanın olduğu belirtilmiştir.); 24 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 155, s. 1.

………………..: "Girit Meselesi ve Boykotaj"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Girit'in Yunanistan'a ilhakı meselesinden dolayı boykot yapılacağı konusunda olumsuz propoganda yapan Proodos gazetesini eleştirmekte ve Rum vatandaşlarının sağduyusuna güvenmektedir.); 25 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 156, s. 1.

………………..: "Kamil Paşa Taraftarları"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Kamil Paşa hükümeti destekleyenlerin hangi deliller gösterdiklerine dair.); 26 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 157, s. 1.

………………..: "Kamil Paşa ve İngiliz Dostluğu"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, "Kamil Paşa'ya dokunmak İngiltere dostluğuna dokunmaktır." yolundaki manasız, yanlış fikrin avâm-firîbâne bir maksatla uydurulmuş esassız iddialar kabilinden olduğuna dair.); 27 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 158, s. 1.

………………..: "Büyük Bir Gün-Büyük Bir Millet"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Sultanahmet Meydanı'nda Girit için yapılan mitingin anlamına, İkdam ve Yeni Gazete'nin Girit meselesinin konferansta görüşüleceği yolundaki yanlış yönlendirmelerine dair.); 28 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 159, s. 1.

………………..: "Kamil Paşa ve Meşrûtiyyet"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, "Kamil Paşa'nın ülkeyi nasıl yönettiğini harici konulardaki icraatlarından anlamak güç olsa da dâhili konulardaki icraatlarına özellikle

meşrûtiyete yönelik yaklaşımlarına bakarak anlamanın mümkün olduğuna dair.); 29 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 160, s. 1.

………………..: "Meclis-i Mebûsan'da"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Meclis-i Mebûsan'ın 29 Kânûn-ı Evvel 1324 günü yapılan oturumunda sadece kendi nizamnâme-i dâhilisi ile uğraştığına ve mebusların çalışma isteğinde olduğuna ama hükümetin gerekli layihaları vermediğine değinilmektedir.); 30 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 161, s. 1.

………………..: "İki Temâyül"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Tan gazetesinin siyasi eğilimlerin genelde İttihad ve Terakki Cemiyeti ile Fırka-i Ahrar'da yoğunlaştığına ve bu iki siyasi eğilimin farklılıklarına dair ele aldığı yazıya, Ahrar Fırkası'nın Suriye ile olan ilişkilerine değinilmektedir.); 31 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 162, s. 1.

………………..: "Sadr-ı âzam Paşa'nın Îzâhâtı"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Kamil Paşa'nın Meclis-i Mebûsan'da dâhili ve harici konuları ele alan konuşmasını değerlendirmektedir.); 1 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 163, s. 1.

………………..: "Sadr-ı âzam Paşa'nın Beyânâtı ve Gazeteler"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, İkdam ve Servet-i Fünûn gazetelerinin Kamil Paşa'nın meclis konuşmalarını destekleyen yaklaşımını eleştiren yazar meclis konuşmasına neden itirazlarda bulunmadığına değinmektedir.); 2 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 164, s. 1.

………………..: "Meclis-i Mebûsan'da Fırkalar"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Avrupa'daki fırkalar ile Meclis-i Mebûsan'daki fırkalara, meclisin ıslahat ve çalışma gayretine, fırkalaşmanın şu an için erken olduğuna dair.); 3 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 165, s. 1.

………………..: "Tafsiye-i Hesâbât"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, İstibdât döneminde görevinde suistimallerde bulunan vükelayı ta'kip görevi Meclis-i Mebusan'da olduğu halde Sadâretin bu konudaki tezkeresinin mahiyeti üzerinde durulan yazıda heyet-i mahsusanın kurulması gerektiği vurgulanmaktadır.); 4 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 166, s. 1.

………………..: "Cemi'yet ve Fırka"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin Meclis-i Mebûsân'daki İttihat ve Terakki yanlısı olarak

anılan azaların karar verirken vicdâni fikirlerine hiçbir tesir ve nüfuz iddiasında bulunmadığı ve istediği gibi hareket etmekte serbest olduğu yolundaki açıklamasını ele alınıyor.); 5 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 167, s. 1.

………………..: "Türkiye ve Rusya"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Geçmişten bugüne Osmanlı-Rus ilişkilerinin savaşla anılmasının sebelerine değinen yazar; iki devlet arasındaki dostluğun oluşturulacak bir komitenin çalışmaları ile sağlanabileceğine değinmektedir.); 6 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 168, s. 1.

………………..: "Ecnebî Mütahassısları ve Posta Islâhâtı"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Posta ve Telgraf Islâhâtı ile ilgili Meclîs-i Mebûsân'ın bazı şubelerinde ele alınan yabancı mütahassısların durumuna yönelik tartışmalara dair.); 7 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 169, s. 1.

………………..: "Mühim Bir İstîzâh"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Tanin gazetesi yazarı ve Meclis-i Mebûsân'ın Bağdat mebusu İsmâil Hakkı'nın Bağdat şimendiferi, Kuveyt Limanı, Şarkî Anadolu'da şimendifer inşası hakkında Rusya hükümetine te'min edilenlere dair meclise vereceği gensoruya dair.); 8 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 170, s. 1.

………………..: "Nâzik Bir Nokta"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Hicaz demiryolu mühendisliğine Ziraat Bankası'ndan bin lira aktarılmasına dair.); 9 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 171, s. 1.

………………..: "Teferruât-ı Umûr"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Tensîkat meslesiyle ilgili olarak Heyet-i Vükela'nın ne yapacağını bilemediğini belirten yazar memurların liyakatlerine göre göreve getirilmesi gerektiğini söylemekte ve meclisin tefarruatlarla uğraştığı yolundaki iddiaları değerlendirmektedir.); 11 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 173, s. 1.

………………..: "İstizâhların Netîcesi"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Meclis-i Mebûsan'ın istizâhlarının vükelâ tarafından sadece cevaplanarak geçiştirilmesini eleştiren yazar istizâhların neticesinin kayda geçirilmesinin gerekliliğine değinmektedir.); 12 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 174, s. 1.

………………..: "Millî Bayramlar"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Osmanlıların müstakil bir hükûmet teşkil ettikleri günün Meclis-i Mebûsan'da milli bir bayram olarak kabul edilmesinin müzakeresine dair); 13 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 175, s. 1.

………………..: "Mazlûmeyn-i İstibdâd"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Trablusgarb'a sürgün edilen mağdurların istidiâları konusunda Meclis-i Mebûsân a'zalarına gönderilen yazıların görüşülmesine dair.); 14 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 176, s. 1.

………………..: "Mısır Komiserliği Evrâkı"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Mısır komiserliğinden gönderilen evrakların memleketin hayat ve namusuna aid önemli bilgileri içerir ehemmiyette olması nedeniyle bunların bazıları tarafından yok edilmek istenmesine dair.); 15 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 177, s. 1.

………………..: "Beyn-el-milel Hükm Usûlü"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Meclis-i Mebûsân'da dile getirilen devletler arasındaki anlaşmazlıklarda Hüküm Mahkemesine müracaat edilmesi yolundaki kanaatin Avrupa gazetelerinde olumlu karşılanmasına dair.); 16 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 178, s. 1.

………………..: "Hürriyet-i Matbûât"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Hükümetin yeni bir matbuat kanunu lâyihası hazırlamasıyla ilgili gazetelerin şikâyetlerine değinen yazar 'hürriyet-i matbûât'tan maksadın sadece gazetelerin değil umumun da hürriyeti olduğuna değinmekte ve hangi esaslar dâhilinde bir nizamnâmenin hazırlanabileceğini aktarmaktadır.); 17 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 179, s. 1.

………………..: "Memâlik-i Osmânîde Ecnebî Teşebbüsât-ı Ticâriyesi"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Yabancı teşebbüs-i ticariyeye tamamen karşı olmadığına dair değerlendirmelerini içeir.); 10 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 172, s. 1.

………………..: "Makedonya Düğümü"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Ayastefanos antlaşmasından bugüne Makedonya meselesinin boyutlarını ele alan yazar gelinen noktayı ortaya koymaktadır.); 18 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 180, s. 1.

………………..: "İtâat ve Hürriyet"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, İnsanın kemal-i serbeti ile muhakeme edip menfaat-i umûmiye noktasından itaat lüzumunu teslim ettiğine dair.); 19 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 181, s. 1.

………………..: "Makedonya Mes'elesi"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Mecliste Makedonya meselesinin ele alınışını değerlendiren yazar Makedonya'nın sosyal, siyasi ve kültürel yapısına değinerek sorunun temellerine ışık tutmaktadır.); 20 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 182, s. 1.

………………..: "Kânûn-i Esâsî'nin Ta'dîli"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Meclis-i Mebûsân'ın Kânûn-i Esâsî'yi değiştirmesinin gerekliliğine dair.); 21 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 183, s. 1.

………………..: "Milliyet Mes'elesi"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Osmanlı egemenliğinde yaşayan anâsır-ı muhtelifenin haksızlığa uğratıldığına dair Avrupa'daki algılamaların eleştirisini içerir.); 22 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 184, s. 1.

………………..: "Cebel-i Lübnan'da"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Meclis-i Mebûsân intihabatına katılmak istemeyen Cebel-i Lübnan'daki son siyasi gelişmelere karşı Bab-ı Âli'nin yaklaşımı ele alınmaktadır.); 23 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 185, s. 1.

………………..: "Rusya'nın Teklîfi"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Bulgaristan ile Osmanlı arasındaki savaş ihtimallerinin konuşulduğu bir dönemde Rusya'nın önerdiği teklifin mahiyeti üzerinde durulmaktadır.); 24 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 186, s. 1.

………………..: "Son İstikrâz-Son Yolsuzluk"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Hükümetin borçlanırken yüksek faizle almasına değinilen yazıda hükümetin Bank-ı Osmânî'nin menfaatlerini halkın menfaatlerinden üstün tutması eleştirilmektedir.); 25 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 187, s. 1.

………………..: "Me'mûreynde İnzibât"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Özellikle taşradaki memurların asayişi sağlamaları için ancak bir muvazene neticesinde kanunları uygulamaları gerektiğine dair.); 26 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 188, s. 1.

………………..: “Rum Patrikhânesi”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Meclis-i Mebûân’da Patrikhane meselesiyle ilgili görüşmelerden rahatsızlık duyan Rum Patrikhânesi’nin vekâlete üzüntülerini bildireceğine dair.); 27 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 189, s. 1.

………………..: “İlk müsâdeme”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Meclis-i Mebûân’da İttihat ve Terakki Fırkası aleyhinde ve Kamil Paşa hükümetini destekleyen bir fırka teşekkülüne dair.); 28 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 190, s. 1.

………………..: “Arab Fırkası?”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Meclis-i Mebûsân’ın unsur-ı araba mensub altmıştan fazla azanın Meclis-i Mebûsân’da Haleb mebusu olan Nâfi’ Paşa’nın önderliğinde bir siyasi fırka oluşturma çabalarına dair.); 29 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 191, s. 1.

………………..: “Tebeddül-i Vükelâ”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Bazı nâzırların görevden alınmasıyla ilgili olarak değerlendirmelere yer verilen yazıda nâzırların ve sadrâzamın Meclis-i Mebûsân’a karşı sorumlulukları olduğu üzerinde durulmaktadır.); 30 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 192, s. 1.

………………..: “Sadrâzam ve Meşrûtiyet”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Sadrâzam Paşa’nın usûl-i idâre-i meşrûtiyete karşı baskısının umûm-i matbûât tarafından aynı şiddetle reddedileceğine dair.); 31 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 193, s. 1.

………………..: “Hey’et-i Vükelâ’nın Sükûtu”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Kamil Paşa’nın Harbiye ve Bahriye Nazırlarının azliyle ilgili olarak Meclis-i Mebûsân’ın daveti üzerine Meclise verdiği tezkerelere dair değerlendirmeleri içerir.); 1 Şubat 1324(1909); nr. 194, s. 1.

………………..: “Kabînenin Sükûtu ve İngiltere”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Kamil Paşa’nın mevki’-i iktidârda kalması lüzumunu iddia edenlerin Kamil Paşa’nın sadâretten ayrılmasının dostumuz İngiltere tarafından istenmeyeceğine dair değerlendirmler ele alınmaktadır.); 2 Şubat 1324(1909); nr. 195, s. 1.

………………..: “Kabînenin Sükûtu ve Avrupa”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Kamil Paşa’nın mevki’-i iktidârdan düşmesinin dış siyaseti nasıl etkileyeceğine ve Avrupalıların ülke siyasetinin tek şahsa bağlı

olamayacağı kanısında olduklarına dair.); 3 Şubat 1324(1909); nr. 196, s. 1.

………………..: "Yeni Kabîne"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Kamil Paşa'nın mevki'-i iktidârdan düşmesinin ardından Hüseyin Hilmi Paşa kabinesinin Meclis-i Mebûsân'da programını açıklaması dolayısıyla yeni kabine ile hârici ve dâhili meslelerde alınacak tavır üzerinde durulmaktadır.); 4 Şubat 1324(1909); nr. 197, s. 1.

………………..: "Yeni Hey'et-i Vükelâ'nın Progrâmı"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Kânûn-i Esâsi'den bugüne yönetimde bulunan Said Paşa ve Kamil Paşa hükümetlerinin icraatlarına, Hüseyin Hilmi Paşa kabinesinin Meclis-i Mebûsân'da açıkladığı hükümet programına dair.); 5 Şubat 1324(1909); nr. 198, s. 1.

………………..: "Times'ın Mütâlaâtı"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Times gazetesinin Kamil Paşa hükümetinin Meclis-i Mebûsân tarafından ıskâtına yönelik mütalaaları ele alınmakta ve gazetenin yaklaşımı eleştirilmektedir.); 6 Şubat 1324(1909); nr. 199, s. 1.

………………..: "Uzak Vilâyetlerin Ahvâli"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Uzak Vilâyetlerdeki -özellikle Kürdistân ve Ermenistan- huzur, sükûn ve refahı sağlamak için bir heyet-i tetkîkiyenin oluşturulmasına dâir.); 7 Şubat 1324(1909); nr. 200, s. 1.

………………..: "Bulgaristan'ın Tasdîk-i İstiklâli"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Bulgaristan'ın bağımsızlığını ilan etmesini Rusya'nın onaylaması ile İngiltere ve Fransa'nın tavırlarına dâir.); 8 Şubat 1324(1909); nr. 201, s. 1.

………………..: "Son Vak'alar, Tefsîrler"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Sofya mahâfilinin Osmanlılarla Avrupa düvel-i muazzaması arasında soğukluk oluşturmak için Rusya'nın hareket-i vâkı'asına İngiltere ve Fransa'yı da çekip bunu Türkiye'de yaşanan kabine değişikliğinin bir neticesi olarak gösterme çabasına dâir.); 9 Şubat 1324(1909); nr. 202, s. 1.

………………..: "Bulgaristan Mes'elesinin Şekl-i Ahîri"; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Bulgaristan Prensi Ferdinand'ın siyasi manevrasının sonuçları ile Rusya'nın Bulgaristan'dan istediğimiz paranın tazmînât-ı harbiyeden

hesap edilmesi yolundaki teklifini yeni kabinenin ele alması gerektiği üzerinde durulmaktadır.); 10 Şubat 1324(1909); nr. 203, s. 1.

………………..: “Türkiye ve Rusya”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Yeni Gazete ile Sabah gazetesinin Rusya-Türkiye ilişkilerine dair yaklaşımın değerlendirildiği yazıda gazetecilerin uhdelerine terettüb eden vazife ve mesûliyyet fikrine layık bir seviyeyi bulmaları gerektiği üzerinde durulmaktadır.); 11 Şubat 1324(1909); nr. 204, s. 1.

………………..: “Şimdiye Kadar Ne Yaptık?”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Levanet Herald gazetesinin meşrutiyetten bu yana hiçbir şey yapılmadığından dolayı kimi zaman Meclis-i Mebûsân’a ve çoğunlukla İttihat ve Terakki’ye getirdiği eleştirileri ele almaktadır.); 12 Şubat 1324(1909); nr. 205, s. 1.

………………..: “Rütbeler”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Meclis-i Mebûsân’da yapılan görüşmeler sonucu mülkiye rütbelerinin kaldırılması yönünde alınan karara dair.); 13 Şubat 1324(1909); nr. 206, s. 1.

………………..: “İctimâ’lar”; (Siyâsiyât-dâhili sütunu, Kabinenin meydan ve sokaklarda birtakım ictimâåtta bulunanlara yönelik çıkardığı düzenlemeyi içeren resmi tebliğine dair.); 14 Şubat 1324(1909); nr. 207, s. 1.

………………..: “Tufeylât–Levant Herald Gazetesine”; (Siyâsiyât sütunu, Vatanı kendi menfaatlerine göre kullanmaktan başka bir şey düşünmeyenleri ele alan yazar Levant Herald gazetesi müdürünü bu açıdan eleştirmektedir.); 15 Şubat 1324(1909); nr. 208, s. 1.

………………..: “Ordu ve Siyâsiyât”; (Siyâsiyât, Memlekette asâyiş ve intizam istersek, memleketimizin meşrûtiyet ve hürriyet ile mesud ve pâyidâr olmasını istersek bunun yegâne çaresi olarak nazarımızı orduya çevirmememiz gerekir. Filhakika bir memleket için tahayyül edilebilecek afetlerin fenası ordunun siyâsiyât ile meşgul olmasıdır.); 16 Şubat 1324(1909); nr. 209, s. 1.

………………..: “Şerîât İsteriz”; (Siyâsiyât sütunu, Bazı kimselerin şeriat isteriz adı altında vicdanları saf, kalpleri temiz insanları şeriat kisvesi altında

aldatmak istediklerine değinen yazar ‘şeriat isteriz’in ne ifade ettiği üzerinde durmaktadır.); 17 Şubat 1324(1909); nr. 210, s. 1.

………………..: “Türkiye-Avusturya Protokolü”; (Siyâsiyât sütunu, Devlet-i Osmânî ile Avusturya ve Macaristan hükûmeti arasında Bosnahersek’in ilhakı meselesine dair imzalanan protokolün değerlendirmesini içerir.); 18 Şubat 1324(1909); nr. 211, s. 1.

………………..: “Hakk-ı İctimâ’ Mes’elesi”; (Siyâsiyât sütunu, Hükümetin çıkardığı ictimâ’la ilgili düzenlemelerin Meclis-i Mebûsân’da ele alınmasına dair.); 19 Şubat 1324(1909); nr. 212, s. 1.

………………..: “Balkan İhtilâfının Son Şekli”; (Siyâsiyât sütunu, Balkan ihtilâfının hangi süreçlerden geçtiğine ve son gelişmelere Osmanlı Devleti’nin yaklaşımına dair.); 20 Şubat 1324(1909); nr. 213, s. 1.

………………..: “Agrâz ve Şahsiyât”; (Siyâsiyât sütunu, Şahsiyet ile meşgul olmayalım demenin geçmişte yaşanan haksızlıkların dile getirilmeyeceği anlamına gelmediğine ve matbûâtımızın bu konudaki yaklaşımına dair.); 21 Şubat 1324(1909); nr. 214, s. 1.

………………..: “İstikbâle Doğru”; (Siyâsiyât sütunu, Hürriyete geçişin yedi aylık sürecini ve gelinen noktayı ele almakta ve geleceğe bakışını ortaya koymaktadır.); 22 Şubat 1324(1909); nr. 215, s. 1.

………………..: “Ali Kemâl Bey’e”; (Hüseyin Cahit Yalçın, Ali Kemâl Bey’i Tanin gazetesine isnat ettiği eleştirileri ispatlamaya çağırıyor.); 23 Şubat 1324(1909); nr. 216, s. 1.

………………..: “Dersaâdetin Yeni Meb’ûsu”; (Siyâsiyât sütunu, Rıf’at Bey’in vefatından dolayı yerine yeni mebusun nasıl seçileceğine dair Kanûn-i Esâsî’nin ilgili maddelerine değinilmekte.); 23 Şubat 1324(1909); nr. 216, s. 1.

………………..: “Teşebbüs-i Şahsi ve Adem-i Merkeziyyet Hakkında”; (Siyâsiyât sütunu, Satvet Lütfi ve Sabahattin Bey’in adem-i merkeziyet yaklaşımını ve bu açıdan Rum Patrikhanesi’nin politikasını ele almaktadır.); 24 Şubat 1324(1909); nr. 217, s. 1.

………………..: "Ali Kemâl Bey'e"; (Hüseyin Cahit Yalçın, Ali Kemâl Bey'i Tanin gazetesine isnat ettiği eleştirileri ispatlamaktan uzak "sataşmalarından" dolayı dava edeceğini bildiriyor.); 25 Şubat 1324(1909); nr. 218, s. 1.

………………..: "Tehlike"; (Siyâsiyât sütunu, Millet olarak kendi iç barışımızı yakalamamızın gerekliliğine ve bunun için temel olacak noktanın vatanın menfaatini gözetmek olduğuna ancak Levanet Herald gazetesinin milli menfaatlerin aksine çalıştığına dair.); 25 Şubat 1324(1909); nr. 218, s. 1.

………………..: "Âsâr-ı İntibâh"; (Siyâsiyât sütunu, Matbûatın serbest bir alana sahip olmasının gerekliliği ile bu serbestliğin hudutlarının yazar tarafından nasıl şekilleneceğine dair.); 26 Şubat 1324(1909); nr. 219, s. 1.

………………..: "Menfîler"; (Siyâsiyât sütunu, İstibdatta sürgünle cezalandırılanların geri dönmeleriyle ilgili afv-ı umûmi ile İstanbul'a dönmeleri sonrası yaşadıkları mağduriyetlere dair.); 27 Şubat 1324(1909); nr. 220, s. 1.

………………..: "Meclis-i Mebûsân'ın Temdîdi"; (Siyâsiyât sütunu, Padişahın Meclise gönderdiği Hatt-ı Hümâyun ile Meclis-i Mebûsân'ın devre-i ictimâının haziran sonuna kadar uzatılmasına dair.); 28 Şubat 1324(1909); nr. 221, s. 1.

………………..: "Perâ Palas Ziyâfeti"; (Siyâsiyât sütunu, İttihat ve Terakki Cemiyeti azasından bazı kişiler ile heyet-i askeriye şerefine Perâ Palas otelinde verilen yemeğe ilişkin değerlendirmeleri içerir.); 1 Mart 1324(1909); nr. 222, s. 1.

………………..: "Ziyâfet Münâsebetiyle"; (Siyâsiyât sütunu, İttihat ve Terakki Cemiyeti azasından bazı kişiler ile heyet-i askeriye şerefine Perâ Palas otelinde verilen yemekte îrâd edilen konuşmalara dair.); 2 Mart 1325(1909); nr. 223, s. 1.

………………..: "Münâsebât-ı Hâriciyemiz"; (Siyâsiyât sütunu, "Hükümet harici politikamızda değişikliğe gitmekte midir, dış politikada zaaf yaşanmakta mıdır?"endişelerine dair.); 3 Mart 1325(1909); nr. 224, s. 1.

………………..: "İş Fenâ mı Gidiyor?"; (Siyâsiyât sütunu, Sinop mebusu Rıza Bey'in İkdam gazetesinde İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne dair yaptığı mütâlaâları ele alınmaktadır.); 4 Mart 1325(1909); nr. 225, s. 1.

………………..: "Bulgar Tazmînâtı"; (Siyâsiyât sütunu, Petersburg'da iki hâriciye nazırı arasında oluşturulan i'tilâfnâme metniyle ilgili telgraflarla ulaşan bilgilerin ele alındığı yazıda Bulgaristan'la yaşanan buhrânın süreci ortaya konmaktadır.); 5 Mart 1325(1909); nr. 226, s. 1.

………………..: "Fırkaların İttihâdı"; (Siyâsiyât sütunu, İttihat ve Terakki Fırkası ile Ahrar Fırkası'nın birleşeceği yolundaki gazetelerde çıkan değerlendirmeler ele alınmakta ve bu ittifakın neden olamayacağına değinilmektedir.); 6 Mart 1325(1909); nr. 227, s. 1.

………………..: "Te'mîn-i Sükûn"; (Siyâsiyât sütunu, Dâhili vazifelerin halledilmesi için öncelikle sükûnete ihtiyaç duyulduğu bunun için de öncelikle zihinlerimizin sükûnetini temin etmek gerektiğine dair.); 7 Mart 1325(1909); nr. 228, s. 1.

………………..: "Me'mûriyet Pîşinde"; (Siyâsiyât sütunu, Özellikle İstanbul'daki Türk vatandaşlarının sadece memuriyeti düşünüp kendi çalışmaları ile iktisadi hayata atılmayı düşünmemelerine dair.); 8 Mart 1325(1909); nr. 229, s. 1.

………………..: "Mesâil-i Muallâka"; (Siyâsiyât sütunu, Avusturya ve Macaristan hükümeti ile imzalanan protokolün Meclis-i Mebûsân tarafından tasdik edilip edilmeyeceğine dair.); 9 Mart 1325(1909); nr. 230, s. 1.

………………..: "Hükûmet ve Cemiyet"; (Siyâsiyât sütunu, İttihat ve Terakki Cemiyeti'ni zor durumda bırakmak için çıkarılan vesikalara dair.); 10 Mart 1325(1909); nr. 231, s. 1.

………………..: "Sadrâzamlığın Zorluğu"; (Siyâsiyât sütunu, Dış siyasette yaşanan buhranlı dönemde sadarette bulunmanın zorluğuna değinilerek devlet işlerinde sorumluluk duygusu ile liyâkatin önemi vurgulanmaktadır.); 11 Mart 1325(1909); nr. 232, s. 1.

………………..: "Rumlar Ne İstiyor?"; (Siyâsiyât sütunu, Rum matbuatının Rumları kışkırtıcı tavrının ele alındığı yazıda Rumların bu ülkenin bir vatandaşı

olarak hiç bir vakit haksız muameleye tabi tutulmadığına değinilmektedir.); 12 Mart 1325(1909); nr. 233, s. 1.

………………..: "Fransız Lisânıyla Bir Türk Gazetesi"; (Siyâsiyât sütunu, İkdam yazarı tarafından yeni çıkarılan Fransızca bir Türk gazetesi olan Independence'ta Ahmet Rıza Bey'e yazılan bir mektuba yer verilmesini eleştiriyor.); 13 Mart 1325(1909); nr. 234, s. 1.

………………..: "Buhrân-ı Vükelâ Hülyâları"; (Siyâsiyât sütunu, Ülkede vükelâ buhranı yaşandığı izlenimi vermek isteyenlerin devletin Avrupa'da güç ve itibar kaybetmesini isteyen düşmanlar olduğunu beyan eder.); 14 Mart 1325(1909); nr. 235, s. 1.

………………..: "İttihad ve Terakki Cem'iyyeti ve Ahrar Fırkası"; (Siyâsiyât sütunu, İttihat ve Terakki Cemiyeti adına Pera Palas'ta verilen yemekte Rıza Bey'in konuşmasına Ahrar Fırkası'nın tepki göstermesi, Ahrar Fırkası ile Levant Herald ve Osmanlı gazetesi arasındaki yakınlığa dair.); 15 Mart 1325(1909); nr. 236, s. 1.

………………..: "Osmanlılık ve Hânedân-ı Saltanat"; (Siyâsiyât sütunu, Yeni Gazete ile Tanin arasındaki hânedân-ı saltanat tabiri ile hey'et-i umûmi tabirine dair tartışmaları içerir.); 16 Mart 1325(1909); nr. 237, s. 1.

………………..: "Osmânlı Ordusu"; (Siyâsiyât sütunu, Beyoğlu vakası sonrası Osmânlı ordusunun özelliklerinden ve diğer milletlere ait ordulardan üstünlüklerinden bahsedilmekte ve Makedonya'da Türk askerinin faaliyetlerine yer verilmektedir.); 17 Mart 1325(1909); nr. 238, s. 1.

………………..: "Tensîkata Dâir"; (Siyâsiyât sütunu, Hükümetin tensîkat yapacağını açıklamakla birlikte nasıl bir düzenlemeyi amaçladığına karar vermediğine, işten çıkarmaların esaslarının olması gerektiğine ve tensîkat yerine öncelikle teşkilat düzenlemesinin faydalı olacağına değinilmekte ve Maarif Nezâreti bu açıdan ele alınmaktadır.); 18 Mart 1325(1909); nr. 239, s. 1.

………………..: "Uzak Vilâyetler"; (Siyâsiyât sütunu, Uzak vilayetlerin asayiş durumunu İngiliz bir seyyahın gözlemlerinden hareketle ortaya koymakta ve teftiş heyetinin uzak vilayetlere gönderilmesinin zarûretine değinilmektedir.); 19 Mart 1325(1909); nr. 240, s. 1.

………………..: "Hâriciyye Nâzırı Rıf'at Paşa ile Mülâkât"; (Siyâsiyât sütunu, Hâriciye Nâzırı Rıf'at Paşa ile Avrupa seyahatindeki müzakereleri dönüşü harici meselelere dair yapılan bir mülâkâtı içerir.); 20 Mart 1325(1909); nr. 241, s. 1.

………………..: "Hürriyet-i Matbûâta Dâir"; (Siyâsiyât sütunu, Beyoğlu vakası sonrası Meclis-i Mebûsân'ın yaptığı müzâkereler sonucu mevcut matbûât-ı kanunu tatbik ile millet hukukunu ve devleti müdâfaa etmesi yolunda Bâb-ı Âli'ye yönelik tavsiyesine dair.); 21 Mart 1325(1909); nr. 242, s. 1.

………………..: "Kâmil Paşa'nın Îzâhnâmesi"; (Siyâsiyât sütunu, Kâmil Paşa'nın Meclis-i Mebûsân tarafından görevden düşürülmesiyle ilgili olarak ilerleyen günlerde yapacağını söylediği açıklamayı 21 Mart 1325 tarihi itibarinde Îzâhnâme ile vermiştir. Hüseyin Cahit bu açıklamaya ilişkin değerlendirmelerde bulunmaktadır.); 22 Mart 1325(1909); nr. 243, s. 1-2-3.

………………..: "Kâmil Paşa ve Gazeteler"; (Siyâsiyât sütunu, Kâmil Paşa'nın Meclis-i Mebûsân tarafından görevden düşürülmesiyle ilgili açıklamasıyla ilgili gazetelerin nasıl değerlendirmelerde bulunduğu ele alınmaktadır.); 23 Mart 1325(1909); nr. 244, s. 1.

………………..: "Meclîs-i Mebûsân ve Matbûât"; (Siyâsiyât sütunu, Kâmil Paşa'nın Meclis-i Mebûsân tarafından görevden düşürülmesinden sonraki açıklamasıyla ilgili gazetelerin nasıl değerlendirmelerde bulunduğu ele alınmaktadır.); 24 Mart 1325(1909); nr. 245, s. 1.

………………..: "Milletin Nazar-ı İbretine"; (Siyâsiyât sütunu, Meclis-i Mebûsân gizli oturumunda ele alınan Bosna Hersek'in Avusturya'ya ilhakı meselesinin müzâkerelerine gazetelerin nasıl yer verdiğine dair.); 25 Mart 1325(1909); nr. 246, s. 1.

………………..: "Mağdûreyn-i Siyâsiyyenin Metâlibi"; (Siyâsiyât sütunu, Devr-i istibdâtta sürgüne gönderilen, firâra mecbur bırakılan, mağdur olanlara ve konuya ilişkin Meclis-i Mebûsân'da görüşülen lâyihaya dair.); 26 Mart 1325(1909); nr. 247, s. 1.

………………..: “Fırsattan İstifâde”; (Siyâsiyât sütunu, Hasan Fehmi Bey’in katliyle ilgili gazetelerde yer alan İttihat ve Terakki Cemiyeti’ne yönelik ithamları eleştiriyor.); 27 Mart 1325(1909); nr. 248, s. 1.

………………..: “Tedvîr-i Umûru Sadeleştirmek”; (Siyâsiyât sütunu, Devletin kurumlarındaki işlemlerin yavaşlığına değinilmekte ve bu yavaşlığı ortadan kaldırmak için neler yapılması gerektiği üzerinde durulmaktadır.); 28 Mart 1325(1909); nr. 249, s. 1.

………………..: “Ahrar Fırkası Kâtib-i Umûmîsi Nureddin Ferruh Bey’e”; (Tanin’in Zabtiye Nezâretine hitaben haberinde Ahrar Fırkası’nın bombalar hazırladığı, İstanbul’un ateş üzerinde bulunduğu yönündeki söylentilere dair.); 29 Mart 1325(1909); nr. 250, s. 1.

………………..: “Mütâreke ve İ’tilâf”; (Siyâsiyât sütunu, İttihat ve Terakki Cemiyyeti ile Ahrar Fırkası arasında tartışmalardan uzak bir siyaset yürütülmesine yönelik değerlendirmeleri içerir.); 29 Mart 1325(1909); nr. 250, s. 1.

………………..: “Birleşme”; (Siyâsiyât sütunu, İkdam gazetesinde öne sürülen kabinenin farklı fırkalardan oluşması önerisinin güçlüğü nazırlıkların ve vilayetlerin sorunları gösterilerek ortaya konmaktadır.); 30 Mart 1325(1909); nr. 251, s. 1.

………………..: “İttihad ve Terakki Fırkası”; (Siyâsiyât sütunu, İttihat ve Terakki Fırkası ile İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin farklılığı belirtilmekte ve fırkanın programı ele alınmaktadır.); 31 Mart 1325(1909); nr. 252, s. 1.

………………..: “On Beş Günde”; (Siyâsiyât sütunu, 31 Mart’ta yaşanan süreci ele almaktadır.); 4 Mayıs 1325(1909); nr. 253, s. 1.

………………..: “Yeni Devir”; (Siyâsiyât sütunu, Hürriyet ordusunun İstanbul’u fethetmesi için ve Abdülhamit’in hal olunması ile Türkiye için yeni bir devir başlamak iktizâ eder.); 5 Mayıs 1325(1909); nr. 254, s. 1.

………………..: “Müsteşarlar Mes’elesi”; (Siyâsiyât sütunu, Sultan Mehmet Hâmis hazretlerinin cülusuyla memâlik-i Osmâniye için yeni bir devir açıldığı zaman ilk karşısında bulunduğumuz mesele-i siyasiye hükümetin bundan sonra hangi ellere tevdî’ edileceğinin tayini ve müsteşarlık ihdasıdır.); 6 Mayıs 1325(1909); nr. 255, s. 1.

………………..: “Meşrûtiyetin Düşmanı”; (Siyâsiyât sütunu, “10 Temmuz inkılâbından beri, geçen on ay kadar bir zaman bizim için gayet şâyân-ı istifâde tecrübelerle mâlîdir.); 7 Mayıs 1325(1909); nr. 256, s. 1.

………………..: “Gayr-i Müslimlerin Askerliği Münâsebetiyle”; (Siyâsiyât sütunu, “Bu memleketi kurtarmak için en iyi çare Osmanlı İmparatorluğu’nu teşkil eden muhtelif anâsırı yekpâre bir Osmanlı milleti haline getirmek için her taraftan mütekabil müsâadât ile yavaş yavaş birbirine takrîb ve mezc etmekten ibâret değil midir?”); 8 Mayıs 1325(1909); nr. 257, s. 1.

………………..: “Yemen’de Yeni İdâre”; (Siyâsiyât sütunu, Geçmişten bugüne Yemen’in idaresindeki yanlışlar ele alınıp yeni idare üzerinde durulmaktadır.); 9 Mayıs 1325(1909); nr. 258, s. 1.

………………..: “Adana Hâdisesi”; (Siyâsiyât sütunu, Adana vakasının mahiyeti hakkında Avrupa gazetelerinde bir takım şayialar görülmesine dair.); 10 Mayıs 1325(1909); nr. 259, s. 1.

………………..: “Tensîkat”; (Siyâsiyât sütunu, Hürriyetin ilanından bugüne ele alınan tensîkat meselesinin sonuca bağlanma aşamasında olduğuna dair.); 11 Mayıs 1325(1909); nr. 260, s. 1.

………………..: “Kabînenin Programı”; (Siyâsiyât sütunu, Kabînenin Programının Meclis-i Mebusan’da kabul edilmesine ve Heyet-i Vükela’nın yapmayı planladığı düzenlemelere dair.); 12 Mayıs 1325(1909); nr. 261, s. 1.

………………..: “Matbûât Kânûnu”; (Siyâsiyât sütunu, Meclis-i Mebusan’da görüşülmekte olan Matbûât Kanunu’na dair.); 13 Mayıs 1325(1909); nr. 262, s. 1.

………………..: “Bir Hisse-i İbret”; (Siyâsiyât sütunu, “Bunca senelik gayret ve zahmet neticesi olarak i’lân ettiğimiz meşrutiyet 31 Temmuz’da büyük bir zorbaya uğradı. Erbâb-ı hamiyyetin himmetiyle tehlikeden kurtuldu. Fakat bütün bu cereyan eden vekâyı’dan biz bir hisse-i ibret çıkarmalıyız.” açıklamasıyla.); 14 Mayıs 1325(1909); nr. 263, s. 1.

………………..: “Tensîkat ve Me’mûreyn”; (Siyâsiyât sütunu, Meclis-i Mebusan’da görüşülen Tensikat Layihası üzerinde değerlendirmeleri içerir.); 15 Mayıs 1325(1909); nr. 264, s. 1.

………………..: "Şekl-i Hükûmet"; (Siyâsiyât sütunu, Hükümet şekli üzerine değerlendirmeleri içerir.); 16 Mayıs 1325(1909); nr. 265, s. 1.

………………..: "Ecnebi Sermayesi ve Umûr-u Nâfia"; (Siyâsiyât sütunu, Hükümetin ekonomik kalkınmayı sağlamak için atacağı adımlar ile yabancı sermanin ekonomik kalkınmaya katkısı üzerinde durulmaktadır.); 17 Mayıs 1325(1909); nr. 266, s. 1

………………..: "Yemen Mes'elesi"; (Siyâsiyât sütunu, Yemen meselesinin halledilmesinde İttihat gazetesinin yaklaşımını ele almakta ve kendi değerlendirmesini ortaya koymaktadır.); 18 Mayıs 1325(1909); nr. 267, s. 1.

………………..: "Yemen Mes'elesi"; (Siyâsiyât sütunu, Yeni idarenin sorunları ve müsteşarlık meslesine yaklaşımlar ortaya konulup çözüme değinilmektedir.); 19 Mayıs 1325(1909); nr. 268, s. 1.

………………..: "Girit"; (Siyâsiyât sütunu, Girit meselesinin çözümünün hangi şartlarla olacabilceğine dair.); 20 Mayıs 1325(1909); nr. 269, s. 1.

………………..: "İki Kuvvet"; (Siyâsiyât sütunu, Devr-i sabıktan meşrutiyete Meclis-i Mebusan ile padişah arasındaki iktidar mücadelesine dair.); 21 Mayıs 1325(1909); nr. 270, s. 1

………………..: "Yine Girit"; (Siyâsiyât sütunu, Girit meselesinin hükümet tarafından ele alınma şekline değinmekte ve Hâriciye Nezâretine Girit meselesinde önemli görev düştüğüne vurgu yapılmaktadır.); 22 Mayıs 1325(1909); nr. 271, s. 1.

………………..: "Tenvîri Lazım Bir Nokta"; (Siyâsiyât sütunu, Memleketteki 'eski' ile 'yeni' arasındaki mücadelenin yalnız siyasette değil iktisatta, sosyal hayatın her alanında etkisini gösterdiğine dair.); 23 Mayıs 1325(1909); nr. 272, s. 1

………………..: "Gençlerde Fikr-i Teşebbüs"; (Siyâsiyât sütunu, Gençlerde fikr-i teşebbüsün önemine değinilen yazıda hükümetin bu anlamda vazifeleri ortaya konmaktadır.); 24 Mayıs 1325(1909); nr. 273, s. 1.

………………..: "Hükûmet İşi ve Kalem Muâmelâtı"; (Siyâsiyât sütunu, Hükümetin tensîkata dair lahihalarını hazırladığı süreçte nazırlıkların lağv

edilmesine dair değerlendirmeleri içerir.); 25 Mayıs 1325(1909); nr. 274, s. 1.

………………..: "Meşrûtiyetten Ne Anlaşıldı?"; (Siyâsiyât sütunu, "Meşrutiyet idarenin memleketimize on aylık bir zaman zarfında temin ettiği menafi'ın pek büyük pek çok olduğunu biliyoruz." değerlendirmesiyle.); 26 Mayıs 1325(1909); nr. 275, s. 1.

………………..: "Heyet-i Vükelâ'nın Azli Meselesi"; (Siyâsiyât sütunu, Kanun-i Esâsî'nin sekizinci maddesi müzakere edilirken Meclis-i Mebûsân'da ittihat edilen karara dair.); 27 Mayıs 1325(1909); nr. 276, s. 1.

………………..: "Mektepler Meselesi"; (Siyâsiyât sütunu, Kanun-i Esâsî'nin ilanınından önce ve Meşrutiyet'ten sonra eğitime yaklaşım ele alınmaktadır.); 28 Mayıs 1325(1909); nr. 277, s. 1.

………………..: "Avrupa Nazarında Osmanlılar"; (Siyâsiyât sütunu, Avrupa matbuatında Osmanlı'da meşrûtî idareye geçiş sonrası oluşan değişikliğe dair.); 29 Mayıs 1325(1909); nr. 278, s. 1.

………………..: "Girit Eyâleti"; (Siyâsiyât sütunu, "Girit'e dair telgraf acenteleri dün iki türlü haber tebliğ ettiler. Nasyonal Acentesi'nin Paris'ten aldığı bir telgrafa nazaran Düvel-i Hâmiyye zuhurundan korkulan ihtilâfâta meydan vermemek için Girit adasından askerlerini çekmek yolundaki eski kararlarının icrasını tehir etmişlerdir." açıklamasıyla.); 30 Mayıs 1325(1909); nr. 279, s. 1.

………………..: "Mektepler Meselesi"; (Siyâsiyât sütunu, Anâsır-ı gayr-i mülime mekteplerinde icrâ-yı tedrisât hakkında hükûmetin ve Meclis-i Mebûsân'ın hak ve adalete mugâyir hiç bir fikri olmadığı halde var olan ihtilâfa dair.); 31 Mayıs 1325(1909); nr. 280, s. 1.

………………..: "Memâlik-i Ecnebideki Osmanlılar"; (Siyâsiyât sütunu, Memâlik-i ecnebiye hicret ederek orada temin-i maîşet eden Osmanlılara dair.); 1 Haziran 1325(1909); nr. 281, s. 1.

………………..: "Yemen Şimendiferi"; (Siyâsiyât sütunu, Yemen kıt'asının memuriyetini temin ederek ahaliyi memnun, asayişini tesis eylemek

üzere icrasına lüzum görülen tedbirlerden olmak üzere şimendifer inşasına dair.); 2 Haziran 1325(1909); nr. 282, s. 1.

………………..: "Bir Hâlet-i Ruhiyye"; (Siyâsiyât sütunu, Meclis-i Mebûsân'ın müşteşarlık meselesine yaklaşımına dair.); 3 Haziran 1325(1909); nr. 283, s. 1.

………………..: "Mektepler Mes'elesi Nasıl Çıktı?"; (Siyâsiyât sütunu, La-Türkî gazetesinin tedrîsât meselesini değerlendirişine yer verilmekte ve meselenin ortaya çıkışı ve Meclis-i Mebûsân'da ele alınışı değerlendirilmektedir.); 4 Haziran 1325(1909); nr. 284, s. 1.

………………..: "Kabinenin Mekîi"; (Siyâsiyât sütunu, Kabine ile Meclis-i Mebusan arasındaki işleyiş ele alınmakta ve kabinenin çalışmalarına işlerlik kazandırması gerektiği vurgulanmaktadır.); 5 Haziran 1325(1909); nr. 285, s. 1.

………………..: "Mecliste Ekseriyet"; (Siyâsiyât sütunu, "Kabine ile Meclis-i Mebusan'da ekseriyet var mı? Bu ekseriyet ne yapmak istediğini biliyor mu? İşte iki sual ki Osmanlı Meclis-i Mebusan'ın ahval-i ruhiyesini, ıslah-ı memlekete derece-i kabiliyetini anlamak isteyenlerin pek merakını tahrik ediyor." açıklamasıyla.); 6 Haziran 1325(1909); nr. 286, s. 1.

………………..: "Girit İstîzâhı"; (Siyâsiyât sütunu, Girit meselesinin Meclis-i Mebusan'da görüşülmesine dair.); 7 Haziran 1325(1909); nr. 287, s. 1.

………………..: "Bütçe"; (Siyâsiyât sütunu, Bütçe layiha kanunun komisyon tarafından tamamlanıp Meclis-i Mebusan'a sevkedilmesine dair.); 8 Haziran 1325(1909); nr. 288, s. 1.

………………..: "Tasviye-i Hesâbât"; (Siyâsiyât sütunu, Tasfiyenin icrasında hukuksuzluğun önüne geçilmesinin gerekliliğine dair.); 9 Haziran 1325(1909); nr. 289, s. 1.

………………..: "Asker"; (Siyâsiyât sütunu, Osmanlı ordusunun adalet ve hürriyetin yerleşmesindeki katkısına değinilmektedir.); 10 Haziran 1325(1909); nr. 290, s. 1.

………………..: “Din”; (Siyâsiyât sütunu, “Tarihimizi, ahlakımızı, fıtratımızı tedkik edenler bila-tereddüt hükmederler ki bu memleketin iki temeli vardır: Biri din, diğeri askerlik.” açıklamsıyla.); 11 Haziran 1325(1909); nr. 291, s. 1.

………………..: “Padişah”; (Siyâsiyât sütunu, Padişahın memlekette haiz olduğu etkiye değinilen yazıda bunun meşruti yönetimdeki birleştirici rolünün nasıl olacağı üzerinde durulmaktadır.); 12 Haziran 1325(1909); nr. 292, s. 1.

………………..: “Girit ve Rum Patrikhanesi”; (Siyâsiyât sütunu, Girit Rum Patrikhanesi’nin ve matbuatının tavrı ele alınmaktadır.); 13 Haziran 1325(1909); nr. 293, s. 1.

………………..: “Rütbesiz Nazır”; (Siyâsiyât sütunu, Cavit Bey’in Maliye Nezâretine geçmesine dair.); 14 Haziran 1325(1909); nr. 294, s. 1.

………………..: “Hıdîv-i Mısır ve Osmanlılar”; (Siyâsiyât sütunu, Hıdîv-i Mısır Abbas Paşa’nın İstanbul’da bulunmasına dair.); 15 Haziran 1325(1909); nr. 295, s. 1.

………………..: “Girit ve Harb”; (Siyâsiyât sütunu, “Girit meselesinin son günlerde aldığı şekl-i mahsus nazar-ı dikkati celb etmeye layıktır.” açıklamasıyla.); 16 Haziran 1325(1909); nr. 296, s. 1.

………………..: “Tecrübesizler”; (Siyâsiyât sütunu, “Cavid Bey’in Maliye Nezâretine tayini geçenlerde “tecrübesiz”lerin mevki’-i iktidara gelmesi meselesini tekrar tazeledi.” açıklamasıyla.); 17 Haziran 1325(1909); nr. 297, s. 1.

………………..: “Osmanlı Anâsırları”; (Siyâsiyât sütunu, “Anasır-ı muhtelife arasında tam arzu ettiğimiz gibi bir uhuvvet fikrinin tesisi idare-i müstefideyi yıkmak için sarf olunması iktiza eden gayret ve mesaiden ziyade himmete, zamana ihtiyaç gösterecektir.” değerlendirmesiyle.); 18 Haziran 1325(1909); nr. 298, s. 1.

………………..: “İttihâd-ı Anâsır”; (Siyâsiyât sütunu, “Anasır-ı muhtelife kulüblerinin gösterdikleri terbiye-i fikriyye-i siyasiyeyi, hüsn-i niyeti, hamiyet-perverliği hakikaten tebrik buluruz.” değerlendirmesiyle.); 19 Haziran 1325(1909); nr. 299, s. 1.

………………..: “Rumlarda Eser-i İntibâh”; (Siyâsiyât sütunu, “Memâlik-i Osmâniye’deki Rum vatandaşlarının İttihâd-ı Yunnaniyyan fikrini takip etmelerinin artık muhal olduğuna kanaat getirmelerinin gerekliğine dair.); 20 Haziran 1325(1909); nr. 300, s. 1.

YALÇIN, Hüseyin Suâd: “Meclis-i Mebûsâna Karşı-Terâne-i Hürriyyet-”; (şiir); 5 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 138, s. 4.

………………..: “Şeydâ-yı Vatana”; (şiir); 4 Mayıs 1325(1909); nr. 253, s. 1.

………………..: “Şam’da İrticâiyûn”; (Şam’da irticâi olayların yaşanmasına dair.); 7 Mayıs 1325(1909); nr. 256, s. 3.

YAZIKSIZ, Necip Asım: “Târih-i Osmâni”; (“Hüseyin Câhit Beyefendi’ye, Gazetelerimizde bir arşiv-i şahaneden veya daha doğrusu cidden şahane bir arzudan bahis olunuyor: Târih-i Osmâni’den” açıklamasıyla makaleye ve Tanin’in değerlendirmesine yer veriliyor.); 19 Mayıs 1325(1909); nr. 268, s. 3.

Yunus Vehbi: “Hilâfet”; (Firari İzzet ve avenesi tarafından yeni bir halife nesep ettirmek üzere Bilâd-i İslamiyede ilkaat icrası için Mısır’da bir cemiyet teşkiline tevessül olunduğuna dair.); 15 Mayıs 1325(1909); nr. 264, s. 1-2.

Yûsuf (Me’mureyn-i Rüsûmiyye’den): “Rüsûmât Umûrına Dâir”; (Vergi gelirleri ile ilgili verilerin değerlendirdiği yazıda gümrük memurlarının durumları ve kimlerin bu görevlere getirilmesi gerektiği üzerinde durmaktadır.); 28 Temmuz 1324(1908); nr: 10, s. 2.

Yusuf Samih: “Yemen Mes'elesi”; (Yemen üzerinde değerlendirmelere yer verilen yazıda Yemen’de yapılması gerekli ıslahatlar üzerinde durulmaktadır.); 18 Eylül 1324 (1908); nr. 62, s. 7.

………………..: “Mısır’dan Mektûb”; (Mısır’daki postahanelerin durumunu ele alan yazar merkezden gelen gazete ve telgrafların ulaşımında yaşanan sıkıntılara değinmektedir.); 8 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 111, s. 3.

Yûsuf Râzî: “Sultâniyeli Arkadaşlarımıza”; (‘Mekteb-i Sultâni Me’zunları Cem’iyyet-i Hayriyyesi’ adıyla bir cemiyet kurma düşüncesi ele alınmaktadır.); 04 Ağustos 1324 (1908); nr. 17, s. 3-4.

………………..: "İnşâât-ı Nâfia Şirketleri"; (Nâfia Nezâretine yapılan müracaatlara değinen yazar şirketlerin özellikle İnşaat Nafia Şirketleri oluşturmasının gerekliliğine değinmektedir.); 16 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 178, s. 3.

Yümnî (Mülâzim): "Jandarma Tensîkâtı"; (Açık Sütunlar, Asayişin önemi üzerinde duran yazar Jandarma Nizamnamesinde yapılması gerekli düzenlemeler üzerinde durmaktadır.); 6 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 80, s. 6-7.

Zihni Zâde Girîdi Muhammed Ali: "Hakîkat Şimdi Anlaşılıyor!"; (Beyoğlu'ndaki olayı Türkçe bilmeyen Rum vatandaşların Rum gazetelerinden takip etmesinin askerleri haksız görmelerine yol açtığına dair.); 16 Mart 1325(1909); nr. 237, s. 2.

Zühdi (Selanik Hastahanesi Ser-tabîbi): "Mekâtib-i Tıbbiye"; (Açık Sütunlar, Tıbbiyelerin eğitim durumlarına yönelik değerlendirmeleri içermektedir.); 4 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 107, s. 2-3.

Selma : "Ümmet-i Muhammed'den Bir Rica"; (Açık Sütunlar, Yazar Millet gazetesinin yanlış çevirisine dikkat çekmekte ve makalenin sahibi hakkında halkı bilgilendirmektedir.); 15 Eylül 1324 (1908); nr. 59, s. 5.

2. KONULARINA GÖRE

2. 1. ŞİİR

Tevfik FİKRET: “Yukarıki Makaleye Taalliki Cihetiyle: Sis”; 19 Temmuz 1324(1908); nr: 1, s. 2.

………………..: “Rücu’”; 19 Temmuz 1324(1908); nr: 1, s. 2.

YALÇIN, Hüseyin Suâd: “Meclis-i Mebûsâna Karşı-Terâne-i Hürriyyet-”; 5 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 138, s. 4.

………………..: “Şeydâ-yı Vatana”; 4 Mayıs 1325(1909); nr. 253, s. 1.

2. 2. HİKAYE

ADIVAR, Halide Edip: “Kadın İ'tirâfları”; 19 Eylül 1324 (1908); nr. 63, s. 7.

………………..: “Ana Hisleri”; 24 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 96, s. 1-2.

Ali Zeki: “Nehre Atarlarken”; 24 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 155, s. 4.

ESENDAL, Memduh Şevket: “Veysel Çavuş”; 4 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 137, s. 3-4.

………………..: “Sahâif-i Târihten: Kara Mehmed–Kandiye Muhâsarası Vekâyi’inden”; 13 Şubat 1324(1909); nr. 206, s. 4.

UŞAKLIGİL, Halit Ziya: “Zerrin’in Hikâyesi”; 19 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 122, s. 3-4.

………………..: “Kalem Oyuncaklarından: Kara Halil”; 23 Temmuz 1324 (1908); nr: 5, s. 2-3.

………………..: “Annemin Kızları”; 6 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 109, s. 3.

………………..: “Bir Garîb Mektub”; 17 Eylül 1324 (1908); nr. 61, s. 5-6.

………………..: “Bir Hikâye-i Sevdâ”; 26 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 129, s. 4.

………………..: “Bir Küçük Hâtıra”; 29 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 101, s. 3.

………………..: “Bir Mektub Daha”; 24 Eylül 1324 (1908); nr. 68, s. 6-7.

………………..: “Bir Mes’ele-i Mîrâs”; 12 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 115, s. 2-3.

………………..: “Hepsinden Müessir”; 3 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 136, s. 4.

………………..: “Küçük Hammâl”; 3 Eylül 1324 (1908); nr. 47, s. 3.

………………..: “Mayıs Pazarı”; 21 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 93, s. 2-3.

………………..: “Mektebli Kız”; 10 Eylül 1324 (1908); nr. 54, s. 3-4.

………………..: “Onu Beklerken”; 8 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 82, s. 5-6.

………………..: “Son Mektûb”; 1 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 75, s. 6-7.

2. 3. TİYATRO

ADIVAR, Halide Edip: “Besa Oyununda”; 12 Ağustos 1324 (1908); nr. 25, s. 2-3.

………………..: “Sabah-ı Hürriyyet”; 15 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 118, s. 3-4.

………………..: ”Sahne-i Milliye’nin Kadınlara Oyunu-Bir Türk Artisti!”; 29 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 132, s. 3-4.

………………..: “Tezer Yâhûd Mülk-i Abdurrahman”; 23 Şubat 1324(1909); nr. 216, s. 3.

………………..: “Vatan’ı Oynayacak San'atkarlâr”; 07 Ağustos 1324 (1908); nr. 20, s. 2-3.

Ahmet Hâşim: “Hüseyin Şükrü Bey’e”; 12 Mart 1325(1909); nr. 233, s. 4.

Hüseyin Şükrü: “Sara Bernar ve أغلون ”; 15 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 118, s. 4.

………………..: “Leylâ Piyesi ve Müellifi”; 8 Mart 1325(1909); nr. 229, s. 4.

………………..: “Leylâ Piyesi Münâsebetiyle Ahmet Hâşim Bey’e”; 16 Mart 1325(1909); nr. 237, s. 4.

İmzasız: “Evvelki Gece Ferruh Tiyatrosu’nda İki Perdelik Patırtılı Komedya”; 21 Şubat 1324(1909); nr. 214, s. 2-3.

………………..: “Julia Sezar”; 25 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 128, s. 4.

………………..: “Tepebaşı Yazlık Tiyatrosu’nda”; 02 Ağustos 1324 (1908); nr. 15, s. 4.

M (im): “Vatan Mutercimi Serafim Rizos Efendi”; 13 Eylül 1324 (1908); nr. 57, s. 7.

MAYAKON, İsmail Müştak: “Tepebaşı’ndaki Müsâmere-i Milliye”; 26 Eylül 1324 (1908); nr. 70, s. 7.

Mehmet Rauf: “İzzet Melih Bey’in “Leylâ”sı Münâsebetiyle”; 19 Mart 1325(1909); nr. 240, s. 4.

Nigar Münir: “Besa Yahut Ahde Vefa”; 26 Temmuz 1324(1908); nr: 8, s. 4.

2. 4. BİYOGRAFİ

ADIVAR, Halide Edib: “Osmanlı Tarihinden Bir Sahîfe: Kösem Sultan”; 7 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 110, s. 2–3.

Cenab Şahâbettin: “Sarah Bernhardt”; 18 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 121, s. 2.

Fazıl Ahmet: “Ahmet Şuayb Bey”; 25 Mart 1325(1909); nr. 246, s. 4.

İmzasız: “Fausto Zonaro”; 1 Haziran 1325(1909); nr. 281, s. 2.

Muhammed Câvid (Selanik Meb‘ûsu): “Manyâsı-zâde Refik Bey”; 21 Şubat 1324(1909); nr. 214, s. 1.

2. 5. MEKTUP

ADIVAR, Halide Edip: “Ali Haydar Emir Bey Efendiye”; 30 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 133, s. 2.

Adnan (Doktor): “18 Temmuz Efrencî Tarihiyle Berlin’den Yazılıyor”; 26 Temmuz 1324(1908); nr: 8, s. 2–3.

Ahmet Kemâl: “Eski Jurnallerden”; 18 Şubat 1324(1909); nr. 211, s. 2.

Ahmet Sâkî: “Girit Mes’elesi: Muhterem Mebûslarımıza Açık Mektup”; 6 Şubat 1324(1909); nr. 199, s. 3.

Ahmet Salâhaddîn: “Girit’te Tecâvüz-i Hukûk”; 29 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 101, s. 2.

Ahmet Niyazi (Piyade Kolağası): “Kahraman Hürriyet”; 03 Ağustos 1324 (1908); nr. 16, s. 2.

Ali Kemal Bey: “Ali Kemal Bey'in Cevabı–Tanin Müdir-i Mes’ûline”; 27 Temmuz 1324(1908); nr: 9, s. 3–4.

………………..: “Kemal Bey’in İki Mektûbu”; 20 Temmuz 1324(1908); nr: 2, s. 1.

………………..: “Kemal Bey’in İkinci Mektubu”; 22 Temmuz 1324 (1908); nr: 4, s. 2.

………………..: “Kemal Bey’in İkinci Mektubu [maba’d]”; 26 Temmuz 1324(1908); nr: 8, s. 1–2.

………………..: “Kemal Bey’in İkinci Mektubu”; 21 Temmuz 1324 (1908); nr: 3, s. 2.

………………..: “Kemal Bey’in İkinci Mektubu”; 23 Temmuz 1324 (1908); nr: 5, s. 1–2.

………………..: “Kemal Bey’in İkinci Mektubu”; 27 Temmuz 1324(1908); nr: 9, s. 1–2.

………………..: “Kemal Bey’in İkinci Mektubu”; 28 Temmuz 1324(1908); nr: 10, s. 1–2.

Câvid (Erkân-ı Harbiye Mîr-livâsı): “Arnavurtluk Ahvâli-Cavid Paşa’nın Bir Mektubu”; 16 Haziran 1325(1909); nr. 296, s. 1–2.

Cündî: “Erzurum’da Kaht Var mı?”; 1 Mart 1324(1909); nr. 222, s. 4.

Fâik (Mekteb-i Mülkiyye ve Mekteb-i Sultâni Riyâzet-i Bedeniye Muallimi): “Açık Mektub– Maârif Nezâreti Hakkı Bey Efendi’ye”; 25 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 128, s. 3–4.

H (e). S (in). B (e).: “Halide Sâlih Hanım’a Açık Mektûb”; 23 Ağustos 1324 (1908); nr. 36, s. 2–3.

Hacı İbrahim Beyzâde Cemâl: “Dâhiliye Nezâretinin Nazar-ı Dikkatine”; 7 Şubat 1324(1909); nr. 200, s. 4.

İmzasız: “Ahmet Cevdet Bey’in Mektûbu”; 25 Mayıs 1325(1909); nr. 274, s. 2.

………………..: “Arnavurtluk Ahvâli”; 17 Haziran 1325(1909); nr. 297, s. 1.

………………..: “Hicâz Hattı Hakkında”; 21 Mart 1325(1909); nr. 242, s. 3.

………………..: “Başlıksız”; 18 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 90, s. 3.

………………..: “Dâhiyye Nezâretiyle Şehremâneti’nin Nazar-ı Dikkatine”; 18 Mayıs 1325(1909); nr. 267, s. 2.

………………..: “Garâib-i Nizâmiye”; 20 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 92, s. 3.

………………..: “Girit Meselesi: Yunanistan Hazırlanıyor!”; 19 Haziran 1325(1909); nr. 299, s. 2.

………………..: “Girit’te Mezâlim”; 19 Mayıs 1325(1909); nr. 268, s. 2.

………………..: “Hastahânelerimiz”; 11 Şubat 1324(1909); nr. 204, s. 3.

………………..: “Irak ve Islahât”; 17 Ağustos 1324 (1908); nr. 30, s. 2-3.

………………..: “Kavala’dan Mektûb: Tütün Zirâati-Reftiye ve Mürûriye Resmi Bu Resmin Fâide ve Muzırları”; 5 Mart 1325(1909); nr. 226, s. 3-4.

………………..: “Kışlamızda Tedrîsât”; 22 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 94, s. 3.

………………..: “Mahsûb Muâmelesi”; 17 Mart 1325(1909); nr. 238, s. 4.

………………..: “Matbûât-ı Arabiyye Mes’elesi Hakkında”; 20 Mayıs 1325(1909); nr. 269, s. 2.

………………..: “Mekteb-i Mülkiye’deki Vak’a”; 31 Mart 1325(1909); nr. 252, s. 3.

………………..: “Midilli’den Mektub”; 17 Haziran 1325(1909); nr. 297, s. 1-2.

………………..: “Şirket-i Hayriyye’nin Dâimî Mezâliminden”; 13 Şubat 1324(1909); nr. 206, s. 3.

İzabel Karay: “Maârif Nâzırı Beyefendi Hazretlerinin Nazar-ı Dikkatine”; 31 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 103, s. 2.

İzzet Fuat (Keçecizade): “Başlıksız”; 8 Eylül 1324 (1908); nr. 52, s. 3.

………………..: “Tanin Gazetesine”; 11 Eylül 1324 (1908); nr. 55, s. 7.

Kilisli Rıfat: “Hicaz Mektubu: Mekke’de Açlık ve Sefâlet”; 21 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 93, s. 3-4.

………………..: “Hicaz Mektûbu -2- Râtib Paşa Kaçmadı mı, Kaçamadı mı?”; 9 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 83, s. 5.

………………..: “Hicaz Mektubu: Salgın Hastalıklar ve Hicaz”; 23 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 95, s. 2-3.

………………..: “Hicaz Mektubu”; 29 Eylül 1324 (1908); nr. 73, s. 5-6.

………………..: “İskenderiye'den Mektub”; 17 Eylül 1324 (1908); nr. 61, s. 6-7.

………………..: “Medîne-i Münevvere’den Mektûb: Mahrûm ve Esîr! -Bütün Harem Ağalarına-”; 17 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 179, s. 3-4.

………………..: “Mekke’den Mektûb”; 6 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 109, s. 2-3.

L(âm). ويلس: “İngiltere’den Mektûb-İngiliz Politikası”; 12 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 86, s. 2.

M (im). Z (el).: “Taşra Ahvâline Dâ’ir”; 18 Ağustos 1324 (1908); nr. 31, s. 2.

M (im). Ş (ın).: “Bir Mektub”; 09 Ağustos 1324 (1908); nr. 22, s. 2.

MAYAKON, İsmail Müştak: “Bahr-i Ahmer Postası, Mâ-ba’d”; 26 Ağustos 1324 (1908); nr. 39, s. 2.

………………..: “Bir Temenni: Bahr-i Ahmer Postası”; 25 Ağustos 1324 (1908); nr. 38, s. 2-3.

Memduh Adnan: “Girit Müslümanlarının Teşekkürât-ı Samîmiyyesi”; 8 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 111, s. 2-3.

Muhammed Ali: “Başlıksız-Aynen”; 5 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 79, s. 7.

Muhyiddin (Doktor): “Paris’ten Mektub”; 19 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 91, s. 2-3.

Mütercim Rüşdi Paşa-zâde Süleyman Reşad Bey: “Merhûm Mütercim Rüşdi Paşa-zâde Süleyman Reşad Bey Tarafından Gönderilmiştir.”; 13 Ağustos 1324 (1908); nr. 26, s. 1-2

Osman Halil (Gosineli): “Rüstem Kabâş”; 15 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 118, s. 2.

Salih Kerâmet: “Zirâat Nezâretine, Zirâat Mekteblerine Açık Mektub”; 27 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 130, s. 3-4.

P (e). Nikolayidis: “Aynen Varaka”; 21 Eylül 1324 (1908); nr. 65, s. 8.

Rasih (Dîvân-ı Muhâsebât Reîsi): “Aynen Varaka: Tanin Cerîdesine”; 3 Eylül 1324 (1908); nr. 47, s. 8.

Rauf: “Hatt-ı İmtiyâz Hâdisesi”; 30 Mayıs 1325(1909); nr. 279, s. 4.

Refik Nâfî (Doktor): “Hastabakıcı Kadınlar”; 6 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 139, s. 3.

Remzi Osman (Tıbbiyye-i Askeriyye): “Rızâ Nur Bey’e Dâir”; 6 Mart 1325(1909); nr. 227, s. 4.

Reşît Âkif: “Aynen Varaka-Başılıksız”; 20 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 123, s. 3.

Rıza (Tophane Celb Hânı Odabaşısı): “Dâhiliyye Nezâret-i Celîlesinin Nazar-ı Dikkatine”; 28 Şubat 1324(1909); nr. 221, s. 3-4.

S(in). A (yın): “Mısır’dan Yazılıyor”; 21 Mayıs 1325(1909); nr. 270, s. 2.

Safvet (Urfa Meb’ûsu): “Meclis-i A’yân A’zâsından Meşîr Edhem Paşa Hazretlerine”; 6 Şubat 1324(1909); nr. 199, s. 3.

Saîd Paşa (Sadrazam): “Sadr-ı Sabık Said Paşa’nın Mektûbu”; 31 Temmuz 1324 (1908); nr: 13, s. 1-2.

Salih Sûdi (Piriştina Sancağı Reisi): “Cem’iyyet Vergi Alır mı?”; 16 Mart 1325(1909); nr. 237, s. 2.

Sefir Bey: “1908 İstikrâzı-Meclis-i Mebûsânımızın Nazar-ı Dikkatine-”; 14 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 176, s. 1-2.

………………..: “Paris’ten Mektup”; 6 Eylül 1324 (1908); nr. 50, s. 3-4.

Süleyman Nüzhet: “Mağnîsa Meb’ûsu Şekîb Bey Efendi’ye”; 3 Şubat 1324(1909); nr. 196, s. 2.

Süleyman Paşa-zâde Sâmih: “Tanin Gazetesi İdarehanesine: Kardeşim Cahid’e”; 31 Ağustos 1324 (1908); nr. 44, s. 2.

Şekîb (Mağnîsa Meb’ûsu): “Midhat Paşa Merhûmun Dâmâd-ı Muheremi Süleyman Nüzhet Bey Efendi’ye”; 5 Şubat 1324(1909); nr. 198, s. 2.

Tevfîk (Hüdâvendigâr Vâlisi): “Tanin İdâresine”; 12 Eylül 1324 (1908); nr. 56, s. 6.

YALÇIN, Cahit Hüseyin: “Meclîs-i Mebûsân Riyâsetine, Reîs Bey Efendiye”; 17 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 150, s. 2.

Yusuf Samih: “Mısır’dan Mektûb”; 8 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 111, s. 3.

2. 6. MÜLAKAT

İbn-üs-seri Ahmet Cevdet: “Şeyh’ül-islam Efendi Hazretleri ile Mülâkat-Hükkam-ı Şer’iyye’nin Tensîkatı”; 22 Temmuz 1324 (1908); nr: 4, s. 3.

İmzasız: “Mahmut Şevket Paşa Hazretlerinin Beyânâtı”; 23 Mayıs 1325(1909); nr. 272, s. 2.

………………..: "Sadrâzam Hilmi Paşa ile Nöyye Feraye Muhâbirinin Mülâkatı"; 6 Şubat 1324(1909); nr. 199, s. 2-3.

………………..: "Nâdir Ağa ile Mülâkât II, Yıldız Ahvâline Dâir Ba'zı İfşâât"; 15 Mayıs 1325(1909); nr. 264, s. 1.

………………..: "Rum Patriğinin İstifası-Mahmut Şevket Paşa Hazretleri ile Mülakat"; 12 Haziran 1325(1909); nr. 292, s. 1.

………………..: "Sadrazam Paşanın Kamil Paşa Îzâhnâmesine Cevâbı"; 24 Mart 1325(1909); nr. 245, s. 3.

………………..: "Girit Meselesinin Sûret-i Halli İçin Bir Teklif"; 28 Mayıs 1325(1909); nr. 277, s. 2.

………………..: "Bayrağa Hakâret Meselesi!-Avusturya Sefîri ile Mülâkat"; 29 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 101, s. 1-2.

………………..: "Enver Bey'le Mülâkât"; 30 Mayıs 1325(1909); nr. 279, s. 2.

………………..: "Prens Jorj'un Ferâgatı Esbâbına Dair İfâdâtı"; 24 Mart 1325(1909); nr. 245, s. 2.

………………..: "A'yân Reisi Said Paşa ile Mülâkât"; 19 Şubat 1324(1909); nr. 212, s. 1-2.

………………..: "Adana Vukûâtı ve Ahvâl-i Dâhiliyye-Dâhiliye Nâzırı Ferid Paşa ile Mülakat"; 11 Mayıs 1325(1909); nr. 260, s. 1.

………………..: "Ahmet Rıza Bey ile Mülâkât"; 23 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 95, s. 2.

………………..: "Bulgar Maliye Nâzırı ile Mülâkât"; 27 Mart 1325(1909); nr. 248, s. 3.

………………..: "Fahri Bey'le Mülâkât I"; 11 Haziran 1325(1909); nr. 291, s. 2.

………………..: "Fahri Bey'le Mülakat -II-"; 12 Haziran 1325(1909); nr. 292, s. 2.

………………..: "Hâdise-i İrticâiyyede Abdülhamit-Ehemmiyetli Bir Mülâkât"; 7 Mayıs 1325(1909); nr. 256, s. 1-2.

………………..: "Hâriciye Nâzırı *[*Paprikof*]* پاپریقوف ile Mülâkât"; 20 Şubat 1324(1909); nr. 213, s. 2.

………………..: “Hâriciyye Nezâreti Tevfîk Paşa Hazretleri’nin Beyânâtı”; 4 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 78 s. 2-3.

………………..: “Maliye Nazırı Câvid Bey’le Mülâkât”; 18 Haziran 1325(1909); nr. 298, s. 1.

………………..: “Mektepler Mes’elesi: Nâil Bey’le Mülâkât”; 4 Haziran 1325(1909); nr. 284, s. 1.

………………..: “Mösyö *[*Leyapeçif*]* ليايچف ile Mülâkât”; 8 Mayıs 1325(1909); nr. 257, s. 1.

………………..: “Mösyö Loran’la Mülâkât”; 10 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 113, s. 2.

………………..: “Nâdir Ağa ile Mülâkât I, Nâdir Ağa’nın Başına Gelenler”; 14 Mayıs 1325(1909); nr. 263, s. 1-2.

………………..: “Nâzırlarımız Ne Yapıyor?”; 22 Eylül 1324 (1908); nr. 66, s. 1-2.

………………..: “Rıfat Paşa ile Mülâkât”; 14 Mart 1325(1909); nr. 235, s. 2.

………………..: “Sadr-ı a’zâm Paşa ile Mülâkât”; 17 Şubat 1324(1909); nr. 210, s. 1.

………………..: “Şevket Paşa ile Mülâkât”; 29 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 101, s. 2-3.

………………..: “Viyana Sefâreti Ataşe Militeri Hakkı Bey’le Mülakat”; 19 Mayıs 1325(1909); nr. 268, s. 2.

………………..: “Yeni Bir Mes’ele ve Mülâkâtımız”; 24 Eylül 1324 (1908); nr. 68, s. 2.

İzzet Melih: “Tan Muhâbiri ile Mülâkât”; 21 Temmuz 1324 (1908); nr: 3, s. 3.

Sefir Bey: “İstikrâz İşleri”; 30 Eylül 1324 (1908); nr. 74, s. 5-6-7.

………………..: “Paris Muhâbir-i Mahsûsamızdan: Bir İhâta-i Mâliye”; 1 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 163, s. 3.

………………..: “Paris Muhâbir-i Mahsûsamızdan: Falcı Kadınla Mülâkât”; 4 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 137, s. 2.

………………..: “Paris Muhâbir-i Mahsûsamızdan: Mes’ele-i Mâliye”; 12 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 146, s. 2.

………………..: “Paris Muhâbir-i Mahsûsamızdan: Politika ve Umûr-ı Mâliyyeye”; 29 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 160, s. 2.

………………..: “Paris Muhâbir-i Mahsûsamızdan: Umûr-ı Mâliyeye Dâir”; 15 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 148, s. 2.

YALÇIN, Cahit Hüseyin: “Almanya'nın Şark Politikası”; 2 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 76, s. 1.

………………..: “Hâriciyye Nâzırı Rıf’at Paşa ile Mülâkât”; 20 Mart 1325(1909); nr. 241, s. 1.

2. 7. İNCELEME-ELEŞTİRİ-DENEME

Cenab Şahâbettin: “Edebiyât”; 10 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 172, s. 4.

………………..: “Felsefe-i Mizâh”; 22 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 94, s. 2.

………………..: “Felsefe-i Müsâhabe”; 28 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 100, s. 2-3.

………………..: “Kar”; 4 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 107, s. 3.

………………..: “Zâviye-i Felâsife”; 7 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 81, s. 5-6.

DEVRİM, İzzet Melih: “Lehistan ve İslâmiyet”; 28 Temmuz 1324(1908); nr: 10, s. 4.

MAYAKON, İsmail Müştak: “Yeni Kitablar, Tevsî-i Me’zûniyet”; 13 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 116, s. 2-3.

İmzasız: “Ana Romanı ve Maksim Gorki”; 18 Şubat 1324(1909); nr. 211, s. 4.

………………..: “Biz Nasıl Bosna’ya Sâhib Olduk?”; 25 Mart 1325(1909); nr. 246, s. 2.

2. 8. HÂTIRA

2. 8. 1. EDEBÎ HÂTIRALAR

ADIVAR, Halide Edip: “Sultan Osman'ın Selamı: -Üçüncü Orduya-”; 04 Ağustos 1324 (1908); nr. 17, s. 2.

TEK, Müfîde Ferid: “Çocukluk Hâtırâtımdan”; 8 Eylül 1324 (1908); nr. 52, s. 2-3.

2. 8. 2. SOSYAL İÇERİKLİ HÂTIRALAR

MAYAKON, İsmail Müştak: "Bir Hâtıra"; 15 Eylül 1324 (1908); nr. 59, s. 4-5.

Hakkı: "Dört Sene Evvel"; 27 Temmuz 1324(1908); nr: 9, s. 2

HUSRİ, Mustafa Sâtı: "Mekteblere Dâir"; 9 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 83, s. 5-6.

Salih Kerâmet: "Eski Mektebimi Ziyaret"; 1 Mart 1324(1909); nr. 222, s. 4.

2. 8. 3. SİYASî İÇERİKLİ HÂTIRALAR

Ali Fahri: "Elvah-ı Siyahdan Sonra: Levh-i Beyaz"; 06 Ağustos 1324 (1908); nr. 19, s. 2-3.

Bedi Nuri: "Nadejda"; 28 Şubat 1324(1909); nr. 221, s. 2-3.

İhsan: "Abdülhamit Zamanı Hâtırâtından"; 15 Haziran 1325(1909); nr. 295, s. 1-2.

İmzasız: "Yıldız Hatıratı"; 17 Mayıs 1325(1909); nr. 266, s. 3.

………………..: "Abdülhamit'in Hâtırâtı"; 24 Mayıs 1325(1909); nr. 273, s. 2.

………………..: "Abdülhamit'in Masrafı"; 24 Mayıs 1325(1909); nr. 273, s. 2.

………………..: "Devr-i Hamîdî İsrâfâtı"; 24 Mayıs 1325(1909); nr. 273, s. 2-3.

………………..: "Tanîn'in Mustaberât-ı Husûsiyyesi: Ma'den İşleri!"; 21 Mart 1325(1909); nr. 242, s. 1.

………………..: "Yıldız Hâtırâtından"; 24 Mayıs 1325(1909); nr. 273, s. 2.

………………..: "Zvezdâ-Makedonya Hâtırâtından-Tevzî Mükâfât!"; 7 Haziran 1325(1909); nr. 287, s. 2.

KADRİ, Hüseyin Kazım: "Çiftliğe Doğru İlk Gün"; 7 Eylül 1324 (1908); nr. 51, s. 3.

………………..: "Çiftliğe Doğru"; 4 Eylül 1324 (1908); nr. 48, s. 3.

………………..: "Çiftlik Hayatından Bir Gün"; 24 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 96, s. 2-3.

………………..: "Çiftlikte"; 14 Eylül 1324 (1908); nr. 58, s. 4-5-6.

………………..: "Çiftlikte Acı Bir Gün"; 11 Eylül 1324 (1908); nr. 55, s. 6.

………………..: "Saraya Giderken"; 24 Temmuz 1324 (1908); nr: 6, s. 3.

Saîd Paşa (Sadrazam): “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı”; 27 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 99, s. 1-2.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı”; 28 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 100, s. 2.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı”; 29 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 101, s. 2.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı”; 30 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 102, s. 2.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: Bosna ve Hersek’e Dâir”; 1 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 104, s. 1-2

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: Bosna ve Hersek’e Dâir”; 2 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 105, s. 1-2

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: Şarkî Rum İliyye Dâir”; 3 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 106, s. 2.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: Şarkî Rumeli’ye Dâir”; 4 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 107, s. 2.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: Şarkî Rumeli’ye Dâir”; 5 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 108, s. 1.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: Şarkî Rumeli’ye Dâir”; 8 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 111, s. 2.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: Bulgaristan’a Dâir”; 9 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 112, s. 2.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: Bulgaristan’a Dâir”; 10 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 113, s. 2-3.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: Rum ve Bulgar Kilîsaları”; 11 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 114, s. 2-3.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: Girit’in Yunanistan’a Terki Mes’elesi”; 13 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 116, s. 1-2.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: Girit’in Yunanistan’a Terki Mes’elesi”; 14 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 117, s. 1-2.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: Girit’in Yunanistan’a Terki Mes’elesi”; 15 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 118, s. 1-2.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: Makedonya’ya Dâir”; 16 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 119, s. 1-2.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: Makedonya’ya Dâir, Sûret-i Tezkire”; 17 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 120, s. 1-2.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: Makedonya Islâhâtı”; 18 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 121, s. 2.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: Makedonya’ya Dâir”; 19 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 122, s. 2.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: Makedonya Islâhâtı”; 20 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 123, s. 2.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: Makedonya Islâhâtı”; 22 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 125, s. 3.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: Makedonya Dâir”; 23 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 126, s. 1-2.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: Makedonya’ya Dâir”; 24 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 127, s. 2.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: Asya-yı Osmânînin Cihât-ı Şarkıyyesi [Ahâlinin Bir Kısmı Ermeni Olan Mahaller] Islâhâtına Dâir”; 26 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 129, s. 2-3.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: İstifânâme Sûreti”; 28 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 131, s. 2-3.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: İstifânâme Sûreti”; 29 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 132, s. 1-2.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: Islâhâta Dâir Meclis-i Vükelâ Mazbatası Sûreti”; 30 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 133, s. 1-2.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı: Te’kîd-i Islâhâta Dâir Tezkere-i Ma’rûzanın Sûreti”; 1 Kânnû-ı evvel 1324(1908); nr. 134, s. 2.

………………..: “Sadr-ı Sâbık Said Paşa’nın Hâtırâtı”; 12 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 145, s. 2.

………………..: “Hey’et-i A’yân Reîsi Said Paşa’nın Hâtırâtı [Sûret-i İsti’fânâmesi]”; 12 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 146, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i A’yân Reîsi Said Paşa’nın Hâtırâtından”; 15 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 148, s. 1-2.

………………..: “Meclîs-i Mebûsan’da”; 15 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 148, s. 1.

………………..: “Meclis-i A’yân Reîsi Said Paşa’nın Hâtırâtı-Asyâ-ı Osmânînin Vilâyât-ı Şarkıyyesi Islâhâtı”; 17 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 150, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i A’yân Reîsi Said Paşa’nın Hâtırâtından-Tezkere-i Husûsiye Sûreti-”; 20 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 153, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i A’yân Reîsi Said Paşa’nın Hâtırâtından”; 21 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 154, s. 2.

………………..: “Meclis-i A’yân Reîsi Said Paşa’nın Hâtırâtından: Asyâ-yı Osmânîdeki Vilâyât-ı Şarkıyye Islâhâtı”; 25 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 156, s. 1.

………………..: “Meclis-i A’yân Reîsi Said Paşa’nın Hâtırâtından: Asyâ-yı Osmânîdeki Vilâyât-ı Şarkıyye Islâhâtı”; 26 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 157, s. 1.

………………..: “Meclis-i A’yân Reîsi Said Paşa’nın Hâtırâtından: Asyâ-yı Osmânîdeki Vilâyât-ı Şarkıyye Islâhâtı”; 27 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 158, s. 1.

………………..: “Meclis-i A’yân Reîsi Said Paşa’nın Hâtırâtından: Asyâ-yı Osmânîdeki Vilâyât-ı Şarkıyye Islâhâtı”; 28 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 159, s. 1.

………………..: “Meclis-i A’yân Reîsi Said Paşa’nın Hâtırâtından: Asyâ-yı Osmânîdeki Vilâyât-ı Şarkıyye Islâhâtı”; 29 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 160, s. 1.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından: Asyâ-yı Osmânîdeki Vilâyât-ı Şarkıyye Islâhâtı"; 3 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 165, s. 1.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından: Asyâ-yı Osmânîdeki Vilâyât-ı Şarkıyye Islâhâtı-Meclis-i Vükelâ Mazbatası Sûreti"; 5 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 167, s. 1.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından: Asyâ-yı Osmânîdeki Vilâyât-ı Şarkıyye Islâhâtı"; 7 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 169, s. 1-2.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından: Asyâ-yı Osmânîdeki Vilâyât-ı Şarkıyye Islâhâtı Mes'elesi"; 10 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 172, s. 2.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından: Asyâ-yı Osmânîdeki Vilâyât-ı Şarkıyye Islâhâtı Mes'elesi"; 12 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 174, s. 2.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından: Asyâ-yı Osmânîdeki Vilâyât-ı Şarkıyye Islâhâtı Mes'elesi"; 13 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 175, s. 2-3.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından: Asyâ-yı Osmânîdeki Vilâyât-ı Şarkıyye Islâhâtı Mes'elesi"; 14 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 176, s. 1.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından"; 16 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 178, s. 1.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından"; 21 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 183, s. 1.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından"; 22 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 184, s. 2.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın İkinci Def'aki Başvekâleti Hâtırâtından: -Tunus Mes'elesi ve Vesâiki-"; 25 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 187, s. 2.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın İkinci Def'aki Başvekâleti Hâtırâtından: -Tunus Mes'elesi ve Vesâiki-"; 26 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 188, s. 1.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın İkinci Def'aki Başvekâleti Hâtırâtından: -Tunus Mes'elesi ve Vesâiki- [İstîzân Tezkeresi]"; 27 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 189, s. 2.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından: -Tunus Mes'elesi ve Vesâiki-[Mâ-ba'ad]"; 29 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 191, s. 1.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından: -Tunus Mes'elesi ve Vesâiki-[Mâ-ba'ad]"; 31 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 193, s. 3.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından: -Tunus Mes'elesi ve Vesâiki-[Mâ-ba'ad]"; 2 Şubat 1324(1909); nr. 195, s. 1-2.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından: -Tunus Mes'elesi ve Vesâiki-[Mâ-ba'ad]"; 3 Şubat 1324(1909); nr. 196, s. 2.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından: -Tunus Mes'elesi ve Vesâiki-[Mâ-ba'ad]"; 4 Şubat 1324(1909); nr. 197, s. 2.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından: -Tunus Mes'elesi ve Vesâiki-[Mâ-ba'ad]"; 5 Şubat 1324(1909); nr. 198, s. 2.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından: -Tunus Mes'elesi ve Hâtimesi ve Midhat Paşa'nın Muhâkemesi"; 8 Şubat 1324(1909); nr. 201, s. 2.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından: Midhat Paşa Muhâkemesi [Mâba'ad] Meclis-i Vükelâ'nın Zaptı"; 9 Şubat 1324(1909); nr. 202, s. 1-2.

………………..: "Meclis-i A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından: Midhat Paşa Muhâkemesi [Mâba'ad] Meclis-i Vükelâ'nın Zaptı"; 10 Şubat 1324(1909); nr. 203, s. 1.

………………..: "A'yân Reisi Said Paşa'nın Hâtırâtından: [Mâba'ad]"; 19 Şubat 1324(1909); nr. 212, s. 2-3.

………………..: "A'yân Reisi Said Paşa'nın Hâtırâtından: [Mâba'ad]"; 20 Şubat 1324(1909); nr. 213, s. 1.

………………..: "Hey'et-i A'yân Reisi Said Paşa'nın Hâtırâtından: -Tevhîd-i Düyûn- [Mâba'd]"; 22 Şubat 1324(1909); nr. 215, s. 1.

………………..: "Hey'et-i A'yân Reisi Said Paşa'nın Hâtırâtından: [Mâba'd]"; 23 Şubat 1324(1909); nr. 216, s. 1.

………………..: "Hey'et-i A'yân Reisi Said Paşa'nın Hâtırâtından: -Düyûn-i Umûmiyye- [Mâba'd]"; 24 Şubat 1324(1909); nr. 217, s. 1.

………………..: "Hey'et-i A'yân Reisi Said Paşa'nın Hâtırâtından: -Düyûn-i Umûmiyye- [Mâba'd]"; 25 Şubat 1324(1909); nr. 218, s. 1.

………………..: "Hey'et-i A'yân Reisi Said Paşa'nın Hâtırâtından: -Düyûn-i Umûmiyye- [Mâba'd]"; 26 Şubat 1324(1909); nr. 219, s. 1.

………………..: "Hey'et-i A'yân Reisi Said Paşa'nın Hâtırâtından: -Yunan Muhârebesi-"; 2 Mart 1325(1909); nr. 223, s. 1-2.

………………..: "Hey'et-i A'yân Reisi Said Paşa'nın Hâtırâtından: -Yunan Muhârebesi-"; 3 Mart 1325(1909); nr. 224, s. 1-2.

………………..: "Hey'et-i A'yân Reisi Said Paşa'nın Hâtırâtından: -[Mâba'd]- (Yunan Muhârebesi)"; 4 Mart 1325(1909); nr. 225, s. 2.

………………..: "Hey'et-i A'yân Reisi Said Paşa'nın Hâtırâtından: -Yunan Muhârebesi- [Mâba'd]"; 5 Mart 1325(1909); nr. 226, s. 2.

………………..: "A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından: İstibdâdın Son Günlerinde"; 20 Mart 1325(1909); nr. 241, s. 1.

………………..: "A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından: İstibdâdın Son Günlerinde"; 21 Mart 1325(1909); nr. 242, s. 1-2.

………………..: "A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından: -Islâhât-ı Mâliye-"; 23 Mart 1325(1909); nr. 244, s. 1-2.

………………..: "A'yân Reîsi Said Paşa'nın Hâtırâtından: -Islâhât-ı Mâliye-"; 27 Mart 1325(1909); nr. 248, s. 2.

Selânikli Tevfik: "Girit Cezîresi Hakkında Bazı Hâtırât"; 25 Mayıs 1325(1909); nr. 274, s. 1-2.

Süleyman Nutku: “Dicle Nehrinde Seyr-i Sefâin”; 25 Mayıs 1325(1909); nr. 274, s. 2.

Vefik Nâhi (Doktor): “Canavar İnsanlar-Girit Hâtrât-ı Elîmesinden”; 16 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 178, s. 3-4.

YALÇIN, Cahit Hüseyin: “Murad-ı Hâmisin Türbesi”; 15 Ağustos 1324 (1908); nr. 28, s. 1.

2. 8. 4. ASKERî HÂTIRALAR

MAYAKON, İsmail Müştak: “Hâtıra-i Emvât- بلونت Paşa”; 26 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 129, s. 3.

Vicdânî: “Mâzîden İbret-I-”; 21 Mayıs 1325(1909); nr. 270, s. 1.

………………..: “Mâzîden İbret -II-”; 22 Mayıs 1325(1909); nr. 271, s. 1.

………………..: “Maziden İbret -III- Neferin Terbiyye-i Fikriyyesi”; 6 Haziran 1325(1909); nr. 286, s. 1.

2. 9. EDEBî İLANLAR

2. 9. 1. KİTAP İLANLARI

İmzasız: “Abdulhamit Sânî ve Devr-i Saltanatı”; (Abdülhamit’in siyasi ve husûsi hayatından bahseden kitabın basımına dair.); 9 Mayıs 1325(1909); nr. 258, s. 4, 21 Mayıs 1325(1909); nr. 270, s. 4, 29 Mayıs 1325(1909); nr. 278, s. 41 Haziran 1325(1909); nr. 281, s. 4, 8 Haziran 1325(1909); nr. 288, s. 4,

………………..: “Akâid Risâlesi”; (İstanbul mebusu Mustafa Âsım Efendi tarafından yazılan risalenin neşrine dair.); 17 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 179, s. 4,

………………..: “Ali Paşa’nın Siyaseti”; (Ali Suavi merhumun âsârından “Ali Paşa’nın Siyaseti” bir risale şeklinde intişâr etmiştir.); 15 Mart 1325(1909); nr. 236, s. 4, 12 Haziran 1325(1909); nr. 292, s. 4,

………………..: “Arazi Kânun-nâmesi Şerhi”; (Evkaf-ı Humâyûn müfettişi Hüsnü Bey’in eserinin neşrine dair.); 16 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 178, s.

4, 17 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 179, s. 4, 20 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 182, s. 4, 24 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 186, s. 4, 25 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 187, s. 4,

………………..: "Âsâr-ı Münteşire: Heder"; (Şuunlar, Muallim Naci'nin eserinin neşredilmesine dair.); 21 Eylül 1324 (1908); nr. 65, s. 8.

………………..: "Bar'a"; (Kemalzâde Ali Ekrem Bey'in eserinin intişarına dair.); 19 Haziran 1325(1909); nr. 299, s. 4,

………………..: "Beyoğlu Esrârı"; (roman); 13 Haziran 1325(1909); nr. 293, s. 4,

………………..: "Binbir Hadis-i Şerif Şerhi"; (Mehmet Arif Bey'in kitabının neşrine dair.); 15 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 118, s. 4, 19 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 122, s. 4, 20 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 123, s. 4, 24 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 127, s. 4, 26 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 129, s. 4, 29 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 132, s. 4, 1 Kânnû-ı evvel 1324(1908); nr. 134, s. 4, 2 Kânnû-ı evvel 1324(1908); nr. 135, s. 4, 6 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 139, s. 4, 7 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 140, s. 4, 9 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 142, s. 4, 21 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 154, s. 4, 25 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 156, s. 4, 6 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 168, s. 4,

………………..: "Bir Eser-i Mühim"; (Mir'ât-ı Secl-i Me'mûreyn-i Osmâniye" namıyla eser neşredildiğine dair.); 12 Şubat 1324(1909); nr. 205, s. 4,

………………..: "Emrâz-ı Akliyye"; (Emrâz-ı akliyye mütahassıs ve muallimi Derviş Paşa tarafından neşrolunan kitabının neşrine dair.); 7 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 169, s. 4,

………………..: "Ferâid-ül-farâiz"; (Mahmud Esad Efendi'nin eserinin yeniden basıldığına dair.); 6 Şubat 1324(1909); nr. 199, s. 4, 11 Şubat 1324(1909); nr. 204, s. 4, 12 Şubat 1324(1909); nr. 205, s. 4, 15 Şubat 1324(1909); nr. 208, s. 4, 18 Şubat 1324(1909); nr. 211, s. 4,

………………..: "Galatât-ı Tercüme"; (Kemal Paşazâde Said Bey tarafından 17. defterinin intişarına dair.); 19 Mart 1325(1909); nr. 240, s. 4,

………………..: "Hak ve Hakikat"; (Dîn-i mübîn-i İslâmın ahlakı, ictimâı ve siyasisi ahkâm ve teblîgât-ı ulviyesini bildiren bir eserdir.); 18 Mart

1325(1909); nr. 239, s. 4, 29 Mart 1325(1909); nr. 250, s. 4, 31 Mart 1325(1909); nr. 252, s. 4, 3 Haziran 1325(1909); nr. 283, s. 4, 5 Haziran 1325(1909); nr. 285, s. 4, 15 Haziran 1325(1909); nr. 295, s. 4,

………………..: "Hâristan"; (Ahmet Hikmet'in eserinin üçüncü baskısının yapıldığına dair.); 24 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 155, s. 4, 1 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 163, s. 4, 10 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 172, s. 4, 14 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 176, s. 4, 17 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 179, s. 4, 19 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 181, s. 4, 23 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 185, s. 4, 25 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 187, s. 4, 5 Şubat 1324(1909); nr. 198, s. 4, 9 Şubat 1324(1909); nr. 202, s. 4, 12 Şubat 1324(1909); nr. 205, s. 4,

………………..: "Hâtırât"; ("Memâlik-i Osmâniyede kâin evkâf-ı islâmiyyenin idâre-i kadîme ve hâzırasına mütaallik..." açıklamasıyla.); 13 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 146, s. 4, 15 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 148, s. 4, 24 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 155, s. 4, 7 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 169, s. 4, 11 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 173, s. 4,

………………..: "Hayât-ı Muhayyel"; (Muharriri Hüseyin Cahit. Yirmi küçük hikâyeden mürekkebdir.); 22 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 94, s. 4, 23 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 95, s. 4, 25 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 97, s. 4, 26 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 98, s. 4, 27 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 99, s. 4, 29 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 101, s. 4, 31 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 103, s. 4, 1 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 104, s. 4, 2 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 105, s. 4, 3 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 106, s. 4, 4 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 107, s. 4, 5 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 108, s. 4, 6 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 109, s. 4, 7 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 110, s. 4, 8 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 111, s. 4, 9 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 112, s. 4, 10 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 113, s. 4, 12 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 115, s. 4, 15 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 118, s. 4, 17 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 120, s. 4, 21 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 124, s. 4, 24 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 127, s. 4, 26 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 129, s. 4, 1 Kânnû-ı evvel 1324(1908); nr. 134, s. 4, 2 Kânnû-ı evvel 1324(1908); nr. 135, s. 4, 6 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 139, s. 4, 7

Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 140, s. 4, 8 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 141, s. 4, 9 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 142, s. 4, 12 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 145, s. 4, 13 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 146, s. 4, 17 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 150, s. 4, 20 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 153, s. 4, 21 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 154, s. 4, 25 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 156, s. 4, 29 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 160, s. 4, 5 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 167, s. 4, 7 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 169, s. 4, 12 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 174, s. 4, 14 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 176, s. 4, 16 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 178, s. 4, 17 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 179, s. 4, 18 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 180, s. 4, 20 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 182, s. 4, 23 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 185, s. 4, 24 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 186, s. 4, 25 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 187, s. 4, 30 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 192, s. 4, 4 Şubat 1324(1909); nr. 197, s. 4, 14 Şubat 1324(1909); nr. 207, s. 4, 15 Şubat 1324(1909); nr. 208, s. 4, 16 Şubat 1324(1909); nr. 209, s. 4, 18 Şubat 1324(1909); nr. 211, s. 4, 27 Şubat 1324(1909); nr. 220, s. 4, 28 Şubat 1324(1909); nr. 221, s. 4, 1 Mart 1324(1909); nr. 222, s. 4, 2 Mart 1325(1909); nr. 223, s. 4, 3 Mart 1325(1909); nr. 224, s. 4, 5 Mart 1325(1909); nr. 226, s. 4, 7 Mart 1325(1909); nr. 228, s. 4, 8 Mart 1325(1909); nr. 229, s. 4, 9 Mart 1325(1909); nr. 230, s. 4, 14 Mart 1325(1909); nr. 235, s. 4,

………………..: "Hıfz-ı Sıhhat A'sâb"; (Muharriri Doktor Galib Ata); 18 Eylül 1324 (1908); nr. 62, s. 8, 23 Eylül 1324 (1908); nr. 67, s. 8, 4 Eylül 1324 (1908); nr. 68, s. 8,

………………..: "Hırs-ı Saltanat yahut İntikam-ı Meşrû-ı Millet"; (Beş perdelik tiyatro.); 4 Haziran 1325 (1909); nr. 284, s. 4

………………..: "Hukûk-ı Düvel"; (Mahmud Es'ad Efendi'nin Fransızca'dan iktibas ettiği eserine dair.); 15 Haziran 1325(1909); nr. 295, s. 4, 20 Haziran 1325(1909); nr. 300, s. 4,

………………..: "Hürriyet-i Millet"; (Gayet muntazam tab' edilen bu risale büyük kıtada ile müzeyyen ve münîd makâlâtı muhtevîdir.); 2 Teşrîn-i Sânî

1324(1908); nr. 105, s. 4, 4 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 107, s. 4, 5 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 108, s. 4,

………………..: "İdâre-i Tahkîkât"; (Hâkimlere, zâbitâne, valilere her sınıf me'mûrîn-i idâreye pek ziyade lüzunlu bir kitaptır.); 7 Haziran 1325(1909); nr. 287, s. 4,

………………..: "İlm-i İktisâd"; (Selanik mebusu Muhammed Cavid Bey'in eserinin Mekâtib-i İdâdiye'ye kabul olunması münasebetiyle); 21 Mart 1325(1909); nr. 242, s. 4, 22 Mart 1325(1909); nr. 243, s. 4, 30 Mart 1325(1909); nr. 251, s. 4, 31 Mart 1325(1909); nr. 252, s. 4,

………………..: "İngilizce'nin Şive-i Efâli"; (İngiliz lisanının sühûlet-i tahsiline fevkalade medârı olan esere dair.); 3 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 165, s. 4, 6 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 168, s. 4, 7 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 169, s. 4, 9 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 171, s. 4, 10 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 172, s. 4, 19 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 181, s. 4, 20 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 182, s. 4,

………………..: "İtidâl"; (İtidla'in üçüncü nüshasına dair.); 28 Şubat 1324(1909); nr. 221, s. 4,

………………..: "İttihat ve Terakki Cemiyeti Ne İdi?"; (bu nam ile Mülkiye Kaymakamlarından Mehmet Rauf Bey tarafından pek meraklı bir eser neşredilmiştir.); 14 Haziran 1325(1909); nr. 294, s. 4,

………………..: "Jönler Mısır'da"; (Gayet yeni meraklı eser-i maarif-i Osmâniyemizin ilk mahsûl-i kıymettarını, âsâr-ı ahrârânenin ilk yâdigârını alıveriniz.); 12 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 115, s. 4,

………………..: "Jönler"; (Bekir Fahri Beyefendi tarafından "Jönler" namıyla tahrîr edilen romanın intişarına dair.); 4 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 78, s. 8,

………………..: "Kurun-ı Cedide Tarihi"; (Târih-i Umûmi muallimlerinden Muhyiddin Bey'in te'lif eylediği esere dair.); 27 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 158, s. 4, 29 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 160, s. 4, 8 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 170, s. 4, 12 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 174, s. 4, 15 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 177, s. 4, 17 Kânûn-ı Sânî 1324(1909);

nr. 179, s. 4, 19 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 181, s. 4, 24 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 186, s. 4, 25 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 187, s. 4,

………………..: "Künz-ül İrfan Fi Ehâdîs-i Nebiyyürrahman"; (Erbilli El-hac Mahmud Said Efendi tarafından tercüme olunan eserin neşrine dair.); 20 Haziran 1325(1909); nr. 300, s. 4,

………………..: "Kürre-i Musattaha"; (Kürre-i arzın heyet-i umûmiyesini gösterir iki metreye karîb tûl ve bir buçuk metreye karîb-i arzındadır.); 5 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 167, s. 4, 7 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 169, s. 4, 12 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 174, s. 4, 16 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 178, s. 4, 17 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 179, s. 4, 18 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 180, s. 4, 12 Mart 1325(1909); nr. 233, s. 4, 17 Mart 1325(1909); nr. 238, s. 4, 24 Mart 1325(1909); nr. 245, s. 4,

………………..: "Makedonya: Mâzi, Hâli, İstikbâli"; (Tunalı Hilmi Bey tarafından ikinci defa olarak Mısır'da basılmasına dair.); 20 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 182, s. 4, 25 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 187, s. 4, 4 Şubat 1324(1909); nr. 197, s. 4, 9 Şubat 1324(1909); nr. 202, s. 4, 16 Şubat 1324(1909); nr. 209, s. 4, 17 Şubat 1324(1909); nr. 210, s. 4, 21 Şubat 1324(1909); nr. 214, s. 4,

………………..: "Mekke-i Mükerreme'de Kolera ve Hıfzıssıhha"; (Meclis-i Sıhhiye azasından Doktor Kasım İzzettin Bey'in kitabının neşredildiğine dair.); 13 Mayıs 1325(1909); nr. 262, s. 4,

………………..: "Memalk-i Osmaniyeye Ceb Atlası"; (Tüccar-zâde İbrahim Hilmi); 9 Mart 1325(1909); nr. 230, s. 4, 16 Mart 1325(1909); nr. 237, s. 4, 20 Mart 1325(1909); nr. 241, s. 4, 23 Mart 1325(1909); nr. 244, s. 4, 29 Mart 1325(1909); nr. 250, s. 4,

………………..: "Merâm"; (âsâr-ı münteşire); 28 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 131, s. 4,

………………..: "Meşrûtiyette Polis"; (Fatih Merkezi ser-komiseri Hasan Neşat Efendi'nin eserinin neşrine dair.); 27 Mayıs 1325(1909); nr. 276, s. 4,

………………..: “Mir’ât-ı Kanun-ı Esâsi”; (Mir’ât-ı Kanun-ı Esâsi adlı eserin neşrine dair.); 7 Haziran 1325(1909); nr. 287, s. 4,

………………..: “Mufassal Hukûk-ı Düvel”; (Müşâhir hukûkşinâsândan merhum Ali Şehbaz Efendi’nin mukaddimâ Mekteb-i Mülkiye’de tedrîs buyurdukları derslerin heyet-i mecmuasını teşkil eder.); 2 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 76, s. 8, 4 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 78, s. 8, 11 Haziran 1325(1909); nr. 291, s. 4,

………………..: “Muhârebe Dersleri”; (Yüzbaşı Mehmet Hulûsi Bey’in kitabına dair.); 14 Mart 1325(1909); nr. 235, s. 4, 23 Mart 1325(1909); nr. 244, s. 4, 29 Mart 1325(1909); nr. 250, s. 4,

………………..: “Müdhal Hukuk-ı Düvel”; (Maliye Müsteşarı Mahmut Esad Efendi tarafından mekteb-i mülkiye talebesine tedrîs edilmek üzere bu nâm altında bir eser te’lîf olunduğunu idarehanemize ihdâs olunmasından anladık.); 7 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 110, s. 4,

………………..: “Mükemmel Osmanlı Lügati”; (Reşad ve Ali Nazîma Bey tarafından müştereken tertib edilmiş olan mezkûr kitap kelimât-ı Arabiyye ve Fârisiyyenin ma’nalarını teceddüdât-ı lisâniyye-i ahîreye muvâfık olan isti’mâllarına göre îzâh ve tefsîr edecek lügat kitaplarınca hissoluna gelen ihtiyac-ı azîmetimizi ikmâle hâdim olub edebiyat ve kitâbet-i Osmâniyede müsta’mel Arabî ve Fârisî bil-cümle kelimât ve ta’mîrât ve ıstılâhâtı câmi’ ve ma’nâları bir vech-i ma’rûz suver-i isti’mâliyemize muvâfıktır.” açıklamasıyla.); 20 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 182, s. 4, 24 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 186, s. 4, 25 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 187, s. 4,

………………..: “Münferid Avcının Ta’lim ve Terbiyesi”; (Dersaadet Meteb-i Harbiyesi ta’lim muallimi Binbaşı Ahmet Ali Bey “Münferid Avcının Ta’lim ve Terbiyesi” namıyla bir kitap neşretmiştir.); 15 Haziran 1325(1909); nr. 295, s. 4,

………………..: “Müsebbib”; (Saffet Nezihi’nin Müsebbib’in neşrine dair.); 11 Mart 1325(1909); nr. 232, s. 4, 14 Mart 1325(1909); nr. 235, s. 4, 29 Mart 1325(1909); nr. 250, s. 4, 30 Mart 1325(1909); nr. 251, s. 4,

………………..: “Müthiş İntikam”; (‘Müthiş İntikam’ romanının neşrine dair); 28 Şubat 1324(1909); nr. 221, s. 4,

………………..: “Netâyic-ül-vukûât”; (Netâyic-ül-vukûât’ın basımına dair.); 13 Mayıs 1325(1909); nr. 262, s. 4,

………………..: “Osmanlı-Rus Sefiri”; 1 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 163, s. 4, 4 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 166, s. 4, 6 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 168, s. 4, 12 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 174, s. 4, 14 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 176, s. 4,

………………..: “Rehber-i Umûr-ı Beytiyyeniz”; (Mehmet İzzet); 21 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 154, s. 4, 25 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 156, s. 4, 6 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 168, s. 4, 30 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 192, s. 4, 11 Şubat 1324(1909); nr. 204, s. 4, 12 Şubat 1324(1909); nr. 205, s. 4, 15 Şubat 1324(1909); nr. 208, s. 4,

………………..: “Resimli Kitab”; (Şuunlar, Resimli Kitab mecmuasının neşrolunduğuna dair.); 20 Eylül 1324 (1908); nr. 64, s. 8, 18 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 90, s. 8, 24 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 96, s. 4, 8 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 111, s. 4, 1 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 163, s. 4, 15 Şubat 1324(1909); nr. 208, s. 4, 16 Mart 1325(1909); nr. 237, s. 4, 19 Mayıs 1325(1909); nr. 268, s. 4,

………………..: “Rûh-ul Cemâat”; (Rûh-ul Cemâat adıyla Fransızca’dan tercüme edildiğine dair.); 21 Şubat 1324(1909); nr. 214, s. 4, 23 Şubat 1324(1909); nr. 216, s. 4, 29 Mayıs 1325(1909); nr. 278, s. 4

………………..: “Salahaddin-i Eyyûbî”; (kitap); 20 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 182, s. 4, 23 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 185, s. 4, 28 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 190, s. 4, 12 Şubat 1324(1909); nr. 205, s. 4, 17 Şubat 1324(1909); nr. 210, s. 4,

………………..: “Sefaret”; (Sümeyye Hanım’ın Sefaret hikâyesinin neşrine dair.); 6 Haziran 1325(1909); nr. 286, s. 4,

………………..: “Sıhhatma-yı İzdivaç”; 3 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 165, s. 4, 7 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 169, s. 4, 12 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 174, s. 4, 14 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 176, s. 4, 17 Kânûn-ı

Sânî 1324(1909); nr. 179, s. 4, 19 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 181, s. 4,

………………..: "Sultan Murad"; (Moralızâde Vassaf Bey tarafından üç perde ve iki tablodan ibaret bir eser-i siyâsi neşredilmiştir.); 27 Mart 1325(1909); nr. 248, s. 4, 29 Mart 1325(1909); nr. 250, s. 4, 30 Mart 1325(1909); nr. 251, s. 4,

………………..: "Târih-i İslâmiyet"; (Doktor Abdullah Cevdet Bey tarafından tercümesine dair.); 11 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 114, s. 4, 13 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 116, s. 4, 24 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 127, s. 4,

………………..: "Târih-i Siyâsi"; (Ali Reşat Bey tarafından derc edildiğine dair.); 18 Haziran 1325(1909); nr. 298, s. 4,

………………..: "Târih-i Tabîî-İlm-i Hayvânât"; (Muharriri Mustafa Sâtı', Bu eser emsalinden büsbütün başka bir tarzda, terakkiyat ve nazariyât-ı ahire-i ilmiyeye tamamen muvafık olarak, tertîb edilmiştir.); 29 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 101, s. 4, 31 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 103, s. 4, 1 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 104, s. 4, 2 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 105, s. 4, 3 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 106, s. 4, 4 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 107, s. 4, 8 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 111, s. 4, 15 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 118, s. 4, 17 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 120, s. 4, 19 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 122, s. 4, 24 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 127, s. 4, 28 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 131, s. 4, 29 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 132, s. 4, 1 Kânnû-ı evvel 1324(1908); nr. 134, s. 4, 2 Kânnû-ı evvel 1324(1908); nr. 135, s. 4, 7 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 140, s. 4, 9 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 142, s. 4, 21 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 154, s. 4, 25 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 156, s. 4,

………………..: "Târîh-i Umûmi"; (Dâruşşafaka ve Vefa Mekteb-i İdadisi Tarih Muaallimi Ferit Recâi Bey tarafından te'lîf edilen bu eserin birinci forması neşredilmiştir.); 9 Mart 1325(1909); nr. 230, s. 4, 13 Mart 1325(1909); nr. 234, s. 4,

………………..: "Târîh-i Umûmi"; (Ceharles Seignobos'un eserinin Ali Reşat ve Hüseyin Cahit tarafından tercüme edilen eserin neşrine dair.); 14 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 117, s. 4, 15 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 118, s. 4, 18 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 121, s. 4, 19 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 122, s. 4, 21 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 124, s. 4, 24 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 127, s. 4, 28 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 131, s. 4, 1 Kânnû-ı evvel 1324(1908); nr. 134, s. 4, 2 Kânnû-ı evvel 1324(1908); nr. 135, s. 4, 6 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 139, s. 4, 7 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 140, s. 4, 9 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 142, s. 4, 10 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 143, s. 4, 12 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 145, s. 4, 12 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 145, s. 4, 17 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 150, s. 4, 20 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 153, s. 4, 21 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 154, s. 4, 24 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 155, s. 4, 25 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 156, s. 4, 26 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 157, s. 4, 29 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 160, s. 4, 5 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 167, s. 4, 7 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 169, s. 4, 12 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 174, s. 4, 16 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 178, s. 4, 17 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 179, s. 4, 18 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 180, s. 4, 20 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 182, s. 4, 23 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 185, s. 4, 24 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 186, s. 4, 25 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 187, s. 4, 4 Şubat 1324(1909); nr. 197, s. 4, 5 Şubat 1324(1909); nr. 198, s. 4, 8 Şubat 1324(1909); nr. 201, s. 4, 9 Şubat 1324(1909); nr. 202, s. 4, 12 Şubat 1324(1909); nr. 205, s. 4, 14 Şubat 1324(1909); nr. 207, s. 4, 15 Şubat 1324(1909); nr. 208, s. 4, 16 Şubat 1324(1909); nr. 209, s. 4, 17 Şubat 1324(1909); nr. 210, s. 4, 18 Şubat 1324(1909); nr. 211, s. 4, 23 Şubat 1324(1909); nr. 216, s. 4, 26 Şubat 1324(1909); nr. 219, s. 4, 27 Şubat 1324(1909); nr. 220, s. 4, 28 Şubat 1324(1909); nr. 221, s. 4, 1 Mart 1324(1909); nr. 222, s. 4, 2 Mart 1325(1909); nr. 223, s. 4, 3 Mart 1325(1909); nr. 224, s. 4, 5 Mart 1325(1909); nr. 226, s. 4, 7 Mart 1325(1909); nr. 228, s. 4, 8 Mart 1325(1909); nr. 229, s. 4, 9 Mart 1325(1909); nr. 230, s. 4, 12 Mart 1325(1909); nr. 233, s. 4, 14 Mart 1325(1909); nr. 235, s. 4, 22 Mart 1325(1909); nr. 243, s. 4, 30 Mart

1325(1909); nr. 251, s. 4, 31 Mart 1325(1909); nr. 252, s. 4, 5 Mayıs 1325(1909); nr. 254, s. 4, 18 Mayıs 1325(1909); nr. 267, s. 4,

………………..: "Tasvîr-i Taklitte Evzâ'-ı Bedîa Yahut Tiyatro Fenni"; (Sanâyi-i Nefise'nin en parlak kısmını teşkil eden tiyatro ve tiyatroculuk hakkında lisanımıza ilk defa neşrolunan esere dair.); 19 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 122, s. 4, 30 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 133 s. 4, 1 Kânnû-ı evvel 1324(1908); nr. 134, s. 4, 2 Kânnû-ı evvel 1324(1908); nr. 135, s. 4, 5 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 138, s. 4, 7 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 140, s. 4, 10 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 143, s. 4, 14 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 147, s. 4,

………………..: "Tayyar-zâde yâhut Binbirdirek Batakhanesi"; (Gevherli Hanım'ın Binbirdirek Batakhanesi'ni tasvir eden bu kitap tiyatro tarzında milli olarak yazılmış hikâyelerin en güzîdelerindendir.); 9 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 112, s. 4,

………………..: "Terbiye-i Ahlâkiyye-i Medeniyye"; (Müellifi Ali Seydi); 20 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 153, s. 4,

………………..: "Terbiye-i Bedeniyye"; (Muallim Selim Sırrı Bey'in tabii bir suret-i nefsiyede mevkı'-i intişâra vaz' edilmiştir.); 15 Mart 1325(1909); nr. 236, s. 4,

………………..: "Tercüme-i Şerh-i Mesnevi-i Şerîf"; (Abidin Paşa'nın tercüme edilen Mesnevi-i Şerif'e dair.); 14 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 176, s. 4, 17 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 179, s. 4, 19 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 181, s. 4, 20 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 182, s. 4, 24 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 186, s. 4, 25 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 187, s. 4,

………………..: "Teşhîr-i İzmihlâl"; (Kemalpaşazade Said'in kitabına dair.); 29 Eylül 1324 (1908); nr. 73, s. 8,

………………..: "Türk Târîh-i Umûmiyyesi"; (Necib Âsım ve Mehmet Ârif Beyler tarafından te'lîf edilen eserin neşrine dair.); 8 Haziran 1325(1909); nr. 288, s. 4,

………………..: “Türkçe Sarf ve Nahiv”; (Muharriri: Hüseyin Câhit. Lisânımızın tedrîsini bir tarz-ı sâlime rabt edecek sûrette tertîb edilmiştir. Merkez-i tevzîi: Bâb-ı Âlî Caddesinde Kanâat Kütüphânesi); 22 Temmuz 1324(1908); nr: 4, s. 4, 28 Temmuz 1324(1908); nr: 10, s. 4, 02 Ağustos 1324 (1908); nr. 15, s. 4, 09 Ağustos 1324 (1908); nr. 22, s. 4, 10 Ağustos 1324 (1908); nr. 23, s. 4, 8 Eylül 1324 (1908); nr. 52, s. 8, 25 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 97, s. 4, 27 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 99, s. 4, 29 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 101, s. 4, 31 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 103, s. 4, 1 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 104, s. 4, 2 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 105, s. 4, 3 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 106, s. 4, 5 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 108, s. 4, 7 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 110, s. 4, 8 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 111, s. 4, 9 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 112, s. 4, 10 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 113, s. 4, 12 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 115, s. 4, 14 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 117, s. 4, 15 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 118, s. 4, 17 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 120, s. 4, 19 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 122, s. 4, 21 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 124, s. 4, 29 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 132, s. 4, 30 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 133, s. 4, 1 Kânnû-ı evvel 1324(1908); nr. 134, s. 4, 2 Kânnû-ı evvel 1324(1908); nr. 135, s. 4, 5 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 138, s. 4, 7 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 140, s. 4, 9 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 142, s. 4, 12 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 145, s. 4, 17 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 150, s. 4, 21 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 154, s. 4,

………………..: “Usul ve Cezâiyye”; (Ticaret-i Bahriye Mahkemesi Reisi Yorgaki Efendi tarafından ahîren bu unvan ile bir eser neşr olunmuştur. Yorgaki Efendi’nin rahle-i tedrîsinde yetişen şâkirdân pek çok olduğundan müellifin fazl- ve kemâl ve umûr-ı cezâiyyedeki vukûfu hakkında söz söylemeye zâid görürüz. Kitap üç cilt üzerine mürettibdir. Birinci cildi daâvîden bahistir.); 27 Ağustos 1324 (1908); nr. 40, s. 4,

………………..: “Usûl-i Mâliye”; (Mülkiye mezunlarından Hilmi Bey tarafından en mu’teber ikinci formasının neşrine dair.); 10 Mart 1325(1909); nr. 231, s. 4,

………………..: "Usûl-i Mesuliyet-i Vükelâ"; (Kemal Paşazâde Said Bey'in kitabının neşrine dair.); 12 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 174, s. 4, 18 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 180, s. 4, 20 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 182, s. 4, 24 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 186, s. 4, 25 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 187, s. 4,

………………..: "Vazîfe ve Mes'ûliyyet"; (Meclis-i Mebusan reisi Ahmet Rıza Bey'in Vazîfe ve Mes'ûliyyet isimli eserinin neşrine dair.); 9 Haziran 1325(1909); nr. 289, s. 4,

………………..: "Yeni Romanımız"; (Aleksander Duma'nın Kraliçe Margo romanının tefrika edileceğine dair.); 2 Haziran 1325(1909); nr. 282, s. 1.

2. 9. 2. TİYATRO-KONFERANS

İmzasız: "Genç Zabit"; (Milli ve hissi oyun, 6 perde); 11 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 144, s. 4, 26 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 157, s. 4, 16 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 178, s. 4, 17 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 179, s. 4,

………………..: "Hırs-ı Saltanat Yâhût İntikam-ı Meşrû'-ı Millet"; (Mahmut İhsan Bey'in vaka'a-i irticâiyyeyi musavver kaleme alınan beş perde ve bir tabloluk dramdır.); 30 Mayıs 1325(1909); nr. 279, s. 4, 2 Haziran 1325(1909); nr. 282, s. 4, 4 Haziran 1325(1909); nr. 284, s. 4, 11 Haziran 1325(1909); nr. 291,

………………..: "Jön Türk"; (Müellifleri: Ruhsan Neware ve Tahsin Nahit, Jön Türk piyesinin gösterimine dair.); 27 Eylül 1324 (1908); nr. 71, s. 8. 28 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 100, s. 4, 1 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 104, s. 4, 2 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 105, s. 4, 4 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 107, s. 4, 7 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 110, s. 4, 9 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 112, s. 4, 12 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 115, s. 4, 16 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 119, s. 4, 17 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 120, s. 4, 20 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 123, s. 4, 24 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 127, s. 4, 27 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 130, s. 4, 6 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 139, s. 4, 7 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 140, s. 4,

………………..: “Konferans”; (Anâsır-ı Muhtelife-i Osmâniyenin İttihâdı Şerefine Kolağası İhsan Bey kardeşimiz tarafından pazar günü saat dokuzda Kadıköy’ünde Mihr-i dâr bahçesinde konferans verilecektir.); 26 Temmuz 1324(1908); nr: 8, s. 2,

………………..: “Nereye”; (Ali Haydar Emir Bey’in beş fasıldan mürekkeb bir tiyatro eserinin neşredildiğine dair.); 29 Mayıs 1325(1909); nr. 278, s. 4

………………..: “Osmanlı Tiyatrosu’nun Lu’biyyât Fevk-al-âdesi”; (-Tepebaşı Belediye Bahçesinde kâin yazlık tiyatroda-Temmuzun 25’inci bu Cuma günü, gündüz saat yedide-Besâ (Yâhûd) Ahde Vefâ, Altı Perde, Osmanlı Terakki ve İttihat Cemiyeti tarafından tensîb edilmiştir.); 25 Temmuz 1324(1908); nr: 7, s. 4,

………………..: “Tepebaşı Yazlık Tiyatrosu’nda”; (İane-i milliyeye katkı amacıyla Tanin’in Vatan piyesini tertiplemesine dair.); 02 Ağustos 1324 (1908); nr. 15, s. 4,

………………..: “Tiyatro Konser”; (İane-i milliye için Vatan piyesi ile verilecek konferansa dair.); 25 Ağustos 1324 (1908); nr. 38, s. 4,

………………..: “Vatan Tiyatrosu”; (Tanin’in yazlık tiyatrosunda erbâb-ı meraktan müteşekkil bir kampanya tarafından); 13 Ağustos 1324 (1908); nr. 26, s. 4.

2. 9. 3. MARŞ

İmzasız: “Milli Marş”; (Şair-i muhteremimiz Tevfik Bey tarafından inşâd edilip Refik Bey tarafından bestelenmesine dair.); 3 Şubat 1324(1909); nr. 196, s. 4, 8 Şubat 1324(1909); nr. 201, s. 4, 12 Şubat 1324(1909); nr. 205, s. 4, 15 Şubat 1324(1909); nr. 208, s. 4,

………………..: “Yeni Milli Marş”; (Âsâr-ı münteşire, Hasan Refik Bey’in düzenlediği marşın intişar olunduğuna dair.); 25 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 156, s. 4,

2. 9. 4. GAZETE VE MECMUA

İmzasız: "Asker"; (Birçok makâlât-ı müfîdeyi câmi' "Asker" gazetesinin neşrine dair.); 6 Haziran 1325(1909); nr. 286, s. 4,

………………..: "Âşiyân"; ("Âşiyân" nâm-ı dilnişîniyle edebî, ilmi, ahlaki haftalık bir mecmuanın intişâra başladığını bu kere idarehânemize gönderilen ilk nüshasından anladık. Bir i'tinâ-yı zerâfetle tertîb ve tab' edilen bu mecmuanın edebiyatımıza pek güzel hizmetler edeceğini ümit ve muvaffakiyetini temenni ederiz.); 31 Ağustos 1324 (1908); nr. 44, s. 4, 6 Eylül 1324 (1908); nr. 50, s. 8, 21 Eylül 1324 (1908); nr. 65, s. 8, 3 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 77, s. 8, 12 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 86, s. 8, 24 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 96, s. 4, 31 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 103, s. 4, 8 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 111, s. 4, 13 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 116, s. 4, 21 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 124, s. 4, 28 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 131, s. 4, 4 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 137, s. 4, 9 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 142, s. 4, 11 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 144, s. 4, 20 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 153, s. 4, 29 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 160, s. 4, 4 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 166, s. 4, 5 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 167, s. 4, 15 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 177, s. 4, 23 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 185, s. 4, 29 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 191, s. 4, 12 Şubat 1324(1909); nr. 205, s. 4,

………………..: "Bahçe"; (Bahçe mecmuasının tanıtımını içerir.); 4 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 78, s. 8, 6 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 80, s. 8, 7 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 81, s. 8, 8 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 82, s. 8, 12 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 86, s. 8, 13 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 87, s. 8, 14 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 88, s. 8, 17 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 89, s. 8, 18 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 90, s. 4, 19 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 91, s. 4, 20 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 92, s. 4, 21 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 93, s. 4, 22 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 94, s. 4, 23 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 95, s. 4, 25 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 97, s. 4, 26 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 98, s. 4, 27 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 99, s. 4, 28 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 100, s. 4, 29 Teşrîn-i Evvel 1324(1908);

nr. 101, s. 4, 30 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 102, s. 4, 31 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 103, s. 4, 1 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 104, s. 4, 2 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 105, s. 4, 3 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 106, s. 4, 5 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 108, s. 4, 6 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 109, s. 4, 6 Şubat 1324(1909); nr. 199, s. 4,

………………..: "Bahçe"; (Selanik'te çıkan haftalık Bahçe nam-ı risale-i edebînin on yedinci nüshası da intişar etmiştir. Mündericâtı şâyân-ı tavsiyedir.); 14 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 117, s. 4, 6 Şubat 1324(1909); nr. 199, s. 4,

………………..: "Beyân-ul Hak"; ("Beyân-ul Hak" mecmuasının intişârına dair.); 3 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 77, s. 8,

………………..: "Cerîde"; (Cerîde gazetesinin intişarına dair.); 22 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 125, s. 4, 22 Mart 1325(1909); nr. 243, s. 4,

………………..: "Ciddiyet"; (Bu nam ile Rumca-Türkçe şimdilik haftada bir defa cumartesi günleri intişâra başlayan refîk-i cedîdemizi tebrik ve devam-ı intişârını tmennî eyleriz.); 22 Mart 1325(1909); nr. 243, s. 4,

………………..: "Dârül-fünûn Mecmuası"; (Bu nam ile neşredilmekte bulunan Mecmua-i Ulûm'un 11. cüz'ü de intişâr etmiştir.); 17 Haziran 1325(1909); nr. 297, s. 4,

………………..: "Demet"; (Hanımlara mahsus haftalık bir gazete neşredilmiştir.); 18 Eylül 1324 (1908); nr. 62, s. 8,

………………..: "Eşref"; (Eşref mecmuasının neşrine dair.); 21 Mayıs 1325(1909); nr. 270, s. 4,

………………..: "İlm-i Hukûk ve Mukâyese-i Kavânîn Mecmuası"; (Gümilcine mebusu Mehmet Arif Bey tarafından İlm-i Hukûk ve Mukâyese-i Kavânîn Mecmuası'nın neşredilmesine dair.); 9 Mayıs 1325(1909); nr. 258, s. 4, 10 Mayıs 1325(1909); nr. 259, s. 4, 11 Mayıs 1325(1909); nr. 260, s. 4, 23 Mayıs 1325(1909); nr. 272, s. 4, 27 Mayıs 1325(1909); nr. 276, s. 4, 9 Haziran 1325(1909); nr. 289, s. 4,

………………..: "İntibah"; (Yanya'da İntibah ismiyle gazetenin neşrine dair.); 26 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 129, s. 4,

………………..: "İslam ve Ulûm"; (Aydın vilayeti dâhilinde Manisa'da neşredilmekte olunan bu nâmdaki mecmuanın mütalaasını tavsiyeyi vezâif-i kadir-şinastan ad eyleriz.); 23 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 126, s. 4,

………………..: "İstişâre"; (Hukuk-ı siyasetten bahis olmak ve haftada bir defa neşredilmesine dair.); 10 Eylül 1324 (1908); nr. 54, s. 8, 14 Eylül 1324 (1908); nr. 58, s. 8, 24 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 96, s. 4,

………………..: "Kadın"; (Kadın gazetesinin Selanik'te neşredildiğine dair.); 3 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 77, s. 8, 18 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 121, s. 4, 19 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 122, s. 4, 21 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 124, s. 4, 23 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 126, s. 4, 29 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 132, s. 4, 4 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 137, s. 4, 5 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 138, s. 4, 7 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 140, s. 4, 9 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 142, s. 4, 16 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 149, s. 4, 24 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 155, s. 4, 26 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 157, s. 4, 7 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 169, s. 4, 12 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 174, s. 4, 15 Mart 1325(1909); nr. 236, s. 4, 20 Mart 1325(1909); nr. 241, s. 4, 24 Mart 1325(1909); nr. 245, s. 4, 29 Mart 1325(1909); nr. 250, s. 4,

………………..: "Kalem"; (Kalem gazetesinin tanıtımını içerir.); 17 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 89, s. 8, 18 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 90, s. 8, 19 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 91, s. 4, 20 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 92, s. 4, 29 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 101, s. 4, 31 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 103, s. 4, 1 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 104, s. 4, 2 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 105, s. 4, 5 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 108, s. 4, 6 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 109, s. 4, 7 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 110, s. 4, 8 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 111, s. 4, 12 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 115, s. 4, 14 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 117, s. 4, 19 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 122, s. 4, 21 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 124, s. 4, 26 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 129, s. 4, 27 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 130, s. 4, 28 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 131, s. 4, 29 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 132, s. 4, 4 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 137, s. 4, 5 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 138, s. 4, 7

Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 140, s. 4, 10 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 143, s. 4, 11 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 144, s. 4, 12 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 145, s. 4, 16 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 149, s. 4, 18 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 151, s. 4, 24 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 155, s. 4, 25 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 156, s. 4, 26 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 157, s. 4, 29 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 160, s. 4, 7 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 169, s. 4, 21 Mayıs 1325(1909); nr. 270, s. 4, 22 Mayıs 1325(1909); nr. 271, s. 4, 6 Haziran 1325(1909); nr. 286, s. 4,

………………..: "La-Patria"; (Şehrimizde çıkan haftalık La-Patria nam-ı Fransızca risalenin neşrine dair.); 14 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 117, s. 4,

………………..: "Mecmua-i Fünun-ı Baytariye"; (Osmanlı Cemiyet-i İlmiye-i Baytariye tarafından "Mecmua-i Fünun-ı Baytariye" namıyla on beş günde bir defa intişar etmek üzere te'sîs edilen risalenin birinci nüshası gayet müfîd-i mündericât ile neşr olunmuştur.); 22 Eylül 1324 (1908); nr. 66, s. 8, 22 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 125, s. 4,

………………..: "Musavver Muhit"; (Haftalık resimli mecmua, İzzet Melih, Ahmet Haşim, Faik Beylerin müdüriyyet-i edebîyesi altında mükemmel bir surette neşre başlamıştır.); 18 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 90, s. 4, 26 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 98, s. 4, 20 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 123, s. 4, 1 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 163, s. 4, 1 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 163, s. 4, 6 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 168, s. 4, 15 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 177, s. 4, 22 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 184, s. 4, 6 Şubat 1324(1909); nr. 199, s. 4, 15 Şubat 1324(1909); nr. 208, s. 4, 17 Şubat 1324(1909); nr. 210, s. 4, 6 Mart 1325(1909); nr. 227, s. 4, 5 Mayıs 1325(1909); nr. 254, s. 4, 29 Mayıs 1325(1909); nr. 278, s. 4, 12 Haziran 1325(1909); nr. 292, s. 4, 18 Haziran 1325(1909); nr. 298, s. 4,

………………..: "Mülkiye"; (Mekteb-i Mülkiye mezunları İttihat ve Teâvün Cemiyeti tarafından ibtidâsında neşri mukarrer olan (Mülkiye) mecmuasının neşrine dair.); 9 Şubat 1324(1909); nr. 202, s. 4, 2 Haziran 1325(1909); nr. 282, s. 4,

………………..: “Resimli Roman Mecmuası”; (Faik Sabri Bey’in “Resimli Roman Mecmuası”adıyla çıkaracağı mecmuaya dair.); 12 Şubat 1324(1909); nr. 205, s. 4, 14 Şubat 1324(1909); nr. 207, s. 4, 23 Şubat 1324(1909); nr. 216, s. 4, 5 Mart 1325(1909); nr. 226, s. 4, 18 Haziran 1325(1909); nr. 298, s. 4,

………………..: “Ruz-ı Vird”; (Ruz-ı Vird namıyla Ahmet Şakir Efendi tarafından bir risale neşredildiğine dair.); 15 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 177, s. 4,

………………..: “Seyf ve Kalem”; (Âsâr-ı askeriye içerikli mecmuanın neşrine dair.); 24 Mayıs 1325(1909); nr. 273, s. 4, 9 Haziran 1325(1909); nr. 289, s. 4,

………………..: “Sırât-ı Mustakim”; (Sırât-ı Mustakim’in neşrine dair.); 15 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 177, s. 4, 22 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 184, s. 4, 8 Şubat 1324(1909); nr. 201, s. 4, 13

………………..: “Neşriyât-ı Cedîde: “Asker” Mecmuası”; (Ordu donanmasının terakkiyatına hâdim olarak ayda iki defa neşredilmek üzere.); 22 Ağustos 1324 (1908); nr. 35, s. 4,

………………..: “Osmanlı Posta Yolları Mecmuası”; (Bu nam ile şimdiye kadar Osmanlı Postahanelerince kabul olunan pulların nev’i ve mikdâr ve havâsından bâhis ve müteaddid resim ve renkleri hâvî bir mecmua neşredilmiştir.); 6 Haziran 1325(1909); nr. 286, s. 4,

………………..: “Sâdâ-yı Mazlum”; (Şimdilik haftada bir olmak üzere, karîban intişâra başlayacaktır. Nüshası 20 paradır. Taşraya senelik abonesi 33 kuruştur.); 6 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 109, s. 4, 7 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 110, s. 4, 10 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 113, s. 4, 29 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 132, 20 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 153, s. 4, s. 4, 24 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 155, s. 4, 26 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 157, s. 4, 4 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 166, s. 4, 10 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 172, s. 4,

………………..: “Siper-i Sâika”; (Siper-i Sâika gazetesinin neşrine başlanılmasına dair.); 14 Şubat 1324(1909); nr. 207, s. 4,

………………..: "Şarka"; (Edebiyat ve müştemilâttan bahis olmak üzere Şarka namıyla mecmuanın birinci cüz'i intişâr etmiştir.); 24 Ağustos 1324 (1908); nr. 37, s. 4,

………………..: "Şehbâl"; (On beş günde bir kere neşredilen mecmuanın yeni nüshasının neşrine dair.); 21 Mart 1325(1909); nr. 242, s. 4, 12 Haziran 1325(1909); nr. 292, s. 4,

………………..: "Şuûn Gazetesi"; (Önümüzdeki cumartesi günü mevkı'-i intişâra vaz' edilecektir.); 18 Haziran 1325(1909); nr. 298, s. 4,

………………..: "Tabâbet-i Hâzıra"; (Bu nam ile neşredilmekte olan mecmua-i müfîde-i fenniyenin intişârına dair.); 2 Haziran 1325(1909); nr. 282, s. 4, 17 Haziran 1325(1909); nr. 297, s. 4,

………………..: "Ulûm-i İktisâdiye ve İctimâiyye Mecmûası"; ("Ulûm-i İktisâdiye ve İctimâiyye mecmûasının intişarına dair.); 21 Mart 1325(1909); nr. 242, s. 4,

………………..: "Vuslat-ı Mecmua"; (İsmail Hikmet Ertaylan'ın uzun hikâyesine dair.); 20 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 92, s. 4, 26 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 98, s. 4, 29 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 101, s. 4, 31 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 103, s. 4, 1 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 104, s. 4, 2 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 105, s. 4, 4 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 107, s. 4, 5 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 108, s. 4, 8 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 111, s. 4, 9 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 112, s. 4, 12 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 115, s. 4, 19 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 122, s. 4, 21 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 124, s. 4, 24 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 127, s. 4, 28 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 131, s. 4, 29 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 132, s. 4, Şubat 1324(1909); nr. 206, s. 4, 19 Şubat 1324(1909); nr. 212, s. 4, 28 Şubat 1324(1909); nr. 221, s. 4, 30 Mayıs 1325(1909); nr. 279, s. 4, 12 Haziran 1325(1909); nr. 292, s. 4,

2. 10. TEFRİKALAR

İmzasız: "Kraliçe Margo"; (Alexandre Dumas'ın Kraliçe Margo adlı romanının tefrikası.); 9 Haziran 1325(1909); nr. 289, s. 3, 10 Haziran 1325(1909); nr. 290, s. 3, 11 Haziran 1325(1909); nr. 291, s. 3, 12 Haziran 1325(1909); nr. 292, s. 3, 13 Haziran 1325(1909); nr. 293, s. 3, 14 Haziran 1325(1909); nr. 294, s. 3, 15 Haziran 1325(1909); nr. 295, s. 3, 16 Haziran 1325(1909); nr. 296, s. 3, 17 Haziran 1325(1909); nr. 297, s. 3, 18 Haziran 1325(1909); nr. 298, s. 3, 19 Haziran 1325(1909); nr. 299, s. 3, 20 Haziran 1325(1909); nr. 300, s. 3,

………………..: "Şark Meselesinin Tekâmül ve Ahîri [1853-1908]"; (Tefrika-i siyasiye, "Avrupa ve Şark Meselesi" isimli eserin tercümedir.); 3 Eylül 1324 (1908); nr. 47, s. 6, 4 Eylül 1324 (1908); nr. 48, s. 6, 5 Eylül 1324 (1908); nr. 49, s. 6, 14 Eylül 1324 (1908); nr. 58, s. 2-3, 13 Eylül 1324 (1908); nr. 57, s. 2-3, 12 Eylül 1324 (1908); nr. 56, s. 2-3, 1 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 104, s. 2, 6 Eylül 1324 (1908); nr. 50, s. 6, 7 Eylül 1324 (1908); nr. 51, s. 6-7, 8 Eylül 1324 (1908); nr. 52, s. 2-3, 9 Eylül 1324 (1908); nr. 53, s. 6-7, 10 Eylül 1324 (1908); nr. 54, s. 5-6, 11 Eylül 1324 (1908); nr. 55, s. 2-3, 15 Eylül 1324 (1908); nr. 59, s. 2-3, 16 Eylül 1324 (1908); nr. 60, s. 2-3, 17 Eylül 1324 (1908); nr. 61, s. 2-3, 18 Eylül 1324 (1908); nr. 62, s. 2-3, 19 Eylül 1324 (1908); nr. 63, s. 2-3, 20 Eylül 1324 (1908); nr. 64, s. 2-3, 21 Eylül 1324 (1908); nr. 65, s. 2-3, 22 Eylül 1324 (1908); nr. 66, s. 2-3, 23 Eylül 1324 (1908); nr. 67, s. 2-3, 25 Eylül 1324 (1908); nr. 69, s. 2-3, 26 Eylül 1324 (1908); nr. 70, s. 2-3, 27 Eylül 1324 (1908); nr. 71, s. 2-3, 28 Eylül 1324 (1908); nr. 72, s. 2-3, 29 Eylül 1324 (1908); nr. 73, s. 2-3, 1 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 75, s. 2-3, 2 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 76, s. 2-3, 3 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 77, s. 2-3, 4 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 78, s. 2-3, 5 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 79, s. 2-3, 6 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 80, s. 2-3, 7 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 81, s. 2-3, 8 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 82, s. 2-3, 9 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 83, s. 2-3, 10 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 84, s. 2-3, 11 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 85, s. 2-3, 12 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 86, s. 2-3, 13 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 87, s. 2-3,

14 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 88, s. 2-3, 17 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 89, s. 2-3, 18 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 90, s. 2, 21 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 93, s. 2, 25 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 97, s. 2, 26 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 98, s. 2, 27 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 99, s. 2, 28 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 100, s. 2, 2 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 105, s. 2, 4 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 107, s. 2, 6 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 109, s. 2, 9 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 112, s. 2, 11 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 114, s. 2, 12 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 115, s. 2, 13 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 116, s. 2, 14 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 117, s. 2, 15 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 118, s. 2.

………………..: "Ana"; (Maksim GORKİ'nin Ana romanının tefrikası.); 3 Eylül 1324 (1908); nr. 47, s. 4-5, 4 Eylül 1324 (1908); nr. 48, s. 4-5, 5 Eylül 1324 (1908); nr. 49, s. 5-6, 6 Eylül 1324 (1908); nr. 50, s. 4-5, 7 Eylül 1324 (1908); nr. 51, s. 4-5, 8 Eylül 1324 (1908); nr. 52, s. 4-5, 9 Eylül 1324 (1908); nr. 53, s. 3-4-5. 10 Eylül 1324 (1908); nr. 54, s. 6-7, 11 Eylül 1324 (1908); nr. 54, s. 4-5, 12 Eylül 1324 (1908); nr. 56, s. 4-5, 13 Eylül 1324 (1908); nr. 57, s. 4-5, 14 Eylül 1324 (1908); nr. 58, s. 4-5, 15 Eylül 1324 (1908); nr. 59, s. 4-5, 16 Eylül 1324 (1908); nr. 60, s. 4-5, 17 Eylül 1324 (1908); nr. 61, s. 4-5, 18 Eylül 1324 (1908); nr. 62, s. 4-5, 19 Eylül 1324 (1908); nr. 63, s. 4-5, 20 Eylül 1324 (1908); nr. 64, s. 4-5, 21 Eylül 1324 (1908); nr. 65, s. 4-5, 22 Eylül 1324 (1908); nr. 66, s. 4-5, 23 Eylül 1324 (1908); nr. 67, s. 4-5, 25 Eylül 1324 (1908); nr. 69, s. 4-5, 28 Eylül 1324 (1908); nr. 72, s. 4-5, 29 Eylül 1324 (1908); nr. 73, s. 4-5, 2 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 76, s. 4-5, 4 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 78, s. 4-5, 5 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 79, s. 4-5, 6 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 80, s. 4-5, 7 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 81, s. 4-5, 9 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 83, s. 4-5, 10 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 84, s. 4-5, 11 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 85, s. 4-5, 12 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 86, s. 4-5, 13 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 87, s. 4-5, 14 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 88, s. 4-5, 17 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 89, s. 4-5, 18 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 90, s. 3, 21 Teşrîn-i Evvel

1324(1908); nr. 93, s. 3, 22 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 94, s. 3, 23 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 95, s. 3, 25 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 97, s. 3, 27 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 99, s. 3, 30 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 102, s. 3, 1 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 104, s. 3, 2 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 105, s. 3, 5 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 108, s. 3, 10 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 113, s. 3, 11 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 114, s. 3, 12 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 115, s. 3, 13 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 116, s. 3, 14 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 117, s. 3, 15 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 118, s. 3, 16 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 119, s. 2-3, 17 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 120, s. 3, 18 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 121, s. 3, 19 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 122, s. 2, 20 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 123, s. 3, 21 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 124, s. 3, 22 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 125, s. 2-3, 23 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 126, s. 2-3, 24 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 127, s. 2, 25 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 128, s. 2, 27 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 130, s. 2, 29 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 132, s. 2, 30 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 133, s. 2, 1 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 134, s. 2, 2 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 135, s. 3, 6 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 139, s. 3, 7 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 140, s. 3, 8 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 141, s. 3, 9 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 142, s. 3, 12 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 145, s. 3, 15 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 148, s. 3, 20 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 153, s. 2-3, 25 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 156, s. 3, 26 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 157, s. 3, 27 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 158, s. 3, 29 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 160, s. 3, 4 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 166, s. 3, 5 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 167, s. 3, 7 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 169, s. 3, 12 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 174, s. 3, 24 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 186, s. 3, 26 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 188, s. 3, 7 Şubat 1324(1909); nr. 200, s. 3, 11 Şubat 1324(1909); nr. 204, s. 3, 14 Şubat 1324(1909); nr. 207, s. 2-3, 18 Şubat 1324(1909); nr. 211, s. 3, 24 Şubat 1324(1909); nr. 217, s. 3, 25 Şubat 1324(1909); nr. 218, s. 3, 27 Şubat 1324(1909); nr. 220, s. 3, 28 Şubat 1324(1909); nr. 221, s. 3, 2 Mart 1325(1909); nr. 223, s.

3, 7 Mart 1325(1909); nr. 228, s. 3, 14 Mart 1325(1909); nr. 235, s. 3, 16 Mart 1325(1909); nr. 237, s. 3, 23 Mart 1325(1909); nr. 244, s. 3,

2. 11. KARİKATÜR

André Derain: "Bırakmam da Bırakmam"; 6 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 139, s. 1.

İmzasız: "İntihâbât Sandığı-İttihâdın Lüzûmu"; 28 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 131, s. 1.

2. 12. MAKALELER

2. 12. 1. ASKERî

A (yın). Sâmî (Piyade Mülâzimi): "Kürdistân Mektubları: Dersim Hâtırâtı"; 24 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 186, s. 4.

Ali Seydi: "Askerliğin Milel Gayri Müslimeye Teşmîli"; 10 Ağustos 1324 (1908); nr. 23, s. 2-3.

Ali Vasfi (Binbaşı): "Ordû-yu Osmânî-Ordû-yu Hümâyûn ve Ordû-yu Hümâyûn-ı Osmânî Ta'birleri"; 3 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 165, s. 3.

Âsaf: "Edirne'de Bir Gün"; 4 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 166, s. 4.

Bâbânzâde İsmail Hakkı: "Harbiye, Mühendishâne ve Hendese-i Mülkiye"; 2 Eylül 1324 (1908); nr. 46, s. 1-2.

Bahriyeden Ahmet Rasim: "Basra Körfezindeki İstikbâlimiz"; 28 Mart 1325(1909); nr. 249, s. 4.

Ekrem Nakî (Süvari Binbaşı): "Bulgaristan Ordusu"; 15 Eylül 1324 (1908); nr. 59, s. 6-7.

………………..: "Bulgaristan Donanması"; 22 Eylül 1324 (1908); nr. 66, s. 6.

İmzasız: "Donanma-yı Osmâniyye'nin Tecrübe Seyâhatı"; 6 Haziran 1325(1909); nr. 286, s. 2-3.

………………..: "İngiltere'de Asâkir-i Beriyye Mes'elesi"; 16 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 119, s. 2.

………………..: "Tanin Gazetesine"; 10 Eylül 1324 (1908); nr. 54, s. 4-5.

İzzet Fuat (Keçecizade): “Askerlik Şerefinin Teşmîli”; 21 Temmuz 1324 (1908); nr: 3, s. 2-3.

………………..: “Resm-i Selam”; 28 Temmuz 1324(1908); nr: 10, s. 2.

………………..: “Kumandan”; 07 Ağustos 1324 (1908); nr. 20, s. 3.

M (im). A(yın).: “Bedel-i Askeri”; 14 Ağustos 1324 (1908); nr. 27, s. 2-3.

MAYAKON, İsmail Müştak: “Rusya-Türkiye İ’tilâfı”; 24 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 127, s. 1-2.

………………..: “Tahsîdât-ı Askeriye”; 22 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 125, s. 2.

…………………: “Techîzât-ı Askeriye Nezâreti”; 27 Temmuz 1324(1908); nr: 9, s. 3.

…………………: “Techîzât-ı Askeriye Nezâreti”; 29 Temmuz 1324 (1908); nr: 11, s. 2-3.

Vicdani: “Gayet Mühim Bir Mes’ele-i Askeriyye-Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyye’nin İstiklâli-”; 14 Haziran 1325(1909); nr. 294, s. 1.

………………..: “Manevra”; 12 Eylül 1324 (1908); nr. 56, s. 6.

………………..: “Umûmi Askerlik”; 9 Haziran 1325(1909); nr. 289, s. 1.

Y (e): “Cevap”; 09 Ağustos 1324 (1908); nr. 22, s. 2-3.

………………..: “Ordumuz”; 05 Ağustos 1324 (1908); nr. 18, s. 1-2-3.

Yahya Sezâi: “Başlıksız”; 20 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 123, s. 3-4.

YALÇIN, Cahit Hüseyin: “Asker”; 10 Haziran 1325(1909); nr. 290, s. 1.

………………..: “Askerliğin Bizce Ehemmiyeti”; 27 Ağustos 1324 (1908); nr. 40, s. 1.

………………..: “Din”; 11 Haziran 1325(1909); nr. 291, s. 1.

………………..: “İntihâbât Meselesi ve Rumlar”; 20 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 92, s. 1.

………………..: “Taşkışla Vakası”; 19 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 91, s. 1.

………………..: “Yaşasın Asker”; 10 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 113, s. 1.

Yümnî (Mülâzim): “Jandarma Tensîkâtı”; 6 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 80, s. 6-7.

2. 12. 2. EĞİTİM

ADIVAR, Halide Edip: “Barbaros Hayreddin'in Haleflerine”; 24 Ağustos 1324 (1908); nr. 37, s. 1-2.

………………..: “Maârif Nezâreti Dâire-i Aliyyesine Dar-ul-muallimât”; 12 Eylül 1324 (1908); nr. 56, s. 4-5-6.

E (lif) T (e) *[*Hinetyan*]* هينتيان (Mualim): “Usûl-i Terbiyyenin Islâhı”; 18 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 121, s. 4.

HUSRİ, Mustafa Sâtı: “Dâr-ul-muallimin Programları Hakkında”; 22 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 94, s. 2-3.

………………..: “Dâr-ül-muallimîn Programı Hakkında”; 21 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 154, s. 2.

………………..: “Fransa'da Tedrîsât-ı Fenniyye ve Ameliyye”; 26 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 98, s. 3.

………………..: “İlm-i Eşya, Ma'lûmât-ı Fitne”; 14 Eylül 1324 (1908); nr. 58, s. 7.

………………..: “Maârif Islâhâtı: Prográm ve Ta’lîmâtlar Hakkında”; 29 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 191, s. 4.

………………..: “Maârif... Ne Vakte Kadar Bu Hâlde Kalacak”; 26 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 188, s. 4.

………………..: “Mekteblerimizde Âlet ve Nümûneler”; 20 Eylül 1324 (1908); nr. 64, s. 4-5-6.

………………..: “Usûl Keşfi ve Tevlîdi”; 28 Eylül 1324 (1908); nr. 72, s. 7.

Hüseyin Şükrü: “Mekteb Programları”; 18 Eylül 1324 (1908); nr. 62, s. 6-7.

İlhâmi İbnülhakkı (Dârul-Fünûn Muallimi): “Dârul-Fünûn’da Muallimler ve Talebe”; 29 Mart 1325(1909); nr. 250, s. 3.

İsâk Hazân (Hukuk Mektebi Müdâvimlerinden): “Lisân-i Umûmi ve Mûseviler”; 25 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 97, s. 3.

Kemal Cenâb (Doktor): “Mekâtib-i Tıbbiye Mes’elesi”; 25 Şubat 1324(1909); nr. 218, s. 3.

M (im). A (yın).: “Mekteb-i İ'dâdiye Me'zunları”; 21 Ağustos 1324 (1908); nr. 34, s. 2-3.

MAYAKON, İsmail Müştak: “Harbiye Nezâreti Meydanında Vatan Oyunu ve Konser”; 31 Ağustos 1324 (1908); nr. 44, s. 2-3.

………………..: “Mekâtib-i İ'dâdiye Me'zunları”; 21 Ağustos 1324 (1908); nr. 34, s. 3.

………………...: “Mekteb-i Mülkiye Müsâbakası”; 19 Ağustos 1324 (1908); nr. 32, s. 2-3.

………………..: “Mekteb-i Mülkiye Müsâbakası”; 17 Ağustos 1324 (1908); nr. 30, s. 2.

Muhammed Bahâ’: “Rauf Yektâ Beyefendiye”; 6 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 139, s. 3-4.

Muhammed Câvid: “Tensîkât-i İhsâiyyemiz -III-”; 18 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 90, s. 2-3.

Selim Sırrı (Terbiyye-i Bedeniyye Mektebi Müdîr-i Müessisi): “Vatandaşlarıma”; 18 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 121, s. 2.

Süheyl: “Cem’iyyet-i Tedrîsiye-i İslâmiye ve Dâr-üş-şafaka”; 24 Şubat 1324(1909); nr. 217, s. 3.

Süleyman Nu’man: “Mekteb-i Tıbbiyeye Dair”; 04 Ağustos 1324 (1908); nr. 17, s. 2-3.

YALÇIN, Cahit Hüseyin: “Gençler ve Mektebler”; 31 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 103, s. 1

………………..: “Maârif-i Islâhâti”; 4 Eylül 1324 (1908); nr. 48, s. 1.

………………..: “Mekteb-i Mülkiye”; 23 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 126, s. 1.

………………..: “Mektepler Meselesi”; 28 Mayıs 1325(1909); nr. 277, s. 1.

………………..: “Mektepler Meselesi”; 31 Mayıs 1325(1909); nr. 280, s. 1.

………………..: “Mektepler Mes’elesi Nasıl Çıktı?”; 4 Haziran 1325(1909); nr. 284, s. 1.

………………..: “Polis”; 5 Eylül 1324 (1908); nr. 49, s. 1.

Yûsuf Râzî: “Sultâniyeli Arkadaşlarımıza”; 04 Ağustos 1324 (1908); nr. 17, s. 3-4.

Zühdi (Selanik Hastahanesi Ser-tabîbi): “Mekâtib-i Tıbbiye”; 4 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 107, s. 2-3.

2. 12. 3. EKONOMİ

Ahmet Naîm: “Hac Muhâfazalığına Dâir”; 4 Mart 1325(1909); nr. 225, s. 2.

AKTAY, Salih Zeki: “İstatistikler”; 6 Eylül 1324 (1908); nr. 50, s. 4-5.

………………..: “Mâliye Nâzırı Paşa Hazretlerine”; 27 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 130, s. 1.

………………..: “Resm-i İstatistîkler: İstatistîk İdâreleri”; 11 Eylül 1324 (1908); nr. 55, s. 5-6.

………………..: “Târih-i Mâliye Dâir Bir Mülâhaza”; 12 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 145, s. 2-3.

Ali Suad: “Mekîfât Rüsûmu”; 1 Haziran 1325(1909); nr. 281, s. 1-2.

Anton Tıngır: “Orman İdâresinin Islâh ve Tensîki”; 2 Şubat 1324(1909); nr. 195, s. 4.

Bâbânzâde İsmail Hakkı: “Kulûblar, Cem'iyetler”; 24 Ağustos 1324 (1908); nr. 37, s. 2-3.

………………..: “Musâhabe-i Zirâiyye-Hüseyin Kazım Bey’e”; 17 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 179, s. 2.

Bedî’ Fevzi: “Terkos Su Şirketi ve İskâ-yı Esvâk Mes’elesi”; 12 Eylül 1324 (1908); nr. 56, s. 6-7.

Bedi Nuri: “Ahvâl-i Mâliyemiz Kesb-i Salâh Edecek mi?”; 16 Şubat 1324(1909); nr. 209, s. 4.

………………..: “Ecânib’in Temettü’ Vergisi”; 6 Mart 1325(1909); nr. 227, s. 4.

………………..: “Ekmek Narhı”; 23 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 185, s. 3.

………………..: “Ekmek Narhının İlgâsı”; 27 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 189, s. 3.

………………..: “Et Çâşnîsi”; 11 Mart 1325(1909); nr. 232, s. 4.

………………..: “Kibrît İnhisârı”; 1 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 75, s. 7.

………………..: “Osmanlı Anonim Buz Şirketi”; 15 Eylül 1324 (1908); nr. 59, s. 5-6.

………………..: “Sosyalizmin İntişârı”; 14 Mayıs 1325(1909); nr. 263, s. 4.

………………..: “Şehremâneti Bütçesi”; 3 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 165, s. 3.

Ca’fer Fahrî: “Memleketimizde Vebâ’ Bakarî Servet-i Zirâiyye”; 15 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 118, s. 3.

E (lif) Rıfkı: “İntihâb-ı Meslek ve Meslek-i Zirâat”; 20 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 123, s. 4.

F (e). M (im): “Umûr-ı Mâliyyeye Dâir Bir Mütâlaa”; 26 Mayıs 1325(1909); nr. 275, s. 2.

………………..: “Umûr-ı Mâliyeye Dâir Mütâlaât”; 1 Haziran 1325(1909); nr. 281, s. 2.

İLERİ, Celâl Nûri: “Emlâk ve Akar Bankaları”; 31 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 193, s. 4.

İmzasız: “Başlıksız”; 18 Şubat 1324(1909); nr. 211, s. 1.

………………..: “Evtâd ve Hasâr”; 5 Eylül 1324 (1908); nr. 49, s. 4-5-6.

………………..: “Gençlerde Çalışmak İhtiyâcı”; 17 Haziran 1325(1909); nr. 297, s. 2.

………………..: “Gümrük Anbarları”; 8 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 82, s. 6-7.

………………..: “Madenlerimiz”; 17 Eylül 1324 (1908); nr. 61, s. 7-8.

………………..: “Me’mûreyn ve Zâbıtâ Maâşâtı”; 9 Şubat 1324(1909); nr. 202, s. 2.

………………..: “Patent Vergisi”; 17 Eylül 1324 (1908); nr. 61, s. 2-3.

………………..: “Türkiye-Fransa Münâsebât-ı Mâliyesi”; 22 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 125, s. 2.

………………..: “Vergi Verecek miyiz?”; 12 Ağustos 1324 (1908); nr. 25, s. 1-2.

………………..: “Yeni Türkiye ve Zirâat”; 13 Mart 1325(1909); nr. 234, s. 4.

İsmail Rıfkı: “Çiftçi Nasıl Olmalı?”; 2 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 76, s. 5-6.

KADRİ, Hüseyin Kazım: “Ahlâk-i Zirâî I”; 22 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 184, s. 4.

………………..: “Ahlâk-i Zirâiyye II”; 26 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 188, s. 2.

………………..: “Bir Münâzara-i Zirâiye”; 3 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 165, s. 3.

………………..: “(Çiftçi) Gazetesi ve Zirâatimiz”; 31 Mart 1325(1909); nr. 252, s. 4.

………………..: “Çiftliğin En Mes’ûd Günü”; 15 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 148, s. 3.

………………..: “Feyz-i Tabîat ve Zirâat”; 8 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 111, s. 3.

………………..: “Hayat-ı Zirâaiyye”; 30 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 102, s. 3.

………………..: “İhtiyâcat-ı Zirâiyye”; 20 Eylül 1324 (1908); nr. 64, s. 6.

………………..: “Zirâat Hasbihâllerinden”; 25 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 156, s. 3-4.

………………..: “Zirâat ve Sanâyi' Zirâiyye-Sermaye”; 3 Eylül 1324 (1908); nr. 47, s. 5-6.

………………..: “Zirâat-ı Menâzırdan”; 21 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 154, s. 3-4.

………………..: “Zirâatın İhtiyaçları”; 21 Eylül 1324 (1908); nr. 65, s. 3-4-5.

………………..: “Zirâatimiz I”; 1 Eylül 1324 (1908); nr. 45, s. 2.

………………..: “Zirâatte En Mühim Mes’ele”; 28 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 159, s. 3-4.

M (im) Ş (ın): “Zirâata Dâir”; 3 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 136, s. 2.

Mahmûd (Zirâat Bankası Tahrîrât Baş Kâtibi): “Zirâat Bankası”; 7 Eylül 1324 (1908); nr. 51, s. 3-4.

Mahmut: “Meskûkât-ı Osmâniye”; 16 Ağustos 1324 (1908); nr. 29, s. 3.

MAYAKON, İsmail Müştak: “Para İhtiyâcı”; 23 Ağustos 1324 (1908); nr. 36, s. 1-2.

………………..: “Temennîlerimizden: Osmanlı Seyr-i Sefâin Şirketi”; 28 Ağustos 1324 (1908); nr. 41, s. 3.

Muhammed Câvid (Selanik Meb‘ûsu): “Bütçeyi Ne Halde Bulacağız?”; 16 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 119, s. 2.

………………..: “Gümrüklerimiz”; 24 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 155, s. 2.

………………..: “Gümrüklerimiz II”; 21 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 183, s. 3.

………………..: “Gümrüklerimiz”; 02 Ağustos 1324 (1908); nr. 15, s. 4.

………………..: “Kânûn-ı Ticâret Lâyıhası II”; 30 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 133, s. 2.

………………..: “Muvakkat Bütçe”; 4 Mayıs 1325(1909); nr. 253, s. 2.

………………..: “Tensîkât-ı İhsâiyyemiz 1”; 4 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 78, s. 6-7.

………………..: “Tensîkât-ı İhsâiyyemiz II”; 11 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 85, s. 7.

………………..: “Tensîkât-ı İhsâiyyemiz IV: İhsâiyyât-ı İktisâdiye”; 25 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 97, s. 3.

………………..: “Ticâret Kânûnu Lâyıhası I”; 23 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 126, s. 2-3.

………………..: “Umûmi İstatistik Dâiresi”; 20 Eylül 1324 (1908); nr. 64, s. 3-4.

Muhammed Gâib (Mühendis): “Şehr-emînine Açık Mektûb”; 12 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 145, s. 3.

Muhammed Sa’di (Mülkiye Kaim-makamlarından): “Me’mûreyn Harcırâhı”; 23 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 185, s. 2-3.

Nazım: “Masârif-i Devlette İktisad Kanunları”; 14 Eylül 1324 (1908); nr. 58, s. 6.

Râşid: “Umûr-ı Maliye-i Osmâniye Hakkında Ba'zı Mülâhazalar”; 29 Temmuz 1324 (1908); nr: 11, s. 1-2.

Rıfkı: “Meslek-i Zirâat”; 17 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 120, s. 2-3.

Salih Kerâmet (Fünûn-ı Zirâiyye Mütehassısı): “İktisâd-i Zirâî Mesâilinden: Zirâiyyet ve İştirâk”; 21 Şubat 1324(1909); nr. 214, s. 3-4.

………………..: “İktisâd-i Zirâî Mesâilinden: Tanzîmât-ı Zirâiyye”; 28 Şubat 1324(1909); nr. 221, s. 3.

………………..: “Külliyât-ı Zirâiye-i Osmâniye”; 29 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 191, s. 2-3.

………………..: “İktisâd-i Zirâî Mesâilinden: Tekâlif-i Zirâiyye”; 20 Mart 1325(1909); nr. 241, s. 4.

………………..: “İktisâd-i Zirâî Mesâilinden: Zirâat ve Hükûmet”; 7 Mart 1325(1909); nr. 228, s. 4.

Sefir Bey: “İkdâm Gazetesine Cevâb”; 14 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 88, s. 4-5.

………………..: "Pâris Muhâbir-i Mahsûsamızdan: -8 Nisan, 1909-"; 31 Mart 1325(1909); nr. 252, s. 2-3.

………………..: "Paris Muhâbir-i Mahsûsamızdan: Evtâd-ı Hasâr"; 14 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 176, s. 2.

………………..: "Paris Muhâbir-i Mahsûsamızdan: -Paris 10 Şubat 909- Maâdin Nezâretine Cevâb"; 4 Şubat 1324(1909); nr. 197, s. 1.

………………..: "Paris Muhâbir-i Mahsûsamızdan: -Paris 9 Şubat 909- Maâdin Nezâretine Cevâb"; 3 Şubat 1324(1909); nr. 196, s. 2.

YALÇIN, Cahit Hüseyin: "Bütçe"; 8 Haziran 1325(1909); nr. 288, s. 1.

………………..: "İstikbâl-i Memleket-Hakk-ı Tasarruf"; 14 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 117, s. 1.

………………..: "Memâlik-i Osmânîde Ecnebî Teşebbüsât-ı Ticâriyesi"; 10 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 172, s. 1.

………………..: "Umûr-i Mâliyye İçin Müşâvir"; 7 Eylül 1324 (1908); nr. 51, s. 1.

Yûsuf (Me'mureyn-i Rüsûmiyye'den): "Rüsûmât Umûrına Dâir"; 28 Temmuz 1324(1908); nr: 10, s. 2.

2. 12. 4. HUKUK

A(yın) Mithat: "Mithat Paşa'nın Başı mı?"; 8 Haziran 1325(1909); nr. 288, s. 2.

Ahmet Salâhaddîn: "Milletin Menâbı'-ı Kudreti IV: Kuvve-i Gayr-i Kânûniye, İhtilâl"; 13 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 116, s. 2.

Ahmet Şuâyb: "Kanun Tekâmülü"; 25 Temmuz 1324(1908); nr: 7, s. 2-3.

Bâbânzâde İsmâil Hakkı: "Hükkâm Hakkında: Necîb Mülhime'nin Muhâkemesi Münâsebetiyle"; 13 Şubat 1324(1909); nr. 206, s. 1.

Bedi Nuri: "Anglosaksonlarda Mücrimlere Nasıl Muâmele Edilir?"; 23 Şubat 1324(1909); nr. 216, s. 2.

İmzasız: "Hak, Adalet, Kanun"; 23 Temmuz 1324 (1908); nr: 5, s. 1.

………………..: "Hukûk-ı Tabî'iyye"; 24 Temmuz 1324 (1908); nr: 6, s. 2.

………………..: "İntihâb Vekâlet Kelimesiyle Ne Dereceye Kadar Tefsîr Olunabilir?"; 11 Mart 1325(1909); nr. 232, s. 1-2.

………………..: "Merhûm Midhat Paşa Muhâkemesine Âid Vesâik-Kaş Yapayım Derken Göz Çıkaranlar"; 18 Şubat 1324(1909); nr. 211, s. 1-2.

………………..: "Necib Mülhime'nin Muhâkemesi"; 10 Şubat 1324(1909); nr. 203, s. 3-4.

Kavas Oğlu Fuad (Da'va Vekili): "Mecliste Der-dest-i Müzâkere Olan Mes'ele-i Cezâiyye Hakkında"; 7 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 169, s. 2.

Muhammed Behram: "Islâhât-ı Adliye"; 02 Ağustos 1324 (1908); nr. 15, s. 2.

Selanikli Tevfik: "Başlıksız"; 12 Haziran 1325(1909); nr. 292, s. 3.

YALÇIN, Cahit Hüseyin: "Dersaâdetin Yeni Meb'ûsu"; 23 Şubat 1324(1909); nr. 216, s. 1.

2. 12. 5. MATBUAT

A (yın). Sâmî (Piyade Mülâzimi): "Matbûât-ı Cedîde: Ulûm-i İktisâdiyya ve İctimâiyye Mecmûası"; 25 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 156, s. 2.

ADIVAR, Halide Edip: "Hafiyeler-Gazeteciler"; 29 Temmuz 1324 (1908); nr: 11, s. 1.

Ahmet Salâhaddîn: "Milletin Menâbı'-i Kudreti II Matbûât"; 2 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 105, s. 2.

Bâbânzâde İsmail Hakkı: "Âdâb ve Zâif-i Matbuât"; 15 Ağustos 1324 (1908); nr. 28, s. 1-2.

………………..: "Matbuât ve Efkâr-ı Umûmîyye"; 25 Ağustos 1324 (1908); nr. 38, s. 2.

………………..: "Meclîs-i Mebûsân ve Gazeteler"; 28 Mart 1325(1909); nr. 249, s. 1-2.

………………..: "Şerâit-i İ'tilâf"; 30 Mart 1325(1909); nr. 251, s. 1.

Bedi Nuri: "Arap Matbûâtı"; 21 Mayıs 1325(1909); nr. 270, s. 2.

Cenab Şahâbettin: "Gazete ve Gazeteciler"; 9 Eylül 1324 (1908); nr. 53, s. 3-4-5.

………………..: "İ'lanlar ve İ'lancılık"; 11 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 114, s. 2-3.

………………..: “Muhbirler”; 16 Eylül 1324 (1908); nr. 60, s. 5-6.

İmzasız . “Abdülhamit’i Müdâfaa Eden Gazetelere Karşı”; 20 Haziran 1325(1909); nr. 300, s. 3.

………………..: “Ali Kemal Bey’in Hâşiyesi”; 25 Şubat 1324(1909); nr. 218, s. 2-3.

………………..: “Askere İftirâ Edilmesin”; 27 Mart 1325(1909); nr. 248, s. 2.

………………..: “Ateşi Alevleyenler”; 18 Mart 1325(1909); nr. 239, s. 1.

………………..: “Cinnet mi Hıyânet mi?”; 22 Şubat 1324(1909); nr. 215, s. 3.

………………..: “Galata Saray’ı Vak’âsı”; 13 Mart 1325(1909); nr. 234, s. 1.

………………..: “Garazkârlar Nasıl Meydana Çıkıyor -Bir Levha-i İbret-”; 25 Şubat 1324(1909); nr. 218, s. 3.

………………..: “Garîb Bir Hâlet-i Rûhiyye”; 22 Şubat 1324(1909); nr. 215, s. 2-3.

………………..: “Garip Bir Cereyân-ı Efkâr”; 31 Mayıs 1325(1909); nr. 280, s. 2-3.

………………..: “Hakîkat Tahrîf Edilmiş mi?”; 18 Mart 1325(1909); nr. 239, s. 1.

………………..: “Hakk-ı Hâkimiyet”; 01 Ağustos 1324 (1908); nr. 14, s. 2-3.

………………..: “Hasbihâl-i Matbûât”; 18 Mayıs 1325(1909); nr. 267, s. 2.

………………..: “Hürriyet-i Matbûât”; 30 Ağustos 1324 (1908); nr. 43, s. 2.

………………..: “Hürriyyet-i Matbûât Tehlikede mi?”; 18 Mart 1325(1909); nr. 239, s. 1.

………………..: “İane-i Milliye”; 25 Temmuz 1324(1908); nr: 7, s. 2.

………………..: “İkdâmın Keşf-i Nikâbı”; 10 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 113, s. 1-2.

………………..: “Katil Kimdir? -Feth-i Meyyit Niçin Yapılmıyor?”; 30 Mart 1325(1909); nr. 251, s. 3.

………………..: “Levant Herald Hâlâ Söyleniyor”; 10 Mart 1325(1909); nr. 231, s. 1.

………………..: “Tanin ve Levant Herald”; 7 Mart 1325(1909); nr. 228, s. 2.

………………..: “Türkiye’nin İstiklâl-i Mâlîsi”; 14 Şubat 1324(1909); nr. 207, s. 2-3.

………………..: “Yeni Gazete’nin İ’tirâfları”; 30 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 161, s. 2-3.

………………..: “Yeni Gazete Refîkamıza Cevâb”; 17 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 150, s. 2.

………………..: “Yunan Kavminin Nezâket ve Terbiyesi”; 16 Şubat 1324(1909); nr. 209, s. 2.

İzzet Fuat (Keçecizade): “Matbuâtımızdan Bir Rica”; 31 Temmuz 1324 (1908); nr: 13, s. 2-3.

Mehmet Hikmet: “Celal Sahir Beyefendiye”; 29 Mart 1325(1909); nr. 250, s. 3.

Mustafa Nûri: “Cerâim-i Matbûât”; 14 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 117, s. 2.

………………..: “Matbûât-ı Cerâimenin Usûl ve Muhâkemesi”; 12 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 174, s. 2-3.

Nuri (Mühendis): “Arapça Gazeteler Hakkında”; 18 Mayıs 1325(1909); nr. 267, s. 1-2.

Reşad: “Aynen”; 29 Mart 1325(1909); nr. 250, s. 3.

YALÇIN, Cahit Hüseyin: “Agrâz ve Şahsiyât”; 21 Şubat 1324(1909); nr. 214, s. 1.

………………..: “Ali Kemâl Bey’e”; 23 Şubat 1324(1909); nr. 216, s. 1.

………………..: “Ali Kemâl Bey’e”; 25 Şubat 1324(1909); nr. 218, s. 1.

………………..: “Âsâr-ı İntibâh”; 26 Şubat 1324(1909); nr. 219, s. 1.

………………..: “Avrupa Nazarında Osmanlılar”; 29 Mayıs 1325(1909); nr. 278, s. 1.

………………..: “Bir Hisse-i İbret”; 14 Mayıs 1325(1909); nr. 263, s. 1.

………………..: “Bir Korkulu Rü'yâ”; 08 Ağustos 1324 (1908); nr. 21, s. 1.

………………..: “Cemiyyet-i Matbûât-ı Osmâniye”; 30 Ağustos 1324 (1908); nr. 43, s. 1.

………………..: “Ferdâ-yı İntihâb”; 29 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 132, s. 1.

………………..: “Fırsattan İstifâde”; 27 Mart 1325(1909); nr. 248, s. 1.

………………..: “Fransız Lisânıyla Bir Türk Gazetesi”; 13 Mart 1325(1909); nr. 234, s. 1.

………………..: “Girit Eyâleti”; 30 Mayıs 1325(1909); nr. 279, s. 1.

………………..: “İttihad ve Terakki Cem’iyeti ve Ahrar Fırkası”; 15 Mart 1325(1909); nr. 236, s. 1.

………………..: “Mabûât-ı Cerâime”; 22 Eylül 1324 (1908); nr. 66, s. 1.

………………..: “Matbûât Kânûnu”; 13 Mayıs 1325(1909); nr. 262, s. 1.

………………..: “Meclîs-i Mebûsân ve Matbûât”; 24 Mart 1325(1909); nr. 245, s. 1.

………………..: “Osmanlılık ve Hânedân-ı Saltanat”; 16 Mart 1325(1909); nr. 237, s. 1.

………………..: “Rum Matbûâtı”; 14 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 88, s. 1.

………………..: “Tufeylât-Levant Herald Gazetesine”; 15 Şubat 1324(1909); nr. 208, s. 1.

………………..: “Türkiye ve Rusya”; 11 Şubat 1324(1909); nr. 204, s. 1.

………………..: “Vükelâ ve Matbuât”; 25 Ağustos 1324 (1908); nr. 38, s. 1.

YAZIKSIZ, Necip Asım: “Târih-i Osmâni”; 19 Mayıs 1325(1909); nr. 268, s. 3.

Selma: "Ümmet-i Muhammed’den Bir Rica”; 15 Eylül 1324 (1908); nr. 59, s. 5.

Zihni Zâde Girîdi Muhammed Ali: “Hakîkat Şimdi Anlaşılıyor!”; 16 Mart 1325(1909); nr. 237, s. 2.

2. 12. 6. SAĞLIK

Âsaf: “Hastalara Muâvenet İdelim-Hâlide Sâlih Hânımefendiye”; 30 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 102, s. 2-3.

İbrahim Vâsıf: “Elektrîk Tıbbı”; 21 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 154, s. 2.

İmzasız: “Hastahânelerimiz”; 5 Şubat 1324(1909); nr. 198, s. 4.

………………..: “Koleraya Dâir”; 19 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 91, s. 3.

………………..: “Makâle-i Sıhhıye”; 7 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 140, s. 3-4.

Süleyman Nu'man: “Kolera ve Koleradan Korunma I”; 22 Eylül 1324 (1908); nr. 66, s. 5-6.

2. 12. 7. SİYASİ

A (yın). Sâmî (Piyade Mülâzimi): "Dersim Hâtırâtı: Baba Redîfler Ta'birinin Sû-i İsti'mâlâtı [Mâba'd]"; 30 Mart 1325(1909); nr. 251, s. 4.

………………..: "Kürdistân Mektubları: Dersim Hâtırâtı"; 7 Şubat 1324(1909); nr. 200, s. 4.

………………..: "Kürdistân Mektubları: Dersim Hâtırâtı II"; 30 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 161, s. 4.

………………..: "Kürdistân Mektubları: Dersim Hâtırâtı"; 20 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 182, s. 4.

………………..: "Kürdistân Mektubları: Vesâit-i Nakliye Mes'elesi"; 27 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 189, s. 4.

A. Lapokin: "Rusya İhtilâl Fırkalarından Birine Âid Esrârengîz Bir Hâdise"; 14 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 176, s. 2-3.

Abdülmecit bin Abdülaziz Han: "Sadrazam Fehametlü Devletlü Kamil Paşa Hazretlerine"; 29 Ağustos 1324 (1908); nr. 42, s. 2.

ADIVAR, Halide Edip: "Ba'zı Endîşelerim"; 29 Ağustos 1324 (1908); nr. 42, s. 2-3.

………………..: "Beşiği Sallayan El Dünyaya Hükmeder"; 24 Temmuz 1324 (1908); nr: 6, s. 2-3.

………………..: "Bir Dost Çehresi Etrafında"; 28 Ağustos 1324 (1908); nr. 41, s. 2-3.

………………..: "Bir Hükûmet-i Meşrûtanın Ahlâkı"; 22 Temmuz 1324 (1908); nr: 4, s. 2-3.

………………..: "Eski İdarenin Temizlenemeyen Zararları"; 31 Temmuz 1324 (1908); nr: 13, s. 2.

………………..: "Giritli Vatandaşlarıma"; 19 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 181, s. 2.

………………..: "İstikbâl İçin"; 12 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 86, s. 6.

………………..: "Kaç Nasiye Vardır Çıkacak Pak ü Dirahşân?"; 19 Temmuz 1324(1908); nr: 1, s. 2.

………………..: "Ölenlerle Öldürülenler"; 5 Mayıs 1325(1909); nr. 254, s. 4.

Ahmet Es'ad: "Açık Jurnal"; 16 Eylül 1324 (1908); nr. 60, s. 6.

Ahmet Salâhaddîn: “Milletin Menâbı’-i Kudreti I, Efkâr-ı Umûmiye”; 31 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 103, s. 2.

………………..: “Milletin Menâbı’-i Kudreti III: Siyasi Cemiyetler, Umûmi İctimâ’lar ve Tahrîkât”; 9 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 112, s. 2.

Ahmet Muhtar: “Ta’tîl-i İşgâle Dâir”; 21 Eylül 1324 (1908); nr. 65, s. 6.

Ahmet Saki (Giritli): “Girit Mazlûmiyyeti”; 10 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 113, s. 3.

………………..: “Girit Mes‘elesi”; 21 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 124, s. 2.

Ahmet Tevhit: “Hazret-i Fatih’in Rumca Sikkesi”; 14 Mayıs 1325(1909); nr. 263, s. 4.

AKTAY, Salih Zeki: “Bahriye Nâzırı Paşa Hazretlerine”; 5 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 167, s. 2-3.

………………..: “Ecnebî Postahâneleri: Berlin Muâhede-nâmesi’nden Sonra”; 25 Eylül 1324 (1908); nr. 69, s. 5-6.

………………..: “Ecnebî Postahâneleri: İ'lân-ı Meşrûtiyetten Sonra”; 10 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 84, s. 7.

………………..: “Ecnebî Postahâneleri: İ'lân-ı Meşrûtiyetten Sonra”; 6 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 80, s. 5-6.

………………..: “Ecnebî Postahâneleri”; 18 Eylül 1324 (1908); nr. 62, s. 5-6.

………………..: “İtalya Hareket-i Arzı”; 26 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 157, s. 2.

………………..: “Mekteb-i Harbiye Muallim-i Muâvinlerinden ve ‘Ulûm-i Mestûre’ Mütehassıslarından Yüzbaşı Bahâddin Efendiye”; 9 Mart 1325(1909); nr. 230, s. 3.

Ali.: “Bulgaristan’ın İ’lan-ı İstiklâl Eylemesi”; 23 Eylül 1324 (1908); nr. 67, s. 2.

Ali Haydar Emîr: “نەیوی لیغ [Osmanlı Terakkiyât-ı Bahriye Cem’iyet-i Umûmiyesi]”; 27 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 189, s. 2.

Ali Seyyid: “Tımarhâneyi Ziyaret”; 30 Temmuz 1324 (1908); nr: 12, s. 3.

Ali Zeki: “Girit Hakkında Mülâhazât”; 2 Kânnû-ı evvel 1324(1908); nr. 135, s. 2.

………………..: “Girit Hakkında Mülâhazât II”; 4 Kânnû-ı evvel 1324(1908); nr. 137, s. 1.

………………..: “Girit Hakkında Mülâhazât III”; 8 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 141, s. 2.

………………..: “Girit Hakkında Mülâhazât IV”; 21 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 154, s. 2.

………………..: “Kudüs Patrîkî Mes’elesi”; 25 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 156, s. 2.

………………..: “Rum Matbûâtına Bir Hitâb”; 29 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 101, s. 2.

Âsaf Bâhir: “Parlamento İctimââtı”; 13 Eylül 1324 (1908); nr. 57, s. 5-6.

Bâbânzâde İsmail Hakkı: “*[Âbû]* آبو Mülâkâtı ve Balkan Mesâili”; 30 Mayıs 1325(1909); nr. 279, s. 1.

………………..: “Ahâli ve Meclîs-i Mebûsân”; 20 Şubat 1324(1909); nr. 213, s. 1-2.

………………..: “Ahâli ve Me'mureyn”; 14 Ağustos 1324 (1908); nr. 27, s. 2.

………………..: “Ahenksiz Bir İttifâk”; 24 Mayıs 1325(1909); nr. 273, s. 1.

………………..: “Ahvâl-i Vilâyât”; 21 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 124, s. 1.

………………..: “Almanya’nın Mesleği”; 22 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 94, s. 2.

………………..: “Altıncı Ordu’nun Hâl-i Perîşânîsi”; 4 Mart 1325(1909); nr. 225, s. 2-3.

………………..: “Asya-yı Osmâniye’nin Hudûd-ı Şarkıyyesi”; 20 Haziran 1325(1909); nr. 300, s. 1-2.

………………..: “Avusturya ile İ’tilâf Münâsebetiyle Ba’zı Mütâlaât”; 5 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 167, s. 1-2.

………………..: “Avusturya ile Müzâkerât Başlıyor”; 2 Kânnû-ı evvel 1324(1908); nr. 135, s. 1-2.

………………..: “Avusturya Ne Diyor, Biz Ne Diyoruz?”; 31 Mart 1325(1909); nr. 252, s. 1-2.

………………..: “Avusturya ve Bulgaristan”; 11 Eylül 1324 (1908); nr. 55, s. 3-4.

………………..: “Avusturya’dan Taleb İdilmesi Îcâb İden Tavîz”; 6 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 109, s. 1.

………………..: “Avusturya’nın Maksad-ı Hakîkîsi”; 25 Eylül 1324 (1908); nr. 69, s. 1-2.

………………..: “Balkan Hey’et-i Mütehaddesi”; 8 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 111, s. 1-2.

………………..: “Baş Başa İki Muârız”; 25 Şubat 1324(1909); nr. 218, s. 1-2.

………………..: “Berlin’de Kral Edward”; 29 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 191, s. 1-2.

………………..: “Bir Hayâl Fakat Muhâl Değil”; 18 Ağustos 1324 (1908); nr. 31, s. 2-3.

………………..: “Bir Seyâhat-i Siyâsiye”; 22 Şubat 1324(1909); nr. 215, s. 2.

………………..: “Biraz Teenni, Biraz İtidâl”; 5 Mayıs 1325(1909); nr. 254, s. 1.

………………..: “Boykotaj Mes‘elesi ve Avusturya’nın Vaziyyet-i Tehditkârânesi”; 14 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 117, s. 1.

………………..: “Bulgar Murahhaslarıyla Müzâkerât”; 10 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 113, s. 2.

………………..: “Bulgaristan Hey‘et-i Nazârı”; 7 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 81, s. 2-3.

………………..: “Bulgaristan ile İ’tilâf”; 7 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 169, s. 2.

………………..: “Bulgaristan ile Muzâkerâtımız”; 18 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 90, s. 1.

………………..: “Bulgaristan’a Karşı Mevki’miz”; 15 Mayıs 1325(1909); nr. 264, s. 2.

………………..: “Bulgaristan’ın Devletlere Cevâbı”; 20 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 92, s. 2.

………………..: “Bulgaristan'ın İstiklâli”; 18 Eylül 1324 (1908); nr. 62, s. 2-3.

………………..: “Cebel-i Lübnân İhâlesi ve İmtiyâzâtı”; 31 Ağustos 1324 (1908); nr. 44, s. 1-2.

………………..: “Çar ile Kayser”; 28 Mayıs 1325(1909); nr. 277, s. 1-2.

………………..: “Çıban Başı”; 14 Şubat 1324(1909); nr. 207, s. 1-2.

………………..: “Dün Akşam Aldığımız Ajans Telgrafları”; 23 Eylül 1324 (1908); nr. 67, s. 2-3-4-5-6.

………………..: “Düvel-i Muazzama Ne İş Görüyorlar?”; 17 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 179, s. 1.

………………..: “Fas Vak’ası”; 13 Ağustos 1324 (1908); nr. 26, s. 1-2.

………………..: “Fransa Parlamentosunda Şark Meselesi”; 15 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 118, s. 1-2.

………………..: “Fransa ve Biz”; 3 Haziran 1325(1909); nr. 283, s. 1-2.

………………..: “Fransa-İspanya Notası”; 4 Eylül 1324 (1908); nr. 48, s. 3-4.

………………..: “Gayr-i Müslim Vatandaşlarımız ve İntihâbat”; 16 Ağustos 1324 (1908); nr. 29, s. 2.

………………..: “Girit İçin Ne Yapılıyor?”; 8 Haziran 1325(1909); nr. 288, s. 1.

………………..: “Hâkimiyyet-i Milliyye”; 6 Mart 1325(1909); nr. 227, s. 2.

………………..: “Hakk-ı Sual ve Hakk-ı İstîzâh”; 11 Haziran 1325(1909); nr. 291, s. 1.

………………..: “Hâl ve Mevkî-i Hâricimiz”; 7 Şubat 1324(1909); nr. 200, s. 1-2.

………………..: “Hâlâ Karanlıktayız”; 16 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 178, s. 1-2.

………………..: “Hâric-i ez-memleket”; 17 Mayıs 1325(1909); nr. 266, s. 1-2.

………………..: “Hulûs-i Niyyetten Ayrılmayalım”; 29 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 132, s. 1.

………………..: “İki Mühim Vesîka-i Diplomâtikiyye”; 12 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 146, s. 2.

………………..: “İlk Hatve-i İ’tilâf”; 29 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 160, s. 2.

………………..: “İmparator Susmuyor”; 9 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 112, s. 1-2.

………………..: “İngiliz Parlamentosundan Osmanlı Parlamentosuna”; 3 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 136, s. 1.

………………..: “İngiltere ve İ’tilâf”; 12 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 174, s. 1.

………………..: “İngiltere, Rusya ve İran”; 14 Eylül 1324 (1908); nr. 58, s. 3-4.

………………..: “İstiklâle Doğru Bir Hatve Daha”; 25 Mart 1325(1909); nr. 246, s. 2.

………………..: “İzâhâta Muhtâcız”; 27 Ağustos 1324 (1908); nr. 40, s. 2-3.

………………..: “İzvolski’nin Nutkuna Dâir”; 15 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 148, s. 2.

………………..: “Kabinenin Programı ve Münâsebât-ı Hâriciyyemiz”; 13 Mayıs 1325(1909); nr. 262, s. 1-2.

………………..: “Kabînenin Şekl-i Hâzırı ve Ba’z Nazariyât-ı Siyâsiyye”; 31 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 193, s. 1-2.

………………..: “Kıssadan Hisse”; 21 Mart 1325(1909); nr. 242, s. 2.

………………..: “Konferans… Fakat Program”; 29 Eylül 1324 (1908); nr. 73, s. 4-5.

………………..: “Konferans”; 24 Eylül 1324 (1908); nr. 68, s. 2-3.

………………..: “Londra Mülâkâtları”; 2 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 76, s. 2-3.

………………..: “Me’mûreynin Muhâkemesi”; 5 Haziran 1325(1909); nr. 285, s. 1.

………………..: “Meb'ûsân İntihâbı İddâsında Dikkat İdilecek Bir Nokta”; 28 Ağustos 1324 (1908); nr. 41, s. 1-2.

………………..: “Mebûsân Makinesi”; 25 Mayıs 1325(1909); nr. 274, s. 1.

………………..: “Meclis-i Mebûsân ve Girit”; 1 Haziran 1325(1909); nr. 281, s. 1.

………………..: “Memleket Yeniden Fetholunmaya Muhtâçtır”; 4 Mayıs 1325(1909); nr. 253, s. 1-2.

………………..: “Memurlar ve Amirler”; 22 Ağustos 1324 (1908); nr. 35, s. 1-2.

………………..: “Mes’ûliyet-i Vükelâ”; 1 Kânnû-ı evvel 1324(1908); nr. 134, s. 1.

………………..: “Sadr-ı a’zam Paşa’nın Beyânâtı ve Girit Mes’elesi”; 3 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 165, s. 1-2.

………………..: “Mevkîmizi Ta'yîn Edelim”; 20 Eylül 1324 (1908); nr. 64, s. 1-2-3.

………………..: “Mısır Kadılığı Mes’elesi”; 10 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 172, s. 1-2.

………………..: “Millet ve Milliyet Bahisleri”; 21 Şubat 1324(1909); nr. 214, s. 2.

………………..: “Musîbet-zede İtalya’ya”; 19 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 152, s. 3.

………………..: “Mübhem Tehdîdler”; 10 Eylül 1324 (1908); nr. 54, s. 2.

………………..: “Müzâkerâtın Safha-i Âhîresi”; 13 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 116, s. 1.

………………..: “Nasılsa Gizli Kalmış Bir Vesîka”; 16 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 149, s. 3.

………………..: “Protokole Dâ’ir”; 24 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 186, s. 1-2.

………………..: “Rusya ile Pazarlığımız”; 28 Şubat 1324(1909); nr. 221, s. 1.

………………..: “Rusya ve Avusturya“; 7 Eylül 1324 (1908); nr. 51, s. 5-6.

………………..: “Sahte mi? Ciddi mi?”; 14 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 176, s. 2.

………………..: “Settâr Hân’ın İlticâsı”; 23 Mayıs 1325(1909); nr. 272, s. 1-2.

………………..: “Sırbistan Avusturya’ya Karşı Ne Mevkı’de Bulunuyor?”; 25 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 156, s. 1-2.

………………..: “Siyâset-i Hâriciyyemiz”; 9 Mart 1325(1909); nr. 230, s. 1-2.

………………..: “Sulh ü Müsâlemet Hâdimleri”; 8 Eylül 1324 (1908); nr. 52, s. 6-7.

………………..: “Şâh-ı Hânis”; 23 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 126, s. 1.

………………..: “Şark Şimendüferleri ve Bulgaristan”; 14 Eylül 1324 (1908); nr. 58, s. 1-2.

………………..: “Şimendifere Vazi’yed Mes’elesi”; 13 Eylül 1324 (1908); nr. 57, s. 3-4.

………………..: “Taglît-ı Hakîkât”; 31 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 103, s. 1

………………..: “Târihî Bir Gün”; 5 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 138, s. 1.

………………..: “Tarîk-i İ’tilâf”; 6 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 139, s. 2.

………………..: “Taşra Me'mûriyeti”; 19 Ağustos 1324 (1908); nr. 32, s. 1-2.

………………..: “Taşrada Âsâyiş”; 16 Şubat 1324(1909); nr. 209, s. 1-2.

………………..: “Tavsıt Eden Olmayacak mı?”; 27 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 158, s. 1-2.

………………..: “Tebeddül-i Süferâ”; 20 Mayıs 1325(1909); nr. 269, s. 1-2.

………………..: “Teşrîfât ve Siyâsiyât”; 9 Şubat 1324(1909); nr. 202, s. 2.

………………..: "Teşrîhî Mukttezâ Bir Hâlet-i Rûhiyye ve Matûât-ı Ecnebiyye"; 11 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 144, s. 3.

………………..: "Türkiye ve Rusya"; 9 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 83, s. 2-3.

………………..: "Ültimatom-Tavsit"; 21 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 183, s. 1-2.

………………..: "Ümmîd-i Bahş Bir Siyâset"; 16 Mart 1325(1909); nr. 237, s. 1.

………………..: "Vaziyyet-i Hâriciyemiz"; 20 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 92, s. 2.

………………..: "Vükelânın Parlamento Karşısında Mesûliyyeti"; 10 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 143, s. 2-3.

………………..: "Yine A'yân Mes'elesi"; 8 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 141, s. 1-2.

………………..: "Yine Meslek-i Hâricimiz"; 24 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 96, s. 1-2.

………………..: "Zâd-ı Fit-tanbûri Nagmât-ı Uhrâ"; 22 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 125, s. 1-2.

Bahaâddîn: "(Ulûm-i Muhakkaka) Mütehassıslarından Salih Zeki Bey'e"; 14 Mart 1325(1909); nr. 235, s. 2.

………………..: "Hâdisâs-i Rûhiyye"; 6 Haziran 1325(1909); nr. 286, s. 2.

Bedi Nuri: "Cemiyyet-i Umûmiyye-i Belediyye"; 3 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 136, s. 2.

………………..: "İdâre-i Aşâir"; 26 Mart 1325(1909); nr. 247, s. 4.

………………..: "Kat'-i Hesap Kânûnu"; 6 Mayıs 1325(1909); nr. 255, s. 2.

………………..: "Makedonya İhtilâlleri"; 3 Şubat 1324(1909); nr. 196, s. 3.

………………..: "Meclîs-i Mebûsân Hükûmetin Evrâkını Tedkîk Etmeli midir?"; 2 Mart 1325(1909); nr. 223, s. 2-3.

………………..: "Müdâhalât-ı Ecnebiyye"; 11 Şubat 1324(1909); nr. 204, s. 1.

………………..: "Müsteşarlık Mes'elesi"; 9 Mayıs 1325(1909); nr. 258, s. 2.

………………..: "Nadejda"; 28 Şubat 1324(1909); nr. 221, s. 2-3.

………………..: "Nâfia Nâzırı Bey Efendi Hazretlerine Açık Mektûb"; 10 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 172, s. 2.

………………..: “Taşra İdârelerimizin Şekli”; 21 Mart 1325(1909); nr. 242, s. 3.

………………..: “Taşralarda Memurân ve Müteneffizân”; 7 Mayıs 1325(1909); nr. 256, s. 2.

………………..: “Vukûu Melhûz-ı İctimâî Tehlikeler”; 15 Şubat 1324(1909); nr. 208, s. 3-4.

Bedreddin Mümtâz: “Mısır’ın Hâli ve İstikbâli İçin”; 14 Mart 1325(1909); nr. 235, s. 2.

Buhûr İsrâîl: “Gayr-i Müslüm Unsurlar İçin”; 19 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 91, s. 3.

………………..: “Museviler ve Osmanlılık”; 22 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 94, s. 3.

Cenab Şahâbettin: “Parlamentoda Belâgât”; 2 Kânnû-ı evvel 1324(1908); nr. 135, s. 3-4.

………………..: “Sadr-ı a’zam Kâmil Paşa”; 25 Temmuz 1324(1908); nr: 7, s. 1-2.

Dağavaryan (Sivas Mebûsu): “Evkaf Islâhâtına Dâir”; 13 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 175, s. 3.

Ebu-l-Fikret: “Hicaz Demiryolu”; 18 Mart 1325(1909); nr. 239, s. 1-2.

………………..: “Hicaz Demiryolu”; 19 Mart 1325(1909); nr. 240, s. 2.

Ethem: “Dâhiliye Nezâretinde”; 08 Ağustos 1324 (1908); nr. 21, s. 2.

Fâik Ali: “Afv-ı Umûmi”; 19 Temmuz 1324(1908); nr: 1, s. 2-3.

Hüseyin Bahâ: “Kılıç Kalkmalı”; 26 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 157, s. 4.

İbrâhim Edhem (Eskişehir Beledî ve Hey’et-i Teftîşiyye Reîsi): “İntihâbatda Rumlara Gadr Olunur Mu?”; 24 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 96, s. 3.

İLERİ, Celal Nûri: “Dezenfeksiyon Politik”; 29 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 160, s. 1-2.

………………..: “Girit ve Efkâr-ı Umûmiye”; 17 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 179, s. 2.

İmzasız: “Avusturya Malları”; 27 Eylül 1324 (1908); nr. 71, s. 6-7.

………………..: “Avusturya’nın Vazifesi”; 8 Mart 1325(1909); nr. 229, s. 2.

………………..: “Avusturya-Sırbistan, Kabul Olunamaz Bir Oyun”; 1 Mart 1324(1909); nr. 222, s. 3.

………………..: "Buhrânın Nihâyeti"; 20 Mart 1325(1909); nr. 241, s. 2.

………………..: "Buhranlı Sâatler"; 2 Mart 1325(1909); nr. 223, s. 2.

………………..: "Çıkmaz Yol"; 19 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 91, s. 2.

………………..: "Devletler ve Şark"; 19 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 91, s. 1-2.

………………..: "Ermeni Matbûâtı"; 18 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 90, s. 2.

………………..: "Gençlerde Çalışmak İhtiyacı ve Hükûmet"; 28 Mayıs 1325(1909); nr. 277, s. 2.

………………..: "Girit Hakkında"; 24 Mayıs 1325(1909); nr. 273, s. 2.

………………..: "Girit Mes'elesi"; 29 Mayıs 1325(1909); nr. 278, s. 1.

………………..: "Keşof Efendi Hadisesi"; 6 Eylül 1324 (1908); nr. 51, s. 1-2.

………………..: "Meclis-i Mebûsân'ın Kânûn-i Esâsî'ye Muhâlif Hareket Etti mi?"; 7 Şubat 1324(1909); nr. 200, s. 2.

………………..: "Naçuviç'in Nasîhatları"; 15 Eylül 1324 (1908); nr. 59, s. 2-3.

………………..: "Osmanlı Kuvve-i Mâliyesi"; 13 Mayıs 1325(1909); nr. 262, s. 2.

………………..: "Rum Matbûâtı"; 19 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 91, s. 3-4.

………………..: "Rusya Kabinesi"; 4 Mayıs 1325(1909); nr. 253, s. 4.

………………..: "Rusya ve İngiltere Notaları"; 8 Mart 1325(1909); nr. 229, s. 2-3.

………………..: "Sırbistan'ın Son Notası"; 24 Mart 1325(1909); nr. 245, s. 1.

………………..: "Tavsıttan Maksad Ne?"; 10 Mart 1325(1909); nr. 231, s. 2.

………………..: "Türkiye ve Bulgaristan"; 18 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 90, s. 1.

………………..: "Türkler, İngilizler, Almanlar"; 20 Temmuz 1324(1908); nr: 2, s. 1.

………………..: "Üç Nutuk"; 21 Mart 1325(1909); nr. 242, s. 2.

………………..: "Vaz'iyyet-i Siyâsiyye"; 20 Mart 1325(1909); nr. 241, s. 2-3.

………………..: "Türkiye-Avusturya"; 4 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 166, s. 3-4.

………………..: "İntihâbda İki Derece"; 25 Ağustos 1324 (1908); nr. 38, s. 1-2.

………………..: "A'yân A'zâlığı-Me'mûriyyet"; 12 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 145, s. 2.

………………..: “Abdülhamit’in Serveti”; 6 Mayıs 1325(1909); nr. 255, s. 2-3.

………………..: “Adana Ahvâli Hakkında”; 29 Mayıs 1325(1909); nr. 278, s. 2.

………………..: “Adem-i İ’timâd Karârından Sonra”; 2 Şubat 1324(1909); nr. 195, s. 2.

………………..: “Adem-i Merkeziyyet”; 28 Mart 1325(1909); nr. 249, s. 2.

………………..: “Ahvâl-i Dâhiliyyemize Dâir”; 26 Mart 1325(1909); nr. 247, s. 2.

………………..: “Almanya’nın Şarktaki Politikası”; 20 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 123, s. 2.

………………..: “Avrupa Müessisât-ı Siyâsiyesi -II- İngiltere’de Hükümet”; 4 Eylül 1324 (1908); nr. 48, s. 4-5-6.

………………..: “Avrupa Ne Diyor?”; 24 Eylül 1324 (1908); nr. 68, s. 3.

………………..: “Avrupa’ nın Müessisât-ı Siyâsiyesi-İngiltere’de Âvâm Kamarası”; 7 Eylül 1324 (1908); nr. 51, s. 4.

………………..: “Avrupa’nın Müessisât-ı Siyâsiyye-İngiltere’de İdâre-i Vilâyât”; 9 Eylül 1324 (1908); nr. 53, s. 5-6.

………………..: “Avrupa’nın Müessisât-ı Siyâsiyesi-İngiltere’de Lordlar Kamarası”; 6 Eylül 1324 (1908); nr. 50, s. 2.

………………..: “Avrupa’nın Müessisât-ı Siyâsiyyesi-İngiltere’de Parlamentonun Vezâifi”; 8 Eylül 1324 (1908); nr. 52, s. 5-6.

………………..: “Avusturya’nın Hatâsı”; 6 Mart 1325(1909); nr. 227, s. 2-3.

………………..: “Avusturya’nın Notası Münâsebetiyle”; 21 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 154, s. 1-2.

………………..: “Avusturya-Sırbistan”; 7 Mart 1325(1909); nr. 228, s. 2.

………………..: “Aynen: Osmanlı İttihad ve Terakki Cem’iyeti İle Sadr-ı Sâbık Kâmil Paşa’nın Îzâhnâmesi”; 25 Mart 1325(1909); nr. 246, s. 3-4.

………………..: “Ba’zı Acı Mütâla’alar”; 18 Şubat 1324(1909); nr. 211, s. 1.

………………..: “Bahşiş Devresi Bitmeyecek mi?”; 6 Mart 1325(1909); nr. 227, s. 1.

………………..: “Başlıksız”; 1 Mart 1324(1909); nr. 222, s. 2.

………………..: “Biraz Hakîkât”; 9 Şubat 1324(1909); nr. 202, s. 2.

………………..: “Biraz Vüzûh”; 17 Şubat 1324(1909); nr. 210, s. 2-3.

………………..: “Bugün Dün”; 27 Temmuz 1324(1908); nr: 9, s. 1.

………………..: “Buhrân-ı Hâricînin İn’ikâsât-ı Ahîresi”; 21 Mart 1325(1909); nr. 242, s. 3.

………………..: “Buhrân-i Hâricîde Salâh-i Hâl”; 11 Mart 1325(1909); nr. 232, s. 2-3.

………………..: “Bulgar Nezârının İsti’fâsı”; 17 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 120, s. 1.

………………..: “Bulgaristan Ahvâli ve Keşof Hâdisesi”; 12 Eylül 1324 (1908); nr. 56, s. 1-2-3.

………………..: “Bulgaristan Havâdisi”; 22 Mayıs 1325(1909); nr. 271, s. 3.

………………..: “Bulgaristan Müzâkerâtına Dâir”; 21 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 124, s. 1-2.

………………..: “Bulgaristan Niçin Harb Etmedi?”; 23 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 95, s. 1-2.

………………..: “Bütçenin İç Yüzü”; 4 Mart 1325(1909); nr. 225, s. 3-4.

………………..: “Cevdet Bey Ne Diyor?”; 13 Mayıs 1325(1909); nr. 262, s. 3.

………………..: “Devlet Nedir? Gayesi Nedir?”; 09 Ağustos 1324 (1908); nr. 22, s. 1-2.

………………..: “Devlet-i Osmâniye Meclis-i Mebûsânî Tarafından Emr-i İlhâkın Tasdîki ve Kabûlü”; 27 Mart 1325(1909); nr. 248, s. 3-4.

………………..: “Devlet-i Osmâniyyeye Karşı İngiltere Politikasının Tahavvülü”; 28 Mart 1325(1909); nr. 249, s. 2.

………………..: “Dostumuz Düşmanımız”; 12 Şubat 1324(1909); nr. 205, s. 2.

………………..: “Dünki İstikrâz”; 9 Eylül 1324 (1908); nr. 53, s. 2.

………………..: “Erzurum ve Hareket-i İrticâiyyesi”; 6 Mayıs 1325(1909); nr. 255, s. 2.

………………..: “Fas Ahvâli”; 13 Eylül 1324 (1908); nr. 57, s. 5.

………………..: “Fedâkârân Millet Meselesi ve İthâmnâme”; 25 Şubat 1324(1909); nr. 218, s. 3-4.

………………..: “Fena İdare Devletleri Mahveder”; 6 Eylül 1324 (1908); nr. 50, s. 5-6.

………………..: “Gâye-i Devlet”; 20 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 92, s. 3.

………………..: “Genç Türkiye’nin İstikbâli”; 15 Mayıs 1325(1909); nr. 264, s. 2.

………………..: “Girit Mes’ele-i Muakkadesi”; 3 Haziran 1325(1909); nr. 283, s. 2.

………………..: “Girit Mes’elesi”; 3 Haziran 1325(1909); nr. 283, s. 2.

………………..: “Girit Mes’elesi”; 12 Haziran 1325(1909); nr. 292, s. 2.

………………..: “Girit Meselesinin Hâl-i Hâzırâ”; 30 Mayıs 1325(1909); nr. 279, s. 2.

………………..: “Girit ve Düvel-i Muazzama”; 22 Mayıs 1325(1909); nr. 271, s. 2.

………………..: “Girit’in Mevkı’ Ahdnâmesi”; 30 Eylül 1324 (1908); nr. 74, s. 1-2.

………………..: “Hakk-ı İctimâ’ Mes’elesi”; 16 Şubat 1324(1909); nr. 209, s. 2.

………………..: “Hakk-ı İhtilal”; 10 Ağustos 1324 (1908); nr. 23, s. 1-2.

………………..: “Hâriciye Nezâretine”; 05 Ağustos 1324 (1908); nr. 18, s. 1.

………………..: “Hey’et-i Vükela Ma’âşâtı”; 11 Ağustos 1324 (1908); nr. 24, s. 3.

………………..: “Hey’et-i Vükelâ’nın Programı”; 12 Mayıs 1325(1909); nr. 261, s. 2.

………………..: “Hilâfet ve İslâmiyet”; 9 Mayıs 1325(1909); nr. 258, s. 1-2.

………………..: “Hükûmet Bankası”; 8 Şubat 1324(1909); nr. 201, s. 3.

………………..: “Islâhât-ı Adliye”; 31 Mart 1325(1909); nr. 252, s. 2.

………………..: “İdâre-i Sâbıka Rezaletlerinden”; 20 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 123, s. 2.

………………..: “İki Mühim Nokta: Bulgaristan’ın Tehdîdi”; 12 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 145, s. 1.

………………..: “İki Yüzden Ziyâde”; 28 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 131, s. 1.

………………..: “İntihâbâta Müdâhale”; 13 Eylül 1324 (1908); nr. 57, s. 6-7.

………………..: “İntihâbâtta Sû-i isti’mâl Olmamak İçin”; 21 Ağustos 1324 (1908); nr. 34, s. 2.

………………..: “İran Ahvâli”; 7 Eylül 1324 (1908); nr. 51, s. 7.

………………..: “İran Ahvâli”; 22 Mayıs 1325(1909); nr. 271, s. 3.

………………..: “İran Mes’ele-i Hudûdiyyesi Sûret-i Tesviye”; 18 Ağustos 1324 (1908); nr. 31, s. 1.

………………..: “İran Meşrûtiyet-perverânı ve Ahmet Rıza Bey”; 4 Haziran 1325(1909); nr. 284, s. 1.

………………..: “İstikrâz Mes’elesi”; 26 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 188, s. 1.

………………..: “Jakobenler”; 12 Şubat 1324(1909); nr. 205, s. 3.

………………..: “Kâmil Paşa Kabînesi Meclîs-i Mebûsân Önünde”; 26 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 129, s. 1-2.

………………..: “Kâmil Paşa Kabînesi Meclîs-i Mebûsân Önünde”; 25 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 128, s. 1-2.

………………..: “Kâmil Paşa’nın Sükûtu”; 6 Şubat 1324(1909); nr. 199, s. 2.

………………..: “Kamil Paşa’nın Sükûtu”; 22 Şubat 1324(1909); nr. 215, s. 3.

………………..: “Karadağ Prensinin Nutku”; 22 Mayıs 1325(1909); nr. 271, s. 2.

………………..: “Keşof Efendi Hâdisesi-Bir Ziyâfet Netîcesi”; 10 Eylül 1324 (1908); nr. 54, s. 2.

………………..: “Keşof Efendi Hâdisesi”; 12 Eylül 1324 (1908); nr. 56, s. 3-4.

………………..: “Koca Kahbe”; 22 Şubat 1324(1909); nr. 215, s. 3.

………………..: “Konferans Toplanacak mı?”; 27 Mart 1325(1909); nr. 248, s. 4.

………………..: “Mabeyn Baş Kitâbeti ve Sefâretler”; 26 Ağustos 1324 (1908); nr. 39, s. 1-2.

………………..: “Macaristan’da Buhrân-ı Siyasi”; 22 Mayıs 1325(1909); nr. 271, s. 2-3.

………………..: “Makedonya Mes’elesi”; 22 Eylül 1324 (1908); nr. 66, s. 3.

………………..: “Meb’ûsların Tahsîsâtı”; 20 Ağustos 1324 (1908); nr. 33, s. 1-2.

………………..: “Meclîs-i A’yân Nasıl Teşkîl Etmeli?”; 07 Ağustos 1324 (1908); nr. 20, s. 2.

………………..: "Meclîs-i A'yâna Lüzûm Var mı?"; 06 Ağustos 1324 (1908); nr. 19, s. 1-2.

………………..: "Meclîs-i Meb'ûsanda A'zâların Mikdârı"; 03 Ağustos 1324 (1908); nr. 16, s. 2.

………………..: "Meclîs-i Meb'ûsanda A'zâlarının Tecdîdi"; 04 Ağustos 1324 (1908); nr. 17, s. 2.

………………..: "Meclislerin Toplanması"; 17 Ağustos 1324 (1908); nr. 30, s. 1-2.

………………..: "Memleket Hâricinde Tahrîkât"; 19 Mayıs 1325(1909); nr. 268, s. 2.

………………..: "Memurların Mes'ûliyeti"; 31 Ağustos 1324 (1908); nr. 44, s. 2.

………………..: "Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye: Bulgaristan Murahhaslarıyla Cereyân Eden Muzâkerâtımız Hakkında En Sahîh Ma'lûmât"; 25 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 97, s. 1.

………………..: "Mesâil-i Mühimme-i Dâhiliyye: Girit ve Devlet-i Osmâniye"; 28 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 131, s. 1.

………………..: "Mösyö İzvolski'nin Mevkîi"; 22 Mart 1325(1909); nr. 243, s. 3.

………………..: "Müsteşarlıklara Dâir"; 7 Mayıs 1325(1909); nr. 256, s. 2.

………………..: "Nâfia İstikrâzı"; 31 Mayıs 1325(1909); nr. 280, s. 2.

………………..: "Nâfia Nezâreti Ne Teklîf Ediyor?"; 31 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 193, s. 2-3.

………………..: "Ne Yapmalıyız?"; 27 Eylül 1324 (1908); nr. 71, s. 5-6.

………………..: "Otuz Sene Evvel"; 3 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 77 s. 2-3-4.

………………..: "Para İşlerine Âid Ba'zı Serâir Ereğli Şirketi"; 6 Şubat 1324(1909); nr. 199, s. 1-2.

………………..: "Patrikhâne İmtiyâzâtı"; 7 Haziran 1325(1909); nr. 287, s. 1-2.

………………..: "Posta ve Telgraf Tensîkatı [Mâba'd]"; 21 Şubat 1324(1909); nr. 214, s. 4.

………………..: "Posta ve Telgraf Tensîkatı: Muâmelâtta Tezâyüd"; 20 Şubat 1324(1909); nr. 213, s. 4.

………………..: “Posta ve Telgraf Tensîkatı”; 19 Şubat 1324(1909); nr. 212, s. 4.

………………..: “Postalarımızda Batâetin Sebebi”; 16 Mart 1325(1909); nr. 237, s. 2-3.

………………..: “Prens (Bülow)’in Bir Nutk-ı Mühimmi”; 26 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 129, s. 2.

………………..: “Re’yler Mestûr mu Olmalı Yoksa Açık mı Olmalı?”; 23 Ağustos 1324 (1908); nr. 36, s. 2.

………………..: “Rumların İmtiyâz-ı Kadîmi”; 4 Haziran 1325(1909); nr. 284, s. 1-2.

………………..: “Rusya’nın Devlet-i Osmâniyeye İttifâk Teklîfi”; 28 Mart 1325(1909); nr. 249, s. 2.

………………..: “Sadrazamın Tebeddülü”; 12 Şubat 1324(1909); nr. 205, s. 2.

………………..: “Sadr-ı Cedîd Hüseyin Hilmi Paşa”; 6 Şubat 1324(1909); nr. 199, s. 2.

………………..: “[Sakarfolyo] سقارفوليو Ailesi”; 12 Haziran 1325(1909); nr. 292, s. 2.

………………..: “Saman Altından Su Yürütenler”; 27 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 130, s. 1.

………………..: “Sırbistan’ın Cevâbı”; 7 Mart 1325(1909); nr. 228, s. 2.

………………..: “Son İstikrâz ve İkdâma Cevâb”; 11 Eylül 1324 (1908); nr. 55, s. 1-2-3.

………………..: “Suriye’de Silah Kaçakçılığı”; 10 Haziran 1325(1909); nr. 290, s. 1.

………………..: “Şark Buhrânı”; 16 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 119, s. 1.

………………..: “Şark Buhrânı”; 13 Şubat 1324(1909); nr. 206, s. 2.

………………..: “Şarka Âid Müzâkerât”; 14 Mart 1325(1909); nr. 235, s. 1-2.

………………..: “Şark-ı Karîb”; 13 Şubat 1324(1909); nr. 206, s. 1-2.

………………..: “Şifre ile Muhâbere Mes’elesi”; 27 Ağustos 1324 (1908); nr. 40, s. 1.

………………..: “Şimendifer Te’mînâtları”; 15 Mart 1325(1909); nr. 236, s. 4.

………………..: “Şimendiferler Mes’elesi”; 10 Mayıs 1325(1909); nr. 259, s. 1.

………………..: “Tanin’in Müstahberât-ı Husûsiyesi: Sırbistan Mühimmât-ı Harbiyesi”; 5 Mart 1325(1909); nr. 226, s. 1.

………………..: “Tanzîm-i Rüsûm ve Te’mîn-i Vâridât-ı Belediye”; 24 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 127, s. 3-4.

………………..: “Tarhan Paşa ile Mülâkât”; 5 Mayıs 1325(1909); nr. 254, s. 1-2.

………………..: “Taşralarda Memurlar ve Müteneffizân”; 6 Mayıs 1325(1909); nr. 255, s. 2.

………………..: “Tebeddül-i Vükelâ: Kânûn-i Esâsî Nokta-i Nazarından Tedkîk Mes’elesi”; 2 Şubat 1324(1909); nr. 195, s. 2-3.

………………..: “Terkos Kumpanyası ve Taksim Suyu”; 16 Ağustos 1324 (1908); nr. 29, s. 2-3.

………………..: “Türk Bulgar İhtilâfı”; 15 Eylül 1324 (1908); nr. 59, s. 2.

………………..: “Türkiye Mesâili”; 28 Mart 1325(1909); nr. 249, s. 2.

………………..: “Türkiye’de Hâl ve Mevki’”; 29 Mart 1325(1909); nr. 250, s. 2.

………………..: “Türkiye’de Serbesti-i Edyan Var mıdır?”; 26 Mayıs 1325(1909); nr. 275, s. 2.

………………..: “Türkiye’ye Aid Ba’zı Mesâil”; 26 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 129, s. 2.

………………..: “Türkiye-Fransa”; 9 Mayıs 1325(1909); nr. 258, s. 3.

………………..: “Türkiye-İtalya-Avusturya Arasında Bir İ’tilâf-ı Muhtemel”; 4 Şubat 1324(1909); nr. 197, s. 2-3.

………………..: “Türkiye-Rusya Protokolü”; 7 Mart 1325(1909); nr. 228, s. 2.

………………..: “Türkler ve Yunanlılar”; 12 Haziran 1325(1909); nr. 292, s. 2.

………………..: “Ufak Mülâhazalar: Grevler”; 5 Eylül 1324 (1908); nr. 49, s. 2-3.

………………..: “Ufuk Kararıyor”; 19 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 122, s. 1.

………………..: “Umûr-u Belediyyeye Dâir III [maba’ad]”; 4 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 137, s. 1-2.

………………..: “Umûr-u Belediyyeye Dâir III”; 29 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 132, s. 2.

………………..: "Umûr-u Belediyyeye Dâir III"; 1 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 134, s. 3-4.

………………..: "Yeni Bir Silah-ı Müdâfaa"; 12 Şubat 1324(1909); nr. 205, s. 2.

………………..: "Yıldız'da-Hareket-i İrticâiyye Nasıl Tertîb Edildi"; 12 Mayıs 1325(1909); nr. 261, s. 1.

………………..: "Yıldız'ı Ziyaret"; 5 Mayıs 1325(1909); nr. 254, s. 2-3.

………………..: "Yine Ahmet Rıza Bey'e Hücûm"; 25 Mart 1325(1909); nr. 246, s. 1-2.

………………..: "Yine Bulgar Blöfü"; 19 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 181, s. 2.

………………..: "Yine İntihâb Mes'elesi"; 11 Ağustos 1324 (1908); nr. 24, s. 2-3.

………………..: "*[*Yorindizinden*]* يرنديزيدن Viyana'ya"; 5 Mayıs 1325(1909); nr. 254, s. 2.

………………..: "Yüzde On Sekiz"; 3 Şubat 1324(1909); nr. 196, s. 4.

………………..: "Zarûri Olan Hürriyetler"; 29 Ağustos 1324 (1908); nr. 42, s. 2.

………………..: "Zübde-i Vekâyi'"; 3 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 77 s. 1.

İzzet Fuat (Keçecizade): "Yaverler"; 30 Temmuz 1324 (1908); nr: 12, s. 3.

K (ef). S (ad): "Sade Fikirler"; 30 Mayıs 1325(1909); nr. 279, s. 4.

Kilisli Rıfat: "Issız Sahiller"; 14 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 147, s. 4.

………………..: "Mısır Mahmili Mes'elesi"; 7 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 140, s. 2.

………………..: "Tebük'ten Mektûb-ı Mahsûs: بهاءالواعظين -Şeyh Sa'di'nin Vatandaşlarına-"; 14 Şubat 1324(1909); nr. 207, s. 3.

Köprülü-zade Mehmet Fuad: "Sulh-i Müsellâh ve Saâdet-i Akvâm"; 29 Temmuz 1324 (1908); nr: 11, s. 2.

M (im): "Yıldız Bahçesinde"; 6 Mayıs 1325(1909); nr. 255, s. 3.

M (im). Z (el).: "Müntehab ve Mebusların Yaşı"; 23 Ağustos 1324 (1908); nr. 36, s. 3.

Madam Serpuhi Makriyan: "Halide Salih Hanım Efendiye"; 13 Mayıs 1325(1909); nr. 262, s. 3.

Mahmut Ali: “Avusturya Şekerleri”; 29 Eylül 1324 (1908); nr. 73, s. 5-6.

MAYAKON, İsmail Müştak: “Akdeniz, Karadeniz”; 4 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 78, s. 3-4.

………………..: “Avusturya Hükûmetinde Meyl-i İ’tilâf”; 20 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 123, s. 1-2.

………………..: “Avusturya ve Macaristan ve Yeni Pazar Sancağı”; 1 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 75, s. 1-2.

………………..: “Avusturya’nın Âmâli”; 5 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 108, s. 1-2.

………………..: “Balkanlarda Serseri Bir Politika”; 30 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 102, s. 2.

………………..: “Beyne'l Harameyn Hicaz Hattı-Mîzan Gazetesi”; 10 Ağustos 1324 (1908); nr. 23, s. 3.

………………..: “Beyne'l Harameyn Hicaz Hattı”; 02 Ağustos 1324 (1908); nr. 15, s. 1-2.

………………..: “Bir Muhâvere: Sadettin Bey Efendi’ye”; 27 Ağustos 1324 (1908); nr. 40, s. 1-2.

………………..: “Bir Sahîfe-i Ta'lîm-Şarkta Fransa”; 20 Ağustos 1324 (1908); nr. 33, s. 2-3.

………………..: “Bulgaristan'ın İstiklâli ve Ahâlimizin Vazîfesi”; 24 Eylül 1324 (1908); nr. 68, s. 1.

………………..: “Bulgaristan Makedonya”; 25 Eylül 1324 (1908); nr. 69, s. 2-3.

………………..: “Çare Yegâne: Konferans”; 27 Eylül 1324 (1908); nr. 71, s. 4.

………………..: “Devlet-i Aliyye ve Bulgaristan”; 16 Eylül 1324 (1908); nr. 60, s. 2-3-4.

………………..: “Diplomasi”; 08 Ağustos 1324 (1908); nr. 21, s. 2.

………………..: “Dost Düşman”; 27 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 99, s. 1.

………………..: “Fenâ Haberler”; 25 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 97, s. 2.

………………..: “Girit’in İlhâkı Haberi”; 26 Eylül 1324 (1908); nr. 70, s. 1-2.

………………..: “Hakâyık-ı Elîmeden -I- Yemen”; 23 Temmuz 1324 (1908); nr: 5, s. 2.

………………..: “Hakâyık-ı Elîmeden”; 11 Ağustos 1324 (1908); nr. 24, s. 1-2.

………………..: “Hakâyık-ı Elîmeden-İran Mes'ele-i Hudûdiyesi”; 30 Temmuz 1324 (1908); nr: 12, s. 2-3.

………………..: “İran Mes'ele-i Hudûdiyesi”; 06 Ağustos 1324 (1908); nr. 19, s. 2.

………………..: “Keşof Efendi”; 5 Eylül 1324 (1908); nr. 49, s. 1-2.

………………..: “Konferans Etrâfında Sırbistan’ın Âmâli”; 13 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 87, s. 1-2.

………………..: “Konferans Olacak mı?”; 18 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 121, s. 1-2.

………………..: “Konferansa Doğru”; 6 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 80, s. 1-2.

………………..: “Maârif Nezâretinde… Meyl-i Tedennî”; 30 Ağustos 1324 (1908); nr. 43, s. 2.

………………..: “Nazırlar … ve Sükût”; 11 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 85, s. 1-2.

………………..: “Sırbistan ve Karadağ’a Ta’vîzât mı? Bize Cezâ mı?”; 7 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 110, s. 1-2.

………………..: “Amerika Reîs-i Hükûmet-i Cedîdi”; 26 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 98, s. 1-2.

………………..: “Sofya Kabînesinin Cevâbı”; 21 Eylül 1324 (1908); nr. 65, s. 1-2.

………………..: “Ufak Mülâhazalar: Bulgarlar ve Rumlar”; 8 Eylül 1324 (1908); nr. 52, s. 3-4-5.

………………..: “Yemen Mes‘elesi-Yeni Hakîkatlar”; 2 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 76, s. 1-2.

………………..: “Yemen Mes'elesi”; 19 Eylül 1324 (1908); nr. 63, s. 1-2.

Mehil: “Zirâât Nizamnâmeleri Hakkında”; 8 Şubat 1324(1909); nr. 201, s. 4.

Mehmet Fevâid Hulûsi (Trablusşam Mebûsu): “Memâlik-i Osmâniyye’de Telefon ve Tebyîn-i Hakîkat”; 13 Haziran 1325(1909); nr. 293, s. 2.

Mehmet Sa’dî: “Me’mûreyn Maâşâtı ve Sûi İdârenin Esbâb-ı Neş’eti”; 7 Şubat 1324(1909); nr. 200, s. 3.

Memduh: “Midhat Paşa Merhûmun Muhâkemesi”; 15 Şubat 1324(1909); nr. 208, s. 2.

Mihridar: “Tekâmül ve Terakki”; 03 Ağustos 1324 (1908); nr. 16, s. 2-3.

Miralay Şâkir: “Türkiye’de Meşrûtiyet”; 23 Şubat 1324(1909); nr. 216, s. 1-2.

Muhammed Ali: “Girit Mezâliminden”; 19 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 91, s. 3.

Muhammed Aziz: “Girit ve Mösyö *[*Kalemansu*]* قلهمانسو ”; 12 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 146, s. 2.

Muhammed Câvid: “Tahrîr-i Nüfûs”; 1 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 104, s. 2-3.

Muhammed Şevket: “*[…]*”;11 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 144, s. 4.

Muhammed: “Şarkta Rus Siyaseti ve Islav Mes’elesi”; 12 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 146, s. 4.

Muhyiddîn: “Sulh ve Salâh”; 26 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 98, s. 2.

………………..: “Yanya Hâdisesine Dâir”; 3 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 106, s. 2-3.

………………..: “Zirâat Bankası”; 20 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 153, s. 1-2.

Mustafa Fehmi (5. Ordu Levazım Birinci Şu’besi Müdürü): “Yemen İmamı Hakkında”; 23 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 185, s. 3.

Mustafa Nûri: “Girit Mes’elesi”; 1 Kânnû-ı evvel 1324(1908); nr. 134, s. 1-2.

………………..: “Girit Müslümanlarının Feryâdı”; 6 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 109, s. 3.

………………..: “Girit Müslümanlarının Sûzişli Bir Feryadı”; 27 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 99, s. 2.

Mustafa Zihni: “Yine Millet-i Hâkime Bahsi”; 28 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 100, s. 1.

Mütercim Rüşdi Paşa-zâde Süleyman Reşad Bey: “Son Cevap”; 5 Eylül 1324 (1908); nr. 49, s. 7.

Müzmenli-zâde Ahmet Mûfık: “Fransa’da Kadostro Usûlü”; 4 Haziran 1325(1909); nr. 284, s. 2.

Nureddin: “Aynen Varaka”; 2 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 164, s. 3.

Nûri (Meclîs-i Mebûsân A'zâsı): "Posta ve Telgraf Tensîkâtı"; 11 Şubat 1324(1909); nr. 204, s. 2-3.

Nûrî-i Girîdi (Hey'et-i A'yan A'zâsı): "Girit'e Dâir: Îzâh-ı Merâm"; 1 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 163, s. 3.

Rahmi (Selanik Meb'ûsu): "Kamil Paşa Hazretlerine"; 24 Mart 1325(1909); nr. 245, s. 2-3.

Rıfat: "Hicaz Hattı"; 18 Şubat 1324(1909); nr. 211, s. 2-3.

Safvet: "Girit Adası: Ahvâl-i Tabîî'den"; 27 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 158, s. 2-3.

Sami: "Türkiye-Yunanistan Şimendiferlerinin İltisâkı Hakkında Bir Mütâlaa"; 3 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 165, s. 2-3.

Sâsûn (Bağdat Mebûsu): "Dicle Nehri'nde Seyr-i Sefâin"; 18 Mayıs 1325(1909); nr. 267, s. 2.

Sefir Bey: "Mekke-i Mükerreme'de Hürriyet Şenlikleri"; 17 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 89, s. 4-5.

………………..: "Mûsîkî-i Siyâsi ve Mâli"; 20 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 92, s. 1-2.

………………..: "Paris Muhâbir-i Mahsûsamızdan: Orman Nezâreti"; 10 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 143, s. 3.

………………..: "Pâris Muhâbir-i Mahsûsamızdan: Dümensiz Avrupa"; 7 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 110, s. 2.

………………..: "Pâris Muhâbir-i Mahsûsamızdan"; 13 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 87, s. 4-5.

………………..: "Paris Muhâbir-i Mahsûsamızdan"; 17 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 120, s. 2.

Süleyman Paşa-zâde Sâmî: "İlâveler, Nümâyişler"; 26 Eylül 1324 (1908); nr. 70, s. 6-7.

Şükrü: "Hilâfete Dâir"; 18 Mayıs 1325(1909); nr. 267, s. 1.

UŞAKLIGİL, Halit Ziya: "Hürriyet ve Resmiyet"; 31 Temmuz 1324 (1908); nr: 13, s. 4.

………………..: "İkdâr-ı Ma'kûveyn"; 02 Ağustos 1324 (1908); nr. 15, s. 4.

Vicdâni: “Makedonya ve Esir Mes’eleleri Şekl-i Hükûmetin Değiştiğini Âleme Göstermek Lâzımdır”; 8 Haziran 1325(1909); nr. 288, s. 1-2.

………………..: “Ufak Bir Hasbihal: Şahsiyat ve Selâmet-i Vatan”; 15 Haziran 1325(1909); nr. 295, s. 1.

Viyolonist Zeki: “Eymen-Marş”; 9 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 142, s. 2.

YALÇIN, Cahit Hüseyin: “A’yân A’zâları”; 22 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 125, s. 1.

………………..: “Adana Hâdisesi”; 10 Mayıs 1325(1909); nr. 259, s. 1.

………………..: “Adem-i Merkeziyet”; 22 Ağustos 1324 (1908); nr. 35, s. 1.

………………..: “Adem-i Merkeziyyet”; 6 Eylül 1324 (1908); nr. 50, s. 1.

………………..: “Ahmet Rıza Bey’in Nutku”; 15 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 148, s. 1.

………………..: “Ahrar Fırkası Kâtib-i Umûmîsi Nureddin Ferruh Bey’e”; 29 Mart 1325(1909); nr. 250, s. 1.

………………..: “Ahvâl-i Hâriciyye”; 3 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 136, s. 1.

………………..: “Ahvâl-i Umûmiyye”; 30 Eylül 1324 (1908); nr. 74, s. 1.

………………..: “Ahvâl-i Umûmiyye”; 21 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 124, s. 1.

………………..: “Ahvâl-i Umûmiyyemize Bir Nazar”; 20 Eylül 1324 (1908); nr. 64, s. 1.

………………..: “Aksü'l-amel Sözleri”; 11 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 85, s. 1

………………..: “Âlem-i islam ve Genç Türkler”; 18 Eylül 1324 (1908); nr. 62, s. 1.

………………..: “Anâsır-ı Osmânînin Birleşmesi”; 2 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 105, s. 1

………………..: “Anâsır-ı Osmâniye”; 17 Ağustos 1324 (1908); nr. 30, s. 1.

………………..: “Arab Fırkası?”; 29 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 191, s. 1.

………………..: “Arîza-i Teşekküriye”; 14 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 147, s. 1.

………………..: “Asılsız Heyecanlar”; 17 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 89, s. 1.

………………..: “Avusturya Emtiasını Almayınız!”; 26 Eylül 1324 (1908); nr. 70, s. 1.

………………..: “Avusturya ve Bulgaristan”; 1 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 75, s. 1.

………………..: “Bâb-ı Âli’nin Mesleği”; 19 Temmuz 1324(1908); nr: 1, s. 1.

………………..: “Balkan İhtilâfının Son Şekli”; 20 Şubat 1324(1909); nr. 213, s. 1.

………………..: “Belediye İntihâbatı”; 28 Temmuz 1324(1908); nr: 10, s. 1.

………………..: “Berlin Muâhed-nâmesinin 61. Maddesi”; 6 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 80, s. 1.

………………..: “Beşiktaş Vâkı'a-ı İlmiyyesi”; 3 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 77 s. 1.

………………..: “Beyannâme”; 13 Eylül 1324 (1908); nr. 57, s. 1-2-3.

………………..: “Beyn-el-milel Hükm Usûlü”; 16 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 178, s. 1.

………………..: “Bir Fikir”; 13 Eylül 1324 (1908); nr. 57, s. 1.

………………..: “Bir Hâlet-i Ruhiyye”; 3 Haziran 1325(1909); nr. 283, s. 1.

………………..: “Bir İ’tilâf-ı Mes‘ûd”; 12 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 115, s. 1.

………………..: “Bir Mes'ele-i Kanûniyye”; 18 Ağustos 1324 (1908); nr. 31, s. 1.

………………..: “Birâz Mantık”; 24 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 127, s. 1.

………………..: “Birleşme”; 30 Mart 1325(1909); nr. 251, s. 1.

………………..: “Buhrân-ı Vükelâ Hülyâları”; 14 Mart 1325(1909); nr. 235, s. 1.

………………..: “Buhrân-ı Vükelâ”; 13 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 116, s. 1.

………………..: “Buhrânın En Son Safhası”; 17 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 150, s. 1.

………………..: “Bulgar Meşrûtiyet Kulubleri İttihâdiyesi’nin Programı”; 26 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 98, s. 1.

………………..: “Bulgar Tazmînâtı”; 5 Mart 1325(1909); nr. 226, s. 1.

………………..: “Bulgaristan Mes’elesinin Şekl-i Ahîri”; 10 Şubat 1324(1909); nr. 203, s. 1.

………………..: “Bulgaristan Notası”; 13 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 146, s. 1.

………………..: “Bulgaristan Rumeli ve Islahat”; 03 Ağustos 1324 (1908); nr. 16, s. 1.

………………..: “Bulgaristan’ın Tasdîk-i İstiklâli”; 8 Şubat 1324(1909); nr. 201, s. 1.

………………..: "Bulgaristan'ın İ'lân-ı İstiklâli"; 23 Eylül 1324 (1908); nr. 67, s. 1-2.

………………..: "Bulgarların Programı"; 17 Eylül 1324 (1908); nr. 61, s. 1.

………………..: "Büyük Bir Gün-Büyük Bir Millet"; 28 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 159, s. 1.

………………..: "Cebel-i Lübnan'da"; 23 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 185, s. 1.

………………..: "Cemi'yet ve Fırka"; 5 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 167, s. 1.

………………..: "Cemi'yet"; 7 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 140, s. 1.

………………..: "Dairelerde Tensîkat"; 05 Ağustos 1324 (1908); nr. 18, s. 1.

………………..: "Davul"; 6 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 109, s. 1.

………………..: "Devlet-i Osmâniye ve Bulgaristan"; 2 Eylül 1324 (1908); nr. 46, s. 1.

………………..: "Düyûn-ı Umûmiyye"; 19 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 122, s. 1.

………………..: "Düyûn-u Umûmiyye ve Gümrükler"; 16 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 119, s. 1.

………………..: "Ecnebî Mütahassısları ve Posta Islâhâtı"; 7 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 169, s. 1.

………………..: "Ecnebi Sermayesi ve Umûr-u Nâfia"; 17 Mayıs 1325(1909); nr. 266, s. 1

………………..: "Efkâr-i Umûmiyye ve Harb"; 15 Eylül 1324 (1908); nr. 59, s. 1.

………………..: "Evkaf-ı Mahlûle Mes'elesi"; 30 Temmuz 1324 (1908); nr: 12, s. 1.

………………..: "Fırkalar, Mes'eleler"; 1 Kânnû-ı evvel 1324(1908); nr. 134, s. 1.

………………..: "Fırkaların İttihâdı"; 6 Mart 1325(1909); nr. 227, s. 1.

………………..: "Gayr-i Müslimlerin Askerliği Münâsebetiyle"; 8 Mayıs 1325(1909); nr. 257, s. 1.

………………..: "Gençlerde Fikr-i Teşebbüs"; 24 Mayıs 1325(1909); nr. 273, s. 1.

………………..: "Girit İstîzâhı"; 7 Haziran 1325(1909); nr. 287, s. 1.

………………..: "Girit Meselesi ve Boykotaj"; 25 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 156, s. 1.

………………..: "Girit ve Harb"; 16 Haziran 1325(1909); nr. 296, s. 1.

………………..: "Girit ve Rum Patrikhanesi"; 13 Haziran 1325(1909); nr. 293, s. 1.

………………..: "Girit'e Dâir"; 1 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 104, s. 1

………………..: "Girit"; 20 Mayıs 1325(1909); nr. 269, s. 1.

………………..: "Girit"; 18 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 90, s. 1.

………………..: "Hakk-ı İctimâ' Mes'elesi"; 19 Şubat 1324(1909); nr. 212, s. 1.

………………..: "Harbiye ve Bahriye Nazırları Mes'elesi"; 11 Ağustos 1324 (1908); nr. 24, s. 1.

………………..: "Hükûmetin Programı Hakkında Mütâla'a"; 04 Ağustos 1324 (1908); nr. 17, s. 1.

………………..: "Hey'et-i A'yân"; 7 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 110, s. 1.

………………..: "Hey'et-i Vükelâ Programının Avrupa Matbuâtında Sûret-i Telakkîsi"; 10 Ağustos 1324 (1908); nr. 23, s. 1.

………………..: "Hey'et-i Vükelâ'nın Sükûtu"; 1 Şubat 1324(1909); nr. 194, s. 1.

………………..: "Heyet-i Vükelâ'nın Azli Meselesi"; 27 Mayıs 1325(1909); nr. 276, s. 1.

………………..: "Hıdîv-i Mısır ve Osmanlılar"; 15 Haziran 1325(1909); nr. 295, s. 1.

………………..: "Hükûmet İşi ve Kalem Muâmelâtı"; 25 Mayıs 1325(1909); nr. 274, s. 1.

………………..: "Hükûmet ve Cemiyet"; 10 Mart 1325(1909); nr. 231, s. 1.

………………..: "Hükûmette Mantık"; 5 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 108, s. 1.

………………..: "Hürriyet-i Matbûât"; 17 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 179, s. 1.

………………..: "Hürriyet-i Matbûâta Dâir"; 21 Mart 1325(1909); nr. 242, s. 1.

………………..: "Hürriyetimizden Nasıl Emin Olacağız"; 10 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 84, s. 1.

………………..: "Islahât İcrâsı"; 24 Ağustos 1324 (1908); nr. 37, s. 1.

………………..: "Islâhâta Nereden Başlamalı?"; 01 Ağustos 1324 (1908); nr. 14, s. 1.

………………..: "Islahatın Sûret-i İcrâsı"; 26 Ağustos 1324 (1908); nr. 39, s. 1.

………………..: "İâne-i Milliye"; 23 Temmuz 1324 (1908); nr: 5, s. 1.

………………..: "İctimâ'lar"; 14 Şubat 1324(1909); nr. 207, s. 1.

………………..: "İdâre-i Örfiyye mi Var?"; 7 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 81, s. 1.

………………..: "İhtilâf Yâhûd İ'tilâf Meselesi"; 4 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 107, s. 1.

………………..: "İki Kuvvet"; 21 Mayıs 1325(1909); nr. 270, s. 1

………………..: "İki Temâyül"; 31 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 162, s. 1.

………………..: "İlk müsâdeme"; 28 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 190, s. 1.

………………..: "İngiltere'nin Politikası"; 8 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 82, s. 1.

………………..: "İntihâbât Entrikaları"; 26 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 129, s. 1.

………………..: "İntihâbât Mes'eleleri"; 14 Eylül 1324 (1908); nr. 58, s. 1.

………………..: "İntihâbât"; 26 Temmuz 1324(1908); nr: 8, s. 1.

………………..: "İntihâbata Dikkat Ediniz"; 16 Eylül 1324 (1908); nr. 60, s. 1.

………………..: "İntihâbâtın Suret-i İcrâsı Hakkında Tahkîkât"; 27 Temmuz 1324(1908); nr: 9, s. 1.

………………..: "İntihâbâtta Gayr-i Müslim Unsurlar"; 13 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 87, s. 1.

………………..: "İstanbul İntihâbâtı Başlıyor"; 25 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 128, s. 1.

………………..: "İstanbul'da İntihâbat Başladı"; 27 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 99, s. 1.

………………..: "İstizâhların Netîcesi"; 12 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 174, s. 1.

………………..: "İş Fenâ mı Gidiyor?"; 4 Mart 1325(1909); nr. 225, s. 1.

………………..: "İttihad ve Terakki Fırkası"; 31 Mart 1325(1909); nr. 252, s. 1.

………………..: "İttihâd-ı Anâsır"; 19 Haziran 1325(1909); nr. 299, s. 1.

………………..: "İttihâdın Lüzûmu"; 27 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 130, s. 1.

………………..: "İttihâd-Terakki"; 30 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 133, s. 1.

………………..: "Kabinenin Mekîi"; 5 Haziran 1325(1909); nr. 285, s. 1.

………………..: “Kabînenin Programı”; 12 Mayıs 1325(1909); nr. 261, s. 1.

………………..: “Kabînenin Sükûtu ve Avrupa”; 3 Şubat 1324(1909); nr. 196, s. 1.

………………..: “Kabînenin Sükûtu ve İngiltere”; 2 Şubat 1324(1909); nr. 195, s. 1.

………………..: “Kaht-ı Rical”; 31 Temmuz 1324 (1908); nr: 13, s. 1.

………………..: “Kâmil Paşa Politikası”; 18 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 151, s. 1.

………………..: “Kamil Paşa Taraftarları”; 26 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 157, s. 1.

………………..: “Kâmil Paşa ve Gazeteler”; 23 Mart 1325(1909); nr. 244, s. 1.

………………..: “Kamil Paşa ve İngiliz Dostluğu”; 27 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 158, s. 1.

………………..: “Kamil Paşa ve Meşrûtiyyet”; 29 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 160, s. 1.

………………..: “Kâmil Paşa’nın Îzâhnâmesi”; 22 Mart 1325(1909); nr. 243, s. 1-2-3.

………………..: “Kânun Teklîfi”; 31 Ağustos 1324 (1908); nr. 44, s. 1.

………………..: “Kanûna Riâyet”; 29 Temmuz 1324(1908); nr: 11, s. 1.

………………..: “Kânûn-i Esâsî ve Yeni Hatt-ı Hümâyûn”; 21 Temmuz 1324(1908); nr: 3, s. 1-2.

………………..: “Kânûn-i Esâsî’nin Ta’dîli”; 21 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 183, s. 1.

………………..: “Kanun-i Esâsi-Yeni Hatt-ı Hümâyûn Meselesi”; 22 Temmuz 1324 (1908); nr: 4, s. 1-2.

………………..: “Keşof Efendi Hâdisesi ve Vreme Gazetesi”; 9 Eylül 1324 (1908); nr. 53, s. 8.

………………..: “Keşof Efendi Hâdisesi-Roma Gazetesi”; 8 Eylül 1324 (1908); nr. 52, s. 1.

………………..: “Konferans Etrafında Entrikalar”; 12 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 86, s. 1.

………………..: “Konferansın Programı”; 4 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 78 s. 1.

………………..: “Kutlu Bir Zabıta”; 9 Eylül 1324 (1908); nr. 53, s. 1.

………………..: “Kuvvetli Türkiye”; 24 Temmuz 1324 (1908); nr: 6, s. 1-2

………………..: “Maârif Islâhâtı”; 24 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 96, s. 1.

………………..: “Mağdûreyn-i Siyâsiyyenin Metâlibi”; 26 Mart 1325(1909); nr. 247, s. 1.

………………..: “Makedonya Düğümü”; 18 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 180, s. 1.

………………..: “Makedonya Mes’elesi”; 20 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 182, s. 1.

………………..: “Mazlûmeyn-i İstibdâd”; 14 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 176, s. 1.

………………..: “Me’mûreynde İnzibât”; 26 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 188, s. 1.

………………..: “Me’mûriyet Pîşinde”; 8 Mart 1325(1909); nr. 229, s. 1.

………………..: “Me’mûrlar ve Ahâli”; 21 Eylül 1324 (1908); nr. 65, s. 1.

………………..: “Mebûsân Müzâkerâtı”; 2 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 135, s. 1.

………………..: “Mebûsân-ı Osmâni ve Avrupa”; 6 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 139, s. 1.

………………..: “Meb'uslarımız Nasıl İntihâb Edilecek?”; 15 Ağustos 1324 (1908); nr. 28, s. 1.

………………..: “Meb'usların Usûl-i İntihâbı?”; 16 Ağustos 1324 (1908); nr. 29, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebusan İnikâdı”; 4 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 137, s. 1.

………………..: “Meclis-i Mebûsân Ne Yapacak?”; 15 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 118, s. 1.

………………..: “Meclis-i Meb'usân ve Meclis-i Belediye İntihâbâtı”; 23 Ağustos 1324 (1908); nr. 36, s. 1.

………………..: “Meclis-i Mebûsan’da Fırkalar”; 3 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 165, s. 1.

………………..: “Meclis-i Mebûsan’da”; 30 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 161, s. 1.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’ın Temdîdi”; 28 Şubat 1324(1909); nr. 221, s. 1.

………………..: “Meclis-i Meb'usânımızın Vazifesi”; 13 Ağustos 1324 (1908); nr. 26, s. 1.

………………..: “Meclisimiz”; 11 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 144, s. 1.

………………..: “Mecliste Ekseriyet”; 6 Haziran 1325(1909); nr. 286, s. 1.

………………..: “Mecliste”; 16 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 149, s. 1.

………………..: “Memâlik-i Ecnebideki Osmanlılar”; 1 Haziran 1325(1909); nr. 281, s. 1.

………………..: “Memleketin Ahvâl-i Umûmiyyesi”; 5 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 79 s. 1.

………………..: “Menfîler”; 27 Şubat 1324(1909); nr. 220, s. 1.

………………..: “Mesâil-i Muallâka”; 9 Mart 1325(1909); nr. 230, s. 1.

………………..: “Meşrûtiyet-i Osmâniye ve Taahüdât-ı Ecnebiye”; 21 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 93, s. 1.

………………..: “Meşrûtiyetin Düşmanı”; 7 Mayıs 1325(1909); nr. 256, s. 1.

………………..: “Meşrûtiyetten Ne Anlaşıldı?”; 26 Mayıs 1325(1909); nr. 275, s. 1.

………………..: “Mısır Komiserliği Evrâkı”; 15 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 177, s. 1.

………………..: “Millet-i Hâkime”; 25 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 97, s. 1.

………………..: “Milletin Nazar-ı İbretine”; 25 Mart 1325(1909); nr. 246, s. 1.

………………..: “Millî Bayramlar”; 13 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 175, s. 1.

………………..: “Milliyet Mes’elesi”; 22 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 184, s. 1.

………………..: “Muvakki’in Ehemmiyyeti”; 12 Ağustos 1324 (1908); nr. 25, s. 1.

………………..: “Mühim Bir İstîzâh”; 8 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 170, s. 1.

………………..: “Mühim Bir Nutuk”; 30 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 102, s. 1.

………………..: “Münâsebât-ı Hâriciyemiz”; 3 Mart 1325(1909); nr. 224, s. 1.

………………..: “Müntehab-ı Sânîlere”; 8 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 111, s. 1.

………………..: “Müntehab-ı Sânîlere”; 9 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 112, s. 1.

………………..: “Müsteşarlar Mes’elesi”; 6 Mayıs 1325(1909); nr. 255, s. 1.

………………..: “Mütâreke ve İ’tilâf”; 29 Mart 1325(1909); nr. 250, s. 1.

………………..: “Nâhiye Teşkîlâtı”; 23 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 95, s. 1.

………………..: “Nazırlar Mes’elesi”; 14 Ağustos 1324 (1908); nr. 27, s. 1-2.

………………..: “Nazırların Maâşı”; 09 Ağustos 1324 (1908); nr. 22, s. 1.

………………..: “Nâzik Bir Nokta”; 9 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 171, s. 1.

………………..: “Nenin Cezâsını Çekiyoruz?”; 27 Eylül 1324 (1908); nr. 71, s. 1.

………………..: “Nifâka Kimler Sebeb Oluyor?”; 10 Eylül 1324 (1908); nr. 54, s. 1-2.

………………..: “Nutk-ı Humâyun ve Hâkimiyyet-i Milliyye”; 19 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 152, s. 1.

………………..: “Nutk-ı İftitâhî ve Te’sîrâtı”; 9 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 142, s. 1.

………………..: “Nutuk-ı İftitâhi”; 5 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 138, s. 1.

………………..: “Nutuklar ve Te'mînâtlar”; 28 Eylül 1324 (1908); nr. 72, s. 1.

………………..: “On Beş Günde”; 4 Mayıs 1325(1909); nr. 253, s. 1.

………………..: “Ordu ve Siyâsiyât”; 16 Şubat 1324(1909); nr. 209, s. 1.

………………..: “Osmanlı Anâsırları”; 18 Haziran 1325(1909); nr. 298, s. 1.

………………..: “Osmanlı İttihad ve Terakki Cemiyeti’nin Siyasi Programı”; 11 Eylül 1324 (1908); nr. 55, s. 1.

………………..: “Osmânlı Ordusu”; 17 Mart 1325(1909); nr. 238, s. 1.

………………..: “Osmanlı Terakki ve İttihad Cemiyeti’nin Siyasi Programı”; 12 Eylül 1324 (1908); nr. 56, s. 1.

………………..: “Padişah”; 12 Haziran 1325(1909); nr. 292, s. 1.

………………..: “Perâ Palas Ziyâfeti”; 1 Mart 1324(1909); nr. 222, s. 1.

………………..: “Rum Matbûâtı”; 28 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 100, s. 1.

………………..: “Rum Patriğinin Beyânâtı”; 20 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 123, s. 1.

………………..: “Rum Patrikhânesi”; 27 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 189, s. 1.

………………..: “Rumlar Ne İstiyor?”; 12 Mart 1325(1909); nr. 233, s. 1.

………………..: “Rumlarda Eser-i İntibâh”; 20 Haziran 1325(1909); nr. 300, s. 1.

………………..: “Rumların Mesleği”; 11 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 114, s. 1.

………………..: “Rumların Programı”; 21 Ağustos 1324 (1908); nr. 34, s. 1.

………………..: “Rumların Programı”; 28 Ağustos 1324 (1908); nr. 41, s. 1.

………………..: “Rusya’nın Teklîfi”; 24 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 186, s. 1.

………………..: “Rütbeler”; 13 Şubat 1324(1909); nr. 206, s. 1.

………………..: “Rütbesiz Nazır”; 14 Haziran 1325(1909); nr. 294, s. 1.

………………..: “Sadâret-Başvekâlet”; 12 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 145, s. 1.

………………..: “Sadrazam Paşa Hazretlerinin Beyânâtı”; 1 Eylül 1324 (1908); nr. 45, s. 1.

………………..: “Sadrâzam Paşa”; 10 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 143, s. 1.

………………..: “Sadrâzam ve Meşrûtiyet”; 31 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 193, s. 1.

………………..: “Sadrâzamlığın Zorluğu”; 11 Mart 1325(1909); nr. 232, s. 1.

………………..: “Sadr-ı âzam Paşa’nın Beyânâtı ve Gazeteler”; 2 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 164, s. 1.

………………..: “Sadr-ı âzam Paşa’nın Îzâhâtı”; 1 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 163, s. 1.

………………..: “Serbestî Matbûât”; 20 Ağustos 1324 (1908); nr. 33, s. 1.

………………..: “Sırbistan ve Karadağ'a Tazmînât”; 9 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 83, s. 1.

………………..: “Son İstikrâz-Son Yolsuzluk”; 25 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 187, s. 1.

………………..: “Son Vak’alar, Tefsîrler”; 9 Şubat 1324(1909); nr. 202, s. 1.

………………..: “Sultan Abdu'l-hamid Hân Sâni Hazretleri”; 19 Ağustos 1324 (1908); nr. 32, s. 1.

………………..: “Şark Buhrânı ve İngiltere”; 17 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 120, s. 1.

………………..: “Şekl-i Hükûmet”; 16 Mayıs 1325(1909); nr. 265, s. 1.

………………..: “Şerîât İsteriz”; 17 Şubat 1324(1909); nr. 210, s. 1.

………………..: "Şimdiye Kadar Ne Yaptık?"; 12 Şubat 1324(1909); nr. 205, s. 1.

………………..: "Tafsiye-i Hesâbât"; 4 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 166, s. 1.

………………..: "Tahlif Mes'elesi"; 8 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 141, s. 1.

………………..: "Tasviye-i Hesâbât"; 9 Haziran 1325(1909); nr. 289, s. 1.

………………..: "Taşnaksutyun Fırkası'nın Programı"; 22 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 94, s. 1.

………………..: "Taşralarda"; 06 Ağustos 1324 (1908); nr. 19, s. 1.

………………..: "Te'mîn-i Sükûn"; 7 Mart 1325(1909); nr. 228, s. 1.

………………..: "Tebeddül-i Vükelâ"; 30 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 192, s. 1.

………………..: "Tebeddül-ü Vükelâ"; 18 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 121, s. 1.

………………..: "Tecrübesizler"; 17 Haziran 1325(1909); nr. 297, s. 1.

………………..: "Tedvîr-i Umûru Sadeleştirmek"; 28 Mart 1325(1909); nr. 249, s. 1.

………………..: "Teferruât-ı Umûr"; 11 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 173, s. 1.

………………..: "Tehlike"; 25 Şubat 1324(1909); nr. 218, s. 1.

………………..: "Tensîkat ve Me'mûreyn"; 15 Mayıs 1325(1909); nr. 264, s. 1.

………………..: "Tensîkat"; 11 Mayıs 1325(1909); nr. 260, s. 1.

………………..: "Tensîkata Dâir"; 18 Mart 1325(1909); nr. 239, s. 1.

………………..: "Tenvîri Lazım Bir Nokta"; 23 Mayıs 1325(1909); nr. 272, s. 1

………………..: "Teşebbüs-i Şahsi ve Adem-i Merkeziyyet Hakkında"; 24 Şubat 1324(1909); nr. 217, s. 1.

………………..: "Times'ın Mütâlaâtı"; 6 Şubat 1324(1909); nr. 199, s. 1.

………………..: "Türkiye ve Bulgaristan"; 3 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 106, s. 1.

………………..: "Türkiye ve Rusya"; 6 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 168, s. 1.

………………..: "Türkiye ve Yunanistan"; 28 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 131, s. 1.

………………..: "Türkiye-Avusturya Protokolü"; 18 Şubat 1324(1909); nr. 211, s. 1.

………………..: "Türklerin Anlamayacağı Bir Muammâ"; 29 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 101, s. 1.

………………..: “Türklerin Hürriyet-perverliği”; 20 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 153, s. 1.

………………..: “Uzak Vilâyetler”; 19 Mart 1325(1909); nr. 240, s. 1.

………………..: “Uzak Vilâyetlerin Ahvâli”; 7 Şubat 1324(1909); nr. 200, s. 1.

………………..: “Vezâif Hükûmete Müdâhale”; 02 Ağustos 1324 (1908); nr. 15, s. 1.

………………..: “Vilâyât Teşkîlâtı”; 07 Ağustos 1324 (1908); nr. 20, s. 1-2.

………………..: “Vükelâdan İstîzâh”; 21 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 154, s. 1.

………………..: “Yapılacak Kanunlar”; 3 Eylül 1324 (1908); nr. 47, s. 1.

………………..: “Yemen Mes’elesi”; 18 Mayıs 1325(1909); nr. 267, s. 1.

………………..: “Yemen Mes’elesi”; 19 Mayıs 1325(1909); nr. 268, s. 1.

………………..: “Yemen Şimendiferi”; 2 Haziran 1325(1909); nr. 282, s. 1.

………………..: “Yemen’de Yeni İdâre”; 9 Mayıs 1325(1909); nr. 258, s. 1.

………………..: “Yeni Devir”; 5 Mayıs 1325(1909); nr. 254, s. 1.

………………..: “Yeni Hey’et-i Vükelâ’nın Progrâmı”; 5 Şubat 1324(1909); nr. 198, s. 1.

………………..: “Yeni Hey’et-i Vükelâ”; 25 Temmuz 1324(1908); nr: 7, s. 1.

………………..: “Yeni Kabîne”; 4 Şubat 1324(1909); nr. 197, s. 1.

………………..: “Yıldız Ziyâfeti ve Te’sîrâtı”; 24 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 155, s. 1.

………………..: “Yine Girit”; 22 Mayıs 1325(1909); nr. 271, s. 1.

………………..: “Yunanlılar ve Osmanlılar”; 19 Eylül 1324 (1908); nr. 63, s. 1.

………………..: “Ziyâfet Münâsebetiyle”; 2 Mart 1325(1909); nr. 223, s. 1.

………………..: “Ziyâret-i Hırka-i Sa'âdet”; 29 Eylül 1324 (1908); nr. 73, s. 1.

Yusuf Samih: “Yemen Mes'elesi”; 18 Eylül 1324 (1908); nr. 62, s. 7.

Yunus Vehbi: “Hilâfet”; 15 Mayıs 1325(1909); nr. 264, s. 1-2.

2. 12. 8. SOSYAL

Abdünnâfi' (Mekteb-i Sultâni Tahrîrât Kâtibi): "Beyân-ı Esef"; 12 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 86, s. 6-7.

ADIVAR, Halide Edip: "Âsaf Derviş Paşa'ya"; 3 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 77, s. 7.

………………..: "Gedikpaşa'da"; 16 Şubat 1324(1909); nr. 209, s. 2-3.

………………..: "Kadınlar İçin"; 31 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 103, s. 2.

AKTAY, Salih Zeki: "Saatlerimiz, Günlerimiz"; 18 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 151, s. 2-3.

Ali Suad: "Faâliyet"; 7 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 81, s. 6-7.

Bâbânzâde İsmâil Hakkı: "Müzmin; Fakat Tedâvisi Mümkün Bir Maraz"; 23 Mart 1325(1909); nr. 244, s. 2.

Bedi Nuri: "Kadıköy Rıhtımı"; 6 Şubat 1324(1909); nr. 199, s. 4.

………………..: "Şehr-emâneti ve Cemiyyet-i Umûmiyye-i Belediyeye Açık Mektûp"; 18 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 180, s. 4.

Cenab Şahâbettin: "Aşk ve Kadın"; 25 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 128, s. 2-3.

………………..: "Belâ-yı Servet"; 9 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 142, s. 2.

………………..: "Genç Kızlar"; 30 Eylül 1324 (1908); nr. 74, s. 4-5.

………………..: "İstanbul'u Temâşâ"; 23 Eylül 1324 (1908); nr. 67, s. 7.

………………..: "İzdivâc"; 27 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 158, s. 3.

………………..: "Oyunlar ve Oyuncaklar"; 14 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 88, s. 6-7.

HUSRİ, Mustafa Sâtı: "İstibdâd İz ve Tahammülleri: Kânûna Hürmet ve Kânûnda Şiddet"; 17 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 89, s. 6.

İLERİ, Celal Nûri: "Evkâfımızın İstikbâli"; 24 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 186, s. 3.

İmzasız: "Dâr-ül-aceze"; 6 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 168, s. 4.

………………..: "Izâa-i Evkât Etmenin Zararları"; 19 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 152, s. 3-4.

İsmail Rıfkı: “İntihâb-ı Meslek”; 19 Eylül 1324 (1908); nr. 63, s. 5-6.

KADRİ, Hüseyin Kazım: “Ahlâk-ı İctimâî”; 15 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 177, s. 3-4.

………………..: “Dâr-üş-şafaka-i İslâmiyye”; 18 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 180, s. 3.

M (im)... M (im): “Promos Âfeti”; 12 Mart 1325(1909); nr. 233, s. 2-3.

MAYAKON, İsmail Müştak: “Hanımlarımıza Hitap”; 04 Ağustos 1324 (1908); nr. 17, s. 3.

………………..: “İlk Vazifelerimiz”; 13 Ağustos 1324 (1908); nr. 26, s. 2-3.

………………..: “İlk Vazifelerimiz II: Babalarımızın Vazifesi”; 15 Ağustos 1324 (1908); nr. 28, s. 2-3.

………………..: “İlk Vazifelerimiz-Gençlerimizin Vazifesi”; 22 Ağustos 1324 (1908); nr. 35, s. 2-3.

………………..: “Ufak Mülâhazalar: Ramazan keyfiyle”; 18 Eylül 1324 (1908); nr. 62, s. 4-5.

………………..: “Ufak Mülâhazalar”; 2 Eylül 1324 (1908); nr. 46, s. 2.

………………..: “Ufak Mülâhazalar”; 1 Eylül 1324 (1908); nr. 45, s. 3.

Sefir Bey: “Paris Muhâbir-i Mahsûsamızdan: Paris’te Hayat”; 22 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 125, s. 3-4.

TEK, Müfîde Ferid: “Kadınlarımızda Fikr-i Teşebbüs”; 18 Ağustos 1324 (1908); nr. 31, s. 2.

YALÇIN, Cahit Hüseyin: “İstikbâle Doğru”; 22 Şubat 1324(1909); nr. 215, s. 1.

………………..: “İtâat ve Hürriyet”; 19 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 181, s. 1.

………………..: “Türkler ve Fransızlar”; 29 Ağustos 1324 (1908); nr. 42, s. 1.

2. 13. HABERLER

2. 13. 1. ASKERİ İÇERİKLİ HABERLER

İmzasız: "Askerlerde İnzibât"; 15 Şubat 1324(1909); nr. 208, s. 1-2.

………………..: "Bâb-ı Ser-askerîde Sû-istimâlât"; 28 Mart 1325(1909); nr. 249, s. 3.

………………..: "Bedel-i Askeri Kânûnu"; 14 Haziran 1325(1909); nr. 294, s. 2.

………………..: "Beyannâme-i Hümâyûn-Ordular"; 20 Mayıs 1325(1909); nr. 269, s. 2.

………………..: "Harbiye Nezâreti ve Telgrafçılık"; 17 Mart 1325(1909); nr. 238, s. 2-3.

………………..: "Harbiye Nezâretine"; 26 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 98, s. 1.

………………..: "Harbiyye Nezâretinde Sû-i İsti'mâlât"; 11 Mart 1325(1909); nr. 232, s. 1.

………………..: "Ne Dolablar Dönüyor: Harbiye Nezâretinde Sû-i İsti'mâlât"; 9 Mart 1325(1909); nr. 230, s. 1.

………………..: "Ne Dolablar Dönüyor: Harbiyye Nezâretinde Sû-i İsti'mâlât"; 10 Mart 1325(1909); nr. 231, s. 1.

………………..: "Ne Dolaplar Dönüyor"; 5 Mart 1325(1909); nr. 226, s. 1.

2. 13. 2. EKONOMİ İÇERİKLİ HABERLER

İmzasız: "1324 Senesinde Müdevver-i Düyûn ve Maâş-ı Umûmi"; 7 Mart 1325(1909); nr. 228, s. 2-3.

………………..: "Duyûn-ı Umûmiye-Küçük Hesaplar"; 27 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 158, s. 1.

………………..: "Düyûn-u Gayr-i Muntazama Kânûnu"; 19 Mart 1325(1909); nr. 240, s. 2-3.

………………..: "Esnaf Cemiyetleri"; 10 Mayıs 1325(1909); nr. 259, s. 4.

………………..: "Gümrüklere Zam"; 27 Mayıs 1325(1909); nr. 276, s. 1.

………………..: "Kav-Kibrit İnhisârı"; 20 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 92, s. 2-3.

………………..: “Londra’da Sanâyi’ İslâmiyye Sergisi”; 18 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 90, s. 2.

………………..: “Maden Nezâretine”; 29 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 191, s. 1.

………………..: “Mâliye Nezâretine”; 1 Kânnû-ı evvel 1324(1908); nr. 134, s. 1.

………………..: “Maliye Nezâretine-Duyûn-ı Umûmiye ve Bank-ı Osmâni”; 20 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 153, s. 1.

………………..: “Sadrâzam Paşa Hazretlerine Ereğli Şirketi”; 2 Kânnû-ı evvel 1324(1908); nr. 135, s. 1.

………………..: “Şâyân-ı Mülâhaza Bir İhmâl-Ekmek Fiyatı”; 20 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 153, s. 1.

………………..: “Umûmi Bütçemiz”; 9 Haziran 1325(1909); nr. 289, s. 2.

………………..: “Zirâat Bankası Müdür-i Umûmîsi Şevket Bey’e”; 26 Şubat 1324(1909); nr. 219, s. 3.

………………..: “Zirâat Nezâretine”; 18 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 180, s. 4.

2. 13. 3. HUKUK İÇERİKLİ HABERLER

İmzasız: “Adana’da Altı Ermeni’nin Mahkumiyyeti ve Patrikhane’nin Protestosu”; (Levant Herald’dan); 29 Mayıs 1325(1909); nr. 278, s. 2.

………………..: “Beyoğlu Mutasarrıflığından”; 18 Mart 1325(1909); nr. 239, s. 4.

………………..: “Beyoğlu Vak’ası”; 17 Mart 1325(1909); nr. 238, s. 2.

………………..: “Birinci Dîvân-ı Harb Örfi, İkinci Dîvân-ı Harb Örfi, Üçüncü Dîvân-ı Harb Örfi, Birinci Heyet-i Tahkîkât, İkinciHeyet-i Tahkîkât, Üçüncü Heyet-i Tahkîkât”; 13 Mayıs 1325(1909); nr. 262, s. 3.

………………..: “Birinci Dîvân-ı Harb Örfi, İkinci Dîvân-ı Harb Örfi, Üçüncü Dîvân-ı Harb Örfi”; 18 Mayıs 1325(1909); nr. 267, s. 3.

………………..: “Dünkü: Birinci Dîvân-ı Harb Örfi, İkinci Dîvân-ı Harb Örfi, Birini Heyet-i Tahkikat, İkinci Heyet-i Tahkikat, Üçüncü Heyet-i Tahkikat, Evvelki Günkü: Birinci Dîvân-ı Harb Örfi, İkinci Dîvân-ı Harb Örfi, Üçüncü Dîvân-ı Harb Örfi, Birini Heyet-i Tahkikat, İkinci Heyet-i

Tahkikat, Üçüncü Heyet-i Tahkikat,”; 20 Mayıs 1325(1909); nr. 269, s. 2-3.

………………..: “Islâhât-ı Adliye”; 14 Haziran 1325(1909); nr. 294, s. 1.

………………..: “Kânûn-i Esâsî Ta’dîlâtı”; 22 Mayıs 1325(1909); nr. 271, s. 2.

………………..: “Muhterem (Tanin) Gazetesi İdârehânesine”; 27 Mart 1325(1909); nr. 248, s. 3.

………………..: “Mithat Paşa Muhâkemesi [Mâba’ad]”; 11 Haziran 1325(1909); nr. 291, s. 2.

………………..: “Mithat Paşa Muhâkemesi [Mâba’ad]”; 12 Haziran 1325(1909); nr. 292, s. 2-3.

………………..: “Mithat Paşa Muhâkemesi [Mâba’ad]”; 13 Haziran 1325(1909); nr. 293, s. 2.

………………..: “Mithat Paşa Muhâkemesi [Mâba’ad]”; 15 Haziran 1325(1909); nr. 295, s. 2.

………………..: “Mithat Paşa Muhâkemesi [Mâba’ad]”; 16 Haziran 1325(1909); nr. 296, s. 2.

………………..: “Mithat Paşa Muhâkemesi [Mâba’ad]”; 2 Haziran 1325(1909); nr. 282, s. 2.

………………..: “Mithat Paşa Muhâkemesi [Mâba’ad]”; 20 Haziran 1325(1909); nr. 300, s. 4.

………………..: “Mithat Paşa Muhâkemesi [Mâba’ad]”; 3 Haziran 1325(1909); nr. 283, s. 3.

………………..: “Mithat Paşa Muhâkemesi [Mâba’ad]”; 4 Haziran 1325(1909); nr. 284, s. 2-3.

………………..: “Mithat Paşa Muhâkemesi [Mâba’ad]”; 6 Haziran 1325(1909); nr. 286, s. 2.

………………..: “Mithat Paşa Muhâkemesi [Mâba’ad]”; 7 Haziran 1325(1909); nr. 287, s. 2.

………………..: "Mithat Paşa Muhâkemesi [Mâba'ad]"; 8 Haziran 1325(1909); nr. 288, s. 2.

………………..: "Mithat Paşa Muhâkemesi [Mâba'ad]"; 9 Haziran 1325(1909); nr. 289, s. 2.

………………..: "Mithat Paşa Muhâkemesi [Mâba'ad]"; 18 Haziran 1325(1909); nr. 298, s. 3.

………………..: "Necîb Mülhime'nin Muhâkemesi"; 22 Şubat 1324(1909); nr. 215, s. 4.

………………..: "Serseri ve Mazanne-i Sû-i Eşhâs Hakkında Kanundur"; 12 Mart 1325(1909); nr. 233, s. 2.

2. 13. 4. MATBUAT İÇERİKLİ HABERLER

İmazsız: "Beyoğlu Vak'ası"; 15 Mart 1325(1909); nr. 236, s. 1.

………………..: "Bir Kötünün Yedi Mahalleye Zararı Dokunur-Gazetemize Boykotaj"; 10 Şubat 1324(1909); nr. 203, s. 1.

………………..: "Bir Vatanperver Mütâlaası"; 21 Mayıs 1325(1909); nr. 270, s. 2.

………………..: "Bugün, Dün"; 19 Temmuz 1324(1908); nr: 1, s. 1-2.

………………..: "Cenaze Alayı"; 27 Mart 1325(1909); nr. 248, s. 3.

………………..: "Cerâid-i Arabiyye ve Hindistan Gazeteleri"; 21 Mayıs 1325(1909); nr. 270, s. 2.

………………..: "Derviş Vahdetî'nin Vürûdu"; 18 Mayıs 1325(1909); nr. 267, s. 3.

………………..: "Dünkü Miting"; 13 Mart 1325(1909); nr. 234, s. 3.

………………..: "Hakkı Bey-Yeni Gazete"; 25 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 128, s. 2.

………………..: "Hürriyet... Matbuat?"; 30 Eylül 1324 (1908); nr. 74, s. 4.

………………..: "İhtar"; 1 Eylül 1324 (1908); nr. 45, s. 1.

………………..: "İhtâr"; 18 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 90, s. 1.

………………..: "İ'tizâr"; 30 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 133, s. 2.

………………..: "Levânt Herald ve Mösyö Miçi"; 18 Şubat 1324(1909); nr. 211, s. 2.

………………..: "Matbûât Kongresi"; 14 Eylül 1324 (1908); nr. 58, s. 4.

………………..: “Miting Mukarrerâtı”; 14 Mart 1325(1909); nr. 235, s. 3.

………………..: “Murad Bey’in Avrupa’ya Avdeti Hakkında”; 19 Temmuz 1324(1908); nr: 1, s. 4.

………………..: “Ne Dolablar Dönüyor: Levant Herald İ’tirâf Ediyor”; 8 Mart 1325(1909); nr. 229, s. 1.

………………..: “Ne Dolablar Dönüyor”; 4 Mart 1325(1909); nr. 225, s. 1.

………………..: “Ne Dolablar Dönüyor”; 6 Mart 1325(1909); nr. 227, s. 1-2.

………………..: “Ne Dolablar Dönüyor”; 7 Mart 1325(1909); nr. 228, s. 1.

………………..: “Osmanlı Terakki ve İttihat Cem’iyeti”; 19 Temmuz 1324(1908); nr: 1, s. 3.

………………..: “Rahmi ve Nâzım Beylerle Ali Kemâl Bey”; 30 Mart 1325(1909); nr. 251, s. 2-3.

………………..: “Serbestî Ser-muharriri Hasan Fehmi Bey’in Katli”; 29 Mart 1325(1909); nr. 250, s. 2.

………………..: “Tanin Anonim Şirketi 20. 000 Lira Sermaye ile”; 6 Mayıs 1325(1909); nr. 255, s. 1, 8 Mayıs 1325(1909); nr. 257, s. 1, 9 Mayıs 1325(1909); nr. 258, s. 1, 10 Mayıs 1325(1909); nr. 259, s. 1, 11 Mayıs 1325(1909); nr. 260, s. 1, 12 Mayıs 1325(1909); nr. 261, s. 1, 13 Mayıs 1325(1909); nr. 262, s. 1, 14 Mayıs 1325(1909); nr. 263, s. 1, 16 Mayıs 1325(1909); nr. 265, s. 1, 17 Mayıs 1325(1909); nr. 266, s. 1, 21 Mayıs 1325(1909); nr. 270, s. 1, 23 Mayıs 1325(1909); nr. 272, s. 1, 24 Mayıs 1325(1909); nr. 273, s. 1, 26Mayıs 1325(1909); nr. 275, s. 1, 27 Mayıs 1325(1909); nr. 276, s. 1, 28 Mayıs 1325(1909); nr. 277, s. 1, 1 Haziran 1325(1909); nr. 281, s. 1, 9 Haziran 1325(1909); nr. 289, s. 1, 12 Haziran 1325(1909); nr. 292, s. 1.

………………..: “Teşekkür ve İhtâr”; 4 Mayıs 1325(1909); nr. 253, s. 1.

2. 13. 5. SİYASİ VE SOSYAL İÇERİKLİ HABERLER

Ahmet Şuayb: "Başlıksız"; 20 Temmuz 1324(1908); nr: 2, s. 2-3.

Arnavurt Ortodoks Cemâati: "Rum Patrikhanesi'ni Red"; 18 Haziran 1325(1909); nr. 298, s. 1.

Elhâc Mustafa: "Nâdiri Fevzi'nin Jurnali"; 11 Mayıs 1325(1909); nr. 260, s. 2-3.

………………..: "Nâdiri Fevzi'nin Jurnali Daha"; 12 Mayıs 1325(1909); nr. 261, s. 1-2.

Fahri: "Mithat Paşa'ya Dâir"; 15 Haziran 1325(1909); nr. 295, s. 2.

Fârûkî Sâmi (Zabtiye Nâzırı): "Başlıksız"; 11 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 173, s. 3.

Hafız Veyiş: "Vahdetî Safahât-i Hayâtı"; 16 Mayıs 1325(1909); nr. 265, s. 2.

Halîl (Kâtib-i Umûmi): "Vârid Olan Varakadır"; 24 Mart 1325(1909); nr. 245, s. 4.

İmazsız: "Ali Kemâl'in İ'tirâfı"; 17 Mayıs 1325(1909); nr. 266, s. 3.

………………..: "400 Lira"; 1 Eylül 1324 (1908); nr. 45, s. 1-2.

………………..: "500 Liralık İhsân-ı Melûkâne"; 27 Mayıs 1325(1909); nr. 276, s. 1.

………………..: "Abdulhak Hamit Beyefendi"; 11 Eylül 1324 (1908); nr. 55, s. 7.

………………..: "Abdülhamid'in Tahrîkâtı -Dîvân-ı Harbin Nazar-ı Dikkatine-"; 4 Mayıs 1325(1909); nr. 253, s. 3.

………………..: "Abdülhamit Zamanında Ta'mîm-i Maârife Nasıl Çalışmışlardı"; 17 Mayıs 1325(1909); nr. 266, s. 2-3.

………………..: "Abdülhamit'in Serveti ve Ecnebî Bankaları"; 8 Mayıs 1325(1909); nr. 257, s. 3.

………………..: "Abdülhamit'in Serveti"; 10 Mayıs 1325(1909); nr. 259, s. 2.

………………..: "Adana Ahvâl-i Hâzirası"; 25 Mayıs 1325(1909); nr. 274, s. 3.

………………..: "Adana Fecâyi'i ve Kafkasya Ermenilerinin Fikri"; 7 Mayıs 1325(1909); nr. 256, s. 2-3.

………………..: "Adana Meselesinde Bâb-ı Âli"; 27 Mayıs 1325(1909); nr. 276, s. 1.

………………..: "Adana Vakâyı'ı"; 22 Mayıs 1325(1909); nr. 271, s. 2.

………………..: "Adana Vukûâtı Hakkında Vali Sâbık Cevâd Bey Ne Diyor?"; 11 Mayıs 1325(1909); nr. 260, s. 2.

………………..: "Adriyatik Postası"; 21 Eylül 1324 (1908); nr. 65, s. 5-6.

………………..: "Ajanslar Ne Diyor?"; 29 Mayıs 1325(1909); nr. 278, s. 2.

………………..: "Almanya Baş Vekili Prens Bülow'un Beyânâtı"; 5 Eylül 1324 (1908); nr. 49, s. 3-4.

………………..: "Almanya İmparatoru'nun Seyâhati"; 20 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 92, s. 2.

………………..: "Almanya İmparatorunun Beyânâtı"; 19 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 91, s. 2.

………………..: "Almanya'da Sûret-i Telakki"; 19 Temmuz 1324(1908); nr: 1, s. 4.

………………..: "Almanya-Avusturya ve Rusya"; 8 Mayıs 1325(1909); nr. 257, s. 2.

………………..: "Anadolu Ahvâli"; 23 Mayıs 1325(1909); nr. 272, s. 2.

………………..: "Ankara, Konya Şimendiferleri Nakliyâtı ve Bir Mukâyese-i Hakîkat-i Beynâne"; 27 Şubat 1324(1909); nr. 220, s. 3.

………………..: "Arnavurtluk Ahvâli"; 23 Mayıs 1325(1909); nr. 272, s. 2-3.

………………..: "Arnavurtluk"; 3 Haziran 1325(1909); nr. 283, s. 1.

………………..: "Avrupa Devletlerinin Müessesât-ı Siyâsiyesi -I- İngiltere"; 3 Eylül 1324 (1908); nr. 47, s. 4-5.

………………..: "Avusturya İ'tilâfı ve Te'sîri"; 16 Şubat 1324(1909); nr. 209, s. 2.

………………..: "Avusturya Matbûâtı"; 18 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 90, s. 2.

………………..: "Avusturya Sefîrinin Beyânâtı"; 22 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 94, s. 2.

………………..: "Avusturya ve Sırbistan"; 13 Şubat 1324(1909); nr. 206, s. 2.

………………..: "Avusturya-Bulgaristan İhtilâfı"; 20 Şubat 1324(1909); nr. 213, s. 2-3.

………………..: "Avusturya-Sırbistan"; 12 Şubat 1324(1909); nr. 205, s. 2-3.

………………..: "Avusturya-Sırbistan"; 2 Mart 1325(1909); nr. 223, s. 2.

………………..: "Avusturya-Sırbistan"; 4 Mart 1325(1909); nr. 225, s. 3.

………………..: "Avusturya-Sırbistan"; 5 Mart 1325(1909); nr. 226, s. 2-3.

………………..: "Avusturya-Sırbistan"; 6 Mart 1325(1909); nr. 227, s. 3.

………………..: “Avusturya-Sırbistan”; 8 Mart 1325(1909); nr. 229, s. 2.

………………..: “Avusturya-Sırbistan”; 9 Mart 1325(1909); nr. 230, s. 2.

………………..: “Avusturya-Sırbistan”; 11 Mart 1325(1909); nr. 232, s. 2.

………………..: “Avusturya-Sırbistan”; 12 Mart 1325(1909); nr. 233, s. 2.

………………..: “Avusturya-Sırbistan”; 13 Mart 1325(1909); nr. 234, s. 2.

………………..: “Avusturya-Sırbistan”; 14 Mart 1325(1909); nr. 235, s. 1.

………………..: “Avusturya-Sırbistan”; 15 Mart 1325(1909); nr. 236, s. 2.

………………..: “Avusturya-Sırbistan”; 17 Mart 1325(1909); nr. 238, s. 2.

………………..: “Avusturya-Sırbistan”; 18 Mart 1325(1909); nr. 239, s. 2-3.

………………..: “Avusturya-Sırbistan”; 19 Mart 1325(1909); nr. 240, s. 2.

………………..: “Avusturya-Sırbistan”; 20 Mart 1325(1909); nr. 241, s. 2.

………………..: “Avusturya-Sırbistan”; 11 Şubat 1324(1909); nr. 204, s. 2.

………………..: “Avusturya-Sırbistan”; 27 Şubat 1324(1909); nr. 220, s. 1-2.

………………..: “Avusturya-Sırbistan”; 28 Şubat 1324(1909); nr. 221, s. 1-2.

………………..: “Avusturya-Sırbistan”; 25 Şubat 1324(1909); nr. 218, s. 2.

………………..: “Aynen Varaka”; 24 Mart 1325(1909); nr. 245, s. 4.

………………..: “Bâb-ı Âlî’ye”; 24 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 96, s. 1.

………………..: “Bahriye Nezâreti”; 18 Ağustos 1324 (1908); nr. 31, s. 1-2.

………………..: “Balkan Buhrânının Hıtâmı”; 29 Mart 1325(1909); nr. 250, s. 2.

………………..: “Balkan İhtilâfı”; 20 Şubat 1324(1909); nr. 213, s. 2.

………………..: “Başlıksız”; 20 Temmuz 1324(1908); nr: 2, s. 4.

………………..: “Başlıksız”; 10 Mart 1325(1909); nr. 231, s. 4.

………………..: “Başlıksız”; 29 Mayıs 1325(1909); nr. 278, s. 1.

………………..: “Başlıksız”; 10 Kânnû-ı evvel 1324(1908); nr. 143, s. 2.

………………..: “Başlıksız”; 12 Eylül 1324 (1908); nr. 56, s. 7.

………………..: “Belgrat’ta Heyecân”; 9 Mart 1325(1909); nr. 230, s. 2.

………………..: “Beyoğlu Mutasarrıflığı’ndan”; 24 Mart 1325(1909); nr. 245, s. 4.

………………..: “Beyrut’taki Esliha Mes’elesi”; 11 Haziran 1325(1909); nr. 291, s. 1.

………………..: “Bir Hilye-i... Meşrûtiyet”; 30 Ağustos 1324 (1908); nr. 43, s. 1-2.

………………..: “Bir Mukayese-i Tarihiyye”; 21 Temmuz 1324 (1908); nr: 3, s. 4.

………………..: “Bir Teşebbüs-i Nâ-becâ”; 9 Haziran 1325(1909); nr. 289, s. 2.

………………..: “Birinci Hafta”; 20 Temmuz 1324(1908); nr: 2, s. 4

………………..: “Bosna Hersek Kıt’aları-Bâb-ı Âliyye’nin Protestosu”; 28 Eylül 1324 (1908); nr. 72, s. 1.

………………..: “Bosna Müslümanları ve Hicret Me’elesi”; 13 Şubat 1324(1909); nr. 206, s. 2.

………………..: “Bugün, Dün”; 20 Temmuz 1324(1908); nr: 2, s. 1.

………………..: “Buhrân-ı Vükelâ Mukaddemâtı”; 19 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 91, s. 1.

………………..: “Buhrân-ı Vükelâ ve Avrupa’da Te’sîrât”; 3 Şubat 1324(1909); nr. 196, s. 2-3.

………………..: “Bulgar Çarlığı Hakkında Naçeviç’in Mütâlaâtı”; 23 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 95, s. 2.

………………..: “Bulgar İstiklâline Dâir”; 11 Şubat 1324(1909); nr. 204, s. 1-2.

………………..: “Bulgar Matbûâtı”; 10 Şubat 1324(1909); nr. 203, s. 3.

………………..: “Bulgar Murahhasları Geliyor”; 19 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 91, s. 1.

………………..: “Bulgaristan Ahvâli”; 9 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 83, s. 1-2.

………………..: “Bulgaristan Hadisesi”; 3 Eylül 1324 (1908); nr. 47, s. 1-2.

………………..: “Bulgaristan Havâdisi, Bulgaristan Reîs-i Nezârı”; 1 Haziran 1325(1909); nr. 281, s. 2.

………………..: “Bulgaristan Havâdisi”; 13 Mayıs 1325(1909); nr. 262, s. 2-3.

………………..: “Bulgaristan Havâdisi”; 31 Mayıs 1325(1909); nr. 280, s. 3.

………………..: “Bulgaristan Havâdisi”; 6 Haziran 1325(1909); nr. 286, s. 3.

………………..: "Bulgaristan Havadisi"; 13 Haziran 1325(1909); nr. 293, s. 2.

………………..: "Bulgaristan Havâdisi"; 2 Haziran 1325(1909); nr. 282, s. 4.

………………..: "Bulgaristan Havâdisi"; 8 Mayıs 1325(1909); nr. 257, s. 2-3.

………………..: "Bulgaristan Havâdisi"; 9 Mayıs 1325(1909); nr. 258, s. 3.

………………..: "Bulgaristan Havâdisi"; 10 Mayıs 1325(1909); nr. 259, s. 2.

………………..: "Bulgaristan Havâdisi"; 15 Mayıs 1325(1909); nr. 264, s. 2.

………………..: "Bulgaristan Havâdisi"; 23 Mayıs 1325(1909); nr. 272, s. 2.

………………..: "Bulgaristan Matbûâtı ve Müzâkerât"; 31 Mart 1325(1909); nr. 252, s. 2.

………………..: "Bulgaristan Matbûâtı"; 17 Şubat 1324(1909); nr. 210, s. 3.

………………..: "Bulgaristan Matbûâtı"; 15 Mart 1325(1909); nr. 236, s. 2-3.

………………..: "Bulgaristan Matbûâtı"; 11 Şubat 1324(1909); nr. 204, s. 2.

………………..: "Bulgaristan Matbûâtı"; 15 Şubat 1324(1909); nr. 208, s. 2.

………………..: "Bulgaristan Matbûâtı"; 20 Şubat 1324(1909); nr. 213, s. 2.

………………..: "Bulgaristan Matbûâtı"; 26 Şubat 1324(1909); nr. 219, s. 2-3.

………………..: "Bulgaristan Matbûâtı"; 28 Şubat 1324(1909); nr. 221, s. 1.

………………..: "Bulgaristan Matbûâtı"; 1 Mart 1324(1909); nr. 222, s. 2-3.

………………..: "Bulgaristan Mes'elesi"; 1 Mart 1324(1909); nr. 222, s. 2.

………………..: "Bulgaristan Meselesi Hakkında"; 21 Eylül 1324 (1908); nr. 65, s. 2-3.

………………..: "Bulgaristan'da Adem-i Hoşnûdu"; 23 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 95, s. 2.

………………..: "Bulgaristan'dan Tazmînât"; 19 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 91, s. 1.

………………..: "Bulgaristan'ın İstiklâli Tasdîk Edilmiyor"; 9 Şubat 1324(1909); nr. 202, s. 4.

………………..: "Bulgaristan'ın Tasdîk-i İstiklâli"; 7 Şubat 1324(1909); nr. 200, s. 1.

………………..: “Bulgaristan’ın Tasdîk-i İstiklâline Dâir”; 9 Şubat 1324(1909); nr. 202, s. 2-3.

………………..: “Bulgaristan’ın Tasdîk-i İstiklâline Dâir”; 8 Şubat 1324(1909); nr. 201, s. 2.

………………..: “Bulgarların Mühim Bir Teşebbüsü”; 20 Haziran 1325(1909); nr. 300, s. 2-3.

………………..: “Buyuruldu-i Sâmi”; 7 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 110, s. 1

………………..: “Cem’iyyet ve Fransa Sefâreti”; 20 Mart 1325(1909); nr. 241, s. 2.

………………..: “Cem’iyyet ve Tımes Gazetesi”; 11 Mart 1325(1909); nr. 232, s. 2.

………………..: “Culfa’da Ruslar”; 23 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 95, s. 2.

………………..: “Çarikof’un Dersaâdet Sefâretine Ta’yîni”; 16 Mayıs 1325(1909); nr. 265, s. 1.

………………..: “Dâhiliye Nezâretine”; 19 Ağustos 1324 (1908); nr. 32, s. 2.

………………..: “Dâhiliye Nezâretine”; 20 Ağustos 1324 (1908); nr. 33, s. 1.

………………..: “Dâhiliye Nezâretine”; 4 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 78, s. 4.

………………..: “Dâhiliye Nezâretine”; 6 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 80, s. 1.

………………..: “Dâhiliye Nezâretine”; 7 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 81, s. 1.

………………..: “Dâhiliye Nezâretine”; 2 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 105, s. 1

………………..: “Dâhiliyye Nezâret-i Celîlesine Atina Vilâyetinden mevrûd 18 Haziran sene 1325 tarihli Telgrafnâme Sûretidir”; 20 Haziran 1325(1909); nr. 300, s. 2.

………………..: “Defter-i Hâkâni Nezâretine”; 12 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 86, s. 1.

………………..: “Devlet-i Âliyye’nin Bosna Hersek İlhâkına Karşı Avusturya’ya Verdiği Protesto”; 28 Eylül 1324 (1908); nr. 72, s. 1-2.

………………..: “Devlet-i Osmâniye-Avusturya Macaristan ve Protokol Hakkındaki Efkâr ve Mütâlaât”; 18 Şubat 1324(1909); nr. 211, s. 2.

………………..: "Devlet-i Osmâniyye ve Bulgaristan-Hâriciye Nâzırı Paşa'nın Beyânâtı"; 22 Eylül 1324 (1908); nr. 66, s. 2-3.

………………..: "Devlet-i Osmâniyye-Bulgaristan Müzâkerât-ı İ'tilâfiyyesi"; 30 Mart 1325(1909); nr. 251, s. 1-2.

………………..: "Devlet-i Osmâniyye-Sırbistan"; 7 Mayıs 1325(1909); nr. 256, s. 2.

………………..: "Devletler ve Sırbistan"; 14 Şubat 1324(1909); nr. 207, s. 2.

………………..: "Doğruluk İsteriz"; 8 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 82, s. 1.

………………..: "Dost Teşebbüsü"; 20 Şubat 1324(1909); nr. 213, s. 3.

………………..: "Dün Akşam Alınan Telgrafnâmeler"; 24 Eylül 1324 (1908); nr. 68, s. 8.

………………..: "Dünkü Merâsim-i Mübeccele"; 17 Mayıs 1325(1909); nr. 266, s. 2.

………………..: "Edirne'de Rum İhtilâl Komitesi"; 18 Haziran 1325(1909); nr. 298, s. 1.

………………..: "Emlâk-i Şâhâneden Öşr Alınacak mı?"; 3 Haziran 1325(1909); nr. 283, s. 1.

………………..: "Eski Devrin Cinayetlerinden: Kaba Sakal Mahmut Paşa Nasıl Adam Öldürürdü?"; 19 Haziran 1325(1909); nr. 299, s. 1.

………………..: "Figaro'dan"; 19 Temmuz 1324(1908); nr: 1, s. 4.

………………..: "Filibe Muhâbir-i Mahsûsamızdan"; 30 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 102, s. 3-4.

………………..: "Fransa Matbûâtı ve Genç Türkiye"; 10 Mayıs 1325(1909); nr. 259, s. 1-2.

………………..: "Genç Türkler ve Avrupa"; 13 Mayıs 1325(1909); nr. 262, s. 2.

………………..: "Girit Ahvâli"; 10 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 172, s. 2-3.

………………..: "Girit Ahvâli-Girit Muhâbir-i Mahsûsâmızdan"; 7 Şubat 1324(1909); nr. 200, s. 4.

………………..: "Girit Hakkında Konferans"; 6 Haziran 1325(1909); nr. 286, s. 3.

………………..: "Girit Hakkında"; 27 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 99, s. 2.

………………..: "Girit Mes'elesi ve Devletlerin Mesleği"; 9 Haziran 1325(1909); nr. 289, s. 2.

………………..: "Girit Mes'elesi ve Devletlerin Mesleği"; 10 Haziran 1325(1909); nr. 290, s. 2.

………………..: "Girit Mes'elesi, Ajanslar Ne Diyor?"; 5 Haziran 1325(1909); nr. 285, s. 1-2.

………………..: "Girit Mes'elesi: Ajanslar Ne Diyor?"; 2 Haziran 1325(1909); nr. 282, s. 1.

………………..: "Girit Mes'elesi"; 22 Mayıs 1325(1909); nr. 271, s. 2.

………………..: "Girit Mes'elesi"; 11 Haziran 1325(1909); nr. 291, s. 1.

………………..: "Girit Mes'elesi"; 14 Haziran 1325(1909); nr. 294, s. 1-2.

………………..: "Girit Meselesi ve Hilmi Paşa'nın Beyânâtı"; 26 Mayıs 1325(1909); nr. 275, s. 1.

………………..: "Girit Meselesi ve Yunanistan'ın Vaz'iyyeti"; 30 Mayıs 1325(1909); nr. 279, s. 1-2.

………………..: "Girit Meselesi: Bir Yunan Meb'ûsunun Mütâlaası"; 19 Haziran 1325(1909); nr. 299, s. 1-2.

………………..: "Girit Meselesi: Hükümet-i Osmâniye'nin Teşebbüsâtına İngiltere'nin Cevâbı"; 20 Haziran 1325(1909); nr. 300, s. 1.

………………..: "Girit Meselesi: Manastırda Kulüblerin İttihâdı"; 19 Haziran 1325(1909); nr. 299, s. 2.

………………..: "Girit Meselesi"; 15 Haziran 1325(1909); nr. 295, s. 1.

………………..: "Girit Meselesi"; 18 Haziran 1325(1909); nr. 298, s. 1-2.

………………..: "Girit Meselesi"; 23 Mayıs 1325(1909); nr. 272, s. 2.

………………..: "Girit Meselesi"; 7 Haziran 1325(1909); nr. 287, s. 1.

………………..: "Girit Meselesi"; 16 Haziran 1325(1909); nr. 296, s. 1.

………………..: "Girit Meselesi"; 17 Haziran 1325(1909); nr. 297, s. 1.

………………..: "Girit Meselesi"; 20 Haziran 1325(1909); nr. 300, s. 2.

………………..: "Girit Meselesi-Mühim Mülâkâtlar"; 31 Mayıs 1325(1909); nr. 280, s. 1-2.

………………..: "Girit ve Yunanistan"; 22 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 125, s. 2-3.

………………..: "Girit Vukûâtı"; 19 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 91, s. 2.

………………..: "Giritlilerle Devletler"; 7 Haziran 1325(1909); nr. 287, s. 1.

………………..: "Hakk-ı Te'lîf Nizâmnâmesi Lâyihası [Dünkü Nüshadan Mâba'd]"; 28 Şubat 1324(1909); nr. 221, s. 3.

………………..: "Hakk-ı Te'lîf Nizâmnâmesi Lâyihası"; 27 Şubat 1324(1909); nr. 220, s. 3.

………………..: "Harb Tehlikesi"; 14 Şubat 1324(1909); nr. 207, s. 2.

………………..: "Heyet-i Vükela Hakkında"; 19 Temmuz 1324(1908); nr: 1, s. 4.

………………..: "Hidiv-i Mısır"; 1 Haziran 1325(1909); nr. 281, s. 1.

………………..: "Hilmi Paşa Kabînesi"; 4 Mayıs 1325(1909); nr. 253, s. 2-3.

………………..: "Hükûmet-i Osmâniyye'nin Teşebbüsâtı"; 16 Haziran 1325(1909); nr. 296, s. 1.

………………..: "Hükûmet-i Seniye ve Karadağ"; 3 Eylül 1324 (1908); nr. 47, s. 2.

………………..: "Hükûmet-i Seniyye ile Avusturya ve Macaristan Hükûmeti Beyninde Tanzîm ve İmza Olunan Protokoldür"; 17 Şubat 1324(1909); nr. 210, s. 1.

………………..: "Irak Vesâit-i Nakliyesi"; 28 Mayıs 1325(1909); nr. 277, s. 2.

………………..: "İ'tilâf Muhtemel"; 11 Mart 1325(1909); nr. 232, s. 2.

………………..: "İâne-i Milliye"; 24 Temmuz 1324 (1908); nr: 6, s. 1.

………………..: "İâne-i Milliye"; 26 Temmuz 1324(1908); nr: 8, s. 1.

………………..: "İctimâ'lar Yeni Gazete'nin Telâşına Sebeb Ne İmiş!"; 15 Şubat 1324(1909); nr. 208, s. 1.

………………..: "İkdam'a İkinci Cevab"; 23 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 95, s. 2.

………………..: "İki Mes'ele-i Mühimme"; 4 Şubat 1324(1909); nr. 197, s. 1-2.

………………..: "İmparator Jozef'e"; 28 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 131, s. 2.

………………..: “İmparatorun İfâdâtına Dâir”; 21 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 93, s. 2.

………………..: “İngiliz Balkan Komitesi’nin Bir Mektûbu”; 10 Şubat 1324(1909); nr. 203, s. 2.

………………..: “İngiltere Sefiri”; 19 Temmuz 1324(1908); nr: 1, s. 4.

………………..: “İran Ahvâli”; 1 Haziran 1325(1909); nr. 281, s. 2.

………………..: “İran Ahvâli”; 8 Mayıs 1325(1909); nr. 257, s. 3.

………………..: “İran Ahvâli”; 9 Mayıs 1325(1909); nr. 258, s. 3.

………………..: “İran Ahvâli”; 23 Mayıs 1325(1909); nr. 272, s. 2.

………………..: “İran Ahvâline Dâir”; 21 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 93, s. 2.

………………..: “İran İgtişâşâtı ve Bahtiyârilerin Harekâtı!”; 13 Haziran 1325(1909); nr. 293, s. 2.

………………..: “İran İgtişâşı”; 6 Haziran 1325(1909); nr. 286, s. 3.

………………..: “İran Kânûn-i Esâsî’si be İntihâb Kânûn-nâmesi Müşkîlâtı”; 2 Haziran 1325(1909); nr. 282, s. 4.

………………..: “İran Vak’ası”; 3 Haziran 1325(1909); nr. 283, s. 1.

………………..: “İrtihâl ve Teessüf”; 21 Şubat 1324(1909); nr. 214, s. 1.

………………..: “İslavlar ve Bosna’nın İlhâkı”; 21 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 93, s. 2.

………………..: “İsmail Kemal ve Hâdise-i İrticâ”; 25 Mayıs 1325(1909); nr. 274, s. 2-3.

………………..: “İstikrâz-ı Milli-i Osmâni”; 19 Mayıs 1325(1909); nr. 268, s. 1-2.

………………..: “İtalya ile İttifâk-ı Meselles”; 9 Mayıs 1325(1909); nr. 258, s. 2-3.

………………..: “İtalya ve Şark”; 28 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 131, s. 2.

………………..: “İtalya’da Avusturya Aleyhine Nümâyişler”; 19 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 122, s. 1.

………………..: “İtalya-Rusya İ’tilâfı”; 28 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 131, s. 1-2.

………………..: “İtilâf İçin”; 5 Haziran 1325(1909); nr. 285, s. 2.

………………..: “İttifâk-ı Meselles Hakkında İtalyanların Hissiyâtı”; 9 Mayıs 1325(1909); nr. 258, s. 3.

………………..: “İttifâk-ı Meselles ve İtalya”; 8 Mayıs 1325(1909); nr. 257, s. 2.

………………..: “İzmir’de Etnik-i Eterya Şubesi”; 18 Haziran 1325(1909); nr. 298, s. 1.

………………..: “Kamil Paşa Kabînesinin Sükûtu ve Avrupa’daki Te’sîri”; 4 Şubat 1324(1909); nr. 197, s. 2.

………………..: “Kara Bayramlar-Filibe Muhâbir-i Mahsûsamızdan”; 29 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 160, s. 3-4.

………………..: “Karadağ’ın Beyânâtı”; 22 Şubat 1324(1909); nr. 215, s. 2.

………………..: “Katil Kimdir?”; 27 Mart 1325(1909); nr. 248, s. 3.

………………..: “Kazablanka Hâdisesi”; 16 Mayıs 1325(1909); nr. 265, s. 1.

………………..: “Keşof Efendi Hadisesi”; 4 Eylül 1324 (1908); nr. 48, s. 1.

………………..: “Keşof Efendi Hadisesi”; 6 Eylül 1324 (1908); nr. 50, s. 3.

………………..: “Konferans Hakkında Avusturya ve Rusya’nın Nokta-i Nazarları”; 17 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 150, s. 2.

………………..: “Konferans Programı”; 19 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 91, s. 2.

………………..: “Konferansın Programı Hakkında”; 10 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 84, s. 1-2.

………………..: “Konferansın Programına Hükûmet-i Osmâniye’nin Cevâbı”; 19 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 91, s. 1.

………………..: “Kont *[*Dizolvelski’nin*]* دیزوولسکی‌نك Duma Meclisinde Îrâd Eylediği Nutk-u Mühim”; 14 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 147, s. 3-4.

………………..: “Kont Forgah Tarafından İ’tâ Olunacak Cevâbın Te’hîri”; 10 Mart 1325(1909); nr. 231, s. 2-3.

………………..: “Konya Ovası’nın İskâsı-Nâfia Nezâretinin Nazar-ı Dikkatine”; 10 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 172, s. 1.

………………..: “Köprü!”; 14 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 176, s. 1.

………………..: “Londra’da *[Milovanovic]* میلووانوویچ He’yeti”; 21 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 93, s. 1.

………………..: “Ma’hud İzzet Firâri midir? Memur mudur?”; 21 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 93, s. 1.

………………..: “Ma’zûliyyet Maaşları”; 27 Şubat 1324(1909); nr. 220, s. 1.

………………..: “Maâş Meselesi”; 6 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 109, s. 1

………………..: “Mahmut Şevket Paşa’nın Beyânâtı”; 12 Haziran 1325(1909); nr. 292, s. 1.

………………..: “Makâm-ı Sadârete”; 11 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 114, s. 1

………………..: “Makedonya Giritli Rum Çeteleri”; 18 Haziran 1325(1909); nr. 298, s. 1.

………………..: “Makedonya’da Bulgarlar”; 18 Haziran 1325(1909); nr. 298, s. 1.

………………..: “Mâliye Nezâretinde İş Görülüyor”; 19 Haziran 1325(1909); nr. 299, s. 1.

………………..: “Mazbata-i Teşekküriye”; 14 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 147, s. 1.

………………..: “Meclis A’yânı Eski Şûrâ-yı Devlet mi?”; 11 Kânnû-ı evvel 1324(1908); nr. 144, s. 3.

………………..: “Meclis-i A’yân”; 26 Şubat 1324(1909); nr. 219, s. 3.

………………..: “Meclis-i Mebûsan Müzâkerâtı”; 11 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 173, s. 1-2-3.

………………..: “Meclis-i Mebûsan Müzâkerâtı”; 13 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 175, s. 1.

………………..: “Meclis-i Mebûsan Müzâkerâtı”; 15 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 177, s. 1-2-3.

………………..: “Meclis-i Mebûsan Müzâkerâtı”; 18 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 180, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebûsan Müzâkerâtı: Celse-i Sâniye”; 19 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 181, s. 1-2.

………………..: "Meclis-i Mebûsan Müzâkerâtı: Meclîs-i Mebûsân'da"; 6 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 168, s. 1-2-3.

………………..: "Meclis-i Mebûsan Müzâkerâtı: Meclîs-i Mebûsân'da"; 8 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 170, s. 1-2-3.

………………..: "Meclis-i Mebûsan Müzâkerâtı"; 2 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 164, s. 1-2-3.

………………..: "Meclis-i Mebûsan Müzâkerâtı"; 30 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 161, s. 1-2.

………………..: "Meclis-i Mebûsan Müzâkerâtı"; 31 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 162, s. 1-2-3.

………………..: "Meclis-i Mebûsan Müzâkerâtı"; 1 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 163, s. 1-2-3.

………………..: "Meclis-i Mebûsan Müzâkerâtı"; 1 Şubat 1324(1909); nr. 194, s. 2-3-4.

………………..: "Meclis-i Mebûsan Müzâkerâtı"; 20 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 182, s. 1-2.

………………..: "Meclis-i Mebûsan Müzâkerâtı"; 21 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 183, s. 2-3.

………………..: "Meclis-i Mebûsan Müzâkerâtı"; 22 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 184, s. 2-3.

………………..: "Meclis-i Mebûsan Müzâkerâtı"; 23 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 185, s. 2.

………………..: "Meclis-i Mebûsan Müzâkerâtı"; 4 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 166, s. 1-2-3.

………………..: "Meclis-i Mebûsan ve İngiltere"; 2 Şubat 1324(1909); nr. 195, s. 2.

………………..: "Meclis-i Mebusan'a A'za İntihabı"; 20 Temmuz 1324(1908); nr: 2, s. 4.

………………..: "Meclis-i Mebûsân'da -Maba'ad-"; 25 Mayıs 1325(1909); nr. 274, s. 2.

………………..: “Meclîs-i Mebûsan’da: Dünkü İhtisâs”; 18 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 151, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebusan’da”; 10 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 143, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 20 Mart 1325(1909); nr. 241, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 15 Mart 1325(1909); nr. 236, s. 1-2.

………………..: “Meclîs-i Mebûsân’da”; 11 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 173, s. 1.

………………..: “Meclîs-i Mebûsân’da”; 15 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 177, s. 1.

………………..: “Meclîs-i Mebûsân’da”; 18 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 180, s. 1.

………………..: “Meclis-i Mebûsan’da”; 13 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 175, s. 1.

………………..: “Meclis-i Mebûsan’da”; 2 Şubat 1324(1909); nr. 195, s. 1.

………………..: “Meclis-i Mebûsan’da”; 3 Şubat 1324(1909); nr. 196, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebûsan’da”; 5 Şubat 1324(1909); nr. 198, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebûsan’da”; 6 Şubat 1324(1909); nr. 199, s. 1.

………………..: “Meclis-i Mebûsan’da”; 8 Şubat 1324(1909); nr. 201, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebûsan’da”; 10 Şubat 1324(1909); nr. 203, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebûsan’da”; 12 Şubat 1324(1909); nr. 205, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 19 Şubat 1324(1909); nr. 212, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 29 Mart 1325(1909); nr. 250, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 7 Mayıs 1325(1909); nr. 256, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 8 Mayıs 1325(1909); nr. 257, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 12 Mayıs 1325(1909); nr. 261, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 13 Mayıs 1325(1909); nr. 262, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 14 Mayıs 1325(1909); nr. 263, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 15 Mayıs 1325(1909); nr. 264, s. 3.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 17 Mayıs 1325(1909); nr. 266, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 18 Mayıs 1325(1909); nr. 267, s. 2-3.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 19 Mayıs 1325(1909); nr. 268, s. 2-3.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 20 Mayıs 1325(1909); nr. 269, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 21 Mayıs 1325(1909); nr. 270, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 22 Mayıs 1325(1909); nr. 271, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 24 Mayıs 1325(1909); nr. 273, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 26 Mayıs 1325(1909); nr. 275, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 27 Mayıs 1325(1909); nr. 276, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 29 Mayıs 1325(1909); nr. 278, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 31 Mayıs 1325(1909); nr. 280, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 2 Haziran 1325(1909); nr. 282, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 3 Haziran 1325(1909); nr. 283, s. 2-3.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 4 Haziran 1325(1909); nr. 284, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 5 Haziran 1325(1909); nr. 285, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 7 Haziran 1325(1909); nr. 287, s. 4.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 9 Haziran 1325(1909); nr. 289, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 10 Haziran 1325(1909); nr. 290, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 11 Haziran 1325(1909); nr. 291, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 14 Haziran 1325(1909); nr. 294, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 16 Haziran 1325(1909); nr. 296, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 17 Haziran 1325(1909); nr. 297, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 18 Haziran 1325(1909); nr. 298, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 19 Haziran 1325(1909); nr. 299, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 17 Mart 1325(1909); nr. 238, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 5 Mayıs 1325(1909); nr. 254, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 6 Mayıs 1325(1909); nr. 255, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 24 Şubat 1324(1909); nr. 217, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 1 Mart 1324(1909); nr. 222, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 3 Mart 1325(1909); nr. 224, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 5 Mart 1325(1909); nr. 226, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 8 Mart 1325(1909); nr. 229, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 10 Mart 1325(1909); nr. 231, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 12 Mart 1325(1909); nr. 233, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 13 Mart 1325(1909); nr. 234, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 18 Mart 1325(1909); nr. 239, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 19 Mart 1325(1909); nr. 240, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 27 Mart 1325(1909); nr. 248, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 15 Şubat 1324(1909); nr. 208, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 17 Şubat 1324(1909); nr. 210, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 26 Şubat 1324(1909); nr. 219, s. 2.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 27 Şubat 1324(1909); nr. 220, s. 1.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 24 Mart 1325(1909); nr. 245, s. 1.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”; 26 Mart 1325(1909); nr. 247, s. 1.

………………..: “Meclîs-i Mebûsân’da”; 9 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 171, s. 1-2-3.

………………..: “Meclis-i Mebusan’da”; 11 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 144, s. 1-2.

………………..: “Meclîs-i Mebûsan’da”; 12 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 145, s. 1.

………………..: “Meclîs-i Mebûsan’da”; 14 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 147, s. 1-2-3.

………………..: “Meclîs-i Mebûsan’da”; 16 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 149, s. 1-2-3.

………………..: “Meclîs-i Mebûsan’da”; 19 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 152, s. 2-3.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’ın Temdîd-i İnikâdı”; 14 Haziran 1325(1909); nr. 294, s. 1.

………………..: “Meclis-i Mebûsanda”; 20 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 182, s. 1.

………………..: “Meclis-i Mebûsanda”; 22 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 184, s. 1.

………………..: “Meclis-i Mebûsanda”; 25 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 187, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebûsanda”; 27 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 189, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebûsanda”; 28 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 190, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebûsanda”; 30 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 192, s. 1-2.

………………..: “Meclis-i Mebûsanda”; 1 Şubat 1324(1909); nr. 194, s. 1-2.

………………..: “Mekteb-i Mülkiye Me’zunlarına: Mekteb-i Mülkiye İttihâd ve Teâvün Cem’iyyetinden”; 4 Mart 1325(1909); nr. 225, s. 4.

………………..: “Mektepler Mes’elesi”; 5 Haziran 1325(1909); nr. 285, s. 2.

………………..: “Melis-i Mebusan’da”; 7 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 140, s. 1.

………………..: “Melis-i Mebusan’da”; 8 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 141, s. 1.

………………..: “Melis-i Mebusan’da”; 9 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 142, s. 1.

………………..: “Memurlar Nasıl Ta’yin Olunuyor?”; 21 Eylül 1324 (1908); nr. 65, s. 1.

………………..: “Men’-i Silâh”; 4 Mayıs 1325(1909); nr. 253, s. 3.

………………..: “Mevlanzâde’nin Mektûbu”; 25 Mayıs 1325(1909); nr. 274, s. 2.

………………..: “Mısır’da Yunanistan’a Boykotaj”; 20 Haziran 1325(1909); nr. 300, s. 2.

………………..: “Midhat Paşa’nın Muhâkemesi [Dünkü Nüshamızdan Mâba’d]”; 31 Mayıs 1325(1909); nr. 280, s. 3.

………………..: “Midhat Paşa’nın Muhâkemesi”; 30 Mayıs 1325(1909); nr. 279, s. 3.

………………..: “Milli Aşireti Meselesi”; 4 Eylül 1324 (1908); nr. 48, s. 1.

………………..: “Mithat Paşa Muhâkemesi”; 1 Haziran 1325(1909); nr. 281, s. 2-3.

………………..: “Mösyö Gavden’in Bin Lirası”; 15 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 148, s. 1.

………………..: “Mösyö İzvolski’nin İfâdâtı”; 28 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 131, s. 2.

………………..: “Mösyö *[*Konsitan’ın*]* قونستانك Beyânâtı”; 13 Mayıs 1325(1909); nr. 262, s. 2.

………………..: “Mösyö Titoni’nin Nutku”; 13 Haziran 1325(1909); nr. 293, s. 1-2.

………………..: “Muhtar Paşa ile Mülakat”; 12 Haziran 1325(1909); nr. 292, s. 1-2.

………………..: “Musevilerin Elcezire’de İskânı ve Hahambaşı ile Mülâkât”; 30 Mayıs 1325(1909); nr. 279, s. 2-3.

………………..: “Müftüler Mukavele-nâmesi”; 11 Mayıs 1325(1909); nr. 260, s. 2.

………………..: “Müslümanlarla Ermeniler”; 26 Temmuz 1324(1908); nr: 8, s. 4.

………………..: “Müze Müdüriyetine”; 30 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 102, s. 1.

………………..: “Nîm-i Resmi Bir Alman Notası”; 8 Mayıs 1325(1909); nr. 257, s. 2.

………………..: “Nöyye Feraye Prese’den”; 6 Haziran 1325(1909); nr. 286, s. 3.

………………..: “Nutk-ı Pâdişâhinin Fransa’daki Tesîri”; 10 Mayıs 1325(1909); nr. 259, s. 1.

………………..: “Orman, Maden ve Ziraat Nezâretine”; 17 Ağustos 1324 (1908); nr. 30, s. 1.

………………..: “Orman, Maden ve Ziraat Nezâretine”; 21 Ağustos 1324 (1908); nr. 34, s. 1.

………………..: “Osmanlı Askerine Yeni Bir İftirâ”; 14 Mart 1325(1909); nr. 235, s. 2-3.

………………..: “Osmanlı Donanması”; 1 Haziran 1325(1909); nr. 281, s. 1.

………………..: “Osmânlı İnkılâbı Hakkında Bir Mütâla’a”; 9 Mayıs 1325(1909); nr. 258, s. 2.

………………..: “Osmanlı İttihat ve Terakki Cem’iyeti Merkezi Umûmîsinden: Tanîn Gazetesi Müdürüne”; 27 Mart 1325(1909); nr. 248, s. 1.

………………..: “Osmanlı Muhbiri”; 26 Mart 1325(1909); nr. 247, s. 2.

………………..: “Osmanlı-Bulgar Protokolü”; 11 Mayıs 1325(1909); nr. 260, s. 2.

………………..: “Patrikhane Tarafından Adana’ya A’zam Olunan Komisyon”; 26 Mayıs 1325(1909); nr. 275, s. 2.

………………..: “Petersburg’da Ferdinand Me’elesinin Cihet-i Siyâsiyyesi”; 13 Şubat 1324(1909); nr. 206, s. 2.

………………..: “Posta Islâhâtı”; 7 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 169, s. 3-4.

………………..: “Prens De Bülow ve Fırkalar”; 8 Mayıs 1325(1909); nr. 257, s. 2.

………………..: “Prens Ferdinand’ın Krallığı”; 14 Şubat 1324(1909); nr. 207, s. 3.

………………..: “Protokol Hakkında Avusturya’nın Memnûniyyeti”; 18 Şubat 1324(1909); nr. 211, s. 2.

………………..: “Resmî Geçit”; 20 Haziran 1325(1909); nr. 300, s. 1.

………………..: “Rum Patrikhanesi’nde”; 31 Mayıs 1325(1909); nr. 280, s. 3.

………………..: “Rum Patrikhânesinde”; 10 Mayıs 1325(1909); nr. 259, s. 2.

………………..: “Rumeli’nde Beyn-el-düvel Teşkîlât”; 27 Mayıs 1325(1909); nr. 276, s. 1.

………………..: “Rusya Cevâbî Notasının Viyana’daki Te’sîrâtı”; 16 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 149, s. 3.

………………..: “Rusya ve Balkan Islavları”; 22 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 94, s. 1.

………………..: “Rusya ve Türkiye”; 26 Şubat 1324(1909); nr. 219, s. 2.

………………..: “Rusya, Sırbistan ve Türkiye”; 1 Mart 1324(1909); nr. 222, s. 3.

………………..: “Rüsûmât Emîni Raif Paşa Hazretlerine”; 14 Kânnû-ı evvel 1324(1908); nr. 147, s. 3.

………………..: “Rütbelerin Kaldırılmasına Dair”; 19 Temmuz 1324(1908); nr: 1, s. 4.

………………..: “Saat Kavgası”; 31 Mayıs 1325(1909); nr. 280, s. 1.

………………..: “Sadrazam Kamil Paşa Hazretlerine Murad-ı Hâmisin Mirkati”; 13 Ağustos 1324 (1908); nr. 26, s. 1.

………………..: “Sadrâzam Paşa Hakkında Beyânât”; 7 Şubat 1324(1909); nr. 200, s. 2.

………………..: “Sadrâzam Paşa Hazretlerine Sekiz Milyon Frank”; 30 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 133, s. 1.

………………..: “Sadrazam Paşa Hazretlerine”; 4 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 137, s. 1,

………………..: “Sadrâzam Paşa Hazretlerine”; 15 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 118, s. 1

………………..: “Sadrâzam Paşa Hazretlerine”; 23 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 126, s. 1

………………..: “Sadrâzam Paşa Hazretlerine”; 13 Kânnû-ı evvel 1324(1908); nr. 146, s. 1.

………………..: “Sadrazam Paşa’nın Beyânâtı”; 18 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 90, s. 1-2.

………………..: “Sadrâzam Said Paşa Hazretlerine”; 22 Temmuz 1324(1908); nr: 4, s. 3.

………………..: “Servet-i Fünûn Niçin Sözü Değiştiriyor?”; 21 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 93, s. 1.

………………..: “Sırbistan Ahvâli”; 15 Mayıs 1325(1909); nr. 264, s. 2.

………………..: “Sırbistan Asker-i İhtiyâtıyyesinin Terhisi ve Esâs İ’tilâf Hakkında Tevhîd-i Efkâr”; 18 Mart 1325(1909); nr. 239, s. 3.

………………..: “Sırbistan Devlet-i Aliyye’ye Karşı İttihâz Ettiği Vaz’iyyet”; 27 Şubat 1324(1909); nr. 220, s. 2.

………………..: “Sırbistan Mes’elesi”; 22 Şubat 1324(1909); nr. 215, s. 2.

………………..: “Sırbistan Sulha Yanaşıyor”; 21 Şubat 1324(1909); nr. 214, s. 2.

………………..: “Sırbistan Veliahtının Seyâhati”; 18 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 90, s. 2.

………………..: “Sırbistan’da”; 13 Haziran 1325(1909); nr. 293, s. 2.

………………..: “Sırp Tahrîrât-ı Umûmiyesi ve Avusturya”; 3 Mart 1325(1909); nr. 224, s. 2.

………………..: “Sir Edward Grey’in Yeni Bir Nutku”; 11 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 114, s. 1.

………………..: “Sofya’da Bir Vak’a”; 13 Mart 1325(1909); nr. 234, s. 1-2.

………………..: "Süleyman Paşa Hadisesi"; 9 Eylül 1324 (1908); nr. 53, s. 2-3.

………………..: "Şah ve Müsteşarlık"; 10 Mayıs 1325(1909); nr. 259, s. 2.

………………..: "Şam'da Bir Konferans"; 3 Haziran 1325(1909); nr. 283, s. 1.

………………..: "Şark Buhrânı ve Müzâkerât"; 3 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 77 s. 2.

………………..: "Şark Buhrânı"; 22 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 94, s. 1-2.

………………..: "Şark Buhrânında Fransa'nın Vazîfesi"; 21 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 93, s. 1-2.

………………..: "Şark Meselesi ve Duma"; 21 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 93, s. 1.

………………..: "Şark Şimendiferi Meselesi: Keşof Efendi"; 11 Eylül 1324 (1908); nr. 55, s. 3.

………………..: "Şark Şimendiferiyle Şerâit-i İtilâf"; 27 Mayıs 1325(1909); nr. 276, s. 1.

………………..: "Şark Şimendiferleri Mes'elesi"; 24 Mayıs 1325(1909); nr. 273, s. 2.

………………..: "Şehremaneti"; 18 Eylül 1324 (1908); nr. 62, s. 7.

………………..: "Şehr-emânetinde Tensikât ve Teşkîlât"; 23 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 126, s. 2.

………………..: "Şehzâde Burhâneddîn Efendi"; 4 Mayıs 1325(1909); nr. 253, s. 3.

………………..: "Şimâli Arnavurtluk"; 24 Mayıs 1325(1909); nr. 273, s. 2.

………………..: "Şûrâ-yı Devlet Tensîkâtı: Hata içinde Hata"; 19 Ağustos 1324 (1908); nr. 32, s. 2.

………………..: "Şûrâ-yı Devlet Tensîkâtı"; 22 Ağustos 1324 (1908); nr. 35, s. 2.

………………..: "Şûrâ-yı Devlet ve Müdde-i Umûmîliğine"; 19 Temmuz 1324(1908); nr: 1, s. 3.

………………..: "Şûrâ-yı Devlet ve Müdde-i Umûmîliğine"; 21 Temmuz 1324(1908); nr: 3, s. 4.

………………..: "Şûrâ-yı Devlet ve Müdde-i Umûmîliğine"; 23 Temmuz 1324 (1908); nr: 5, s. 3.

………………..: "Tanîn'in Ma'lûmât-ı Husûsiyyesi-İngiltere Tasdîk Etmiyor"; 7 Şubat 1324(1909); nr. 200, s. 1.

………………..: "Tanin'in Müstahberât-ı Husûsiyyesi: Bulgaristan Tazmînâtı"; 6 Mart 1325(1909); nr. 227, s. 1.

………………..: "Tanin'in Müstahberât-ı Mühimme-i Husûsiyyesi: Hicâz Demiryolu"; 22 Şubat 1324(1909); nr. 215, s. 1.

………………..: "Tanin'in Müstahberât-ı Mühimme-i Husûsiyyesi"; 22 Şubat 1324(1909); nr. 215, s. 1.

………………..: "Tebaa-i Gayr-i Müslimenin Askerliği Hakkında"; 30 Mayıs 1325(1909); nr. 279, s. 2.

………………..: "Tebeddül-i Vükelâ ve Avrupa: Hilmi Paşa Programı"; 7 Şubat 1324(1909); nr. 200, s. 2.

………………..: "Tebeddül-i Vükelâ ve Avrupa"; 6 Şubat 1324(1909); nr. 199, s. 2.

………………..: "Tebeddül-i Vükelâ ve Avrupa"; 7 Şubat 1324(1909); nr. 200, s. 2.

………………..: "Tebeddül-i Vükelâ ve Avrupa"; 5 Şubat 1324(1909); nr. 198, s. 2-3.

………………..: "Tebriz Şimendifer Hânesi"; 3 Haziran 1325(1909); nr. 283, s. 1.

………………..: "Tekâfül-i İctimâiye"; 21 Temmuz 1324 (1908); nr: 3, s. 4.

………………..: "Tenkîhât"; 16 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 178, s. 1.

………………..: "Tensîkat Lâyiha-i Kânûniyyesi"; (Devâirde icra edilecek tensîkata dair hükümetçe tanzim edilen Layiha-i Kanuniyye Mecilis-i Mebûsân Muvazene Encümenince âtîdeki şekle ifrâğ edilmiştir.); 15 Mayıs 1325(1909); nr. 264, s. 2-3.

………………..: "Teslîhât Meselesi"; 3 Eylül 1324 (1908); nr. 47, s. 3-4.

………………..: "Teşrîf-i Şâhâne"; 8 Mayıs 1325(1909); nr. 257, s. 1-2.

………………..: "Teşvîkât ve Terakkiyât"; 27 Mart 1325(1909); nr. 248, s. 3.

………………..: "Tevsî'-i Ma'lûmât İçin Avrupa'ya İ'zâm Olunacak Zâbitân Haklarında Ahîran Ta'dîl Edilen Ta'lîmnâme Sûretidir"; 20 Şubat 1324(1909); nr. 213, s. 3-4.

………………..: “Tophane-i Amire Nezâretine”; 7 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 169, s. 1.

………………..: “Türkiye Ahvâli”; 31 Mayıs 1325(1909); nr. 280, s. 3.

………………..: “Türkiye ile Avusturya Arasındaki Gizli Mukâvelenâme”; 3 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 77 s. 1.

………………..: “Türkiye, Avusturya-Macaristan İ’tilâfı Boykotaj”; 10 Şubat 1324(1909); nr. 203, s. 2-3.

………………..: “Türkiye-Bulgaristan”; 5 Şubat 1324(1909); nr. 198, s. 3.

………………..: “Türkiye-Fransa”; 5 Haziran 1325(1909); nr. 285, s. 2.

………………..: “Türklerle Macarlara Dâir Hakîkî Bir Misâl: Türkler, Macarlar”; 15 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 148, s. 3.

………………..: “Vahdeti Nasıl Tutuldu?”; 14 Mayıs 1325(1909); nr. 263, s. 2.

………………..: “Veziri Meali Semirim Kamil Paşa”; 25 Temmuz 1324(1908); nr: 7, s. 1.

………………..: “Vilâyetlerde İctimâ”; 4 Mayıs 1325(1909); nr. 253, s. 3.

………………..: “Viyana’da Tarz-ı Telakki”; 19 Temmuz 1324(1908); nr: 1, s. 4.

………………..: “Vükelâ Arasında İhtilâf: Câlib-i Dikkat Olan Nokta”; 21 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 93, s. 1.

………………..: “Yemen Dâir”; 23 Mayıs 1325(1909); nr. 272, s. 2.

………………..: “Yemen Meselesi-Sûret-i Tesviye”; 4 Eylül 1324 (1908); nr. 48, s. 2.

………………..: “Yeni Gazete ve Sadr-ı âzam Paşa”; 26 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 157, s. 2.

………………..: “Yeni Hey’et-i Vükelâ’nın Prográmı”; 5 Şubat 1324(1909); nr. 198, s. 1.

………………..: “Yeni Hey’et-i Vükelâ”; 10 Şubat 1324(1909); nr. 203, s. 2.

………………..: “Yeni İstikrâzlar”; 24 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 186, s. 1.

………………..: “Yeni Kabinenin Yeni Maliye Nazırı”; 26 Temmuz 1324(1908); nr: 8, s. 4.

………………..: “Yeni Sırb Kabînesi ve Rusya”; 17 Şubat 1324(1909); nr. 210, s. 2.

………………..: “Yıldız Hâtırâtı”; 1 Haziran 1325(1909); nr. 281, s. 3.

………………..: “Yıldız Hatıratı”; 17 Mayıs 1325(1909); nr. 266, s. 3.

………………..: “Yıldız’da Bulunan Evrâk-ı Mefsedet”; 7 Mayıs 1325(1909); nr. 256, s. 1.

………………..: “Yıldız’daki Jurnaller”; 24 Mayıs 1325(1909); nr. 273, s. 2.

………………..: “Yıldız’daki Komisyonlar”; 24 Mayıs 1325(1909); nr. 273, s. 2.

………………..: “Yine Nâfia, Yine Nâfia! İttihad’a Cevap”; 2 Haziran 1325(1909); nr. 282, s. 1-2.

………………..: “Yunanistan Kralının Seyâhatı”; 20 Haziran 1325(1909); nr. 300, s. 2.

………………..: “Yunanlılar’ın Tecâvüzü”; 20 Haziran 1325(1909); nr. 300, s. 2.

………………..: “Zıyâfet-i Hazret-i Pâdişâhi”; 19 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 152, s. 1. , 4.

………………..: “Zirâat Bankası Müdîri Şevket Bey’e”; 6 Mart 1325(1909); nr. 227, s. 3.

İsmâîl Paşa-zâde Mehmet Fuad (Debreli): “Selânik’den Telgraf”; 12 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 86, s. 6.

Mehmet Arif: “Jurnalcilik Serpintilerinden”; 24 Mayıs 1325(1909); nr. 273, s. 3-4.

Mustafa Suphi: “Girit”; 13 Haziran 1325(1909); nr. 293, s. 1.

Necip: “Hadîde-Sanâ Hattı Hakkında”; 24 Mayıs 1325(1909); nr. 273, s. 2.

Reîs-i Evvel Emrah: “Meclîs-i Mebûsân-i Osmânîde Müteşekkil İttihâd ve Terakki Fırkası’nın Nizâmnâme-i Dâhilîsi”; 30 Mart 1325(1909); nr. 251, s. 2.

………………..: “Osmânlı İttihâd ve Terakki Fırkası’nın Muaddel Siyâsi Progrâmı”; 30 Mart 1325(1909); nr. 251, s. 2.

Sefir Bey: “Tanin’in Müstahberât-ı Husûsîsi”; 8 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 111, s. 1.

Selanikli Tevfik: “Müdhiş Bir Lükata: Beşiktaş Zindanlarında-Esrarengiz Bir Kutu-Mithat Paşa’nın Başı”; 6 Haziran 1325(1909); nr. 286, s. 1-2.

YALÇIN, Hüseyin Suat: “Şam’da İrticâiyûn”; 7 Mayıs 1325(1909); nr. 256, s. 3.

2. 14. OLAYLAR

İmzasız:Dâhili: "Teminât-ı Padişahî", "Başkâtib ve Habîb Mülhime", "Devlet-i Aliyye ve Sırbistan", "Viyana Matbûâtı", Hârici: "İran'da"; 19 Temmuz 1324(1908); nr: 1, s. 3-4.

………………..: Dâhili: "Hatt-ı Hümâyûn", "İzzet'in Firâri Mes'elesi", "İngiltere Sefâret Tercümânıyla Mülâkât", "Vükelâ-Bahriye Nâzırı-Dâhiliye Nâzırı Gidiyor-Hepsi Gidiyor-Bahriye Nâzırı'nın İhtilâsları"; 20 Temmuz 1324(1908); nr: 2, s. 3-4.

………………..: Dâhili: "İzzet'in Tevkîfi ve Başkâtibin Yeni Melaneti", "Resmi Tahlîf", "Tan Muhâbiri ile Mülâkât, bk. [DEVRİM] İzzet Melih", "Şehremânetinden Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti Merkezine", "Der-saadet İttihat ve Terakki Cemiyetine", "Tanin'in İdâre-hânesine", "Bazı Esrâr-ı Mühimme", "Telgraf Muhâberâtında Adem-i Emniyet"; 21 Temmuz 1324 (1908); nr: 3, s. 3-4.

………………..: Dâhili: "Matbûâtı Tehdîd", "Satılık Değiliz", "İzzet Niçin Vapurdan Alınamadı?", "Heyet-i Vükelâ", "İş Gören Nâzırlar", "Namuslu Bir Nâzır", "Yûhâ", "İrâde-i Sâbıka Tarfadârlarının İcrââtı", "Sisamlılar", "İntihâbât Nasıl Oluyor?", "Birinci Fırkanın Tahlîfi", "Davud Paşa Kışlası'ndan"; 22 Temmuz 1324 (1908); nr: 4, s. 3-4.

………………..: Dâhili: "Gazeteler-Hey'et-i Vükelâ'ya Dâir", "Başkâtib ve Râgıb Paşa", "Bahriye Nâzırının Azli", "Nazar-ı İbrete", Şûrâ-yı Devlette", "İntihâbât Nasıl Oluyor?", "Devlet-i Aliyye ve Avrupa", "Maârif Nezâretinde", "Osmanlı Hukuk Cemiyyeti", "Hâlâ Yalova Safâsı!", "Bedâyet-i Müddeî Umûmîliğine", "Askerî Kulüb", "Matbaa-i Amire", "Şahsiyât", "Osmanlı Terakki Cemiyeti Tarafından Vârid Olunan Beyannâme Sûretidir"; 23 Temmuz 1324 (1908); nr: 5, s. 3-4,

………………..: Dâhili: "Sadrâzam Paşa'nın İsti'fâsı, Sadrâzam Saîd Paşa İsti'fâ Etmiştir", "Tevkîfler", "Kemal Bey Merhûmun", "Varaka"; 24 Temmuz 1324 (1908); nr: 6, s. 3-4.

………………..: Dâhili: “Mevkûfin ile Mülâkât”, “Ahâlinin Vazîfesi”, “Valilerin Azli”, “Hayırsız Çetesi”, “Zabtiye Nezâretine”, “Mevkûfin-i Siyâsiyye-i Askeriye”, “Bir Mülâkât”; 25 Temmuz 1324(1908); nr: 7, s. 3-4.

………………..: Dâhili: “Kamil Paşa Hazretlerinin Beyânâtı”, “Saraya Mürâcaat”, “Mevkûflar Ne Olacak?”, “Râmî Paşa”, “Mabeyn Memurları”, “Tashîh”, “Bosna ve Hersek”; 26 Temmuz 1324(1908); nr: 8, s. 3-4.

………………..: Dâhili: “Ali Kemal Bey'in Cevabı-Tanin Müdir-i Mes’ûline, bk. Ali Kemal Bey”, “Tanin”, “Şehr-i Emîn Sâbıkı Reşîd Paşa”, “Firârî İzzet”, “İran Mültecileri”, “Tabiyyet-i Osmâniyye”, “Anadolu’da”, “Sarıyâr’da”, “İttihad ve Terakki Gazetesi”, “İâne-i Milliye”; 27 Temmuz 1324(1908); nr: 9, s. 3-4.

………………..: Dâhili: “Eski Yağmalar!”, “Kâhyalık Yağması!”, “Mesâkinin Taarruzdan Mazûniyyeti”, “Arsızlara İbret”, “Mâbeyne Verilen Arzuhâller”, “Maaş Meselesi”, “İâne-i Milliye”, “Vatan Tiyatrosu”, “Zeki Bey Eğleniyor”, “İkinci Fırka’da Sû-i İsti’mâlât”, “Harbiye Nâzırı Vekili Rıza Paşa Hazretleri’nin İcrâatı”, “İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin Beyannâmesidir”, “Lehistan ve İslâmiyet, bk. [DEVRİM] İzzet Melih”, “Rumeli’nde Bulgarlar”, “Ekrem Bey”, “Zabtiye Nezâretinden”; 28 Temmuz 1324(1908); nr: 10, s. 3-4.

………………..: Dâhili: “Bulgaristan Hudûdu Meselesi”, “Eski Yağmalar”, “Evkâf Mahlûlâtı”, “Zeki Paşa”, “Eski Dolablar”, “Goliç Paşa’nın Mütâlaası”, “Makedonya’da Sükûn ve Âsâyîş”, “İâne-i Milliye”, “Tashîh”, “Zâbıta’nın Vazîfesi”, “Meclis-i Mebûsân Binası”, “Orman ve Maden ve Zirâat Nezâretine”, “Sırb Komitecileri”; 29 Temmuz 1324 (1908); nr: 11, s. 3-4.

………………..: Dâhili: “Sadâretin Usûl-i Meşrûtiyete Riâyeti”, “Şehr-emânetinde”, “Zeki Paşa’nın Emlâkı”, “Rumeli’nde”, “Hidiv-i Mısır’ın Avdeti”, “Tan Gazetesinin Beyânâtı”, “İâne-i Milliye”, “Necib Mülhime”, “Bir Fikir”, “Boşboğaz”, “İstikrâz”, “Bahriye Nezâretinin Nazar-ı Dikkatine”; 30 Temmuz 1324 (1908); nr: 12, s. 3-4.

………………..: Dâhili: “Şâyân-ı Takdîr Bir Eser-i Hamiyyet”, “Dâhiliye Nezâretinin İstî’fâsı”, “Reji Amelesi”, “İran Ahvâli”, “Belediye İntihâbâtı”, “Rıza

Paşa", "İâne-i Milliye", "Bir Temenni-i Muhak", "Maliyede", "Bulgaristan Hudûdu", "Bulgaristan Ahvâli", "Rüsûmât Emânetinden", "Mekteb-i Hukuk'tan Re'fet İmzasıyla Gelen Varakadır", "Hürriyet ve Resmiyet, bk. [UŞAKLIGİL], Halit Ziya"; 31 Temmuz 1324 (1908); nr: 13, s. 3-4.

………………..: Dâhili: "Şûrâ-yı Devlet", "Evkâfta", "Dâhiliye Nâzırı Reşîd Akif Paşa", "Ekmek", "Osmanlı Bulgar Karakollarının Müsâdemesi", "Orman Nezâreti", "Zabtiye Nezâretinden", "Mekteb-i Tıbbiye-i Askeriye'de", "Osmanlı Tâbiiyyeti", "Konser", "Cemiyyet-i İttihadiyye-i İlmiyye", "Meşrûtiyet-i Osmâniyye Kulübü Tarafından", "Kayseri'de", "İâne-i Milliye", Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyyeti'nden Tashîh-i Zehâb", "Dün Geç Vakit Bâb-ı Ali'den Matbaamıza Tebliğ Edilen İlân-ı Resmîdir"; 01 Ağustos 1324 (1908); nr. 14, s. 3-4.

………………..: Dâhili: "Firâri İzzet", "Tevkîf Müzekkereleri", "Receb Paşa'nın Vürûdu", "Belediye İntihâbâtı", "Meteb-i Sultânî'de", "Trablusgarb", "Zabtiye Nâzırı", "Selamlık", "Deniz Ameleleri", "Mercan Mekteb-i İ'dâdîsi", "İâne-i Milliye", "Varaka", "Tanin Gazetesine", "Tersâne-i Âmire Kumandanlığından"; 02 Ağustos 1324 (1908); nr. 15, s. 2-3-4.

………………..: Dâhili: "Şâyân-ı Takdîr Bir Eser-i Hamiyet", "Evkâf-ı Mahlûle", "Gazete ve Hafiye Tahsîsâtı", "Orman Mâ'den ve Zirâat Nezâtinde", "Orman ve Mâ'den Mektebleri", "Avusturyalı Amelenin Ta'tîl-i İşgâli", "Dünkü Meclis-i Vükelâ Mukarrerâtı", "Sırb Matbûâtı", "Varaka", "Ada Sancağı", "Belediye İntihâbâtı Nasıl Oluyor?", "Maâş-ı Umûmî", "Vükelâ Maâşı", "İâne-i Milliye"; 03 Ağustos 1324 (1908); nr. 16, s. 3-4.

………………..: Dâhili: "Recep Paşa'nın Vefâtı, Merhûm Recep Paşa'nın Zevcesi Lütfiye", "Evkâf-ı Mahlûle, Kâşif", "Bosna ve Herseklilere", Beyrut'tan Telgraf", "Tekzîb"; 04 Ağustos 1324 (1908); nr. 17, s. 4.

………………..: Dâhili: "Recep Paşa Merhûmun Cenaze Resmi", "Sör Edwar Grey ile Londra Sefîrimizin Mülâkâtı", "Belediye İntihâbâtı", "Osmanlı Müstahdemîn-i Ticâriyye Hey'eti Mukarrerâtı", "Keldâni Patrikhânesi",

“Hükkâm-ı Şer’iyye”, “İâne-i Milliye”, “Vatan Tiyatrosu”, “Hâriciye’de”, “Rıhtım Amelesi”, “Feth-i Meyyit Ameliyâtı”, “İran Şâhının Amcası... Firâri”, “Belediye İntihâbâtı”, “İhtâr”, “Tasarruf”, “Genç Türkler ve Avrupa”; 05 Ağustos 1324 (1908); nr. 18, s. 3-4.

………………..: Dâhili: “Kâmil Paşa’nın ‘Jurnal’ Muhâbiriyle Mülâkâtı”, “Evkâf-ı Mahlûle”, “İntihâbâta Dâir”, Sırb ve Bulgar İhtilâfı ve Harb”, “Yeni Meclis-i Mebûsân Dâiresi”, “Nişânlar, Selîm”, “Telsiz Telgraf”, “Zürih Şehbenderliği”, “Tensîkât Defter-i Hâkânîde”, “İttihat ve Terakki Cemiyyeti’nden Tebliğ Olunmuştur”, “Encümen-i Muallimîn”, “Zabtiye Nezâretinden”; 06 Ağustos 1324 (1908); nr. 19, s. 3-4.

………………..: Dâhili: “Dünkü Meclis-i Vükelâ’nın Mukarrerâtı”, “Bahriye Tensîkâtı”, “Râmi Paşa”, “Bahriye Muhâkemât-ı Dâiresi”, “İâne-i Milliye”, “Tekzîb”, “Bulgaristan Prensi”, “Maâş-ı Umûmî”, “Ta’tîl-i İşgâl”, “Cemiyyet-i İttihadiyye-i İlmiyye”, “Mebûs Namzedliği”, “Mülkiye Baytar Mektebinden”, “Mekteb-i Sultâni Cemiyyeti Hayriyyesi”; 07 Ağustos 1324 (1908); nr. 20, s. 3-4.

………………..: Dâhili: “Bosna ve Hersek”, “Hâriciye Nâzırı”, “Gabriyel Efendi’nin Beyânâtı”, “Dîvân-ı Muhâsebât”, “Rüsûmât Emânetinde”, Beyt-ül-mal”, “Maârif Tensîkâtı”, “Üsküp’teki Avusturya Zâbitânı”, “Kayseri’de”, “Bulgaristan’da Bir Komite”, “Yeni Usûl Dolandırıcılık”, “Harbiye Nezâretinde”, “Mekteb-i Tıbbiye’de”, “Mekteb-i Mülkiye Müsâbakası”, “İâne-i Milliye”, “Der-saâdet Dava Vekilleri Cemiyyet-i Dâimesinden”, “Müsâbaka İlânı”, “Tebrik”, Hârici: “Şuûn-ı Hâriciyye”; 08 Ağustos 1324 (1908); nr. 21, s. 3-4.

………………..: Dâhili: “Vatan”, “Harbiye Nazırı”, “İran Hudûdu Meselesi”, “Ders-saâdet Belediye Kanunu”, “Bulgaristan Havâdisi”, “Alman ve Fransız Matbûâtı”, “Kan Davası”, “İâne-i Milliyye”, “Ravza-i Terakki Konseri”, “İâne-i Milliye Menfaatine Konser”, “Rusya Sefiri”, “Dünkü Yangın”, “Sanayi-i Nefîse Mensûbiyyeti”; 09 Ağustos 1324 (1908); nr. 22, s. 3-4.

………………..: Dâhili: “Maârif Tensîkâtı”, “Ticâret ve Nâfia Tensîkâtı”, “Mebûsân İntihâbı”, “Belediye İntihâbâtı”, “Mösyö Radef’in Tan Muhâbirine

Beyânâtı”, “Van’daki Mahkûmeyn”, “Siverek’te Harîk”, “Zirâat Bankası”, “Makedonya’da Muhtâriyyet İdâre”, “İâne-i Milliye”, “İttihat ve Terakki Cemiyyeti’nden”, “Sarıklar”, “Selânik’ten Mektûb”, “Bursa’da”, “Firâri İzzet”, “Sefâretler”; 10 Ağustos 1324 (1908); nr. 23, s. 3-4.

………………..: Dâhili: “Leyle-i Mübeccele Mi’râc”, “Heyet-i Vükelâ Maâşâtı”, “22 Ağustos Sene 905 Tarihiyle Tahran Sefâret-i Seniyyesinden Vârid Olan 16 Numaralı Telgraf-nâmenin Halîdir”, “Vilâyât ve Nevâhi Kanunnâmesi”, “Hâriciye ve Nafia Tensîkâtı”, “Orman ve Maden ve Zirâat Nezâreti Tensîkâtı”, “Hicaz Hattı”, “Matbûât Müdiriyyeti”, “Mekteb-i Sultâni Cemiyyet-i Hayriyyesi İlk İctimâı”, “Firâri İzzet”, “Harîk”, “Ahlâkı Çiğnemeyelim!”, “Şûrâ-yı Devlet Islâhâta Başladı”, “Harbiye Nezâreti Vekâletinden”, “Varaka”, “Şuûn-ı Hariciyye”, “Çin, Japonya, Amerika”; 11 Ağustos 1324 (1908); nr. 24, s. 3-4

………………..: Dâhili: “Yangın”, “Genç Türkler ve Bulgaristan”, “Vilâyâtta Âsâyiş”, “Tebriz’de”, “Taşrada Mebûsân İntihâbâtı”, “Mekteb-i Mülkiye’de”; 12 Ağustos 1324 (1908); nr. 25, s. 3-4.

………………..: Dâhili: “Şûrâ-yı Devlet”, “Rüsûmât Emânetinde”, “Hâriciye Nezâretinde Tensîkât”, “Maârif Nezâretinde”, “Mekteb-i Mülkiye Müsâbakası”, “Matbûât ve İâneye Davet”, “Sûistimâlli İmtiyazlar”, “Ratıp Paşa”, “İâne-i Milliye”, “Alman Postaları”, “Alman Sefiri”, “İngiltere Sefaret-hanesinde Resm-i Kabul”, “Bahriye Havâdisi”, “Vatan Tiyatrosu”; 13 Ağustos 1324 (1908); nr. 26, s. 3-4.

………………..: Dâhili: “Çırağan Sarayı”, “Yine İntihâb Meselesi”, “İntihâb-ı Mebûsân Müddetlerinin Tenkîsi”, “Devâir-i Belediye İntihâb Defteri”, “Yangınlar ve Su”, “Rıza Paşa”, “Ermeni Patriği”, “Maârifte”, “Râtıp Paşa”, “Düyûn-ı Muntazama ve Gayr-i Muntazama”, “İâne-i Milliye”, “Bulgarlar, “Zabıtadan Bir Sadâ”, “Sırât-ı Müstakîm”, “Siyâsiyât-ı Hâriciye”; 14 Ağustos 1324 (1908); nr. 27, s. 3-4.

………………..: Dâhili: “Zât-ı Hazret-i Pâdişâhi”, “Tekzîb”, “Islâh-ı Kavânîn”, “Evkâf-i Mahlûle”, “Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyyeti’nden”, “Bahriye Havâdisi”, “Kundaklar”, “Harîk”, “Harbiye Nezâreti”,

"Almanlar ve Fransızlar", "İâne-i Milliye", "Filibe'de", "Taşöz'de"; 15 Ağustos 1324 (1908); nr. 28, s. 3-4.

………………..: Dâhili: "Siyâsi Fikirler mi, Boş Fikirler mi?", "Nişancı Taburu", "Bulgaristan Züvvarı", "Orman ve Maden Nezâretinin Nazar-ı Dikkatine", "Kundakçılar", "Büyükada'da Balo", "Kâmil Paşa İstifâ Edecek mi?", "Gazeteler", "Râtıp Paşa'nın Firârı", "İâne-i Milliye", "Yangın"; 16 Ağustos 1324 (1908); nr. 29, s. 3-4.

………………..: Dâhili: "Devlet-i Aliyye ve İtalya", "Şeyhülislam Efendi Hazretleri", "Taşralarda İntihâbât", "Birinci Fırkada Talimler", "Kayseriyye Vakası", "Maârifte", "Müstahtemeyn-i Hâriciyye", "Bomba Komisyonu", "İâneler ve İhtârımız", "Dünkü Heyet-i Vükelânın Mukarrerâtı", "Selamlık Resm-i Âlîsi", "Kundaklar", "Resmî-Zabtiye Nezâret-i Aliyyesinden", "Serseriler", "Arnavurt İttihat Kulübü", "Manastır Arnavurt Kulübü", "Selânik'teki Askeri Kulübü", "Yedi Kule'de Şimendifer Amelesi"; 17 Ağustos 1324 (1908); nr. 30, s. 3-4.

………………..: Dâhili: "Bosna-Hersek Meselesi", "Kundakçılar", "Madenler Civârındaki Arazi Rüsûmu", "Maden Mühendisleri", "Zürihli Otomobiller", "Dâhiliyye Tensîkâtı", "Ebü'l-hüdâ Nereye Gidecek?", "İâne-i Milliye", "Selanik'e Tenezzüh Katarı", "Mebûs İntihâb Edebilmek İçin Vergi", "Kânûn-i Esâsi Madalyası", "Bir Fikir", "Bir Varaka", "Tarihi Bir Çek"; 18 Ağustos 1324 (1908); nr. 31, s. 3-4.

………………..: Dâhili: "Evkâf-ı Mahlûle", "Tanin'in Davası", "Acemi Muharrirler", "Con Paşa", "Makedonya Ahvâli", "Damat Mahmut Paşa", "İâne-i Milliye", "Çin'de Müslümanlar"; 19 Ağustos 1324 (1908); nr. 32, s. 3-4.

………………..: Dâhili: "Cülûs-ı Hümâyun Melûkâne ve Resmi Tebrikler", "Cülûs-ı Tebrikâtı Telgraf", "Hamîdiye Hicaz Hattı", "Abdurrahim Efendi Hazretleri", "Afv-i Umûmî ve Asker Firarları", "Millî Aşîreti Reîsi İbrahim Paşa", "Tekzîb", "Mebûs ile Namzedin Farkı", "Merhûm Mahmûd Paşa'nın Bakiyye-i İzâmı", "Hukuk Cemiyeti", "Taşralarda İntihâb Telgraf Havâdisleri", "Tiyatrolar, Balolar"; 20 Ağustos 1324 (1908); nr. 33, s. 3-4.

………………..: Dâhili: “Şûrâ-yı Devletin Teşkîlât-ı Cedîdesi”, “Maarif Nezâretinde”, “Sabâhaddin Bey’in Müvâsalatı”, “Mekteb-i Mülkiye İttihad ve Teâvün Cemiyyetinden”, “Sofya Muhâbirimizden”, “Tanin İdâre-hânesine”, “İntihâbât”, “Aşâir ve Arâbân”, “İkinci Fırkada İhtilâsât”, “Tekzîb”, “Terk-i İşgâl”, “Harîk”, “İâne Sergisi”; 21 Ağustos 1324 (1908); nr. 34, s. 3-4.

………………..: Dâhili: “Osmanlı Politikasının İsti’mâli”, “Damat Mahmut Paşa’nın Cenâzesi”, “Manyâsi-zâde Refîk Bey”, “Osmanlı Sırplarının Beyânnâmesi”, “İttifâk-ı Meselsi Teşkîl Eden Devletlerin Kuvâ-yı Askeriyesi ve Avusturya’nın Zaafı”, “Tebriz’deki İhtilâlin Tafsîlâtı”, “Rum Patrikhânesi”, “Maârifte”, “İâne-i Milliye”, “Zâyi’ Eşya”; 22 Ağustos 1324 (1908); nr. 35, s. 3-4.

………………..: Dâhili: “Bulgaristan Manevralardan Sarf-ı Nazar Ediyor”, “Yangınların Esbâbı”, “Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti İstanbul Merkezinden”, “Memdûh, Reşit, Tahsîn Paşalar”, “Ebü’l-hüdâ”, “Mühendishane Mektebinde”, “İâne-i Milliye”, “Tiyatro ve Konserler”, “Tevzî’-i Mükâfât ve Konferans”, “Neşriyât-ı Cedîde: Kalem”; 23 Ağustos 1324 (1908); nr. 36, s. 4.

………………..: “Hicaz Demiryolu”, “İran’da İhtilâl”, “Mebûs Nâmzetleri”, “Heyet-i Sıhhıyye”, “Devr-i Sâbık Memurları”, “Efrâd-ı Müstebitle”, “Bulgaristan’dan Avdet Edenler”, “Maâşât Meselesi”, “Polisler Hakkında”, “Umûm-i Mekâtib-i İdâdiyye Me’zunları”, “Şâyân-ı Dikkat Bir Haber”, “Bulgar Seyyahları”, Evkâfın Islâhı”, “Patent Nizâmnâmesi”, “Piyangolar”, “Evkâfta”, “Dâhiliyye Nezâretinde”, “Balo, Tiyatro ve Konserler”; 24 Ağustos 1324 (1908); nr. 37, s. 3-4.

………………..: “Şûrâ-yı Devlet”, “Naçoviç Efendi’nin Beyânâtı”, “Burhâneddin Efendi Hazretleri”, “Abdurrahim Efendi Hazretleri”, “Şehremâneti Meclisi”, “Tekzîb”, “Beyoğlu, Üsküdar Polis Müdîriyyetleri”, Evkâf-ı Mahlûle”, “Gelenler”, “Zeki Paşa”; 25 Ağustos 1324 (1908); nr. 38, s. 3-4.

………………..: “Emlâk-ı Şâhâne”, “Ahvâl-i Maliye-i Osmâniye”, “Karadağ Hudûdunda”, “Techîzât-ı Askeriye Nezâreti”, “İran Hudûdu”, “Maârif

Nâzırı", İntihâbât", "Fon Der Goliç'ün Makalesi", "Gizli Bütçe", "Hicaz Hattı", "İstikrâz", "Yeni Pazar Hâdisesi", "Bahriye Nezâreti", "Maden Arâzi Rüsûmu", "Eski Madenler", "Defter-i Hâkânîde", "Vilâyât Polis Tensîkâtı", "Ticâret-i Bahriyye-i Osmaniye", "Topkapı Civârı Sâkinlerinden Mahmut Hüsâmettin İmzasıyla Vârid Olan Varakadır", "Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti İstanbul Merkezinden"; 26 Ağustos 1324 (1908); nr. 39, s. 3-4.

………………..: Şuûn-ı Hâriciyye: "Fransa-Fas-Almanya", "Tan'ın Bir Bendi"; 26 Ağustos 1324 (1908); nr. 39, s. 4.

………………..: "Pûşide-i Hazret-i Risâletpinâhı", "Maârif Tensîkâtı", "Sadr-ı Sâbık Ferîd Paşa", "Cemiyyet-i Matbûât-ı Osmâniye", "Ereğli Maden Kömürleri", "Şerh-ül Mevâfık", "Hürriyet Kapısı", "Refiklerimizden Ricâ", "Yangınlar Hakkında", "Millî Reîsi İbrahim Paşa", "Mustafa Zihni Paşa", "Emirgan Korusunda", "Tan Gazetesinden Okunmuştur", "Vaşington Sefâreti", "Tekzîb", "Resmî", "Belediye İntihâbâtı", "İâne-i Milliye"; 27 Ağustos 1324 (1908); nr. 40, s. 3-4.

………………..: Hâriciyye: "Fas Meselesi"; 27 Ağustos 1324 (1908); nr. 40, s. 4.

………………..: "Maâş-ı Umûmî", "Vükelâ Ne ile Uğraşıyor?", "Bitlis Heyet-i Teftîşiyyesi", "Bomba Hâdisesi", "Meclis-i Vükelâ", "Bâb-ı Âli Hukûk Müşâvirleri", "Maliye Tensîkâtı", "Şirket-i Hayriyye", "İzzet'in Emlâki", "İkâme-i Dava", "Şimendiferlerde Tatil-i İşgâl", "Belediye Vâridâtı", "Resmî", "Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti İstanbul Merkezinden", "Bulgaristan ve Romanya'da Seyâhât"; 28 Ağustos 1324 (1908); nr. 41, s. 3-4.

………………..: "Dâhiliye Nezâretine Bir Müsteşarın Tâyîni Lüzûmu", "İntihâb-ı Mebûsân Hakkı", "İdâre-i Mahsûsa Vapurları", "İstikrâz", "Nazar-ı Dikkate", "Ecnebî Jandarma Zabitânı", "Envâr-ı Ulûm", "İâne-i Milliye", "Tepebaşı Bahçesinde"; 29 Ağustos 1324 (1908); nr. 42, s. 3-4.

………………..: Hâriciyye: "İran Ahvâli", "Tebriz İhtilâli"; 29 Ağustos 1324 (1908); nr. 42, s. 4.

………………..: “Surre-i Hümâyûn”, “Va’d-i Hümâyûn”, “Hazîne-i Hâssa Uhdesindeki Madenler”, “Maliyeye Terk Olunan Emlâk-ı Şâhâne”, “Evkâf-ı Mahlûle”, “Ziyaret”, “Türkiye İnkılâbının Netâyici”, “Nüfus Memurları”, “Bahriye”, “Fesh Edilecek Gemiler”, “İdâre-i Mahsûsa”, “Polislerin Elbisesi”, “Bir Ricâ”, “Devlet-i Aliyye-Rusya Hudûdu”, “Aynen”, “Vukûât-ı Zâbıta”, “Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti İstanbul Merkezinden”; 30 Ağustos 1324 (1908); nr. 43, s. 3-4.

………………..: “Şehr-i Âyîn”, “Mabeyne Çekilen Telgraflar”, “Dîvân-ı Muhâsebât Riyâseti”, “Türkiye ve Yunanistan”, “Mustafa Zihni Paşa”, “Polisin Vezâif-i Mücmelesi”, “Kundak”, “Resmî”; 31 Ağustos 1324 (1908); nr. 44, s. 3-4.

………………..: Hâricî: “İngiltere, Rusya ve Şâh-ı İrân”; 31 Ağustos 1324 (1908); nr. 44, s. 4.

………………..: “Bulgaristan Kethüdâlığı Meselesi”, “Evkafta Tevzî’-i Vezâif”, “Telefon”, “İntihâbât”, “Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti İstanbul Merkezinden”; 1 Eylül 1324 (1908); nr. 45, s. 3-4.

………………..: “Yeni Matbûât Nizâmnâmesi”, “Evkâf Tensîkâtı”, “Anadolu Şimendifer”, “Da’vet-i Hümiâyûn”, “Tarziye, (Kabataş İ’dâdîsi Müdürü Lütfî)”, “Emirgan Korusu’nda”, “Târihi Çek”, “Rusya’da Mekâtib-i Husûsiyye”, “Resmî”, “Cemiyyet-i Matbûât-ı Osmâniyye”; 2 Eylül 1324 (1908); nr. 46, s. 2-3-4.

………………..: “Heyet-i Vükelâ”, “Arz-ı Teşekkür”, “Fırıncılar”, “Şâyân-ı Esef Bir Vak’a”, “Ermeni Kilisesinde”, “İdâre-i Mahsûsa”, “Tramvaylar”, “Tersâne Amele-i Sâbıkası”, “Mahkûmeyn-i Ecnebiyye”, “Makedonya’da”, “Belediye Dâireleri”, “Mülâkât”, “Bir Fâcia-i İstibdâd”, “Yangın”, “Musul’da”, “Ta’yîn”; 3 Eylül 1324 (1908); nr. 47, s. 7-8.

………………..: Dâhili: “Ziyâfet-i Seniyye”, “Çiftliğe Doğru, bk. [KADRİ], Hüseyin Kazım”, “Mesâil-i Mühimme-i Siyâsiyye: ‘Fransa-İspanya Notası’, bk. Bâbânzâde İsmâil Hakkı”, “Maâş-ı Umûmi”, “Hidiv ve İngiltere”, “Maliye Müşâviri”, “Manevra”, “İntihâbât Hakkında”, “Ziyâ Paşa’nın İfâdâtı”, “Osmanlı Cemiyyeti”, “Açıktaki Zâbitân”, “Muş’ta”,

“Belediye Heyetleri”, “İdâre-i Mahsûsa”, “Aşiyân”, “Zaptiye Nezâretinden Vârid Olmuştur: İhtarnâme”, “Şerh-i Kânûn Esâsı”, “Hadîka-i Meşveret Mektebi”, “Aynen, (Mehmet Niyazi)”, Kartal’dan Mektup”; 4 Eylül 1324 (1908); nr. 48, s. 2-7-8.

………………..: “İstikâz”, “Hâriciye Nâzırı Tevfik Paşa’nın İfâdâtı”, “Beynelmilel Telgraf ve Telefon Konferansı”, “Milli Reisin Firârı”, “Belediye İntihâbâtı”, “Ganbotları”, “Mülâkât”, “Naçoviç Efendi”, “İâne-i Milliye”, “Haydarpaşa Osmanlı İttihat Kulübü”; 5 Eylül 1324 (1908); nr. 49, s. 7-8.

………………..: “Şirket-i Hayriyye”, “Şark Demir Yolları Terk-i İşgâl”, “Kadınlara Hürmet”, “Hicaz Ahvâli”, “Yemen Meselesi”, “İbn-i Reşid’in Mürettebât-ı Seneviyesi”, “İntihâbât Meselesi”, “Mısır ve Kânûn-i Esâsi”, “Yunan Manevraları”, “Şehremânetinden”, “Zâbıta Vukûâtından”, “Bir Rus Tehlikesi”, “Âşiyân”, “Bulgarya Vapuru”; 6 Eylül 1324 (1908); nr. 50, s. 7-8.

………………..: “Maâş-ı Umûmi”, “Stenografi”, “Nezâretler”, “Van’da”, “Şark Şimendiferleri”, “Bebek Bahçesinde”, “İstintâk”, “Vezâret”, “Bulgaristan Havâdisi”, “Belediye İntihâbâtı”, “Dördüncü Dâire-i Belediye”, “Balkan Şibe Ceziresinde Muvâzene-i Kuvva: Sırbistan Ordusu”, “Yunanistan’dan Gelecek Misâfirlerimiz”, “Resmî”, “Asker”, “Bulgarya Vapuru”, “Ermeni ‘Taşnaksutyun’ Komitesi”; 7 Eylül 1324 (1908); nr. 51, s. 7-8.

………………..: “Nifâka Kimler Sebep Oluyor?”, “Dâhiliye Nezâretinin Nazar-ı Dikkatine”, “Van’da”, “Belediye İntihâbâtı”, “Azmi Bey”, “Gazete Muhâbirleri”, “Taşralarda Terakkiyât-ı Zirâiyyeyi Temîn”, “Orman Mektebi”, “Orman Haritaları”, “Baytar Mektebi”, “Hadîka-i Meşveret”, İdâre-i Mahsûsa”, “Mülâkât”, “Aynen”, “Kazâ-yı Bahrî”, “Yeni Gazete Refîkimizden”, “İdâre-i Mahsûsada İntizamsızlık”, “İntihâbât”, “Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti İstanbul Merkezinden”, “Türkçe Sarf ve Nahiv”; 8 Eylül 1324 (1908); nr. 52, s. 7-8.

………………..: “Şark Demiryolları”, “Hidîv-i Mısır”, “Vergi Tahsîlâtı”, “Patent Vergisi”, “Osmanlı Terakki ve İttihat Cemiyyetinden”, “Millî Aşîreti

Reisi”, “Kadıköy’de Şâyân-ı Esef Bir Vaka”, “Vilâyet Havâdisi”, “Hüdâvendigâr’dan Telgraf (Vali Tevfik)”, “Bağdat’tan Telgraf”, “Boşlav Mülâkâtı ve Türkiye”, “Keşof Efendi Hâdisesi ve Vreme Gazetesi, bk. [YALÇIN] Hüseyin Cahit”; 9 Eylül 1324 (1908); nr. 53, s. 6-7-8.

………………..: “Maden Terki”, “Maden İmtiyazı”, “Ferit Paşa Kabinesi”, “İstikrâz Bahşişleri”, “Dâhiliye Müsteşarlığı”, “Necip Mülhime Aleyhine Dava”, “Maden Nizamnâmesi”, “Maâdin Rüsûmu”, “Dâr-ul-acize”, “Silahhâne”, “Ormanlara Aid Tedâbir”, “Mekteb-i Sanâyi”, “İntihâr”, “Vilâyât”, “Ramazân-ı Şerîf”, “İran Ahvâli”, “Mülâkât”, Tramvay Pasoları”, “Bir Gasbın Tarihi (Hikmet)”, “İâne-i Milliye”, “Bulgar Komitesi’nin Hafî Programı”, “Tiyatro ve Konserler, Balta Limanı’nda”, “Beyoğlu’nda Varyete Tiyatrosu’nda”, “İttifâk-ı Müselles ve İtalya”; 10 Eylül 1324 (1908); nr. 54, s. 5-6-7-8.

………………..: “Matbûâtta Kundakçılar”, “Hafiyelere Hafiye Denecek mi Denmeyecek mi?”, “Murat Bey”, “Meclis-i Has”, “Abdulhak Hamit Beyefendi”, “Kânûn-i Esâsi Madalyaları”, “Belediye Reisleri”, “Resmi”; 11 Eylül 1324 (1908); nr. 55, s. 7-8.

………………..: “Bahriye Nâzırı”, “Nazar-ı Dikkate”, Şirket-i Hayriye”, “İslâmiyet Hakkında”, “İtalya ve Türkiye”, “İntihâb-ı Mebûsâna Dâir”, Nâzırlar”, “Maârif Müdüriyetleri”, “Amiral Çister”, “Sisam’da”, “Yeni Pazar’da”, “Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti İstanbul Merkezinden”; 12 Eylül 1324 (1908); nr. 56, s. 7-8.

………………..: “Türkiye ve Karadağ”, “İlmiye Tensîkâtı”, “Selim Sırrı Bey”, “Ahmet Rıza Bey”, “İpekböceği Tohumları”, “Rumeli’nde Zirâat”, “Mebûs İntihâbında Bir Nokta-i Tereddüt”, “Mebûsların Miktarı”, “Vilâyât”, “Terk-i İşgâl”, “İâne-i Milliye”, “Âşiyân”; 13 Eylül 1324 (1908); nr. 57, s. 7-8.

………………..: “Ramazan-ı Buhrân-ı Nişân”, “Heyet-i Vükelâ”, “Zonguldak’ta”, “Milli Reîsi İbrahim”, “Türkiye ve Karadağ”, “Maârif Nâzırı”, “Umûr-ı Belediye”, “Cemiyyet-i Matbûât-ı Osmâniye”, “Bulgaristan’ın Haksızlığı”, “İran Parlamentosu”, “Devlet-i Osmâniye ve Avrupa”,

“Yunanistan’dan Geçirilen Ağnâm”, “Gece Dersleri”, Âsâr-ı Münteşire”; 14 Eylül 1324 (1908); nr. 58, s. 7-8.

………………..: “Said Paşa ile Mülâkât ve Tunus Mısır Meselesi”, “Dâhiliye Nezâretinde”, “Bazı Hakikatler”, “Zâbıtaya Aid Mühim Bir Tedbîr”, “Büyükada’da”, “Askerin Elbisesi”, “Belediye Teşkîlâtı”, “Konferans”; 15 Eylül 1324 (1908); nr. 59, s. 7-8.

………………..: “Meclis-i Vükelâ Mukarrerâtı”, “Belediye Reisleri”, “Şehremâneti Sıhhıye Komisyonu”, “Vilâyât”, “Balya’da Tatil-i İşgâl”, İâde-i Münâsebât”, Rumeli’de”, “Fevzi Paşa”, “Valiler”, “Su Şirketinden”, “İttihat ve Terakki Cemiyeti İstanbul Şubesinden”, “Millet Marşı”; 16 Eylül 1324 (1908); nr. 60, s. 6-7-8.

………………..: “İntihâbâta Dâir Konferans”, “Ratıp Paşa Geliyor”, “Mülâkâtlar”, “Keşof Avdet Ediyor”, “İntihâbât”, “Hamallar”, “Tatîl-i İşgâl”, “Osmanlı Fotoğraf Cemiyeti”, “Cidde Ahvâli”; 17 Eylül 1324 (1908); nr. 61, s. 8.

………………..: “Rum Misafirleri”, “Hakkı Bey’in İfâdâtı”, “Cemiyet-i Matbûât-ı Osmâniye", “Şehremâneti Dâiresi”, “Belediye İntihâbâtı”, “Tekfurdağı İntihâbâtı”, “Tedîl-i Hava”, “Valiler”, “Reji Amelesi”, “Yemen’de”, “Konferans”; 18 Eylül 1324 (1908); nr. 62, s. 7-8.

………………..: “Milli Reîsi İbrahim’in Vefâtı”, “İzmir’de Kazâ-yı Müdhiş”, “Şirket-i Hayriye’de”, “İzmir’den Telgraf”, “Şirket-i Hayriye’nin Nazar-ı Dikkatine”, “Dâhiliye Nezâreti”, “Dikkat!”, “Anadolu Şimendifer Kumpanyası”, “Haliç İdâresi’nin Yolsuzluklarından”, “Hicaz Ahvâli”, “Sandanski”; 19 Eylül 1324 (1908); nr. 63, s. 7-8.

………………..: “Selamlık Resm-i Âlîsi”, “Yunanlı Misafirlerimiz”, “Aydın Şimendiferinde Grev”, “Nâil Bey”, “İ’tilâf Sadâları”, “Sırbistan’ın Protestosu”, “Bulgaristan’ın İstiklâli”, “Osmanlı Terakki ve İttihat Cemiyeti İstanbul Merkezinden”, “Vukûât-ı Zâbıta”, “Resimli Kitap”; 20 Eylül 1324 (1908); nr. 64, s. 7-8.

………………..: “Meclis-i Mahsûs Vükelâ Mazbatası”, “Vilâyetler ve Müstakil Mutasarrıflıklar Tensîkâtı Meclis-i Vükelâ Mazbatasının Sûretidir”, “Bâb-ı Âli Evrâk Odası Tensîkâtı”, “İngiltere ve Devlet-i Osmâniye”,

“Devâir-i Belediye Reisleri”, “Adalar Belediyesi”, “Mülkiyet-i Edebîye”, “İran Ahvâli”, “Boyacıyan Agob”, “İzmir’den Üç Mebûs Çıkacağı Tahmîn Olunuyor”, “Aynen Varaka”, “Aynen Varaka, [P (e). Nikolayidis]”, “Âşiyân”, “Âsâr-ı Münteşire: Heder”; 21 Eylül 1324 (1908); nr. 65, s. 6-7-8.

………………..: “İhtâr”, “Müdhiş Müsâdeme”, “Millî Reisi”, “Tekzîb”, “Aydın Şimendifer Grevi”, “Mahâkim”, “Meşrûtiyet Semereleri”, “Naçoviç Efendi”, “Tekzîb”, “Mebûsân İntihâbı”, “Âsâr-ı Münteşire”, Osmanlı Terakki ve İttihat Cemiyeti İânesinden”, “Tepebaşı Kışlık Tiyatrosunda”; 22 Eylül 1324 (1908); nr. 66, s. 6-7-8.

………………..: “İzmir Kazâ-yı Bahrîsi Hakkında Tafsîlât-ı Mütemmime”, “Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti”, “Târihçe-i İnkılâb-ı Kebîrden Bir Sahîfe”, “Mecdî İmzalı Varaka Sâhibine”, “İngiltere’de Efkâr”; 23 Eylül 1324 (1908); nr. 67, s. 7-8.

………………..: “Londra Sefîrinin Eş’ârı”, “İngiltere Sefirinin Beyânâtı”, “Mösyö Gariparis’in Beyânâtı”, “Dün Geceki Nümâyişler”, “Borsa’da Heyecân”, “Heyet-i Vükelâ”, “Millî Reisi İbrahim Hakîkaten Ölmüştür”, “Bulgaristan Komiser Vekîlinin Çağrılması”; 24 Eylül 1324 (1908); nr. 68, s. 7-8.

………………..: “Evvelki Geceki Nümâyişler”, “Fransa’da Te’sîrât”, “Mösyö Gariparis’in Beyânâtı”, “İstanbul Ahâlisinin Nazar-ı Dikkatine”, “Mösyö Titoni’nin Bir Nutku”, “Bulgaristan Politika Memûru ile Mülâkât”, “Konferans”, Bağdat Vilâyeti Vâli Vekâletinden Dâhiliye Nezâretine Keşîde Olunan Telgrafnâme Sûretidir”, “Şûrâ-yı Devlette”, “Zabtiye Nezâretinin Nazar-ı Dikkatine”, “Aynen”, “İâne-i Milliye”, “Tevcühât”, “Sofya’da Bulunan Ser-muharririmiz Hüseyin Câhit Bey’den Alınan Telgrafnâme”, “Avusturya ve Macaristan’ın Notası”; 25 Eylül 1324 (1908); nr. 69, s. 6-7-8.

………………..: “Avusturya Emtiasını Almayınız!”, “Ticaret neve Nâfia Nezâretinin Nazar-ı Dikkatine”, “Kör Ali”, “İstikbâller”, “Zabıtanın Nazar-ı Dikkatine”, “Gece Telgrafları”, “Âsâr-ı Münteşire”; 26 Eylül 1324 (1908); nr. 70, s. 7-8.

………………..: “Mahkemeye Doğru...”, “Nümâyişler”, “Bulgar Vapurları”, “Murat Bey’in Tevkîfi”, “Habbazan Cemiyeti”, “Beşinci Eyüp Dâire-i Belediyesi”, “Fasıl Edilmiş Da’valar”, “Müfettiş Paşa”, “Nazar-ı Dikkate”; 27 Eylül 1324 (1908); nr. 71, s. 7-8.

………………..: “Nifâka Sebeb Olanlar”, “Zabtiye Nâzırı Paşa ile Mülâkât”, “Polis Tensîkâtı”, “Bir İngilizin Muâveneti”, İngiltere ve Matbûât-ı Osmâniye”, “Teblîğ”, “Beylerbeyi İskelesi”; 28 Eylül 1324 (1908); nr. 72, s. 7-8.

………………..: “Ziyâret-i Harika-i Saâdet-i Hazretpinâhı”, “İhtâr”, “İstikrâz”, “İntihâbât Meselesi”, Yeni Fesler”, “Avusturya İmtiasına Karşı!”, “Bir Bedevi Şeyhiyle Mukâleme”, “Ticaret Mekteb-i Müdâvemiyetine”, “Âsâr-ı Münteşire: Teşhîr-i İzmihlâl”; 29 Eylül 1324 (1908); nr. 73, s. 7-8.

………………..: “İrâde-i Pâdişâhi”, “Temînât”, “Avusturya Güceniyor”, “Avusturya Şekerini Yemeyelim Zîrâ Âcıdır”, “Avusturya Vapurları”, “Kadınlarımız”, “İctimâ’ Umûmî”, “Bir Miting”, “İstanbul’da İntihâbât”, “İkâme-i Da’vâ”, “Grevler”; 30 Eylül 1324 (1908); nr. 74, s. 7-8.

………………..: “Dünkü Cesîm-i İctimâ’ ”; 1 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 75, s. 8.

………………..: “Avusturya Mallarını Almayınız!”, “Tekzîb: Konferans Olacak mı?”, “Mebûs İntihâbı”, “Mülga Askeri Komisyon ve Heyetleri”, “Hâib Bir Delikanlı”, “Yemen Vilâyeti”, “Teveccühât: Mülkiye”, “Nişân”, “Madalya”, “Yangın”, “Karlman Mağazası”, “Âsâr-ı Münteşire”; 2 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 76, s. 7-8.

………………..: “Beşiktaş’taki Vak’a-i Müessife”, İntihâbât Meselesi”, “Avusturya Malları”, “Arnavurtlar”, “Konferansta Türk Murahhasları”, “Âsâr-ı Münteşir: Kadın”, “Beyânu’l-hak”, “Âşiyân”; 3 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 77, s. 7-8.

………………..: “Ahmet Rıza Bey”, “Beşiktaş Vak’ası”, “Zabtiye Nezâretinden Tebliğ Edilmiştir”; 4 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 78, s. 7-8.

………………..: “Heyet-i Teftîşiye”, “Avusturya Mallarını Almayınız”, “Ferit Paşa”, “Nazif Serveri ve Murat Bey”, “Bir Haber Olmadığı...”, “Van’da”, “Birinci Dâire-i Belediye”, “Bulgaristan’ın Arzuları”, “Bosna ve Hersek Meselesi”; 5 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 79, s. 7-8.

………………..: “Rum Vatandaşlarımızın İ’tidâli”, “Konya’da”, “İstanbul İntihâbâtı”, “Selânik’te İntihâbât”, “İtfâiye Levâzımı”, “Kütüphâneler Müfettişliğinin Nazar-ı Dikkatine!”, “Teessüf”, “Adliyede”, “İdâre-i Mahsûsa”, “Tekzîb”, “Mahkûmeyn-i Siyâsiyeden”, Tepebaşı Kışlık Tiyatrosu’nda”; 6 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 80, s. 7-8.

………………..: “Muhâkememiz”, “Dagavaryan Efendi”, “İstanbul İntihâbâtı”, “İntihâbât”, “Avusturya Mallarını Almayınız”, “Bir Şâyia”, “İâne-i Milliye”, Âsâr-ı Münteşire”; 7 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 81, s. 7-8.

………………..: “Heyet-i Vükelâ”, “Yolunda Bir İş!”, “Anadolu’da”, “Ermenilere Tecâvüz”, “Bosna Müslümanları Hicret Ediyor”, “Habeş’teki Osmanlılar”, “Said Paşa”, “Rüsûmât Emâneti”, “Zabtiye Islâhâtı”, “Ma’lûmât-ı Resmiyede Sürat”, “Şeyhülislam iel Mülâkât ve Beşiktaş Hadisesi”, “İntihâbât”, “Menfaat-i Millet Cemiyyet-i Hayriyesi”; 8 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 82, s. 7-8.

………………..: “Konferans Programı”, “Devlet-i Aliyye ve Bulgaristan”, “Yanlış Bir Telgraf”, “Zabıtada Telefon”, “Heyet-i Teftîşiye (Heyet-i Teftîşiye Namına Fuat)”, “İntihâbât Hakkında”, “Memnûniyet Bahş-i Te’mînât”, “Eczâcılar”, “Ermeni Hastahânesi”, Tulumbacıların Ekmeği”, “Tekzîb”, “Gümrüklerde Bahşiş”, “Avusturya Malları”, Zabıta Vukûâtı”; 9 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 83, s. 7-8.

………………..: “Leyle-i Celîle-i Kader”, “İntihâbâta Dâir”, “İntihâbâtı Tedkîk Eden Mebûslar”, “Köprü”, “Makâm-ı Sadârete Sisam Beyliği’nden Vârid Olan Telgrafnâmedir”, “Hazîne-i Hassa Nezâreti”, “Dâhiliye Nezâreti”, “Muhâbere-i Aleniyye”; 10 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 84, s. 7-8.

………………..: “İstanbul İntihâbâtı”, “Darulhayr ve Şehremâneti”, “Beşiktaş Hâdisesi”, “Beylerbeyi İskelesi”; 11 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 85, s. 7-8.

………………..: “İntihâb”, “İntihâb Edilen Mebuslar”, “Resmi Tekzîb”, “Mütehassıs Müşâvirler”, “Bâb-ı Âli ve Rum Patiriği”, “Ermeni Hastahânesi”, “Ta’tîl-i İşgâl ve Madenler”, “Heyet-i Vükelâ”, “Avusturya Ticâreti”; 12 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 86, s. 7-8.

………………..: “Muâyede-i Hümâyun Resm-i Âlîsi”, “Bir İki Nokta-i İstifhâm”, “İsmâil hakkı Bey”, “İntihâbât Maddesi”, “Şerif Avnillah Paşa Hazretleri”, “Memurların Muhâkemesi Meselesi”, “Ratıp Paşa ve Avanesi”, “Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti’nden Tebliğ Olunuyor”, “Dârul-muallimîn Ders Programı”; 13 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 87, s. 6-7-8.

………………..: “Kör Ali Davası ve Cezâ-yı İ’dâm”, “Evkâf-ı Mahlûle Yağmalarından”, “Birinci Dâire-i Belediye İntihâbâtı”, “Gümülcine Mebusları”, “Basra Havâlisinde”, “Cinâyet”, “Âsâr-ı Münteşire: Musavver Seyf ve Kalem”; 14 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 88, s. 7-8.

………………..: “Muâyede”, “Fuat Paşa”, “Şerîf Hazretlerinin İrtihâli”, “Evkâf Nezâretinin Nazar-ı Dikkatine: Ferit Paşa’nın Konağı”, “Memduh Paşa’nın Köşkü”, “Rum Matbûâtı”, “Müdâfaa-i Hak”, “Gambrinus’taki Cinayet”, “Tekzîb”, “Avusturya İmtiasına Karşı”, Zabtiye Nezâretinden”; 17 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 89, s. 6-7-8.

………………..: “İntihâbât Meselesi”, “Vilâyât Ahvâli: Konya’da”, “Evkâf Meselesi”, “Deniz Kazası”, “Avusturya Emtiasına Karşı Boykotaj-ı Cidde’den Telgraf!”, “Resimli Kitap”, “Musavver Muhît”, “Bir Ricâ”; 18 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 90, s. 4.

………………..: “İstanbul İntihâbâtına Dâir”, “Taşkışla Vak’ası”, “Evkâf-ı Mahlûle Yağmalarından”, “Garip Bir Telgrafnâme”, “Bank-ı Osmânî?”; 19 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 91, s. 4.

………………..: “İstanbul İntihâbâtına Dâir”, “Taşrada İntihâbât”, “Viâyâtta”, “Heyet-i Vükelâ Hakkında”, “Paris’te Cemiyyet Azası”, “Mekteb-i Sultânî”, “Beşiktaş Hâdise-i Cinâiyyesi”, “İzmir’de Bir Nümâyiş”, “Küçük Havâdisler”; 20 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 92, s. 3-4.

………………..: “İstanbul İntihâbâtına Dâir”, “Tabîi Bir Suâl”, “Şehzâdegân Hazerâtı”, “Yenikapı Mevlevîhânesi”, “Rusya Sefîri”, “Rusya Hâriciye Nâzırı”,

“Kütüphâneler İçin”, “Tekzîb”, “Aynen Mektûp: Maliye Nezâretinin Nazar-ı Dikkatine”, “Ticaret Mektebinden”, “Etnografi”, “İbret-i Müessire”, “Aynen: ekteb-i Hukuk Talebesinden On İmza ile Vârid Olmuştur”; 21 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 93, s. 4.

………………..: “İstanbul İntihâbâtı”, “Ermenilerin Temenniyâti”, “Gümülcine’de İğtişâş”, “Rum Gazetelerinde Tarafgirlik Fikri”, “Garîp Bir Kare”, “Viyana Sefîri”, “Umûmhânelerin Islâhı”, “Avusturya Sefîrinin Beyânâtı”, “Tazmînât Talebi”, “Türkiye ve Avusturya”, “On Dördüncü Dâire-i Belediye Riyâsetinden”, “On Beş Sene Kürek”, “Bağdat Ahvâli”, “Vilâyatta (Takvîm-i Vakâyi)”, “Teveccühât: Mülkiye”, “Muhâkim”, “Devlet-i Âliye ve Sırbistan”, “Sırbistan ve Rusya”, “İran Ahvâli”; 22 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 94, s. 3-4.

………………..: “İstanbul İntihâbâtı”, “Rum Patriği Düvel-i Ecnebiye”, “Patrikhâne ve Rumlar”, “Muhtac-ı İstîzâh Birkaç Nokta”, “Yanlış Haberler”, “Ermenilerin İştikâsı”, “Girit Kulübünün Teşebbüsâtı”, Maliye Müşâviri”, “Avusturya Mallarına Karşı Boykotaj”, “İskenderun’dan Keşîde Edilen Bir Telgraf”, Vilâyâtta”, “Muktebesât”, “Teveccühât: Mülkiye”; 23 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 95, s. 3-4.

………………..: “İngilizlere Teşekkür”, “İstanbul İntihâbâtı”, “İntihâbâtta Rumlara Gadr Oluyor mu? (İbrahim Ethem)”, “Rumlar ve Patrikhâne”, Rum Patriğinin Teşebbüsâtı”, “İntihâbât ve Patrikhâne”, Yunan Bayrakları”, “Yeni Gazete’nin İstirhâmı”, “Garâibden”, “Dârul-fünûn Tıb Şubesi”, “Ulûm-i İktisâdiye ve İctimâiye Mecmûası”, “İntihâb Meselesi ve Rumlar”, “Şirket-i Hayriye’nin Mezâliminden”, “Heyet-i Tedkîkiye”, “Süvâri ve Topçu Hayvanâtı”, “İngiliz Donanması”, “Mekteb-i Mülkiye Ders Programı”, “Vilâyâtta”; 24 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 96, s. 3-4.

………………..: “İstanbul İntihâbâtı”, “Bir Tekzîb”, “Meclis-i Mebûsân Müzâkerâtı Nasıl Zabt Edilebilir?”, “Meclis-i Mebûsân Dâiresi”, “Orman ve Maden ve Zirâat Nezâretinde Islâhât”, “İzmir’den Telgraf”, “Gayr-i Musîb Bir İşâr”, “Sakız Adası’nda Âsâyiş”, Umûm-i Topçu Müfetlişliği”,

"Kongo'nun İlhâkı", "Ortaköy Osmanlı İttihat ve Teâvün Kulübü"; 25 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 97, s. 4.

………………..: "İstanbul İntihâbâtı", "İstanbul'da İntihâbât Başlıyor", "Ufak Bir Nisyân", "Osmanlı Kuvve-i Askeriyesi", "Türkiye Bulgaristan Müzâkerâtı", "Revelvör Merâkı", "Şehremâneti Tensîkâtı", "Adliye Tensîkâtı", "Girit Meselesi", "Vilâyâtta", "İntihâbât (Takvim-i Vekâyi')", "Cemiyet-i Milliye Nâciye", "Mekteb-i Hukûk İkmâl İmtihanları", "Safderûnluğun Cezası"; 26 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 98, s. 3-4.

………………..: "İstanbul İntihâbâtına Dâir", "Mebûslar", "Gazetecilere İhtâr", "Ahmet Hamdi'nin Muhâkemesi", "Beşiktaş Vak'a-i Müessifesi Fâilleri Hakkında Heyet-i İthâmiyece Tanzîm Olunan Mazbata Suretidir", "Üsküdar Tebhîr-hânesi", "Sinematografta Ahlaksızlık", "Osmanlı Hukûk Encümeni", "Bulgar Murahhısları", "Tamirât", "Aydın Vilâyetinde", "Dârul-fünûn Ulûm-i Âliye-i Dîniye Şubesi", "Karabulak Hâdisesi", "İâne", "Vilâyatta", "Vebâ"; 27 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 99, s. 3-4.

………………..: "Mösyö Gavden", "Tekzîb", "Vükelâ Arasında Yine İhtilâf Sözleri", "İntihâbât", "Meclis-i Mebûsân Dâiresinin Teftîşi", "Necid'de Islâhât", "Tanîn İdârehânesine", "Muş'tan Telgraf", "Sefârât-ı Seniye Havâdisi", "Ordu Kumandanlıkları Maâşâtı", "Arnavurtluk Kulübü", "Mekteb-i Sultânî Tensîkâtı", "Telgraf ve Posta Memurları", "Tahkîkât", "Çok Şükür", "Erzurum'da Zahîre İhtiyâcı", Vilâyâtta", Beşiktaş Vakası Faillerinin Muhâkemesi"; 28 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 100, s. 3-4.

………………..: "İstanbul İntihâbâtı", "Taşrada İntihâbât", "Mebûslar", "Zabtiyede", "İlâve! İlâve!", Memâlik-i Osmâniye'de Petrol", "İsticvâb"; 29 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 101, s. 3-4.

………………..: "Dersaâdet İntihâbâtı", "Mebûslar", "Memâlik-i Osmâniye'nin Nüfûsu", "Dârul-fünûn Muallimleri", "Dâhiliye Nezâretinin Nazar-ı Dikkatine", "Adliye Tensîkâtı", "Muharrirler Arasında Nizâ' ", "Hendese-i Mülkiye Mektebi", "Ortaköy Osmanlı İttihat ve Terakki Kulübü", "Ma'hûd Eczâcı Refîki", "Tabanca Atmak", "Niyazi Bey'in

Mektûbu", "Bursa'dan Telgraf", "İmtiyaz Talebi", "Yine Şirket-i Hayriye", "Vilâyette", "Gazinolarda Kumar"; 30 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 102, s. 4.

………………..: "İntihâbât İşleri", "Mebûslar", "Müzâkerât", "Fâidesiz Nasihatler", "Mısır'da Meşrûtiyet", "Bâb-ı Âlî'de", "Posta ve Telgraf Nezâretinde Bir Vakıa-i Cinâiye", "Vilâyâtta", "Tekzîb", "Beşiktaş Cinayeti Fâillerinin Muhâkemsi", "Mülkiye Tekâüd Sandığından"; 31 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 103, s. 3-4.

………………..: "Mekke-i Mükerreme İmâreti ve Âlây Merâsimi", Abdurrahim Efendi Hazretleri", "Zâbıtân Mebûs Olabilecek mi?", "Hazîneye Terk Olunan Çirtlikler", "Tebük'te Tahaffuzhâne", "İkinci Fırkayı Kim Teşvîk Ediyor?", "Nüfûs Meselesi", "Orman Nezâretinde", "Askerî Kulübü", "Şehremâneti'nin Nazar-ı Dikkatine", "İstihkâm Mektebi", "Çiftçilere Tohumluk", "Bentler Civârındaki Ormanlar", "Belgrat Ormanları Hakkında Tahkîkât ve Tedkîkât", "Mebûslar", "Hukûk-ı Ecnebî", "Hukuk Encümeni", "Gülhâne Hastahânesi Heyet-i Tıbbiyesi", "Ahmet Naîm Bey (Ahmet Naîm)"; 1 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 104, s. 3-4.

………………..: "Türkiye-Bulgaristan Müzâkerâtı", "Konferansa Dâir", "Hâl İnşâsı", "Dersaâdet İntihâbâtı", "Ayasluğ Hafriyâtı", "Bağdat Ahvâli", "Telefon Hakkında", "Ebulhadi", "Şirket-i Hayriye", "Vilâyâtta", "Rum Patrikhânesi", "Küçük Havâdisler", "Teveccühât: Mülkiye", "Teblîgât"; 2 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 105, s. 2-3-4.

………………..: "Meclis-i Vükelâ", "Mekke Vukûâtı", "İttihat ve Terakki Kulübü", "İstanbul İntihâbâtı", "Mebûslar", "Rum Matbûâtı", "Bulgar Ordusunda", "Midilli'de", "Çin İmparatorunun Vefâtı", "Kıbrıs Havâdisi", "İzmir Hâdisesi", "Yaverler", "Harbiye Nezâret-i Celîliyesi Sıhhıye Dâiresinde Teblîğ Edilmiştir", "Vilâyâtta", "Belediye Çavuşları", "Kör Ali ve Refikâsı Hakkında", "Beşiktaş Fâciasının İkinci Muhâkemesi"; 3 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 106, s. 3-4.

………………..: "Girit Meselesi", "Makedonya'da Bulgarlar", "Devlet-i Aliyye ve Sırbistan", "Şirket-i Hayriye", "Çiçek Hastalığı", "İstanbul İntihâbâtı", "Beyoğlu'nda Tanin", "Ragıp Paşa ve Krom Madenleri", "Mekteb-i

Hukûk Muallimleri”, “Hummâ-yı Tifoidi”, “Kör Ali ve Refîki İsmâil Hakkı’nın Muhâkemesi”; 4 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 107, s. 3-4.

………………..: “Emir-i Mekke-i Mükerreme Şerîf-i Hüseyin Paşa”, “Şark Şimendifer Hesâbâtının Rü’yeti”, “Tekzîb: Takvîm-i Vakâyi’de Görülmüştür”, “Sisam’da Osmanlı Askeri”, “Telgrafnâme-i Hümâyûn”, “Ticâret Muâhedesi”, “Fâik Bey Nerede?”, “Firzovik İctimâî”, “İran’da Meşrûtiyet”, “Osmanlı Bankası ve Avusturya Postası”, “Bayrak Meselesi”, “Taşralarda İntihâbât”, “Gümilcine’de İntihâbât”, “Boykotaj”, “Lâyiha”, “İstanbul İntihâbâtı”, “Vilâyâtta”, “Vebâ”; 5 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 108, s. 2-3-4.

………………..: “Sadrâzam Paşa Hazretlerine”, “Osmanlı Askerlerine Hediye-i Şitâiyye”, “Girit Müslümanlarının Hamiyyet-i Osmâniyesi”, “İkinci Ordu-yı Osmânî”, “Edirne Askeri Kulübü”, “Taşralarda İntihâbât”, “Dârul-fünûn Edebiyât Şubesi Müdâvimleri”, “Tıp Fakültesi”, “Boykotaj”, “Mebûslar”, “Ekmek Meselesi”, “Ahmet Hamdi’nin Muhâkemesi: Yeni Jurnaller”; 6 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 109, s. 3-4.

………………..: “Ferit Paşa’nın Ma’hûd Mektûbu”, “Türkiye ve Bulgaristan”, “Devlet-i Aliye-Karadağ”, “Mekke’de Âsâyiş”, “İstanbul İntihâbâtı”, “Mebûslar”, “Yıldız da Ne Kadar Silâh Var?”, “Dâhili Telgraf Haberleri”, “Ayni Zübeyde İânesi”, “Şirket-i Hayriye ve Köprü”, “Düyûn-ı Gayr-i Muntazama”, “Maden İmtiyazları”, “Eski Yağmalar”, “Vilâyâtta”, “Boykotaj”, “Beykoz’da Torpil”, “Dârul-fünûn Edebiyat Muallimliği”, “Memûrlara Müjde”, “İhtâr”, “İttihat ve Terakki Cemiyyeti Kadınlar Şubesi Tarafından Muhadderât-ı İslâmiyenin İnzâr-ı Hamiyyetine Arz Olunur”, “İran Vekâyii”, “Hediye-i Şitâiyye”, “Yeni Câmi’ Esnafı”, “Müessesât-ı Hayriye İdâresi”, “Tarih-i Umûmî”; 7 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 110, s. 3-4.

………………..: “Mebûsân Kulübü”, “İstanbul İntihâbâtına Dâir”, “Dersaâdet İntihâbât Şenlikleri”, “Ecnebî Seyyahları”, “Midilli’de”, “Süveyş’te Lenger-endâz”, “İstanbul İntihâbâtı: Garîb Bir Muâmele”, “Poligon İnşâsı”,

“Rovelver Eğlencesi ve Zâbıta”, “Askere Hediye-i Şitâiye”, “Tevsî-i Me’zûniyet”; 8 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 111, s. 3-4.

………………..: “Dünkü Nümâyiş”, “İstanbul İntihâbâtına Dâir”, “Mebûslar”, “Türkiye-Bulgaristan Müzâkerâtı”, “Bulgaristan Rum Evkâfı”, “Yıldız’da Esliha”, “Kudüs Rum Ortodoks Cemâati”, “Gazeteleri Kapamanın Yeni Bir Usûlü”, “Harbiye Nezâreti Tensîkâtı”, “Âmedi Odası’nda”, “Müzâkerât”, “Vilâyâtta”, “Rüstem Kabaş”, İttihad-ı Milli Marşı”, “Mâbeynci Fâik Bey Hakkında”, “Boykotaj”, “İran Vakâyii”, “Kütüphâneler Müfetlişliğinin Nazar-ı Dikkatine”, “Neologos Takdîr Ediliyor”, “Milli Tiyatromuz”, “Müsâbaka İmtihânı”; 9 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 112, s. 3-4.

………………..: “Rumların Dünkü Nümâyişi”, “Rum Matbûâtı”, “İstanbul İntihâbâtı”, “Mebûslar”, “Bahriyemize Gelecek İngiliz Amirali”, “Heyet-i Vükelâca Tebeddül”, “Matbûât Serbesttir (!)”, “Vilâyâtta”, “İntihâbât Şenlikleri”, “Hazîne-i Hâssa Meselesi”, “Eski Yağmalar”; 10 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 113, s. 3-4.

………………..: “İslavlar ve Sadrazam”, “İntihâbât Şenlikleri”, “Mühim Bir Nümâyi-perverâne tertîb Edilecek”, “Rum Matbûâtı: Osmanlı Askerine Karşı Alçak Bir İftirâ”, “İngiliz ve Osmanlılar”, “Harbiye Nezâretinin Nazar-ı Dikkatine”, Hâlis Efendi Aleyhinde Bir Dava”, “Konferans”, “İstanbul İntihâbâtı”, “Mebûslar”, “Midilli’de”, “Hâssa Müşîr-i Sâbıkı Raûf Paşa”, “Mabeynci Fâik Bey’e Dâir”, “Vilâyâtta”, “Hediye-i Şitâiye”, “Sara Bernar Geliyor”, “Düyûn-ı Umûm-i İdâresine Dâir Bir Varaka (Düyûn-ı Umûmi Memureyn-i Osmâniye Cemiyet-i İttihâdiyesi)”; 11 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 114, s. 3-4.

………………..: “İntihâbât Şenlikleri”, “Büyük Şenlik”, “Türkler ve Ermeniler”, “Kumkapı’da Çukur Kilise Vakası”, “İstanbul’da Elektrik Tatbîkâtı”, “Gümrüklere Getirilecek Esliha Hakkında”, “İstanbul İntihâbâtı”, “Mebûslar”, “Avusturya ve Sırbistan”, “Gazetelere Tahsîsât”, “Avrupa Talebe İ’zâmı”, “Âbide-i Hürriyet”; 12 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 115, s. 1-2-3.

………………..: “Türk-Bulgar Müzâkerâtı”, “Bosnahersek’in Avusturya’ya İlhâkına Dâir”, “Kıymettâr Bir Hediye”, “İttihat ve Terakki Cemiyeti”, “İntihâbât Şenlikleri”, “Rum Patrikhînesi”, “Hakk-ı Tasarrufa Dâir Mühim Bir Karar”, “Şehremâneti”, “Rum Matbûâtı”, “Kudüs’ten Telgraf”, “Bağdat’tan Telgraf”, “Mebûslar”, İzmir’de”, “Mekteb-i Sultânî Ücret Tahsîliyesi”, “Sicill-i Ahvâl-i Me’mûreyn Komisyonu”, “Kumar”, “Aynen Varak”, “Fuat Bey”, “Hediye-i Şitâiye”, “Ahmet Hamdi’nim Muhâkemesi”; 13 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 116, s. 2-3.

………………..: “Avusturya’nın Ültimatomu (?)”, “Rum Matbûâtı”, “Tekzîb”, “İstanbul İntihâbâtı”, Makedonya’da”, “Osmanlı Ordusu”, “İngiliz Sermayesi”, “Basra’da”, “Şâyân-ı Esef Bir Haber”, “Avusturya ve Balkan Hükûmeti”, “Arnavurtluk’tan Bir Telgraf”, “Şenlikler Devam Ediyor”, “Mebûslar”, “Mebûslar Kulübü”, “Düyûn-ı ayr-i Muntazama”, “İstanbul’un Planı”, “Arabaların Ücret Tarifesi”, “Vilâyâtta”, “Boğazda Ateşli Top Ta’lîmi”, “Vebâ”; 14 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 117, s. 2-3-4.

………………..: “Buhrân-ı Vükelâ Hakkında”, “Gizli İşler-Yeni Yağmalar”, “Rum Matbûâtı”, “Avusturya ve Karadağ”, “Bosna Hersek Müslümanları”, “Boykotaj”, “Arazi Kanununun Ta’dîli”, “Askere Tarziye”, “Müsâmere-i Fenniye”, “Düyûn-ı Umûmiye-Gazetelere Tahsîsât”, “Mebûslar Kulübü”, “Tahran Ahvâli”; 15 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 118, s. 2-3.

………………..: “Balkan Komitesi A’zası”, “Tebeddül-i Vükelâ Şâyiaları”, “Rüsûmât İçin Mütahassıs Celbi Meselesi”, “Ermeni Patriği İzmirliyan Efendi”, “Mühimme-i Harbiye Münâkasası”, “Mösyö Konstan ve Genç Türkiye”, “Taşralarda İntihâbât”, “Avusturya’nın Bir Teşebbüs-i Akîmi”, “Rum Matbûâtı”, “Boykotaj”, “İstanbul İntihâbâtı”, “Bulgaristan’da”, “Girit”, “Şehrimizin İmâreti ve Kıymet-i Emlâk”, “Arazi Kanunun Ta’dil Edilecek Ahkâmı”, “Mebûslar Kulübü”; 16 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 119, s. 2-3-4.

………………..: “Tebeddül-i Vükelâ”, “Balkan Komitesine Ziyâfet”, “Meclis-i Mebûsân Encümenleri”, “Arnavutlar”, “Köprülerin Gece Hâli”, “Bir

Vakıa-ı Müessife", "İngiliz ve Osmanlılar", "Halâyık ve Köle", "İstanbul İntihâbâtı", "Zirâtın Terakkîsi Esbâbının Te'mîni", "Basra ve Tâlip Bey", "Balkan Komitesi", "İntihâbât Şenlikleri ve Mebûslar", "Düyûn-ı Umûmiye Memurları"; 17 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 120, s. 2-3.

………………..: "Tebeddül-i Vükelâ", "San'a-Hudeyde Şimendiferi", "İstanbul Nüfûsu Hakkında İstatistik", "İstanbul İntihâbâtı", "Dersaâdet İntihâbâtı", "Mühimmât-ı Harbiye Münâkısası", "Türkiye-Bulgaristan Müzâkerâtı", "*[*Leyapeçif'in*]* لياپچفك Azîmeti", "Bir Hediye-i Kıymettâr", "Arâzide Mürûr-ı Zaman ve Hakk-ı Karar", "Vakıflara Dâir", "Postalara Dâir", "Vilâyâtta", "Boykotaj ve Tavsıt-ı Düvel", "Düyûn-ı Umûmiye'de", "Hediye-i Şitâiye Komisyonu", "İran Ahvâli", "Usûl-i Terbiye Islâhı [Muallim E (lif). T (e). *[*Hinetyan*]* هينتيان ", "Beşiktaş Vakasının Muhâkemesi"; 18 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 121, s. 2-3-4.

………………..: "Dünkü İntihâbât-Mebûsların İntihâbâtı", "Yeni Gazete Bi-taraf?", "Düvel-i Muazzamanın Viyana'da Bir Mürâcaat-ı Müşterekeleri", "Bulgaristan Mektubu", "Ahvâl-i Vilâyât", "Bosna Heyet-i Mebûsası", "Sene-i Mâliyenin Tebdîli", "Osmanlı Bahriye Zâbıtaları"; 19 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 122, s. 3.

………………..: "Şâyân-ı Dikkat Bir İstatistik", "Dava Vekilleri Heyet-i Dâimesi", "Emlâk-ı Mahlûle", "Avusturya ve İtalyalılar", "Yeni Gümrük Tarifeleri", "İran Ahvâli", "Haliç İdâresinde", "Dârul-muallimîn", "Hediye-i Şitâiye", "Tifo Hastalığı ve Sebeb-i İntişârı", "Aynen Varaka (Reşît Âkif)", "İntihâb-ı Meslek ve Meslek-i Zirâat, [E (lif) Rıfkı]"; 20 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 123, s. 2-3-4.

………………..: "İntihâbât Şenlikleri", "Mebûslar", "Türkiye Karadağ", "Ahmet Rıza Bey", "Tekzîb", "Vilâyâtta", "Balkan Komitesi", "Tâli'siz Köprü", "İdâre-i Mahsûsa Islâhâtı", "Tramvay Kumpanyasına İhtârât", "Tebhîrhâneler", "Maliye Nezâretinde", "Tahrîr-i Emlâk", "Arazinin Vefâen Ferâğı ve Terhîsi", "Evvelki Geceki Cinâyet", "Köylülere Muâvenet", "Hediye-i Şitâiye"; 21 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 124, s. 2-3-4.

………………..: “Rumlar ve Müslümanlar ve Rum Patriği”, “Zât-ı Hazret-i Pâdişâhî”, “İngilizler ve Osmanlılar”, “Bulgaristan ve Rusya”, “Tebhîrhâneler”, “Makinemiz”, “Hamiyyetli Hamallar”, “Avrupaya Gidecek Doktorlar”, “İran Ahvâli”, “Aynen Varaka”; “Ferik İsmâîl Fâzıl”; 22 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 125, s. 4.

………………..: “Tevzî’ Mükâfât”, “Yâverân Tensîkâtı”, Dolmabahçe Sarayı”, “İngiliz Politikası ve Kamil Paşa”, “Rum Matbûâtı”, “Boykoyaj Azalamaz?”, “İntihâbât İşleri”, “Patrik Efendi ve Rum Matbûâtı”, Servet-i Fünûn Dalgınlıklarından”, “Adliye Nezâretine Dâir”, “Devâirde Yemek Meselesi”, “Ticâret Kanunu”, “Ahmet Rıza Bey”, “Sadettin Paşa”, “Mebûslar”, Hediye-i Şitâiye”; 23 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 126, s. 3-4.

………………..: “Ayân Azaları”, “Dersaâdet İntihâbâtı”, “Boykotaj”, “Bir Karar”, “Balıkhâne’de”, “Talip Bey Mebûs!”, “Harbiye Nezâreti Tensîkâtı”, “Yeni İdâreye Eski Vapurlar”, “Hediye-i Şitâiye”, “İmtiyaz Talebi”, Fehim Paşa’nın Terekesinde”, “Odun ve Kömür”, “Erzurum Mebusları”, “Avusturya ve İtalya”, “Amerika’ya Muhâceret”, “Elektrik Şirketi”, “Rüsûmâtta”, “Gümrük me’murları”, “Mükârî Hayvanları”, “Harbiye Nezâretinin Nazar-ı Dikkatine”, “Adliye Nezâretinde”, “Tiyatro Hâsılâtı”, “1883 Lira İstirdâdı”, “Vilâyâtta”; 24 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 127, s. 2-3.

………………..: “Meclis-i Mebûsân ve Zât-ı Hazret-i Pâdişâhî”, “Türkiye ve Yunanistan”, “Bir Tekzîb”, “Osmanlı Bulgar İtilâfı”, Proodos’un Namzetleri”, “Dersaâdet İntihâbâtı”, “Mebûsân Dâiresi”, “Sisam Beyi”, “Servet-i Fünun ve Mugâlata”, “İran’da Cumhuriyet”, “Yâverân-ı Padişahî”, “Üçüncü Orduya”, “Askerî Kulübü”, Evkâf-ı Mahlûle”, “Yunanistan Ziyâreti”, “Ahmet Şuayb Bey”, “Araplar ve Rumlar”, “Üçüncü Ordu”, “Menlik’teki Bulgar Komitesi”, “Şehremâneti”, “Hediye-i Şitâiye”, “Dersim’de”, “Ta’dîl-i Kavânin Komisyonu”, “Nazif Serveri”, “Komisyon”, “Mebuslara”, “İdâre-i Mahsûsa Kapudânları”, “Bülbül Deresi Karakolhânesi Meselesi”; 25 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 128, s. 3.

………………..: “Resm-i Küşâda Doğru”, “Boykotaj”, “Arnavurt-Rum”, “Bir Fikr-i Hamiyetperverâne”, “Bulgaristan Müslümanları”, “İngiliz Balkan Komitesi ve Mekteb-i Mülkiye”, “Ufak Bir Îzâh”, “Elli Bin Lira”, “Şehremâneti”, “Talebe-i Ulûm”, “Dâhiliye Nezâretinin Nazar-ı Dikkatine”, “Konser”, “Ortaköy’de Telgraf Şubesi”, “Hamiyetli Bir Namzet”, “Çanakkale’den Yazılıyor”; 26 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 129, s. 3-4.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’ın Küşâdı”, “Şehremâneti’nin Projeleri”, “Köprüye Dâir”, “Tıflâne Şâyialar”, “Arazinin İntikâli Hakkında”, “Yeni Posta Pulları”, “Avusturya’nın Tahşidâtı”, “Şimdiye Kadar İntihâb Edilen Mebuslar”, “Dersaâdet İntihâbâtı”, “Celb-i Nazar-ı Dikkat”, “Tashîh”, “Yolda Bulunmuş Maâş Cüzdanı”, “Hakkı Bey-Yeni Gazete”; 27 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 130, s. 2-3.

………………..: “Zât-ı Hilâfetpenâhi ve Meclis-i Mebûsân”, “Cemiyyetin Namzetleri”, “İntihâbât”, “Meclis-i Mebûsân Dâiresi”, “Duyûn-ı Umûmiye ve Girit”, “Devlet-i Aliye ve Rusya”, “Duyun-ı Umûmiye ve Osmanlı Postası”, “Yusuf İzzettin Efendi Hazretleri”, “Boykotaj: Zaman-ı İ’tilâf Yaklaştı mı?”, “Posta Nezâreti ve ve Maliye”, “Telefon”, “Sakız Meselesi”, “Manchester’e Ermeni Ticâret Odası”, “Eser-i Hamiyet”, “İdâre-i Mahsûsa Islâhâtı”, Hâlâ Faik Bey!”, “Şehir Derûnunda Eslaha”, “Hüviyyet Varakaları”, “Nişân”, “Açık Mektûb; Halide Sali Hanım’a (Ali Haydar Emir)”, “Ali Seydi Bey”, “Konferans”, “Bulgaristan”, “İran Kendine Geliyor”; 28 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 131, s. 3-4.

………………..: “Dünkü İntihâbât-Mebusların İntihâbı”, “Yeni Gazete Bi-taraf”, “Düvel-i Muazzamanın Viyana’da Bir Mürâcaat-ı Müşterekeleri”, “Ahvâl-i Vilâyât”, “Bosna Heyet-i Mebûsası”, “Sene-i Maliyenin Tebdîli”, “Harbiye Nezâreti”e", “Nöbet Kulübeleri”, “Hamiyyeten Hazîne-i Devlete Terk-i Tahsisât Eyleyen Osmanlı Bahriye Zâbitleri”, 29 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 132, s. 3.

………………..: “Mebus İntihâbâtı”, “İzmir’deki Sûistimallerden”, “Altmış Beş Bin Kuruş”, “Yunanistan Kabinesi İstifâ Ediyor”, “Şirket-i Hayriye”, “Sakız’dan Telgraf”, “Enver Bey”, “Vilâyâtta”, “Almanya

İmparatorunun Hediyeleri", "Aynen Varaka(Dava Vekili Yusuf Kemal)", "Kurşun Şakası", "Askeri Otomobilleri", "Hediye-i Şitâiye", "Maâş-ı Umûmi", 30 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 133, s. 3-4.

………………..: "Meclis-i Mebûsân'ın Resm-i Küşâdı ve Merâsim-i İftitâhiye", "Dersaâdet Mebûsları", "250. 000 Liralık Yeni Bir Avans", "Askerî Kulübü", "Mekteb-i Harbiye'de Sergi", "Mustafa Asım Efendi", "Mebûslar", "Vilâyât-ı Sülüsede Ecnebi Jandarma Zabıtları", "Trablusgarp Vali Kumandanlığı", "Anacona Şehbenderliği", "Zabtiye Nezâreti Muâvinliği", "Telgraf", "Mebûsân Kirâmı", "Hüseyin Hilmi Paşa'nın Patrikhâneyi Ziyareti", "Eski Zağra'dan", "Arazinin İntikâli Hakkında", "Teblîgât", "Aynen Varaka"; 1 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 134, s. 2-3.

………………..: "Kamil Paşa", "İstanbul Ahâlisine (Ahmet Rıza)", "Tanin Muhabiri İsmail Hakkı Bey", "Bosna-Hersek Ahvâli", "Hakkı Bey'in Roma Sefâreti", "Edirne'de Manevra", Sadâretten Zabtiyeye", "Hazîne-i Hassa'nın Maliyeye Borcu", "Oda Teşrîşi", "Dersaâdet Merkezi Asker Kulübü", "Boykotaj", "Hedaya", "İntihâbât", "Mekteblerde Bakkallar", "Hediye-i Şitâiye"; 2 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 135, s. 2-3.

………………..: "Teşrîfât Programı", "Mebûsân Şenliklerinden", "Mebûslara", "Dersaâdet Mebûsları", "Meclis-i Mebûsânda Fırkalar", "Meclis-i Vükelâ", "Aydın Vilâyeti Mebusları", "Şûrâ-yı Ümmet ve Kamil Paşa", "Yunan-Türkiye Şimendiferlerinin İltisâkı", "Ereğli Madencileri", "Devâirde Ta'til", "Hasb-el hamiyye Hazine-i Millete Mahsusât Mütarâkelerini Terk Eden Zabıtan-ı Bahriye [ma-ba'd]", "Sakarin İthâli", "(Osmanişer Loyd)'un Husûsî Telgrafnâmeleri", "Bosna'da Müslümanlar", "Girit'teki Haksızlıklardan", "Boykotaj", "Selim Mülhime'nin Sûistimâlâtından", "Maden Terki", "Protesto Keşîdesi", "Dersaâdet Tramvayları", "Tütünler", "Marmara'dan Yazılıyor", "Mekteb-i Hukuk Talebesi", "Hediye-i Şitâiye", "Tevfîkhânede Bir Vak'a", "Vilâyâtta"; 3 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 136, s. 2-3-4.

………………..: "Meclis-i Mebûsân'ın Resm-i Küşâdı", "Veliahd-ı Saltanat Reşad Efendi Hazretlerinin Dairesinde Bir Vak'a", "Resim Sergisi",

“Mekâtib-i Harbiye Nezâretinden Vârid Olunmuştur”, “Maarif Nezâreti”, “Devlet-i Aliyye ve Avusturya Müzâkerât”, “Avusturya Tehdid Ediyor”, “Makedonya’daki Jandarma Zâbıtânı”, “Hakkı Bey’in Mekteb-i Hukuktan Müfârekatı”, “Sabâh-ı Hürriyet ve Hükûmet”, “Şehzadebaşı Vakası”, “Eski Suistimallerden”, “Kıbrıs’ta”, “Neologos’un Husûsi Telgrafları”, “Dâruşşafaka Müdüriyetinden”, “Neologos’tan”, “Şûrâ-yı Bahriye’den”; 4 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 137, s. 2-3.

………………..: “Mekteb-i Mülkiye İttihat ve Teâvün Cemiyeti”, “Beşiktaş Sarayı Vakası”, “Tashîh”, “Râif ve Râgıp Beyler”, “Anarşist Derdesti”, “Şirket-i Hayriye’nin Mezâliminden”, “Hediye-i Şitâiye”; 5 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 138, s. 4.

………………..: “Taraf-ı Hazret-i Pâdişâhîden İngiltere Kralı Hazretlerine Telgrafnâme-i Hümâyûn”, “İngiltere Parlamentosunun Tebrîkâtı”, “Silah Mavzesi”, “Veliahdın Sarayında”, “Harbiye Nezâretinin Nazar-ı Dikkatine”, “İskenderun’da Boykotaj”, “Ereğli Madencileri”, “Şehzâde Nurettin Efendi”, “Heyet-i Ayan”, “Memleketimiz Ecânibine ve Karşı Refikâmıza Teşekkür”, “Bağdat’tan Telgraf (Gıyasettin)”, “İsmail Kemal Bey”, “A’yân”, “Dâhiliye Tensîkâtı”, “Trablusgarp Vali ve Kumandanı”, “İran Ahvâli”; 6 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 139, s. 2-3.

………………..: “İhtisâsât-ı Şâhâne”, “Şehzâdegân Hazrâtı”, “Şehzâde Selim Efendi Hazretleri”, “Pek Mühim Bir Teşebbüs-i Maârifperverâne”, “Tebrîkât”, “Bulgaristan Mebusları”, “Sadrazam Padişahının Beyânâtı”, “İngilizler ve Osmanlılar”, “Şark Şimendiferleri Mesâili”, “Boykotaj ve Luid Kumpanyası”, “Vilâyâtta”, “Musuldan Telgraf”, “Okçular Posta Şubesi”, “Harbiye Nezâretinden”, “Ohannes Paşa”, “Yevm-i mahsûs”, “İran Vakâyii”; 7 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 140, s. 3.

………………..: “Patrikhâne, Hilmi Paşa ve Rum Gazeteleri”, “Kudüs’te”, “Reji İdâresi ve Kaçakçılar”, “Tophane Muzikası”, “Zabtiye Nezâretinde Çirkin Bir Hal”, “Rüsûmât Emânetinde”, “Mekteb-i Harbiye

Şâkirdânı”, “Maârif Nezâretinde”, “Hediye-i Şitâiye”; 8 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 141, s. 2-3.

………………..: “Eski İdârenin Zararlarından Ahvâl-i Maliyemiz”, “İngiltere Kadınları-Osmanlı Hanımları”, “Veliahdın Rahatsızlığı”, “Yusuf İzzettin Efendi Hazretleri”, “Girit ve Yunanistan”, “Eski Yağmalardan”, “İrtihâl”, “Makedonya’daki Ecnebi Zâbitânı”, “Yeni Davalar”, “İran Mesâili”, “Ahmet Paşa Fedâileri”, “Tarihi Konferanslar”; 9 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 142, s. 2-3.

………………..: “Ali Haydar Mithat Bey ve A’ynân”, “Ahmet Rıza Bey ve ve Kamil Paşa”, “Sadrazam Paşa’nın Îzâhâtı”, “Girit İçin Büyük Bir İctimâ’ ”, “Goliç Paşa”, “Maliyede Bir Hadise”, “Günler Değişiyor”, “Elim Manzaralar”, “Hediye-i Şitâiye”; 10 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 143, s. 2-3.

………………..: “Reji İdaresi’nde Muâmelât-ı Hafiye”, “Rumlar ve Memuriyetler”, “Avusturya ile Müzâkerât”, “Talip Bey”, “Ekmek Meselesi”, İran’da Fırka-i Ahrarın Gâlibiyeti”, “İdam”; 11 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 144, s. 3-4.

………………..: “Osmanlı-Yunan Şimendiferleri”, “Bulgaristan’da Müslümanlar”, “Siruz’dan Telgraf”, “Neologos’un Husûsî Telgrafları”, “Firar İhtimalleri”, “Tekzîb”, “Üç Ay Mahkûmiyet”, “Eser-i Hamiyyet”; 12 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 145, s. 3-4.

………………..: “Veliahd Reşât Efendi Hazretleri”, “Veliahdın Sarayına Tecâvüz Meselesi”, “Sadrazam Paşa?”, “Boykotaj”, “Yunan Kralının İkinci İfâdâtı”, “Himaye Usûlü”, Duyûn-ı Umûmiyede Tahsîsât”, “Kurbanlık Koyunlar”, “Ticaret Mukavelenâmesi”, “Borsa ve Kamil Paşa”, “Zabıta Beyannâmesi”, “Hilmi Paşa’nın İfâdâtı”, “Maârif Nezâretinin Nazar-ı Dikkatine: Mekteb-i Sultani”; 13 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 146, s. 2-3.

………………..: “Bir Bulgar Kumpanyasının İnhilâli”, “İran Ahvâli”; 14 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 147, s. 4.

………………..: “Meclis-i Mebûsân Riyâseti”, “Türkiye-Romanya Ticaret Muâhednâmesi”, “İdare-i mahsûsa Hakkında Birkaç Söz”, “Mahlûlât”; 15 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 148, s. 3-4.

………………..: “A’yanlık ve Vükelâ”, “Hazîne-i Hâssa Nezâreti Memurlarının Terk-i Vazîfe Eylemeleri”, “Mazuliyet Maaşı”, “Valilik Maaşı”, “Bağdat Harbiyesi”, “Mösyö İzvolski ve Duma”, “Yenipazar Sancağı”, “Miralay Mösyö Buman”, “Bağdat Hattı”, “Beyrut’ta”, “Kudüs Patriği”, “İflas”, “Konferans”; 16 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 149, s. 3-4.

………………..: “Meclis-i Mebûsân”, “Meclîs-i Mebûsân Riyâsetine, Reîs Bey Efendiye, bk. [YALÇIN], Hüseyin Cahit”, “Cemiyyet-i Belediye Umûmiyyenin İkinci İctimâı”, Takvim-i Vakâyi’den Görülmüştür”, “Duyûn-ı Umûmiye’nin Teblîgâtı”, “İkinci Dâire-i Belediyeden”, Mekteb-i Sultâni”, Şâyân-ı İbret Bir Hâdise!”, “Fâik Bey”, “Ekmek Meselesi”, “Tekâüd Edilen Bazı Memurların Ahz Ettikleri Maâşâtı Mübîn Cedvelidir”, “Settar Han”, “İran Ahvâli”, “Neologos’un Husûsî Telgrafları”, “Aynen”, “Ziraat Bankası’ndan”, “Mes’ûliyet-i Vükelâ”, “Balolar”; 17 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 150, s. 2-3.

………………..: “Hakkı Bey’in Azîmeti”, “Kudüs Patrikhânesi”, “Sarây-ı Hümâyun’da Ziyâfet”, “Filibe İslamlarının Bulgar Hükûmetine Protestosu”, “Postalarımız ve Saba Paşa”, “Postalarımızda İntizâm”, “Taşra Mekteb-i Hukukları Dolayısıyla”, “Maliye Tahsiline Gönderilecek Efendiler”, “Şimendifer İmtiyâzı”, “Kuvve-i Askeriyemiz”, “Girit Meselesi”, “Dârusaâdette Bulgar Sinod Meclisi”, “Elcezîre’nin İskâtı”, “Bağdat’ta Otomobil”, “Bulgaristan Bahriyesi”, “Şimdiye Kadar Görmeye Alışmadığımız Bir Muhâkeme”, “Ekmek Meselesi”, “Hamiyetli Hamallar Menfaatine Oyun”, “On Beş Sene Kürek”; 18 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 151, s. 3-4.

………………..: “Meclis-i Ayan”, “Belediye ve Mebuslar”, “Türkiye-İtalya”, “Duyûn-ı Umûmiye’de Garip Bir Hâdise”, “Meclis-i Mebûsân Riyâset-i Aliyesinden (Ahmet Rıza)”, “Yine Proodos Gazetesi (Muhammet Bin Yunus)”, “Girit Meselesi”, “Hediye-i Şitâiye”, “Matbûât Müdîri Sâbık

Kemal Bey”, “Nazif Sürûri”, “İsticvâb”, “Beşiktaş Muhâkemesi”, “Sancak Verilmesi”; 19 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 152, s. 4.

………………..: “Bosna ve Hersek İşgali Mevkittir”, “Kudüs Rum Patrikhânesi”, Yıl Başı”, “Avrupa’ya Gönderilecek Maliye Memurları”, “Matbaa-i Âmire”, “Müsâmere-i Tıbbiye”, “Şehremâneti’nin Nazar-ı Dikkatine”, “Her Şeyde Tanin”, “Belediyenin Nazar-ı Dikkatine”, Romanya ve Şark Buhranı”, “Resim Sergisi”, “Aynen”; 20 Kânûn-ı Evvel 1324(1908); nr. 153, s. 3-4.

………………..: “Avusturya-Türkiye Müzâkerâtı”, “Almanya Sefirinin Bir Notası”, “Mösyö Loran’ın Muhtırası”, “Muayede”, “Matbûât-ı Osmâniye ve İtalya”, “Eser-i Fütuvvet”, “Ta’ziyet-âmîz Bir Telgrafnâme”, “Rumların İdâre-i Devlete İştirâkları”, “Posta Paketleri”, “Avrupa’ya Gidecek Maliye Memurları”, “Aynen Varaka”, “Balonculuğa Dâir Konferans”; 21 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 154, s. 4.

………………..: “Kamil Paşa’nın Bir Telgrafı”, “Mekteb-i Hukuktaki İctimâ’ ve Girit Meselesi”, “Muâyede Merâsimi”, “İngiltere Kralı Hazretlerinin Dersaâdeti Ziyareti”, “Borsa”, “Tuhaf Bir Telgraf”, “Tanin İdârehânesine”, “Selanik’te Hareket-i Arz”, “Tecrübe Sefiri”, “Bedri Paşa”, “Ferit Paşa”, “Maârif Nezâretinde”, “Hediye-i Şitâiye”, “Varaka”, “Konferans”; 24 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 155, s. 2-3-4.

………………..: “Vükelâdan İstîzâh Meselesi”, “Dâhiliye nazırı ile Mülakat”, “Girit İçin Miting”, “Girit Meselesi ve Vilâyât”, “İtalya ve Hareket Arzı”, “Sakız’da”, “Mekteb-i Sultânî Cemiyyeti Ziyâfeti”, “Altıncı Dâire-i Belediye İntihâbâtı”, “Koza Tohumları”, “Ziraat Bankası”, “Hediye-i Şitâiye”, “İhtâr”, “Ziraât Hasbihallerinden, bk. [KADRİ], Hüseyin Kazım”; 25 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 156, s. 3-4.

………………..: “Girit Meselesi ve Vilâyât”, “Türkiye ve Yunanistan”, İtalyalılar ve Osmanlılar”, “Genç Türkler ve Trablusgarp”, “Mösyö Loran’a Açık mektup”, “Bulgaristan ve Gümrükler”, “Ortaköy Kulübü”, “Duyûn-ı Umûmiyenin Dâhili Memureyn Nizâmnâmesi”, “Mesûliyet Nerede?”, “Tashîh”, “Meclis-i Mebûsân’a asönsör”, “Bağdat Vilâyâtı Mebusları”,

“Kaçak Eslihâ”, “Asâkir-i Osmâniyeye Hediye-i Şitâiye”, “İran Vakâyii”; 26 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 157, s. 2-3-4.

………………..: “Girit İçin Büyük Miting”, “Girit Meselesi ve Vilâyât”, “Mekteb-i Hukuktaki İctimâ’ ”, “İngiltere Kralı Hazretlerinin Dersaâdeti Ziyaretleri”, “Ortaköy Kulübü’nün Resm-i Küşâdı”, “Çanakkale Boğazı ve Vapur Kumpanyaları”, “Vârid Olan Varakadır”, “Bağdat Ahvâli”, “İkdam Gazetesi Vasıtasıyla...”, “Aynaroz’da Cinayet”; 27 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 158, s. 3-4.

………………..: “Dünkü Miting”, “Girit Hakkında Garip Bir Tasavvur”, “İngiltere Kralının Seyâhâti”, “Bulgarlar ve Ahâli-i İslâmiye”, “Selamlık Resmi ve Arzuhal Takdîmi Âdeti”, “Elektrikli Tramvay İmtiyazı”, “Boykotaj”, “Dersaâdet Posta Müdürünün Nazar-ı Dikkatine”, “Hayriye Pazarı”; 28 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 159, s. 3-4.

………………..: “Miting ve Proodos’un İstihbârâtı”, “Yeni Teveccühât”, “Maden Yağmaları”, “Mekteb-i Sultâni ve Tevfik Fikret Bey”, “Meclis ve Vükelâ”, “Avusturya-Türkiye”, “Kavânîn Lâyihâları”, “Memduh Paşa”, “Neologos ve Avusturya Sefîri Pallaviçi”, “Aydın Vilâyetinde Şekâvet”, “İran Vakâyii”, “Kadınlarımızın Cemiyet Şiârlığı”; 29 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 160, s. 2-3.

………………..: “Bosna-Hersek İlhâkı”, “Girit ve Tanin”, “Girit ve Vilâyât”, “Dâhiliye Nazırı Hilmi Paşa ile Mülâkât”, “Said Paşa”, “Meskûkât İdâresi”, “Girit Bankası”, “Îzâh”, “Narh Meselesi”, “Tekzîb”, “İran Vakâyii”, “Vefat”; 30 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 161, s. 3-4.

………………..: “Bir Cemiyet-i Fesâdiye”, “Bulgar Hudûdunda”, “Girit ve Vilâyât”, “Meclis-i Vükelâ”, “Proodos Gazetesi”, “Tekzîb”, “Sofya’dan Mektûb”, “Basra Vilâyâtında İngilizler”, “Mabeyn Katibleri”, “İran Vekâyii”, “Şehremâneti”; 31 Kânûn-ı Evvel 1324(1909); nr. 162, s. 3-4.

………………..: “Fedâkârân-ı Millet Cemiyeti”, “Telgraf ve Posta Memurlarının Grevi”, “Girit ve Vilâyât”, “Lâ Türrkî Gazetesinden”, “Pamuk Yağları”, “Hediye-i Şitâiye”, “Aynen Varaka, Doktor Reşid”, “On Beş Sene Kürek”, “İtalyalılar ve Osmanlılar”; 1 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 163, s. 3-4.

………………..: “Feci Bir Cinayet”, “Fedâkârân-ı Millet Cemiyeti”, “Feci Bir Kaza”, “Bâb-ı Âli-Şehremâneti”, “Girit’ten Mektub”, “Vilâyât”, “İflas İşleri”; 2 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 164, s. 4.

………………..: “Müsâmere-i Tıbbiye”, “Türkiye-Karadağ”, “Ufak Bir Mütâlağa”, “Tanin’in Husûsi Telgrafları”, “Tan Gazetesinin Başmakalesinden”, “Dârulmuallimîn”, “Muallimîn Maâşı”, “Hilâl-i Ahmer Hüdemâtı”, “Osmanlı Hukuk Encümeni”, “Hediye-i Şitâiye”; 3 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 165, s. 3-4.

………………..: “Bulgaristan’ın Bir Teklîfi”, “İ’tilâf Meselesi”, “Girit Meselesi”, “Fedâkârân-ı Millet Cemiyeti”, “Cemiyet-i Belediye-i Umûmî”, “Neologos’un Husûsî Telgrafları”, “Neologos Gazetesinden”, “Rumeli’nde”, “İran Ahvâli”; 4 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 166, s. 4.

………………..: “Avusturya-Türkiye”, “Kudüs Arab Ortodoks Patrikliği”, “İha El-Arabi”, “Proodos Gazetesi”, “Türkiye Avusturya İtilâfı Ne Esaslar Üzerine Mübtenî Olacak”, “Maliye Mektebi”, “Avrupa’ya Talebe Azası”, “Tasfiye-i Rütbe-i Askeriye”, “Mekteb-i Sultânî Müdîriyeti”, “Proodos Gazetesinden”, “Makri Köy’ünden Cebhâne Sevki”, “Bir Div Misali”, “Darbhâne İhtilâsı”, “Fedâkârân Cemiyeti”, “Vilâyât”, Hediye-İ Şitâiye”, “Silah Kaçakçılığı”, “Kasa Kırılması”, “Beyrut Gümrüğü”; 5 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 167, s. 3-4.

………………..: “Avusturya’nın Vereceği Tazmînât”, “Bosnahersek’te Hukuk-ı İslâmiye”, “Sisam’da Osmanlı Donanması”, “Kudüs Patrikliği”, “İstanbul’dan Asker Alınıyor”, “Harbiye Nezâretinin Nazar-ı Dikkatine”, “Telgraf Nezâretine”, “İran Vakâyii”, “Necib Mülhime”, “Yunan Eşkiyası”, “Diğer Telgraf”, “Zabtiye Nâzırı”, “Fedâkârân-ı Millet Cemiyeti”, “Nevşehir Cinâyeti Tahkîkâtı”; 6 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 168, s. 3-4.

………………..: “Büyük Bir Kız Mektebi”, “Rum Matbûâtı”, “Meclis-i Vükelâda”, “Necid Sancağı ve İbn-i Mesûd”, “Meclis-i A’yân”, “Kudüs Garb Ortodoks Patrikliği”, “Irak ve Mühendis Vilkoks”, “Amerika Filosu ve Sadâret”, “Ord-yu Osmânî”, “Devâirde Papuççular”, “Dâhilî Telgraflar”, “Tramvay Şirketine Son İhtâr”, “Mekteb-i İbtidâî İnşâsı”,

"İtalyanlara İâne", "Girit Meselesi", "Maiyet Çavuşları", "Yanya'da Jandarma", "Fedâkârân-ı Millet Cemiyeti", "Et Meselesi", "Hacılar Nasıl Soyuyorlardı?", "Tekzîb", "Balık Pazarı Cinayeti", "İran Vakâyii, Katib: Sami", "Erzurum'da Ormanlar"; 7 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 169, s. 2-3.

………………..: "Veliahd Hazretleri", "Duyûn-ı Umûmiye İsrâfâtı", "Bulgaristan Prensi", "Bulgaristan'da Serbesti-i Mekâtib", "İzmir Havâlisinde Zelzele", "Dâhili Telgraflar", "Yeni Salnâme", "Necib Mülhime'nin Mahkûmiyeti", "İâne-i Milliye", "Fedâkârân-ı Millet Cemiyeti", "Müsâdeme"; 8 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 170, s. 3-4.

………………..: "Rum Matbûâtı", "İrtihâl", "Maâş-ı Umûmi", "Cemiyet-i Belediye-i Umûmiye", "Dârülhayr'da Bir Vak'a", "Aydın Vilâyâtında Şekâvet", "Trablusgarp'ta Avustury'ya Dâir Bir Hâdise", "Hicâz Demiryolunun Bidâyet-i Te'sîsten Şimdiye Kadar Hesâbı", "Kahraman Ratıp Paşa", "Fedâkârân-ı Millet Cemiyeti", "Hareket Arzı", "Foça Hareket Arzının Tafsîlâtı", "Konferans", "Ekmek Meselesi", "Hediye-i Şitâiye", "Şâyân-ı Esef Bir Hâl", "Girit Meselesi", "Nevşehir Hânı Cinayeti"; 9 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 171, s. 3-4.

………………..: "Makedonya'da", "Mekteb-i Sultânî", "Zirâat Nezâretinin Nazar-ı Dikkatine", "Dersaâdet Rum Patrikliği", "Meclis-i Mebûsân'da Bütçe Komisyonu", "Girit ve Vilâyât", "İngilizler ve Osmanlılar", "Makâm-ı Sadâretin Garip Emirlerinden", "Beyoğlu Belediye İntihâbâtı", "Birinci Dâire-i Belediyenin Nazar-ı Dikkatine", "Kânûn-ı Ticaret Komisyonu", "Milli Banka", "Berlin'de Osmanlı Kulübü", "Dârulmuallimîn", "Kaptan Şehâdetnâmeleri", "Ta'sîr Makinesi", "Şehremânetinde Bir Kulüb", "Osmanlı Eczacı İttihat Cemiyeti Tarafından Tanzîm Olunan Ta'rife", "İran Vakâyii"; 10 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 172, s. 3-4.

………………..: "Sâl-i Cedîd Hicri 1327", "Köprü Kazası", "Şâyân-ı Esef Bir Mügâlata", "Prens Ferdinand ve Sû-i Kasd", "Makedonya Ecnebî Jandarma Zâbıtânı", "Girit Meselesi", "İtalya-Türk Komitesi", "Hareket-i Arz", "Fas'ta Harekât-ı Arzı", "Yunanistan Sefâreti", "Ali Haydar Bey", "Osmanlı Mühendis ve Mimâr Cemiyeti", "Büyükada

Misafirleri", "Fâik Bey'in Keyfiyet-i Firârı", "Bir Hâdise-i Müessife", "Açlıktan Vefat", "Bağdat Mebûsları", "Kayıkçılar Esnafının Bir Nümâyişi", "Ekmek Meselesi", "İran Vakâyii", "Aynen"; 11 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 173, s. 3-4.

………………..: "Girit Meselesi", "Köprünün İkinci Felaketi", "Makedonya Ahvâli", "Anadolu'daki Kaht u Galâ İçin", "Meclis-i Vükelâda", "Bütçe Komisyonu", "Posta ve Telgraf Nezâreti", "Hareket-i Arz", "Derdest", "Varaka", "Köprü Meselesi"; 12 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 174, s. 3-4.

………………..: "Bulgaristan'ın Israrı ve Tehlike", "Tevfik Paşa ile Mülâkât", "İkdam'ın Günden Güne Artan Tecâvüzâtı", "Hahambaşı İntihâbı", "Heyecan-engiz Havâdisler", "Sıhhat-i Şâhâne", "Tashîh", "İ'tizâr", "Köprü Tafsîlâtı", "Maâş-ı Umûmi", "Yeni Bir Şirket Mürâcaât Teşkîl İçin Mürâcaât", "Ebniye Kanunnâmesi Lâyihası", "Fedâkârân-ı Millet Cemiyeti"; 13 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 175, s. 3-4.

………………..: "Sıhhat-i Şâhâne", "Türkiye-İspanya", "Muâfiyet-i Askeriye", "Köprü Meselesi", "Rüsûmât Müşâviri", "Meclis-i Vükelâ", "Meskûkât İdâresi İhtilâsı", "Kadıköy Hattı", "Anadolu Osmanlı Demiryolu Şirketinin 1908 Senesi Sal Muhâsibesi", "Rumeli'nde Âsâyiş", "Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine Gelen Telgrafnâme", "Bütçe Komisyonu", "Cemiyet-i Tedrîsiye-i İslâmiye", "Ekmek Narhı Meselesi", "Hâtırât-ı Niyâzî", "Fedâkârân-ı Millet Cemiyeti", "Balo"; 14 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 176, s. 3.

………………..: "Adem-i Merkeziyet Tekrar Canlanacak mı?", "Samiye Sultan'ın İrtihâli", "Türkiye-Avusturya Macaristan", "Osman Gazi'nin İlk Hutbesine Dâir", "Askerî Kulübü", "Ermeni Patriği", "Tekzîb", "Şegremâneti İstikrâzı", "Cercer Harîk İânesi", "Fedâkârân-ı Millet Cemiyeti", "Necib Mülhime", "İran Vekâyii"; 15 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 177, s. 4.

………………..: "Gazi Muhtar Paşa'nın Hizmetinden Afvı", "Heyet-i Ayân'da", "Bulgaristan Askeri", "Kânûn-i Esâsî'nin Ta'dîli", "Maliye Memurları", "Tebyîn-i Hakîkât", "Müellim Bir Vak'a", "Cemiyet-i

Belediye-i Umûmiye”, “Başkâtib Sâbık Tahsîn Paşa”, “Girit ve Vilâyât”, “Halkalı Zirâat Mektebi’nin Muallim Muâvinlikleri”, “Kör Ali’nin Mahkûmiyeti”, “İran Vakâyii”, “Afganistan”, “Fecî Bir Adam Avcılığı”; 16 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 178, s. 2-3.

………………..: “Mısır Komiserliği Evrâkı”, “Kral Edward’ın Berlin’i Ziyareti”, “Üçüncü Orduda”, “Rum Matbûâtı”, “Matbûât Kanûnu”, “Hümâyûn ve Şâhâne”, “İtalya-Türkiye Komitesi”, “Jak Bey”, “Tramvaylar”, “Amatör Kumpanyaları ve Menfaate Oyunlar”, “Cemiyet-i Umûmiye Belediye”, “Yanya’da Bir Liman”, “İran Vekâyii”; 17 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 179, s. 2-3.

………………..: “Meclis-i Ayân’da Müzâkerât”, “Cemiyet-i Tedrîsiye-i İslâmiye”, “Müsâmere-i Tıbbiye”, “Telgraf Mektebi”, “Paris’e A’zâm Olunan Maliye Memurları”, “Garip Şâyialar”, “Galata Kulesi’nin Sahibi Çıktı!”, “Maâş-ı Umûmî”, “Fedâkârân-ı Millet Cemiyeti”; 18 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 180, s. 3-4.

………………..: “Mısır Komiserliği Evrâkı”, “İngilizler ve Osmanlılar”, “Türkiye-Avusturya”, “Maâş ve İstikrâz”, “Tenkîh-i Maâşât Meselesi”, “Meclis-i Vükelâ’da”, “Maâş-ı Umûmî”, “Rum Matbûâtı”, “Girit Meselesi”, “Ada Vapuru Kazası”, “Rumeli’nde”, “Vilây”tta", “Dâhilî Telgraf”, “Koçana’dan Matbuamıza Gönderilen Bir Mektûpta Yazılıyor”, “Rumeli-i Şarkîde Bir Cinayet”, “Dâhiliye Nezâretine Zabtiye Nâzırı Paşa Tarafından Kadıköy’den Çekilen Telgrafnâme”, “Fedâkârân-ı Millet Cemiyeti”, “Fâik Paşa’nın Vefâtı”, “İran Ahvâli”, Tercümân-ı Hakîkat”; 19 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 181, s. 2-3-4.

………………..: “Anadolu Demiryolu Kampanası Hakkında Bir İki Söz”, “Girit Cemiyet-i İslâmiye”, “Maâş-ı Umûmî”, “Tezyîn-i Belde”, “Muş Mebuslarından Biriyle Mülâkât”, “Fedâkârân-ı Millet Cemiyeti”, “Hediye-i Şitâiye”, “İran’da Cumhûriyet ve Ültimatom”, “İstanbul Polis Müdîriyetinden”, “Cinâyet”; 20 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 182, s. 3.

………………..: “Avusturya İ’tilâfı”, “İngiltere Kralının Beyânâtı”, “Osmanlı İtalya Ticaret Sergisi”, “Meclis ve Vükelâ”, “Yeni Bir İstikrâz”, “Ziyâfet”, “Rum matbûâtı”, “Zavallı Mebûslar”, “Aydın Vilâyetinde Şekâvet”,

“Büyük Himmetsizlikler”, “Kitaplardan Gümrük”, “Girit’in Yunanistan’a İlhâkı Meselsi”, “Ma’ Meskirât-ı Zâhire Gümrüğünde İhtilâs”, “Necib Mülhime’nin İstid’âsı”; 21 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 183, s. 3-4.

………………..: “Rumeli’nde”, “Musul’da Âsâyiş”, “Midilli Vakası”, “Sir Ernest Cassel”, “Eski Da’vâlar”, “İsmail Kemal Bey”, “Tekzîb”, “Fedâkârân-ı Millet Cemiyeti”, “Harîk”, “Cinayet”, “İran Vakâyii”; 22 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 184, s. 4.

………………..: “Mısır Komiserliği Evrâkı”, “Taşralar ve Cemiyetler”, “Mahsûsa Tecâvüz Ediyor”, “Cemiyet-i Tedrîsiye-i Belediye”, “Osmanlı Mebûslarının Londra’yı Ziyâreti”, “Fedâkârân Meselesi”, “Jurnalcilerimizde Kal’abend”, “İran Vekâyii”, “Balya Kara Aydın Şirketi”; 23 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 185, s. 3-4.

………………..: “Girit’te Katliâm Tehdîdâtı”, “Türkiye-Bulgaristan”, “Nöyye Ferâye Prese’den”, “Meclis-i Hassa Vükelâ”, “Fon Der Goliç Paşa”, “Zirâat Bankası”, “Bir Layiha”, “Pek Basit... Fakat Düşünmek Zahmetini Kim İhtiyâr Ediyor?”, “Mekteb-i Sultânî”, “Topçu Ta’limleri”; 24 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 186, s. 3-4.

………………..: “Meclis-i A’yân”, “Kânûn-ı Esâsî Ta’dîl Komisyonu”, “Efrâd-ı Askeriyede Hastalık”, “Trablus Şam Kumpanyasının Gaddarlığı”, “Harbiye Nezâretinin Nazar-ı Dikkatine”, “Matbuamıza Vârid Olan Bir Varakadır”, “Daruşşafaka Mazuniyeti”, “Ekmek Meselesi”, “İran Vekâyii”, “Hukûk-ı Şevâri”; 25 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 187, s. 3-4.

………………..: “Drama Metropoliti”, “Patrikhânenin Teessüfü”, “Esrâr-ı Devletin İfşâsı”, “Târihten Bir Sahîfe”, “Dünkü Miting”, “Hürriyet-i Matbûât”, “Meclis-i Vükelâda”, “Mârif Nezâreti”, “Türk-İran Hudûdunda”, “Ekmek Meselesi”, “Haccac”, “Üsküdar Kız Sanâyi’ Mektebi”, “Sefâyin Pratikaları ve Gece Yolcuları”, “İtalya-Avusturya”, “İran Vakâyii”, “Zelzele”, “İstimân”, “Derdest”, “Tekâid”, “Aynen Varaka”, “Maârif... Ne Vakte Kadar Bu Halde Kalacak?, bk. [HUSRİ], Mustafa Sâtı”; 26 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 188, s. 2-3-4.

………………..: “Neologos’un Müfteriyâtı”, “Sârî Bir Hastalık”, “Tarîk Bedeli”, “Cemiyet-i Tedrîsiye-i İslâmiye”, “Mekteb-i Sanâyii’nin Lâğvî”, “Âlât-ı Zirâiye”, “Yeni Hutut-i Hadîdiye”, “Mülâkât”, “İzzet Paşa Hesâbâtı”, “Anadolu Heyet-i Teftişiyesi Maaş ve Harcırahları”, “Rüsûmât Müşâviri Mister Fratfort”, “Tahsin Paşa’nın Muhâkemesi”, “İran Vakâyii”; 27 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 189, s. 3-4.

………………..: “Maârif Nezâreti”, “Meclis-i Vükelâ”, “Tütüncülerin Reji Aleyhinde Şikâyeti”, “Bulgaristan’da Rumlar”, “Kudüs’e İ’zâm Olunan Heyet-i Tahkîkiye”, “İran Vekâyii”, “Cemiyet-i Umûmiye-i Belediye”, “Diplomasız Dava Vekilleri”, “Evâmir-i Belediye”, “Ekmek Meselesi”, “Mahmil-i Şerif-i Şâmi”, “Zabıtanın Nazar-ı Dikkatine”, “Fedâkârân-ı Millet Cemiyeti”, “Tashîh”, “Necib Mülhime”; 28 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 190, s. 4.

………………..: “Vükelâca Tebeddülât”, “Ciddî Bir Teşebbüs: Yeni Mekteb”, “Ruslar ve Osmanlılar”, “Üç Paşa’nın Jurnali”, “İzzet Paşa ve Meclis-i Mebûsân”, “Bank-ı Osmânî’nin Hizmetlerinden!”, “Neologos Gazetesini Tekzîb”, “Mekteb-i Hukuk”, “Bakü’den”, “Nâfia Nezâretinin Nazar-ı Dikkatine”, “Hürriyet-i Matbûât”, “Boykotaj”, “Vilâyât ve Girit”, “Harbiye Nezâretinden”, “Evlâd-ı Şühedâ İânesi”, “Ekmek Meselesi”, “Kaçak Esliha”, “Dâhilî Telgraflar”, “Fedâkârân-ı Millet Meselesi”, “Aynen Varaka”, “Tekâüd”; 29 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 191, s. 3-4.

………………..: “Tebeddül-i Vükelâ”, “Arab Fırkası”, “Eser-i İnfiîâl”, “Bütçe”, “İstikrâz Meselesi”, “Rum Matbûâtı”, “Meclis-i Vükelâ”, “Meclis-i Umûmi-i Beledi”, “Trablusgarp Hatt-ı Telgrafîsî”, “Florina’da Miting”, “Kayseri’de Galeyân”, “Girit’te”, “Dâhilî Telgraflar”, “Vilâyât”, “Kaçak Eslaha”, “Fâik Bey”, “Fedâkârân-ı Millet Meselesi”, “Tantavîzâde Hâlit Bey’in Muâmele-i İflâsı”, “Necib Mülhime’nin Muhâkemesi”, “Dün Gece Zabtiye Nezâretinden Tebliğ Olunmuştur”; 30 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 192, s. 3-4.

………………..: “Geç Vakit Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti Tarafından Tebliğ Olunmuştur”, “Dâhiliye Nâzırı Nasıl İsti’fâ Etmiş”, “Harbiye Nâzırı

Rıza Paşa'nın İfâdâtı", "Avcı Taburları", "Tasfiye-i Rüteb", "Meclis-i Mebûsân'da Fırkalar", "Bahr-i Sefîd'de Amerika Filosu", "Kahraman-ı Hürriyet Niyazi Bey", "Meclis-i Umûmi-i Beledi", "Vilâyât", "Otomobil Kazası"; 31 Kânûn-ı Sânî 1324(1909); nr. 193, s. 3-4.

………………..: "Yeni Heyet-i Vükelâ", "Resmi Yalanlar", "İki Saatlik Nâzırlar", "İkdam Acaba Sıkılacak mı?", "Şimâl-i Anadolu Şimendiferleri", "Selanik'ten Telgraf", "Drama'dan Telgraf", "Nöyye Ferâye Preseden"; 1 Şubat 1324(1909); nr. 194, s. 4.

………………..: "Sûret-i Hatt-ı Hümâyûn", "Yeni Sadrazâm", "Yeni Heyet-i Vükelâ", "Hilmi Paş'nın Beyânâtı", "Bütçe", "Fransa'nın Dersaâdet Sefâreti", "Cercer Harîk İânesi", "Türkiye-Bulgaristan", "Türkiye Teklîf-i Mütekâbili", "Konferans Meselesi", "Harbiye Nâzırı Paşa Hazretlerinin Nazar-ı Dkkatine", "İran Ahvâli", "Vilâyâtta"; 2 Şubat 1324(1909); nr. 195, s. 3-4.

………………..: "Mâbeyn Başkitâbetinden Makâm-ı Sadârete Yazılan Tezkere Sûretidir", "Hürriyet-i Matbûât Müdâfaaları", "Kudüs'te Vukûât", "Bulgaristan Ahvâlî", "Selanik'te On Sekizinci Nişancı Taburlarındaki Mukaddes Asker Kardeşlerimize", "İdâre-i Mahsûsa Vapurlarına Boykotaj", "Yüzde On Sekiz", "Vilâyât"; 3 Şubat 1324(1909); nr. 196, s. 3-4.

………………..: "Encümenlerde", "Yeni Nazırlar", "325 Senesi Bütçesi", "Mösyö Loran'ın Sadârete Bir Takrîri", "Meclis-i Vükelâ'da", "Türkiye ve Fransa Münâsebât-ı Maliyesi", "Amerika Sermâyedârânı", "Kudüs Ahvâli", "Matbuamıza Mahsûs Telgraf", "Müheyyic Havâdisler", "Evkâf-ı Mahlûle Yağmagirleri", "Cemiyet-i Umûmiye-i Belediye", Selim Mülhime'nin Nizamsızlıkları", "İdâre-i Mahsûsa Islâhâta Başlıyor!", "Vilâyât", "Konya Vapurunda Bir Vak'a", "Fedâkârân-ı Millet Meselesi", "Harîk ve İhtirâk"; 4 Şubat 1324(1909); nr. 197, s. 3-4.

………………..: "Bosna ve Hersek Meselesi Protokolü", "Drama Rum Metropolidi", "Hâriciye Nâzırı", "Taskân'ın Katli", "Kalemlerde Tensîkât", "Kandilli İnas Mektebi", "İttihat ve Terakki Cemiyeti", "Tatil-i İşgâl

Nizamnâmesi", "Sadâret Mihr-dârlığı", "Ekmek Meselesi", "Cercer Harîk Zedkâni İânesi", "Harîk", "300 Kişinin İhtirâkı", "Dâhili Telgraflar", "İran Vakâyii", "Katil Derdesti"; 5 Şubat 1324(1909); nr. 198, s. 3-4.

………………..: "Yemen'den Gelen Heyet", "Protokol", "Meclis-i Vükelâ", "Bulgaristan'ın Tahşîdât-ı Askerîsi", "Polis Müfettiş-i Umûmîsi", "Maâş-ı Umûmî", "Rus İhtilâlcileri", "Haccâc", "Posta ve Telgraf Hâsılâtı", "Murûr Tezkereleri", "Cercer Harîk İânesi", "Basra'dan Matbaamıza Vârid Olan Otuz İmzalı Telgrafnâme", "Bir Kalpazanın Derdesti", "Vilâyât", "Hareket-i Arz", "İzmir'de Hareket Arzı", "İran Ahvâli"; 6 Şubat 1324(1909); nr. 199, s. 3-4.

………………..: "Protokol", "Memâlik-i Osmânye'de İmtiyazlar", "Rusya Sefârethânesindeki Balo", "Rum Matbûâtı", "Kudüs'te", "Girit Ahvâli", "Ziraat Bankası", "Tasfiye-i Rüteb-i Askeriye Komisyonu", "Hamîdiye Alayları", "Eskiden Kalma Davalardan", "Dâhiliye Nezâretinin Nazar-ı Dikkatine, Hacı İbrahim Beyzâde Cemâl"; 7 Şubat 1324(1909); nr. 200, s. 3-4.

………………..: "Meclis-i Ayân", "Avusturya Protokolü", "Boykotaj", "Mısır Komiserliği Evrâkı", "Makedonya Bulgar Sosyalist Fırkası", "Garip Bir Havâdis", "Kudüs'te", "Proodos'un Yalanlarından", "İş Görünüz!", "Para İrsâli", "Tophâne Nezâretinin Nazar-ı Dikkatine", "Birer Birer Mahkemeye!", "Sadr-ı Esbak Ferid Paşa", "Dâhilî Telgraflar", "Şehâdetnâmesiz Dava Vekilleri", "Vârid Olan Varakadır", "Kuzu Etleri", "Vilâyât", "Hediye-i Şitâiye"; 8 Şubat 1324(1909); nr. 201, s. 3-4.

………………..: "Bütçe Tedkîkât-ı Komisyonu", "Dâhiliye Nezâretinin Reşit Akif Paşa'ya Tekl"fi", "Londra Sefâreti", "İslamiyet Hakkında Bir Konferans", "Ferit Paşa ile Mülâkât", "Girit Meselesi", "Cemiyet-i Umûmiye-i Belediye", "Terkos Şirketi Aleyhine Da'vâ", "Şehremânetinde", "Ekmek Meselesi", "Ta'lîm-i Askerî", "Çerçer-i Harîk Komisyonu", "Bir Mülâkât", Bingazi'de Ecnebi Postah Çantası", "Ta'yîn", Tedâbir-i Zâbıta", "Vilâyât", "Reşt'te Osmanlı

Şehbenderhânesi”, “İran Ahvâli”, “Hediye-i Şitâiye”, “Aynen Varaka”, “Zabtiye Nazirının Nazar-ı Dikkatine”; 9 Şubat 1324(1909); nr. 202, s. 3.

………………..: “Bâb-ı Âlî’de”, “Bütçe”, “Mahmil-i Şerîf”, “Bulgaristan matbûâtı”, “Cemâleddin Efendi”, “İran Ahvâli”; 10 Şubat 1324(1909); nr. 203, s. 3.

………………..: “Meclis-i Vükelâ’da”, “Mısır Komiserliği Evrâkı”, “Rusya Teklîfi”, “Nöyye Ferâye Prese’den”, “Mülâkât”, “Büyük Dere’de Bir Nümâyiş”, “Proodos Gazetesinden”, “Arnavurdlar”, “Bir İstid’â”, “Ekmek Meselesi”, “Maliye Me’murları”, “Sıhhıye Bölükleri Teşkîlâtı”, “Tashîh”, Hareket-i Arz”, “Bir Hüsn-i Şehâdet”, “Hicaz Demiryolu”, “İntihâra Tasaddi”, “Vilâyât”; 11 Şubat 1324(1909); nr. 204, s. 3-4.

………………..: “Protokol”, “325 Senesi Bütçesi”, “Dersaâdet Gümrükleri”, “Bâb-ı Âlî’de”, “Rıfat Paşa”, “Reji İdâresi”, “Zirâat Bankası”, “Şehremâneti”, “İ’mâr-ı Belde”, “Taht-ül-arz Şimendiferler”, “Devlet-i Aliye-Bulgaristan Gümrükleri”, Rusya Teklîfi”, “İstikrâz”, “Tokat’ta Hareket-i Arz”, “Vebâ”, “Dâhilî Telgraf”, “Rüsûm”, “Hedâyâ-yı Şitâiye”; 12 Şubat 1324(1909); nr. 205, s. 3.

………………..: “Avusturya Protokolü”, “Bulgaristan Tazmînâtı Meselesi”, “Rus Dostluğu”, “Hilmi Paşa ve Macarlar”, “Rıfat Paşa”, “Bürçe Komsiyonunda”, “Turuk ve Meâbir Bütçesi”, “Meclis-i Vükelâ Mukarrerâtı”, “Kıbrıs Piskoposluğu”, “Mevzular, Gazeteler”, “Şirket-i Hayriye’nin Dâimî Mezâliminden Aldığımız Bir Mektupta Yazılıyor”, “Devletler ve Bulgaristan”, “Medine’de Hâl ve Vaziyet”, “Musul’da Şuriş”, “Bağdat’ta Islâhât”, “Şehremâneti, Cemiyet-i Umûmiye-i Belediye”, “Şehremâneti İstimbotu”, “Nümâyiş”, “Tekzîb”, “Daruşşafaka Talebesi Nâmına Vârid Olan Varaka-i Teşekküriye”, “Vilâyât”, “Tebliğ-i Resmî”, “Kayıkçılar Rüsûmu”, “İntihâr”, “Hamidiye Ticâret Mektebi”; 13 Şubat 1324(1909); nr. 206, s. 2-3-4.

………………..: “Avusturya Hükûmeti Türkiye Mukarretine Muhtaçtır”, “Rıfat Paşa”, “Dersaâdet Rusya Sefâreti”, “Zonguldak Limanı”, “Serbest-i Matbûât ve Vilâyât”, “Müsâmere-i Tıbbiye”, “Mustafa Kâmil Paşa”, “Büyük Bir

Konser”, “Varaka”, “Tercümân-ı Hakîkat Gazetesinden”; 14 Şubat 1324(1909); nr. 207, s. 3-4.

………………..: “Rıfat Paşa”, “Heyet-i A’yân”, “Bütçe Komisyonu”, “Boykotajın Lağvından Sonra”, “Ferdinand’a Suikast”, “Makedonya’da Çeteler”, “Sisam”, “Van Ermenileri”, “Adliye Nâzır-ı Cedîdi”, “Defter-i Hâkânî Nezâretinde Tensîkât”, “Muhâkeme”, “İmtiyaz Talebi”, “Dünkü Miting”, “Ekmek Meselesi”, “Trablusgarp’ta Hecîn Süvârileri”, “Haccâc Vapuru Kazası”, “Şehremâneti İttihat ve Teâvün Kulübü”, “Vilâyât”, “İran Vakâyii”, “Çerçer Harîk İânesi”, “Hediye-i Şitâiye”; 15 Şubat 1324(1909); nr. 208, s. 3.

………………..: “Rıfat Paşa”, “Almanya ve Rusya”, “Gusinalılar”, “Meclis-i Vükelâ Mukarrerâtı”, “Serseri Nizamnâmesi”, “Belediyelerin Himmetsizliği”, “Girit’te Mezâlim”, “Elektrikli Tramvay İmtiyazı Talebi”, “Aynen Mektûp, Yüzbaşı Ali Rıza”, “Türkiye ve İran”, “Tayin, Açığa İhraç, Tekâüd”, “Dâhilî Telgraf”, “Dünkü Çarşı Vakası”, “Mürâcaat”; 16 Şubat 1324(1909); nr. 209, s. 3-4.

………………..: “Kamil Paşa’nın Muvaffakıyet-i Makûsası”, “Bütçe”, “Rıfat Paşa ile Mülâkât”, “Rum Patrikhânesi’nde”, “Levant Herald ve Proodos”, “Dünkü Nümâyiş”, “Rumeli Jandarma Zâbıtânı”, “İran Vakâyii”, “Hediye-i Şitâiye”, “Dâhilî Telgraf”, “Vilâyât”, “Muharrerât-ı Resmîdeki İlkâb ve Hâtime Meselesi”, “Dalgakıran”, “Bataklık Tathîri”, “Mülâkât”, “Çerçer Harîk İânesi”, “Dârulfünûn ve Şubâtının Dürûs-ı Âliyesi”, “Elektrik Müntesebiyenine”, 17 Şubat 1324(1909); nr. 210, s. 3-4.

………………..: “Rıfat Paşa”, “Meclis-i Vükelâ”, “Yeni Maden Nizamnâmesi”, “Bütçe Komsiyonu”, “Köprünün Resm-i Küşâdı”, “Bulgar Milli Fırkasının Bir Mitingi”, “Ağnâm Vergisi”, “Bahriyede İngiliz Mütahassısları”, “Liva Teşkîli”, “Hicaz Hattı”, “Ana Romanı ve Maksim Gorki”, “İran Vakâyii”, “Adalar Hattı”, “Kudüs’te Rum Papası”, “Bayburt’ta”, “Tecâvüz ve Gasb”, “Beliyye-i İşret”; 18 Şubat 1324(1909); nr. 211, s. 3-4.

………………..: “Rıfat Paşa”, “İngiltere’ye Bahriye Zâbıtânı Azâmı”, “Mösyö Loran”, “Kâmil Paşa-Tanin”, “Talebe-i Ulûmun Askerliği”, “Ayan ve Mebûsân Dâirelerinin Tamiri”, “Mülâkât”, “Bomba Meselesi”, “Maunecilerin Grevi”, “Rumlara Karşı Nümâyişler”, “Garip Bir Haciz”, “Mekteb-i Mülkiye Müdürü”, “Selim Mülhime’ye Dâir, Osman Niyâzi”, “Dâhilî Telgraf”, “Dava”, “Ta’yîn”, “Garip Bir Vak’a”; 19 Şubat 1324(1909); nr. 212, s. 3-4.

………………..: “Rıfat Paşa”, “Meclis-i Vükelâ Müzâkerâtı”, “Bütçe”, “Tebliğ-i Resmî”, “Telgraf Nezâreti”, “Refik Bey”, “Levant Herald’in İtirâfları”, “Yeni Gazete”, “Tevsî-i Malûmât İçin Avrupa’ya İzâm Olunacak Zâbitân haklarında Âhirân Tatîl Edilen Talimnâme Sûretidir”, “İran Vakâyii”, “Kürtlerin Acemistan’a Taaruzu”, “Yunan İcrââtından”, “Garip Bir Şikâyet”, “Harîk”; 20 Şubat 1324(1909); nr. 213, s. 3-4.

………………..: “Kudüs Meselesi”, “Prens Ferdinand’ın Dersaâdeti Ziyareti”, “Hüseyin Hilmi Paşa’nın Makedonya’daki İdâresi”, “Hakk-ı İctima’ ”, Yeni Bir Fırka-i Siyasiye”, “Tatavlalıların Hediyesi”, “Pederini Arayan Bir Evlat”, “Zabtiye Nezâretinin Nazar-ı Dikkatine”, “İrtihâl”, “Cinâyet”; 21 Şubat 1324(1909); nr. 214, s. 3.

………………..: “Cenâze Alayı”, “Meclis-i Mebûsân ve Ayân”, “Halil Hammâde Paşa”, “Rıfat Paşa”, “Kudüs Meselesi”, “Dersaâdet’te Balon”, “Hâssa Telgraf Bölüğü’nde Faâliyet”, “Bahr-i Siyah ve Baltık’ın Kanalla Rabtı”, “Mirlivâ Said Paşa”, “Necib Mülhime’nin Muhâkemesi”; 22 Şubat 1324(1909); nr. 215, s. 3-4.

………………..: “Rıfat Paşa”, “Huzûr-ı Hümâyûn’da”, “Meclis-i Vükelâ”, “Paris’te Maliye Memurları”, “Mısır Komiserliği Evrâkı”, “Hicaz Demiryolu”, “Şehremâneti Bütçesi”, “Şirket-i Hayriye’ye Karşı Miting”, “İdâre-i Mahsûsa Aleyhinde”, Dâhiliye Nezâretinin Nazar-ı Dikkatine”, “Tütün İnhisârı”, “İntizâr ve İntibâha”, “Zâbıtanın Nazar-ı Dikkatine”, “Kaçakçılar ve Kolcular”, “Dâhilî Telgraflar”, “Vilâyât”, “Muhtâcîne Muâvenet”, “Tekzîb”, “Çerçer Harîkzedegânına”, “Zahâirin Gümrük Resminden Muâfiyeti”, “Hediye-i Şitâiye”, “Mütekâidîn ve Îtâm

Erâmil-i Mülkiyenin Kânûn-i Sânî Maaşlarının İ'tâsına Bugünden İtibaren Başlanılmıştır"; 23 Şubat 1324(1909); nr. 216, s. 2-3.

………………..: "Yemen'de Mühim Bir Müsâdeme ve Asâkir-i Osmâniyenin Parlak Bir Muvaffakiyeti", "Ta'zîb", "Mart ve Nisan Bütçesi", "Ziyafet", "Bosna-Hersek'te", "Osmanlı Millî Bankası", "Manyâsi-zâde Refik Bey Yerine Mebûs İntihâbı", "Dersâdet'te Mısırlılar", "Sultan Ahmet Meydanı'nın Tarh ve Tanzîmi", "Fırıncıların Menâzıası", "Trablusşam'da Bir Nümâyiş", "Marmara Adasında Tedâbir-i İnzibâtiye", "Selim Mülhime Nerede?", "Maunacılar Meselesi", "Sâmih Bey", "Konya Vilâyeti Ağılları", "Tütün Hastalığı", "Meskûkât-ı Ecnebiye Tedâülü", "Ayn-ı Zebîde İânesi", "Dâhilî Telgraflar", "Vilâyât", "Adliye Nezâreti", "Bir Haber-i Müessef", "Yalova Hamamları", "İran Vakâyii"; 24 Şubat 1324(1909); nr. 217, s. 3-4.

………………..: "Harbiye Nâzırı Rıfat Paşa", "Türkiye'ye İ'tâ Olunacak Tazmînât", "Sırbistan Mühimmât-ı Harbiyesi", "Alman Askerî Muallimleri", "Meclis-i Vükelâ Mukarrerâtı", "Bütçe Komisyonu", "Askeri Telgraf Tecrübeleri", "Sivas'ta Miting", "Preveze'den Alınan Husûsi Bir Mektûptan", "Tepedelen'de", "Asansör", "Bâb-ı Âlî'de", "Cemiyet-i Umûmiye-i Belediye", "Erzincan'da", "Hareket-i Arz", "Mekâtib-i Tıbbiye Mes'elesi", "Çerçer Harik İânesi", "Dâhilî Telgraflar", "Fedâkarân-ı Millet Meselesi ve İtham-nâme", "Osmanlı Terbiye-i İctimâiye Kulübü Nizâm-nâmesi", "Tekzîb", "Elektrik Müntesebînine", 25 Şubat 1324(1909); nr. 218, s. 3-4.

………………..: "Meclis-i Ayân", "İstîzâh", "Rüsûmât Emâneti'nin Muvakkit Bütçesi", "Sırbistan Mühimmat-ı Harbiyesi", "Makedonya'da Çeteler", "Serbesti-i Seyâhat", "Cemiyet-i Umûmiye-i Belediye'nin Bir Kararı", "Şehremânetinin Nazar-ı Dikkatine", "Çerçer Harîk Mahallî Haritası", "Pûşîde-i Saâdet", "Haccac", "Dedeağaç Limanı", "Teşekkür", "Vilâyât", "İran Vakâyii"; 26 Şubat 1324(1909); nr. 219, s. 3-4.

………………..: "Rıfat Paşa", Meclis-i Vükelâ'da", "Muvakkit Bütçe", "İstanbul Vilâyeti Umûmîsi", "Tanin Hakîkatten Ayrılmaz", "Ayn-ı Zebîde İânesi", "Şerîat İsteriz", "Tahsîsât-ı Seniye", "Bahriye Kulübünde

Konferans", "Hicaz Postası", "Manastırda Bir Miting", "Vilâyât", "Hakk-ı Te'lîf Nizamnâmesi Lâyihası", "Ankara-Konya Şimendiferleri Nakliyâtı", "Dârul-fünûn Müdîriyeti"; 27 Şubat 1324(1909); nr. 220, s. 2-3.

………………..: "Hükûmet-i Seniyyenin Endişesi", "Yenipazar", "Mısır'da Harekât-ı Milliye", "Budapeşte'de Câmii Şerif", "Fatih Camii Şerifinde İctima' ", "Anadolu Vilâyâtı", "İzzet'in Telgrafı", "Tanin Gazetesi İdârehânesi", "Hakk-ı Te'lîf Nizamnâmesi Lâyihası", "Türkiye'de Japonlar", "Vefât", "Aynen Varaka", "Girit Meselesi", "Deniz Kazası", "Kasden Harîk Îkâsı", "Âşiyân"; 28 Şubat 1324(1909); nr. 221, s. 3-4.

………………..: "Pera Palas'taki Ziyafet", "Askerî Kulübü'nün Resm-i Küşâdı", "Siyâm Prensi Büveradej", "Sırbistan Hudûdunda", "Şehremâneti Cemiyet-i Umûmî-i Belediye Arasındaki İhtilâf", "Tekzîb", "Düyûn-ı Gayr-i Muntazama", "Devlet-i Osmâniye-Bulgaristan Gümrük İ'tilâfnâmesi", "Maliye Nezâretinin Nazar-ı Dikkatine", "Silk-i Meskûkât", "Defter-i Hakânî Müfetlişliklerinin Lağvı", "Haliç Vapurları", "Osmanlı Bankası'nın Yeni Şu'beleri", "Taht-ul-arz Elektrik Şimendiferleri", "Fatih Mitingi", "Mülâkât", "Ta'yîn", "İrtihâl", "Resimli Roman Mecmûâsı"; 1 Mart 1324(1909); nr. 222, s. 3-4.

………………..: "Enver Bey", "325 Sene-i Maliye ve Gümrüklerde Merâsim", "Kaçak Telgraf Ücûrâtı", "Kadıköy Gaz Şirketi", "Cavid Bey", "Tashîh", "Nümûne-i Adâlet", "Zabtiye Nezâretinin Nazar-ı Dikkatine", "Dâhilî Telgraf", "Çarşu-yu Kebîr", "Mülkiye"; 2 Mart 1324(1909); nr. 223, s. 3-4.

………………..: "Devlet-i Aliye-Rusya-Bulgaristan", "Türkiye ve Sırbistan", "İtalya Parlamentosunun Küşâdı", "Rıfat Paşa", "Hac Muhâfazalığı ve Masârif", "Sıhhat-i Şâhâne", "Münhal Mebûsluklar", "Adliye Nâzırı Cedîdi", "Mekteb-i Mülkiye'de Çay Ziyâfeti", "Şehremâneti", "İrtihâl", "Alaylı Zâbitân", "Dırac'da Garib Bir Vak'a", "Şimendifer İnşası", "Mülâkât", "Çarşu-yu Kebîr", "İhtilâs", "Maden Müdîriyet-i Umûmîsi", "Ta'yîn", "Polis Mektebi", "Şirket Teşkîli", "Eşkiyâ

Çetesi", "İran Vakâyii", "Şûrâ-yı Devlet Bidâyet Müdde-i Umûmiliği", "Ma'den Kanunu", "Dâhilî Telgraflar"; 3 Mart 1324(1909); nr. 224, s. 3-4.

………………..: "Muvâzene-i Umûmiye Kânûn Lâyihası", "Bütçenin İç Yüzü", "Dün Gece Matbaamıza Vârid Olan Telgrafnâme", "Cemiyet-i Umûmiye-i Belediye", "İ'tilâf", "Mebûs İntihâbı", "Hareket-i Arz", "Zem ve Kadih Da'vâsı", "Ta'yîn", "Mekteb-i Mülkiye Mezunları", "İrtihâl"; 4 Mart 1324(1909); nr. 225, s. 3-4.

………………..: "Millî Banka", "Banka-Rusya", "Hâriciye Nâzırı Rıfat Paşa", "Bosna-Hersek'te Müslümanlar", "Yunanlılar ve Temti' Vergisi", "Makedonya'da Çeteler", "Kamil Paşa ve Rum Patriği", "Meclis-i Mebûsân'a Âid Bir Hâtıra", "175 İngiliz Lirasına Bir Telgraf", "Kırâat-i Mevlid-i Hazret-i Nebevî", "Enver Paşa", "İran Vakâyii", "Rus Müdâhalesi", "Osmanlı", "Bulgar Dağı Madeni", "Dâhilî Telgraflar", "Makedonya'da Ahvâl-i Zirâiye ve İktisâdiye", "Bosna, Hersek Tazmînâtı", "Hıtta-i Yemâniye'de Mesirât İdhâli", "Filokseralı Maheller", "Fidan Tevzîi", "Rüsûmât İdârelerinde Me'kûlât ve Meşrûbât Satıcılığı", "Mülâkât", "Çetine Sefîri", "Eşyâ-yı Ayniyenin Toptan İştirâsı", "Şirket-i Hayriye ve Üsküdâr Ahâlîsi", Kavala'dan Mektûb"; 5 Mart 1324(1909); nr. 226, s. 3-4.

………………..: "Hâriciye Nâzırı Rıfat Paşa", "İstikrâz", "Muvakkit Bütçe", "Meclis-i Vükelâ Mukarrerâtı", "Millî Banka", "Mevkût-ı Hac", "Kudüs Ortodoks Patrikliği", "Yenipazar", "Adliye Teşkîlâtı", "Dersaâdet Defterdarlığı", "Şehremâneti Hayet-i Teftîşiye Teşkîli", "Cemiyet-i Umûmiye-i Belediye", "Tezyînât-ı Belde", "Zirâat Bankası Müdîri Şevket Bey'e", "Rızâ Nûri Bey'e Dâir", "Belçika Sefîri", "Makedonya'da Bulgar Çeteleri", "Esliha Kaçakçılığı", "Askerî Telgraf Tecrübeleri", "Masnûât-ı Osmâniye'nin Techîzât-ı Askeriye İânesinden Muâfiyeti", "Emrâz-ı Sâriye ve Zehreviyeye Dâir Mukarrerât", "Câlib-i Merak Bir Koleksyon ve Hafiyelere Müjde!...", "Dâhilî Telgraflar", "Vilâyât", "Bir Oyunun Men'i", "Karadeniz'in Anadolu Sâhili", "Bir İntihâra Dâir", "Elektirik Müntesibînine", "Konser", "Ecânibin Temti' Vergisi", bk. Bedi Nûri; 6 Mart 1324(1909); nr. 227, s. 3-4.

………………..: “Rıfat Paşa”, “Fırkaların İttihâdı”, “İsa Bolatin”, “Tîmes Havâdisleri”, “Bahşiş Devresi”, “Mekteb-i Mülkiye Mezunları İttihâd ve Teâvün Cemiyetinin İctimâ’-ı Umûmîsi”, “İran Vakâyii”, “Türkiye-İran”, “Tekzîb”, “Gümrük hamallarının Ta’tîl-i İşgâli”, “Varaka”, “Zirâat ve Hükûmet, bk. Salih Kerâmet; 7 Mart 1324(1909); nr. 228, s. 3-4.

………………..: “Hâriciye Nâzırı Rıfat Paşa”, “İstikrâz”, “Şehremîn-i Cedîdi ve Muâvini”, “A’yân Azâlığı”, “Cemiyet-i Umûmiye-i Belediye”, “Reji İmtiyazı”, “Çenkelköyü’nde Mekteb-i İbtidâi”, “Tarîk-i Bedelât Nakdiyesi”, “Medenî Bey”, “Emrâz-ı Ayniye Kongresi”, “Şehrimizde Kumar”, “Vilâyât”, “Edirne’de Zirâat Mektebi ve Nümûne Çiftliği”, “Maârif Tensîkâtı”, “Âlât-ı Zirâiye İdhâlâtı”, “Cemiyet-i Tedrîsiye-i İslâmiye Tarafından...”, “İbraz-ı Fütuvvet ve Hamiyyet”, “İran Vakâyii”, “Mülâkât”, “Me’mûrîn-i Zirâiye Hakkında Ta’lîmâtnâme”, “Hak ve Hakîkât”; 8 Mart 1324(1909); nr. 229, s. 3-4.

………………..: “Meclis-i Vükelâ Mukarrerâtı”, “Sadr-ı Esbâk Ferid Paşa”, “Kamil Paşa Sadrazam Oluyor!”, “Ada Misafirleri”, “Bahriye Tensîkâtı”, “Enver Bey’in Mektûbu”, “Sokaklar Ne Vakit Sulanır?”, “Kamil Paşa Reîsi El-ahrâr”, “Şirket-i Hayriye Ücûrâtı”, “Garsonların Sendikası, Garsonların Terk-i İşgâli”, “Muhterem Tanin Vasıtasıyla, Ali Namık Bey Efendiye”, “Tabanca Kazaları”, “Avlonya’dan Matbaamıza Telgraf”, “Aldığımız Varakadır, Ankara Mebûsu Memed Talat”, “Teashîh”, “Tahsîl-i Me’murları İmtihânı”, “Vilâyât”, “Aynen Varaka”; 9 Mart 1324(1909); nr. 230, s. 2-3.

………………..: “Harb Şâyiaları”, “Protokole Cevab”, “Rıfat Paşa”, “Kosova Vilâyetiyle Piriştina, Senîçe, İpek, Taşlıca Mutasarrıflıklarına Telgrafnâme-i Sâmi”, “Devlet-i Aliye-Rusya Protokolü”, “Bâb-ı Âlî’de”, “Hükûmet ve Cemiyet”, “Bir Milyonluk Avans”, “Yeni Hahambaşı”, “Komisyon-ı Mahsûs”, “İrtihâl”, “Sen Benuva Mektebinde Rum Çocukları”, “Şirket-i Hayriye ve Kuzguncuk Ahâlisi”, “Dâhili Telgraflar”, “Aldığımız Varakadır, Göz Tabibi Esad”, “Aynen, Nureddin Ferruh”, “Hamalların Grevi”, “Mülâkât”, “İran Vakâyii”, “Necib Mülhime’nin Muhâkemesi”, “Alaturka ve Alafranga Mûsîki”, Şirket-i Hayriye Müdîriyetinden”; 10 Mart 1324(1909); nr. 231, s. 3-4.

………………..: “Rıfat Paşa”, “İngiliz Dostluğu”, “Meclis-i Ayân”, “Muvakkit Bütçe”, “Üçüncü Orduda Tedâkerât”, “Menfîler”, “Hayfa Rüsûmât Memurları Arasında Uygunsuzluk”, “Dâhiliye Nezâretinin Nazar-ı Dikkatine”, “Muğla Sancağındaki Çiftlik”, “Rüsûmât-ı Emini Râuf Paşa”, “Bahriye Nezâretinin Nazar-ı Dikkatine”, “Liman Dairesinin Nazar-ı Dikkatine”, “Gemide Kanlı Bir Münâzaa”, “Bâb-ı Âlî’de”, “Miting”, “Cemiyet-i Umûmiye-i Belediye”, “İdâre-i Mahsûsa”, “Eşyâ-yı Ayniye-i Mevcûdiyenin Toptan İştirâsı”, “Teblîğ-i Resmî”, “Dâhilî Telgraf”; 11 Mart 1324(1909); nr. 232, s. 3-4.

………………..: “Rıfat Paşa”, “Mısır Komiserliği”, “Hudûd Hâdisesi”, “Bulgar Hudûdunda”, “Balya Kara Aydın Madeni”, “Emr-i Sâmi”, “Meclis-i Mebûsân Riyâsetinden”, “Harbiye Nezâretinden Sûistimâlât”, “Nâfia Nezâretinin Nazar-ı Dikkatine”, “Lazkiye-Kıbrıs Kablosu”, “Sırbistan ve Karadağ Hudûdları”, “Ecnebî Jandarma Zâbitânı”, “İlâveler”, “Meclis-i Vükelâ Mukarrerâtı”, “Resm-i Selâm”, “Maaşlar Hâlâ Tedâhülde Kalabilir İmiş”, “Turning Kulüb-i İtalyan”, “Hamalların Grevi”, “...Aldığımız Varakadır”, “Miting”, “Fedâkerân-ı Millet Cemiyeti ve Ahmet Hamdi ile Kazım’ın Muhâkemesi”, “Dâhilî Telgraf”, “Vefiyât”, “İran Vakâyii”; 12 Mart 1324(1909); nr. 233, s. 3-4.

………………..: “Meclis-i Ayân”, “Sir Crawfort’un Lâyihası”, “Dünkü Miting”, “Şehremâneti”, “Haremîn İkrâmiyesi”, “Hicaz Demiryolu Nâzırı”, “Bir Gün İçin Beş Yüz Kırk Lira”, “Cemiyet-i Umûmiye-i Belediye”, “İzmir’de Nümâyiş”, “Aydın Ahvâli”, “Asvân Vapuru Hâdisesi”, “Dâhili Telgraf”, “Galata Gümrüğü”, “Deraliye Tanin Tanîn Gazetesi Müdîriyetine”, “Mülâkât”, “Meclis-i Mebûsân Riyâsetinden”, “Hükûmet ve Cemiyet”, “Aynen Varakalar”, “(Dinevnik) Gazetesinden”; 13 Mart 1324(1909); nr. 234, s. 2-3-4.

………………..: “Devlet-i Aliye ile Avusturya Arasında Bir Te’mînât Mukâbelenâmesi”, “Hükûmet-i Osmâniyenin Hareket-i Tavsit-kârânesi”, “Rıfat Paşa ile Mülâkât”, “Osmanlı Askerine Yeni Bir İftirâ”, “Düşmanlar Seviniyor!”, “İki Kahraman”, “185=500=Sıfır!”, “Aziz Çaka ve Avnesi”, “Tanin Gazetesinde Cahit Bey’e”, “Adliye

Nezâretinin Nazar-ı Dikkatine", "Harbiye Nezâretindeki Sûistimâlâta Dâir", "Kilisede Gizli Dolaplar", "Vilâyât", "Miting Mukarrerâtı", "İran Vakâyii", "İdâre-i Mahsûsa", "Şirket-i Hayriye'ye Dâir Bir Varaka"; 14 Mart 1324(1909); nr. 235, s. 2-3-4.

………………..: "Musevi Vatandaşlarımızın Şikâyeti", "Üsküp'te Bir Münazaa", "Şehremâneti", "Bir İzdivâç", "Ferid Paşa", "Bir Zevcin İntikâm-ı Müdhişi", "Proodos Gazetesinin (İdârehânemizde Bir Girit Müslümanı) Unvanlı Makalesinin Hulâsaten Tercümesidir", "İkdam Gazetesine Hamalların Cevabı", "Basra Valisi", "Said Paşa", "Halil Paşa", "Aynen Varaka: Türkçe-Rumca Bir Gazete", "Kaht", "Bir Tedbîr-i Musîb", "Yine Mirliva Said Paşa", "Ebulhüdâ'nın Vefâtı", "Tedkîkât-ı Maliye", "Süleymâniye Vak'ası", "Yeni İstanbul Mebûsu", "Hicaz Demiryolu", "İdâre-i Mahsûsa", "Defter-i Hâkânîye Müteallik Nizâmât", "Mülâkât", "Ahmet Rıza Bey'e", "Aynen Varaka: Tanin Gazetesi İdâre-hânesine", "Nakl-i Muhâkim", "Vilâyât", "Yemen Gümrükleri", "Tohumluk Zahîre", "Vebâ-yı Bakari", "Dârüşşafaka Me'zûnîn Cemiyeti Riyâsetinden"; 15 Mart 1324(1909); nr. 236, s. 3-4.

………………..: "Fransa Hükûmeti ve Osmanlı Ordusu", "Ortodoks Âyîninin Arnavurtça İcrâsı", "Beyoğlu Mutasarrıflığı", "İdâre-i Mahsûsa İmtiyâzı", "Osmanlı İttihat ve Terakki Fırkasından Vârid Olmuştur", "Şehremâneti", "Toprak Yiyenler", "İsa Bolatin ve Arnavurtların Besâ'sı", "Terkos Gölü", "Adliye Nezâretinin Nazar-ı Dikkatine", "Maârif Nezâretinin Nazar-ı Dikkatine", "Kethüdâ Âidâtı", "Yaka'da Bahri İstasyon İnşâsı", "Ta'lîm", "Komisyon Teşkîli", "Millî Tiyatro İnşâsı", "Meclis-i Vükelâ Mukarrerâtı", "Zirâat Heyet-i Fenniye Riyâseti", "Tekaüd", "Paris'te Posta Memurları", "Vilâyât", "Etbâ-yı Askeriye", "Mâzî ve Âtî"; 16 Mart 1324(1909); nr. 237, s. 3-4.

………………..: "Şark Cemiyeti", "Bulgar Çeteleri", "İşe Başlanıyor!", "Konferans", "Menkabe-i Risâletpenâhi", "750 Liralık Posta Sirkati", "Reji Hakkında Vârid Olan Teklîfât-ı Cedîdenin Tedkîki", "Şehremâneti", "Hâzım Bey", "Matbûât-ı Dâhiliye Müdîriyetinden Gönderilmiştir", "Komisyon", "Beyoğlu Vak'ası", "Harbiye Nezâreti ve Telgrafçılık", "Helyosta Aletleri", "Yanlış Havâdisler", "Rıfat Paşa: Mülkiye İttihat

ve Teâvün Cemiyetinden", "Mahsûb Muallimleri", "Müfid Bir Konferans", "Mülâkât", "İrtihâl", "Vilâyât", "İran Ahvâli"; 17 Mart 1324(1909); nr. 238, s. 3-4.

………………..: "Ferdinand'ın İstanbul'u Ziyâreti", "Rıfat Paşa", "Mösyö Leyaçif'in Vürûdu", "Türkiye ve Sırbistan", "Yeni Pazar", "Fransa ve Ordu-yu Osmânî", "Cemiyet-i Umûmiye-i Belediye", "Şehremâneti", "Beyoğlu Mutasarrıflığından", "Yeni Rumca Gazete", "Ma'hûd Mektûba Dâir", "Arnavurtlar", "Sanâyii Nefîse Talebesi", "Bâb-ı Askerîde Sûistimâlât", "Sakız'da Miting", "Dâhilî Telgraflar", "Râmî Paşa", "Tedkîkât", "Sengotar'da Osmanlı Ordusu", "Birinci Viyana Muhâsırası", "Rusya ile Bulgaristan"; 18 Mart 1324(1909); nr. 239, s. 3-4.

………………..: "Kastomonu'da Kıtal Oldu mu?", "Devlet-i Âliye-Bulgaristan", "Mösyö Layeçif", "Devlet-i Aliye ve İran", "Karadağ'a İâde-i Ziyâret", "Meclis-i Vükelâ'da", "Gazetelere Boykotaj", "Şehrimizin Umûmî Planı", "Kadıköy Rıhtımı", "Atiyye", "Mekteb-i Harbiye Şâkirdânının Ziyâfe"i", "Fevkâlâde Bütçe", "Helyosta (Zîyâî Telgraf) Aletiyle Tecrübeler", "Milli Banka", "Yüzde Üç Resm-i Munzamm", "Maârif İdâreleri Vâridât ve Masârifâtı", "Hazîne-i Hâssa'dan Maliyeye Müdevver İmtiyâzât", "Zehb Olunan Hayvânât-ı Ehliye Kanları", "Rum Patrikhânesi", "Bağcılığın Terakki ve Tervîci Hakkında Tedâbir", "Maden İmtiyâzı", "Makedonya'da İ'tişâş", "Dersaâdet Tramvay Şirketi", "Dâhilî Telgraflar", "İran Hudûdu Meselesi", "Maltepe'den Dün Matbaamıza Vârid Olan Varaka", 19 Mart 1324(1909); nr. 240, s. 3-4.

………………..: "Karâib-i Menkıbe-i Vilâdet-i Hazret-i Nebevi", "Yunan Kabînesinin İsti'fâsı", "Mösyö Lapeçif'in Memuriyeti", "Maliye Tensîkâtı", Bir Hâtıra-i Muhâdenet", "Cemiyet-i Umûmiye-i Belediye", "İâde-i Ziyaret", "Mülâkât", "Postaya Taarruz Edenler", "Kastamonu'da mı? Samsun'da mı?", "İstanbul'da Otomobil", "Ahmet Şuayb Bey", "Bahriye Nezâretinin Beyannâmesi", "İsa Bolatin", "Muhâkim", "Dâhilî Telgraflar"; 20 Mart 1324(1909); nr. 241, s. 3.

………………..: “Leyle-i Vilâdet-i Hazret-i Nebevi”, “Karâib-i Mevlîd-i Şerîf”, “Harbiye Nezâretinden”, “Osmanlı Bütçesi”, “Mösyö Konstan’ın Çekilmesi İhtimâli”, “Yunanistan Tedârikât-ı Harbiyesi”, “Kudüs Meselesi-Dersaâdet Patrikhânesi”, “Debre ve İsteniç Ahvâli”, “Mutâlaa-i Şâhâne”, “Müesser Hamiyet ve Faâliyet”, “Mekteb Küşâdı”, “Makedonya Havâdisi”, “Ayasofya’da Seele”, İzzet Nerede?”, “Velime”, “Bursa’da Kasaplar Grevi”, “Kaza”, “Konferans”, Aynen Varaka”; 21 Mart 1324(1909); nr. 242, s. 3-4.

………………..: “Mevlid Alayı”, “Mevlid-i Şerîf Alayı”, “Hicaz Demiryolu”, “Maden İmtiyâzâtı”, “Zirâat Bankası Piyangosu”, “İstanbul Namzedliği”, “Dâhilî Telgraflar”, “Debre Vakasının Hakîkati”, “Tahkîkât-ı Maliye”, “İran Ahvâli”, “Şehremâneti”, “Doyçe Orient Bank”, “Bâb-ı Âlî’de”, “Amele Terk-i İşgâli”; 22 Mart 1324(1909); nr. 243, s. 3-4.

………………..: “Dersaâdet Mebûsu”, “Harbiye Nezâretinin Sûistimâlâtı”, “Dünkü Miting”, “Paskalya Yortuları”, “Hürriyet-i Matbûât ve Osmanişer Loyd”, “Dersaâdet Rum Patriği Meselesi”, “Hükûmet-i Osmâniye-Bulgaristan Müzâkerâtı”, “İpek Civârında Harekât-ı Askeriye”, “Memâlik-i Osmânî’de İnşa Edilecek Şimendiferler”, “Süleymaniye’deki Vukûât”, “Meclis-i Vükelâ Mukarrerâtı”, “Çetelere Karşı Yunanistan’ın Tedâbiri”, “Ahmet Şuâyb Bey”, “İntihâbât Sandığı”, “Mevlûd-i Nebevî”, “Usûl-i Te’diyât”, “Maliyede Dosya Kalemi Teşkîli”, “Rüsûmât Emâneti Nizamnâmesi”, “Maden İmtiyazı”, “İttihat ve Terakki Cemiyeti Fesh Edilmeyecektir”, “Eytâm Sandığının Nazar-ı Dikkatine”, “Fuat Vapuru”, “Dilenciler”, “Hayriye Nâmında Bir Mecnûn”, “Dâhilî Telgraflar”, “Aynen Varaka”; 23 Mart 1324(1909); nr. 244, s. 2-3-4.

………………..: “Dünkü İntihâb ve Rıfat Paşa’nın Mebûsluğu”, “Mekteb-i Mülkiye’yi Ziyâret”, “Budapeşte’de Türk Talebesi”, “İkrâz Teklîfi”, “Hicaz Demiryolu İânesi”, “İran Ahvâli”, “Posta ve Telgraf Nezâreti Tarafından Umûm-ı Merâkize Çekilen Ta’mim Telgrafı”, “Muâfiyet-i Rüsûm ve İstisnâları”, “Bağcılarımız ve Rekâbet-i Ecnebî”, “Vapur Yolcuları Hakkında Gümrük Muamelesi”, “Ta’yîn”, “Râgıb Paşa”, “Mülâkât”, “Ada Mevkûfîni”, “Vilâyât”, “Hazîne-i Hassa İmtiyazları

Meselesi”, “Askerin Maâşı Hakkında”, “Beyoğlu Mutasarrıflığından”, “Vârid Olan Varakadır”, “On Beşinci Dâire-i Belediye Meclis-i Tedrîsten Gönderilmiştir”, “Hicaz Demiryolu”; 24 Mart 1324(1909); nr. 245, s. 3-4.

………………..: “Hazîne-i Hassa İmtiyazları Meselesi”, “Cemiyet-i Umûmiye-i Belediye”, “Köprü Meselesi”, “Bir Suâl”, “Kemâleddin Paşa”, “Elli Bin Liralık Bir Hulyâ”, “Taşralarda”, “Teşekkür”, “Kazâ-yı Bahrî”, “Mülâkât”, “Teblîğ-i Resmî”, “Kudüs’ten Telgraf”, “Tıp Fakültesi Müntehî Sınıf Kardeşlerimize”, “İrtihâl”, “Şiket-i Hayriye İdâresi’nin Nazar-ı Dikkatine”, “Dâhilî Telgraflar”; 25 Mart 1324(1909); nr. 246, s. 4.

………………..: “Boğazlar Meselesi”, “Sırbistan ile Avusturya Arasında Hudûd Hâdisesi”, “Londra Sefâreti”, “Umûm-ı Erkân-ı Harbiye Dâiresinden”, “Meclis-i Vükelâ Müzâkerâtı”, “Şehrimizde Hastalık”, “Evvelki Geceki Cinayet”, “Tesviye-i Maâşatta Adl ve Müsâvât”, “Ma’dûrîn-i Siyâsiye Defteri”, “Tahsîlât-ı Şehriye Cedvelleri”, “Hazîne Da’valarının Ta’kîbi”, “Hubûbât İdhâlinin Gümrüklerden Muâfiyeti”, “Şehremânetinde”, “Memurîn Kefâletleri”, “Büyük Miting”, “Hürriyet-i Şahsiyenin Garîb Bir Tarz-ı Tefsîri”, “Vilâyât”, “Bütün Osmanlılara Hitâb”, “Necib Mülhime Aleyhinde Bir Dava Daha”, “Aynen: Cevâba Cevâb Savâb!”, “Dâhilî Telgraflar”, “Mertebeyn-i Osmâniye ve Matbaalar Sanatkârânına”; 26 Mart 1324(1909); nr. 247, s. 2-3-4.

………………..: “Müzâkere”, “Boğaz meselesi”, “Tashîh”, “İsa Bolatin”, “Şehremâneti ve Cemiyet-i Umûmiye-i Belediye”, “Dersaâdet ve Mülhakâtı Maliye Müfetlişliği”, “Halkalı Zirâat Mektebi Müdîriyeti”, “Ma’zûliyet ve Tekâüd”, “Vilâyât”, “Çerçer Harîkzedelerine İâne”; 27 Mart 1324(1909); nr. 248, s. 4.

………………..: “İş Anlaşıldı”, “Mebûsân’ın Tahsîsâtı”, “Mebûsânın Tahsîsâtı”, “Bosna’da Devlet-i Osmâniye Şehbenderlikleri”, “Tanîn Gazetesi Sermuharriri Hüseyin Câhid Bey’e”, “Mevlûd-i Şerîf Kırâati”, “Rıfat Paşa”, “Fâil Kimdir?”, “Zabtiye Nezâretinden”, “Tanin Gazetesi İdâresine”, “Tanîn Gazetesi İdârehânesine”, “Mekteb-i Mülkiye

Talebesine", "Bâb-ı Ser-askerîde Sûistimâlât", "Bulgaristan Hakkında Miting", "Gece Dersleri", "Fes Da'vası", "Yine Haliç Vapurları", "Etıbbâ-yı Askeriye-i Osmâniye Cemiyetinden", "Vilâyât"; 28 Mart 1324(1909); nr. 249, s. 3-4.

………………..: "Harbiye Nâzırı Ali Rıza Paşa Hazretlerine Açık Mektûb", "Budapeşte'de Bosna Müslümanları", "Budapeşte Müslümanları Âmâlı", "Boğazlar Meselesi", "Kâtil Kimdir?", "Celal Sâhir Bey Efendiye", "Maârif Nezâretinde", "Dârul-muallimîn-i İbtidâiye Ma'lûmât-ı Fenniye Muallimlerinden Bahâaddin Bey Tarafından Maârif Nezâretine Verilen İsti'fânâme Suretidir", "Ali Kemâl Bey Me'mûrîn-i Zâbıta", "Dârul-funûn'da Muallimler ve Talebe", "Kısâs", "İttihat ve Terakki Cemiyeti Muhâberâtı", "Hudûdun Kaçakçılığa Karşı Muhâfazası", "Dâhilî telgraflar", "Ziyâret", "Mekteb-i Hukûk Doktora İmtihânı", "Necib Mülhime'nin Muhâkemesi", "Mülkiye Me'zûnları", "Tanin Gazetesi Vâsıtasıyla Mekteb-i Hukûk Me'zûnlarına", "Muhâkeme"; 29 Mart 1324(1909); nr. 250, s. 2-3-4.

………………..: "Harbiye Nezâretinden", "Islâhât-ı Adliye", Hac Muhâfızlığı Mesârifi", Mevlid-i Şerîf Kırâatı", "Beyoğlu'nda Atış Talimi ve Zabıta", "Ahrar Fırkasına Dâir", "Rahmi ve Nazım Beylerle Ali Kemal Bey'e", "Bâb-ı Âlî'de", "Meclis-i Vekelâ", "Mısır Kadısı", "Konfrans", "Tedâbir-i Sıhhiye", "Katil Kimdir?", "Kudüs'te", "İrtihâl", "İzmir'de Hadîka-i Maârif Mektebi", "Ecnebi Postaları ve Gümrük Resmi", "Bahriye Kulübü'nden", "Dâhilî Telgraflar", "Ta'mir", "Çitfçi", "Elifbâ-yı Cedîd"; 30 Mart 1324(1909); nr. 251, s. 3-4.

………………..: "Meclis-i Vükelâ Mukarrerâtı", "Müzâkere", "Ziyafet", "Debre Vakası", "Sadâret ve Hâriciye Nezâretinin Nazar-ı Dikkatine", "Tekzîb", "İsa Bolatin", "Ahrar Fırkası'na Dâir", "Aydın Vali Vekâletinden Makâm-ı Sadâret'e", "Maliye Müfettişliği", "Orman Mahsûlâtı Kontrolü", "Dersaâdet Odun ve Kömür Sarfiyâtı", "Mevlüd-i Şerîf-i Nebevî Kırâati", "İrtihâl", "Bir Levhâ-i İbret", "İhtilâs ve Firâr", "Mekteb-i Mülkiye'deki Vak'a", "Vilâyât", Yeni Rapor", "Polis Mülkünden İhraç"; 31 Mart 1324(1909); nr. 252, s. 3-4.

………………..: “Zât-ı Şâhâne ve Mebûslar”, “Meclis-i A’yân”, “Dünkü Meclis-i Vükelâ’da”, “Heyet-i Vükelâ’nın Programı”, “Dîvân-ı Harb Örfî”, “Heyet-i Mahsûsa-i Tahkîkiye”, “Mahsûb Muâmelesi”, “Mösyö Ferdinand’ın Raporları”, “Tasfiye-i Rüteb”, “Kıyâfet-i Askeriye”, “Nâfia Nezâretinden Atâlet”, "Zabtiye Nezâretinin Tensîkâtı”, “Teblîğ”, “Nadir Ağa’nın Hiddeti”, “İsmâil Kemal Bey’in Eslihâ Şipârişi”, “Selim Mülhime’nin Eşyası”, “Ulûm-i İktisâdiye ve İctimâiye Mecmûası”, “Trabzon Hamiyetmindânı”, “Bursa Sergisi”, “Vilâyât”, Anadolu’da”, “Atina Ahvâli”, “İrticâiyûn-ı Tevkîfi”, “Mekteb-i Hukûk-ı Osmânî”, “Beyoğlu Mutasarrıflığı Dâiresi”, “İhtilâs”, “Rusya Kabînesi”; 4 Mayıs 1325(1909); nr. 253, s. 3-4.

………………..: “Resm-i Kabûl”, “Birinci İkinci Üçüncü Ordular Müfettişliği”, “Dîvân-ı Harb Örfî”, “Salb Olanlar”, “Karanâme”, “Şam’da Hareket-i İrticâiye”, “Ali Kemal Bey’in İki Jurnali Daha”, “Memduh Paşa”, “Yıldız’da”, “Abdülhamid’in Muhâberâtı”, “Nâdir Ağa Büsbütün Kızdı...”, Konya’dan Mektûb”, “Bâb-ı Âlî’de”, “Nezâret Müsteşarları”, “Mevlüd-i Nebevî”, “İâne”, “Teşekkür”, “Dâr-ul-muallimîn”, “Hammal Esnafı”, “Hâriciye Müsteşârı”, “Heyet-i Umûmiye-i Şûrâ”, “Ölenlerle Öldürenler! , bk. [ADIVAR], Halide Edip”, “Bulgaristan Havâdisi”, “İran Ahvâli”, “Birinci Süvâri Fırkası Kumandanlığından”; 5 Mayıs 1325(1909); nr. 254, s. 3-4.

………………..: “Dîvân-ı Harb Örfî”, “İdâre-i Örfiye İ’lânı”, “Devâir Tensîkâtı”, “Avusturya Sefîri”, “Rusya Sefârethânesi”, “Mösyö Konstan ve Fransa Matbûâtı”, “Makedonya Ahvâli”, “Anâsır-ı Gayr-i Müslimeden Asker Ahzı Meselesi”, “Mösyö Nikola Zemur”, “Teşekkür”, “Hazîne-i Hassa Tensîkâtı”, “Kuş Gübresi”, “Dâr-ul-aceze İdâresi”, “İâne-i Nakdîye”, “Hamallar İçin Ta’lîmât”, “Bursa Sergisi İçin”, “Murat Bey’in Konferansı”, “Mahbûsîn İçin Hastahâne”, “Karakolda”, “Moratoryum”, “Diverek’te Sükûn”, “Cemiyet-i Umûmiye-i Belediye”, “Hilâl-i Ahmer Cemiyeti”, “Adana Ahvâli”, “Sirkat”, “Çerçer Harîki”, “Mevlid-i Nebevî Kırâati”, “Varaka”, “Dersaâdet Merkez Kumandanlığından”, “Ulûm-i İktisâdiye ve İctimâiye Mecmûası”, “Teveccühât”,

“Bulgaristan Havâdisi”, “Karadağın Teşkîlât-ı Askeriye”, “İran Ahvâli”; 6 Mayıs 1325(1909); nr. 255, s. 3-4.

………………..: “Zât-ı Şâhânenin Meclis-i Mebûsân’a Azîmeti”, “Zât-ı Hazret-i Pâdişâhî ve Rütbeler”, “Mahzûziyet-i Sefiyye”, Selâmlık”, “Seyâhât-ı Şâhâne”, Meclis-i Vükelâ”, “Tensîkât”, Maâş-ı Umûmî”, “Beşiktaş Sarayı Mobilyası”, “Newyork’ta Cülûs-ı Hümâyûn Şenlikleri”, “Abdülhamit’in Serveti”, “Bulgarların Sanâyideki Terakkiyâtı”, “Bulgaristan Krallığı”, “Birinci Dîvân-ı Harb Örfinden Şimdiye Kadar Sâdır Olan Hükümlerin Listesidir”, “Geceleri”, “Umûr-ı Nâfia İçin İstikrâz”, “Hadîde-San’a Şimendiferi”, “Tasfiye-i Rüteb-i Askeriye”, “Mevlüd-i Şerif”, “İrticâiyûn”, “İki Hoca Tevkîfi”, “Dîvân-ı Harb ve Kürdler”, “Arâzi ve Müskifât İstatistikî”, “Meşiyyet-i Askeriye”, “Üsküdar Mutasarrıflıgı”, “Ta’yîn”, “Bir Eser-i Târihî”, “Sadrazam Paşa”, “Mösyö Büvar ile Mülâkât”, “Amerika Sefînesi”, “Kont Ostrorog”, “Süreyyâ Bey”, “Eşyâ-yı Ayniye”, “Hasta Bakıcıları”, “Âbide Müsâbakası”; 7 Mayıs 1325(1909); nr. 256, s. 3-4.

………………..: “Yemen’de İmam Yahya”, “Abdülhamit Servetini Terk Ediyor”, “Hadîde Hattı”, “Tensîkât ve Teşkîlât”, “Deftadarlıkların Lağvı”, “Birinci Dîvân-ı Harb Örfi”, “Zât-ı Şâhânenin Seyâhati”, “Berhâm Sefinesi”, “Hamîdiye Alayları”, “Irak’ta”, “Aydın Valisi”, “Hicaz Demiryolu”, “Dârüssaâde Ağalığı”, “Istabl-ı Amire”, “Meşhûd Bir Mürtecii”, “Taşnaksütyun Komitesi”, “Şirket-i Hayriye ve İdâre-i Mahsûsa”, “Adana Ahvâli”, “Şam’da”, “Mecrûhîn”, “Niyazi Bey ve Refikası”, “Rüsûmât Emâneti”, “Posta ve Telgraf Nezâreti”, “İsmâil Kemal Bey”, “Velime Cemiyeti”, “Şühedâ-yı Hürriyet Âbidesi”, “Dârulmuallimîn Talebesi”, “İstanbul’da Bazı Kürdlerin Tevkîfi”, “Husîsi Bir Mâ-i Lezîz”, “İâne”, “Mülâkât”, “Dîvân-ı Harb Örfi Riyâset Aliyyesine Takdîm”, “Mevlid-i Nebevî”, “Cemiyet-i Umûmiye-i Belediye”; 8 Mayıs 1325(1909); nr. 257, s. 3-4.

………………..: “Heyet-i Mahsûsa”, “Selamlık”, “Hâriciye Tensîkâtı”, “Kabinenin Programı”, “Polis Mektebi”, “Jandarmalar”, “Feryâd ve İstimdâd”, “Techîzât-ı Askeriye İdâresi”, “Askerî Üniformalar”, “Dersaâdet Merkez Kumandanlığından”, “Belediyeler”, “Esliha Kaçakçılığına

Karşı Takyidât", "İngiltere'de Îrâd Vergisi", "Andre Karneci", "Vilâyât", "Üsküp'te Âsâyiş", "Vazîfe Uğrunda Vefât"; 9 Mayıs 1325(1909); nr. 258, s. 3-4.

………………..: "Mahmut Şevket Paşa", "Tebrik-i Umûmi Merâsimi", Telgrafnâme-i Şâhâne", "Seyâhât-ı Şâhâne", "Dîvân-ı Harb Örfî", "Macarlar ve Müslümanlar", "Müsteşarlar Meselesi", "Fransa Sefîri", "Rusya Sefîri", "Tensîkat", "Enver ve Hakkı Beyler", "Ada Muvakkıflar", "Kıbrıslı Kamil Paşazâde ve İhtilâsât", "Abdülhamit Aleyhinde Bir Da'va", "Sikke-i Cedîde Darbe", "Ali Kemal Bey Jurnalleri", "Yeni Jurnalciler", "Osmanişer Loyd Gazetesinde Görülmüştür", "Posta Çavuşları ve Silah Taşımak", "Mevlîd-i Şerîf Kırâati", "Yeni Polisler", "Harbiye Nezâretinden Vârid Olunmuştur", Dîvân-ı Harb Örfi Riyâsetinden", "Sırrı Bey", "Âlem-i İslâm", "Ta'yîn", "Vilâyât", "Kimya Hânelerimiz", "Ali Kabûlî Bey'in Katili Kimdir?", "Esnaf Cemiyetleri"; 10 Mayıs 1325(1909); nr. 259, s. 2-3-4.

………………..: "Açıkta Kalacak Me'murîn", "Dâire-i Sadâret Teşkîlâtı", "Meclis-i Vükelâ", "Dîvân-ı Harb Örfî", "Defterhânede", "Maliye Müfettişi Umûmîsi", "Mösyö Loran'ın Avdeti", "Rıza Nûri ve Dîvân-ı Harb", "Âsî Askerlerin Tüfenk ve Fişenkleri", "Üç Aylık Muvakkit Bütçe", "Nezâfet İkrâmiyesi", "Vilâyât-ı Heyet-i Tebrîkiyesi", "Yıldız Paraları", "Yıldız Komisyonu", "Sefâret-i Fevkal'âde", "İttihad Gazetesi", "Süleymâniye'de Bir Vak'a", "Umûr-ı Nâfia Programı", "Eczâ-yı Memnûa", "Mevlîd-i Şerîf Kırâati", "Adana Vilâyâtından Dâhiliye Nezâretine", "Esnaf Mektebleri", "Teâvün Sandıkları"; 11 Mayıs 1325(1909); nr. 260, s. 3-4.

………………..: "Girit Meselesi", "Rusya Sefîri", "Fransa Sefâreti", "Devlet-i Aliye-Almanya", "Mahmut Şevket Paşa", "Birinci Ordu", "İkinci Dîvân-ı Harb Örfî", "Dîvân-ı Harb Örfinden", "Eski Bahşişlerimiz", "Müebbeden Kürek Cezâsı", "Memnû' Silahlar", "Erenköy'ünde Taharriyât", "Sultân-ı Meclûun Evrâkı", "Yıldız'daki Câriyeler", "Türkiye'de Milliyet Meselesi", "Sefâretin Kabûlü", "Seyâhât-ı Şâhâne", "Adana Ahvâli", "Entâri ile Sokağa Çıkılmayacak", "İâne", "Maârif Tensîkâtı", "Şehremâneti Tensîkât Komisyonu", "Meclis-i

Vükelâ Ma’zulları”, “Ada Misafirleri”, “Urla Vakası”, “Yevmi Servet-i Fünûn”, “Mevlîd-i Şerîf Kırâati”, “Aydın Vilâyâtında Yağmursuzluk”, “İstanbul’da Teşebbüsât-ı İ’mâriye”, “Erbâb-ı Maâşa Tebşîr”, “İkinci Hareket Fırkası”, “Maâş Tahsîsi”, “Çerçer Harîkî İânesi”, “Şimendifer Hattı İnşâsı”, “Deftardarlıklar”, “On Beş Sene Kürek”, “Lehistan Meselesi”, “Mösyö Leyaçef”; 12 Mayıs 1325(1909); nr. 261, s. 2-3-4.

………………..: “Osmanlı Etfal Hastahânesi’ni Ziyaret”, “Lutf-i Pâdişâhî”, “Heyet-i Mahsûsa”, “İngiltere Sefârethânesinde Bağçe Daveti”, “Rüsûmât Tensîkâtı”, “Çarın Seyâhâti”, “Fransa Sefîrinin Azîmeti”, “Atina Ahvâli”, “İzzet ve Avene-i Havenesi”, “Gümrük Hamalları”, “Arnavurtluk Ahvâli”, “Ada Misâfirlerinin Seveti”, “Şimendifer Müfettişinin İntihârı”, “Mesrûk Gerdanlık”, “Mürteci’ Yusuf Paşa”, “İrticâiyîyun”, “Adana’da”, “Tuğra-yı Pâdişâhî”, “Becâyiş”, “İşkodra Ceniral Konsolosu”, “Sükût-ı Terakki Teâvün Cemiyeti Tarafından Gönderilmiştir”, “Tilâvet-i Mevlid-i Nebevî”, “Mülâkât”, “Dersaâdet Merkez Kumandanlığından”, “Beyoğlu Mutasarrıflığından”, “Bursa Sergisinde Şu’be Küşâdı”; 13 Mayıs 1325(1909); nr. 262, s. 3-4.

………………..: “Dîvân-ı Harb Örfî”, “Enver ve Hakkı Beyler”, “Selamlık”, “Ankara Heyet-i Mebûsasının Huzûr-ı Şâhâneye Kabûlü”, “Albüm Takdîmi”, “Hareket Ordusu”, “Adana’da”, “Avrupa’ya Gidecek Heyet-i Mahsûsa”, “Sakarya Nehrinin Tashîh-i Mecrâsı”, “Vilâyât-ı Selasede Mezrûât”, “İmtiyaz Talebi”, “Tarife Tedkîki”, “Halkalı Zirâat mektebini Ziyâret”, “Anadolukavağı ve Civârında Taharriyât”, “Mısır’da İrticâiyûn”, “Cemiyet-i Hafiye”, “İrticâiyûn”, “Müebbed Kürek”, “Kamil Pşa’nın Borçları”, “Taharriyât”, “Cemal Paşa’nın Dini”, “Abdülhamit Telgrafla Kıtâl Emri Vermiş!”, “Müsellahan Hücûm”, “Kale-i Sultâniye’de”, “Devâir Tensîkâtı”, “Kayûd ve Defâter Nakli”, “Ayıntab’da”, “Menkıbe-i Velâdet-i Peygamberi”, “Hidiv-i Mısır ile Vâlidesinin Sayfiyeleri”, “Pasaport ve Mürûr Kalemi Memurları”, “İttihâd”, “Jandarmalar”, “Mekâtib-i İ’dâdiye İmtihânları”, “Becâyiş”, “Türkiye-Bulgar Hudûdunda”, “Ta’yîn”, “İran Ahvâli”; 14 Mayıs 1325(1909); nr. 263, s. 2-3.

………………..: "Kastamonu Heyet-i Mahsûsası", "Avrupa'ya Gidecek Olan Heyete Harcırâh", "Adana Ahvâli", "Dün Salb Olanlar", "Birinci Dîvân-ı Harb Örfî", "Dîvân-ı Harb", "Mısır'da Firarlar", "Karahisar'da İrticâiyûn Tevkîfi", "Yemen Ahvâli", "Süferâca Tebdîlât", "Mahmut Şevket Paşa", "Viyana Sefîri Reşit Paşa'nın İ'timâdnâme-i Cedîdinin Takdîmi", "Cisr-i Cedîd", "Yelefon İmtiyazı", "Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye Dairesinden", "Tekâüd", "Ali Şâmil Paşa", "Heyet-i Umûmiye-i Şûrâ", "Cemiyet-i Umûmiye-i Belediye", "Kamil Paşa ve Abdülhamit", "Adana'da Avlonyalı İsmail Kemal Bey'e Açık Mektûb", "Kapsüllü Dinamit"; 15 Mayıs 1325(1909); nr. 264, s. 3-4.

………………..: "Şehrimizde Hürriyet-i Balon", "Selamlık", "Müsteşarlıklar", "Girit Meselesi", "Avrupa Gazetelerinde Yanlış Havâdisler", "Eski Gemiler", "Varaka", "Selanik Limanı", "Tersâne-i Âmire Kumandanlığından", "Dîvân-ı Harb", "Techîzât-ı Askeriye Vâridâtı", "Damga Resmi Komisyonu", "Hidiv-i Mısır", "Hamdi Paşa'nın Selânik'e İ'zâmı", "Ragıp Paşa", "Osmanlı Bankası Şubeleri", "Bulgaristan Matbûâtı", "İrtihâl", "Suriye Ahvâli", "Şehremâneti ve Belediye Kimyahânelerimiz"; 16 Mayıs 1325(1909); nr. 265, s. 2-3.

………………..: "Şark Şimendiferleri Meselesi", "Hazîne-i Hümâyûn", "Topkapı Sarayı Islâhâtı", "Maâş-ı Umûmî", "Müsteşarlar Meselesi", "Osmanlı Filosu", "Osmanlı Balonunun Suûdu", "Birinci Dîvân-ı Harb Örfî", "Adana Dîvân-ı Harbini Tehdîd", "Edremit'te Erbâb-ı Mefesedet", "Ermeniler ve Rusya Himayesi", "Adana Ahvâli", "Derviş Vahdetî", "Kürek Cezası", İsmâil Kemal Bey", "Silah Endahtı", "Balon Temâşâsı Arsında Muzârebe", "Karâib-i Mevlid-i Nebevî", "Kastamonu Heyeti", "Mektebler Komisyonu", "Adliye Müsteşarları", "Rütbe ve Nişan Ref'i", "Müşâhedât-ı Fenniye", "Orman ve Maden ve Zirâat Nezâreti", "Kadıköy Rıhtımı", "Ta'mîrât Keşfi", "Komisyon Teşkîli", "Suriye Ahvâli", "Komisyon", "Sirkat", "On Beş Sene Kürek"; 17 Mayıs 1325(1909); nr. 266, s. 3-4.

………………..: "Meclis-i Vükelâ'da", "Kastamonu Heyet-i Mebûsesi", "Sükût-ı Heyet-i Mahsûsası", "Ziyâfet", "Atina'ya Giden Heyet-i Teftîşiye", "Harbiye Nezâretinden", "Duyûn-ı Gayr-i Muntazama",

“Abdülhamit’ten Paralar Nasıl Alındı?”, “Sâbık Paşalar”, “İkdam Gazetesi James La-fonten”, “Komisyon Teşkîli”, “Mevlîd-i Nebevi Kırâati”, “Arkadi Vapuru”, “Teşekkür”, “Bostan İskelesi”, “Sokaklara Süprüntü Atılmayacak!”, “Dikkat!”, “Ada Muvakkıfları”, “Me’mûrîn Harcırâhları”, “Vilâyât: Arnavurtluk’ta”, “Karadağ Hudûdu”, “Erzurum Vâlisi”, “Tedkîk-i Hesâbât Komisyonu”, “Osmanlı Balonu”, “Zabtiye Kadrosu”, “Esliha”, “Yıldız’da Tebhîr Makinesi”, “Emlâk İdâresi”, “Mesûdiye Zırhlısını Ziyâret”, “Maliye Kalem-i Mahsûs Teşkîli”, “Bulgaristan Havâdisi”; 18 Mayıs 1325(1909); nr. 267, s. 3-4.

………………..: “Sefâret-i Mahsûsa”, “Trabzon Heyet-i Mebûsesi”, “Vilâyât Nizâmâtı Komisyonu”, “Mekteb-i İbtidâi Küşâdı”, “Bandırma Vapuruyla Kimler Geldi?”, “Mühim Bir Sahtekârlık”, “Druşak Komitesi’nin Teblîgâtı”, “Nöyye Ferâye Prese’den”, “Dünkü Manzûme-i Efkâr Gazetesinde Okunmuştur”, “Havran’da”, “Beyrut’ta Münteşir ‘Lisân-ül-hâl’ Gazetesinden Okunmuştur”, “Kaza”, “Hidiv-i Mısır Abbas Hilmi Paşa”, “Topçu Müfettişi”, “İfrâd-ı Müstebdile”, “Celal Bey”, “Mebûs Dövülür mü?”, “Mevlid-i Nebevi”, “Eser-i Hamiyyet”, “Çifteler Çiftliği”, “Edirne Mebûs-ı Cedîdi”, “Yeni Tasvîr-i Efkâr”, “Mûsîki Mektebi”, “Hamallar”, “Kami Paşa Hakkında”, “Hereke’den Matbaamıza Gönderilmiştir”, “Üsküdar Mutasarrıflığından”, “Kal’a-i Sultâniye’den Yazlıyor”; 19 Mayıs 1325(1909); nr. 268, s. 3-4.

………………..: “Meclis-i A’yân”, “Şûrâ-yı Askerî”, “Selamlık”, “Seyâhât-ı Şâhâne”, “Şehzâdegân’ın Tahsîle Devâmları”, “Şam Ahvâli”, “Şâyân-ı Dikkat Bir Haber”, “Konya Ahvâli Hakkında Şâyât”, “Abbas Hilmi Paşa”, “Cebel-i Lübnan Ahvâli”, “Cebel-i Lübnan Mutasarrıfının İkâmetgâhı”, “Kastamonu Heyet-i Mahsûsası”, “Meclis-i Meşâyıh Müzekkiresi”, “Meskûkât-ı Şâhâne”, “Pul Kalıbları”, “Girit’in İstikbâli”, “Mülâkât”, “Teşyî’ ”, “Adliye Nâzırı”, “Abdülhamit’in Hayât-ı Husûsiyesi”, “Cevher Ağa’nın Metrûkâtı”, “Adana Mesâbîni İçin”, “Mısır’da Adana İânesi”, “Hazîne-i Hassa Emlâk Dâiresi”, “Aydın Vilâyetinde Çekirdeksiz Üzüm Mahsûli”, “Panayır Küşâdı”, “Rüsûmât Nezâreti Tensîkâtı”, “Mevlüd-i Nebevî”, “Eskişehir’de Mevlid-i Nebevî Kırâati”, “Maliyenin Ta’yiri”, “Gümrük Hamallarının Ücûrâtı”,

“Mısır’da İntişâr Eden Arapça (El-cerîde) Gazetesinde Okunmuştur”, “Rıfat Paşa ve Adana Vakâyii”, “Zabt ve Rabt-ı Bahrî”, “Hükûmet-i Meşrûtamıza Lâyık Jandarmalr”, “Vilâyâtta Âsâyiş”, “Eşkiya Çeteleri”, “Mekteb-i Hukuk İmtihanları”, “Dehâlet”, “Silk-i Askerîden Haraç ve Kürek”, “Tahran Sefâreti”, “Balkan Hükûmâtı ve Itfâk-ı Müselles”, “Bulgaristan Havâdisi”, “Bulgaristan’da”, “Posta Ta’rife-i Umûmiyesi”, “Dersaâdet Merkez Kumandanlığından Jandarma Tensîkât Dairesinden”, “Birinci Ordu-yu Levâzım Dâiresinden”; 20 Mayıs 1325(1909); nr. 269, s. 3-4.

………………..: “Hidiv-i Mısır’ın Muvâsalatı”, “Mesûl Şerefi”, “Tertîbât-ı Mâliye”, “Maâş Meselesi”, “Adana ve Haleb Masubini İçin”, “Adana İânesi”, “Hıristiyanlardan Gönüllü Asker”, “Bağdat Hattı”, “Meclis-i Vükelâ Mukarrerâtı”, “Seyâhât-ı Pâdişâhî”, “Pilevne Birinci Nişancı Taburu ve Mahmut Muhtar Paşa Hazretleri”, “Mevlîd-i Nebevî Kırâati”, “Cemiyet-i Umûmiye-i Belediye Mukarrerâtından”, “Kadıköy Rıhtımı”, “Târihî ve Mübârek Bir Adem”, “Hapishâne ve Tevfîkânelerin Teftîşi”, “Yıldız’daki Paralar”, “Yıldız Adamları”, “Yıldız Nişanları”, “İsmail Kemal Bey”, “Firârîler”, “Müfsid Derdesti”, “Derviş Vahdetî”, “Atranos ‘Volkan’ Cemiyeti Şu’besinin Sûret-i Keşfi”, “Birinci Dîvân-ı Harb Örfi”, “Hazîne-i Hassa Alacaklıları”, “Varaka”, “Vilâyât”, “Şam Ahvâli”, “Mükâfât-ı Nakdiye ve Nişân İ’tâsı”; 21 Mayıs 1325(1909); nr. 270, s. 3-4.

………………..: “Milli Banka”, “Sadrâzam Paşayı Ziyâret”, “Mevkut Bütçe”, “Trabzon Heyet-i Mahsûsası”, “Volkan Cemiyeti”, “Birinci Dîvân-ı Harb Örfi”, “Yeni Jurnalci”, “El-Müeyyed Gazetesi”, “Arnavurtluk Gazetesi”, “Rumeli İrtcâiyûn”, “Hazîne-i Hâssa Çiftlikleri”, “Selanik’te Fırtına”, “Sandanski Efendi”, “Cemiyet-i Umûmiye-i Belediye”, “Rüsûmât Emâneti”, “Osmanlı Balonu”, “Dârul-fünûn Talebesi”, “Hamdi Paşa”, “Gâib Edilen Evrâk”, “Dünkü Ermenice Gazetelerde Okunmuştur”, “İzmirliyan Efendi”, “Heyet-i Umûmiye-i Şûrâ”, “Tahsîlât”, “Maliye Müfettişleri”, “Bulgaristan Yolcuları”, “Birinci Ordu Aklâmı Ketebesi”; 22 Mayıs 1325(1909); nr. 271, s. 3-4.

………………..: “Selamlık Resmi”, “Arîza-i Teşekküriye”, “Balon”, “Halkalı Zirâat Mektebi”, “İ’lân-ı Resmi”, “Vükelâ Maâşları”, “Abdülhamit’in Koleksiyonu”, “Arkâdî Vapuru”, “Evrâk-ı Mühimme-i Metrûke”, “Karâib-i Menkıbe-i Vilâdet”, “Tebdîl-i İrtibât”, “Kaçak Eşyâ Tutulması”, “Rumeli Ahvâli: Makedonya Entrikaları”, “İmparator Wilhelm ve Enver Bey”, “Yıldız Hâdiseleri Bekâyâsında”, “Araba Kazası”, “Elbistan’dan”, “Orman ve Maden Nezâreti Depozitoları”, “Garâib-i Hilkatten”, “Üsküdar Mutasarrıflığından”, “Heyet-i Mahsûsa”; 23 Mayıs 1325(1909); nr. 272, s. 3-4.

………………..: “Seyâhât-ı Pâdişâhî”, “Hacı İsmâil Rüştü Ağa Hazretleri”, “Abbas Hilmi Paşa”, “Ufak Bir Muvâcehe”, “Türk-Bulgar Münâsebâtı”, “Bulgaristan Sefâreti”, “İki Tâhir Paşa’nın Mahkûmiyeti”, “Birinci Dîvân-ı Harb Örfî”, “Müctehid A’zamın Bir Mektûbu”, “İzmirliyan Efendi”, “Mevlîd-i Nebevi Kırâati”, “Osmanlı Balonu ile Cû Hevâda”, “Osmanlı Balonu”, “İsmail Kemal Bey”, “Arnavurt Kulübünden”, “Hicaz Vâlisi”, “Posta ve Telgraf Nezâretinin Nazar-ı Dikkatine”, “Jurnalcilik Serpintilerinde”, “Bulgaristan Havâdisi”, “Devlet-i Aliye ile Bulgaristan”, “İntihâr”, “Mithat Paşa Merhûmun Âsârı”, “Ta’yîn”, “Ziyâret”, “Ecnebî Mühendisleri”, “Seyf ve Kalem”, “Jandarma Mekâtibi Müdüriyetinden”, “Birinci Ordu Erkân-ı Harbiyesinden”, “Dersaâdet Merkez Kumandanlığından”, 24 Mayıs 1325(1909); nr. 273, s. 3-4.

………………..: “Şûrâ-yı Askerî”, “Yenipazar Sırb Zevârı”, “Yemen’de”, “Birinci Dîvân-ı Harb Örfî”, “Cebel-i Lübnan Mutasarrıfı Meselesi”, “Meclis-i Vükelâ”, “Tenezzüh-i Şâhâne”, “Beykoz Kasrını Ziyaret”, “Beykoz’u Teşrîf-i Şâhâne Münâsebetiyle”, “Muâmele-i Takdîriye”, “Balon ve Son Tecrübe”, “Sâhib-i Hayr Kim Olacak?”, “Ta’lim”, “Anadolu’da Mahsûlât”, “Sâbık Mebûs Niyâzi’nin Firârı”, “Salnâme-i Resmînin Te’hîri”, “Şehremâneti Tensîkâtı”, “Niyazi Bey’in Bursa Seyâhati”, “Efrad-ı Mecrûhanın Elbiseleri”, “Çadır Talebi”, “Bulgaristan Havâdisi”, “Devlet-i Aliye-Karadağ”; 25 Mayıs 1325(1909); nr. 274, s. 3-4.

………………..: “Tenezzüh-i Şâhâne”, “Meclis-i A’yân”, “İ’timâdnâme Takdîmi”, “Abbas Hilmi Paşa’nın Tenezzühü”, “Eskişehir Heyet-i Mahsûsası”, “Huzûr-ı Şâhâneye Kabûl”, “Şûrâ-yı Askerî”, “Marş-ı Hümâyûn”, “Sandanski ve Paniçe Efendiler”, “Çar-Wilhelm”, “Devlet-i Osmâniye-Bulgaristan”, “Devlet-i Aliye, Rusya, Almanya”, “Birinci Dîvân-ı Harb Örfî”, “Tüfenk ve Fişenk Derdesti”, “Van’da Âsâyiş”, “Vilâyât-ı Eşârâtının Tesrî-i Muâmelesi”, “Osmanlı Hilâl-i Ahmer Terakki-perver Cemiyeti”, “Tekrar Şehbenderlik İhdâsı”, “Topkapı Sarâ-yı Hümâyûnu”, “Arapça Gazetelerden Alınan Küçük Havâdisler”, “Şûrâ-yı Devlet Çalışıyor!”, “Ermeni Patriği”, “Maâş Tahsîsi”, “Şehremâneti İstikrâzı”, “Kabasakal Mehmet Paşa”, “İsa Bolatin”, “Ada Misafirleri”, “İsmail Kemal Bey”, “Benî-lam Aşîreti”, “İzmir’de Münteşir ‘Ahenk’ Gazetesinden”, “Tashîh”, “Kudüs’te Menba’ Suyu”, “Mürteci’ Derdesti”, “Cebel-i Lübnan Sergisi”, “Caddelerin Sulanması”, “Manastır’dan”, “Heyet-i Umûmiye”, “Harîk Tahkîkâtı”, “Bulgaristan Matbûâtı”, “Bulgaristan İstikrâzı”, “Bulgaristan Komiseri”, Üsküdar Mutasarrıflığından”, “Dersaâdet Jandarma Kumandanlığından”; 26 Mayıs 1325(1909); nr. 275, s. 2-3-4.

………………..: “Bulgaristan Heyet-Tebrîkiyesi”, “Ziyâfet”, “Belçika Sefîri”, “Kanun Lâyihası”, “Şûrâ-yı Askerî”, “Birinci Dîvân-ı Harb Örfî”, “Ehl-i Hayrın Himmeti”, “Kadro Hâricinde Kalanlar”, “Başkâtib ve Başmabeynci Maâşları”, “Tramvay Kumpanyasının Çifte Hatları”, “Ahz-ı Asker Muâmelesi”, “İtalya Beynel-milel Sergisi”, “Bosna ve Rum Patrikliği”, “Almanya Kruvazörü”, “Avusturya-Macaristan Sefîri”, “Bâhriye Nâzırıyla Mülâkat”, “Şark Şimendiferleri Meselesi”, “İzzet ve Ali Kemal”, “Arapça Gazetelerden Türcüme Olunan Küçük Havâdisler”, “İhtâr”, “Dekovil İnşası”, “Maden Nümûneleri”, “Vilâyât”, “Ormanların Dinlendirilmesi”, “Niyâzi Bey Bursa’da”, “Kamil Paşa”, “Kurye Teşkîli”, İnegöl Hamiyet Meydanı”, “İran Havâdisi”, “İran’da Rus Asâkiri”, “Telefon”, “Karar”, “Atina’da”, “Laz Hoca”, “Menkıbe-i Velâdet-i Kırâati”, “Usulsüz Şâyialar”, “Şehremânetinde İmtihân”, “Cemiyet-i Umûmiye-i Belediye”, “Mektupçuluk mu, Dîvân Efendiliği

mi?”, “Dîvân-ı Muhâsebât Dâiresi”, “Da’vet”, “Kudüs Meselesi”, “Gelenler, Gidenler”; 27 Mayıs 1325(1909); nr. 276, s. 2-3-4.

………………..: “Meclis-i Vükelâ Mukarrerâtı”, “Trabzon Heyet-i Mahsûsası”, “Merzifon’da Âsâyiş”, “Dünkü ‘Jamanak’ Gazetesinde Görülmüştür”, “Adana’ya Gidecek Müstantıklar”, “Yıldız’da”, “Ferdinand’ın Mülâkatları”, “İmtiyaz Talebi”, “Şehzâde Şerefeddin Efendi”, “Birinci Dîvân-ı Harb Örfî”, “Mürtecîler Hakkında”, “Silk-i Askerîden İhraç Muâmelesi”, “İzzet Hulû ve El-müeyyed Gazetesi”, “Vahdeti’ye Dâir”, “Abdülhamit Hakkında”, “Selâvî Efendi”, “Eşkiyâ Çetesi”, “Nümûne-i Terakki Mektebi”, Adliye Nezâretinin Nazar-ı Dikkatine”, “Hüseyin Vasfi Paşa”, “Miralay Rüstem Bey”, “Almanya’ya Gidecek Zâbıtân”, “Sandanski Efendi Tarafından Gönderilmiştir”, “Târih-i Osmânî Tedrîstı”, “Dehâlet”, “Mevlid-i Nebevî”, “Ta’yin”, “Vilâyât”, “Zonguldak’ta Grev”, “Haftalık İrsâli”, “Mekke ve Medîne’ye Para İrsâli”, “Beyrut’tan Yazılıyor”, “Kazan Mebûsu Hakkında”, “İtfâiye Alayları”, “İskâ-yı Arâzi Mukâvelenâmeleri”, “Sâika Kazâsı”, “Bulgar Eşkiyâsı”, “Âsâr-ı Atîka Kaçırılması”, “Teşekkür”, “Devâir-i Belediye Evkaf Muhâsebecileri”, “Harîk”, “Gelenler, Gidenler”, “İran Hudûdunda”, “Hazîne-i Hümâyûn’da”, “Dersaâdet Jandarma Tensîkât Dâiresi Riyâsetinden”, “İstanbul Polis Müdürlüğünden”; 28 Mayıs 1325(1909); nr. 277, s. 3-4.

………………..: “İ’timâdnâme Takdîmi”, “Amerika Sefîri”, “Gümrük Resminin Tezyîdi”, “Vilâyât-ı Sülüse Maliye Komisyonunun İlgâsı”, “Arşidükün Seyâhâti”, “İzmirliyan Efendi”, “Türkler, Ermeniler”, “Birinci Dîvân-ı Harb Örfî”, “Hidiv”, “Heyet-i Umûmiye-i Şûrâ”, “Gençlerde Çalışmak İhtiyâcı”, “Kânûn Lâyihâsı”, “Madde-i Kânûniye”, “Adana Fecâyii”, “Adana Mültecîleri”, “Adana ve Haleb Muhtcîni İçin”, “Atâ Paşa Bekri”, “İsmail Kemal Bey”, “Ta’tîl ve Tevkîf”, “Hâkân-ı Sâbık Nasıl Yaşıyor?”, “Abdülrezzak Efendi”, “Jandarma Zâbıtânı”, “Mevlîd-i Nebevî Kırâati”, “Vefât”, “Cemiyet-i Umûmiye-i Belediye”, “Şehremâneti Tensîkâtı”, “Mercan Mektebi”, “Tekzîb”, “İran Ahvâli”, “Hazîne-i Hümâyûn Eşyası”, “Ziyâfet”; 29 Mayıs 1325(1909); nr. 278, s. 2-3-4.

………………..: “Heyet-i Mahsûsa-i Osmâniye”, “Seyâhât-ı Şâhâne”, “Bahriye Dîvân-ı Harbi”, “Dâhiliye Nezâretine Adana Vilâyetinden Vârid Olan Telgrafnâme Sûretidir”, “Necid Ahvâli”, “Eskişehir Heyet-i Mahsûsası”, “Bulgar Talebesinin Dersaâdet Ziyâreti”, “Tenezzüh”, “Hatm-i Şerîf”, “Ağnâm”, “Hecîn Savar Menfîler”, “Kal’a-i Sultâniye İâneleri”, “Edremit Mektûbu”, “Kastamonu Mürteci’leri”, “Vakfın Mülk Edilmesi”, “Atina Muhtâcîmîni İçin”, “Ahmet Cevdet Bey Geliyor”, “Şühedâ-yı Hürriyete”, “Abdulhamit Aleyhinde Bir Da’va Daha”, “İzmir Belediyesi”, “Atbâ Kongresi”, “Cevher Ağa Mevâlinin Müzâyede Olunması”, “Entâri ile İlk Sokağa Çıkan”, “Arapça Gazetelerden Tercüme Olunan Küçük Havâdisler”, “Üsküdar Mutasarrıflığından”, “Beyoğlu Mutasarrıf Sâbık Hamdi Bey”, “Kürek Cezâları”, “Teb’îd”; 30 Mayıs 1325(1909); nr. 279, s. 3-4.

………………..: “Dersaâdet Yeni Süferâsı”, “Mösyö Loran”, “Ermiye’de Türkler”, “Trabzon Heyet-i Mahsûsası”, “Eskişehir Heyeti”, “Saltanat Kayıkları”, “Almanya’ya Gidecek Zâbitân”, “Filo”, “Birinci Dîvân-ı Harb Örfî”, “Rumeli Polisi”, “Anonim Halı Şirketi”, “Bir Mürteci’ Daha”, “Şam Mürtecîlerinin Müvâsalatı”, “Adana Muhtâcîni İçin”, “İştiâl”, “Alâtîni Köşkü”, “Ereğli Şirketi”, “Hicaz Ahvâli”, “Dersaâdet’te Yarışlar”, “Şâyân-ı Dikkat Bir Seyâhat”, “Nâdir Ağa”, “El-Müeyyed Gazetesi”, “İzzet ve Ali Kemal”, “136 Yaşında Bir Sâl-hûrde”, “Hazîne-i Hümâyûn’daki Eşyâ”, “Kudüs Meselesi”, “Hâkân-ı Mahlûun Cariyeleri”, “Arapça Gazetelerden Tercüme Olunan Küçük Havâdisler”, “Tâhir Paşa Kimdir?”, “Marş-ı Pâdişâhî”, “Bahriye Nezâretinden”, “Şehremâneti Tensîkâtı”, “Tertîbât-ı Mâliye”, “Adana’da İ’dâm”, “Beyannâme”; 31 Mayıs 1325(1909); nr. 280, s. 3-4.

………………..: “Zât-ı Şâhâne”, “Hâk-pây-ı Şâhâneye Muhtıra Takdîmi”, “Huzûr-ı Şâhâneye Kabûl”, “Birinci Dîvân-ı Harb Örfî”, “Meclis-i Mebûsând’da”, “İsmail Kemal Bey”, “Mesîrelerde”, “Manevralar Masarıfı”, “Askerî Hastahâneler”, “Hayfa’da Barakalar”, “Edirne Evkâfı”, “Arzuhaller”, “Edirne Muhâfızlığı”, “Yeni Postahâne Binâsı”, “Bağdat Vali ve Kumandanlığı”, “Adliye Nâzır-ı Cedîdi”, “Meclis-i

Vükelâ Mukarrerâtı", "Kanunların Cerîde-i Resmiye ile İ'lânı", "Ta'tîl", "Ta'yîn", "Kal'a-i Sultâniye'de Matbuamıza Telgrafla Yazılıyor"; 1 Hazîrân 1325(1909); nr. 281, s. 3.

………………..: "Tenezzüh-i Pâdişâhî", "Sefâret-i Fevkal-âde", "Eskişehir Heyet-i Mahsûsası", "Zât-ı Şâhânenin Avrupa Hükümdârânını Ziyâret İhti"âli", "Settâre-i Razza-i Mutahhara", "Heyet-i Umûmiye-i Şûrâ", "Şehzâdegân Ziyâfeti", "İran Sefârethânesinde Ziyâfet", "Adana Muhtâcînı", "Birinci Dîvân-ı Harb Örfî", "Vilâyât-ı Sülüsede", "İstanbul Haritası", "Rumeli Polisleri", "Filo", "Teşyî' ", "İbrâhim Paşa'nın Erzurum'a Muvâsalatı", "Azîmet", "Mülâkât", "Ajans Ottoman", "Bir Râhibin Makâlesi", "Şehremâneti Tensîkâtı", "Şehremâneti İstikrâzı", "Esnaf Kethüdâlıkları", "Abdülhamit'in Balık Merâkı", "Alâtîni Misafiri", "Yıldız Komisyonları", "Sokakların Temizliği", "Mevlîd-i Nebevî Kırâati", "Râmiz Kar'a Neferâti", "Vilâyât", "Gece Dolaşmak", "Tekâüd Maâşâtı", "Tekzîb", "Aynen", "Limonatalar", "Jandarmalar", "Sâika Kazaları", "Etfâl-i Hastahânesi Ser-tabâbeti", "Mezkûfeyn", "Bir Eser-i Maârifpeverî", "Hicaz Şimendiferi Civarında İki Müsademe", "Manastırda Telefon", "Bağdat'ta", "Memlaha Islâhı", "Osmanlı Hilâl-i Ahmer ve Terakkiperver Cemiyyet-i Nisvâniyesi Tarafından Cem' Edilen İâneden Mâba'ad", "Selânik'ten", "Meşhed'de Müsâdeme"; 2 Hazîrân 1325(1909); nr. 282, s. 2-3-4.

………………..: "Sefârât-ı Mahsûsa-i Osmâniye", "Hicaz Şimendiferi Trenlerinde Esliha", "Arnavurtlar ile Müsâdeme", "Yemen Komisyonu", "Kudüs-i Şerîf'te Anonim Zirâat Bankası", "Trablusgarb'da Mahsûlât", "Beyrut'ta İ'dam", "Mülkiye Tekâüd Sandığı", "Bâb-ı Âlî'de", "Cemiyyet-i Tıbbiye-i Mülkiye", "Birinci Dîvân-ı Harb Örfî", "Manevralar", "Ta'yîn", "Mevlîd-i Nebevî Kırâati", "Vilâyât Ahvâli", "Kosova Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti Tarafından Gönderilmiştir", "Teb'îd"; 3 Hazîrân 1325(1909); nr. 283, s. 3.

………………..: "Hereke Ziyâreti", "Hadide-San'a Şimendiferi", "İmam Yahya", "Meclis-i Vükelâ Mukarrerâtı", "Birinci Dîvân-ı Harb Örfî", "Tevkîfât", "A'zâm", "Medine İrticâiyûnu", "Yemen Komisyonu",

“Rüsûmâta Âid Evrâk”, “Ayvalık Vak’ası”, “Endaht Ta’lîmi”, “Jandarmalar”, “Orhan Kütüphânesi”, “Belgrat’ta Mekıbe-i Nebevî Kırâati”, “Evkâf Havâdisi”, “Adm-i Devam Yüzünden”, “Necmeddin Bey”, “Lâyiha-i Kânûniye”, “Hamiyyetli ve Gayretli Bir Zâbit”, “Ermeni Patrik-i Cedîdi”, “Rovelvör Ta’lîmi”; 4 Hazîrân 1325(1909); nr. 284, s. 3.

………………..: “Hereke’ye Azîmet-i Şâhâne”, “Sefârât-ı Mahsûsa”, “Türkiye’de Ecnebî Maliye Müşâvirleri”, “Heyet-i Umûmiye-i Şûrâ”, “Teşkîlât”, “Evkâf Müfettişleri”, “Şehremâneti Tensîkâtı”, “Birinci Dîvân-ı Harb Örfî”, “Birinci Atina Dîvân-ı Harb Örfisi Mukarrerâtı Cezâ-yı İ’dâm”, “İstanbul’un Kadastrosu”, “İstanbul ve Civârının Nirengi Usûlüyle Haritasını Tanzîm Etmeyi Deruhte Edecek Zevâtın Esâmîsi Bir Veche Âtîdir”, “Galata Köprüsü”, “Mitralyöz Tecrübeleri”, “Beyoğlu’nda Sokak Tevsii”, “Şehremâneti İstikrâzı”, “Yıldız İçin”, “Şâyiât-ı Kâzibe”, “Makedonya Rum Çeteleri”, “Selanik’te Bulgar Muallimleri”, “Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine Adana Vilâyâtından Vârid Olan 3 Haziran Sene 325 Târihli Telgrafnâme Sûretidir”, “Bağdat ve Basra Ahvâli”, “Adliye Nâzır-ı Cedîdi”, “Havran’da”, “Urumca Gazetelerden”, “Trabzon’da”, “Haleb Civârında Heyecân”, “Kadıköy Rıhtımı”, “İntihâr”, “İzmir’de Balon”, “Dün Geceki Harîk”, “Mirlivâ Mazhar Paşa”, “Üç Sene Kürek”, “Bir Rus Taht-ül-bahr Sefînesinin Garkı”; 5 Hazîrân 1325(1909); nr. 285, s. 2-3-4.

………………..: “Heyet-i Mahsûsa-i Osmâniye”, “Selamlık”, “Memâlik-i Osmâniye’de Telefon”, “Matbaa-i Âmire”, “Bulgar Matbûatı", “Ayvalık Meselesi”, “Nablus Hâdisesi”, “قروميذا Çetesi Enkâzından”, “Lisân-ül-hâl’in Bir Mütâlaası”, “Doyçe Bank Şu’beleri”, “Ereğli Metropolidinin Azli”, “İ’dâma Mahkûmiyet”, “Kendilerini Denize Atan Mürteciler”, “Yeni Müsâdeme”, “İzzet Hulû”, “Sisam’da Gidenler”, “Teb’îd”, “Vahdetî Melûnu ve Refikâ-yı Habâseti”, “İzmir Fırınlarında”, “Ahenk Gazetesinden”, “Garîb Bir Maslûb”, “Bir Bulgar Gazetesinin Muhâkemsi”, “Arnavurtluk’a Zâbit İ’zâmı”, “Drama Metrapoliti”, “Mısır’daki Mürteciler ve Mısır Gazeteleri”, “Yıldız Bahçesinde”, “Pehlevân Musâraası”; 6 Hazîrân 1325(1909); nr. 286, s. 3-4.

………………..: “Seyâhât-ı Şâhâne”, “İzmit Heyeti”, “Ziyâfet-i Seniyye”, “Tahsîsât-ı Pâdişâhî”, “Maiyyet Bölükleri”, “1908 İstikrâzı”, “Fransa Sefîri”, “Ermeni Gazeteleri Hakkında”, “Yunan Tazmînâtı Te’dîyâtı”, Birinci Dîvân-ı Harb Örfî”, “Nefy Edilenler”, “Hicaz Demiryolu İânesi”, “Rivâyât-ı Kâzibe”, “Banka Teşkîli”, “Elbise Nizâmnâmesi”, “Ayvalık’ta İdâre-i Örfiye”, “Resne Kazası”, “Ziyâfet”, “Abdülhamit Aleyhinde Celbnâme”, “Villa Alâtin’i”, “Bosna-Hersek”, “Mitralyöz Tecrübeleri”, “Baş Hakkında Îzâhat”, “Pozantion Gazetesi”, “Almanya’ya Gidecek Zâbitân”, “Erkân-ı Harbler”, “Piyâdeler”, “Süvâriler”, “Topçu Seyyarlar”, “İstihkâm”, “Ta’yîn”, “Becâyiş”, “Tekâüd”, “Bârgîrlerde Hastalık”, “Fırtına ve Hasar”, “Matbaacılık Anonim Şirketi”, “Vilâyâtta”, “Niyazi Bey”, “Polis ve Jandarma Tensîkâtı”, “Yıldızda Jandarma Mektebi”, “Gümrüklerden Mal Çıkarmak Sanatıyla Meşgûl Simsarlar Mahsûs Talimâtnâmedir”; 7 Hazîrân 1325(1909); nr. 287, s. 2-3.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’da”, “Goliç Paşa”, “Medine’de”, “Sefâret-i Mahs”sa", “Meclis-i Vükelâ Mukarrerâtı”, “Filo”, “Girit”, “Tenezzüh-i Şâhâne”, “Takvîm-i Vekâyi’den”, “Âbide-i Hürriyet”, “Âbide-i Meşrûtiyet”, “Drama Metrepoliti”, “Maliye Müşâviri”, “Birinci Dîvân-ı Harb Örfî”, “Kaçak Esliha”, “Ayvalık Dîvân-ı Harb Örfî”, “Ayvalık Hâdisesi”, “İzmir’den Yazılıyor”, “Eimme ve Hutbe”, “Ta’yîn”, “Tashîh”, “Mevlid-i Nebevî Kırâati”, “İhtidâ”, “İzmir’de Balon”, “Vilâyât”, “Midilli’de”, “Abdülhamit’in Karîni Muhsin Efendi”, “Mahkûmiyet”, “Jandarma Mektebi”, “Harîk”, “(Feraye Prese)Muharririnin Hataları”, “Jandarma Tensîkât Dâiresinden”, “Jandarma Müfettiş Umûmîliğinden”, “Yıldız Komisyon Mahsûsundan”, “Merkez Kumandanlığından”; 8 Hazîrân 1325(1909); nr. 288, s. 2-3-4.

………………..: “10 Temmuz”, “Lütf-i Birâder-i Nevâzâne”, “Büyük Manevralara”, “İstibdâl”, “Menfîlerin Emlâğı”, “Drama Metrepoliti”, “Süleymâniye Civarında Müdhiş Bir Makâtele”, “Martinis’in Vefâtı”, “Bâb-ı Âlî’de”, “Ziyâfet”, “Adana Ahvâli”, “Birinci Dîvân-ı Harb Örfî”, “Kadıköy Rıtımı”, “Ayvalık’ta Eslihâ”, “Ermeni Patriği”, “MMüstakil

Mutasarrıflık", "Fekk-i İrtibât", "Dâhiliye Nezâretinin Nazar-ı Dikkatine", "Köprü", "Şehremâneti Tensîkâtı", "Ecnebî Zâbitleri", "Ticâret Muâhedesi", "Huduttan Son Haberler", "Hediye", "Yıldız Hâsılâtı", "Mütecâviz Yunanlılar", "İstanbul Köpekleri", "İâne", "Avrupalı İki Seyyâh", "Âbide-i Hürriyet", "Muâmele-i İstimlâkiye", "Selânik'te", "Takdîr", "Evkâf Havâdisi", "Atiyye Sûretleri", "Abdülhamit Metrûkât-ı Nakdîyesi", "Silik-i Meskûkât", "Harbiye Nezâreti Tahsîsâtı", "Harîk Tahkîkâtı", "Na'ş Zuhûru", "Kasa Hırsızı", "Katle Tasaddi", "Beyoğlu Mutasarrıflığından", "Bulgaristan Havâdisi"; 9 Hazîrân 1325(1909); nr. 289, s. 2-3-4.

………………..: "Heyet-i Mahsûsa", "Selamlık Resm-i Âlîsi", "Yeni Ermeni Patriğinin Bir Takrîri", "Encümen-i Umûr-ı Maliye Kararı", "Maâş-ı Umûmî", "Hâkân-ı Mahlûa Para İrsâli", "Adana Hâdisesi", "Adana Vilâyetindeki Tahrîbât Ne Kadardır?", "Abdülhamit Efendi", "Birinci Dîvân-ı Harb Örfî", "Mülâkât", "Girit Hakkında", "Rum Çeteleri", "Tekzîb", "Serseriler", "Eskice'de", "Drama'da Boykotaj", "Atina'ya Seyâhât", "Niyazi Bey'in Gelibolu Seyâhati", "Debre Mutasarrıflığı", "İsmail Kemal Bey'e Dâir", "Selanik'te", "Gasb", "Kaza", "Şâyân-ı Teşekkür Teshîlât", "Tesrî'-i Mesâlih", "Maden İhalesi", "İstanbul'da Macarlar", "Macaristan'da Buhrân-ı Siyâsî", "Cemiyet-i Umûmiye-i Belediye", "Evkaf İdâreleri", "Âbide-i Hürriyet", "İstibdâl", "Yıldız Otomobilleri", "Devr-i İstibdâd Bekâyâsından", "Zâhîre İhrâcı", "Tıb Fakültesi", "Vilâyât", "İran Ahvâli", "Bulgaristan Havâdisi"; 10 Hazîrân 1325(1909); nr. 290, s. 2-3-4.

………………..: "Sefâret-i Mahsûsa", "İngiltere Sefîri", "Meclis-i Vükelâ", "Hammâde Paşa'nın Lâyihâsı", "Evkâf Havâdisi", "Konferans", "Müsâbaka İmtihânı", "Tarih Komisyonu", "Mekâtib-i Âliye Müdâvimîni", "Rüsûmâta Müteallık Ma'lûmât", "Endişe Âver Şâyialar", "Kudüs Ermeni Patriğinin Azli", "Birinci Dîvân-ı Harb Örfî", "Esliha-i Dîvân-ı Harb Örfîsi", "Erzurum'da", "Cemiyet-i Umûmiye-i Belediye", "İstibdâl", "Romanya'da Katliâm", "Selanik'te İntihâr", "Ana Mektebi", "Bulgaristan Havâdisi", "Selanik'te Alman Mahallesi", "Hicaz Ahvâli", "Zülüflü İsmail", "Ayıntab'da", "Entâri ile Gezenlere

İbret”, “İntihâr”, “Becâyiş”, “İran Ahvâli”; 11 Hazîrân 1325(1909); nr. 291, s. 2-3-4.

………………..: “Tasfiye-i Rüteb-i Askeriye”, “Beyannâme-i Hümâyûn”, “Gevar’da”, “Musul’da Son Mürteciler”, “Heyet-i Umûmiye-i Şûrâ”, “Cemiyet-i Umûmiye-i Belediye”, “Şehrimizde Meskûkât Nedreti”, “Kayıkçılar Rüsûmu”, “Şehremânetinde Komisyonlar”, “Şehremâneti İstikrâzı”, “Hüseyin Hilmi Paşa”, “Seyyâhîn Nizamnâmesi”, “Eskice Hâdisesi”, “Ayvalık Yâhûd Kaçakçı Yatağı”, “Birinci Dîvân-ı Harb Örfî”, “Mısırlı Çocukların Ta’lîmi”, “İki Gazete”, “Hanefî Mezhebi İmamları”, “Ferâşet-i Şerîfe Vekîli”, “Sırp Ateşemiliteri”, “Kabûl”, “Mahmut Şevket Paşa”, “Mülâkât”, “Hâzım Bey”, “Ermeni Patriği”, “Polis Mektebi”, “Trabzonlu Vatandaşlarımız”, “Muhik Bir Şikâyet”, “İstanbul Surları”, “Rusya’da Kolera!”, “Fabrika İmtiyazı”; 12 Hazîrân 1325(1909); nr. 292, s. 3-4.

………………..: “Vükelâ Arasında İttihad ve Efkâr”, “Makedonya’da Kiliseler Meselesi”, “Arnavurtluk Ahvâli”, “Selamlık”, “Sofya Dârul-fünûn Talebesi”, “Hendese-i Mülkiye Mektebi”, “Uhuvvet-i askeriye Nişânesi”, “Çar”, “Bir Senelik İmtiyâzât: Maâdin”, “Ahvâli Vilâyât”, “Makedonya Çeteleri”, “Gümrükler”, “Sırbistan’dan hayvan İhrâcı”, “Hâkân-ı Mahlûun Gizli Defînesinden Beş Milyon Lira Daha”, “Yıldız Mefrûşâtı”, “Pripoy Ahâlisi Hakkında Karâr”, “Âbide-i Hürriyet İânesi”, “Tıb Fakültesi Kütüphânesi”, “Menfîlerden Sadâ”, “Etıbbâ Ta’yîni”, “Otel İnşası”, “Ta’yîn”; 13 Hazîrân 1325(1909); nr. 293, s. 2-3-4.

………………..: “Londra’ya Gidecek Heyet-i Mahsûsa”, “Osmanlı Donanması”, Girit’ten Müslümanların Hicreti”, “Sefâre-i Mahsûsa”, “Settâre-i Atika”, “Sisam Ahvâli”, “İzmirliyân Efendi ve Patrîk-i Cedîd”, “Meşrûtiyet Şehr-i Âyîni Komisyonu”, “İkinci Rus Heyet-i Seyyâhîni”, “Hüseyin Hilmi Paşa”, “Yemen’de Âsâyiş”, “Ayvalık”, “Merzifon’da”, “Eskice Ahvâli”, Sofya Sefîri”, “Mısır’da Hamiyetmindân”, “Câmi’-i Şerîf Ta’mîri”, “Selânik Havâdisi”, “Birinci Dîvân-ı Harb Örfî”, “Ziyâfet-i Seniyye”, “Hammâ Mürtecîleri”, “Esliha Memnûa Dîvân-ı Harbî”, “Abdülhâmit’in Beş Milyon Lirası”, “Hüdâvendigâr Vâlîsi”,

“Haleb ve Adana Musâbîni İçin Şenlik”, Çorlu Civârında Şekâvet”, “Askeri Tekâüd Sandığı”, “Esliha Memnûa”, “Leh Şâiri Âdâm Mikkiyeviç”, “Bayrağa Tecâvüz”, “Müsâmere-i Mûsîkî”, “Jan Milanes”, “İ’dâm”, “Müsâdere Olunan Ekmekler”, “Bir Hafiyenin Tevkîfi”, “Hazîne-i Hümâyûn Eşyâsı”, “Ali Paşa Konağı”, “Akd”, “Kaldırımcı Tedâriki”, “Saâdet Gazetesi”, “Bulgar Nâzırları”, “Bulgar Güzeli”, “Bereket Kambâna!”, “İran Ahvâli”; 14 Hazîrân 1325(1909); nr. 294, s. 2-3-4.

………………..: “Maliye Nâzırı Cedîdi”, “Huzûr-ı Şâhâneye Kabûl”, “Kesb-i İfâkât”, “Mısır Heyet-i Meb’ûsası”, “Şeref-i Mesûl”, “Meclis-i Vükelâ Mukarrerâtı”, "Telefon Temdîdi”, “Şam’da”, “Karalodi Efendi’nin Tekzîbi”, “Rütbesiz Nâzır”, “Birinci Dîvân-ı Harb Örfî”, Şam’da Bir Konferans”, “Meclis-i Mebûsân’da Encümenlerin Müzâkerâtı”, “Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine Vârid Olan Telgrafnâmeler”, “Şehremânei Vükâlatı”, “Seyâhât-ı Pâdişâhi”, “Şâyân-ı Takdîr Bir Teşebbüs”, “Üsküp’te Hareket-i Arzı”, “Berat Ali İ’tâsı”, “Adana İânesi”, “Polis Memurları”, “İzmir gazetelerinden”, “Peşte Tıb Kongresi”, “Tedrîsât-ı Sanâiye”, “Sokaklar ve Nezâret”, “Efrâd-ı Âsiye”, “Kumarbazların Derdest Edilmesi”, Amerika Müessesâtı”, “Süvârî Yüzbaşılığı Teveccîhi”, “Bulgaristan Havâdisi”, “İran Ahvâli”; 15 Hazîrân 1325(1909); nr. 295, s. 2-3-4.

………………..: “Zât-ı Şâhâne”, “Roma Heyeti”, “Maiyyet-i Seniyye”, “Seyâhât-ı Pâdişâhi”, “10 Temmuz Târîh-i Mübecceli”, “Birinci Dîvân-ı Harb Örfî”, “Esliha Dîvân-ı Harbî”, “İzmir’de Mürteci’ler”, “Limni’den Gönderilen Bir Mektûbda Deniliyor ki”, “Tıb Fakültesi”, “Takvîm-i Vekâyi’den”, “Çerçer Harîk Mahalli”, “Mösyö Bovar’ın Raporu”, “Heyet-i Umûmiye-i Şûrâ”, “Şimendifere Dâir”, “Bir Nişâne-i İttihâd”, “Tashîh”, “Bulgaristan Havâdisi”, “Havran’da”, “Kavala Hâdisesi Hakkında Tafsîlât”, “Kesendire ve لاريغوه Kazaları”, “Selanik’ten Yazılıyor”, “Mevlîd-i Nebevî Kırâati”, “Halep’ten ‘El-Maktum’ Bir Vecheâtı Yazılmıştır”, “Mülâkât”, “Mevkûfînin İstirhâtı”, “Said Paşa’nın Zimmeti”, “Şehremânetinde Büfe”, “Yıldız Kolağası”, “Seyyâr-ı Rüsûmât Memurları”, “Kabûl”, “Orman Rüsûmu”, “Girit

Havâdisi", "El-Cerîde Gazetesinden"; "Harîk"; 16 Hazîrân 1325(1909); nr. 296, s. 2-3-4.

………………..: "Selamlık Resmi", "İngiltere Sefîri", "Seyf-i Mefharet", "Avrupa'ya Gidecek Zâbitân", "Sakız Metrepolit Vekîli", "Havran'da", İran'da Osmanlı Sefâreti Mültecileri", "Birinci Dîvân-ı Harb Örfî", "Esliha Divan-ı Harbi", "Polisler", İâne Cem'i", "Adana'da Mevkûfeyn", "Mülâkât", "Kadıköy'de İlk Matbaa", "Mevlîd-i Nebevî Kırâati", "Mev'iza", Konferans", "Birinci Zirâat Nizamnâmesi", "Petesbug'da Kolera", "Van'da", "Diyarbekir'de", "İran Ahvâli", "Eşkiyâ Derdesti", "Newyork'ta Harâret", "Cemiyet-i Umûmiye-i Belediye", "Abdülhamit'in Mezâdı", "Mahalle Teşkîli", "Türkiye ve Mısır", "Aydın Vilâytında Şekâvet", "Fazla Fenerler", "Bakteriyolojihâne-i Baytarî", "Gaz Şirketinin Matlûbu", "Hicaz Demiryolu İânesi", "Hamal Numaraları", "Mahkeme-i Cinâyette", "Gümrüklerden Eşyâ İhrâcı", "Bulgaristan Havâdisi"; 17 Hazîrân 1325(1909); nr. 297, s. 2-3-4.

………………..: "Zât-ı Şâhâne-Rusya İmparatoru", "İttihat ve Terakki Cemiyeti", "Şimendiferlerde Grev", "Kadro Lâyihâsı", "Meclis ve Vükelâ Mukarrerâtı", "Donanma-yı Osmânî", "Birinci Dîvân-ı Harb Örfî", "Esliha-i Memnûa Dîvân-ı Harbî", "İran Bayrağının Tebdîli", "Meskûkât Meselesi", "Abdülhamit'ten Alınan Paralar", "Beyrut'ta Kumarın Men'i", "10 Temmuz'da", "Petersburg'da Kolera", "Mevlîd-i Nebevî Kırâati", "İrtihâl", "Hüdâvendigâr Valisi", "Bedirhâne", "Evkâf Nezâreti Muâmelâtı", "Fâik Bey'in Tüccârlığı", "Lağımlar Kaldırımların Altında mı, Üstünde mi?", "Arabacılara İhtar", "Bütçe Komisyonu", "Cemiyet-i Tıbbiye-i Mülkiye", "Yıldız Komisyonu", "Kuruçeşme Harîk Tafsîlâtı", "Dîvân-ı Muhâsebât", "Takvîm-i Vekâyi'den", "Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine", "Göksu'da Tenezzüh", "Kürek Cezası"; 18 Hazîrân 1325(1909); nr. 298, s. 2-3.

………………..: "Tenezzüh-i Şâhâne", "Şam Heyeti", "Mebûsân Heyet-i Mahsûsası", "Afganistan'da Türk Zâbıtanı", "Milli Osmanlı Bankası", "İngiltere Sefîri", "Sitâre-i Şerîfenin Topkapı Sarayı'na Nakli", "Petesbug'da Kolera", "Zât-ı Şâhâne ve Rusya Çarı", "Nöyye Ferâye Prese'nin İstanbul'dan Aldığı Telgraflar", "Tebeddül-i Vükelâ", "Teşekkür",

“Maliye Nezâreti Mukarrerâtından”, “Ermeni Patriği ve Câvid Beyfendi”, “Bulgar Talebesinin İstikbâli”, “Madalya”, “Birinci Dîvân-ı Harb Örfî”, “Menfî ve Firârîler”, “Ragıp Efendi”, “Atina’dan Avdet”, “Yıldız’a Dâir”, “Hacı Gürgi Efendi’nin Katilleri”, “Tekzîb”, “Yağmur”, “Dârülacize”, “Meşrûtiyet-i Fevâidenden”, “Bir İhtirâ’ Hürriyet-engîz”, “Yunanlıların Kaçakçılıkları”, “Yunan Eşkiyasının İtlâfı”, “Menfîler”, “Avusturya Kurvâzörü”, “Teblîgât”, “Tevkîf”, “Polis İ’zâmı”, “Komisyon Mazbatası”, “Deniz Kazası”, “Harîk”, “Dört Sene Kürek”, “Yeni Tuğra Vaz’ı”, “Meclis-i Maârif Tıbbiye Hakkında”; 19 Hazîrân 1325(1909); nr. 299, s. 2-3-4.

………………..: “Meclis-i Mebûsân’ın Temdîd-i Müddet İctimâı”, “Mebûsân-ı Muhteremenin İzmir’e Muvassalatları”, “Selamlık”, “Huzur-ı Şâhâneye Kabûl”, “Ermenilere İsnâd”, “Adana Yolcuları”, “Amerika’ya Muhâceret”, “Arnavurtluk’ta Harekât-ı Askeriye”, “Esliha Memnûa Derdesti”, “Beyrut’ta Matbaamıza Gönderilen Telgrafnâmedir”, “Donanma-yı Osmâniye”, “Jandarma Teşkîlâtı”, “Abdülhamit’in Eshâmı”, “İdâre-i Mahsûsanın Anonim Şirkete Kulbü”, “Temti’ Vergisi”, “Âbide-i Hürriyet İânesi”, “Heyet-i Mahsûsa”, “İâne-i Vatanperverâne”, “Kazaz’da Vapur”, “Taşra Memurları”, “İzzet’in Bir Parmağı Daha”, “Aydın Vilâyetinde Afyon Mahsûlü”, “Sirkat”, “Reji Komisyonu”; 20 Hazîrân 1325(1909); nr. 300, s. 3-4.

III. BÖLÜM

METİNLER

Bâb-ı Âli'nin Mesleği

Bâb-ı Âli'nin asırlardan beri devâm eden bir meslek-i siyâsîsi vardır ki Avrupalılarca mesel hükmüne girmiştir. Bu mesleği ta'rîf edecek en münâsib ta'bîr "leyt ve le'alle"dir. Bâb-ı Âli en mühim mes'eleleri bile günlerce, hatta aylarca savsaklamaya muvaffak olur, bu husustaki muvaffakiyyeti cümleyi hayran bırakır idi.

Bu meslek-i siyasi meşrûtiyet idâre zamanında devam edemez. Şimdi fikr-i hafîden âzâde, açık, serbest bir meslek lazımdır. Hiç bir devlet Bâb-ı Âli'nin sözünden şübhe edememeli, niyetinin hulûsuna karşı izhâr-ı tereddüd eyleyememelidir. Bâb-ı Âli hârice karşı ta'kîb edeceği meslek de böyle merd, sebâtkâr, metîn olmak lazım geldiği gibi siyâset-i dâhiliyesinde de emniyet-i umûmiyeyi celb etmek isterse bu mesleği tercîh etmeli, eski vehimleri, muzırr teenîleri ebediyen unutmalıdır.

Hele şu inkılâb günlerinde memleket böyle şâyân-ı i'timâd bir siyasete hakîkaten muhtaçtır. Kânûn-i Esâsî'nin mevkı'-i tatbîka konulacağı i'lân edildiği gün kimse bunun ciddiyetine inanamadı. Herkes bunu efkâr-ı nâsı avutmak için bir sanîa addetti. Fransızların dediği gibi "Haşlanmış kedi soğuk sudan bile korkar." Şimdiye kadar hükûmetin hiçbir icrââtında hulûs-i niyyet eseri göremeyen halkın Kânûn-i Esâsî i'lânı kadar mühim bir hâdiseyi de şüphe ile telakki etmesi tabîi idi.

İşte bu sırada en mühim vazîfe Bâb-ı Âli'ye terettüb ediyordu. Milletin emniyetini kazanacak icrââta Bâb-ı Âli derhâl tevessül etmeli, halkı tatmîn etmeli, bu hürriyetin ciddî ve sahîh olduğuna emniyet vermeli idi. Bu kanâati husûle getirmek için senelere, aylara, haftalara lüzûm yoktu. Teferrüât-ı idârenin ancak senlerce mesâîden sonra intitâm kesb edebileceği tabîîdir. Fakat ezhân-ı nâsı tatmîn edecek, kalblere kanâat-i dâimi getirecek icrââtın bir günde esasları hazırlanabilir. Bu esaslar i'lân olunur, sonra kemâl-i gayretle onların tatbîkine bakılırdı.

Halbuki Bâb-ı Âli ortada hiç hükûmet yokmuş gibi davrandı. Sokakta yalnız meserret eserleri görülüyor. Hürriyet âvâzeleri dolaşıyor aynı zamanda hükûmetin sükûtuna, fıkdânına karşı endişeler uyanarak şübheler hâsıl oluyordu:

Afv-ı umûmi niçin i'lân edilmedi? Vükela neden değişmedi? Saray erkân-ı müfsidesi neden padişahın yanından uzaklaştırılmadı?

Bu suâlleri halk bi-hak îrâd ediyor, cevâb almadığından hükûmetin ciddiyet mesleğinden şübhe etmekte hak kazanıyordu.

Nihâyet, hükûmetin idâre-i meşrûtiyet teessüs ettikten sonra mukaddime-i icrââtı olmak üzere Zabtiye Nezâretine Hamdi Bey getirildi. Bu zihinleri bütün bütün teşvîş etti. Halkın nümâyişlerden vazgeçmesi lüzûmuna dâir nîm tehdîd-âmîz neşredilen bir i'lân-ı resmî bu teşevvüşü bir kat daha artırdı. Hey'et-i Vükelâ'nın eski usûl-i istibdâdı iâde etmek fikrinde olduğuna, arkadan arkaya dolaplar çevrildiğine dâir rivâyetler dolaştı. Birçok heyecân-engîz haberler duyuldu.

Ahâlinin böyle bir ihtimâle zâhib olmakta hakkı var idi. "Ne oldu?" diyorlardı. Mazlûmîn-i siyâsiyye hapisten kurtuldu mu? Vükelâ değiştirildi mi? Hayır! Yalnız hürriyetin adını duya duya söyleyebilmekten başka bir şey'e nâil olduk mu; işte görülüyor ki onu da elimizden almak fikrindedirler; fakat artık hayâtımızı fedâ ederiz, hürriyetimizi vermeyiz! Bu azim ile birtakım kararlar veriliyor, tertibler yapılıyordu ve hükûmet susuyordu. Hele ortada kuvve-i zâbıta kalmamıştı. Milletin terbiyye-i fıtrıyyesinde noksân olsa idi şâyân-ı esef vak'alar zuhûr edebilirdi. İhtimal ki şu tıfl-ı nev-zâd-ı hürriyeti lekelemek için böyle vak'alara da intizâr ettiler. İnsan hüsn-i niyetlerine bir türlü emîn olamıyor ki!

İşte bu intizârlar, heyecânlar, asabiyetler içinde sabırsızlanan halk Bâb-ı Âli önünde ictimâ' etti. Afv-ı umûmî i'lân olunmadıkça oradan ayrılmayacaklarına ahdetti. Bu halkın mutâlebâtını teblîğe giden komisyon afv-ı umûmîyi âmir irâde-i seniyyeyi çoktan Bâb-ı Âli'de hâzır buldu. Afv-ı umûmî çoktan Bâb-ı Âli'ye teblîğ edilmişti. Fakat ma'hûd meslek te'ennî-i hekîmâneden bir türlü ayrılamadığı için düşünüyor, hevâ-yı hürriyetle mest olmuş halkın sabır ve tahammülüyle, ateşle oynuyordu!

Taraf-ı şâhâneden Kânûn-i Esâsî ahkâmına riâyet olunacağına dâir Kur'ân-ı Kerîm üzerine yemîn edilmemiş ve bu yemin resmen teblîğ olunmamış olsa halk kâbil değil müsterîh ve mutmain olmayacaktı. Halk pâdişâhın hüsn-i niyetine emîn olduktan sonra nazar-ı muahezeyi kemâl-i şiddetle Bâb-ı Âli'ye çevirdi.

Filhakîka şu batâetten, şu mesleksizlikten tevellüd edebilecek fenâlıkların tekmîl mesûliyeti Bâb-ı Âli'de idi. Tophâne müşîri, bahriye nâzırı vesâire gibi nâzırlar hâlâ Meclis-i Vükelâ'ya geliyorlardı. Hey'et-i Vükelâ, riyâsette bulunan zât da dâhil olduğu halde biri birilerine müteselsilen mes'ûldürler. Hey'et-i Vükelâ reîsi, Zekî Paşaları ve Ha. Râmî Paşaları Meclis-i Hâss-ı Vükelâ'ya kabûl ettikçe milletin onlara tahmîl ettiği bâr-ı mes'ûliyetten bir parçasını da kendisi yükleniyordu. Eğer o zâtları meclisten çıkarmaktan âciz ise kendisi mevkı'-i riyâsette ne duruyordu? Âciz değilse -ki böyle

olduğu muhakkatır, çünkü zât-ı şâhâne Kânûn-i Esâsî'ye riâyet edeceğini ma-al-kasem te'mîn etmiştir- mecliste değil bir hafta, bir dakîka bile tutulmayacak adamları niye tutuyordu?

Şu muâhezenin sırf gazetemiz lisânından sâdır olmayıp Hey'et-i Vükelâ'ya dâhil bulunan namuslu zâtlar tarafından aynı sûretle muhâkeme yürütüldüğünü müsbet ahvâlden olmak üzere mâliye nâzırı paşanın isti'fânâmesi gösterilebilir. Mâliye nâzırı idâre-i sâbıkada mûcib muâheze bir irtişâdda bulunduğu için değil şimdiki Meclis-i Vükelâ'yı uhdesine düşen vazîfeyi hakkıyla îfâdan âciz gördüğü için terettüb eden mes'ûliyet-i azîmeye iştirâk etmemek üzere çekiliyor. Hey'et-i Vükelâ'nın kendi içinden yükselen şu âvâze-i i'tirâz Bâb-ı Âli'nin gâyet yanlış, şâyân-ı esef bir meslek ta'kîb ettiğini, hâlâ eski fikirleri, eski usûlleri silkip atamadığını isbât eder. Millet memleketin dümenini emin ve metîn ellere tevdî' etmeye her zamandan ziyâde şu devre-i buhrânda muhtâçtır. Kemâl-i te'essürle söylenebilir ki Bâb-ı Âli'nin şu mesleğinde metânet ve kat'iyet hiç görülemiyor. Zeki Paşa'nın azli için halkın sokakta toplanarak şiddetli hakâretlerde bulunmasına intizâr ettiler. Halkın şu hakâretinden ufak bir hisse acaba başkalarına da isâbet etmez mi? Dün Zeki Paşa'ya yapılan yarın da bahriye nâzırına yapılacak. Bunlar böyle milletin hakâreti altında ezildikten sonra meclisten çıkarılacakları, çürük, müteaffin dişler gibi birer birer söküleceği yerde hiç olmazsa en göze çarpanları, mevki' iktidârda vücudları milleti en ziyâde dağdâr edenleri hep birden ayıklansa daha iyi olmaz mı?

Sonra, maâşât? Herkes biri birine soruyor: "Biz hâlâ bu değersiz adamlara yüzlerce lira verecek miyiz?" diyorlar. Ortada eskiden kalma, şimdiki hâle nazaran pek nâkıs bir tensîk-i maâşât kararnâmesi var. Bu ne kadar nakîsadâr olsa yine esâs i'tibâriyle kâbil-i tatbîktir. Millette maâş nâmıyla pek müfrit paralar alanlar sâde vükelâdan ibâret değildir; müsteşârlar, muâvinler, a'zâlar, müdîrler, mektûbcular, muhâsebeciler, tekmîl saray mensûbunu tensîk-i maâş karârnâmesinin kat kat fevkinde maâşlara mâliktirler ve böyleleri maâşlarını her ayda alırlar. Milletin talebine bir neşve-i tesliyet vermek için Meclis-i Vükelâ 11 Temmuz'dan i'tibâren maâşların tensîk-i maâşât karârnâmesine tevfîken verileceğini i'lân etmeli miydi? Bu esâs bir kere i'lân olunduktan sonra tatbîk için uğraşılabilirdi. Bir memleket gizli kapaklı tedbîrlerle idâre olunamaz. Hele böyle en mühim zamanlarda behe-mehâl efkâr-ı nâsı tatmîne ihtiyâc vardır.

Arab İzzetlerin, Çerkes Mehmedlerin, Tahsinlerin hâlâ Sarâ-yı Hümâyûn'da bulunduklarını, afv-ı umûminin i'lân edilmediğini, Zekî Paşaların, Râmi Paşaların vesâirenin değiştirilmediğini gören halk Bâb-ı Âlî'ye emniyet edilebilir miydi? İhtimâl ki Bâb-ı Âli'ye kalsa kendiliğinden herkesin kalbine ıtmı'nân-bahş bir icrâatta bulunmayacaktı. Fakat Selîm Mülhime, Arab İzzet gibileri efkâr-ı umûmiyeden korkarak kaçtılar. Nâzırlardan biri isti'fâ etti. Efkâr-ı umûmiyenin tazyîki, gazetelerin lisânı şiddetini artırdı. Bu sâyede zabtiye nâzırı, Tophâne müşîri değiştirilerek yerlerine şâyân-ı emniyet zâtlar getirildi. Maârif Nezâretine iktidâr ve mezîyâtıyla nâil-i hürmet olan Hakkı Bey Efendi ta'yîn olundu. Çerkes Mehmed, Ken'ân teb'îd edildi. Bunlar hep iyi, fakat yine nâkıs. Hâlâ Meclis-i Hâs'ta ahâlinin -muvakkaten olsun- i'timâd edemeyeceği kimseler var. Arab İzzet gittiyse hâlâ başkâtib mâbeynde.

Hüseyin Cahit

19 Temmuz 1324(1908); nr: 1, s. 1.

Bir Hükûmet-i Meşrûtanın Ahlâkı

İdâre-i mutlakanın tebeddülü ile beraber yalnız vükelâsı, me'mûrîni, zâbıtası, maârifi, ve biraz sonra memleketin kıyâfeti değil bunlardan daha mühim daha ince olan bütün millet-i Osmâniye'nin ahlâkını, etvârını ta'yin eden te'sîr ve nüfûz da değişiyor. Bütün ahlakımızın esasları ve hayat-ı husûsiye ve milliyemizin evzâ' ve etvârı da tebeddül ediyor, başka bir çehre ile meydana çıkıyor. Şimdilik bunu vücûda getiren kudret efkâr-ı umûmiyedeki tahavvülü husûle getiren inkılâb-ı hürriyet ise de bu yeni ahlâkımızın esaslarını milletin yalnız vicdânında değil, bu esasların hayât-ı hakîkiyeye tatbîki, milli bir ahlak olmak için bütün milletin asâbında, beyninde bir takım *[*tahavvülât-ı fiziyyolijigîyye*]* vücûda getirerek âdât-ı milliye hükmüne girmesi, yeni tarz-ı hükûmetimizin uzun müddet pâyidâr olmasına vâyestedir.

İlm-i ahlâk denilen şey mutlak olmayıp insanın bulunduğu cem'iyete, tâbî' olduğu hükûmetin derece-i tekâmülüne göre gerek hükûmetin gerek efrâdın etrâfındaki te'sîr ve şerâite nazaran tahavvül eder. Nasıl a'zâ-yı insandan her birinin şekli, vazîfesi vücûd-ı beşerin ihtiyâcâtına, bekâsına hâdim olmak üzere teşekkül etmişse, ahlâkın esasları da içinde bulunulan cem'iyetin, hükûmetin ihtiyâcât ve devamına göre teessüs eder. Cem'iyetin en ilk en bedevî şeklinden en medenî şekline kadar cârî olan iki büyük kanun-i tabî'i vardır ki hiçbir zaman tahavvül etmez: 1- Yaşamak için mübâreze; 2- Bu mübâreze arasında en kavî en lâyık olanların payidâr olması.

Meselâ bir aşîret tasavvur edilse, bu aşîret halkı meyânında en evvel neşv ü nümâ bulan hasâil-i aşîreti aşîret şeklinde pâyidâr etmek, diğer aşîretlerin ta'arruzundan vikâye ve mübârezelerinde muvaffâkiyetini te'mîn etmek için lâzım olan hasâ'il-i mâdiyye ve ma'neviyyedir. Sonra başka tarzda bir hükûmet tasavvur etsek, yine o tarz hükûmeti pâyidâr etmek için lâzım olan hasâ'il-i ahlâkiyyenin bu hükûmet efrâdının a'sablarında, dimağlarında, bütün varlıklarında teessüs ettiğini görürüz. Aşîret hâlinde kalan akvâmın vahşetleri (akvâm-ı zenciye gibi); hükûmet-i mutlakaların zulm ve ta'addîsi ve tedennîsi (Rusya, Acemistân); hükûmet-i meşrûtaların bir i'tidâl dâiresinde her şeyi kabûl ederek terakkîsi ile berâber bütün ahlâk-ı milliyelerindeki te'ennî ve i'tidâl (İngiltere ve Almanya) hükumet-i cumhûriyelerin bir sür'at-i müdhişe ile terakkiyât ve ma'ârifin müntehâsına te'âlîsi (Amerika ve Fransa) birtakım esbâb-ı felsefiyeye bağlıdır. Binâberin her tarz-ı hükûmete tâbi' olan insanlar teşkilât-ı mâddiye ve zihniyeleri o tarz hükûmet-i muhâfazaya en lâyık, en muktedir olanlardır.

Meselâ bir hükûmet-i mutlakanın esasları ne ise erkânı da o hükûmeti bilhassa hükûmet-i mutlaka şeklinde idâme edecek evsâf-ı mâddiye ve ma'neviyeyi hâizdir. Bir hükûmet-i mutlakada meşrûtada olduğu gibi hükümdârın vücûdu yalnız mukaddes olmakla kalmaz; bütün millet, memleket bir hey'et sıfatıyla bir kişinin âmâlini, mevkı'ini, efkârını tecessüm ettirir. Mutlak hükûmetlerin tarihinde bazen de insâniyeti leke-dâr eden efâl-i mekrûha ile görünmelerinin sebeb-i felsefesi bütûn o hey'etin ahlâkı teşkilât-ı mâdiye ve ahlâkiyesine merbût olmasından neş'et eder. Hükümdâr kahraman, merd, ve fütûhâtı sever ise milleti de öyle olur. Bunu isbât için Avrupa târihlerinden misâl getirmeye hâcet yok; târihimiz bu husûsta çok zengindir.

Kahraman, merd, fütûhâtı seven Sultân Selim'in askeri, milleti pâdişahın fezâil ve-yâhûd nevâkıs-ı fıtriyesi ile hemen meşbû' oluvermiştir. Hulûk, âdil, doğru Sultan Orhan'ın ricâli büyük kanunlar yapmışlar, dâimâ fütûhatlarında o zamanı lekeleyen hutûrizâne hareketlerden tevkî etmişlerdir. İ'tidâl-perver ve gâyet dindar olan Birinci ve İkinci Sultan Muradların arkalarında ahkâm-ı şerîata itâetten hiç ayrılmaz adamlar vardı.

Millet-i Osmâniye kendisine baba bildiği büyük, pek büyük padişahlarının arkalarında ölümlere kadar nasıl hâhişle yürümüşler ise, nâm-ı Osmânîyi küçülten, milletin hukûkunu ayakları altında ezenlerden de hesâb istemişlerdir. Demek ki bu millet asırlardan beri idâre-i meşrûtaya hazırlanıyordu. Bütün o uzun sabır ve sükûnetten itâat-ı halimânesinden memleketin bir hükümdarlık halinde kalmasını dâimâ tervîc edeceğini göstermekle berâber, ancak İngiltere târihinde misli görülen uzunca fakat muntazam fâsılalar ile bir hükûmet-i müstebdeye karşı hukûkunu muhâfazaya kalkışması, bu hükümdarlığın hükûmet-i meşrûta şeklinde kalmasını intâç edeceği gibi hükûmeti de o tarzda muhâfaza için lâzım olan hasâilin kendilerinde birkaç asırdan beri teşekkül ve tekâmül etmekte olduğunu îmâ eder.

Bir hükûmet-i meşrûtanın ricâlini yetiştiren şu hiss-i hürriyet tevessü' etmeye başlayınca hükûmeti, hükûmet-i mutlaka esaslarını taşıyan eski unsurda kendisini yeni intişâr eden fikre, kudrete ve tarz-ı hükûmete karşı müdâfaa' ve onun ilerlemesi kendisinin mahv olması demek olacağından bekâsı için bu yeni tehlikeyi ber-taraf edebilmek ümidiyle kanlı ve kansız her türlü vesâite mürâcaat eder.

Bu milletin hukûkunu muhâfaza için öteden beri târihimizin yapraklarını kanlara boyayan uzun mübârezelerde ba'zen ezilip ba'zen muzaffer meydâna çıkan o isimsiz

meşrûta esasları bugün ismiyle galebe çaldı. Fakat bu galebe ne dereceye kadar sahihtir! Henüz Hey‘et-i Vükelâ arasında Kâmil Paşa hazretleri istisnâ edildiği halde hakîkaten meşrûtiyet şerâitini hâiz kimse yok. Daha meb‘ûslarımız gelmedi. Bütün bu nümâyiş arasında ne kadar ciddiyet, esaslarını muhafazaya muktedir ne kadar kudret, bu kudreti idâme edecek ne kadar intizâm var? Ne olursa olsun, bugün meşrûtiyet -zannettiğimiz kadar- te‘essüs etmemiştir. Onu te‘sîs için evvelâ eski usûlün te‘sîrini izâleye, sonra yetişen çocuklara bundan on sene sonra meşrûtiyet hiçbir şart dâhilinde fenâ bulamayacağını öğretmeye azmedeceğiz ki hiçbir vakit bir eser-i cehâlet, ne de bir isti‘dâd-ı ırsî ile eski idâreye avdet etmeyelim. Meşrûtiyet kat’ıyâsın; millet-i Osmâniye ancak hükûmet-i meşrûta ile idâre edilir bir cem‘iyet olduğunu ve milletin selâmeti için bu hakîkati bir hamaldan, bir çiftçiden bir kundura boyacısına kadar anlatmalı ki bir idâre-i meşrûtanın pâyidâr olması için milletin ahlâkında, efkârında, ihtirâsında, ihtisâsâtında yeni hasâil teşekkül ve taammüm etmeye başlasın, o zaman meşrûtiyet idâreyi idâmeye hâdim fezâil kesb-i kuvvet eder ve idâre-i müstebidenin bir netîce-i gayr-i müfârakası olan hafiyelik, zulm ve müsâviye galebe çalınır.

Her tarz-ı hükûmete göre ahlâk esâslarının tahavvül etmesi hakîkatini biz bir hafta içinde gördük. Bundan on beş gün evvel vapurlarda, yollarda, her yerde ister istemez yer verdiğimiz âdamlara başımızın selâmeti, çocuklarımızı yetîm bırakmamak için boyun eğdiğimiz idâreye ve o idârenin esâslarına bugün bütün varlığımızla, bütün kudretimizle hücûm ediyoruz. Demek, on beş gün evvel yalnız âilemize mahsûs olan bir vicdânın başka bir safhası varmış. O safha da idâre-i meşrûta adamlarının vicdânı. Demek ki insanların âilesine, cem‘iyete, vatana karşı ayrı ayrı vazîfesi var. Bu vazîfelerden biri diğerine fedâ veyâ tercîh edilmek lâzım gelse o zaman ahlâkın pek muğlak bir noktasında bulunmuş oluruz. “Hangi hatt-ı hareketi ihtiyâr etmeli?” suâline karşı ben, İngiltere’de câri olan (Utilitarianism) meslek-i ahlâkîsine ittibâ-en en doğru hatt-ı hareket-i ekseriyetin refâh ve sa‘âdetini te’mîn eden bir hareket veyâ vazîfe ihtiyâr edilmesidir, derim. Demek ki her şeyden, âilemizden, çocuklarımızdan evvel vatan ve vatandâşlarımızın selâmet ve saâdeti! Meşrûtiyeti idâmeye en çok hâdim olan bu fazîlet-i milliye, bu esâs, bu tarz-ı tefekkür ve tahassüs hemen kalblerimizde uyanıvermiştir. Eski idârede her işittiğini hükûmete yetiştirmek fazîleti bugün bir cinâyet oluyor.

Netîce: Mutlak olan bir fazîlet yoktur. Bir şahsın bir hükûmetin esâs ahlâkının, hasâilinin doğru olmasını o hasâilin o şahsı o hükûmeti muhâfaza ve pâyidâr edecek fezâil-i milliyeden olmasına vâbestedir. Edyân arasında bile cem‘iyet-i beşeriye için en

nâfi' en müfîd olanları en çok tarafdâr bulurlar. O halde hükûmet-i meşrûtada mutallakanın aksi olarak insanlar memleketin veyâ milletin menâfiine gayr-i müvâfık ise hiçbir kuvvete hiçbir menfaate tâbi' olmamaları lüzûmu bedîhîdir.

Hükûmet-i meşrûtalarda husûsiyle İngiltere'de idâre-i meşrûta hükûmdârını vahdet-i milliyenin vücûd bulmuş bir timsâli diye kabûl ederler. İngiltere Kanûn-i Esâsi'sinin ezelî bir esâsı olan şu şurût bizim Kânûn-i Esâsi'mizde dâhil değildir. Bizim pâdişâhımız yalnız mukaddes olmakla kalmaz, hem mukaddes hem de gayr-i mes'ûldür.

İngilizlerde meşrûtiyetlerinin şu esâsını onu aldıkları gün mü mevkı'î tatbîke koymuşlar? Hayır! İngiltere meşrûtiyeti ya'ni [Magna Carta] onlara Arslan Yürekli Richard'ın birâderi John tarafından verilmiştir. Halbuki o zamandan beri İngiltere *[*Estvartların, Teodorların*]* mezâlimi altında ezilmiş, parçalanmıştır. Fakat nihâyet idâre-i meşrûtayı idâme edecek fezâil ve hasâil-i milliye teessüs etmiş; bütün İngilizlerin -kral da dâhil olduğu hâlde- kanlarında yerleşmiştir. Bir yerde mazbût ve muharrer bir hukûk-ı milliye olmadığı halde hiçbir İngiliz hakdârı bu asırda İngiliz kavminin hukûkıyye kıl kadar tecâvüz etmez.

Yeni idâre bir inkılâb idâresi şeklinden çıkıp da ciddi, müteennî, âmâli ekseriyetin refâhı olan bir meşrûtiyet idâre şekline girmek için eski unsurun tazyîkinden kurtulmalı. Teşekkül ve tekâmül etmek için biraz nefes almalı. Eski idâre tarafdârânının içlerinde samîmî ve muhterem olanları, pâdişâhına kollarını açan gençlerin hissiyât-ı ulviyyelerini, hürriyet terânelerini zehirlememeli, bizlere bunu söyleten kudret, bu esâsları pâyidâr etmek için kadın erkek bilâ-havf ölümlere yürümeye hazırlayan cesâret meşrûtiyet idârenin bekâsı için elzem olan fezâilin arasında bir de doğruluk olmasıdır.

Eskisi gibi yalnız akrabasına, yalnız çocuklarına, yalnız dostlarına karşı değil millet ve hükûmete karşı da doğru olmak lüzûmu!.. Halkın bilmemesi lâzımdır, câhiller için tehlikelidir, diye sakladığımız bu hakîkat, doğruluk meşrûtiyet idâreye merbût bir milletin hemen bütün harekâtında ihtiyâr ve istinâd edeceği bir düstûrdur.

"Eğer bir şey doğru ise hepimiz inanalım zengîn fakîr, kadın, çocuk. Hakîkat kadınlar sofradan çekildikten sonra, fısıldanacak değil, yüksek damlardan bağırılacak bir şeydir."

Halide Salih

22 Temmuz 1324 (1908); nr: 4, s. 2-3.

Eski İdarenin Temizlenemeyen Zararları

Bugünlerde gazetelerde yazılan makâlât bir kaçı istisnâ edildiği hâlde hemen birkaç mevzûâ munhasır görünüyor. Eskiden çektiklerimiz, bunlara sebep olanların husûsî umûmî mufassal tercüme-i halleri.

Bugün Osmanlılar hiç mâmûl edilemeyen bir inkilâb-ı nâgehânı vücûda getirdiler. Zulme, adâletsizliğe, tenezzül eden ahlâk-ı milliyeye karşı bütün varlıkları ile isyân ederek insâniyetin muhterem olan fezâiline efkâr-ı umumiyede âdetâ bir aşk uyandırdılar. Milletin göğsünü çürüten zilletleri, şînleri takbîh ettiler, terzîl ettiler, sâliklerini efkâr-ı umûmiye gibi müdhîş bir kanunla o derece örgüttüler ki bu memlekette hiç olmazsa yirmi sene halk bu fenâlıklardan tevakkî edecek ve bir batın geçtikten sonra çocuklar bu meskenete bu millî ahlaksızlığa daha az bir isti‘dâd-ı irsî ile doğacaklar ve bununla insanlığa doğru büyük bir adım atmış olacağız.

Büyük tebeddül! Büyük kazanç! Fakat dûrbîn bir nazarla bakılırsa takbîh ettiğimiz, çekindiğimiz, arkamıza attığımız nekâyise başka isimler vererek, başka kıyâfete sokarak efkârımızda harekâtımızda tecellî ettiriyoruz. Eskiden bu nekâisi, bu kabâyihi şahıslarında cem’ edenlerin -mecbûriyet denemez ise de- hırs-ı câh, zarûret, korku gibi meşûkları vardı. Fakat biz bugün hür olduk. İstediğimiz gibi olmaktan, idâre-i müstebidenin iğrenç hâllerini taklîd edecek yerde ma’lûmât-ı fezâil ile şöhret almış büyük milletlere benzemekten bizi men’ edecek bir kudret ortadan kalktı.

Şimdi hangi noktalarda idâre-i müstebide adamlarına benzediğimizi tahlîl-i ta‘dâd edelim:

Osmanlılığın eski uluvv-i cenâbı! Bir aşîret hâlinde iken bile bu kavmin gavgada mağlûb olan âciz tarafa merd elini uzanarak başladığı ve en cihângîr zamanlarından en düşük zamanlarına kadar gösterdiği meslek! Hürriyetin kucağına ağlayarak atıldığımız, ayaklarımız zemînden kalktığı, başlarımız semâya yaklaştığı bir zamanda uluvv-i cenâb göstermez isek ne vakit göstereceğiz. İstibdâda, zulme, hafiyeliğe isyân edelim ve o nâmları terzîl edelim; fakat artık yerlerde sürünen müstebid, zâlim, hafiye aczesinin listesini neşrederek korku kalmadı diye başlarını ezmeye kalkışmak âlî cenâb bir millete yakışmaz. Merdlik, büyüklük, onlar mevkî’ iktidârda iken müsâvîleriyle, alçaklıklarıyla onları ermeye mel‘anetlerini yüzlerine bağırmaya cesâret idi. Onu yapamadık yapabilenler bin sefâletle, bin müşkilâtla pençeleşerek istibdâda galebe çaldılar. Fakat yine en büyük uluvv-i cenâbı onlar gösterdiler kendi elleriyle te’sîs ettikleri kânûnun

azimet ve kudretine en evvel Cemiyet bâş eğdi. Beyannâmelerinde düşmüş arâzlı tahkîr eden bir kelime görünmedi. Gözleri dâimâ âtîde bizi i‘tidâle, temeddüne sanâyi‘e, ticârete, hâsılı selâmete çağırıyor; fakat biz, bin sene esîr kalsak parmağımızı kaldırmaya cesâretimiz olmayan İstanbul halkı vatanın bizden beklediği hizmetleri bırakarak kendimizden pek aşağı, pek sefîl, dökülmesi pek kolay olan aczeyi döküyoruz. Buna ne isim verelim? Amerika'nın İspanya ile muhârebe ettiği zamandı; "Çocuklar (mayın)'ı unutmayınız!" teşvîkıyle donanmasını harbe sevkeden Amerika "devi" bir İspanya zırhlısını batırıp da bir neş‘e-i muzafferiyetle alkışlayan tâifeye "Çocuklar alkışlamayınız, boğuluyorlar!" demişti. Biz Osmanlılar, yine kendi kanımızdan olan düşmanlarımıza bu kadar da mı uluvv-i cenâb gösteremeyeceğiz?

Yine milletin hukûk ve menâfı'nın müdâf‘i oldukları için o keseden çalınan paraya, o kadar çocuklara edilen zulme o kadar isyân eden muharrirlerimiz arasında meselâ Hüseyin Câhid Bey bu zâlimleri, iki kırık karyolalı, siyah duvarlı bir odada sefîl ve düşük görünce "Osmanlı uluvv-i cenâbı şu sefâlet karşısında gayzını unutuyor." dedi. Sefîller ellerinde kudret varken bizim hukûkumuza tecâvüz etmişler, fakat onlar o esâslara hizmet eden bir hükûmetin âleti idiler. Fakat hiçbir kudretin âleti olmayan bizlerin elimize kudret geçer geçmez onları taklîde kalkışmamız, onların seviyesine inmek olmaz mı!

Demek ki eski idârenin telâfî edemeyeceği zararlardan biri de Osmanlı uluvv-i cenâbının eksilmesidir! Matbûâtın şu buhrânlı devrede göstereceği teennî, sa‘y yolunu bırakıp da bize birkaç sefîlin müsâvîsinden bahsetmesi elbet birkaç bin nüsha daha fazla satmak ümîdiyle olmayacağından emînim. Bu günlerde vapurlarda kadınlar arasında [ki ekserî zevcelerinin, akrabalarının efkârına tercümândırlar] hatta memleketin en muhterem, en iyi anlayan kısmına mensûb olanlar arasında düşmüş bir idârenin dedikodusuna karşı bir rücû' görüyorum.

Memleketin hürriyetini hüsn-i isti'mâl edip edemeyeceğine karşı müteenni davranıyorlar. Kânûn dâiresinde hürriyeti yegâne takdîr ettirecek vesâitten olan lüzûm-ı maârifi, ticâreti, sanâyii' unutarak bize ekseriya tedkîk edilmeden yazılıp ertesi gün i‘tizâr edilen bir takım şahsî muârızalar dinletmeye kalkışan adamlara matbûât kapılarını kapamalı deniliyor. Çünkü bugün mahkemelerimiz âdil mahkemelerimiz var.

Devr-i istibdâdın kanımızda bıraktığı ikinci isti'dâd bugün hepimizin bir ağızdan takbîh ederek sâliklerinin kimisini hapishânelere, kimisini intihâra, kimisini de açlığa,

sefâlete mahkûm ettiğimiz hafiyeliği memleket için muzırr olan bir kabîneyi yine memleket için muzırr olan büyük mevki'deki hâin veyâ iktidarsız adamları düşürmeye matbûât vâsıta olur. Bu muzırretin cinsini, ehemmiyetini ta'yîn edebilen bir muharrir yazar. Fakat meşrûtiyet teessüs etmiş bir memlekette herkes hoşuna gitmeyen yâhûd şahsî bir garazı olduğu adamların husûsiyetinden bahsedemez, bu iğtirâzât muhak olsa bile gazeteler ona âlet olmaz. Kesret-i âileden, zarûretten birkaç yüz kuruş fazla alabilmek için eski idâre adamlarına intisâb etmiş en ehemmiyetsiz bir me'mûr kalmadı ki bütün âilesiyle titreyerek saklandığı belki nedâmet ederek, belki bi-l-mecbûriyye doğru hizmet edeceği dâirede kolundan tutulup dışarı atılmasın, eğer unutulursa onu ihtâr edecek onun en küçük hatâsını bulacak bir imzâ bazen temiz olmayan bir imzâ çıkıyor: "Amân filanı unuttunuz mu? O falan vakit hafiyelerden filan paşa, filan bey sâyesinde rütbe aldıydı." diye ortaya atılıyor. Fakat o paşalar, o beyler sâyesinde rütbe alamayanlar otuz iki senedir hemen durdukları yerde kalmışlardır. Devr-i istibdâdın en afîf, en en mustakîm ricâli bile aranılırsa o paşalar sâyesinde terakki etmiştir. Böyle en küçük âcizlerini bile sefâlete, hacâlete atmak için araştırılan mütecessisler ismi değişmiş hafiye değildir de nedir? Öteki hafiyeler devr-i istibdâd hafiyesi idilir, şimdikiler matbûât hafiyesi!

Bu küçük me'murlar birer birer hesâba çekilip kemâl-i hacâletle kendileriyle berâber ağlayan âileleriyle sefâlete, açlığa, umûmun tahkîrine atıldıkça hâtırıma târihimizin pek kapamak istediğim, pek kırmızı sahâyifi geliyor. Ermeni vatandaşlarımızın kanlı felâketlerinde idi; birtakım dükkân sâhibleri ve ihtilâl ile münâsebeti olmayan tüccârları ekserî borçlu olan erâzil pek fecî' bir sûrette birer birer boğazlamışlardı. Şimdi aynı menfaat-perestliği, meşrûtiyet taraftarlarına iyi görünelim diye hamiyet libâsına bürünmüş aynı bayağı adamları görüyoruz. Bunların âmâli, makâsadı tahlîl edilse acaba ne kadarı bir me'mûriyet kapmak, ne kadar eski bir garazın intikâmını almak için çalışıyor. Demek devr-i istibdâdın ikinci zararı kanımızda bıraktığı hafiyelik isti'dâdı.

Üçüncüsü de noksân-ı terbiyedir. Bir zamanlar münâsebetsiz, riyâkâr, müsekkîn evzâîyle insân terbiyeli ad olunurdu. Şimdi hürriyet başladı. Vaktiyle belini bir vaz'îyle inmemiş, dâimâ vakâr-ı şahsîsini muhâfaza ederek âdâb-ı muâşeretin ma'nâ-yı hakîkîsini anlayanlar etvârını bozmadı. Fakat ötekiler! Hürriyetin ma'nâsı umûm-ı efrâdın birden hükûmet edip bir sadrâzama, bir nâzıra vazîfesini telkîn etmek, yâhûd başkalarının hukûka tecâvüz etmek diye anlayanlara garîb bir tavır geldi. Bütün

me’mûrları aylıklı hizmetkârlar addetmeye başladılar. Hâyır, me’mûrlar bizim aylıklı hizmetkârlarımız değildir. Onlar tecessüm etmiş kânûndurlar. Onların şahıslarına değil tecessüm ettirdikleri şeye hürmet etmeye borçluyuz. Bu hürmet derecesi meşrûtiyetin i’lânı ile eksilmez artar. İngiltere’de bir polis bir insân tufânı gibi akan o vâsı’ caddelerde araba insan alaylarını elini kaldırır kaldırmaz durdurur. Ufak parmağıyla on, on beş bin kişilik bir izdihâmı durduran kânûna hürmet hissi işte İngilizler gibi metîn âdil bir millet yetiştirir ve sonra hitâblardaki âcâiblik, herkesin bir saffeti vardır. Henüz devletin büyük bir rütbesini taşıyan bir adama “Ahmed, Mehmed” diye hitâb edilemez. Yine İngiltere’de Meclîs-i Meb‘ûsân’da en müdhiş parti muhâsımları bile biri birine “muhterem muârızım” diye hitâb eder. Umûmî nutuklarda matbûâtta görülen o bir takım aceyb-ül-itâb destânlar karikatürlere yaraşır.

Sonra mizâh gazeteleri! Bir milletin tashîh-i ahlâkı için karikatür ve iztihzâ kadar meesser bir şey tasavvur edilemez. Bu nazar-ı i‘tibâra alınmış, İngiltere’de “Punch” Amerika’da “Like” gibi mizâh gazeteler pek yüksek yüksek bir mevkî tutmuşlardır. Hatta halkı istihzâ ile fenâlıktan sarf-ı nazar ettirmek ilm-i ahlâkça bir usûldür. Sokrat’ta bile nâzik nâzik istihzâlara tesâdüf edilir. Fakat bu kadar iyiliğe alet olan bir şeyin âdâb-ı umûmiyeye tecâvüze yâhûd gençlerin ahlâkını bozmaya hakkı yoktur. Devr-i istibdâdda bile bir ahlâk zâbıtasını efkâr-ı umûmiyeden teşkîl edebilirler. Kânûnla cezâlanamayan ba’zı şeyleri efkâr-ı umûmiye men’ eder ve işte o efkâr-ı umûmiye “Byron” gibi bir dâhîyi İngiltere’ye girmekten men’ etmişti. “Oscar Wilde” piyesini Amerika’da oynatmamışlardı. Biz mizâh gazetelerini dört gözle bekliyorduk. Bugün Karagöz ve Boşboğaz çıktı. Ahlâk-ı umûmiyeyi telmihler, istihzâlarla tashîh edebilmek iktidârını hâiz görünen bu gazetelerde bile bir iki şey var ki ahlâk-ı umûmiye nâmına bahsedilmeden geçilse daha iyi olurdu. Bî-edebâne elfâz kullanılıyor diye tiyatrolara göndermediğimiz çocuklarımıza öyle müstehcen şakaları bir gazete sahîfesinde göstermeyi tecvîz edemeyiz.

Devr-i istibdâddan kalma dördüncü bir nakîsamız da şu: Adem-i cesâret! Bunları hissettiğini söylemek istediği hâlde belki bizi de istibdâd tarafdârı zannederler, diye kapanan ağızlar. Fakat dün istibdâddan kurtulup bugün hürriyete esîr olamayız. Osmanlılık cesâretli sözü üzerine uygun olanlara bir saffettir. Devr-i istibdâd oldu. Onun bakıye-i isti’dâdından başka kıyafetler ile meydâna çıkıp da Osmanlılık şânına

lâyık olamayan hareketlere bütûn varlığımızla karşı durmalıyız. Bugün Hükûmet-i Osmâniye her Osmanlı'dan vazîfesini îfâ etmesini bekler.

Burgâz: 28 Temmûz, 1324

Hâlide Sâlih

31 Temmuz 1324 (1908); nr: 13, s. 2.

Hürriyet ve Resmiyet

Hürriyetin ma’nâ ve şümûlünü tagayyürâta uğratacak tehlikelerden birini hürriyetle resmiyet arasında muhtâc ta’yîn olan farklarda görüyorum:

Evlâdını serbest büyüten bir pederden bahsedilirken elbette takdîr ederiz, o şart ile ki çocukların bu serbestiyetten şerâit-i istifâdesinde hoş görünmeyecek bir şey‘e müsâdüf eden olmayalım. Serbest büyütülmüş olmak elbette çocuklara sofrada su sürâhisini salata tabağını boşaltmak, tütün tablasını sizin kahve fincanınıza silkmek, yâhûd bıyıklarınızı çekerek size dilini çıkarmak hakkını vermez. O zaman çocuklara serbesti verilmiş değil terbiye verilmemiş, deriz.

İlâ gayr-in-nihâye temdîd ve teksîr edilebilecek olan bu misâl gösterir ki hürriyet çocuğun terbiyesinden çıkmamasına nasıl gayr-i müsâid ise hayât-ı ictimâiyede de ale-l-umûm efrâd-ı milletin, sınûf-ı mülkiye ve askeriyeden yâhûd âhâddan kâfien efrâdın dâire-i resmiyetten, ya’nî efrâd-ı sâire ile mevcûd revâbıt kayûd-ı muâşeretinden çıkmasına aynıyla gayr-i müsâiddir. Hürriyet herkesin her dilediğini yapması demek olmadığı gibi müsâvât da meselâ uşağın efendisi geçerken ayağını ayağının üzerinden indirmeyerek sigarasının dumanını yüzüne savurması, bir kalem efendisinin âmiri nezdîne girerken merı’ kavâid-i resmiyetten âzâde bir tavır takınarak istihfâf-kârâne davranması, bir mülâzimin yüzbaşısına karşı âdâb-ı teselsüliyye-i askeriyeden âzâde bir vaz’-ı lâûbâlî takınması demek değildir. Hürriyet, müsâvât fakat her dürlü tekellüfât-ı zelîlâtadan mücerred haysiyet-şiârâne, ciddiyet-perverâne bir resmiyet dâiresinden aslâ hârice çıkmamak şartıyla, aksi takdîrde hürriyet ve müsâvât kavânîn-i ictimâiyede telakkî edilen ma‘nâsının gayr-ı sûretle isti’mâl ediliyor demek olur; bu sûi’ istimâl ise adem-i istihkâk demektir.

Hâlit Ziyâ (Sabah gazetesinden)

31 Temmuz 1324 (1908); nr: 13, s. 4.

Kaç Nasiye Vardır Çıkacak Pâk ü Dirahşân?

(Tevfik Fikret)

–Evet, "Kaç Nâsiye var?" diyordum.

Sînesinde sakladığı insan şeklinde melûnları cenâb-ı haktan örtmek, semânın mâiliğine göstermemek için sislere bürünmüş, zulmet-i zulm ile kararmış, batmaya hazırlanmış memlekette büyüyen kadınları dinleyiniz.

Daha bir hafta evvel şairin elem-i esâretle inleyerek, kemikleri kırılan, belleri bükülen, rezâlet-i havf ile başları eğilen, ruhları lekelenen kardeşlerinin karanlık alınlarına bakarak söylediği bu cümle kulağımızda idi. Validelik, zevcelik, evlatlık, bu bizim için kalplerimizin en rakîk zerrelerini tırmalayan, ruhlarımızı tir tir titreten, lanetlenmiş, gözyaşları, enînler, ebedî hicrânlar ile hem-ma'nâ olan sıfatlar idi. Babalarımızı bir rezillik iki satır yazısıyla beyaz sakallarıyla sürükledikleri zaman, -belki işkenceye, belki ölüme, belki sürülmeye- müdâfaa değil babamız olduğunu i'tirâf edemeyecek kadar insanlığı unutmuştuk. Her sabah hayât arkadaşlarımızın arkasında "Belki bir daha görmeyeceğiz." diye titreyerek bakıyorduk. Evet, üstlerine titrediğimiz, en ufak bir çocuk mahrûmiyetiyle dudakları bükülmesin diye çalıştığımız, en ufak harâretlerinde sabahlara kadar beklediğimiz. Ufak başlarına yastık olmaktan kalınca göğüslerimizi yetim ve boş bırakan yavrularımıza bakarak valideliğe la'net ediyorduk. Çünkü bu muazzez, bu kıymetli çocuklar belki bir gün dilenecekler, sürünecekler; sevgili başları sopalar altında ezilecek, işkenceler ile ölecekler; belki de -bizce daha fenâ- sâde yaşamak, teneffüs etmek için alınları siyah olan gürûha gireceklerdi. Tâ evlerimize, ruhlarımıza kadar kayan o murdâr siyah alınlar; o padişah, millet düşmanı sürüler!

–Kaç nâsiye vardır çıkacak pâk ü dırahşân?...

Evet, Osmanlı nâsiyesi kararmış, kirlenmiş, Osmanlı şerefi solmuştu. Çocuklarımıza coğrafya okuturken Rumeli'nin kırmızı yeşil hatlar ile çizildiğini görerek "Bu nedir?" suallerine cevâp veremediğimiz zaman! En yakın en muazzez başların felâketine arkamızı döndürmeye mecbûr eden kara günler! "Vatan", "hürriyet" kelimelerini Türkçe olarak görmemekten memleketimizin bizden istediği hizmetin kudsiyetini unuttuğumuz zamanlar! Osmanlı nâmından, milliyetimizden utandığımız anlar! Padişaha ihânet, vatana ihânet, millete ihânet ederek her karışı için ölmek istediğimiz memleketimizin saâdetini nâmusunu satan siyah alınlar... Artık onların

gölgesiyle kararan, bütün hilkatimizi tenzîl eden o kara alınlara baka baka insanların alnı beyaz ve pâk olması lazım geleceğini unutmuştuk.

Çocuklarımıza tarih okuturken milletin öz babası ve -milletin arzu ve ihtiyaçlarından vücûd bulmuş- padişahlarımızdan bahsederken bize "Anneciğim, onlar kime benzerdi?" dedikleri vakit sükût ediyorduk. Çocuklarımız büyüdükçe onlara karşı insâniyet, istikâmet, hakkâniyet, hâsılı bütün hasâil-i insâniye ve milliyeyi ağzımıza almaya utanıyorduk. Çünkü milletin çocuğuna bile insanlık öğretmekten men eden zâlimleri vardı.

Bizim hiç bir şeyimiz, bir günümüz hiç bir hukûkumuz yoktu. Fransızların 14 Temmuz'u, Amerikalıların 4 Temmuz'u gibi beş yaşından seksen yaşına kadar bütün halkın bir vecd-i şükrân ile parçalandıkları sürûr günlerine benzer günlerimiz yoktu. Yoktu, hâsılı millî hiçbir şey'imiz, hiçbir hakk-ı tefâhürümüz yoktu. Biz Osmanlılar, birtakım alınları siyah insanların âlet-i zevk ve serveti idik. Onun için esirler yâhûd siyah alınlı insanlar yetiştiren vâlidelik ve zevceliğimize la'net ediyorduk.

Fakat şimdi! Çocuklarımız bize "Devletimizin müessesleri kime benzerdi?" diye sorsalar gösterecek bir pâdişâhımız, ordumuz var, bizi çiğneyecek, evladımızı ezecek bir pâdişâh, bir ordu değil; öz babamız milletin medâr-ı iftârı, bize Temmuzun on birinci günü milli bir bayram, binlerce sene ahfâdımızı ve cedd-i şükrân, istiğrâk-i iftihâr ile ağlatacak bir millî bayram bahşeden babamız!

Fakat bundan sonra zevcelik, vâlidelik bize helâl olsun! Artık hayât arkadaşlarımızın arkasından "Belki bir daha görmeyeceğiz." diye titremeyeceğiz; göğüslerimiz birkaç zâlimin keyfi ile evladlarından ayrılıp da yetîm boş kalmayacak. Mübârek olsun bize kadınlık sıfatları! Çocuklarımıza "Vatanınızın en büyüğünün zamanında doğdunuz. Bundan sonra damarınızdaki kanların her damlası vatanınızdır." diyeceğiz. Vatanımızı karartan o erâzil kovuldu; ona şükrânımızı, sadâkatimizi isbât için millete, memlekete hizmet edecek muazzez seneler var. Çocuklarımız ilk lakırdıya başlayınca Kânûn-i Esâsî'mizi, hüccet-i hürriyetimizi ezberleteceğiz. Kânûni Esâsî'ye kasdetmek isteyen hâinleri ezmek için kollarını kuvvetli, yüreklerini pek, alınlarını beyaz yetiştireceğiz.

–"Kaç nâsiye vardır çıkacak pâk ü dırahşân?...

Çok nâsiye var: Âl-i Osmân'ın en büyük fütûhâtı yanında donuk kalan, böyle bir mukaddes kânûn bahşeden padişahın nâsiyesi var ki bugün parıl parıl yanıyor. Sonra

maksadları kan dökmek olmayan ve cins ve mezheb duvarlarını kavmin arasından kaldıran bir ordu, Osmanlı ordusu var. Sonra bütün bu saâdeti alkışlayan, ma'nâ-yı medenîsini, şeref-i insânîsini anlayan kalemlerimiz ve gençlerimiz var. Sonra bütün bu nâm-ı âlîyi, bu hakk-ı mukaddesi taşıdığı için insanlık, Osmanlılık şerefini kirletmeye ölmeyi tercîh etmesini hâfızalarına hakk edeceğimiz çocuklarımız var.

Çok nâsiye var pâk ve dırahşân!.. Hürriyet güneşi rezâlet, esâret sislerini parçaladı. Açıl ey şehir, beyaz alınlı çocuklarını cenâb-ı haktan saklama!

Bizi bütün şükrânımızla, bütün bu ulvî vecd-i hürriyetimizle, yalnız insâniyete değil, semârâna göster!

−Burgaz: 15 Temmuz 1324−

Hâlide Sâlih

19 Temmuz 1324(1908); nr: 1, s. 2.

Ba'zı Endîşelerim

Kânûn-i Esâsi ilk i‘lân olunduğu gün büyük bir endişem vardı. “Ya halk hürriyeti soğuk telakkî ederse?” diyordum. Hürriyeti soğuk telakkî eden halk hürriyete lâyık olmayan, binâenaleyh aralarında hürriyet pâyidâr olamayanlar. Bu endîşem İkdâm’ın cumartesi ve pazar günkü makâlâtını okumakla zâil oldu. Halkın hürriyeti, ölüme mahkûmların bağışlanan canları gibi kabûl ettiklerini görünce hürriyete sevindiğim kadar ahâlimizin uyanıklığına da sevinmiştim.

Sonra devâm eden nümâyişler arasında ikinci bir endîşe başladı. Halk hürriyetten istifâde etmezse, faâliyetini nisbeten lüzûmsuz cereyânlara kaptırır, fikr-i teşebbüsi, kifâyet-i şahsiyesi olmadığını gösterirlerse! Bu endîşe büyüye büyüye bugün bir korku derecesine geldi.

On yaşında idim. Beni mektebe götüren bir Ahmet Ağamız vardı. Okumak yazmak bilir her şey hakkında husûsî bir fikir beyân ederdi. Bu kurnâz pratik *[*Ekinlinin*]* bana uzun uzadıya bahsettiği şeyler, ez-cümle halkımızın isti’dâdına, memleketimizin siyâsiyâtına âid fikirleri tekâmül-i zihniyemde iyice bir rol oynamıştı. Ben müteşekkirim, çünkü Amerikalılar bile bana bu kadar hürriyet muhabbeti öğretmemişlerdir. Onun idâre-i müstebide aleyhine [O zamanlar istibdâd son senelerdeki kudurmuş zulüm şeklini almamıştı.] O kadar âteşîn, o kadar şedîd bir gayzı vardı ki… Fakat yüzümde bir gün Avrupalılar gibi hür ve hürriyetimizden müstefîd olup olamayacağımızı sorduğum zamanlar gözlerinde fütûrlu bir ifâde ile düşünür; “Hâyır, hâyır, bu millet tembeldir, cennet mekân zamanında hürriyet vardı, ne yaptılar? Zevk ve sefâ ile vakitlerini geçirdiler.” derdi.

Hürriyet i’lân edildiği günden beri bu cümleyi bütün felsefesiyle hissediyorum. Halkımız ne yapıyor? Böyle toprağı müsbet; ma’denleri, ormanları zengîn; ticâret ve sanâyi‘i hiç başlamamış; birâz teşebbüs, birâz sa’y ve vukûfla her cihette servetini, bereketini dövmeye hazır bu memlekette ne yapıyorlar?.. Teşkîl ettikleri cem‘iyetlerin birkaç parlakça nutuktan fazla bir semeresi görülmedi. Hele halk konser, tiyatro vermekten başka bir şey yapmıyorlar. Gerçi bunların iâne-i milliye menfaatine verilmesi bir fâideyi mûcib oluyor; fakat menâfi’-i hakîkıyemizi düşünen her vatanperver: “İâne-i milliyenin yekûnu birâz aşağı kalsa da halk ciddi, belki müz’ic, fakat milletin zengîn, terakki-perest bir millet olduğunu gösterecek, buna hizmet edecek teşebbüslerde bulunsa!” demekten kendini alamıyor.

İsmâil Hakkı Bey'in pazar günü Tanîn'deki muhikk, acı feryâdı, İkdâm'ın pazartesi günkü Topalyan imzâlı makaleye mütâlaası a'mâk-ı rûhumda o kadar derîn sızılar, o kadar parçalayıcı akisler uyandırdı ki…

Ticâret ve sanâyi'de hiç tecrübem, vukûfum olmadığı halde ben bile gözlerimi kapayınca şöyle göze çarpar yapılacak neler görüyorum. Acaba cidden mütehassıs olanlar ne görmez!

Bakınız hemen bedâyette kabataslak yapılacak teşebbüsler, Üsküdar'dan başlıyorum. Çocukluğumuzdan beri Üsküdar'da bir elektrikli tramvay işletmek projesi işitiriz. Meselâ İskele'den Posta Yolu vâsıtasıyla Çamlıca'ya ve Tophânelioğlu'ndan, Acıbâdem'den geçerek Kadıköyü'ne kadar inen bir hat, yine iskeleden İmrahor, Doğancılar, Selimeye tarîkiyle Haydarpaşa Şimendüferi'ne giden diğer bir hat, lüzûmu takdîrinde büyük mahallelerde ayrılacak küçük hatlar, bunun için bir elektrikli tramvay şirketi… Şemsipaşa, yâhûd Kandilli akıntısından istifâde ederek Üsküdâr'ı Kadıköyü'ne ve Boğaziçi'nin Anadolu sâhilini tenvîr edecek bir elektrik tenvîriye kumpanyası… Üsküdar Elektrik Tramvayı Şirketi'ne merbût veyâ gayr-i merbût Üsküdar'dan Kanlıca'ya, yâhûd dahâ ötelere kadar temeddîd edilmiş bir elektriğin tramvay hattı dahâ … Bu hat Şirket-i Hayriye ile rekâbet edeceğinden şirketin de hattın da ücret nakliyeleri tabîi' had ma'kûlu geçemeyecek, ahâli bundan istifâde edecek, münâkalât kolaylaşacak, maddî ma'nevî faaliyeti artacak, en iyisi bu kumpanyaların kullanacağı yazıcı, kâtip, mühendis, kondötûr ve sâire hep ahâli arasından alınacağı için maî'şet belâsıyla devâir kapılarında sürüklenen bî-çâreler de refâha nâil olacak, şikâyetler kesilecek, gayzlar sönecek, meşrûtiyet bu küçücük feyzinden müstefîd olan ona bütün mevcûdiyetleriyle sarılacak… Ötede Beşiktaş, İstanbul ciheti elektrik tramvayları, Adalar'la İstanbul arasında adam akıllı bir Seyr-i Sefâin Şirketi, Anadolu Rûmeli kıyılarını birbirine rabteden birbiriyle birleştiren asma köprüler, sonra Anadolu'nun muhtelif yerlerinde zirâat memleketi olan bu toprağı işletmek için muhtelif nümûne çiftlikleri ve mektebler… Mektebler!

Şimdiye kadar mektebsizlikten şikâyet ediliyordu, tahsîle, maârife idâre-i müstebide mâni' idi. Bugün her Osmanlı tedriste, tederrüste hürdür. Hâni yâ büyük mektebler açmak için aksiyonlu büyük bir şirket-i milliye? Daha ne vakte kadar ekmeği hükûmetten bekleyeceğiz?.. Bu teşebbüsler zihnimden geçerken Hendese-i Mülkiye ile Dâr-üş-şafaka me'zûnlarını düşünüyorum. Husûsiyle Dâr-üş-şafaka talebesi, anası, babası millet olan bu gençler, bu memlekette birâz fennî birâz ilmî bir meslek oldu mu

bunları başta görmeye alışığız. Hendese-i Mülkiye me'zûnları en ziyâde de teşebbüs-i şahsiile teferrüd etmişlerdir. Bugün birçok işler onların himmetine, teşebbüsüne müterakkibdir.

Ya kadınların tahsîli!... Bu hem hizmet hem maîşet noktasından şâyân-ı zikirdir. Bugün İstanbul'da beş husûsi kız rüşdiyesi, çocuk bahçesi tarzında on, on beş küçük çocuklar mektebi, bir iki i'dâdî, şimdi Fransızların da kabûl ve tatbîke başladıkları İngiliz usûlünde açılacak bu mektebleri de diğer büyük bir kumpanya der'uhte edemez mi?

Bütûn bu teşebbüsler devâir-i devletin, kapılarını aşındıran işsizlerin, tensîkât ile açıkta kalanların bir kısmına ciddî bir maîşet te'mîn edeceğiz. Hele mektebleri hele bu kız mektebleri! Düşününüz, İstanbul halkı ne kadar memnûniyetle çocuklarını bu mekteblere göndereceklerdir. İstanbul'da bir milyon nüfûs tasavvur etsek ve her âilede bir kız olsa bugün bu bir milyon kız için hiç hakîkî bir vâsıta-i tedrîs olmadığını i'tirâfa mecbûruz. Demek ki Maârif Nezâreti ne kadar himmet etse, ne kadar mekteb açsa yine büyük bir kumpanya için yapılacak mühim, muazzez bir vazîfe kazanılacak büyük bir servet vardır.

Bugün şu makâleyi yazarken "Selâmet-i Umûmiye" kulübünün programını gözden geçirdim. Müesseslerini tebrîk ederim. Nazariyâtı büyük, fakat bu nazariyâtı tatbîk için birâz dahâ mahdûd bir sahâ-i icrââtta başlamak lâzımdır, zannındayım. Kulübün ez-cümle bir teşebbüsü var ki buna gözlerim yaşararak müteşekkir oldum. Bu benim bu memlekette ilk ve en tatlı rü'yâlarımdan idi: Gece dersleri avâmın tenvîr-i efkârına hizmet edecek bu mukaddes, bu büyük teşebbüs için rûhum en samîmî temennîlerle titrer!

Kulübün nazariyât-ı ticâriyesi de şâyân-ı tebriktir. Fakat bu hey'ette her vechle pâyidâr olmak, memleket için hayırlı işler görmek isti'dâdını haber veren ulvî bir teşebbüs var:

Programlarının dördüncü maddesine göre hukûk-ı nisviyeye son derece riâyet etmek ve ettirmek, âdâb ve haysiyet-i milliye nâmına devâmı gayr-i kâbil-i tecvîz her dürlü ahvâl-i şenîayı men' için müddeî umûmîliğe ihtârâtta bulunmak kulûbün cümle-i vezâifindendir.

Artık kadınlar ile erkekler el ele çalışmak zamânı geliyor!

-Burgâz: 25 Ağustos 1324-

Hâlide Sâlih

29 Ağustos 1324 (1908); nr. 42, s. 2-3.

Hâmiş: Gece derslerinde tahsîl görmüşlere de mütehassıslar tarafından konferanslar ilâve edilse gençlerin balo ve emsâlî masraflı, sefâhetli yerlerde geçirecekleri boş zamanları şâyân-ı istifâde bir sûrette hüsn-i isti'mâl edilmiş olur zannederim.

h (ı). s (ad).

Sadr-ı a'zam Kâmil Paşa

Zaman o kadar müstesnâ, ahde-i vekâlete mütahtem umûr ve vezâif o kadar müşkil ve muğlak, her hatvede tesâdüf olunan mesâil öyle sa'b-ül-hal ki bu aralık hoşnûdî-i umûmîyi celb edecek sûrette makâm-ı sadâreti işgâle muktedir bir kahraman göremediğimi ma-al-esef i'tirâf ederim. Âh bir sülüs-i asırdan beri Osmanlı başlarına indirilen matraka-i âzâr dimâğımızı öyle sarstı, melekât-ı mevhûbemizi o kadar zedeledi, zaîflattı, sakîm ve nâ-tüvân bıraktı ki!... Otuz iki sene devâm eden zulmet-i amîka içinde, düşünmek memnû' okumak bir cünha, bilmek bir mâni'-i terakkî, zekâ-yı müstakîm mûcib-i ızmihlâl olacak bir ayb dimâğı sayıldığı sıralarda zarûri değil midir ki kavmin seviye-i akıl ve irfânı tenezzül etsin, mektebler birer menba'-ı hurâfât, muallimlerin en mühim vazîfesi ezlâm ve iğfâl, evrâk-ı havâdis tertîb-i ekâzib ile tağlît-i ezhâne me'mûr, devâir-i hükûmet setr-i hakîkatle mükellef iken zekâ-yı millette âtâr-ı teâlî müşâhedesi nasıl me'mûl olur? Mesâbih-i medeniyetten bin türlü mehâlik arasında ihtilâs edilen birkaç şüâ'-ı ma'rifet-i fikrin nümâ-yı tabîisini te'mîne kâfî olabilir mi ki?

Demek isterim ki devr-i sâbıkta çektiğimiz sekte-i maârif neticesi olarak bugün az çok ciddî bir "kaht-ı ricâl"den muztarib olduğumuzu görüyoruz. Zemâm-ı idâreye lâyık temiz bir el ile münevver bir dimâğ bulmak için salnâmeden çıkmak rütbesizler arasında dolaşmak lâzım... Saîd Paşa bunu yapamadı ve yapamazdı. Zîrâ devr-i sâlifin sergerde-i müessîsini ve hattâ denebilir ki istibdâdın vâz'ı idi. Esnâ-yı cereyân hâilede yedi kerre mevkî-i' sadârete geçmesi ve her defasında revş-i milletteki bâr-i tehakkümün sıkletini birâz daha tezyîd etmesi fikir ve isti'dâdının muhbir-i mâhiyetidir. Bu cihetle kendisinin haber-i isti'fâsını millet-i muhtereme-i Osmâniye pek kıymetdâr bir müjde gibi telakkî etti.

Sadr-ı lâhik Kâmil Paşa'ya gelince: O min-el-kadîm tarafgîr serbestî olmak üzere müteariftir. Hatta düşman-ı istibdâd olduğu için maktûl Gânî Bey'in vaz'-ı tahkîri altında Aydın vâlisi sıfatıyla İzmir'e sürülmüş ve hatta geçenlerde eyyâm-ı ahîre-i hayâtını Rodos cezîresinde geçirmeye mahkûm edilmiş idi. Böyle darbât-ı tahakküme göğüs gererek meyl-i samîmîsini muhâfazada devâm eden bir zâtı Kânûn-ı Esâsî'ye karşı müstaid hıyânet addetmekte hiç kimse haklı olamaz; fakat acabâ kendisi gibi idâre-i meşrûtaya merbûtiyet-i vicdâniyesinde iştibâh câiz olmayan nâzırlar bularak emniyet-i umûmiyeye mazhar bir hey'et-i vükelâ teşkîline muvaffak olabilecek mi? İdâre-i meşrûtayı seviyor ve istiyorsa da o idâreye şâyân bir müdebbir midir? Eğer Kâmil Paşa da ecle-i ricâlden başkasıyla iş görmeye nefsinde isti'dâd hissetmiyorsa,

rütbesi akıl ve irfândan ibâret olanlarla birlikte çalışamayacağını anlıyorsa hiçbir şey‘e muvaffak olamayarak birkaç gün sonra Saîd Paşa gibi çekilip gitmeye mecbûr olacağından emîn olmalıdır. Zîrâ eshâb-ı rütbe arasında emniyet-i umûmiyeye mazhar olanlar birkaç nevâdirden ibârettir. Devr-i sâlifte ne vâsıtalarla tayy-ı merâtib edildiğini herkes bilir, hengâm-ı hâilede nâil-i menâsıb olanlardan mürekkeb bir meclisten zuhûr-ı ihânet dâimâ mümkün hâdise gibi görünür.

Bakınız, son sâatlerde haber aldık ki Kâmil Paşa Harbiye Nezâretini Müşîr Receb Paşa’ya, Dâhiliye Nezâretini Âkif Paşa-zâde Reşid Paşa’ya, Bahriye Nezâretini Ârif Paşa’ya ihâle buyurmuşlar. İşte böyle intihâbâta hiç kimsenin bir diyeceği olamaz, bu zâtlar nâmlarını lekeden muhâfazaya muvaffak olarak milletin emniyetini kazanmışlardır. Meclisin a‘zâ-yı sâiresi de böyle mümtaz ve muhterem zevâttan mürekkeb olursa icrââtı Osmanlılarca câ-yı iştibâh olmaz. Kemâl-i huzur ve sükûn ile intihâb meb‘ûsuna başlanır, parlamentonun fezleke-i meşâgili hazırlanır.

Teslîm edelim ki Receb Paşa, Reşîd Paşa, Ârif Paşa gibi zevâtı kendisiyle birlikte çalışmaya da‘vet eden bir sadr-ı a‘zam vehle-i evlâda telkîn-i emniyet ediyor. Temennî ederiz ki vükelâ-yı sâirede paşa-yı müşârün-leyhimle hemdest-i mesâî olabilecek eshâb-ı nâmûs ve iktidârdan olsun, aralarında ne ma’tûhlar ne câhiller, ne tövbekâr olmuş hafiyeler bulunmasın... Bu noktalara riâyet ederek intihâb etmeleri lâzım gelince zannederiz ki sadr-ı a’zam paşa hazretleri nazar-ı tahrîsini eshâb-ı menâsıbın ötesine sevke lüzûm hissedecektir. Meclis içinde genç ve temîz anâsırın mevcûdiyeti hayât-ı vükelânın en ciddî medâr-ı devâmıdır.

Sadr-ı a‘zamın derece-i imkân-ı muvaffâkiyetini, meclise çağıracağı zevâtın kimler olduklarını öğrendikten sonra kestirebiliriz. Şimdilik bekleyelim ümîd edelim.

Cenab Şahâbettin

25 Temmuz 1324(1908); nr: 7, s. 1-2.

Adem-i Merkeziyet

Osmanlı âfâkı zulüm ve istibdâdın karanlıkları arasında boğulup kalmış iken bu karışıklığın içine nûrhak ve adâlet neşretmeye çalışan müteaddid Osmanlı Hürriyet Fırkalarından evvelki gün şehrimize muvâsalat eden Sabahaddîn Bey'in riyâset ettiği hey'et rehber-i hareket olarak "teşebbüs-i şahsî, meşrûtiyet, adem-i merkeziyet" esaslarını kabûl etmişti.

Bu müteaddid fırkalar istikbâle âid ihtimâl ki muhtelif emeller besliyorlardı. Aralarında nokta-i ittihâd zulüm ve istibdâda karşı aynı savlet-i ahrârâne ile yürümekten ibâret idi. O halde muhtelif ıslâhât-ı idâre programları arasında bir cihet-i câmia bularak istikbâli te'min için de aynı sûretle çalışmak lâzıme-i akıl ve siyâset idi.

Osmanlı İttihât ve Terakki Cemiyeti ile "Teşebbüs-i Şahsî, Meşrûtiyet, Adem-i Merkeziyet" Cem'iyeti bu dakîka-i ictimâiyeyi pek güzel takdîr ettikleri için aralarında cereyân eden müzâkerâttan sonra bir zemîn-i i'tilâf buldular, birleştiler, geçenlerde gazetelerin havâdis kısmında bu haber-i memnûniyet Osmanlı kari'lerine teblîğ edilmişti.

Meşrûtiyet, teşebbüs-i şahsî esasları umûm hürriyet fırkaları için en birinci esaslardan olduğu cihetle bu noktalarda hiçbir i'tilâf zuhûr edememesi tabîi idi. Fi-l-hakîka artık şu asırda bir hükûmet mutlaka pâyidâr olamaz. Evvelden hükümdarlar kuvvet pazusuna dayanmış birer kabîle reîsi hâlinde istedikleri gibi emrederler, asarlar, biçerler, keyiflerine göre hareket ederlerdi. Hak ve adâlet, hükümdarların arzusundan ibâretti. Sonraları fikirler açıldıkça insanlar kendilerinin birer koyun sürüsü olmadıklarını anladılar. Uzun uzun mübârezât devirleri geçti, nihâyet hür millet hürriyete doğru yürüyerek hak ve adâleti az çok te'mîn edebilecek bir Kânûn-i Esâsî'ye mâlik oldular, kendi kendilerini idâre edebilmeye başladılar.

Bir taraftan hürriyet ve adâlet taraftârı olup diğer taraftan meşrûtiyet-i idâreden başka türlü bir şekl-i idâre tasavvur etmek kâbil olamaz. Onun için istibdâda karşı isyân etmiş olan Osmanlı fırka-i muhâlifesinin kafası harb programlarının en başına "meşrûtiyet" esâsını yazmışlardı.

"Teşebbüs-i şahsî"ye gelince, Osmanlı karilerinin hey'et-i umûmiyesince biraz güçlükle anlaşılacak bir ta'birdir. Çünkü kâbiliyet-i fıtriye i'tibâriyle esâsen teşebbüs-i şahsîden pek hissedâr olmamışızdır. Bunu ırkımızın mâye-i asliyesinden başlayarak geçirdiği edvâr-ı tekâmülün te'sîrât-ı irsiyesinde aramak zarûrîdir. Bu esbâb-ı

felsefiyeyi taharrî etmekte bizim için şimdi bir fâide göremeyiz. Yalnız bundan sonrası için teşebbüs-i şahsîyi mümkün olduğu kadar tevsîa, temennîye çalışmak îcâb eder.

Teşebbüs-i şahsî fikrinin en anlaşılacak, basît ma'nâsı herkesin sırf kendi şiddet-i azm ve iktidârına güvenip kendisine, vatanına nâfi' olacak teşebbüsâta atılmasından, hükûmetten muâvenet beklememesinden ibârettir. Teşebbüs-i şahsîye en ziyâde mâlik olan milletler Anglosakson akvâmıdır. İngilizlere, Almanlara, Amerikalılara mukâbil Latin akvâmı teşebbüs-i şahsîden o derece hissedâr değildir. Fransızlar bu nokta-i nazardan bize benzerler. Onlar da her şeyi hükûmetten beklerler. Buna mukâbil İngilizler vezâif-i hükûmetten addedilen çok şeyleri kendileri der-uhde edip başa çıkarırlar. Umûr-i hükûmette olduğu gibi ticarette de böyledir. Şirketler teşkîli, uzak memleketlere seyâhât, ticâret hep teşebbüs-i şahsî kâbiliyeti ziyâde neşv ü nemâ bulmuş akvâmın ileriye götürdükleri şeylerdendir. Fransızlar kendilerinin bundan da mahrûm kaldıklarını makâm-ı şikâyette söyleyerek kendi kendilerine hep teşebbüs-i şahsînin takviye ve tavsîini tavsiye ederler.

Şu hâle nazaran "teşebbüs-i şahsî" esâsında da müteaddid hürriyet fırkalarının kabûl edemeyeceği bir nokta yoktur. Bu da meşrûtiyet-i idâre gibi her fırkanın programında bulunmaya şâyeste bir emeldir. Fakat teşebbüs-i şahsî bu esâs ma'kûlde bırakılmayıp da bir sûret-i ifrât-perverânede tefsîr edilecek olursa o zaman "adem-i merkeziyet" vâdîlerine düşülmüş, Osmanlı memleketi inkırâz ve izmihlâle doğru götürülmüş olur. Sabahattin Bey'in istikbâl-i vatan için gâyet nâzik olan bu noktayı takdîr ile -Osmanlı İttihâd ve Terakki Cem'iyeti ile birleştikleri zaman- programdan tayy ettiği kemâl-i memnûniyet ile görülmüştür. Vatanın selâmetini arzu ve derk eden hamiyetli bir Osmanlı'dan da başka türlü bir hareket beklenemezdi.

Böyle olduğu halde evvelki günkü İkdam'da "adem-i merkeziyet" usûlünün vilâyât-ı Osmâniye'nin bi-hakkın ıslâhını te'mîn için en metîn bir şart-ı esâsî olarak ortaya sürüldüğü görüldü. Fırkaya riyâset eden Sabahattin Bey adem-i merkeziyet usûlünün menâfı' ve ihtiyâc-ı memleket ile gayr-ı kâbîl-i ta'lîf olduğunu görerek programdan bunu tayy ettikten sonra İkdâm'ın mütâlaasında hâlâ bu fikrin müdâfaa edilişi ve Sabahaddîn Bey'in meziyet-i irfânına şehâdet sûretinde gösterilişi ta'bîr-i âmiyânesiyle tuhaf bir "pot kırmak"tır.

İkdâm'ın makalesinde "adem-i merkeziyet" usûlünün fâidesinden bahsedildiği sırada Fransa ile İngiltere usûl-i idâresi nümûne olarak gösteriliyor.

Devletlerin idâresi için lâ-ale-t-ta'yîn "iyi" bir usûl yoktur. Bugün İngiltere'ye pek uyan teşkîlât hâliyle Fransa'ya tatbîk edilirse Fransa o kadar müterakkî, mütemeddin bir memleket olduğu halde bu usûl-i idâreden hiç istifâde edemez. Bugün orta halli Fransız âileleri çocuklarını i'dâdiye yollarken yanında bizim lalalar kabîlinden biri bulunmasına dikkat ederler. Bunu Fransa'da usûl-i tedrîs ve ta'lîm hakkında yazılan tedkîkâtı hülâsâ eden Gustav Lubon söylüyor. Hâlbuki i'dâdî talebesi çağında bir Amerikalı çocuğun devr-i âlem seyâhatine çıktığı vâki'dir. İki kavmin kâbiliyeti bu kadar muhtelif olursa onların aynı usûl-i idâre-i hürriyet bir türlü olmaz. Hürriyet her memleket için lâzımdır. Bir insan cemi'yeti artık hürriyetsiz yaşayamaz.

Irkların, iklimlerin değişmesine göre değişmesi lâzım gelen kanunlar esâsa değil usûle âid olanlardır. Onun için usûl-i idârelerin iyiliği fenâlığı mutlak değil nisbîdir, memleketin ihtiyâcına, menfaatine derece-i tevâfıkına göre iyi yâhûd fenâ olur.

İşte bu mütâlaâta meblîdir ki ale-l-ıtlâk "Adem-i merkeziyet esâsına mebnî olan İngiltere usûl-i idâresi iyidir." demek bir hatâdır. Bu usûl-i idâreyi memleketimize kâbil-i tatbîk zannetmek daha büyük bir hatâdır. Birincisi bir hatâ-yı felsefî olmak i'tibâriyle kâbil-i müsâmaha ise de ikincisi memleketimizin âtîsini mahvedecek mâhiyeti hâiz olmak i'tibâriyle kat'iyyen kâbil-i tecvîz değildir.

Adem-i merkeziyet usûlü için nümûne olmak üzere gösterilen İngiltere'de bile on dokuzuncu asrın son senelerinde bütün kuvvetleri bir merkeze toplamak yolunda bir takım teşebbüsât görülmüştür, vaktiyle taşralarda fakirlere, sıhhat-i umûmiyeye tarik ve muâbere bakacak ayrı ayrı hey'etler varken 1888 ve 1894 senelerinde kontluk (vilâyet) idârelerinde icrâ edilen ta'dîlât bunları ârâ-yı ahâli ile müntehâb-ı meclislere tevdî' etmiştir. Sonra bütün bu kontluklardaki meclisler bir nev'i kâide-i teselsil ile birbirine merbût gider.

Bugün hayât-ı siyâsiye için henüz devre-i kemâle girmemiş olan vilâyet-i baîdemiz geniş bir adem-i merkeziyet usûlünde idâre edilmek istenir de oralarda bir nev'i muhtâriyet idâre te'sîs olursa iyilik değil fenâlık yapılmış olur. Çünkü vereceğimiz muhtâriyet idârenin netîcesi "kanunsuzluk" demek olacaktır.

Adem-i merkeziyet ta'bîri ile Vilâyât Meclisleri teşkîli, Nevâhî Nizamnâmesi'nin tatbîki isteniyorsa buna hiç i'tirâzımız yoktur. Zâten bu yolda kânûnumuz vardır. Bu kânûnun memleketimize hakîkaten fâidesi olacağından emîniz. Vilâyât ve Nevâhî Nizamnâmesi taşralara bizim için kâfî derecede salâhiyyet veriyor.

Kıranın, nevâhînin idâresi tekmîl ahâli tarafından müntahab zâtlara ihâle olunur. Vilâyât merkezlerinde Meclis-i Umûmî teşkîl ediliyor. Salâhiyetleri de oldukça vâsi'dir. Hâl-i hâzırda idâre-i vilâyât için bundan fazla bir şey talebine kalkmak kâbiliyet-i memleketi, hakîkati unutarak rü'yâ arkasından koşmaktır. Bu rü'yâdan uyanmak pek acı olur.

Hüseyin Cahit

22 Ağustos 1324 (1908); nr. 35, s. 1.

Adem-i Merkeziyet

Sabahaddin Bey Efendi'nin geçen gün "Varyete" tiyatrosunda meslek-i siyasi ve ictimâîlerine dâir verdikleri konferans cidden şâyân-ı dikkat idi. Çünkü "adem-i merkeziyet" ta'bîrinden maksadları ne olduğunu kendi lisanlarından işiterek mes'eleyi hakkıyla anlaşmış olacaktık.

Uzun münâkaşalar ekseriyâ bir ta'bîrin yanlış anlaşılmasından tevellüd eder. Birçok sû-i tefehhümden sonra tarafeyn birden maksadda, fikirde müttehid olduklarını anlayıverirler. "Adem-i merkeziyet" ta'bîri de işte böyle sû-i tefsîre uğrayabilecek cümlelerden biridir. İbtidâ İkdâm gazetesinde mevzû' bahsedildi. Bundan bir nev'i "muhtâriyet idâre" anlaşıldı. Böyle olmadığı söylendi, sonra Tercümân-ı Hakîkat'te cümlenin maksûdu bir, yalnız rivâyet muhtelif olduğu yolunda beyân-ı mütâlaa edildi. Nihâyet Sabâhaddin Bey Efendi'nin bu mes'eleye dâir bir konferans vereceği işitilince tabii bu haber kemâl-i memnûniyetle telakki olundu.

Sabahaddin Bey konferansında verdiği te'mînât ile bu memnûniyeti kat kat takviye etmiş oldu:

"Bugün tebşîr edebilirim ki saâdet-i vatana çalışan cemiyetlerimiz arasında ne fer'i ne esâsi hiç bir ihtilâf kalmamıştır."

Bizzât Sabahaddin Bey'in lisânından işitilen bu te'mînât cem'îyetler arasında ihtilâf-i efkâr mevcûd olduğuna dâir çıkarılan şâyiaları cerhe kâfîdir. Bennâ-yı istibdâdı yıkmak için hep birlikte uğraşan Fedâkârân Cemiyet'ten sonra memlekette yeni usûl-i idâreyi takviye için yine birlikte çalışmaya mecbûr olacakları bir sırada ayrılmaları cidden şâyân-ı esef görülüyordu. Bu eseflerden kurtulduk, şimdi Sabahaddin Bey'in "adem-i merkeziyet" ta'bîrinden ne kasdettiklerini görelim.

Sabahaddin Bey'in "adem-i merkeziyet"in tevsî-i me'zûniyetten başka bir şey olmadığını söylüyor. Tevsî-i me'zûniyet de Kânûn-i Esâsî'mizde mündericdir. Yüz sekizinci madde "vilâyâtın usûl-i idâresi tevsî-i me'zûniyet ve tefrîk-i vezâif kâidesi üzerine müesses" olacağı beyân ediliyor. Bu halde Sabahaddin Bey'in programındaki "adem-i merkeziyet" ta'bîri Kânûn-i Esâsî'de mevcûd bir ta'bîrin şekil-i diğeri demek oluyor. Burada zihne bir suâl vârid olur. Sabahaddin Bey'in meslek-i siyâsi ve ictimâîsini hülâsa etmek üzere üç düstûr görüyor idik:

"Meşrûtiyet-teşebbüs-i şahsî-adem-i merkeziyet." meşrûtiyet bir usûl-i idâredir. Bu taleb olunabilir, bir fırka-i siyâsiyenin programını teşkîl eder.

“Teşebbüs-i şahsî” bir programa nasıl girer?.. Evet, istibdâd zamanında milletin hakk-ı hürriyetini istihsâl için ortaya atılan bir cem’iyet-i vatan-perverâne idâre-i müstebideden “meşrûtiyet” esâsını talepte haklı olabilirdi, fakat teşebbüs-i şahsîyi kimden istiyordu; bu, millette bir kâbiliyetten ibârettir; istemekle olmaz, efrâd-ı millette o kâbiliyeti tevlîde çalışmakla husûle gelir. Esâsen bu bâbda sarf edilecek gayretin müsmir olub olamayacağını da ayrıca câ-yı mülâhazadır. Adem-i merkeziyet, ta’bîrinin muhtâriyet-i idâre tarzında anlaşılmasına sebeb de programa sûret-i mahsûsada idhâl edilmiş olmasıdır.

Eğer, diyorduk, adem-i merkeziyet bildiğimiz “tevsî-i me’zûniyet”ten ibâret ise bu Kânûn-i Esâsî’de münderic bulunduğu gibi ayrıca bir de Nevâhî Nizâmnâmemiz bulunduğundan bir esâsı bi-l-hâssa tefrîk ile programa idhâl etmekte bir hikmet olamaz. Onun için mutlaka “adem-i merkeziyet” Kânûn-i Esâsî’nin çizdiği dâireden hâricde, daha fazla bir salâhiyet tazmin edecektir.

Hâlbuki bu mütâlaada yanılıyormuşuz: Tevsî-i me’zûniyetten başka bir şey taleb edilmiyormuş... Ma’mâfîh otuz seneden beri ayak altına alınan hak yalnız Vilâyât Nizâmnâmesi’nden ibâret değildi. Bu hukûkumuzun kaffesini siyâsi programlarımızı hülâsa edecek desturların arasına ilâve etmek lâzım gelse idi sahîfeler dolardı. Şu halde bunları kaleme almayıp da yalnız “adem-i merkeziyet”ten bahsetmek bi-t-tabi câlib-i dikkat idi.

Bâ-husûs Türklerin gayri anâsır-ı Osmâniyenin işe verdikleri ehemmiyet ve Sabahaddin Bey’e karşı bu fikirlerinden dolayı gösterdikleri merbûtiyet onların da adem-i merkeziyeti vahdet-i Osmâniyeye mugâyir bazı emellerle kâbil-i te’lîf olacak bir sûrette tefsîr ettikleri zannı hâsıl ediyordu ve asıl bizi endîş-nâk eden de bu idi. Sabahaddin Bey’in bu emellere, endîşelere kat’î bir hâteme çekmeleri bi-l-hâssa şâyân-ı teşekkürdür.

Esâs noktada böyle hep birleştikten sonra ferûa müteallik cihetlerde de bir iki söz söylemek mecbûriyetinde kalıyorum.

Sabahaddin Bey: “Usûl-i merkeziyetin hâsıl ettiği netîceyi otuz senelik tecrübe göstermiştir.” diyor. Mutlak sûrette usûl-i merkeziyete tarafdâr değilim. Fakat memlekette otuz senelik istibdâd neticesinde husûle gelen ahvâli usûl-i merkeziyetin netîcesi olmak üzere telakki edemeyiz. Usûl-i merkeziyet meşrûtiyet idâre ile de kâbil-i te’lîftir. Otuz senedir meşrûtiyet idâre altında yaşasa idik, aynı zamanda usûl-i

merkeziyeti de tatbîk etse idik memleketimiz bugünkü halde mi olacaktı? Şüphesiz ki hayır.

Sabahaddin Bey anâsır-ı muhtelife-i Osmâniyeyi bir nokta-i esâsiyeye cem' ve tevhîd edebilmek için "Ahâliye, bu anâsıra hakk-ı teftîş verilmelidir, bu da adem-i merkeziyet ile olabilir." diyor. Bu iddiânın adem-i merkeziyet olmazsa ahâli hükûmetin ef'âl ve harekâtını nazar-ı teftîş altında bulunduramaz ma'nâsını tazammun etmesi vârid hâtır olur. Halbuki meşrûtiyet idâre -Sabahaddin Bey'in pek güzel işâret ettiği gibi- idâre-i hükûmete ahâlinin nezâret etmesi demektir. Bu ise Meclis-i Mebûsan ile te'mîn olunur, tevsî-i me'zûniyet ile değil. Fransa'da idâre-i hükûmet teftîş-i ahâli altında değil mi?...

Tevsî-i me'zûniyet kâidesi bu hakk-ı teftîşi tekmîl vilâyetlere ne dereceye kadar teşmîl eder, bilemem. Biz tevsî-i me'zûniyeti böyle bir vazîfe-i teftîşin îfâsı maksadından zîyâde -her tarafın kâbiliyet-i mahalliyesi muhtelif olacağından- menâfi'-i mahalliyeyi ihtiyâcât-ı mahalliye dâiresinde takdîr ve bunu kendi kendilerine te'mîn sûretinde, iktisâdi, idâri bir tarîkte tercîh etmeliyiz, fikrindeyim.

Sabahaddin Bey'in:

"Ahâli verdiği verginin nereye sarf edildiğini anlamalıdır. Vilâyâtta vergileri veren ve kanlarını vatanları uğrunda şecâatli sûrette fedâ eden köylülerin verdikleri verginin nereye verildiğini bilmeleri lâzımdır. Çünkü vergiyi veren de onlar, vatanları uğruna şanlı sûrette fedâ-yı cân eden askerleri tedârik eden de onlardır." demelerine tamâmıyla iştirâk ederim; ancak bu maksad Meclîs-i Mebûsân ile te'mîn edilebilecek husûsâta kadar tevsî-i me'zûniyetin lüzûm ve fâidesi mevzû' bahis olurken ileriye sürülecek menâfi'den değildir, derim.

İdâre-i Umûmiye-i Vilâyât Nizâmnâmesi'nin altmış ikinci maddesinde Meclîs-i Umûmînin vezâifi şu sûretle ta'dâd ediliyor:

"Meclis-i Umûmi turuk ve maâbirin tasviyesini bir sene zarfında ve vilâyetçe yapılması elzem görünen yolların mesâfât ve derece-i amaliyât ve masârıfâtı hakkında nizâm-ı mahsûs mûcibince yapılacak cedvellerin ahkâm ve mündericâtını ve ticâret ve sanâyi'in teshîl ve terkîsini ve maârif ve terbiyesinin intişârını ve verginin kemiyet-i aslıyesine halel gelmemek üzere taksîm ve ta'dîlini ve yeniden tekâlîf-i vaz'ını ve her nev'i hubûbât tohumunun ve hayvânât cinsinin ıslâhını ve ale-l-umûm esbâb-ı me'mûriyetin taharrîsini ve meydan ve çayır ve mesîre misüllü menâfi'-i umûma

mütaallik olan emlâk-ı umûmiyenin bey' ve şirâ ve mübâdelesi ve hastahâne ve ıslâhına ne gibi ebniye-i umûmiyenin tagyîr veyâ tecdîdini ve bunların keyfiyet-i idâresini ve menâfi'-i umûmiyeye dâir akdolunan taahhüdât ve mükâvelât ve onların masârıfına mütallik iânâyi ve amaliyât fevka-l-âde ile vücûda gelecek te'sîsât-ı nâfianın sûret-i icrâiyesini müzâkere eyler."

Vilâyât Meclis-i Umûmileri bu makâsadı te'mîn ederlerse memlekete hakîki bir hizmet görmüş olurlar. Nevâhî Nizâmnâmesi'nin tatbîki de idâre-i mahalliyeyi sırf ahâliye tevdî' etmek, demek olacaktır. Binâenaleyh şimdilik taşralar için bundan fazla bir hakka, bir hakk-ı teftîş-i siyâsîye lüzûm yoktur. Yalnız Vilâyât Meclis-i Umûmîlerinin intihâbı keyfiyeti muhtâc-ı tashîhtir.

Hüseyin Cahit

6 Eylül 1324 (1908); nr. 50, s. 1.

Vükelâ ve Matbuât

Hey'et-i Vükelâ ile matbûât arasında sû-i tefehhüm vardır. Daha doğrusu, Hey'et-i Vükelâ meşrûtiyet idâreye mâlik bir memlekette hür matbûâtın isti'mâl edebileceği lisâna alışmamıştır. Vükelâmızın çoğu hâlâ "nazar-ı maâllimzâhir" diye tavsîf edilmemekten "devletlü paşa hazretleri" tarzında unvanlar, sitâyişlerle gönüllere çıkarılmamaktan ihtimal ki müteessif bulunuyorlar. Evvelce menfaat-i vatana en muzırr hareketlerin bile sansür me'murları sâyesinde en büyük bir eser-i cem'iyet ve sadâkat sûretinde telakki ve i'lân ettirilmesine alışkın bulundukları için şimdi en küçük, en haklı muâhezeye bile kâil olamıyorlar. Fikren, hissen eski devir ile meşhûn oldukları, o devrin perverde-i ikbâli bulundukları cihetle meşrûtiyet idâre icâbâtına birdenbire alışamamaları zarûrîdir. Ma'mâfîh kendilerinin muhîte adem-i tevâfukları için bir sebep bulunsa bile matbûâtı ithâm etmeleri için hiç bir hak yoktur.

Evet, bugün matbûât büyük bir isnâd altında bulunuyor. Bu noktaya tekmîl gazetecilerin nazar-ı dikkatini celb ederim. Memlekette ne kadar yolsuzluk oluyorsa vükelâdan birçoğunun fikrince bunun sebeb-i müstakilli gazetecilerdir.

Ahâlîyi nümâyişlere sevk eden, ahâlîyi me'mûreyn-i hükûmeti tanımamak üzere ayaklandıran, hükûmete karşı ahâlîde mevcûd hiss-i ihtirâm ve inkıyâdı yıkan, hâsılı ortalığı karmakarışık eden, vükelâyı iş görmekten men' ve yanlış icrâata sevk eyleyen hep gazetecilerdir.

Bu fikrin vükelâ nezdinde gittikçe kuvvet bulduğu, bu yoldaki rivâyâtın gittikçe çoğaldığı görülüyor. Âdetâ matbûâtın tahfîf-i nüfûzu, binâ-en-aleyh kesr-i haysiyet ve i'tibârî için bir cihâd açılmış gibidir. Mahâfil ve vükelâya müdâvim zevâttan kimileri görürseniz size gazetecilerden şikâyet edecekler, bunlarla teâtî-i efkâr tevdîât-ı kalbiye derecesine vardığı zaman size: "Vükelâ gazetecilerinden çekiniyor, bir şey yapacakları vakit şimdi bütün gazeteler aleyhime başlayacak endişesiyle tereddüd ediyorlar." diyeceklerdir.

Yavaş yavaş bu fikir işâa edilecek, sathî nazar kimseler buna kanacak ve matbûât büyük bir mes'ûliyet altında bırakılacaktır.

Hürriyet-i matbûâta karşı en küçük tecâvüz emîn olmalıdır ki hürriyet-i Osmâniyeye karşı ilk cinâyeti teşkîl eder. Gazeteler hür kaldıkça memlekete tekrar istibdâd gelemez. Fakat gazeteleri ilk tazyike başladıkları gün memlekette istibdâd iâde olunmuş demektir.

Evet, matbûâttan korkulur; fakat vatana hizmet değil, hıyânet edenler korkar. Eski devrin perverde-i lütuf ve inâyeti olup ve o zaman gazetelerinin alkışlarına alışıp da şimdi keyiflerine göre hareket edemeyenler, bir şey yapacakları zaman milletin nigehbân-ı muâhezekârı tarzında arkada bekleyen gazetecileri düşünmek mecbûriyetinde kaldıkları için hürriyetten hoşlanmayanlar, mâzîye nazar-ı tahassürle bakanlar hamiyetsizler korkar. Yoksa mâzîsinden emîn, yaptığı işin doğruluğuna kâil olup da hüsn-i niyetine, muhabbet-i vataniyesine üstâd etmiş, vatanını inkırâzdan kurtarmak emeliyle işe sarılmış bir sâhib-i nâmus ve hamiyet-i matbûâtdan korkmaz, korkamaz. Bir iki gazete, ya hatâ ya garaz eseri olarak bir şey yazsa da hakîkat hiç bir zaman böyle hatâ ile garaz ile tahrîf edilemeyeceği için ehemmiyeti yoktur. Dünyanın hür olan her memleketinde gazeteler muâhezâtta bulunurlar. Hele fırka-i muhâlifeye mensûb gazeteler her icrââtı tenkîd etmeyi meslek edinmişlerdir. Böyle olduğu halde o memleketlerin vükelâsı iş görmüyorlar mı?

Matbûâta örmek istedikleri zorba ile aynı zamanda ahâliyi de ezmek, onları da lekelemek için: “Bizde ahâli câhildir, gazetelerin sözlerine kapılırlar, ayaklanırlar, onun için gazeteler lisânını ta’dîl etmelidir.” deniyor.

Gazetelerin lisânını ta’dîl etmek, fenâlığa karşı sükût etmek demek ise memlekette hürriyet devam ettikçe bu kâbil olmayacaktır ve buna mâni’ olmaya teşebbüs edildiği gün pek siyâh bir gün olacaktır. Fransızlar “İlk adım zordur.” derler. Hürriyeti bir kere elde ettikten sonra gâib ederek ilk gafletin acısını otuz senelik bir devre-i felâket ile çekmiş olan Osmanlı milleti bir dahâ bu “ilk adımı” attırmaz. Çünkü buna kâil olmak Osmanlı milleti için intihâr etmek olur. Biz ise yaşayacağız, hür müterakki olarak yaşayacağız.

Gazetelerin lisânını ta’dîl etmek tenkîd ve muâhezelere edeb ve nezâheti muhafaza, çirkin îmâlardan ictinâb, mâzîyi karıştırmaktan tevakki demek ise bugün matbûât-i Osmâniyenin misâl müşahhısları olmak üzere gösterilebilecek mu’teber gazetelerin hangisinde bunun hilâfında neşriyât var?

Şimdiki Hey’et-i Vükelâ’ya karşı matbûât tarafından gösterilen hüsn-i kabûl, izhâr edilen i’timâd unutuluyor mu? Saîd Paşa kabînesi sükût eder etmez lisân-ı matbûât derhâl şiddet-i muâhezânını gâib etti. Saîd Paşa kabînesi bir taraftan takım takım Bâbıali’ye gelen alayların nümâyişleri, şamataları, bir taraftan gazetelerin muâhezâtı, bir

taraftan sokak yûhâları içinde çırpınıyordu. Yeni kabîne öyle bir zamanda olsa idi acabâ ne yapacaktı?

Saîd Paşa kabînesinin icrââtı Kânûn-i Esâsi'ye muhâlif olmak üzere kabûl edildiği için matbûât menâfi'-i vatanı müdâfaa etti, nâil-i maksad oldu. Hatta yeni kabîneyi devletin meşrûtiyet idâre şekli altında ilk teşekkül etmiş Hey'et-i Vükelâ'sı olmak üzere selamladı. Esef olunur ki bu kadar hüsn-i kabûle karşı bugün matbûât tecâvüz ile ithâm ediliyor.

Nezâretlerde tensîkat mes'elesi çıktı. Te'sîs-i meşrûtiyetten yegâne maksad, şu sırada meşgûl olacak en mühim mes'ele gûyâ beş on küçük kâtibi dışarı atmaktan ibâretmiş gibi günlerce, haftalarca, kadrolar yapılmakla uğraşıldı. İstanbul'da bir gayr-ı menûnlar takımı peydâ etmek hatâsında bulunuldu. Şimdi bunun sebebi de gazeteler imiş! Gazeteler iş görmek için vükelâyı sıkıştırmışlar imiş!..

Evet, gazeteler iş görülmesi için mutâlebâtta bulunmuş olabilirler. Fakat bu mutâlebât "iş" içindir. En mühim iş tensîkât mıdır? Bu lakırdı ortaya çıktıktan sonra kalemlerde eski görülen işler de görülmez oldu. Çünkü kalemden çıkarılıp çıkarılmayacağından emîn olamayan kâtibler kalemleri, kâğıtları bırakarak bekleşmeye başladılar. Öyle ki tensîkat devletin en mühim vazîfesi hâline geldi.

Saîd Paşa kabînesinin sükûtundan bir iki gün evvel Saîd Paşa'nın sadâret mektûbu kalemi müdîriyetine altı bin kuruş maâşla birini ta'yîn etmesi üzerine 11 Temmuz tarihinden sonra maâşâtın eski tertîb dâhilinde verilmesi câiz olamayacağını, Tensik-i Maâşât Kararnâmesi tatbîk olunarak iltimâs, rüşvet, hafiyelik devrinde kolayını bulup da hakkının beş on misli maâşa geçmiş kimselerin taadiyâtına nihâyet çekilmesi îcâb edeceğini yazmıştık.

Maksadımızı idâre-i müstebide zamanında milleti soyan kimselerin maâşını bir hadd-i ma'kûle tenzîl ettirmekten ibârettir, yoksa kalemlerden zavallı beş on kişiyi açığa çıkartmak fikrini ta'kîb etmiyorduk. Bundan başka vükelâya dörder beşer yüz lira verilmesine, şûrâ-yı devletin bir imâret kibri hâline getirilmesine karşı sükût edemedik.

Matbûâttan korktuklarını söyleyen vükelâ buna karşı ne yaptılar? Tekmîl hırslarının acısını aczinden çıkarmaya kalktılar. Büyüklere, Şûrâ-yı Devlet A'zâlarına yedişer bin, mektupçulara, muhâsebecilere beşer altışar binden aşağı maâşı lâyık göremediler. Hele kendilerinin maâşlarını yirmi bine indirmeye bir türlü kâil olamadılar.

Matbûâtın muâhezesinden çekinseler idi birkaç bin kuruş için işittikleri lakırdılara tahammül etmemeleri îcâb ederdi. Menfaat-i zâtiyeleri mevzû’ bahis olduğu, yâhûd büyük me’mûriyetlerle kayırdıkları kimselere maâş tahsîsi îcâb ettiği zaman matbûâtın muâhezesine ehemmiyet vermemek peka’lâ ellerinden geliyor. O halde neye memleketin muhtâc olduğu icrââtı matbûâttan ihtirâzen yapamadıklarını söylüyorlar!..

Meclis-i Mebûsân elbette bu maâş yağmasına susmayacak. Elbette bu maâşları hadd-i lâyıkına indirecek ve vükelâya ne yaptınız, diye soracaktır. Biz memlekette her şeyden evvel âsâyiş istiyoruz, taşralarımıza kaymakâm, mutasarrıf, vâli istiyoruz... Bunları da acaba matbûât mı ihmâl ediniz, diyor?

Hüseyin Cahit

25 Ağustos 1324 (1908); nr. 38, s. 1

Hürriyet-i Matbûât

Hürriyet-i matbûât idâre-i meşrûtiyetin te'sisiyle efrâd-ı millete intikâl eden hakk-ı hâkimiyetin mütemmem-i zarûrîsidir. Efrâd-ı milletin her şeyden haberdâr olması lazımdır, çünkü ancak bu sâyede vâkıfâne beyân-ı re'y ve mütâlaa edebilir.

Hürriyet-i matbûât sâyesinde sûisti'mâller meydâna konur, me'mûreyn-i hükûmetin harekâtı nazar-ı teftîş altında tutulur. Hürriyet-i matbûât mevcûd olmayan memleketlerdeki ihtilâs ve irtişâyı, irtikâb ve sûistimâlâtı göz önüne getirmek hürriyet-i matbûâtın fâidesini takdîr için kâfîdir. Hürriyet-i matbûât olmazsa hükûmet irtikâb edilen mezâlimden, irtişâddan haberdâr olamaz. Hükûmet bu husûsta ne yapabilir? Birtakım müfettişler ta'yîn eder, değil mi? Fakat ya bu müfettişler mürtekib adamlar olacak olursa, ahâlinin zararı iki katlı olur.

Hürriyet-i matbûât idâre-i meşrûtiyetin mütemmem-i zarûrîsidir, hürriyet-i umûmiyenin en birinci müdâfaa ve istinâdgâhîdir.

Efkâr-ı umûmiyeyi teşkîl eden, intihâbâtı hazırlayan gazetedir. Bunun içindir ki matbûâta "dördüncü kuvvet" nâmını bi-hak vermişlerdir. Hürriyet-i matbûâtın zararından korkmamalıdır. Bir gazete haksız ta'rîzât-ı şedîdeye kalkacak olursa te'sîr ve nüfûzunu gâib eder. Gazeteler pek çoğalırsa her birinin kuvveti o nisbette azalır. Matbûâtın efkâr-ı umûmiye üzerinde en az icrâ-yı te'sîr etmesi Amerika'da vâkıadır.

Fransa'da gazeteler imtiyazlı bir teşebbüs-i ticâri ve siyasi sûretinde telakki edilerek adedleri tahdîd olunduğu zaman halk üzerinde büyük bir te'sîri hâiz bulunuyordu. Deba gazetesinin bir makalesiyle bir nâzır mevkı'-i iktidârdan düşüyordu, kraliyet titriyordu. Bugün Fransa'da gazeteler çoğaldı, kuvvetleri de o nisbette düştü.

Hürriyet-i matbûâtı te'mîn eden Belçika Kânûn-i Esâsî'sinin on sekizinci maddesi her zaman hâtırda tutulmaya şâyândır:

"Matbûât hürdür. Sansür hiçbir zaman iâde ve te'sîs edilemez. Muharrirlerden, tâbi' veya nâşirlerden te'mînât akçesi nâmıyla bir meblağ taleb olunamaz."

(İmzasız)

30 Ağustos 1324 (1908); nr. 43, s. 2.

Cemiyet-i Matbûât-ı Osmâniye

Dâhiliye Nâzırı Hakkı Bey inkılâb-ı hâzırın ilk zamanlarında Tan gazetesi muhâbiri ile mülâkât ettiği sırada:

"Biz hürriyet üzerine müesses bir idâre isteriz ve bil-hâssa hürriyet-i matbûât isteriz. Bunun bil-cümle fenâlıklarına katlanırız, çünkü bu zarûrî bir fenâlıktır. Hükûmeti ekseriyâ matbûâtın beyânâtı irşâd ve tenvîr eder." demişti. İşte Cem'iyet-i Matbûât-ı Osmâniye serbesti-i matbûât usûlünde zarûrî olarak görülecek bazı mahzûrları mümkün olduğu derecede tahdîd etmek emeliyle teşkîl olunmuştur.

Nâil olduğumuz hürriyetin daha ilk günlerinde, hatta ilk dakîkalarında gazeteciler kendilerine teveccüh eden mes'ûliyet-i ma'neviye-i azîmeyi hissederek selâmet-i umûmiye, mülâhazasını nazardan dûr tutmamak lüzûmunu teslîm etmişler, aralarında bir meslek kararlaştırmakla berâber bir taraftan da bir cem'iyet-i matbûât teşkîli için lâzım gelen esbâba teşebbüs eylemişlerdi.

Temmuzun on birinci günü gazeteler devr-i hürriyete lâyık bir sûrette intişâr edebilmek, ma'mâfîh hürriyeti de sû-i istimâl etmemek için makalelerini birbirlerine gösterecek kadar muhâdenet-kârâne hareket ettiler. 13, 14 Temmuz tarihlerinde ortada müesses hiçbir hükûmet kalmamış gibi göründüğü telaşlı zamanlarda, Bâbıâlî nümâyişçiler ile inlerken, umûm halk bir meşy-i pür heyecân içinde çırpınırken ortada mümkün olduğu kadar kendisini şaşırmamak isteyen yalnız bir kuvvet vardı: matbûât. Herkesin infiâl ve heyecânı son derece-i şiddeti bulmuştu. Fakat gazetelerin lisânı kari'lerin hissiyâtını aynı şiddetle ifâde etmiyordu. Bu i'tidâl ise bazı ifrât-perverân tarafından ihânet sûretinde telakki edilecek kadar efkâr ve muhâkemâta şiddet ve asabiyet gelmişti. Hatta hilm-i tab'ları, nezâketleri ma'lûm olan bazı zevât bile o kadar müteheyyic idiler ki i'tidâlkârâne isti'mâl-i lisân eden gazetecileri ölüm ile tehdîd derecesinde bir hırs ve gazaba mağlûb oluyorlardı.

Matbûât bu ilk buhranlı günlerde vazîfesini bi-hakkın îfâ etmiş olmakla müftehardır. Bugün bu hakîkatin tahattür edilmesine lüzûm görülmesi mehâfil-i resmiyede matbûât aleyhinde beslenen emellerin menfaat-i hakîkıye-i vatan ile gayr-i kâbil te'lîf olduğunu, matbûât-ı Osmâniye hiç bir zaman selâmet-i vatanı te'mîne gayret mesleğinden ayrılmayacağını anlatmak içindir.

"Serbesti-i matbûât" bütün bütün mahzûrdan sâlim ad edilemez. Fakat bu mahzûr yalnız hürriyet-i matbûâta değil, ale-l-ıtlak her hürriyete âiddir. İnsanların

yaptıkları şeyler hiç bir vakit mükemmelliyet-i mutlakayı hâiz bulunamaz. Her iyinin mutlaka fenâ bir tarafı da olur. Yalnız dikkat edilecek nokta hasenâtın gâlib olmasıdır. İşte vaktiyle Hakkı Bey'in Avrupa nazariyât-i hukûkiyesiyle perverde olmak sâyesinde "zarûrî fenâlıklar" ta'bîriyle anlattıkları mahzûrlar hürriyet-i matbûâtın hasenâtına nisbetle pek dûn kalan seyyiâttır. Ma'mâfîh hadsiz, kontrolsüz kalan her kuvvet sûistimâle müsâiddir, istibdâda meyyâldir. Hürriyet-i matbûâtı bu muzırr vâdîye dökülmekten men' edecek hadd acabâ ne olabilir? Bir kere kânûn fakat her kânûn gibi bu da âdilâne olmalı, matbûât da huzûr-ı kânûna gelmeden cürmi sâbit olmuş bir günahkâr saffetiyle telakki edilerek ona göre hemân mahkûm edilecek tarzda tertîb olunmalı.

Böyle olmakla beraber "hürriyet-i matbûât" esâsı halledilmeden tertîb olunacak bir matbûât kanunu gazetelerin o azîm, o dehşet-âver nüfûz ve te'sîrlerine tekâbül edebilecek kuvvet ve mâhiyeti hâiz olamaz. Bunun içindir ki matbûâta karşı ancak efkâr-ı umûmiye müesser bir kontrol vazîfesini îfâ edebilir. İşte Cemi'yet-i Matbûât-ı Osmâniye bu vazîfeye kendisi deruhte ediyor.

Matbûâtın hürriyeti zamanında korkulacak noktalardan biri ahlak ve adâb-ı umûmiyeye mugâyir sûrette tecâvüzât-i şahsiyede bulunmasıdır. Cemiyet-i Matbûât-ı Osmâniye ahlâk ve âdâb-ı umûmiyenin nigehbân-i müteyakkızı hâlinde bulunacak, gazetelerin birinde bu yolda neşriyât vukûa gelirse âdetâ gayr-ı resmî bir mahkeme hâlini iktisâb edecektir. Ahlâk ve adâb-ı umûmiye hâricinde tecâvüzâtta bulunan muharir Cemi'yet-i Matbûât A'zâsından ise meclis-i idârede hakkında verilecek karâra tabiîne mecbûr kalacaktır. Bu kararda tarzıye vermek, kendi neşrîyâtını kendi ağzıyla cerh etmek gibi cezâlar dâhil olabildiği gibi yapılan hareketin derece-i şiddetine göre muharririn bütûn bütûn cemi'yetten çıkarılması da musammemdir.

Cemiyete mensûb olmayan gazeteler tarafından hilâf-i edeb vukûa gelecek neşriyâtta cemiyette mevzû' bahis edilecek, îcâb ederse bir karar-ı ta'yîb i'tâ olunarak gazetelerle keyfiyet i'lan olunacaktır. Hâsılı Cemiyet-i Matbûât-ı Osmâniye Osmanlı terbiye ve nezâhetinin, haysiyet-i matbûâtın muhâfızı olmak vazîfesini der'uhde ediyor. Cemiyetin îfâ edebileceği bu hizmeti kanundan beklemek hatâ olur. Çünkü hakîkatte şâyân-ı ta'yîb takbîh olduğu halde bi-z-zarure hükm-i kânûn hâricinde kalacak birçok ufak tefek cerâim vardır ki bunlara kânûnen bir şey yapılamaz; fakat mahkeme-i vicdân matbûâtta ta'yîb olunabilir. Cemiyet tarafından ta'yîb edilen neşriyât ise bi-t-tabi' ehemmiyeti gâib eder, yazan makdûh ve me'yûb olur.

Cemiyet-i Matbûât-ı Osmâniye ahlâk ve âdâb-ı umûmiyeye verdiği ehemmiyet kadar neşriyât-ı siyâsiye ve ictimâiyeyi de göz önünde bulunduracaktır. Gâyet hüsn-i idâre edilerek birbirlerine gittikçe ısındırılmaya muhtâc olan anâsır-ı Osmâniye arasında hâsımâne bir ihtilâf-ı efkârı, münâfereti mûcib olacak neşriyât da cemiyetin nazar-ı tedkîkinden kaçmayacaktır. Ecnebî devletlerinden birinin haysiyetini muhill surette yazılabilecek makalelerde cemiyetin nazar-ı ta'yîbine uğrayacaktır. Bu halde bir takım gazetelerin, dürlü dürlü makâsada kapılarak tahrîkât ve ifsâdâtta yollanmasının, dahâ doğrusu neşriyât muzırrelerinin önü alınmış olacaktır. Çünkü Cem'iyet Matbûât-ı Osmâniye derhâl adem-i tasvîb, adem-i iştirâk karârı ı'tâ edince bir gazetenin neşriyâtı umûm-i millet-i Osmâniyenin zübde-i efkâr ve ihtisâsı sûretinde telakki edilmeyecek, ecânib ve siyâsiyât üzerinde hiç bir te'sîri hâiz olmayacaktır.

Bir gazetenin münferiden vukû' bulacak neşriyâtından münâsebât-ı hâriciye-i Osmâniyenin müteessir olması ihtimâli yoktur. Hürriyet-i matbûâta mâlik her memlekette her gazete istediğini yazabilir. Bu yazılan şeylerin münâsebât-ı hâriciyeye te'sîr edebilmesi efkâr-ı umûmiye-i millete tercümân olması sâyesinde kâbil olur. Halbuki Cemiyet-i Matbûât-ı Osmâniye o neşriyâta karşı "adem-i tasvîb" beyân ederse umûm-i Osmânlı milleti mesûliyet altında kalmış olmaz.

İşte yapılacak Matbûât Kanunu'nun bu noktadan hiç te'sîri olamayacağı halde Cemiyet-i Matbûât-ı Osmâniye'nin büyük hizmeti görülecektir.

Osmanlı matbûâtının dâhilen ve hâricen şeref ve haysiyetini muhafaza etmeyi düşünen cemiyet ta'kîb edeceği program arasına matbûât-ı cerâiminin hîn ve muhâkemesinde "hey'et-i udûl usûlünün vaz'ını ve cemiyet meclis-i idâresinin hey'et-i udûl olmasını te'mîn etmeye çalışmayı da idhâl etmiştir."

Bir fiil yapıldığı zaman bunu muhâkeme etmek için evvelâ o fiilin bir "cürüm" teşkîl edip etmeyeceğine bakmak, sonra o cürüm ile mütenâsib bir cezâ tatbîk etmek lazımdır. İşte bu hikmete mebnî hey'et-i udûl usûlü vaz' olunmuştur. Bu hey'et fiilin cürm addedilip edilmeyeceğine karar verir. Sonra usul-i hâkimler o cürüme cezâ ta'yîn ederler. Matbûât vâsıtasıyla yapıldığı iddiâ edilen fiilin cürüm teşkîl edip etmediğini en iyi kim tefrîk ve temeyyüz edebîlir? Bi-t-tabi' işin içinde bulunanlar, ya'ni matbûât müntesibleri. Eskiden istibdâd zamanında bazı kelimeler muzırr ad edilirdi. Hâlbuki kelime muzırr olmaz, maksad, fikir muzırr olur. Fakat mazarrat ile adem-i mazarrat birbirinden o kadar ince, nâzik fâsılalarla ayrılmıştır ki tefrîk ve temeyyüzünü

behemehâl ehl-i habereye terk etmek lüzûmu âşikârdır. İşte cemiyet, matbûât-ı cerâimenin muhâkemesinde bir ehl-i habere vazîfesini görerek muhâkimin vazîfesini teshîl etmeyi de haysiyet-i matbûâtı vekâya nokta-i nazarından çalışmayı vazîfe bilmiştir.

Hüseyin Cahit

30 Ağustos 1324 (1908); nr. 43, s. 1.

Serbestî Matbûât

Bir cem'iyet-i beşeriye içinde bugün icrâ-yı te'sîr eden kuvvetler arasında "matbûât" da artık dâhildir. Diğerlerine nazaran pek yeni olan bu zâde-i medeniyet az vakit içinde refîklerini âdetâ hükümsüz bırakacak bir şeyden ve istiklâl ile nüfûzunu hissettirmeye başlamıştır.

Matbûât bu kadar intişâr ve terakki etmese idi "efkâr-ı umûmiye" bir şekil ve hüviyet kesbedemezdi, vücûd bulamazdı. Bugün bir milletin efkâr-ı umûmiyesi matbûât sâyesinde inzâr-ı âleme çıkabilir.

Vâkıâ sahâif-i matbûâtta birbirine zıt fikirlere tesâdüf edildiği her gün görülüyorsa da gazetelerin hâline mazhar olduğu kabûle göre bu efkâr-ı mütebâyine arasından nümâyilât-ı milleti tefrîk etmek pek güç bir iş olmaz.

Memleketimiz bugün serbestî matbûâta mâliktir. Dünyanın en hür memleketlerinde matbûât için bundan fazla bir hürriyet tasavvur edemeyiz. Böyle olduğu halde çok kere kullanacağı bir ta'birin şümûl ve delâletini düşünerek tereddüd eden, îcâb-ı zaman ve hâli derk ederek bazı bahisleri kapayan kalemler nâdir değildir.

Matbûât şekl-i hâzırıyla dehşetli bir silahtır. Bir tüfenk, bir top mahdûd yerlere te'sîrât ve hayme icrâ edebilir. Matbûât ise umûm-i memlekete îrâs-ı zarar edebîlecek ehemmiyeti hâiz bir silahtır. Vatanını seven, haysiyet-i kalemiyesini düşünen muharrirler ellerindeki ateşin te'sîr-i mukavemet-suzını ancak menâfi-i milliyeyi te'mîn uğurunda isti'mâl etmek vazîfesiyle mükelleftirler. Bir muharririn memleketine edeceği hizmet bu yolda göstereceği gayret ile mukâyese edilmek zarûrîdir.

11 Temmuz tarihine kadar meydânda olan matbûât keyif ve hevese ve hem hayâle tâbi', muhafaza-i mevkıa, te'mîn-i terakkiye harîs, vatan, hak fikirlerinden mahrum sansür me'murlarının mürevvic-i efkârı olmaktan başka bir mahiyeti hâiz değildir. İleride âsûde vakitler gelip de sansür şiddetinin ne yüksek derecelere çıktığını gösterecek vesâik neşredilirse acı olmakla beraber insanı pek güldürecek garâbetlere ıtlâ' peydâ edilecektir.

Sansürün tahrîb-i kâhirânesi altında intişâr eden gazetelere halkın zerre kadar i'timâdı kalmamıştı. Filan vilâyette âsâyişin ber-kemâl olduğuna dâir resmî neşriyât vukûa gelse hiç kimse buna inanmazdı; mutlaka bunun aksine emniyet hâsıl edilir, neler cereyân ettiği öğrenilmek istenirdi. Hatta bazı zâtlar Paris'te birçok masraf ihtiyârıyla gûyâ Osmanlı menâfiini muhâfaza ve müdâfaa fikriyle tab' ettirilen "*[*Evriyâr*]*"

gazetesini mahzen neşrettiği tekzîbâttan dolayı okurlardı. Çünkü asıl bu tekzîbâtın yalan olduğu bir kere ma'lûm olursa havâdis almak için "[Evriyâr]"dan iyi hakkımızdaki tekmîl neşriyâtı câmi' bir menbâ' bulmak pek zor olurdu.

Hükümetin cidden doğru olan neşriyâtı bile eski gazeteler sütununda görülünce mutlaka şüphe ile telakki edilir, pek çoklarınca bir kesb-i muhaz addolunurdu. İşte idâre-i müstebide-i sâbıka halk nazarında böyle bir cezâ-yı ma'nevîye mahkûm idi. Nazar-ı millette yalancı idi. Çünkü gazeteler hür değil idiler. Gazeteler hakîkati değil, sansürün istediğini neşretmekle mükellef bulunurlardı.

Hürriyet-i matbûât meydan alırsa gazeteler bir meşhur rezâil hâlini kesbeder. Mektûm kalması edeb-i terbiye nokta-i nazarından en lâzım, en husûsî teferrüât bile gazete sütunlarına geçirilir, iş pek fenâ olur diyenler vardı.

11 Temmuz tarihinde hürriyet-i matbûât geldi. Daha doğrusu gazeteciler Kânûn-i Esâsî i'lânı üzerine hürriyet-i matbûâtı levâzım-ı meşrûtiyetten bilerek sansür me'mûrının arzusuna rağmen yazılarını sansüre muâyene ettirmediler, hürriyet-i matbûât bu sûretle teessüs etti. Böyle olmasa idi Osmanlı kar'îleri ihtimal ki neşrîyât-ı hürriyet-i perverâneye biraz daha geç mülâkî olacaklardı.

Şâyân-ı dikkattir ki gazeteler meşy-i hürriyet içinde bile kendilerini o kadar şaşırmadılar. Eski kabînenin icrâât-ı ma'kûsesi meşûk olmadıkça teşdîd-i lisân etmediler. Fakat öyle nazik bu buhranlı bir zamanda hükûmette faâliyet, hüsn-i niyet eserleri göremeyince makâlâtın lisân-ı şiddeti de yükseldi.

Serbestî matbûâta alışmamış olan erkân-ı idâre-i hâzirânın gazeteler lisânından mütevahhiş oldukları işitiliyor. Hâlbuki hürriyet-i matbûât içinde yaşayan, serbest gazetelerin ne olduğunu bilen Avrupalı muhâbirlerle vukûa gelen mülâkatlarımızda böyle inkılâb zamanında gazetelerin muhâfaza ettikleri sükûta karşı hayret ettiklerini görüyoruz.

Matbûâtımızda ma'nâsı anlaşılmayan bir kelime var "şahsiyât". Çirkin bir takım neşriyât ile sahâif-i hürriyeti lekelememek için "Şahıs ile meşgûl olmayalım, icrââta bakalım, münâfı' vatana mugâyir olanları tenkîd edelim." denildi. Şahsîyâtın derecesi nedir? Bir şahsa âid sözler demek ise icrâât-ı hükûmetin hepsi dolayısıyla birer şahsa taalluk edeceğinden şahsiyât kaydına bu kadar dâr bir ma'nâ verilince hiçbir şeyden bahsetmemek îcâb eder. Farzâ Dâhiliye Nezâreti bir vâlî, bir mutasarrıf ta'yîn olunan me'murlar içinde idâre-i hâzirâda me'mûriyet-i devlete gelemeyecek kimseler

bulunursa, ibkâ edilenler devr-i sâbıka lekeli adamları olursa o zaman gazetelerin şahsiyâta karışmamak endişesiyle sükût etmelerini taleb etmek kat'iyen muhik olamaz.

İdâre-i hâziraya karışmayan, umûr-ı devlet üzerinde artık icrâ-yı te'sîr edemeyen bir takım adamların sarf-ı husûsi maâbîni ta'dâd etmek, çirkin îmâlarda bulunmak hiçbir zaman afv edilemez. "Şahsiyât" kelimesinin -bu yolda tefsîr edilmek şartıyla- külliyen aleyhindeyiz.

Fakat kendini bilen gazeteler bu vâdîye düşmediler. İçlerinden bazılarında böyle ma'yûb tafsîlât ve ta'bîrâta tesâdüf edildiyse de onların da kari'lerinden görecekleri telakki-i bâridâne netîcesinde tashîh-i hatâ etmeleri pek kâbildir. Binaenaleyh gazetelerin de en mütelâşi oldukları şu ilk zamanda evvelden korkulan taşkınlıkların korkulduğu derecesi meydan almayınca istikbâle dahâ müsterih bir nazarla bakabiliriz. Hele Matbûât-ı Osmâniye Cem'iyeti sûret-i kat'iyede teşekkül eder de en birinci lâzıme-i kalem olarak nezâhet-i lisân kâidesini kemâl-i ciddiyetle tatbîk etmeye başlarsa o zaman mûcib-i şikâyet hiçbir şey kalmayacağı muhakkak addedilebilir.

Serbesti-i matbûâtın icrâât-ı hükûmete tealluk eden cihetine gelince, Hey'et-i Vükelâ'dan ba'zılarının ta'rîz-i matbûâta uğramak endişesiyle îfâ-yı vazîfede müşkilât çektikleri rivâyeti şâyı' olması üzerine Matbûât Cem'iyeti Hey'et-i Muvakkitesince kabînenin hîn-ı teşekkülünde hey'et-i vükelâya karşı beyân-ı emniyet edilmiş olduğundan vükelâdan birinin ahvâl-i mâziyesi hakkında ta'rîzâta kıyâm edilmeyerek sarf-ı icraât-ı hâzıralarına atf-ı nazar-ı ehemmiyet edilmesi ve bu icrââtta menâfii' memlekete mugâyir bir nokta görülürse tenkîd olunmasını ekseriyet ara ile karar-gîr olmuştur. Matbûât ıslâhâta îkâ'-ı müşkülât etmek azmindedir. Bunun için çalışıyor, matbûâtın lisân-ı muâhazesi bu kadar vâsı' iken en sabûr ve mütehammil olanları bile i'tirâza sevk edecek şeyler yapılıyor. Ya matbûât serbest olmasa idi, ya matbûâttan hiç endişe edilmese idi neler yapılmayacaktı. İşte matbûât tarafından resmî bir te'mînât ile vükelâ mâzî endişelerinden âzâde bırakılmıştır; fakat istikbâli düşünmek, istikbâl için çalışmak şartıyla!

Hüseyin Cahit

20 Ağustos 1324 (1908); nr. 33, s. 1.

Mabûât-ı Cerâime

Hürriyet-i matbûât... Bu terkîbin manasını ne sûretle anlayacağız? Matbûât hürdür, demek gazeteciler akıllarına, ağızlarına ne gelirse yazacaklar demek midir? Hürriyet-i matbûâtı bu sûretle anlayacak kimse bulunabileceğine ihtimâl veremeyiz. Çünkü al-el-umûm hürriyet başka bir adamın hakkı başladığı noktada nihâyet bulur. Herkes hürdür. Fakat âhirin hukûkuna tecâvüz etmemek şartıyla.

Bu kâideyi bi-t-tabi' matbûâta da tatbîk etmek lazımdır. Matbûâtta hukuka tecâvüz etmeyecek. Matbûât kendi hürriyetini ileriye sürerek başkalarının hürriyetini ihlâl eylemeyecek. Fakat matbûât kendi dâire-i hukuku hâricine çıkarsa ne yapılacak? Efrâddan ayrı bir muâmele mi görecek yoksa hukuka tecâvüz eden bir ferde benzetilerek muhâkem-i âdiye mi rü'yet-i meseleye me'mûr olacak?

Teşkîlât-ı muhâkimeden evvel yapılan Matbûât Nizâmnâmesi'nin bir maddesinde matbûât vâsıtasıyla vukûa gelecek cerâimin icrâsı muhâkemesi için evvel emirde Bâbıâli'de beş zâttan mürekkeb olmak üzere teşekkül edecek bir hey'et tarafından tedkîkâtta bulunulması, bu hey'et bir karar verdikten sonra da'vânın rü'yetine başlanılması muharrirdir.

Muahharen adliye teşkîlâtı yapıldı. Kânûn-i Esâsî i'lân edildi. Kanûn-i Esâsî seksen dokuzuncu maddesinde:

"Her ne nâm ile olursa olsun bazı mevâd-ı mahsûsayı rü'yet ve hükmetmek için muhâkim maiyete hâricinde fevk-al-âde bir mahkeme ve yahût hüküm vermek salâhiyetini hâiz komisyon teşkîli kat'iyyen câiz değildir." diyor. Şu sûretle Bâbıâli'nin bu mevzû' bahsolan komisyonu lağv edilmiş sayılacak mı?

Hürriyet-i matbûâttan sonra tahaddüs eden bazı davalarda mahkemelerimiz muhtelif sûretlerle ictihâd ettiler. Kimisi Kânûn-i Esâsî'nin bu maddesine istinâd ederek da'vâyı doğrudan doğruya rü'yete kendisini salâhiyeddâr gördü. Kimisi Matbûât Nizâmnâmesi'nin ahkâmına riâyet ederek evvel emirde Bâbıâlice tahkîkât icrâ edilmesine kâni' bulundu. Kararlar istinâf edildi, temyîzde olunacak. Şu takdîrde mahkeme-i temyîzce mes'ele mutarrid bir şekil-i kânûniye rabtedilecek demek oluyor.

Acabâ bu iki şıktan hangisi gerek hürriyet-i matbûât gerek hukûk-ı efrâd için daha muvâfıktır?

Bu sûâle cevâb verebilmek evvelâ Bâbıâli'de teşekkül edeceği Matbûât Nizâmnâmesi'nde söylenen hey'etin şekil ve mâhiyeti hakkında bir fikir peydâ etmeye mütevakkıftır. Bu hey'et acaba "adûl" vazîfesini mi îfâ edecekti? Matbûât-ı cerâimi cerâim-i sâire gibi sâde, kolayca kâbil-i ta'yîn değildir. Yazıştan yazışa o kadar fark vardır ki bunu temîz edebilmek bundaki maksadı, hedefi ta'yîn eylemek için sâde ehl-i lisândan olmak, lisânın gavâmızına vâkıf olmak kifâyet etmez.

Bir kere efkâr-ı hürriyetle perverde olmalıdır. Eski devrede Bâbıâli aklâmında yetişerek, çirkâb-ı idâreye mümkün olduğu kadar az bulaşarak kalemlerde oldukça mühim bir mevkı' tutmuş, yaşları ilerlemiş zâtlara bugünkü gazetelerin icrâât-ı hükûmetten biraz ahze-kârâne bâhis bir makalesi olunsa bunu "ahâliyi hükûmet aleyhine tahrîk" sûretinde tefsîr edebilmeleri ihtimâli vardır. Çünkü Bâbıâli terbiyesi mûcibince âmirlere itâat ve hürmete o kadar alışmıştır ki bu hürmete liyâkâtı olmadığı kalbinden teslîm edilen kimseler karşısında bulunulsa aynı hürmet ve itâat gösterilir ve bu hareket iyi addolunur. Bu histen dolayı kendilerini kabahatli göremeyiz. Çünkü öyle alışılmıştır, öyle bilinmiştir. Binâen-aleyh her memleket matbûâtının ne yolda lisân kullanabileceklerini takdîr etmek için be-heme-hâl o matbûât ile tevaggul etmek, onların lisânın, tarz-ı muâhazesini, hudûd-ı salâhıyyetini bilmek lazımdır.

İşte bu lüzûme mübnîdir ki matbûât-ı cerâimin doğrudan doğruya mahkemlerde rü'yet edilmesi fikri pek şâyân-ı kabûl görülmemek tarafı tercîh edilmelidir. Yalnız, bundan matbûâtın husûsi, mümtaz bir muâmeleye mazhar olması yâhût daha sıkı tedbirler altında tutulması gibi bir ma'na çıkarmamalı. Azıcık sû-i te'vîl ve sû-i tefsîr tarîkine sapılacak olursa en bî-günâh yazılardan bile korkunç gizli ma'nâlar çıkarmak pek kâbildir. Hatta Avrupa müşâhirinden biri: "Bir adamın iki satırlık bir yazısını getiriniz, kendisini i'dâma mahkûm edeyim!" diyerek sû-i tefsîrin ne müdhîş bir silâh olduğunu anlatmak istemiştir.

Şu takdîrce matbûât-ı cerâiminin evvel emirde bir hey'ette tedkîk olunmasını tezâhür-i hakîkat ve muhâfaza-i adâlet için ihtiyâr edilmek şartıyla tensîb ve tervîc ederiz. Kânûn-i Esâsi ile bu lüzûm-ı hakkâniyeti te'lîf için tedkîk-i hey'etin udûl hey'et haline ifrâğı kâfî gelir. Hey'et-i udûl zâten cinâyet için Avrupa'da kabul edilmiştir, pek çok fâidesi görülüyor. Bu halde matbûât-ı cerâimi için de hey'et-i udûl usûlünü kabul etmekte hiç mahzûr tasavvur edilmemek akzâ eyler. Meğerki matbûât cerâiminin muhâkemesinde fikr-i adâlete riâyet edilmek istenilmeye!

Hey’et-i udûl esâsı kabûl edildikten sonra bunun sûret-i teşkîli ikinci bir mes’ele vücûda getirir. Evvelce mevzû’ bahsettiğimiz vechle, işin içinde bulunarak tecrübe ve vukûfuyla, nâmûs ve ahlâkıyla temeyyüz eylemiş kimselerden bir hey’et-i udûl vücûda getirmek pek o kadar müşkil bir iş değildir, zannederiz.

Hüseyin Cahit

22 Eylül 1324 (1908); nr. 66, s. 1.

Milletin Menâbı-ı Kudreti II: Matbûât

Âsâr-ı edebîye, müellifât, eşkâl ve tesâvîr gibi tabâat vâsıtasıyla inzâr-ı âmmeye vaz' olunan şeylere "matbûât" denilmektedir. Burada bahsedeceğimiz matbûât-ı siyâsiyedir ki ketb, hâtırât-ı müşâhîr, protokoller, risâleler, hiciv ve hezle mütaallik neşriyât ile risâil-i mevkûte ve cerâid-i yevmiye gibi birçok şekiller alır.

Bu eşkâlin kısm-ı a'zâmı, mahdûd bir zümre-i kâr'în üzerinde icrâ-yı te'sîr eder. Kitapları, resâil-i mevkûteyi tahsîl görmüş adamlar okur, yâd-dâştlar, protokoller, me'mûrîn âidesi veyâ eshâb-ı meslek tarafından mütâlaa edilir. Küçük risâleler dahî sunûf-ı mutavassıta içinde kâr'i bulur. Lâkin hicviyât ve hezliyât ile yevmî gazeteler umûma hitâb eder ve yalnız bunlar sâyesindedir ki matbûât mühim bir kuvvet olur.

Devlet, matbûâtın hürriyetini i'lân etmekle hakîkatin kuvvetine i'timâdını beyân etmiş ve kendisini müdâfaa ve muvaffâkiyetini te'mîn için meydân-ı mücâdeleye cesûr kalem mübârizleri çıkması arzusunu göstermiş olur. Bunda da haklıdır. Lâkin hürriyet-i matbûât, kavânînde mevcûd olmakla berâber dâimâ ahlâk ve adâta da hulûl eylemiş addolunamaz. Evvelleri Katolik ru'sâ-yı rûhâniyesi bu hürriyeti esâs i'tibâriyle reddeder ve i'tikâd ve inkıyâd sâhibi olan halkın hürriyet-perver gazeteleri okumasını men' eylerdi. Hürriyet-i matbûât, hüsn-i niyetle isti'mâl edildiği halde vicdân-ı ümmetin tenvîrine, icrâat-ı hükûmetin tashîhine, maârifin terakki ve beşeriyetin teâlîsine hizmet eder. Sû-i niyet erbâbının elinde ise efkâr-ı bâtılenin intişâr ve fikr-i tenkîdden muarrâ bazı rûhlarda irtikâz eylemesine, ağrâzın îkâz ve halkın ızlâl olunmasına âlet olur.

Şedîd buhrânlar esnâsında hürriyet-i matbûâtın mevcûdiyeti pek zâhirdir. Öyle bir zamanda gâlib ve hâkim olan fikir, bir hevl-i mütevelli içinde bütün memlekette fermân-fermâ olur. Ona karşı vukû' bulacak her türlü tenkîd ve muhâlefet -hattâ ahkâm-ı kavânîne rağmen- örfî ve unfî olarak bastırılır.

Hükûmetin fikri, matbûât vâsıtasıyla üç muhtelif şekilde i'lân olunur. Evvelâ - Fransızların eski Monitör'ü. Prusya'nın استاتسانچتەیکری, Türklerin Takvîm-i Vekâyî' gibi resmi bir cerîde-i mahsûsa ile. Bu cerîde, kavânîn, evâmir, tececcîhât, i'lâmât vesâire derc etmekle iktifâ eylediği takdîrde matbûât-ı siyâsiyeden ma'dûd olamaz. Yalnız hükûmetin ve makâmât-ı resmiyenin neşr-i muâmelâtına hâdim olmuş olur. Siyâsi bir gazete olmak için münâkaşa-i umûra girişmek, hükûmetin re'yini ve esbâb-ı mûcibesini irâe eylemek îcâb eder.

Lâkin böyle hem mukarrerât-ı resmiyeyi yazmak, hem de onlar hakkında mutâlaât-ı mahsûsa serdetmek birçok mahâzîri dâîdir. Hükûmet sâha-i münâkaşâta atılmakla hatırlı bir meslek tutmuş olur. Neşrettiği fikirler, âdetâ evrâk-ı resmiye mâhiyetini alır. Tedkîk-i mesâilde bî-taraflığı ihlâl eder; resmî gazetenin mübâhasesi bir beyân-nâme veyâ teblîgât-ı resmiye olur.

Mübâhase serbest olmak için mübâhisler arasında bir müsâvât mevcûd olmak îcâb eder. Hâlbuki hükûmet gazetesi tavır ve şîve-i âmirânesiyle müsâvâtı ihlâl ve hatta imhâ eder ve kar'ilerine hükmetmek isteniyor gibi görünür. Bunun içindir ki dâî olduğu i'tirâzâtta o derece şedîd ve keskin olur.

Sâniyen− Hükûmet efkârını nîm-i resmî gazetelerde beyân edebilir. Bu usûl, ihtimâl ki en fenâsıdır. Gazetenin mâhiyet-i mübheme ve meşuşa iştibârına nakîsa getirir. Ehliyetli bir muharrir, kendisini belki de tasvîb etmeyecek olan hükûmetin meşkûkiyyet telakkîsiyle halkın i'timâtsızlığını arasına koymak istemeyeceğinden bu sınıf-ı cerâidin iyi muharrirler bulması güçtür. Hâsılı, nîm-i resmî evrâk-ı hâvâdis bi-z-zarûre renksiz, mütereddid ve bi-karâr olur.

Sâlisen− Gayr-i resmî ya'nî serbest gazeteler vardır. İngiltere'de olduğu gibi matbûâtı resmî ve serbest olarak ikiye ayırmak daha muvâfıktır. Sırf resmî cerîdeler mukarrerât-ı devleti neşreder. Serbest gazetelerde ise ind-el-hâce vükelâ dahî yazı yazar ve yazdırabilir. Fakat yalnız efrâd gibi, bu sûretle hem mübâhesât ve münâkaşâtın rükn-i aslîsi olan hürriyet ve müsâvâta riâyet edilmiş ve hem de tedvîr-i umûr eden zevât daha ziyâde hayır-hâhlık ile istimâ' olunmuş olur. Hatta vükelâdan biri kendisine vâsıta-i neşr-i efkâr, (organ) olmak üzere bir gazete intihâb veyâ ihdâs edebilir. Böyle bir gazete, hükûmetin, ârâ-yı münteşireyi redd ve inkâr etmesine lüzûm göstermiş ve mesûliyet-i devleti da'vet etmiş olmaksızın umûmun inzâr-ı dikkatini celb eyler.

Bu vechle devlet, matbûâta karşı istiklâl-i tâmını muhâfaza eylemiş olur ve nâzırlardan herhangisi olursa olsun, lüzûmu takdîrde, intihâb ettiği gazeteye -isterse- mütenekkiren yazı yazarak makalesinin kopardığı fırtınaları görebilir. Hükûmet karışmaz; çünkü o zâtın ifâdesi re'-yi zâtîsidir.

Ser-gârda bulunanlar matbûâtın efkâr ve mütâlaâtından haberdâr olmamalıdır. Lâkin onlar bütün gazeteleri okumaya vakit bulamazlar. O halde müfîd ve mühim neşriyâtı kendileri için ayıracak muâvinlere, me'mûrlara muhtâçtırlar. Bu ise mahzûrûn sâlim değildir. Dessâs bir kâtibin kırmızı kalemi, bazı parçaları işâret ederek okunması

lâzım gelen diğerlerini nazardan setreylemek sûretiyle mâ-fevkını iğfâl edebilir. Bu sebeple halkı sevk ve idâre eden evliyâ-yı umûr, belli başlı gazetelerden bir ikisini bizzât kendileri okumalı, vicdânına, selâmet-i fikrîne i'timâd olunabilen muharrirîn-i siyâsiyenin yazdıklarından ders almalıdır. Büyük bir gazetenin muharrirleri içinde mütebahhirîn siyâset-şinâsândan bazı zevât bulunur ki efkâr-ı umûmiyeye serbestçe hizmet, hayât-ı devlet üzerinde icrâ-yı te'sîr ederler. Bu derece mühim bir kâbiliyet, birçok evsâf-ı mergûbeye, ez-cümle ahrârâne bir tahsîl ve terbiyeye, malûmât-ı vâsiaya ve bir de satılmamış bir vicdâna mütevakkıftır.

Bir gazeteci, a'mâk-ı hakâyıka nâfiz bir kudret-i kâşifeye, ufku geniş bir ihâta-i nazara mâlik olmamalıdır. Ona, açık bir göz lâzımdır ki ahvâl-i rûz-merre-i cihânın bütün cereyânlarını görsün, gene şuûna varacak bir zekâ ister ki tasavvurâtı, esbâbı, makâsadı keşfedilebilsin.

Her kar'i, bazen bütün dünyayı alâkadâr eden mesâil hakkında gazetesinden der-hâl bir re'y bekler ve tereddüd ve kararsızlıktan ise bir hatâ etmeyi daha kolay afv eder. Gazetecinin faâliyetine bir fâsıla yoktur, dikkati her dakîka uyanık, re'y dâimâ hâzır olmalıdır. Halk ister ki: Okuduğu şey vukûf ve dirâyetle teşrîh ve tahlîl edilmiş, vâzıh, itmi'nân-ı bahş, latîf bir üslûb ile yazılmış olsun, aslâ sıkıcı olmasın. Ma'mâfih bir gazetecinin en güzel makaleleri yalnız bir gün yaşar ve ferdânın yeni mevceleri bir gün evvelin bütün mesâisini örter. Bu meslek mevkı'-i iktidâra geçmeyen tebâyı'-ı siyâsiyeyi kendine celb eder ve hür memleketlerde pek şerefli sayılır.

Hükûmetin, parlamentonun, fırka re'islerinin müctemi' bulunduğu, havâdis ve abonelerin kesîr olduğu pâyitahtlar ile merâkız-ı cesîme büyük gazetelerin mukarrir-i tabîîsîdir.

Bununla berâber ehemmiyeti derece-i sâniyede bulunan şehirlerde cerâidin belki de daha ziyâde bir istiklâl ile ahrâz-ı muvaffakıyet ettiği görülmüştür.

Medeniyetin pek müterakki bulunduğu mahallerde bazen hatırlı bir hâdiseye tesâdüf olunur. O da: Hakîki bir ehliyete, hubb-ı memlekete bîgâne, her şey'e lâ-kayd ve yalnız halkın hissiyât-ı teheyyicâtından bir istifâde-i maddiye çıkarmak (bizim ilâveci gazeteler gibi) endişesiyle hareket eden mâhirâne ve profesyonel bir gazetecilikti. Ekser fark-ı siyâsiyenin birer mürevvic-i efkârı vardır. Fakat halk, bir partiye mensûb olan matbûâta pek i'timâd etmez. Hükümlerinin sıhhat ve samîmiyetinden makâsıdının safiyyetinden şübhe eder.

Kendilerini yalnız efkâr-ı umûmiyeyi beyân etmek vazîfesiyle mükellef tutan cerîdeler, kar'ilerinin dâiresini daha kolaylıkla tevsi' ederler. Neşredecekleri şeyler, belki de kuvvet ve taâkib-i mantıkîden mahrûm bulunur. Fakat onlar bir âyîne gibi hissiyât-ı umûmiyeye maakkis olurlar.

Ahmet Salâhaddîn

2 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 105, s. 2.

Matbûât Kânûnu

Matbûât Kânûnu Meclis-i Mebûsân'ı iyice meşgûl ediyor. Hatta şimdiye kadar bu kadar müzâkerât ve mübâhasâta bâis olan hiç bir lâyiha-i kânûniye geçmemiştir, denilebilir. Bidâyet-i hürriyetten beri matbûâtın îfâ ettiği vazîfe mebuslarımızın bi-hakk nazar-ı dikkatini celb ettiği cihetle şu tecrübe müddetinde iktisâb edilen ma'lûmâttan istifâde ile menafi'-i memlekete muvâfık bir kânûn yapmak imkânı hâsıl olmuş demektir. Yapılacak kânûn bu şartı hâiz olacak mı? Burasını şimdiden ta'yîn etmek kâbîl olamaz. Çünkü daha kânûnun birinci kırâatindeyiz. Birtakım teklifler vâkı' olarak nazar-ı dikkate alınması meclisçe kabul olundu. Bunlara encümen ne diyecek, sonra meclis ne karar verecek? İşte bu suallere henüz ne yolda cevap alınacağı tahakkuk etmeden yapılan kânûnun iyi yahut fenâ olacağı hakkında kat'i bir mütâlaa dermiyân olunamaması tabîîdir.

Lâyiha-i kânûniyenin gazeteciler için pek de lütufkârâne ahkâmı şâmil olmadığı âşikârdır. Meclis-i Mebûsân a'zâlarının gazetecilere biraz yan gözle baktıkları ma'lûm idi. Matbûât Kanunu bu temâyülü bütün bütün izhâr etmiştir. Ma'mâfîh birkaç kişinin matbûât nâmına îka' ettikleri cinayetlerin hâtırası biraz uzadıkça hubb-ı adâlet galebe çalmaya başladı. Cezalar pek ağır bulundu, alel-umûm cezalar hakkında bir daha tedkîkât icrası için komisyonun nazar-ı dikkatini celb etti. Bu defa cürm ile ceza arasında tevâzün bulunmasına biraz daha dikkat ve i'tinâ edileceğini ümîd ederiz.

Matbûât Kânûnu müzâkere edildiği sırada iki teklîfte bulundum. Biri meclisin mazhar-ı tasvîbi olamadı ve zannederim ki gazetecilerin de hoşuna gitmedi. Diğeri meclisin tasvîbine nâil oldu ve zannederim ki gazetecilerin de hoşuna gitti. Gazetecilerle meclis azalarının iki mes'elede böyle hem-efkâr olabilmeleri şâyân-ı hayret olduğu kadar mûcib-i memnûniyettir. Çünkü başka noktalarda da pek iyi uyuşabileceklerine delâlet eder.

Teklîfin birisi gazete sâhib-i imtiyazlarından aranacak şerâit arasında Mekâtib-i Âliye'den me'zun olmaları keyfiyetinin de dâhil bulunması idi.

Bu teklîf mecliste birtakım i'tirâzâtı celb etti. İ'tirâzlardan birincisi bu şart kabul olunacak olursa taşralarda gazete çıkarılamayacağından ibâret idi.

Bu i'tirâzın muhak olduğunu teslîm etmeliyiz. Fil-hakîka, Mekâtib-i Âliye me'zunlarının hemen kâffesi İstanbul'a toplanmış gibidir. Şu takdîrce vilâyetlerde gazete çıkarmak kâbil olmayacaktır. Bu mahzûra çâresâz olmak için taşralarda gazete

çıkaracak olanların Mekâtib-i İ'dâdiye'den me'zûn olmaları îcâb edeceği kanuna derc edilirdi. Taşralarda Mekâtib-i İ'dâdiye me'zunları çoktur. Onun için serd edilen i'tirâz bu tedbîr ile reddedilmiş olabilirdi.

Fakat meclis bütün bütün başka şeyler düşündü. "mekteb" kelimesi telaffuz edilir edilmez kalblerde hassas bir noktaya dokunulmuş oldu. Derhâl meclisin içinde mektebli, alaylı cereyânı başladı ve her neden ise bahis bütün bütün çığrından çıktı. Ferzâ denilecek ki mektebden çıkanların hepsi hüsn-i ahlâk sâhibi olmak iktizâ etmez. Mekteb me'zunları içinde neler vardır. Ahlâk-ı mülâhazâtının bu bahisde hiç biri yoktu. Çünkü gazete imtiyâzının Mekâtib-i Âliye me'zunlarının daha münevver-ül-fikir, daha ma'lûmâtlı olacağını anlatmak, gazeteyi cahil ellerde bırakmaktan ise bir yed-i iktidâra tevdi' lüzûmunu göstermek idi.

Meclis işin bu noktasını da düşündü. Köşede, bucakta yetişmiş nice sâhib-i iktidâr vardır ki Mekâtib-i Âliye me'zunlarına ders verir, denildi ve târîhten misâller getirilmeye başlandı. Ferzâ Kemal Bey merhûm hangi Mekteb-i Âlî'den çıkmıştır, denildi, sadrâzamlarımızın hangi Mekteb-i Âlî'den çıktıkları soruldu.

Hâlbuki düşünülmedi ki gösterilen misâller birer istisnâdan başka bir şey değildir. Kâide-i umûmiye bir adamın sâhib-i ma'lûmât olması için Mekâtib Âlî'den neş'et etmesi yahud câmi' derslerine devam ederek, icâzet alarak tedrîse me'zuniyet şehadetnamesini istihsâl eylemesi merkezindedir. Eğer kâide-i umûmiye bu değil ise niçin mektebler açılıyor? Mademki köşede bucakta nice Eflâtunlar yetişiyormuş. Ne zahmet ve masraf edip de mekteb açalım? Bu gibi mesâilde herkes kendi şahsını düşünüp mektebsizleri müdâfaaya kendi nefsini müdâfaa addedecek olursa hatâ etmiş olur.

Ba'zı gazeteciler ise "Mekâtib-i Âliye Mezunu" kaydını iyi anlamadılar. Bunun yalnız mekâtib-i resmiyye-i Osmâniyeye şâmil olduğunu zannettiler. Hâlbuki tahsîl, tahsîldir. Binâ-en-aleyh hangi Mekteb-i Âlî olursa olsun, bundan me'zun olmak bize kifâyet ederdi.

Meclis ile gazetecilerin mazhar-ı tasvîbi olan ikinci teklîf ise ahvâl-i mahsûsa isnâd ile vukû' bulan neşriyât için hakâret-dîde olan zâtın isbât-ı teklîf etmeye hakkı olmasından ibâret idi.

Bu teklîf de i'tirâza uğramadı değil. Fakat aynı zamanda hem gazetecilerin hukûkunu, hem gazetecilerin isnâdât ve müfteriyâtına uğrayabilecek eshâb-ı nâmûsun

haysiyetini muhâfaza ve müdâfaa ettiği cihetle nihâyet kabûl edildi. Bir gazete pek müdhiş bir silahtır. Hele nâmûs ve haysiyet mes'elelerinde gazetecilerin vezâif-i vicdânîleri pek ağırdır, mühimdir. Farz edelim ki bir gazeteci bu vazîfesini unutsun, mütecâvizâne bir şey yazsın. Böyle tecâvüze uğrayan zât mahkemeye mürâcaat ile da'vâ edecek, gazeteci mahkûm olacak. Gazetecinin mahkûmiyeti o zâtın nâmusunu temizleyecek mi, temizlemeyecek mi? Sırf zem vukûundan dolayı mahkûmiyet nâmusu temizleyemez. Bu kâbil olmak için isnâd-ı vâkı'ın iftirâddan ibâret olduğu tahakkuk etmelidir. Hâlbuki kânûnun ahkâmına nazaran isnâd-ı vâkı'ın iftirâ olub olmadığını tedkîke imkân yoktur. Gazeteci bilâ-tedkîk mahkûm edilecektir. Hakâret-dîde olan zât aleyhimde söylenen sözleri isbât etsin dese, yâhûd gazeteci isbât ederim, diye iddiâya kalksa mahkeme ikisini de dinlemez, bir hükm-i mahkûmiyetle işi bitirir.

Hâlbuki hakâret-dîde olan zâta isnâd-ı vâkı'ın mahz-ı iftirâ olduğunu meydana çıkarmak için gazeteciye isbât teklîfinde bulunabileceği hakkı teslîm edilirse o zaman hakîkat meydana çıkar, gazetecinin doğru ve yâhûd yanlış yazdığı anlaşılır. Ama bu pek çoğununun hoşuna gitmezmiş. Erbâb-ı haysiyet memnûn olur ya, bize kâfî.

Hüseyin Cahit

13 Mayıs 1325(1909); nr. 262, s. 1.

Rum Matbûâtına Bir Hitâb

Bir müddetten beri bir kısım Rumlar ile Türkler beyninde mevcûd ihtilâf ve nev-ummâ bir bürudet ve bunun târihçe-i tekâmülü vardır. Filhakîka mezâlim-i istibdâttan sonra nâil olduğumuz serbestî ve meşrûtiyetimizin ilk dakîkalarında uzak yakın umûmen mâzideki felâketlerimizi unutarak, hatta mesâil-i muallakamızı bile muvakkaten hall ve tesviyeden vazgeçerek yalnız hevâ-yı zevk-i hürriyet ve müsâvât ile memlû kalblerimizin bütün kuvve-i teblîgasıyla birbirimizi tes'îd etmek lüzûmunda hep müttefik kalmıştık.

Fakat hayât-ı meşrûtiyet istihzâr-ı istikbâl eylemeye başlayınca bazı anâsır-ı memleket arasında netâyic-i mütehâlifeye mukterin olan nikât-ı mütebâyine de baş gösterdi ve en evvel Servet-i Fünûn'da Girit hakkında münderic bir mütâlaa üzerine (Nea Efimeris) gazetesi bir lisân-ı intikâm cevâbla Girit istiklâlini müdâfaa etmeyi kendisince vazîfe addetti. Bu sıralarda ahz-i asker mes'elesi de Rum vatandaşlarımızı epey indişnâk etti. Diğer taraftan şehrimizin belediye ve mebûsân muâmelâtı ve al-el-ıtlâk memleketin mebûs intihâbâtı Rum matbûâtını asla memnûn edemedi. Bu bâbdaki şikâyet-i mütevâliye ayyuka çıkarılırken İzmir'de vuk'û bulan bir hâdise bir katl-i gâm gibi telakkî olundu. Hatta ecânibi muhâfaza için İngiliz gemilerinin İzmir'de muvâsalat ve intihâbât hakkında hükûmetin nazar-ı dikkatini celb için Yunan Sefîri Mösyö Guri Paris'in Bâbıâli'ye mürâcaat ettiği haber-i garâbet-i âlûdi bile işâa olundu. Lakin bir kısım Rumlar için asıl iltiyâm nâ-pezîr bir cerîha olmuş olan bir mes'ele tâ bidâyet-i hürriyetten beri icrâ-yı te'sîrden hâlî kalmıyordu ki o da Sisam mes'elesi ve bâ-husûs cezîrenin re's-i idâresinde Kuppas Efendi'nin bulundurulmasıdır. Tahkîkât-ı resmiye ile mukayyed olduğu üzere mes'ele-i me'hûdede birçok Osmanlı askerini fecîâne bir sûrette katleden usâtın muhâkemesi cereyân ve hitâm bulmuştu. Fakat Rum matbûâtı ise cânîleri mücâhid mertebesine ıs'âd ve Osmanlı Devleti'nin bir vekîl-i resmîsi ve kuvve-i icrâiyesinin bir cüz'i olan Kuppas Efendi hakkında bin türlü şütûmda bulunuyordu. Nihâyet Beşiktaş vak'a-i müessifesi tabaka-i avâm için amîk bir vesîle-i feverân oldu. Artık Rum vatandaşlarımızın câhil kısmı her dakîka hayâlî katl-i âmiller ile biz Türklerden mümkün olduğu kadar mütevahhiş oldu. Bu edâ-yı bârid Rum matbûâtına da bütün şiddetle intikâl eyledi ve bu sûretle Türkler ile Rumlar arasında Rum matbûâtı büyük bir uçurum kazmaya çalıştı. İ'tirâf etmelidir ki bu uçurumu tevlîde isteyerek istemeyerek Rum matbûâtı, belki de bütün vicdânıyla hizmet etmiştir.

...

Bu satırları Rum vatandaşlarımız için yeni bir vesîle-i rencîdegi olmak üzere yazıyorum, belki Rum matbûâtına cidden beyân-ı telehhüf etmek istiyorum. Tekrâra hâcet yoktur Türkler, Rum vatandaşlarını Osmanlı ve yalnız Osmanlı olmak şartıyla en samîmi bir hiss-i uhuvvetle takdîr ederler, tekâmül-i Osmanî için bir âmil-i esâsi olabileceklerine kan'idirler. Bu kanâat ve uhuvvet-i zevâl nâ-pezîr ile Rum kardeşlerini maddî ma'nevî her tecâvüzden sıyânete kanlarıyla müheyyâdırlar. Fakat yine Rum matbûâtı bunun aksini iddiâ ederler ve isterlerse hakâyık-ı ahvâl ve vukûât ile Rum matbûâtının mâ-fi-z-zamîr-i neşriyâtını ve bunda mündemic olan Yunanlı efkâr-ı umûmîsini berâber teşrîh eder ve o zaman hakîki uçurumun manzaralarını seyrederiz.

Ali Zeki

29 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 101, s. 2.

Matbuât ve Efkâr-ı Umûmîye

Matbuât ve efkâr-ı umûmîye tercüman oluyor, efkâr-ı umûmîye mi efkâr-ı matbûâtı tevlîd eyliyor? İşte bir sûâl ki hukûk-ı şinâsâneden zannederim hiç biri buna sarâhat ve kat'iyet-i mukteziye ile cevâb vermemiştir. "Yumurta mı tavuktan, tavuk mu yumurtadan?" muammâ-yı kadîmi ne vakit hal olunur ise yukarıdaki suâlede o vakit bir cevâb vermek mümkün olur. Efkâr-ı umûmiye ile matbûât yek-diğerinin âdetâ lâzım-ı melzûmîdirler, birbirlerinden infikâk kabul etmezler. Her biri diğeri üzerine mütekâbilen, mütemâdiyen, mütesâviyen icrâ-yı te'sîrden hâlî değildir. Karrâ' dâhil memlekette bir vak'a-i mühimme, bir hâdise-i azîme zuhûr etti mi, ertesi sabah mevzıî dört gözle bekler, gazeteyi kemâl-i tehâlükle eline alır; acaba gazete ne diyor, fikir ve mütââlası nedir, diye acele ile makâle-i ruz-merreye bakar. Faâliyet-i hayâtiyesi, meşâgıl-i mütenevviasıyla uzun uzadıya düşünmeye bir fikr-i matâlağa sâhibi olmaya vakti ve meydanı olmayanlar hâzır düşünülmüş şeylere pek muhtâcız, her sabah gazetelerden ölçülmüş, biçilmiş, zemîn ve zamana tevfîk edilmiş bir fikir beklerler. Taksîm-i i'mâl kâidesi: Biri onluğu verir. Bununla kendisini düşünmek ihtiyâcından vareste kılar; diğeri onluğu alır, karianın düşünmek ihtiyâcını def' eder.

Meşâgıl-i metenevviası ile beraber yine memleketinin hayâtını, hayât-ı siyâsiyesini düşünmeye vakit bulanlara -bunların mikdârı da o kadar az değildir- ve yâhûd işleri güçleri "siyâsi" olmaktan ibâret olan, kafalarında siyâsiyât için husûsî bir meyl ve isti'dâd gören -zâten siyâsî kafa kimde yoktur ki!- kimselere gelince onlar da gazete intişâr edince içlerinden: "Bakalım, bu da bizim gibi düşünüyor mu?" diyerek tehâlükle gazeteye sarılır ve gazetenin inkâr ve mutâlaâtı kendi re'y ve mişvarlarına muvafık ise "Aşk olsun... Ne iyi yazmış. Bravo!" diye takdîr-i huvvân, aksi halde: "Ama saçma! Ama hezeyân!" diye ta'yibe şitâbân olurlar. Zâten bir sabah makalenin bütün karîni memnûn edebilmesi imkân hâricindedir. Nasıl ki bir hükûmet-i me'mûrînin de icrââtından herkes siyyânen memnûn olamaz. Hükûmetin icrââtı pek çok kimseleri dil-gîr ve menâfiini ihlâl ve ta'yîr edeceği gibi muharririn ifâdâtı da bittabi' birçok kimseleri mugayyer kılar. Fakat vicdâni pâk, hulûs-i niyyeti tam, icrââtının hakka ve kânûna mukarin olduğuna emniyetimiz ber-kemâl olan bir hükûmet adamı sağdan soldan gelen ta'rûzâta karşı nasıl bi-pâk ve bi-fütûr-ı tarîk-i hemvârında yürümek îcâb eder ise kalemini kirletmemiş, vatanının selâmetinden başka bir şey düşünmemiş, hakkâniyetten mâ-adâ hiç bir maksada âlet olmamış bir muharririn de yok fazla yazmış,

yok eksîk yazmış, yolunda kar'ileri tarafından vâkı' olan muâhazât-ı mütezâddeyi nazar-ı i'tibâre almayacak derecede metânet-i efkâr ve etvâra mâlik olması şarttır.

Muharrirde bu şartın vücûdu lâ-büdd bulunmakla berâber te'sîr-i muhîtten hâlî olmaması ve fakat buna mukâbil kar'in de muharriri mutlaka kendi gibi düşünüp yazmaya mecbûr görmemesi lazımdır. Muharrir her şey için nazariyât-ı siyâsiye ve ilmiye şu merkezdedir, hakîkât mutlaka şundan ibârettir, diye mevsimli mevsimsiz söylenmemesi îcâb edeceği gibi kar'i de muharririn ba'zen hakîkat ve nazariyâta hizmet yolunda vâkı' olan pîşvâlığını zaman hâzır ve muhîti yırtarcasına istikbâle doğru attığı hatveleri ma'zûr ve muhikk görecektir. Bir muharrir fenden, hukûk-ı siyâsiyeden, ictimâiyâttan ahz ve telakki-i fikir ederek ileri doğru geniş bir adım atar, fakat milleti arkasında bulamaz, efkâr-ı umûmiyede henüz bu hatveyi anacak bir isti'dâd görmezse tabii avdet eder, o adımı atmak için dahâ münâsib bir vesîle bekler.

Şu tafsîlâta nazaran matbûât hürdür demek efkâr-ı umûmiyenin henüz hazırlanmamış olduğu mesâili -velev ki kânûnen cevâz verilmiş olsun- ortaya koymak ve bir sahâ-i matbûât kahramanı saffetiyle hissiyât-ı umûmiyenin büsbütün zıddına gitmek demek değildir. Efkâr-ı umûmiye ba'zen memleket için yanlış, muzırr bir kirveye sapabilir. O zaman muharririn vazîfesi büsbütün nezâket peydâ eder. Muharrir hakîkati acı acı, diri diri söylese ta'n ve teşnî' edilecek, söylemese vatanı, hürriyeti tehlikeye düşecek. İşte ezici müdhiş bir ân tereddüd. Kaleminin hakkını iddaya bi-hak kâdir olan bir sâhib-i kalem böyle buhrân ve teşebbüs zamanında bir diplomat gibi idâre-i kelâm, icâle-i kalem eyler. En müdhiş hakîkatleri öyle bir tarz-ı ma'kûl ve mergûbda tasvîr eder, her şey'i söylemekle beraber hatâ âlûd hissiyât-ı umûmiye ve efkâra zâhiren o derece riâyetkâr görünür ki kâri bilmeyerek ve hatta istemeyerek âdetâ mülhem olur. Gazetenin mutâlâtı müfîd ve hayât-bahş bir ilâc gibi katre katre kâr'in dimâğına serpildikçe o dimâğ tedrîcen iktisâb sıhhat eder, yavaş yavaş gazetenin fikir ve mesleği kar'in tarı tefekkürüne tevâfuk eyler. O derecede ki kar'i gazetelerdeki efkârı kendi fikrinden iktibâs edilmiş farz etmeye başlar. Varsın o öyle farz etsin, maksad bir fikri ıslâh, bir düşünceyi izâle gibi hayırlı, mebrûr bir iş olduktan sonra şeref-i telkîn ister muharrire ister karia âid olsun, ehemmiyeti yoktur.

Kari' ile muharrir arasındaki ihtiyârı veyâ ıztırârı müşâreket-i hissiyât ve muvâvafak efkârı biraz tahlîle lüzûm gördük. Çünkü matbûâtımız kesb-i serbesti edeliden beri vukûa gelen fenâlıkların pek çoğu matbûâta isnâd olundu, "Gazeteler olmasa idi şu iş olmayacak idi." denildi. Bu muâhezenin adem-i isâbeti meydandadır.

Buna karşı matbûât “Efkâr-ı umûmiye böyle olmasa idi, gazeteler de bu türlü yazmaz, yazamaz idi.” cevâbını veririz. Zîrâ dediğimiz gibi iki kuvvet yek-diğerinin te’sîrine zebûndur. Sahâif-i matbûât müellefât-ı medune gibi anâne, fâzılâne son derece hakîkat-gûyâne olamaz. Gazete selâmet-i memleketi, cereyân-ı efkârı düşünerek bazı hakîkatleri bi-z-zarûr mektûm tutar ve bu mektûmiyeti emreden sansûr değil fakat vicdandır. Vicdândan pek çok müessirdir. Bir insan nasıl ki vezâif-i ahlâkıyesini îfâ eder iken mutlaka kavânînin emir ve nehyine tâbi’ olmayı düşünmeyerek kânûnun, nizâmın muâhezeye lüzûm göstermediği bazı şeyleri bile bile Allah’tan, vicdânından, ta’n ve teşnî’-i âmmeden münâfî’-i zâtiyesinin halel-pezîr olması ihtimâlinden korkarak yapmazlarsa matbûât da matbûât kânûnunun meskût’una geçtiği her maddeye cevâz vardır, diye inân-hâmeyi ıtlâk edemez. Düşünmeliyiz ki harekâtımızı kavânîn-i mevzûadan mâadâ kavânîn-i ahlâkiye ve âdâb-ı umûmiye de takyîd etmektedir.

İsmâil Hakkı

25 Ağustos 1324 (1908); nr. 38, s. 2.

Sabah-ı Hürriyet

Yağmurlu bir günün sokaklarının çamurlarını, iskelelerde vapurlarda yaş sefâletini çektikten sonra tiyatroya girdik. Kırık barakalardan sonra iyi tenvîr edilmiş, sıcak bir tiyatro iyice bir terakkî. Hele bilmem, ayak satıcıları bulunmadığından mı nedir, hanımların sükûneti şimdiye kadar görülmüş bir şey değil.

Perde açıldı. Mahmut Paşa rûyâ görüyor. Rüyâda sarây fâciâlarından bir parça! Bu canlı levhayı tertîb edenler de temsîl ettirenler de şâyân-ı tebrîk! Huzzâr arasında genç kızlar bulunmak şartıyla en ince teferrüâtına kadar canlı, şedîd, hakîki bir hayat galeyânı! Böyle sessiz müteharrik bir levha halinde görünmesi, eşhâsın ma'nîdâr evzâiyle canlandırdıkları vekâyı'ın bu sûretle teclîsi onları daha iyi gösteriyordu. İzzet Paşa, Fehîm Paşa, husûsiyle Ormanyan Efendi *[*o kadar hayâta doğru edilir ki!*]* Ormanyan Efendi'yi bir def'a çocukluğumda görmüş olduğum halde kesik, acûl temennâları, karnını okşayarak yürüyüşü ile hemen tanıdım. Bütün sefâhat-i muhteşemâneleri arasına sıkıştırılan bir mazlûmun işkencesi ve çarşaflı kadın manzaraları o eski hâyâtın nukât-ı kâşifelerini hafîf bir çizgi ile teşrîh ediyordu. Bütün oyun böyle canlı levhâlardan mürekkeb olsa belki daha çok te'sîr-i hâsıl edecekti. Her halde bütün piyesi, mutantan kelimeler dizisinden ibâret olmaktan bu levhâlar kurtarıyordu.

Mahmûd Paşa uyanıyor, o zaman Prens Sabâhaddin ile uzun bir münâkaşadan sonra Avrupa'ya gitmeye karâr veriliyor. Efkâr güzel ve ba'zı şâyân-ı dikkat hakâyık da var; fakat dünyada kimse tasavvur edilmez ki o kadar mustalih, şâirâne bir üslûbla konuşsun. Yirminci asırda bütün kuvvetiyle vatana vurulan darbelere karşı isyân ederek onu kurtarmak için bütün menâfi'-i maddiyesini fırlatan, kahraman bir prens böyle muazzam, müteheyyic dakîkalarda nefi'yâne idâre-i kelâm etmez. Zannederim bu perdede ve bütün oyunda lakırdıları ile şahıs ve harekâtı birbirine yabancı kalmayan Mahmut Paşa'nın ağası Şevket Ağa. Şevket Ağa, Sefir Bey'le beraber en tabîi ve hayâtta sahîh olan ve muharririn en çok tiyatro ve nüvîslikte iktidâr gösterdiği eşhâstır. Şevket Ağa ile Sefir Bey'in mülâhazât-ı hükmiyyeleri seviyelerinin, tahsîllerinin ve rûhlarının bütün ince hüviyetini gösteriyordu.

Balo da iyice muvaffakıyyetle oldu. Fakat kadınlar bir sefâret balosunda tecvîz edilmeyecek kadar işvebâzlığı ileri götürüyorlar. Sonra Paris'te verilen bir baloda med'uvlarından bir madamın Hereke kumaşından fistan giymesi azıcık hakîkatten uzak

gibi. Fakat Jön Türklerin psiko-polojik bir dakîkada anarşist kıyâfetiyle âtiyeli vermesi muharririn te'sîr-i hâsıl edilecek dakîkaları gözettiğini isbât ediyor. Zâten bütün oyunu tam zamanında araya sokuşturulan hayaller, canlı levhâlar kurtarıyor. Bunlar olmasa...

Mahmut Paşa'nın son zamanı fenâ oynandı. Hoca efendinin yataktan beş metre uzakta ayakta duâsı ve bu duâda Lord Kiçner, Transval'den, İspanya amiralinden *[*Bahsey Nabmusem*]*, bu güzel nutk-ı mutallifâ söylenecekse Prens Sabâhaddîn'e daha yaraşırdı. Bir muhtazırın başucunda duâ eden hoca efendi târîhi şiirler okumaz, zannederim. Son perde bir levhâ! Yalnız Prens Sabâhaddîn tarafından uzun bir cenâze nutku. Bütün oyunda rü'yâ müstesnâ olmak şartıyla Türklük ile Fransızlık aceyb bir sûrette karışıyor. Eyûb Sultan'ın harâb, engîn servileri altında verilen bir cenâze nutkunda şık bir prensin "Perlaşez"den cennete tünel açması, Avrupa'dan cennete yol bulması biraz o muazzam, vîrân; fakat Türk kalan mezarlıklar da sırtarıyor. Bunlar zevk-ı selîmden uzak.

Bütün bu kusûrları ile beraber muharrirden istikbâlde daha büyük şeyler beklenecek kadar ilk piyesinin hey'et-i umûmiyesi iyi! Aktörler müstaid ve hüsn-i niyetleri ile çok ileri gidebilirler. En fenâ Prens Sabâhaddîn'in rolü yapıldı.

O kadar tumturaklı, o kadar mübâlağâkâr bir şiir okumak tarzı ve hiç münâsebeti olmadığı hâlde evzâ'-ı âşıkânesi vardı ki tabîi ve sâde bir hatîb olmakla şöhret olan Prens Sabâhaddîn böyle temsîl edilmekten pek müftehir olmasa gerek.

Bununla beraber yarı gülünç, yarı korkunç bir vak'a bu aktörlerin de iktidârını gösterdi. Gâlibâ bir sandalye kırılmıştı. Kadınlar müdhiş bir korku ile birbirlerini ezerek, hayatlarını tehdîd eden şeyin ne olduğunu fark etmeyerek kaçışıyorlardı. Bir feryâd, bir vâveylâ bütün tiyatroyu sarsıyordu. Hiç bir şey kadınları teskîn ve müsterîh edemeyince Prens Sabâhaddîn rolünü yapan aktör süzük gözlerini, ağlamış sesini hastanın yanında bırakarak sahnenin önüne ilerledi. Çehresi ve sesi tabîi: "Otuz iki senelik istibdâdı deviren, altüst eden kahraman ordunun vâlideleri, kardeşlerisiniz, bize ayıptır." dedi. Büyük bir alkışla ortalık yatıştı. Fakat aktör yine eski ağlamış sesine, tavandan inmeyen gözlerine avdet etti.

Aktörleri son def'a olarak tebrîkten evvel son perdede "Ertuğrul" îmâsı çıkarılsa nezâket-i Osmâniyeye muvâfık bir harekette bulunulmuş olacağını ilâveden kendimi alamam.

Nûr-ı Osmâniye 13 Teşrîn-i Sânî 1324

Halide Sâliha

15 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 118, s. 3-4.

Sahne-i Milliye'nin Kadınlara Oyunu-Bir Türk Artisti!

Bir muharrir, bir feylesof, bir şâir, bir mütefennin... Bunların hepsini bizim için kâbil buluyordum. Fakat bir Türk aktörü, Sanâyi-i Nefîse'de tiyatronun mevkı'-i müşa'şa'nı tanımamış olan bu memlekette bunu kendisine meslek ittihâzına cesâret edecek, eski efkâr-ı umûmiyenin "oyuncu" ta'bîrinin fevkine çıkacak kadar san'atı takdîr edebilecek bir Türk tasavvur edemiyordum. Mûsîki ve tiyatro müntesibleri! Bunlara çalgıcı ve oyuncu denirdi. Birincisi sarhoşların keyifte esîr, ikincisi ne vâsıta ile olursa olsun halkı güldürmeye me'mûr masharalar![190]

Memleketimizde çalgıcılık seviyesini san'atkârlığa i'tilâ ettiren Abdülhamit Hân-ı Sânî hazretleridir. Fakat bir Sahne-i Milliye'yi, bedâyi'-perest bir Sahne-i Milliye'yi meşrûtiyete borçlu olacağız.

"Bir def'aya mahsûs" kaydını gazetede gördükten sonra çamur girdablarında yuvarlanarak artist Burhâneddîn Bey'i görmeye giderken biraz kendimde bedbîn bir tecessüs hissediyordum. Zihnimde bu Sahne-i Milliye'nin temellerini kendine uzatılan muhterem ve büyük ellere ittika ile atmaya çalışan tek sanatkârımızın mûnis[191] olamaması ihtimâliyle memleketimizin hayât-ı sanatı nâmına bir lerze-i hirâs hissediyordum.

Tiyatroya girdiğimiz vakit o günün hoş, قوكت programının ilk parçası, Ahmet Hikmet Bey'in kadınlar hakkındaki müsâhabesi bitmek üzere idi. Bütün âsârını refîka-i muhteremesine ittihâfla çekilirken kendini medîd, sürekli alkışlar ta'kîb etti. Koca (İstvâret Mîl) de bütün âsârını işte bir âlem-i âlimânede takdîs edilen zevcesine böylece ittihâf ederek havârık-ı fünûna mesken olan büyük başını kadınlığa serfürû etmek için yerlere kadar inmişti.

Bir millette kadınlığa pâk bir hürmetle eğilen başların adedi çoğaldıkça o milletin mevki'-i medenîsi yükselir.

Programa iştirâk edenlerden Samîm Bey'in sâde, tabîi üslûbuyla "hafiye" monoloğu, Celâl Sâhir Bey'in Para manzûmesini biraz hatîbâne okuyuşu ikisinin de Sahne-i Milliye'nin klasîk oyunlarında birer mevki' tutmalarını temennî ettiriyor. Matmazel واندا şiddetle alkışlattı.

---

[190] Gıver Mınakyan Efendi'nin senelerce bir şey kazanamadığı halde tiyatrosuna kantolar, masharalık sokmamakta ısrâr eden kumpanyası bunlara idhâl edilemez.

[191] "muvaffak"yazılacak. (bk. "İ'tizâr" 30 Teşrîn-i Sânî 1324(1908), nr. 133, s. 2.)

Yalnız tiyatronun tenhâlığı beni bir mes'ele-i felsefî karşısında bıraktı. Yağmurlu günlerde "Sabâh-ı Hürriyet" gibi oyunları görmeye gelerek bu ufak tiyatrodan taşacak kadar tiyatro-perver görünen hanımlarımızın bu ilk müstesnâ bir fırsat-ı edebîyi kaçıracak kadar tiyatroyu tenhâ bırakmaları acabâ san'at-ı hakîkîyi ruhları müdrik olamayacak kadar geride olmamalarından mı neş'et ediyor? Buna yine kendim cevâb verdim: Hayır, ben bizzât boş localarda aradığım müstesnâ, muhterem çehreler bilir mi ki bu parçaların en ince nukât-ı san'atkârîsini nazarlarından kaçırmayacaklardı. O halde... Tiyatronun tenhâlığını şu yolda te'vîl ettim: Hanımlar kardan, yağmurdan ziyâde korkuyorlar.

Burhâneddin Bey Eşber'den bir muhâvere, Fransızca "Telefon", "Bir Sahne-i Cinnet" ve "Târık"tan bir parça oynadı.

Şimdiye kadar gördüğüm tenkîdleri tahattüre çalışarak kendi görüşümle bir mukâyese yapmak istedim. Okuduğum tenkîdler iki cümle ile hülâsâ edilebilir: İkrâ-perest bir san'atkâr, Fransızca parçalarında Türkçelerden ziyâde muvaffak oluyor. Ben Burhâneddîn Bey'i iki şahsa ayırırım. Biri Parisli bir aktör, diğeri Târık'ın hasbihâlindeki hüzün ve telmîhi hissedip hissettirecek kadar şerefli bir san'atkâr belki şimdiye kadar elimizde aktör nâmına bulunan mikyasda biraz daha canlı fakat bizim milli sıfat-ı kâşifemiz olan, hayât-ı hakîkiyede ma'nîdâr görünen en çılgın nümâyişlerimizde bile gösterdiğimiz vakâr-ı sükûnet tiyatro sahnesinde o kadar şâyân-ı arzu olamaz zannederim. Husûsuyla isti'dâd-ı fıtrîsi bütün bütün fâciaya mütemâyil olan bir Türk aktörünün, kalb-i beşerin elîm sızılarını, acı ihtilâcâtını taklîd ederken gruptan bir nebze hayât ve san'at getirmesi şâyân-ı temennî bir şeydir.

Burhâneddîn Bey Eşber'den bir parça oynadı. Âteşîn, kahraman bir ibret meleği tasvîr ederken manzum olması pek nazar-ı dikkati celb edecek derecede olmakla beraber diyaloğuna yaşanır, hissedilir bir hayat-ı muhayyile vermeye gayret etti. Müteheyyic ve belki biraz fark olunur derecede fazla mütehâllik görünen Eşber'e baktım da Târık'ın hasbihâli için biraz me'yûs olmaya başladım. Bana geliyordu ki bu Eşber'i temsîl eden genç aktör, Târık'ın monoloğundaki o telmîh-i felsefeyi, kendi kudretine o kadar inandığı halde insanlığın hudûd-ı acziyle karşı karşıya gelmiş bir fâtihin beşeriyetin muğlak muammâları ve rûhunun en mahrem hüviyeti ile karşı karşıya geldiği o ulvî dakîkadaki muazzam hüznünü ihsâs edemeyecekti.

Abdülhak Hâmit Bey'in Târık'ı bence başka eserlerine makîs değidir. Hayât-ı edebiyemin ilk safhalarında büyük bir mevki'i vardır. Târık, sahâyif-i edebiyâtın canlı satırlarını yaşayarak ta'kîb ettiğim büyük düşünceler, büyük hisler arasında en çok rûhuma nüfûz ederek izini bırakan bir eserdir. Ben Târık'a on altı yaşımın en heyecanlı, en huşû'lu inkıyâd ve taabbüdünü borçluyum. Tarık'ı ilk okuduğumdan beri çok seneler geçti. O vakitten beri Tarık'ı bir daha okumamıştım. O on altı yaşımın inkıyâd ve huşûunu ilk şekli ile saklamak istiyordum. Fakat o günden beri her gün bevârik-i efkârıyla ezildiğim büyüklerin büyüklüklerini yalnız anlamak kâbiliyetine bile müteşekkir olan rûhum kat' ettiği bedâyi'-i edebîye arasında bir lahza Târık'ı unutmadı.

Onun için Tarık oynanmak üzere perde kalkarken hayalimin bayağılaşması ihtimalliyle biraz *[*endişe nâ-kedm*]*. Fakat hatıratımın mazlum köşelerini canlandıran Tarık telmîh-i felsefesi, ye's ve acziyle, umyeti bir kesel-i hiçi ile benim tanıdığım Tarık idi.

Burhaneddin Bey Târık'ı oynarken anladım ki bizim de bir gün bir "Hamlet"i hasta, müştekî hüviyeti ile "Kral Lear"i esrârengîz, cinneti ile, "Otello"yu bütün fâcia-i rûhuyla oynayacak bir san'atkârımız var. Sahne-i Milliye ayaklarının altında büyüyecek olan bu genç aktörün önünde mesâîsiyle tecâribi ile yetişilecek vâsı' bir ufk-ı san'at var. Hizmetine[192] yaklaştıkça alkışını artıracak koca bir millet temâşâkârânı!

Hâlide Sâlih

Nûr-i Osmâniye 27 Teşrîn-i sânî

29 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 132, s. 3-4.

[192] "Hedefine" yazılacak. (bk. "İ'tizâr", 30 Teşrîn-i Sânî 1324(1908), nr. 133, s. 2.)

“Çiftçi” Gazetesi ve Zirâatimiz

“Tanin” siyâsi bir gazete olduğu halde münâsebeti düştükçe sütunlarını zirâî makâlelere de tahsîs etmiş ve zirâatın, sanâyi’-i zirâiyenin esbâb ve suver-i tekâmülü hakkında bildiği kadar beyân-ı mütâlaa eylemiş idi.

Zirâatın bizim için hâiz olduğu ehemmiyet fevk-al-âdeye nazaran, mâzînin kayıtsızlığından kurtulan hükûmet-i meşrûtamız her şeyden evvel zirâatin esbâb-ı terakkîsini düşüneceğini ve Meclîs-i Mebûsân’a birçok kavânîn ve nizâmât-ı zirâiyye lâyihları vereceğini kaviyyen ümîd etmiş idik. Hatta bundan dolayı Zirâat-ı Fenniyesi erkânını îkâz edecek ta’rîzlerden bile geri durmamış idik: Çünkü herkes bilir ki memleketimizi ve hükûmetimizi yaşatan menâbı’-ı vâridâtı bu kara topraklardan kazanılır. Şimdiye kadar bu sefîl topraklarda sürünen halk bugün yine bu topraklardan kalkacak ve hükûmet de zirâatin, sanâyi’-i zirâiyenin terakkîsinden pek çok istifâdeler edecektir.

Bir menâbı’-ı ictimâiye ve iktisâdiyemizi düşündükçe ve al-el-husûs bu menâfı’ın nasıl elde edilebileceğini daha iyi anladıkça böyle bir terbiye-i fikriyeye vekâleten idâre-i umûru deruhde eden hükûmetin de daha ciddi ve müesser tedbirler düşüneceğinde şüphe yoktur. Ma’a-t-te’esüf şimdiye kadar kendi menfaat ve selâmetine dâir hiç bir şey düşünmeye iktidâr göstermeyen halkımız i’lân-ı meşrûtiyeti müteâkib fırka münâzaaları, siyâsiyâtın fâidesiz ve netîcesiz münâkaşaları içinde boğulup kaldı. Hükûmet de ahâli ile berâber tabiî bu dalgalı deniz üzerinde dümensiz bir gemi gibi çalkanıp duruyor. Mekteb çocuklarına varıncaya kadar herkes memleketin menâbı’-ı hakîkiyesini unutup politika düşünmeye başladı. Bu şiddet-i temâyül karşısında bir adam meydana çıkıp pek yanlış bir yola gittiğimizi söylemiyor. Söylemiş olsa bile dinleyecek kim? Sonra, günün birinde aklımız başımıza gelir ve geçirdiğimiz seneler zarfında ne yaptığımızı, ne kazandığımızı düşünürüz. İşte o zaman hâlâ yerimizde saydığımızı anlarız; fakat son pîşmanlık fâide vermez ve geçen kıymetli zamanlar bir daha geri gelmez. Yazık! Meşrûtiyeti henüz kazanan memleketlerde dâimâ böyle oluyor: Çünkü bu meşrûtiyet bir -evolisyon- ya’ni tekâmül tedrîci ile değil bir ihtilâl ile kazanılmıştır. Bizler gibi umûmiyetle muhtâc-ı adâlet olan, yalnız, evet, yalnız bu ihtiyâcı pek iyi his ve takdîr eden bir kavim arasında hürriyet ve müsâvâtın ne demek olduğunu anlayacak pek az adam bulunabilir. Bu hürriyet ve müsâvâtın bilâ-kayd ve şart olduğunu zanneden adamlar istediklerini yapmak, ağızlarına gelen sözleri söylemek için hiç bir mâni’ tasavvur etmiyorlar! Bütün şahsiyât, müsâvî sermâye-i bahs oluyor.

Herkes biri birinin muâyini sayıp dökmekle bitiremiyor. Hocalarımız bile zavallı mekteb çocuklarını, bu tecrübesiz ve müdâfaasız gençleri emel ve ihtirâslarının bâzîçesi ediyorlar. Siyâsi gazetelerin ta'n ve teşnî'leri, insafsızca taglît ve tenkîdleri arasında ne yapacağını, ne düşüneceğini bilemeyen halk âdetâ birbirine girecek gibi oluyor... Bir iki def'â pek sâde ve bi-taraf adamların kendilerine aslâ taalliki olmayan ve onlar için hiç bir menfaat te'mîn etmeyen mesâil ve münâkaşât-ı siyâsiyeden dolayı aralarında zuhûr eden münâzaalar az kalsın ki mücâdele ve mezâribeyi intâc edecekti!.. Evet, halk bu vâdide pûyân oldukça, memleketin ve kendilerinin menâfi'-i hakîkilerini unutup siyâsiyât âlemini karıştıran, halkın zihnini bulandıran birkaç kişinin âmâl-i hasîselerine kurban olup gittikçe hükûmet de idâresini der'uhde ettiği memleketin ihtiyâcât-ı esâsiyesini düşünmeye bi-t-tabi' vakit bulamaz. Bizim ve bizimle berâber bütün i'tidâl-i fikir eshâbının mütehâlikâne beklediği kanunların, nizâmların tedvîni geri kalır; bundan da zararlı çıkacak bizlerden başkaları mıdır? Hürriyet-i hakîkiye, başkalarının hukûkuna her ne sûretle olursa olsun, tecâvüz etmemektir: Herkes böyle düşünürse ve hürriyeti bu ma'nâda anlayacak olursa âlemin hukûku, şahsı, nâmûsu ve haysiyyeti de taarruz ve tecâvüzden masûn kalır. Yoksa ben hürüm ve hür bir memlekette yaşıyorum diye herkes ağzına gelen sözü söyleyecek olursa o zaman âlem böyle mütecâvizlerin ellerinde esîr demektir. Sanâyi'-i âdiyede bile bir nâmûs ve haysiyet vardır. Nerede kaldı ki bir muharriri her hâtırına gelen şey'i yazmaktan, bir ressamı insanın yüzünü kızartacak şekiller tersîminden men' eden bir his, bir i'tiyâd ırsı, bir terbiye-i ahlâkiye, bir kânûn mevcûd olamasın!.. Her şey gibi müsâvât ve hürriyetin de hudûdu vardır. Kitâb-ı hekîmin:

O beliyyeden korkunuz ki sizden yalnız zâlimlere isâbet etmez.

(Sûre-i Enfâl-25'inci âyet)

tenbîhî bizim için bâis-i ibtisâr olmak lazım gelir. Evet, bu ictimâiyâtın en acı, fakat en hakîki bir kânûnudur: "Kurunun yanında yaş da yanar!" Bir hatânın, bir fenâlığın herkeste ve her yerde te'sîri görülüyor. Eğer böyle olmasaydı, belki biz de pek ziyâde müte'essir olmaz ve memleketin menfaatlerini ayakları altına alan adamları bu kadar şiddetle muâhazeye lüzûm görmezdik...

Biz zirâatten bahsedecekken maksaddan uzaklaştık... Bizim gibi kasden her iyilikten her zevk-i hayâttan, her saâdetten mahrûm bırakılan bir kavim serbest-i harekâta mâlik olur olmaz ilk düşüneceği şey hatır-nâk ve elîm devreleri bizden daha

evvel geçiren milletlerin tecrübelerinden istifâdeye şitâbân olmaktır. Fenin, sanâyi'in, zirâatın başka yerlerdeki tekemmülâtından bir şey iktibâs etmeyecek, vatanımızın şerâit ve evsâf-ı ictimâiye ve iktisâdiyesini düzeltmeyecek olursak vazîfemizi hakkıyla îfâ eylemiş olur muyuz? Bizim i'tikâdımıza göre, en evvel zirâatten başlamak lazımdır. Herkes bilir ki, biz toprağın in'âm ve ihsânıyla yaşıyoruz. Ne çare ki bizim gibi o topraklarda yorulmuş ve eski kuvvetlerini gâib etmiş...

Bütün çiftliklerimizin kazandıklarını mesâîleriyle nisbet edecek olursak pek nâçîz buluruz. Filokseradan harâb olan bağlarımız mildiyö, بلاق روت gibi imrâz tufeyliye-i nebâtiyeden daha ziyâde zarar gördü. Çift hayvanlarının cinsleri bozuldu. Sanâyi'-i zirâiyye son derecede tedennî etti. Tohumluk yok. Köylüler hâlâ birçok mezâlimin, gaddârın kurbânı. Küçük arâzi sâhipleri muhtâc oldukları parayı nereden tedârik edebilecekler? Bunlar gibi binlercemiz aç ve elîm dertlere çâre bulmak lâzım...

İşte bütün bu hissiyât ve âmâle tercümân olmak zirâatın en umûmi hakîki ihtiyaçlarını bildirmek için bu muhterem vatanın iki evlâdı bir zirâat gazetesi çıkarıyorlar. Bu gazete -Çiftçi- unvânı altında dün intişâr etti. Birkaç zaman evvel de -Osmanlı Zirâat ve Ticâret Gazetesi- unvânıyla kısmen zirâatten ve kısmen ticâretten bâhis bir gazetede intişâr eylemiş idi. Vatanımızın en ciddî ve hakîki menâfı'ına hizmet eden bu vesâit-i neşriyenin taaddüdünden dolayı memnûn olmamak kâbil mi? Ben de bu kara topraklarda çalışmış zirâat âleminde düşüp kalkmış olduğumdan arkadaşlarımın muvaffakiyetlerini kalbimin bütün samîmiyetiyle temennî eder ve eserlerinin günün birinde pek büyük bir rağbete mazhar olacağında şüphe etmem.

Hüseyin KAZIM

(Osmanlı Zirâat Cem'iyeti Reîs-i Sânîsi)

31 Mart 1325(1909); nr. 252, s. 4.

Hafiyeler-Gazeteciler

Dün “kırmızı feslilere” bütün gazeteciler kandilli temennâlar, “bende-i âcizleri” ile hitâp ediyor, aldıkları konakların, söndürdükleri yangınların, evlerinden dışarı attıkları her adımın tavsîfi ile gazeteler doluyordu. Bugün en âdî bir gazete muharriri “Höt!” der demez, paşa, bey, genç, ihtiyâr, bütün hafiyeler kimi zabtiyede, kimi ser-asker kapısında, kimi “Beni almaya mı geliyorlar?” diye yük ve sandık içinde.

Yine bir gazeteci parmağını kaldırır kaldırmaz, bütün ahâli “Amân efendim, zaman efendim.” diye gazete muhabirlerinin peşinde, gözleri muharrirlerin ağzında, paşa, bey, genç, ihtiyâr çil yavrusu gibi dağılarak gazetecilerin âmâlini icrâya seğirtiyorlar.

Dün küçük, büyük her mâmûr idâre-i müstebide esîri; bugün gazetecilerin hizmetkârı.

Dün her mevki’-i iktidarda olan vekîle duâ ve niyâz tabasbus, bugün her gazete muharriri karşısına bir nâzır, bir paşa çekmiş, “Bak paşa efendi, bak nâzır bey!” diye idâre-i meşrûtiyet şartlarını, belki zavallı nâzırın muharrirden iyi bileceği vazîfesini telkîn ediyor.

Dün İttihâd ve Terakki Cem‘iyeti dikti, bugün gazeteciler biçiyor.

Dün İttihâd ve Terakki Cem‘iyeti bizi hafiyelerin elinden kurtardı, bugün gazetecilerin diline düşürdü.

El-Hükm-i Limen Galebe

Hâlide Sâlih

29 Temmuz 1324 (1908); nr: 11, s. 1.

Büyük Çehreler!

Engin hâtırâtımın silinmiş sahâyıfından sararmış bir yaprak: Yüksek duvarlar, korkunç bir gıcırtı ile açılır büyük bir kapı, vâsı' bir bahçe, sonra bu hayaller birer birer bozulduktan sonra, kurşûnî sulara nâzik ve ma'mûm engîn yığın yığın salkım sukûdlar... Bu saraya ve hatırlamak istediğim çehreye âid bütün çocukluk düşüncelerim silinmiş, artık yalnız o salkım sükûdları nazlı dallarının meclâ bir satıh mâba'de mütemevvic gölgelerini görürdüm.

Sekiz dokuz yaşında vardım. Ta'til günlerinde Ahmet Ağa ile Çamlıca'ya doğru bir gün papatya toplarken ufakça bir çalılıktan bir tüfek sesi işittim. Başımı çevirdim. Beyaz pantolonlu, kahverengi ceketli omzunda tüfek bir avcı çalılıktan çıktı. Beş altı güzel ev köpeği sıçrayarak, havlayarak avcıyı ta'kîb ediyordu. Hepsi birden başka bir çalılığın arasına girerek gâib oldular, fakat ben ayağa kalkmış birdenbire (zihnimin bazı karanlık köşelerini parlatan bir lem'a ile) Prens Mecîd! diye haykırmıştım. Bir dakikalık bir tecelli-yi sükûd dallarının durgun havzlarda dalgalanan mazlum gölgelerini canlandırdı sonra bu çehre bu serây hepsi tahsîl-i gavâili arasında unutuldu.

Birçok seneler geçtikten sonra şehrimizin büyük üstadlarından bir mûsıkî-şinâs bende, zulmete karışmış bu hatırayı aydınlattı. Prense gittikten sonra dâimâ bana gelirdi. "Bilmezsiniz." derdi. "Siz müstesnâ, büsbütün ma'nasıyla kâmil bir insan*[*sınız*]*!" Prensin büyük bir ressam olduğunu çok zaman mûsıkîye, armoniye çalıştığını en muğlâk parçaları çalınırken yazabildiğini, bütün hayatı kitaplar, büyük fikirler arasında geçtiğini söylerdi. Prens Mecîd o zaman benim için canlı bir çehre idi. Onu kalın duvarlar arasında temastan mahrum olduğu insanların en ulvî âsârıyla arkadaş olmuş, rûhu sadânın şi'ri olan mûsıkî ile güzel şeylerle incelmiş. Büyümüş, dâimâ âfâk-ı efkârın en vâsı' tecelliyâtına müteveccih görürdüm. Fakat prenslerin efkâr ve ihtisâsâtı hayatlarını yarısına kadar hiçbir te'sir-i hârici ile renklenmediğini, onların tekâmül-i fikriyelerinde hayatın, insanların hiç dâhli olmadığını düşünür, ne kadar ilim ve san'atları olsa başka insanlar gibi olabileceklerini kâbil değil tasavvur edemezdim.

Geçen gün da'vet olundum. Saray kapısı ile bahçenin arasındaki mesâfeyi kat' ederken pek garîb bir hisle mütehassisdim, peri hikâyelerinin canlı tecelliyâtını düşünerek mübhem bir tevehhümle baktığımız bu esrâr âlûd duvarları nasıl oluyor da ben geçiyordum.

Edebiyattan, felsefeden, mûsîkîden her şeyden senelerden beri tanışıyormuş gibi bahsediyorduk. Aynı kanın, aynı memleketin çocukları olduğumuz halde asırlardan beri bizi kendilerinden ayıran kalın duvarların inhidâmıyla karşımıza çıkan bu çehreler! Prens ve prenses, bu iki necîb varlık!

Prensin yanında mevkî'ni o kadar güzel muhâfaza eden, bir prensin hayat arkadaşı olmaya o kadar lâyık olan büyük kadın! Hayat arkadaşını o kadar yükseltmekle bütün kadınların seviyesini yükselten medenî bir kavmin medeni prensi! *[*Gün*]* كون ikinize karşı da vatanın bütün kadınlarının a'mâk-ı rûhundan taşan bir şükran ediyorum.

Biraz loşça uzun salonun ahenkdâr koyu renklerinin verdiği bilmem nasıl bir şi'r ve hüzün ile uzayan mükâleme arasında hiç unutamayacağım cümleler, anlar geçti.

Hürriyeti bu kadar şiddetle seven, hürriyetin bütün feyzine varlığın en ufak zerrâtıyla mukâbele eden hürriyet-perver prensi hüzn-i kalbimi okşayan bir sevinçle meşbû' gördüm. Hürriyet-i şahsiyesine mâlik olmaktan o kadar memnun o kadar memnun ki… Bu hürriyeti bahşeden millete o kadar müteşekkir ve minnetdâr ki…

En sâde şeylerden bahsederken pek tabîî olarak getirdiği misaller biraz şevkî gülmeyi son nokta-i nazarları sosyoloji, psikoloji, filozofi zevki ile ülfet edecek kadar çok uğraşmış bir fikir karşısında bulunduğumu hissettiriyordu.

İnsanlar için en büyük mahrûmiyet kendi efkâr ve ihtisâsâtına âşinâ insanların muhabbetinden refâkatinden mahrûm olmak olduğunu söylerken prens gülerek ilâve etti:

-Meselâ aşçılarıyla, evden çıkılır mı ne kadar yakın olsa başka bir kahveye gitmezler de mutlak aşçılar kahvesine gitmek için dünyayı dolaşırlar.

Kânûn-i Esâsi'nin i'lânından sonra bizce vukûât-ı âdiyeden olan vapurlara binmek, halk arasında oturmak, sokaklarda yürüyüp gezmek bunlar kendisince ne psikolojik haller olduğunu anlatırken bir çocuk safvet-i hâlisiyle: "El-hamdülillâh artık dâdâ, lala elinden kurtulduk." diyordu. Sonra ses birdenbire bir hükümdar ailesinden olduğunu hatırlatan bir vekâr fakat yine pek beşeri bir şefkat-i te'sirle titreyerek ağır ağır ilâve etti.

"Geçen gün İstanbul'dan geliyordum. Karşımda şişmanca bir Ermeni oturuyordu. Kalın bir vücûd, fakat ne ince bir ruh! O aralık güneş yeni müte'ezzi ediyordu. Karşıdan kemâl-i samîmiyetle, fakat benim için olduğunu belli etmeyerek tâ

İstanbul'dan Üsküdar'a kadar, hatta bazen rahatsız bir vazı'yet bile alarak beni güneşten muhafaza etti. Ben güneşte de oturabilirdim. Fakat o nâzik şefîk tavra karşı neler hissettiğimi tasavvur edemezsiniz." Pek iyi tasavvur ediyordum, prens sesinde fevk-âl-âde bir harâret, nazarlarında nemnâk bir ihtizâzla devâm etti:

"Üsküdar'a çıkar çıkmaz bu adamın ellerinden tutup alnından öperek: "Sana meclûb ve müteşekkir oldum." demek isterdim. Heyhât! Bazen asâlet insanı ruhunun ilcâ-âtına tabi'yetten men' eder."

Bütün gazetelerden bahsederken söz "Kalem"e intikâl etti. Bu gazetenin karikatürde gösterdiği iktidâr ve mahârete hayrette müttefik idik. Fakat prens hazretlerinin kaleme karşı başka bir za'fı vardı. Sesinde şen, canlı bir şîve ile:

"Kalem'in ikinci nüshası benim ömrümde ilk def'a para verip aldığım bir şeydir. Onun için ruhumda ona karşı başka bir incizâb var. İleride "memvar"larımı yazarsam inşallah ondan da bahsedeceğim."

Fakat birçok Fransızca gazeteler atılmış masanın üzerinde yegâne Türkçe gazete"Tanin" idi. Buna ve bütün mukâleme arasında gösterdikleri nezâket ve nezâhet-i hisse kemâl-i ta'zîmle eğilir, prens ve prenses hazretlerini selamlarım.

-Burgâz 4 Eylül, 1324-

Hâlide Sâlih

7 Eylül 1324 (1908); nr. 51, s. 2-3.

Mekteblere Dâir

Usûl keşfi ve tevlîdi hakkındaki makalede "Mekteblerimize şimdiye kadar ta'kîb olunan usûl ile yalnız esîr fikirler, cerâit ve teşebbüsten mahrûm tabîatlar a'mâline hizmet edebilirdi." demiş idim.

Fi-l-hakîka şimdiye kadar gerek programlar gerekse muallimler terbiye-i fikriyenin gâyesini "dersleri daha doğrusu kitapları aynen ezberlemek" terbiye-i ahlâkıyenin gâyesini de "talebeyi hemen tamâmen faâliyetsiz bir hâle getirerek miskinleştirmek" derekesine indiriyordu. Mekteblerde "ezberlemek" ile "öğrenmek" usûlü durmak ile "miskin olmak" arasındaki fark takdîr edilmiyor, faâliyet-i fikriyenin en ümîd bahş tecelliyâtı bile ukalâlık, hod-pesendlik ve hatta bazen ser-keşlik addolunuyor, faâliyet-i bendiyesinin en zarûrî ma'zûmâne âsârı bile ahlaksızlık ve terbiyesizlik ile tavsîf ediliyor idi. Bu sûretle mektebler, temâyülât ve kâbiliyât-ı fikriye ve ahlâkıye arasında hemen yalnız "ezbercilik" ile "sâkinlik"i tenmiye ediyor. Öbür temâyüllerin öbür kâbiliyetlerin hepsini boğup mahvetmeye çalışıyordu.

Şimdi bu mesrûdâtı isbât ve te'yîd için zihnimde ne acı hâtıralar uyanıyor!

Sekiz sene evvel, muallimlik etmek için taşra idâdîlerinden birine -pür-ümîd ve tehâlük- gittiğim vakit, mekteb bazı ta'mîrât için muvakkiten ta'tîl edilmiş bulunuyordu. Bir gün, dört beş muallimi bir arada bulunca -onların fikir ve tecrübelerinden de istifâde etmek hülyâ-yı gâfilânesiyle- ta'lîm ve terbiye hakkında kabûl ettiğim nazariyeleri, tercîh ettiğim usülleri îzâha başlamış idim. Onlar bir müddet hiç ses çıkarmadan dinlediler. Sonra içlerinden biri tebessüm ederek sözümü kesti: "Burada öyle dersler verebilecek talebe bulamayacaksınız." dedi. Diğerleri de tebessümleri ve tavırları ile bu fikre iştirâk ettiklerini gösterdiler. Ben:

–"Niçin?" dedim. "Talebe terbiye-i fikriye kâbiliyetinden mahrûm olamaz, zâten bu usûller, asıl sa'ya meyli ve muhâkemeye kâbiliyeti az olan talebe için lazımdır, bâ-husûs hep beraber çalışırsak..."

Muhâtabım sözümü burada da kesti, fikirlerime gûyâ bir cevab-ı kat'î ve müskit olmak üzere -âdetâ gülerek-:

–Göreceksiniz, dedi. Ders anlayacak bir talebe bile bulamayacaksınız. Verdiğiniz dersi ezberletebilirseniz kendinizi bahtiyâr sayacaksınız. Ve fikrinin isâbet ve kat'iyetine i'timâdını gösterir bir vaz' ile koltuğuna yaslandı, gülerek tekrâr etti:

−Göreceksiniz!

Ben derhâl cevâb verdim:

−Ezberlerlerse kendimi bahtiyâr mı sayacağım? Ben, ders ezberleyenleri hiç çalışmayanlara tercîh için bile bir sebep tasavvur edemem. Ve zannederim ki bir ders iyi anlatılırsa talebe için onu öğrenmek ezberlemekten her hâlde çok daha kolay olur.

Bu sözlerim "görürüz!" ve "görürsünüz!"den bir de bol bol, geniş geniş tebessümlerden başka bir cevâb bulamamış idi.

Bütün muallimlerin bu fikir ve meslekte bulunduğunu daha vazîfeye başlamadan evvel anlamak, ümîd ve tasavvurlarıma karşı ilk darbe olmuş idi. Sonra, vazîfeye ve tedrîsâta başlayınca bunu ne kadar zorbalar ta'kîb etti! Talebenin fikrini, kitaplarının sahîfelerine, hatta satırlarına ve hatta kelimelerine esîr kalmaktan kurtarmak için, ne kadar uğraşmak lazım geldi! Maârif müdürünün hayr-hâhlığı ve mekteb müdürünün her işte kayıtsızlığı olmasaydı, şübhe etmem ki, bu uğraşma hep boşa gidecek, belki de bir felâkete sebep olacak idi... Son sınıftaki talebe bile dersi harfiyyen ezberler, onun için takrîr esnâsında büsbütün lâ-kayd durur, "Niçin çalışmadınız?" suâl ve itâblarına "Ezberledim, efendim!" cevabıyla mukâbele eder, bir ceza aldığı vakit "Bu haksızlık, ben dersimi ezberledim, dinleyiniz." der biraz daha ısrâr edersem, kim bilir nerelerden vukû' bulan ilkaâta imtisâlen programdan, programa muhâlefetten bahsederdi... Bu hallerin zâten müsebbibi olan muallimler, hatt-ı hareketime bir ma'nâ vermez, bugün ceza verdiğim bir efendinin, *[...]* mektebin en çalışkanı ve en iyisi olduğundan yarın mükâfâta lâyık gördüğüm diğer bir efendinin "hiç çalışmadığından, derse kaldırılmaya talebe addedilmek bile lâyık" bulunmadığından, bahseder dâimâ şaşarak ve hatta bazen de kızarak i'tirâzlarına fiili ve müskit bir cevâb verebilinceye kadar ne kadar vakit ne kadar çok uğraşmaya mecbûr olmuş idim.

İşte o zaman iyice takdîr etmiş idim, maksad tedrîsin bu tarz telakkîsi ne kadar kıymettâr kâbiliyetlerin hiç temenni edemeyerek sönüp gitmesine, ne kadar hafızaların da bütün kuvâ-yı fikriyeye tahakküm ederek onları boğmasına sebep olmuştur!...

İf'âl-i hayatiye hakkında metin bir fikir vermek ezhân-ı talebe de hüküm-fermâ olduğunu bir arkadaşım vasıtasıyla haber aldığım i'timâtsızlığı izâle için "teşrîh-i hayy" ameliyâtı yapmaya lüzûm görmüş idim: Bir ada tavşanı bayıltarak karnını yarmış, bağırsaklarını çıkararak harekât-ı dûdiyelerini göstermiş idim. Karnı yarılmış, bağırsakları dışarıya çıkmış olan bu hayvanın hâlâ yaşadığını, çiğerleri altındaki hicâb-ı

hâcizin inip çıktığını görmek talebenin fikrinde amîk bir te’sîr hâsıl etmiş idi. İçlerinden biri hepsinin fikrine tercümân olarak “Doğrusu muallim efendi, şimdiye kadar inanmıyorduk. Derslerde söylediklerinizi misâl sanıyorduk.” demiş idi. Ben teşrîhi ikmâl ettikten, hayvanı öldürüp diğer ağzasını da gösterdikten sonra, tavşanı talebenin yanında bırakarak gördüğüm te’sîrden memnûn ve münşerih, çıkmış idim. Aradan bir çeyrek sâat geçmemiş idi, bir muâvin muallimîn odasına hizmet ve telaşla gelmiş “Sen de illallah ki seversen başımıza belâlar çıkarıyorsun” demiş idi. Ben sözlerden maksadı anlayamayarak işi istîzâh edince o kemâl-i asabiyetle anlatmış idi: Talebeden falan tavşanın ayaklarını almış, bahçede bir arkadaşının cebine koymuş, o da bağırmaya başlamış, ayağa dokunmuş olmamak için cebinden çıkarıp atamamış, setresini çıkarıp atmaya çalışmış, bunu görünce bütün talebe koşuşmaya, gülüşmeye, alay etmeye başlamış, teneffüshâne altüst olmuş intizâmdan eser kalmamış... Muâvin bunları bir ehemmiyet-i fevk-al-âde ile anlatıp bitirince:

–“Ben demiyor muyum?” demiş idi, bu talebeye iyilik yaramaz hem kendini yoruyorsun, hem başımıza iş açıyorsun...

Vakı’aya matla’ olunca ben de gülüyordum, fakat bu son mütâlaayı işitince artık gülmek mi ağlamak mı lâzım geleceğini ta’yînden âciz kaldım. Ne doğru, ne metîn mütâlaa: Ne musîb ne kestirme usûl: Mademki talebe yaramazlık ediyor, o halde uğraşmaktan vazgeçmeli, tecrübe yapmalı, onların yaramazlıklarına bu sûretle mukabele etmeli, onlardan bu suretle intikâm almalı!.. Vakit geçtikçe bu kabîl nuhâkeme ve mütâla’aların bin türlü nümûnelerine, te’sîrlerine tesâdüf ettim; muallimler talebeye karşı ne kadar sebeplerle ne kadar intikâm hisleri besliyor, bu hissin sevkiyle onları ne kadar galîz ve müstehcen elfâz ile tahkîr ediyor, terbiye ve tedrîs husûsunda ne kadar ihmâl ve müsâmahalara meşrûiyyet kisvesi giydiriyor idi!

Kendisinde ince bir zekâ ve kâbiliyet gördüğüm bir efendinin çalışmamakta gösterdiği taannüd merâkımı çok celb etmiş idi. Bir gün tembelliğinin esbâbını sorduğum, kendisini îkâz için bütün kuvvetimi sarfettiğim sırada kemâl-i teessürle:

–“Ne yapayım?” demiş idi, ne kadar çalışsam boşa gidecek, onun için çalışmıyorum.

–“Bunu nereden biliyorsunuz? Çalışmak nasıl ve niçin boşa gider!” dediğim vakit îzâha mecbûr olmuş idi:

−Muallim... Efendi birkaç def'a yemîn etti. "Sen aklına güvenme, mâdem rahat durmuyorsun, artık imtihânda Eflâtun gibi cevâb versen de, vallâh da billâh da seni sınıftan geçirmeyeceğim." dedi...

Âh! Zavallı nev-şüküfte rûh ve fikirler... Kendilerini terbiye ve tenemmîye, ne kadar kâbiliyetli ellerde kalıyordu!...

...

Târîh-i tabîî dersini ikmâl etmiş, son derste bundan netâyic-i ictimâiye ve ahlâkiye istimzâcına karar vermiş, uzviyetlerle cem'iyetlerin müşâhebetlerinden bahsederek hayât-ı cem'iyetin ne gibi vezâif-i vataniye ve beşeriyeye müftekır ve mütevakkıf olduğunu tefehhüm ve telkîne çalışmış ve bütün talebenin müteessir olduğunu -hattâ ba'zılarının gözleri bile yaşardığını- görerek ders-hâneden şedîd ve amîk bir sürûr ve inşirâhvicdânı ile çıkmış idim.

Bir sâat sonraki teneffüs zamânında idi. Bir muallim bir tavr-ı mahsûs ile anlatmaya başlamış idi: "Şimdi derste 23 bana ne sorsa beğenirsiniz?" Bahsettiği efendi bir sâat evvel vedâ' ettiğim sınıfın en zekî talebesi olduğu için merâk ettim, "Ne sordu?" dedim. Muallim tavr-ı mahsûs ile sallanarak tebessüm ederek îzâh etti:

−"Muallim efendi, bu mektebden çıktıktan sonra hangi mektebe girse iyi olur," diye sordu. "Ben de ne cevâb verdim, bilir misin?" dedi ve birâz tevakkuf ettikten sonra, fikirleriyle müftehir olanlara mahsûs bir gurûr ile evzâ' ve etvârına bir kat daha şiddet ve ehemmiyet vererek devâm etti:

−"Maksad ne?" dedim. "Yani hangi mektebe gitsem daha çok istifâde ederim?" dedi. "Ne gibi istifâde, şu istifâdeden maksad ne?" dedim. "İlm-i tahsîl etmek, öğrenmek!" dedi. "Şunun açıkçasını söyle." dedim. Karın doyurmak değil mi? Ayol bu zamanda ilimsiz de karın doyar, hepsi birdir...

Ben bu sözler karşısında donarak, koltuğa şaşkın ve dalgın yığılırken; o, muzafferâne bir kahkaha salıvererek eline, başına, bütün vücûduna hareketler inhinâlar vererek, bu parlak cevâbından dolayı takdîr bekliyor "İyi demedim mi?" diyordu.

Şimdi, aradan yedi sene geçmiş bulunmasına rağmen o evzâı' hâlâ görüyor, o kahkahaları, o sözleri hâlâ işitiyorum.

Bu, hayât-ı tedrîsiyemin en acı hüsrânı idi. Hep böyle mi oluyordu? Böyle her ahlâk ve hamiyet dersini ahlaksızlık ve hamiyetsizlik dersi mi ta'kîb ediyordu? Heyhât!

Şimdi bu uzak ve acı hâtırâları ne için uyandırıyordum? Mekteblerimize ne kadar ciddi ve esâslı ne kadar nâfizâne ve müdekkikâne ıslâhât lazım olduğunu iyice göstermek için...

İdâdî muallimlerinin ve mekteblerinin ahvâli hakkındaki bu tafsîlâttan sonra, ibtidâî mektebleri ve muallimleri hakkında çok söz söylemeye hâcet kalır mı! Şimdiye kadar gördüğüm bütün köy ve kasaba mektepleri birer birer gözümün önünden geçiyor, hepsinde etfâli yere çömelmiş, muallimin zâirlerin yüzlerine bakmaya bile edeb ve terbiyeye muhâlif addetmeye alışmış, anlamadan ve hatta anlayamadan bir sürü satırlar ve sahîfeler ezberlemeye mahkûm edilmiş görüyorum ve bu usûl-i tedrîs ve idâreleriyle ve ekseriyâ âhîrlerden farksız olan köhne binâlarıyla ibtidâî mekteblerini mahbeslerden başka bir şey'e benzetemiyorum.

Zâten ebeveyn de ekseriyâ, mekteblere tevkîfhâne nazarıyla bakmıyor mu? Çocuklarını onlara, sokaktaki ve evdeki yaramazlıklarından -muvakkit bir zaman için olsun- kurtulmak maksadıyla göndermiyor mu?

Satı

9 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 83, s. 5-6.

Barbaros Hayreddin'in Haleflerine

Bende bahriyelilere karşı bir vâlide zaafı, bir vâlide şefkati vardır. Niçin, bilir misiniz?

Hakkın haksızlığa karşı açtığı büyük muhârebelerden biri olan Rus-Japonya seferinde büyük *[*pur-artorda*]* toplarıyla sahne-i harbi küşâd ettiği gün yani 1904 senesi Şubatının sekizinde kollarımın arasına âciz, üryân bir nîme-i beşeriyyet atmışlardı. Bunun da adı Doğu'dur. Bu gözleri ziyâdan korkar, vücûdu hevâ-yı nesîmîden müteessir, muhtâc-ı şefkat ve muâvenet hayât-ı ibtidâsının o silsile-i muzafferiyeti i'lân eden top sesleriyle dünyâya adım atışını fâl-i hayr ad etmiştik. Küçük Doğu gül yapraklarından dahâ nermîn pembe avuçlarını semâya kaldırarak haklı galebesini istemeye mi gelmişti, yoksa engîn denizlerin azgîn dalgaları beyâz köpükleri üstünde Osmanlı bayrağını yükseltecek Osmanlı gemicilerine iltihâka mı?

Bu dâimâ kollarında, kafasında, ufak bacaklarında tırmıklar, ezikler, yaralar olan, tırmaşmaktan, koşmaktan, düşmekten yorulmayan; fakat korku kelimesinin ma'nâsını bilmeyen çocuk, bu mahalle bakkalının komşu uşaklarının, kira arabacılarının, herkesin arasında meşhûr olan müstakbel Osmanlı kapûdânı, ilk lakırdı söylemeye dili döndüğü gün Bogâziçi'nin mâî sularında süzülen bütûn sefâinine sâhib çıkan küçük Doğu, Rus-Japon muhârebesi teferruâtıyla büyüyen, Japon muhibbi Osmanlı Doğu... İşte bu mini mini varlık, bahriyemizle benim aramda kırılmaz bir râbıta-i ma'neviyedir. İşte bu râbıtaya istinâd ile bugün sizinle konuşmaya geldim.

Hürriyeti idâme, milliyeti muhâfaza ve insâniyyete mugayir bütün harekâtı men' için te'sîs etmeyen, insanların meşrû' ve insâniyetkâr hukûkunu hâfıza ile mükellef olmayan ordulardan, donanmalardan nefret ederim! Bunlar medeniyetin, teâli-i beşeriyetin en müdhîş, en mücrim düşmanlarıdır. İşte vaktiyle bizim ordumuz, bizim ismi olan müsemmâsı olmayan bahriyemiz bu kabîliyetten idi. Ordu denince hâtırıma esâret taraftârı oldukları için kendi vatandaşları, kendi toprakdâşları aleyhine yürüyen Şimâlî Amerika'nın, Abrâhâm Lincoln'ün sevk ettiği büyük ordusu gelir. Târîhte bundan ziyâde tebcîl ettiğim bir hareket-i askeriye hâtırlamıyorum. Bundan sonra hakkı, insâniyeti, milliyeti muhâfaza edecek ordu ve bahriyemizi tebcîl ederim.

Çocuklar! Bahriyemizin maddî ve ma'nevi mevcûdiyet-i âtiyesini, bayrağının, üniformasının şeref ve nâmûsunu muhâfaza edecek, açık alınlarda bir leke, bir gölge görmektense ölmeyi tercîh edecek bir kuvve-i bahriye müesseseleri siz olacaksınız.

İnsâniyetin, büyüklüğün; üniforması, mesleği, me‘mûriyeti yoktur; fakat mevâkı-i medeniyet olan milletlerin ez-cümle İngilizlerin askerlerinde, gemicilerinde o kadar sâf bir istikâmet, o kadar merd, metîn ve insâniyetkâr hasâil vardır ki bu hasâil ile onların üniformaları arasında bir râbıta-i iştirâk görmek kâbil değildir.

O kocaman, o sâde نلسون ... O nâzik, o centilmen رالى … O mütefennin, o cesur-ı derîn… Bunlar ne müstesnâ, ne insân çehrelerdir! Denizlerin hâkimi Britonların en küçük gemicisine kadar hepsinde görülen bu sâdegi-i tavır, bu cesâret içinde dikkattir ki her gönülde onların kudret-i mâddiyelerine karşı pek müstesnâ bir takdîr, bir muhabbet uyandırmıştır. İşte metîn, mütahhid bir kudret-i askeriye -gerek bahrî, gerek berî- vücûda getirmek için elzem olan intizâm, servet, sa’y ve vukûf ile berâber o kudreti diğerlerinden temîz ettirecek bir rüchân da onların vicdânları, merdlikleri, uluvv-i cenâblarıdır.

Dün gece mektebde verdiğiniz “Vatan” oyununu görmeye gelirken kalbimde sizi istediğim gibi bulamamak havfiyle bir lerze, bir tereddüd vardı. Bu güzel ana toprağının nâzik, nazîf sevâhilinin sevgili sularının muhâfız-ı müstakbelleri! Bunların etvârında evzâ‘ında maddî, ma‘nevî bir noksân görmek beni sekizlere dokuzlara kadar tahta iskemle üzerinde oturmaktan daha pek çok yorar; milletini insân görmek isteyen rûhumun bir köşesine siyâh, soğûk, bir perde-i fütûr çekebilirdi.

Fakat hâyır; milletin küçük centilmenleri, vatanın hüdâ-i nâbit deniz çiçekleri! Sizi misafirperver, nâzik, merd ve bütûn isti’dâdlarla mühtezz gördüm. Mektebinizin şerefini, mektebinizin vazîfe-i misâfir-perverîsini îfâ için yüreğinizde âlî-cenâb bir endîşe vardı.

Sizin tiyatro oynamaktaki iktidârınızı da tebrîk ederim. Dalgalarla pençeleşecek, çılgın kasırgalara, ölüm çehreli sîslere karşı i‘tidâl dem gösterecek, uğraşacak bir deniz kahramânını, Zekiye rolünü yaparken görmek istemiyordum. Keşke yalnız bu rol için *[*Kanar’ı*]* getirmiş olsalardı, diyordum. Fakat rolünü pek iyi oynayan bu müstakbel gemicinin yürüyüşünde, ellerinin hareketinde o kadar erkek, o kadar katî’ evzâ’ vardı ki kalbimde kendisine karşı der-akab bir minnetdârlık uyandı.

Şimdi efendiler, dün geceki muvaffâkıyetinizi tebrikten sonra Vatan piyesi hakkında, askerlik hakkında ve bütûn evlâdlarının yakîndan menfaatdâr oldukları kadınlık hakkında birkaç kelime söylemek isterim.

Vatan piyesi! Bu ağlayarak, bütûn rûhumuz ürpererek okuduğumuz satırlar! Bu vatan terânesinin gamına, neş‘esine, bütûn tecelliyât-ı mütenevviasına Osmanlı kalbinin en rakîk tellerinde nihâyetsiz tanînler uyandıran Kemal'in yâdigârı! Berâber inkilâb-ı hâzıra ettiği hizmet o kadar büyük, o kadar büyüktür ki bunu takdîr etmek için on beş on altı yaşında iken bu parçayı karanlık köşelerde okumuş, yastığın altında saklamış olmak lâzım gelir. Bunu dâimâ okuyunuz çocuklar; fakat bir nokta var ki nazarınızdan kaçırmayınız. Vatan piyesi askerî bir piyes değildir.

Vatan piyesinin telkînât-ı vatan perverânesini dinlemeli, fakat fenn-i askerîye makâbir olduğunu da unutmamalıdır. En nâzik bir zamanda mîr-alâyına fikirler vermeye, i‘tirâzlar etmeye kalkışan Çâvuş, yine o mîr-alâyına akıl öğreten İslâm Bey… Bütûn bunlar sahnede hoş, mütenâsib fakat intizâm-ı askerîye mugayyirdir. Askerlik kendinden bir rütbe yüksek üniforma karşısında كورير itâata borçlu olduğunu bilerek tâ başından nihâyetine kadar âmirînin verdiği emri hayatını fedâ ile bilâ-muhâkeme icrâ eden bir hey‘et-i muntazamadır. En küçük neferden en büyük âmire kadar bir araya toplanarak bir hareket-i askeriye icrâsı için istişâre eden bir hey‘ete asker değil, başıbozuk hey‘eti denir. İntizâm, itâat ordunun rûhudur! O çekilince ordu intizâmsız bir sürü olur. Japonların muvaffakıyeti, te‘mîn eden şey her Japon neferinin kendinden bir derece büyüğünü Büyük Doğu'ya milletin verdiği ehemmiyet kadar ehemmiyet verip makine gibi itâat etmesi, tekrâr ediyorum: Vatan piyesini askerî mekteblerimizde oynadıkları zaman fedâkârlık, kahramanlık esâsına mübtenî olan bu parçanın intizâm ve fenn-i askerî noktalarında şâyân-ı tenkîd olduğunu unutmamalıyız.

Vakâyi'-i hakîkîden itâat-ı askerîyeyi musavver fecî' bir vak‘a bilirim ki "Lord Tennyson"un buna dâir olan şiirini bütün asker ezberlemelidir. Kırım muhârebesinde cereyân eden bu fâcia "Rus ordusu'na hücûm" diye verilen yanlış bir emir üzerine bilerek, mahzen inkiyâd-ı askerî nâmına altı yüz üç kişiden mürekkeb bir süvâri alayının ateşe, ölüme koşmasıdır. Bütûn Avrupa bu müşâ'şa' nümûne-i itâat karşısında baht ve takdîr içinde kalmıştı.

Gelelim tiyatroya: Tiyatro en müesser ahlâk-ı mektebidir. Buna asırlardan beri muârız olanlar nihâyet ehemmiyet ve te‘sîrini nazar-ı i‘tibâra alarak mesleklerini değiştirmişler. Muhabbet-i vatan ve insâniyet, fezâil-i ictimâiye üzerine binâ edilmiş parçaların mektebde oynanması efendilerin ahlâkına büyük bir hüsn-i te‘sîr hâsıl eder. Fazla olarak onları birâz cem'iyet ile temâsta bulunduracağından pek güzel nümûnesini gösterdikleri misâfir-perverliklerini, nezâketlerini tenmiyeden de hâlî kalmaz. Fakat

bunun senede bir veyâ iki defadan fazla olmasında bir mahzûr vardır. Çocukları âvâre eder, derslerinden alıkor, günlerce hassâs, asabî, çalışmak istemezler.

İşte, efendiler, buralarını nazar-ı i'tibâra alınız. Müstakbel donanmamızın intizâm ve kuvveti sizin intizâmınıza bağlı olduğunu nazar-ı i'tibâra alarak hemen başlayınız. Bahriye ile hiç münâsebeti yok zannettiğiniz derslerin teferruâtı beyninizi, kuvve-i muhâkemenizi hazırlar. Eğlenceleriniz bütün deniz üzerinde kayık, sandal, kotra, gemi ve maniveralardan ibâret olsun ki vücudunuz da âtînin sizden beklediği mevkıa hazırlansın. Gelecek sene tiyatro yerine büyük yarışlar hazırlayınız, bütün rûhunuzla, bütün varlığınızla bir kürek ileri çekmeyi hayat memât kadar mühim bilerek meşgûl olacağınız bu eğlenceler sizlere gayret, kuvvet, mahâret verecektir.

Efendiler, size vedâ' etmeden muhterem annenizin, sevgili kardeşlerinizin unsurunu teşkîl eden kadınlar hakkında bir iki söz söyleyeceğim: Kadınlar erkeklerin kendilerine verdiği mevkı' ve ehemmiyetten yukarı çıkamazlar. Kendilerine hürmet edilen i'timâd gösterilen kadınlar doğru, pâk ve yüksek oldukları gibi tahkîr edilen, istihfâf edilen, alçaltılan kadınlara hîlekâr, yalancı, bayağı olurlar. Kadınların seviye-i ahlâkiyeleri ile erkekler arasında bir münâsebet-i ma'neviye vardır. Kadınları alçaltan erkekler de alçak, bayağı olurlar, onları yükseltenler berâber yükselirler. Alçak, bayağı bir insan iyi bir insan olamayacağı gibi iyi bir gemicide olamaz. Kadınlara karşı ittihâz edeceğiniz pâk, ihtirâmkâr nazarın sizin de yüksek seviyede birer gemici olmanızda dahli mutlaka vardır.

Dün gece sizi birer küçük centilmen gördüm. Kadınlara karşı hürmetkâr, pâk nazarlarınızla siz de yüksek ve muhterem idiniz. Şimdi size son bir tavsiye-i mâdirânem var: Misâfirleriniz olan başıbozuklar arasında âdâb-ı muâşereti, hürriyeti sûistimâl edecek bir iki, evet teşekkür olunur ki yalnız bir iki genç vardı. Onlara ve o kabîl adamlara aranızda tahammül etmeyiniz efendiler.

Hâlide Sâlih

24 Ağustos 1324 (1908); nr. 37, s. 1-2.

Beşiği Sallayan El Dünyaya Hükmeder

Artık doğru söyleyelim. Esâsı doğruluk olan milletler en büyükleri en pâyidâr olanlarıdır. Devlet ve milletimizin teşekkülündeki rasânet, azamet temellerinin, müesseslerinin merd, doğru yürekleri ve berza'-ı hıyanet kâride hareket etmeyen kahraman kolları üzerine atılmış olmasından neş'et eder. Burada devletin vech-i hâricîsinden bahsedecek değilim. İngilizler: En iyi siyâset istikâmettir, derler; siyâsette bile bunlar doğruluğun hayırlı olacağını iddiâ ederler ise de bu bahsi mütehassıslarına bırakarak doğruca maksada teveccüh ediyorum:

Ortada hiçbir şeyimiz olmadığı bu günde bize: Haydi çalışınız, nevâkısınızı ikmâl ediniz, diyorlar. Biz de hepimiz birden aklımız erer ermez her işi yapmaya kalkışmak tehlikesine ma'rûz bulunuyoruz. Doğru söyleyelim. Bugünkü kadar herkesin iktidar ve ihtisâsına göre a'mâlin ayrılması ve herkes kendine düşen vazîfeye, etrâfı hiç görmeksizin bütün varlığıyla sarması lüzûmu hissedilmemişti. Herkes bütün mülkün i'mârını; yapacağı yola, köprüye, açacağı mektebe, tenvîr edeceği sokaklara, işleteceği fabrikalara, idâre edeceği "neşr-i maârif" kulûblerine hatta dikeceği kunduranın kendi iktidârının son derece sarfıyla vücûda gelmesine vâbeste bilmeli. Her kısım amelin, kuvve-i icrâiyesi başında bulunanlar -yanlarına tırnaklarımız kanayarak tırmaştığımız- milli mütemeddine yanında küçük düşmemeyi ve mûcib-i istihfâf olmamayı kendi azim ve metânetine tâbi' bilmeli.

Bütün terakkiyât-ı sanâiye ve ilmiyeye hâkim olacak erbâbını teşcî' edecek, yeni fikirler verecek, lüzûm-ı sa'y telkîn edecek, her şeyde müfîd yollar gösterecek bütün şuubât-ı umarânın avûkatı bir matbûât var. Şöyle buhranlı bir dakîkada matbûâtın vazîfesi kadar mühim muhâtıralı, bir vazîfe tasavvur edilemez. Bütün Avrupa'nın inzârı bize müteveccih olduğu şu zamanda matbûâtta bütün halkın hâkim olan arzusu, hürriyetin ilk günlerinde ne kadar tabî' ise de o kadar mühlektir. Matbûât; mütefenninler, müceddidler, muharrirler, hâsılı her kısım amelin mütebahhirlerinden müteşekkil bir hey'et olmalı ve halk ona tâbi' bulunmalı. Yoksa hepimiz birden söyler isek bizi kim dinleyecek; matbûât ne gülünç bâbil kulesi olacak. İşte bütün ihtiyâcât-ı milleti anlayarak efkâr-ı umûmiye gibi bir kuvveti o ihtiyâcâtın fâillerine çevirmekle ibrâz-ı hizmet edecek bu vatanperver, insâniyet-perver matbûâttan benim de kadınlık nâmına bir istirhâmım var. Pek kadınlar nâmına diyemeyeceğim, çünkü ciddî bir tahsîl görmüş aklından sarf-ı nazar edilir ise kadınlarımız henûz ihtiyâcâtını anlayacak bir

halde değil, belki kendi ihtiyâcâtına hizmet edeceklere i'tirâz edecek bir haldedirler. Tecdîd mevâni'siz, mukâvemetsiz olmaz.

Erkeklerimiz eski idârenin o müthiş tazyîki altında iken [yine hayret edilir] Avrupalıların ancak on sekizinci asrın medeniyet ve maârifi seviyesinde bir anlayışa, ilme muvaffak oldular. Bugün zincir kırıldı. Erkeklerin aralarındaki bir avûç yirminci asır muallimleri, muharrirleri, mütefenninleri önde, garbın hazırladığı bütün usûl-i teceddüdü, tefennünü, gâfilâne bir tatbîk ile iki asrı beş on senede atlar; ekseriyet yeni harekât-ı fenniye ve ilmiyeye karışacak bir hâle gelir. Muvaffâkiyet kazanmak için vakti nakd bilip birâz da azamet-i nefsiyesini terk ile çalışmak lüzûmunu hissetmeye vâbestedir. Servival of the fittest kânûn-i tabî'îsi yaşamaya en lâyık olanların yaşayacağını yek maddî misâller ile gösterir. Eğer çalışmaz isek aç kalır, ölürüz. Bizden ziyâde çalışanlar bizi çiğner geçerler. Biz de yaşamaya lâyık olmadığı için hâk-i nisyâna gömülen akvâm arasında ezilir gideriz. Halbûki bir milletin kendisine en medenî bir çehre vermesi onun bekâsı için kâfî midir! En ileriye gitmiş bir hey'et-i içtimâiyede de insânı ya yaşatır ya öldürür bir nüfûz-ı ma'nevî vardır. O da terbiye-i vicdâniye ve ahlâkıyedir.

Bu terbiyeyi kimler yapar? Kadınlar. Fakat biz Türk kadınları bunu yapamaz. Onu yapacak hâle gelmek için şekil ve kıyâfet hâricimizle değil, terbiye-i dimâğıyye ve ahlâkımızla da akvâm-ı mütemeddine kadınları arasında ahz-ı mevkî' etmeliyiz. Bu mevkîa bizi kim ıs'âd edecek? Yine kadınlar değildir. Biz henüz ihtiyâcâtımızı bilmiyoruz. Çocuklarını âdam görmek, hayât arkadaşları için hayâtı güzelleştiren lezzet -i temedddünü vatanın saâdetinde bulmak, felâketlerinde kendilerinin elini tutarak beraber çalışmak imtiyâzını sabır ve iktidârını kadınlara yine erkekler verebilir ve vermelidirler; çünkü kendileri de insan-ı kâmil olmak için, şâyân-ı iftihâr bir mevkî'-i içtimâî tutmak için kadınlarına muhtâçtırlar.

Mektebler açılır; erkekler iyi mühendis, iyi edîb, iyi avukat ve yâhûd iyi tabîb olurlar; fakat otuz senedir milletin kanını bir maraz-ı irsî gibi iz'âc eden yalancılık, küçüklük haksızlık ve tembelliği bir hastalık gibi tedâvi etmek bu isti'dâdlara galebe çalmak için tâ beşikten çocuklarına doğruluk, husûsiyle çalışkanlık i'tiyâdlarını ta'lîm edecek kadınlar lâzım. Tembellik bizde eski idârenin hafiyelikten başka iş bırakmamasından kalma millî bir nakîsadır. Bundan rençber karıları istisnâ edilirse bütün Türk kadınları hâriç değildir. Bu husûsta Ermeni ve Rum hemşirelerimizin bize kat kat tefavvûku vardır. Bizdeki tahsîl pek gösteriş için yapılmış, pek esâssız, pek

sathîdir. Evvelâ bize öğretilen lisândan ve yalnız edebiyâttan ibâret olan ilim iyi giyinmiş kadına bir süs diye öğretilmiştir. Sâdece bir Avrupalı kadın gibi giyiniyoruz, diye giyinmek için kocalarını borca sokmaktan, yâhûd milletin parasını çaldırmaktan çekinmeyen kadınlar öyle mürebbiyeler elinden çıkmışlardır ki ekserîsi teneffüs ettikleri havâ ile genç ve temîz bir rûhu ifsâd edecek kadar bayağı ve câhildir. Bizi paşa babaların ahlaksız, azıcık da kendi gözlerinin zevkî için getirdikleri أنستوتريس nâmındaki mahlûklardan kurtarın; yâhud teşkilât-ı ahlâkıyesini, vicdânını teslîm ettiğiniz elleri cidden أنستوتريس nâm-ı muhteremini taşımaya şâyeste olanlardan intihâb ediniz.

Bizi İngiliz veyâ Amerikalılar gibi ciddî, metîn terbiyeler ile büyütünüz. Öyle mektebler açınız. Bizi âdetâ bir intizâm-ı askerî altında çalıştırsınlar, senelerce çalıştırsınlar, lisânımızdaki uyuşukluğu a'zâbımızdaki gevşekliği sahtımızdaki inhilâli gidersinler. Biz sahîh, metîn, çalışkan olalım ki çocuklarımız sahîh, metîn, çalışkan, isti'dâd-ı irsîsi ile doğsun. Yine o saffetlerle muttasıf mürebbiyeler elinde büyüsün.

Kadınlar erkeklerden ayrı bir cem'iyettir, diye onları kûşe-i tekâmülde bırakmayınız. Bizim kadınlar şöyledir, böyledir, diye yarım yamalak yazmaya yeltendiğimiz şeylere, Beyoğlu caddelerinde konuştuğumuz İngilizceye, Almancaya kapılıp da bizimle iftihâr etmeyiniz. Bizi şimdi alıkoymak bize iyilik değildir. Biz mekteb, mekteb, dâima mekteb isteriz.

Biz milletin istikbâl-i ilim ve ahlâkını temîz ellerine tevdî' ettiğimiz matbûâttan maârif-i Osmânînin iftihâr ettiği mütefennin muallimlerinden yardım isteriz.

Artık kadınlara i'dâdi tahsîli çoktur, cebir öğrenmek neye yarar, teşrîh okuyup doktor mu olacaklar, şöyle sathî bir ma'lûmatla dikiş diksinler, yemek pişirsinler, denilecek zaman geçti. Fi-l-vâkî' bu ulûm ve fünûn ayrı ayrı alınırsa hiçbir işe yaramaz. Husûsiyle i'dâdi tahsîli görmüş bir insanın okuduğu cebir, fizyoloji, hikmet… ilh. onları ne âlim eder, mütebahhir fakat onların hey'et-i umûmiyesinden kazanacağı mümârese-i zihniye, dimağlarını muhâkemeye, tahlîle, hakîkate, güzellikle alıştırır ve bütün hayatlarında verecekleri karârda, evlerinde kocalarına te'sîrlerinde çocuklarına verecekleri terbiyede görünür ve görünüyor. Amerikalı, İngiliz kadınların dimağları, rûhları erkekler kadar ulûmun azametini sanâyi'-i nefîsenin güzelliğini idrâk etmesi onları iyi ev kadını olmaktan men' ediyor mu? Hayır. Bir Anglosaksonun evi kadar muntazam, müttehid, sükûnetli, güzel bir yuva tasavvur olunabilir mi?..

Erkeklerimiz i‘dâdî tahsîlinden ne gördü? Okudukları hikmet onları hikmet-şinâs, okudukları kimya onları kimyâger yapmadı ya! Daha ileri, dâimâ ileri gitmek ihtiyâcını his ile Dâr-ül-fünûn tahsîline başladılar. Bugün bir iken yarın yirmi beş Dâr-ül-fünûn olur. Dün orada gece gündüz gençlerimize tefennün temeddündür, diye zihinlerini envâr-ı ilimle tenvîre çalışan muhterem üstâdlar bugün sa'ylarının semeresini gördüler. Yarın açılacak Dar-ül-fünûn kürsülerine oturabilecek bir iki genç yetiştirdiler. Sonra bu hikmet, riyâzi, hendese-i hilye kitaplarında hiç bahsedilmeyen hürriyet ve adâlet lüzûmunu hissedecek dimâğlar ettiler.

Biz Dar-ül-fünûn isteyip istemeyeceğimizi i‘dâdi tahsîlinden sonra kendimiz takdîr ederiz. Biz rüşdiyeler (fakat eski rüşdiyeler değil); yeni usûlde i'dâdiler, dar-ül-sanâ‘alar isteriz. Size arkadaş, size vâlide olmak, sizin âmâl-i saînize iştirâk etmek, sizinle berâber bu yokuşu çıkmak isteriz. Bu taleb, bu müşkil temeddün ve terakki yokuşunda tırmaşan çocuklarımız ba'zen ayaklarına taş batar, yorulur, muvaffak olamaz, dönerse biz arkalarında, anneleri, zevceleri ileri diye onları teşcî' edelim. Bizim vücudlarımızı çiğnemeden ilimden, fenden, temeddünden, doğruluktan geri dönmesinler. Biz onların bin müşkilâtla pençeleşecek irâdatlarının muharrik-i dâimîsi, ikdâmlarının, iyiliklerinin müşvîk-i müşeffiki olalım; fakat bizi kendinizden ayırmayınız şu paşa babaların açtığı süs tahsîlini çiğneyerek bize ciddi bir tahsîl, sıkı bir terbiye veriniz. Bizim muhâkemelerimiz bir çocuğunki kadar isâbetsiz; a‘sâbımız tarz-ı hayâtımızın sû-i netîcesiyle hasta, zaîf iken bir iki şiir ezberleyecek, Pierre Loti okuyacak yâhûd levha işleyecek zaman değil.

Bize -İngilizlerin ta‘biriyle- yuvarlak bir tahsîl lâzım, zihnimizi kocakarı masallarından temîzleyecek zaman geldi. Bizi râfa konulup bakılacak, gözlerimizin hazzı için i'mâl edilmiş bilirler yâhûd evinizde istirâhat-ı maddiyenizi te‘mîn edecek hizmetkârlar sırasına koymayınız, siz, âmâlinizi kuvveden fi'le getirecek düşünür, kavî, irâdâtlı, mes‘ûl kadınlar olmak isteriz. Biz bugün daha kadın imzâlı âsâr-ı nefîse vücûda getirebiliriz iddiâsında değiliz. Bu devr-i iştihâr, gösteriş devri değil, bu devir çalışmak devri. Bize mekteb, bize on senelik bir himmet, bize kadınların anlayacağı ve onlara çalışmak, erkekler kadar çalışmak lüzûmunu anlatacak tarzda âsâr yazınız. Osmanlılığın cinsi tefrîk edilmiyor, nîçin kadınları edilsin. Her cemiyet-i mütemeddine gibi Osmanlılık da âilelerden mürekkeb bir hey‘et-i ictimâiyedir. Bu hey‘et eczâsının ayrı ayrı vazîfesi var ve âileleri iki kuvvetten müteşekkildir: Kadın, erkek! Erkekler bu

milleti adam edecek, fakat erkekleri de kadınlar adam edecek. Bize Mekteb! Mekteb! Mekteb! “Beşiği sallayan el dünyaya hükmeder.”

-16 Temmuz 1324-

Halide Salih

24 Temmuz 1324 (1908); nr: 6, s. 2-3.

Besa Oyununda

Köprüye ayak attığım dakîkadan i'tibâren bütûn bu günün bozuk vapurlarını, Hazret-i Nûh zamanında ancak olabilecek bir usûl-i ibtidâî ile ta'mîr edilen Ada iskelemizi, kırık köprümüzü, pejmürde hâl me'murları, pis sokakları, hürriyeti bu kadar aceyb tefsîr eden câhil ekseriyeti unutuyor, yarını düşünmeye karâr veriyordum. Şehir içinde bir yerden öteye gitmek için uzun bir seyâhât kadar süren yorgunlukları, arabalarda, tramvaylarda, husûsiyle hiçbir idâreninkine makîs olmayacak kadar murdar olan Sirkeci İstasyonu'ndaki uzun intizârı, bunun cismen ve ma'nen verdiği yorgunluğu, fütûru hissetmeye karâr vermiştim.

Şimendifer Makrîköyü'ne müteveccihen hareket ettiği zaman etrâfıma baktım. Şarklıların birâz esrârlı, birâz mağmûm ruhları ile bir râbıtası olan o gayr-i muntazam sokaklar, çarpık çurpuk, birbirinin üstüne çökmüş siyâh evlerle iki tarafı muhât buldum. Birâz ilerde delik deşik harâb duvarlar, tek tük tüten ince bacalı bir iki köhne fabrika, sonra bunların arasında Adalar'a doğru hîç vekârını bozmadan köpürerek akan mâî dalgalar… Bunları ilk def'â görüyordum. Fakat bunları görmemeye, bu mâzîye âid kıyâfetlerin gözümüzün önünden birer sinematoğraf levhâsı gibi kayarak gâib olduktan sonra yarının dil-firîb zarîf yeni cebheleriyle tasavvura karar vermiştim. Ne kadar dilber bir şehir olacaktı!

Makriköyü'nde "Besâ"yı görmek için ihtiyâr edilen bu seyâhâtı hayâlen parlak âtîmizde bir gün yapıyordum: Gözlerimi kapadım, trenin sür'atiyle çökük dâmlar, vîrâneler, küçücük sefîl kahvehâneler, çamurlu sokaklar uçar gibi umk-ı mâzînin siyahlıklarında gömülüyorlardı.

Burgâz İskelesi'nde idim. Rıhtımın üzerindeki yeşîl sarmaşıkların, muattar hâtem ellerinin sarıldığını pembe misâfirhâneden halk vapurun vürûdunu görmek için çıkıyordu. Birçok beyâz tuvaletler birkaç dâne siyâh çarşaf vardı. Bilet gişelerinin önü kalabalıklaşıyordu. Yeni idârenin temîz ten-dürüst iki me'mûru parlak düğmeli, kırmızı zehli siyâh kostümleriyle vapurun yanaşacağı köşedeki parmaklığın başında bekliyordu. İstanbûl Seyr-i Sefâin Şirketi dâhâ yeni işlemeye başlamıştı. Bir tiz düdük sesini müteâkib beyâz boyalı serî' uzun bir vapur "Pide" Adası'nın burnunu döndü, telaşsız sessiz fakat büyük bir mahâretle rıhtıma yanaştı. Me'mûrlar demîr parmaklığı açtılar, ben halkın ayaklarını ezen, kadınların fistanlarını lime lime eden ma'hûd tahta iskeleyi ve onu sürükleyen hamâlları arıyordum. Hamâl nâmına -paket taşımak için-

kumpanyanın üniformasını giyinmiş zekî çehreli iki çocuğun halk arasında dolaştığını görüyorduk, vapurun kadınlara mahsûs büyük temîz güvertesi dolu idi. Temîz, uzun kanepelerin üstünde genç, ihtiyâr birçok hanımlar kimi gazete okumakla, kimi çantasından çıkardığı bir işle meşgûl, bir kısmı güvertede koşuşarak açık ince esvâbları üzerine ipek saçları dağılan sahîh bünyeli, neş'eli çocuklar ile berâber gülerek konuşarak geziniyorlardı.

Vapur Akdeniz'in kurşûnî, engîn vüs'ati üzerinde suları yararak, arkasında beyâz mevceleriyle fışkıran uzunbir hat bırakarak ilerliyordu. Anadolu sevâhili âlî kâşâneleri morumsu mübhem renkleriyle uzanan tepeler yumuşak hududuyla uzaklaşıyordu. İstanbul müdebdeb binâları, dumanlı semâsına yükselen nârîn zarîf minâreleri ile yaklaştı ve birkaç dakîkada limana girdik. En evvel nazar-ı dikkatimi etrâfında tahta kulübelerden ârî muazzam mürtefi' bir demir köprü celbetti, elektrikli tramvayları, arabaları, bin şehirden gelmiş bin kıyâfette zengîn bir insân gürûhu, canlı bir ticâret vesâiti bir taraftan öbür tarafa dâimâ akıyor, yenileşiyordu.

Vapurların bir kısmı Galata Rıhtımı'na bir büyük kısmı da Sarayburnu'na kadar tevsî' edilerek yapılan büyük İstanbul rıhtımına yanaşıyordu. Vapurumuz aynı sükûnet, aynı mahâretle manevra ederek arasından süzülerek, kayıkların, vapurların arasından süzülerek Galata Rıhtımı'na rampa etti. Köprünün bu başından bir omnibûsa atlayarak Sirkeci'ye kadar gidiyorduk. Eminönü, o eski mezbeleyi tanıyamadım. Burada Bahçekapısı'na kadar uzayan vâsi', müzeyyen, temîz bir meydân vardı. Rıhtımda birçok küçük güzel vapurlar yanaşıp uzaklaşıyordu. Yeni Câmi bütün haşmet ve azameti, yüksek minâreleri, büyük kubbesi ile bu yeni meydana bir kıymet-i târihiyye veriyor, rıhtımın üzerinde sâde büyük bir sâat kulesi, orta yerde kanatlarını açmış, kollarını semâya uzatmış, canlanmış zannedilen mermerden azîm-i masnu' bir hürriyet heykeli yükseliyordu. Postahânenin önünde nihâyetlenen meydânın büyük câddeye çıkan noktasında 11 Temmûz nâmına nefîs bir tâk-ı zafer görülüyordu.

Köprünün üzerinde birâz sıkışan izdihâm burada açılıyor, muhtelif semtlere ayrılan o minibüs merkezlerinden muhtelif istikâmetlere dağılıyordu. Köşelerde vakûr, ciddî çehreli, yakaları ay yıldızlı üniformaları ellerinde yine ay yıldızlı kısa değnekleri ile dik, ciddî polis me'mûrları görünüyordu. Mübâreze-i hayatta ezilmemek ve mevkı'ni tutmak için kemâl-i tehâlükle fakat kemâl-i cesâret ve şevkle koşuşan halkın, kânun kelime-i mukaddesesini anlamış olan şu milletin arasında dolaşan bu polis çehreleri tecessüm etmiş vazîfeye benziyordu. "Kânûn nâmına" ihtârıyla değneğini kaldırınca

yirmi kişiyi birden durdurabilecek polisler. Artık kadınlara kaldırımların köşelerine büzülerek sık adımlarla kendilerinden uzaklaşmaya sevk eden eski ihtirâz ve nefreti uyandırmıyorlardı. Kendileri kadınları ta'cîz etmek değil, öyle bir fikir taşıyacak kadar medeniyetten bî-nasîb olanlar bile o muhterem üniformaları görünce kadınlara yol vererek savuşuyorlardı.

Şimendifer durunca aklım başıma geldi. Tuzlu, güneşli yollarda bizi sürükleyen eski bir kirâ arabası ile Makrîköyü'nde Millet Bahçesi'ndeki tiyatroya gidiyorduk. "Âh"dedim, "Bu tiyatroyu da hayâlî birkaç dakîka evvel kopardığım ânı da görmüş olsam!" ve hemen muhayyilem yakîn bir istikbâlin teceddüdlerine, terakkîlerine doğru kanatlandı.

Bir gece fakat elektriğin bütün son tarz-ı dil-nişîni ile parlattığı münevver bir gece hanımlara yeni bir piyes oynanacaktı. Hâricî eski panteonu taklîden yapılmış cebhesi mermer direkli büyük bir tiyatronun mükellef merdivenlerinden çıkıyorduk. Herkes çocuğunu karagöze, sinematoğrafa, canbaza göndermiş olduğundan tiyatroya giriş kemâl-i sükûnetle oluyordu. Tavanlarda pek san'atlı yazılar, çiçekler tersîm eden elektrik ziyâları açık renk sâde tuvaletleri örten beyâz, yumuşak bornozlu nâzik vücûdları, pembe beyâz kolların şâirâne düşeşle setr ettiği güzel başları bütün şa'şa'a-i nûrânîsiyle yıkıyordu. Koyu katîfe döşemeli localarına dayanmış henûz medeniyetin, sefâhetin kirlenmediği tarâvetli, genç simâlar; tiyatroyu hınca hınç dolduran, bütün beyâzlar içinde büyük bir insan bûketine benzeyen memleketimizin kadınlarına baktım, mütebessim, beşûş çehreleri, bekâret rûhları parlayan sâf alınları sâdeliklerini muhâfaza ettikleri birâz yek-nesak fakat nezîh ve ahengdâr tuvaletleri karşısında kalbim derîn bir iftihâr ve minnetdârı ile doldu. Fakat perdenin de oynanacak piyesle münâsebeti vardı. Her Osmanlı'nın kalbinde o kadar âşinâ o kadar muharrem bir ubûdiyyet uyandıran hilâl, gümüşten büyük bir hilal yine gümüşten yıldızıyla koyu kırmızı kumaşın üzerinde pırıldıyordu. Sahnenin iki tarafında elektrik ziyâsıyla hürriyet, müsâvât, uhuvvet yazılı idi.

Orkestra başladı. Vatanı tebecîl eden ve nâzenîn bir vakarla titremiş nurlu kelimeler, nâzik hilâl, Hürriyet Marşı, o kadar ince hissiyâtımızı okşayan millî hava, bunu ayakta dinlerken başka bir vecd ile pembeleşen mütevâzı' fakat coşgûn çehreler, bu ziyâ, bu aheng, bu rengin-nermîn kalabalık rûhumu kavramış şimdiye kadar bilmediği, bilemediği bir istikrâk, bir bi-hûşi ile sarsıyordu.

Arkadaşım kolumdan çekti. Şimdi hayâl semâsından kanatlarım kırılmış sükût ediyordum. Ayaklarımızın altında çürük tahtalardan biri çökmüş ayağımız içeriye batıyordu. Locayı değiştirdik. Bu def'a üstümüzdeki locanın köhne tahtaları, fındık, fıstık kabuklarının çıtırtısı ile karışmış dâimi bir çatırtı ile başımızın üstünde oynuyordu. Oyun başlamıştı. Tiyatro hıncahınç dolu idi. Pek az çarşaf karışan bu beyazlı kalabalık yek-nazarda göze pek hoş görünüyordu. Fakat beşte biri çocuk olan huzzârda dâima bir temevvüc, bir hareket görünüyordu. Çocuklar, yer değiştiriyorlar, hanımların kimi ayakta aktörlerin sesine rekâbet eden satıcıları çağırıyorlardı. Bir hamam çağıltısı, aktörleri seslerini işittirmek için bağırmaya mecbûr eden üç yüz ağzın birden fındık kırışı vardı.

İşitmez isem hiç olmazsa görürüm diye sahneye yüzümü çevirdim. Bu kadar mevâni'le hüsn-i niyetleri bozulmayan gayûr aktörler, şu ibtidâî piyesin kusurlarını unutturarak yalnız ma'nâ-yı millîsi ile herkesi ağlatan parçaları bütün varlıkları ile oynuyorlardı. Oyunla münâsebeti olmayan yırtık dekorların arkasında aktörlerin giyinişi, tiyatronun delik tahtalarından bâd-i hevâ oyun seyretmek için içeriye dalan muhtelif ma'nâlı, muhtelif başlar görünüyordu. Sonra dâimâ başımda çatırdayarak beni tehdîd eden tavandan deliğe sıkışmış bir iskarpin ökçesi zihnimi meşgûl ediyordı.

Üçüncüperdede o kadar hâle münâsib güzel cümleler vardı ki bu müteharrik kitlenin bir kısmıdinlemek için ötekileri sükûta da'vet etti: -Sûs, sûss!.. -Bana francala getirmedin… Ayol, bir sâattir peynir bekliyorum. -Sûs, sûss…! Â, susuzluktan öleyim mi?.. -Uzun saçlı kız, otur bakayım sandalyene… Fehîm Efendi'den dahâ meşhûr olan francalacı ile fındıkçıya hitâblar, sahneye arkasını dönmüş kemâl-i hiddetle kollarını sallayarak sucuyu çağıranlar, el şakırdıları, tevbihler, çocuk nâleleri, kış kışlar arasında üçüncü perde kapandı.

Perde arasında orkestra oyunun mevzû'na gülünç bir sûrette bîgâne olan "Ki Ki Ko Ko" şarkısı ile "Maçiç"i çalmaya başladı. Gözlerimde iki damla yaş dudaklarımda men' edemediğim asabî bir kahkaha dolaşıyordu.

Beşinci perdede Hürriyet Marşı'na ta'zîm için bir iki istisnâ ile hemen herkes ayağa kalktı. Fakat fındık, fıstık çatırtısı, localardan nâ-hoş bir su parası koparmak için hânımlarla pazarlığa girişmiş sucuların sesleri, bayraklardan, silahlardan, Arnavut kostümlerinden ürkerek çığlıklarının mâ-ba'dına devâm eden çocuklar şarkının bir

kelimesini bile anlamaya mâni'idi. Hele hiç münâsebeti olmayan her musarra' arasında çırpılan el şakırdıları!

Son perdeye doğru gürültü ziyâdeleşti. En mühim bir yerinde idi, Fettâh Bey uyuyan oğlunu öldürmek mecburiyet-i fecîasıyla onun başında inlerken kolumu ufak, müteheyyic mühtezz, bir el asabî bir ihtilâcla sıktı. Yedi sekiz yaşında sarı benizli, parlak zekî nazarlı, şakakları gerilmiş za'îf bir erkek çocuk, bütün rûhu gözlerine toplanmış, sahneye bakıyordu. Silâh şakırdıları, bayraklar, kahramânâne sözler, vatan sarhoşluğu ile titreyen bu nârîn bu hassâs küçük Osmanlı'ya kolumu uzattım, omuzlarını okşadım. Kendisine benzer birkaç çocuk locamızın önündeki sandalyelere çıkmış, gürültü arttıkça gözlerini kulaklarını ayıramadıkları sahneden titreyerek kadınlara dönüyor, kemâl-i isyân ve istihkârla "Sussanıza âyâ!" diye şikâyet ediyorlardı.

Bundan sonra istikbâli iyi görünen tiyatro kumpanyalarımıza âid bir ihtâr hâtırama geldi. Mevkı'-i fiile konulabilirse muvaffakıyete doğru ilk adım atılmış olur: Evvelâ, dışarıya bir büfe yapılarak satıcıların içeri girmesinin men' edilmesi. Hanımlar perde arasında dışarı çıkar bir şey yiyebilirler.

Bir de milletin veya devletin bir marşı veya ilâhîsi söylenirken hâzirûnun ihtirâmen ayağa kalkması lâzımdır. Hürriyet Şarkısı söylenirken bir iki locada mâî tuvâletli bir mâdâm ayak ayak üzerinde bir vazi'-i mütekebbirâne ile oturuyordu. Kendisinin ecnebî olması ihtimâli düşünülürse de bu ihtimâl bir ma'zeret olamaz. Bir Fransız ictimâinde "Marseyyez" çalınır da herkes ayağa kalkarsa hüzzâr arasında bir Türk, bir Alman yâhûd Rûs da kâide-i nezâkete riâyeten kıyâm eder.

Tiyatrodan çıkarken kendi kendime: "Tiyatro kırık, sahne levâzımı eksik olabilir, bunlar zamanla düzelir, fakat aktörlerin o kadar hüsn-i niyetiyle severek oynadıkları millî bir parçanın en vatanperver parçalarında hissiz lâ-kaydı ile yemişçileri çağırışlar… Bunlar düzelir mi?" dedim.

Dönüşte memleketimiz, kadınlarımız için gelirken daldığım tatlı hayâlâta dalmaya cesâret edemedim. Rûhumda garîb bir kesel-i fütûr vardı.

Hâlide Sâlih

12 Ağustos 1324 (1908); nr. 25, s. 2-3.

Halide Salih Hanım Efendi'ye

Kadıköy 11-14 Mayıs 1909

"Ölenlerle Öldürenler" serlevhâsı altında yazdığınız makalenin "Pozantiyon" gazetesindeki tercümesini kemâl-i dikkatle okudum. Ne derece müte'essir olduğumu ta'rîf edemem. Hatta fart-ı te'essürümden gözyaşlarımı tutamadım, ağladım ve yanımda bulunanları da ağlattım!

"Kâbûs-ı Hamîdînin en sahipsiz mazlumları" olan hürriyet uğrunda yüz binlerce kurbanlar veren biçâre Ermeniler şanlı Osmanlı ordusunun elde ettiği meşrûtiyet ve uhût-ı Osmâniyye sâyesinde artık her türlü ta'arruzâttan masûn kalacakları ümitleriyle sevinmekte iken Adana fâcia-i müellimesi zuhûr etti.

Öyle bir fâciâ ki bütün Osmanlıları me'yûs ve delhûn, âlem-i insâniyeti mahzûn etti; daha üç gün evvel birbirleriyle kardeş gibi geçinip kâr ve kesbleriyle uğraşan ve meşrûtiyeti muhâfaza için -kanlarının son damlasına kadar- dökeceklerine ahd ve peymân eden bir vatan evlatları arasında nasıl oldu da böyle vak'a-i müessife zuhûr etti? Niçin vakit ve zamanıyla tedâbir-i lâzime ittihâz olunmayıp bunca seffak-ı demâya sebebiyet verildi?.. Bunlar şimdilik bizim için meçhûl ise de elbette tahkîkât-ı âdilâne netîcesinde tezâhür edecektir. Zîrâ bu işin dâire-i adâlet ve bî-tarâfânede cereyân edeceğini va'ad ve te'mîn eden Mahmut Şevket Paşa Hazretleri gibi bir zât-ı âlî kadr ki, Osmanlı milletini hakîki-z-zuhûr olan bir felâket-i azîmeden kurtardı. Bu büyük adama cümlemiz medyûn ve minnettârız! Hanımefendi! İnsan ye's ve elem günlerinde kendisiyle hem-hâl olan ve kendisini tesellî edenlere karşı bir hiss-i muhabbet ve şükrân duyar: Şu kederli günlerde yazmış olduğunuz makale rikkat-i rahm ve şefkat-i uluvv ü cenâb gibi hissiyât-ı âliyye-i samimânelerinizin âyînesi olmakla bizim için pek ziyâde teselliyet ve ümit-bahş olmuştur. Binâen-aleyh bütün Ermeni kadınları nâmına size arz-ı teşekkür ederim. Ma'lûm olduğu üzere terbiye-i nisvân medeniyetin rengi olup milletlerin ahlâkını tehzîb, hüsn-i muâşeretlerini te'mîn eder ve refâh ve saâdet-i umûmiyeyi mûcib olur.

İşte sizin gibi edîbe, pak vicdanlı ve iyi yürekli kadınların uhdesine terettüb eden vazîfe azîm ve mukaddestir. Nisvânın insâniyyet üzerine olan nüfûz ve te'sîri pek büyüktür. Vatan sizlerden çok şeyler beklemektedir, siz fikr-i adâlet ve uhûtu tâ beşikteki çocuklarınızdan başlayıp herkese telkîn ve ta'lîm etmelisiniz ki millet-i Osmâniye ilelebet dâim pâyidâr olsun. Adâletsiz hiç bir mülk ve milletin kâim olmadığı

hakâyık-ı târihiyedendir. Bunu inkâr eden kimse tasavvur olunamaz. Şu vesîle ile an-il-gıyab iktisâb ettiğim maârife-i aliyelerinden dolayı kendimi bahtiyâr addederim; ancak te'essüf ettiğim bir şey varsa o da Türkçe yazı bilmediğimden kendi lisânımda karaladığım şu satırları tercüme ettirmek mecbûriyetine dûçâr oluşumdur.

Madam Serpuhi Makriyan

13 Mayıs 1325(1909); nr. 262, s. 3.

Bir Dost Çehresi Etrafında

-Amerikan Koleji-

Memleketi kesîf sisler örttüğü karanlık günlerde, bütün kalplerin pür-fütûr, pür-endîşe, mahkûm ve me'yûs ezildiği felâket devirlerinde gözlerimin ma'tûf olduğu âlî binâ!

Medeniyet ve insâniyeti en ince nükteleri, en vâsı' hakâyıkı ile Türkiye'nin muzlim ufuklarına tefhîm eden müesese!

Ya siz, muhterem kadınlar!.. Ya siz kendi memleketiniz, kendi cinsiniz olmayan bu mahrûm-ı hürriyet, bu bi-nasîb-i ziyâ köşenin tenevvür ve teâlîsi için hayâtınızın en güzel senelerine hebâ eden beşeriyet fedâileri muallimeler!..

Osmanlı toprağı, Osmanlı medeniyeti aydınlanmaya cehd eden ilm ve irfân mücâhedeleri! Sizi Osmanlı matbûâtında selamlamak için bana salâhiyet veren bu günü takdîs ederim.

Türkiye'ye kapalı olan geniş fikirleri, büyük hisleri bana küşâd eden dershânelerinize, beni bir insan, bir medenî insan, bir insâniyetkâr insan gibi yaşatan kütüphânenize, bana cins ve ırkın, meslek ve mezhebin insanları ayıramayacağını, insanların yalnız büyük hisler, âlî-cenâb fikirler; kendi cinsinin bekâsına hizmet edecek gayretlerle var olacağını tarz-ı hayatlarıyla telkîn eden kadınlarınıza, hepsine, hepinize karşı şükrânımı yine ancak sizin öğrettiğiniz esâslara tevfîken yaşamaya çalışmakla îfâ edebilirim.

Severim, bu güzel beyâz binâyı, bu yeşîl ağaçlı muntazam yollu, bu ilk emellerime ye'slerimle âşinâ olan toprağını severim, severim o küşâde nâsiyeli profesörleri. O mütevâzı' sâdık hizmetçi çehrelerini her köşeyi, her koridoru senelerce küçük beyâz yatağımı barındıran uzun koğuşu, vefâkâr arkadaşları, hepsini, her yeri severim, severim, severim!

Fakat bunların içinde bir sîmâ, rûhumun en münezzeh köşelerini seçerek orada hıfzettiğim bir sîmâ, vâsı' ruhlu, bir çocuk kadar temîz düşünceli, bütün varlığını genç şen hayâtın feyzinden *[...]* ederek bütün geçtiği yerlere neşât ve sıhhat serîn bir sîmâ vardır. Sekiz dokuz yaşımda iken bana elini uzatıp senelerce, bütün edvâr-ı felâket ve neşâtımda benimle berâber yaşayan hisseden, ağlayan dostum, bu kim bilir ne kadar

bana benzerlere elini uzatan, insanlığı rencîde eden fenâlıkların iyi isti‘dâdlarına daha ziyâde inanarak dostlarına yaşamak için ümîd veren çehre!

Seni bu çok sevdiğim mekteb içinde en çok tebcîl eder, en çok severim. Çünkü sen benim hiç ümîd ve emniyetim olmadığı zamanlarda bu millete, benim milletime i’timâd ettin.

O uzun senelerde Osmanlıların iyiliğe, insânlığa hâdim bir kavim olacağını kabûlden hâlî kalmadın… Fakat senin safvetine karşı içimde merhamete benzer bir şey, senin bu ümidler ki artık inanmayan rûhumda senin gibi düşünmemekten mütevellid bir harâret vardı. Bugün senin haklı bin kere haklı olduğunu görüyorum.

Onun için hürriyet, kanatlarını açarak Türkiye’nin açık eteklerinde seyrâna başladığı gün sana yazmaya başladım. Bu memleket için taşıdığım tapınılmak derecesindeki aşkın bütûn safahât-ı tekâmülüne sen vâkıfsın. Geçende “Hazm-ı Edebî” isminde bir Amerika risâlesini okurken “sultân’ın mevkî-i hakîkîsi” diye başlayan bütûn bütûn hakîkate mugâyir bir makâleye tesâdüf etmiştim. Buna bir cevâb karaladığım sırada senden bir kelime-i tebrîk alamamaktan mütevellid bir ye‘s beni rencîde ediyordu. Boğaziçi’nin mâî sularında dolaşırken bu memleketin bekâ bulacağını, ilerleyeceğini kayıkçılara bile anlatmaya kalkışan bir Osmanlı muhibbi nasıl olur da eski dostuna bu bugün bir şey yazamaz!

Fakat dün akşam birkaç elde süründükten sonra elime geçen mektûbunu ağlayarak okudum. Memlekete âid olan parçalarını sana sormadan neşrediyorum. Bunu afv et; bir Amerikalı kadının millete tebriğini minnete teblîğden kendimi alamadım. Diyorsun ki:

“Türkiye için, husûsiyle sevgili Türkler için gönlüm saâdet ve meserretle mânîdir!.. Bu necîb ve büyük inkilâb ne hürriyet bahş bir sekînetle vukûa getirildi. Ne vecd-âver meserret! Fakat ne i‘tidâl! Hiçbir yerde, hiçbir inkılâb bu kadar kavî, bu kadar âkil, insâniyetkâr, bununla berâber bu kadar güzel olmamıştır. Herkes ibtidâ bundan bahsederken, bunu yazarken adem-i muvaffakiyet korkusuyla titreyerek bekledim. Bununla berâber parlamento ve yâhûd Kânûn-ı Esâsi’nin iâdesine ma‘tûf her teşebbüs-i fâideden hâlî olamazdı ve bunu herkese karşı iddiâ ediyordum. Fakat burada efkâr-ı umûmiye sultânın Avrupalılara Makedonya’dan el çektirmek için kânûn esâs verdiğini ve Makedonya meselesi sükûnet bulunca idâre-i müstebidenin dahâ müdhiş sûrette

ibtidâ edeceğini zannediyor. Fakat cenâb-ı hak böyle bir şey‘e müsâade etmeyecektir. Çünkü Türkler çok uzun, çok fazla eziyet çektiler!

“Ağustos, 8- Bugünkü cumartesi günü senin o medîd feryâd-ı meserretin geldi… Bu bana hiçbir gazetenin öğretemediğini öğretti; ihtisâsât-ı hakîkiyenizi gösterdi. Sevdâ-yı hürriyetle hiçbir vakit eski müsâvî i’tisâfâta avdet etmeyecek kadar, meşbû’ olduğunuzu görüyorum. Hele bütûn rü‘yâları hakîkate tebdîl eden Türk unsuru olması… İşte bu mes‘elenin en iyi ciheti olduğu gibi hürriyetinizin devâm ve hakîkiyetini de gâfildir. Ben o kadar müteheyyic, o kadar bahtiyârım ki… Mektûbunu bütûn âileme okudum. Hepsi sevinçlerinden ağladılar.

“…Efkâr-ı umûmiyyeyi tashîh için bu mektûbu neşrettireceğim uzun uzadıya bahisten sonra devâm ediyorum.

“…En çok sevindiğim şeylerden biri de zavallı menfîlerin avdetidir, hele artık mektebimize o kadar sevdiğimiz Türk kızları gelebilecektir. Bu müteheyyic ve muazzam zamanda aranızda bulunmak için cân atıyorum. Ne hârik-ul-âde, ne necîb hareket!... Cenâb-ı hak bu işin üzerinden sahâbet ve muâvenetini eksik etmesin, Türkiye dâimâ hakîkat ve adâletle müesses büyük devletlerden ma‘dûd olsun!

İnsanı me‘yûs edici, en medenî milletlerin asırlardan beri çalışıp da halledeceği bazı müdhiş ve büyük mesâil vardır ki sizin karşınıza da çıkacaktır. Kederlenmeyiniz, sizin cesâretiniz gibi cesâretin her şey’e karşı koyacağını hissediyorum. Senin mektûbun bana dâimâ inandığım bir şey‘i isbât etti, Türkiye büyüyecek ve tekâmül edecek memleketlerdendir.”

İmzâ: İzâbel Dâd

-Burgâz: 24 Ağustos 1324-

Hâlide Sâlih

28 Ağustos 1324 (1908); nr. 41, s. 2-3.

Vatan’ı Oynayacak San'atkarlâr

Tiyatrolar ahlâk-ı umûmiyeye en ziyâde te‘sîr eder bir kuvvettir. Eskiden beri tehzîb-i ahlâka hâdim olmak üzere ihdâs edilmiş olan bu eğlence yalnız öğretmekle kalmaz. Memleketin, halkın maddî manevî hususiyetleri, saffet-i kâşifeleri ile renkdârdır. Bir milletin hüviyetinin, efkârının, ihtisâsâtının, derece-i medeniyetinin en parlak aynası tiyatrodur. Tiyatro milletin ma’nevî, maddî her adımı ile berâber ilerler; o milletin safahât-ı hayâtının en şâyân-ı dikkat nikâtı yine sahnede tecelli eder. Bununla berâber tiyatroculuk san’atı, tiyatro muharrirleri dimâğı, kalbî vesâit-i medeniyesi inkişâf etmiş, tavsi’ etmiş milletler arasında bulunur. Memleketimizde en ziyâde tanınan Fransız ve İngiliz tiyatro muharrirleridir, zannederim.

Tiyatrolarla zamanın, cinsiyetin, cem’iyetin bir münâsebet-i felsefiyesi vardır. Eski Yunanîler zamanındaki “monolog” ve hânendegândan mürekkeb âlî tiyatro piyesleri, müşa’şa’ tiyatrolar hayât-ı milliyelerinde pek mühim bir mevkî’ tutardı. Aristofan’ın “Kurbağalar”, “Bulutlar” nâmındaki piyeslerinde zamânın bozulmaya başlayan ahlâk-ı umûmiyesine hiciv ve istihzâ ile hücûmu; Elektra, Efigenya namıyla ilahları vekâyı-ı beşere iştirâk ettiren fâciâlar o milletin i’tikâdât ve tarz-ı hayâtlarının ma’kesidir. On dördüncü asırda kiliselere merbût, mevzû’ları kutb-ı mukaddiseden alınmış tiyatrolar, on altıncı asırda Püritenlerden korkarak şehir hâricinde bütûn kan bütûn dehşet fâcialar oynayan tiyatro; ibtidâları bu tiyatrolarda seyircilerin atlarını tutarak, birâz sonra aktörlük ederek tiyatro hayâtına dâhil olan evvelâ Marlo ile berâber, sonra yalnız başına piyesler yazan Shakespeare’in tiyatrosu… Hep zamanlarının cem’iyetlerinin, ihtiyâcât-ı rûhiye ve telezzüzât-ı husûsiyelerine pek vâzıh birer tercümândır.

On altıncı asır İngiltere için her husûsta müstesnâ bir asır idi. Kraliçe Elizâbet’in hüsn-i idâresi, seyâhat ve gemicilik ile başka memleketlerin başka insanların efkâr ve ticâreti ile dimâğ-ı kîseleri tavsî’ eden İngilizler öyle uzun, öyle âsûde bir nefes almışlar, öyle büyümüşlerdi ki bütün memleketleri, bütün fünûn, ulûm, edebiyât ve bunun şu’besi olan tiyatroda kendileriyle berâber âlî bir çehre ile meydânâ çıkmıştı.

Bununla berâber tabîi’ bir terakki, tabîi’ bir umrân-ı maddî veyâ ma’nevî tiyatro zemînine münâsib buhranlı, heyecânlı mühim dakîkalar olmalıdır. Bu husûsta İngiltere târîhi ile Osmanlı târîhi kadar zengîn meâhiz olamaz.

Bir tiyatro müellifi rûhuyla yazılan Naîmâ'nın ba'zen sahîfelerinde o kadar zengîn, o kadar canlı levhâlar vardır ki ekseriyâ okurken gözlerimi kapar, Topkapı Sarayı'nda At Meydanı'nda görür. Bütün hüviyetleri, kıyâfet-i milliyyeleri ile, âteşîn müteheyyîç, muhteris halkı, sonra o halkı idâre eden en ufak yanlışlığı ölüm olduğunu bildiği hâlde, yine ağır müte'ennî eski paşaları, şeyh-ül-islâmları birer husûsî dostum imiş gibi görür. Onlarla hasbihâl ederim. O sarayın kapı aralarında, gizli zindanlarında, mülkün her köşesinde çırpınan şiddet-i hayât ve son derece bir tiyatro kâbiliyeti gösteren kanlı, husûsî vakâyii' gördükçe tiyatro yazan milletlerin en zengini olmadığımıza hayret ederim, fakat iyi bir tiyatro yazmak nelere, fakat nelere mütevakkıftır. Zemînin zenginliğine rağmen tiyatro müelliflerimizin fakdânı yalnız ulûm ve maârifin azlığından değil şerâıt-ı ictimâiyemize âid birtakım mevâni'den ileri gelmiştir ki biz medenîleştikçe bu mevâni'de zâil olur ümîdindeyim. Şimdilik biz millî piyes yapamaz isek diğer büyük milletlerin yapdıkları büyük, ulvî parçaları milletimize göstererek rûhlarının, fikirlerinin âfâk-ı idrâkine tevsî' edemez miyiz. Halkın gözlerini güzel sahnelere, kalplerini güzel hislere alıştıracak, bütün hayât-ı husûsiye ve ictimâiyesine müesser-i bedâyî'le ruhlarını terbiye edecek zaman geldi.

Aşk-ı hürriyeti millete evvelâ ihsâs eden büyük Kemâl'imizin bir piyesiyle hayât-ı edebîyemizin canlandırmaya başlandığını görüyoruz. Bundan daha güzel bir mukaddime ile millet tiyatroya başlayamazdı. Husûsiyle bu piyes pek güzel bir niyetle mevkî'-i temâşâya konuluyor. "Besâ"yı, "Vatan"ı oynayan san'atkârlar eski yeni üdebâmızın eski yeni daha ba'zı eserlerini de oynamayı, ümîd ederiz ki unutmazlar. Başka bir şey daha unutmamalarını ricâ edeceğiz. O da kadınları!

Dimağları, kalpleri güzelliğe muhtâç olanlar yalnız erkekler değildir. Milletin anaları, zevceleri, genç kızları da bu büyük şeyleri görmeli, bu büyük şeyler ile rûhları büyümeli! Fakat biz bu parçaları Kadıköyü'nde kırık barakalarda görmek istemeyiz. Te'sîr ve güzelliğini gâib etmemek, kıymet-i edebîyesi tenezzül etmemek için onu yine iyi dekorlar ile iyi bir tiyatroda görmek isteriz. Hem güzel bir parça görmek hem iâne-i milliyeye iştirâke vesîle olmak üzere meselâ Tepebaşı Yazlık Tiyatrosu bir kere de kadınlara hasredilemez mi? Hele amatör san'atkârlarımız, erkekler kadar kadınların da anlayacağından, himmet-i san'atkârîleri boşuna gitmeyeceğinden emîn olabilirler.

Hâlide Sâlih

07 Ağustos 1324 (1908); nr. 20, s. 2-3.

Evvelki Gece Ferruh Tiyatrosu'nda İki Perdelik Patırtılı Komedya

Evvelki gece Şehzâdebaşı'nda Ferruh Tiyatrosu'nda iki perdelik bir komedya oynanmıştır. İsmi Murat olanların çoğu ekseriya muradlarına nâil olamayarak kendilerini yiyip kemiren hırs-ı câhları, tûl-ı emelleriyle hâib ve hâsir kaldıkları ismi Kemâl olanların çoğunun necm-i ikbâli kaîn-zevâl olduğu gibi ismi Ferruh olan bu tiyatrodaki oyunda pek kasvet-engîz olmuştur.

Tertîb olunan komedya esâsen bir perdeden ibâret olacak iken îcâb-ı zaman ile sonradan bir ikinci perde ilâve edilmiştir.

Oyunun esâsı pek sâde idi. Dağıstan'ın bilmem neresinde tevellüd eden bir delikanlı Rus Dâr-ul-fünûnlarına şüpheli bir devâm ile biraz okuyup yazmak öğrendikten sonra İstanbul'a geliyor. Hemşehrilerinden zengîn bir zâta intisâb ile biraz vakit geçirdikten sonra tedâvisi gayr-i kâbîl bir illete uğruyor: hırs-ı câh. Ne yapıp yapıp temiz etmek, büyük bir mevkı' tutmak. Bunun ilk hâtırası olmak üzere Mekteb-i İ'dâdî'de tarih muallimliğini ele geçiriyor. Kesb-i iştihâr için en birinci çâre zamanına, muhîtine muhâlefet etmekten ibâret olduğunu takdîr edecek kadar zekî olduğu cihetle o sırada Ahrar'dan geçinmek mesleğini münâsib görüyor. Bu politika kendisine pek yarıyor. Şöhreti fi-l-hakîka gittikçe dâiresini artırıyor. Artık ilk semereleri koparmaya başlamıştır. İstanbul içinde ismi söyleniyor. Kendisinden mabeyn erkânı çekiniyor. Bir hakk-ı sükûta istihkâk kesb ettiği görülerek bir idâreye komiser ta'yîn olunuyor. Bizim Dağıstanlı hırs-ı câh kendisini gâye-i emeline takrîb eden bu muvaffakiyetten bütün bütün galeyâna geliyor, sabırsızlığa başlıyor. Nihâyet hastalığı şiddet-i kesb ettiği için bir feverân ile Avrupa'ya kaçıyor. Oradan gazetesini neşre başlıyor. Büyük bir cemiyet-i ahrârâne reisi olmak sıfatıyla şöhreti dünyayı dolaşıyor. "İkiden beri" tehdîdleri âfâkı tutuyor. Artık üç ikbâle vâsıl olmuştur. Mest-i gurûr, kendinden geçiyor. Gözlerini duman kaplıyor. Bulut içinde yüzüyor. O kadar yükseliyor ki yıldızlara yaklaşıyor. Gözünü açınca kendisini pek çukurlara, çamurlar içinde düşmüş görüyor. Ağzına ağızlık geçirilmiş, boynunda ip, o eski hürriyet-perver, şimdi en süfli bir hizmetkâr gibi kullanılıyor. Eski sövdüklerine şimdi tapıyor. Bu inkilâb rûhu niçin, neden oluyor? Meşkûk. Yalnız artık karnı doyuyor. Hayâl ile kabaramayan cebler câize ile kabarabilir. Böyle başlayan hayât-ı âsûde içinde eski hastalığı müzmin bir hâl alıyor. Kendisini o kadar rahatsız etmiyor. Fakat birdenbire bir inkılâb-ı tahaddüs ediyor. Der-hâl nevbet gelerek hastalığı tekrâr başlıyor. Nasıl kendisi, o reîs-i Ahrar o eski mectehid-i meşrûtiyet hiç sayılıyor, ufak bir ihânet nâ-kâbil afv bir cinâyet gibi unutuluyor, öyle

mi? Derhâl eski düstûru tahattür ederek muhite muhâlefet mesleğini tutuyor. Eline terâzisini alarak Esnâf Tezkeresi istihsâli için mabeyne erbâb-ı izzetin yanına gidiyor.

Artık elinde bu sütü bozuk terâzi ile hürriyet-perveşliğe başlıyor. Mutlakâ bir şey yapılmalı, mutlakâ meşhûr olmalı. O zaman eski târîh hocalığının lutf-ı muûâvenetiyle Ayasuluğ Ma'bedi'ni yakanları, zemzem kuyusunu telvîs edenleri tahattür ediyor. Bir aralık uğradığı sille-i ihtâr hastalığı için soğuk dostlar te'sîriyle sükûnet-i efkâr husûle getiriyorsa da yavaş yavaş hastalık yine te'sîrini gösteriyor.

Yaşın te'sîri ile hırs-ı câh, ateh, ye's ve nevmîdi hep karma karışık bir cinnet tevlîd ediyor. Fakat azgın bir cinnet. O derecede ki bîçâre adam gazetecilikle de kanâat edemeyerek tiyatroculuğa karar veriyor. Bir eser yazıyor. Eseri pek sâde. Yine o ma'hûd tarih hocalığının delâletiyle Roma tarihinin bir safha-i mağşûşesini tasvîr ederek hüsn-i niyet ve vatanperverlik kisvesi altında memleketi ihyâ edenlere hücûm. Eserin mevkı'-i temâşâya vaz' olunduğu gece mahsûs da'vet edilen ahbâblar, tutulan el şıkırtıcıları alkışlarla komedyayı karşılıyorlar.

Oyun ilerledikçe sû-i niyet emâreleri o kadar meydâna çıkıyor ki dinleyenlerin tahammülleri kalmıyor. İ'tirâzlar başlıyor. Alkışçılar ne kadar kuvvetli olurlarsa olsunlar gördükleri eser gayz ve husûmete karşı ahâli de o kadar kaparıyor ki her taraftan "yûh"lar aksediyor. Çare yok eser yarım kalıyor. Perde kapanıyor. O bîçâre hasta da makhûr ve perîşân, fakat son dakîkaya kadar uğraşmaya müheyyâ, mağlûb; fakat gayr-i nâdim, müebbeden azgın, ikâmetgâh-ı ızdırâbına ye's ve hüsrân içinde çekiliyor.

Eserin böyle yarım kalmasıdır ki erbâb-ı kemâli müte'essir ediyor. Diyâr-ı irfânda bulunup, bulunabilip de muhteşem, mutra, büled-serkezeştlerden, îfâ eylemiş vazîfelere mukâbil maâşlardan sonra ba'zı ma'rûzâtta bulunmak için vuku' bulan mürâcat üzerinedir ki İstanbul'a geliyor, geliyor da ihsânlara nâil oluyor, olabiliyor, olmak yolunu biliyor. Ah bizim hep cehlimizdir, hep böyle şahsiyât ile iştigâlimizdir, bu dedikodulardır ki bizi rahat bırakmıyor. Maaş alırız, ona ses çıkarırlar, ihsân alırız ona ta'rîz ederler, bu kadar emekler mukâbilinde ele geçirdiğimiz baş şehbenderlikten isti'fâ ederiz, buna da kabâhat bulurlar. Şimdilik îzâh olunamayacak münâsib-i âliyye tevcîh ettiler, ettiler de kabûl etmedik, yine kabâhat bulundu.

Ah bunları bırakmalı, bırakabilmeli, bırakmak yolunu öğrenmelidir ki râhat râhat terakkiye imkân görülsün. Mebûsluk, nâzırlık yolları erbâb-ı kemâle açık kalsın, kalsın

da isteyen merâmına nâil olsun, olabilsin, olabilmekle şâd olsun. Fakat heyhât. İlâhî! Bu ne cehldir, bu ne gaflettir, bu ne gaflettir ki bize mâzîden burâm burâm hesâb soruyorlar, niyetimizin hulûsundan şübhe ediyorlar bu şübhelerdir ki işte oyunları yarım bıraktırıyor. Bu eser bir maksada hizmet edecekti. Edecekti de nâil-i emel olanlar olacaktı. Revâmıdır ki hakka tecâvüz edildiği zaman mukâbele olunsun, olunsun da erbâb-ı kemâli:

Hakîkat aranır bir diyâre dek gideriz! diye esefe mecbûr etsin mecbûr olmaya sevk eylesin. İlâhî! Bu ne hatâ-yı azîm. Hezârân-ı esef revâmıdır ki bunca emeller akîm kalsın ah bu memleketin idbârı, ikbâli! Ah bu hasedler, bu fitneler...

Mahsûd-ı efâzıl oldu fazlım,
Şâhid aranır ise işte a'dâ.

Fakat arkada bir ses, bir sadâ, bir velvele işitiliyor, işitiliyor da anlaşılıyor, o ses bize kuvvet, metânet-i cesâret veriyor:

Tevakkuf eyleme hazret, aleyke avn-i âh! Bu ümmîd hâsıl olduğu içindir ki erbâb-ı kemâl kendisini sahnede buluyor. Fakat oyun müretteb değil. Ye's yok. Tulûât olsun, ortaoyunu olsun, olsun da hak yerini bulsun, nâ-temâm kalan eseri halk anlasın, anlasın da uyusun, uyusun da büyüsün...

Fakat ne söylenecek? Dinleyen yok. Eyvâh bunun içindir ki her söze aldanmadıkları, kapılmadıkları içindir ki ümîd yok! Fakat işte o zaman bir galeyân oluyor. Oluyor da erbâb-ı kemâlin ağzından "edepsiz!" kelimesi çıkıyor. İlâhî! Ona cûş-ı hurûşdur ki sahnede görülüyor. Yumruklar kısılmış, nokta-i muvâzenini gâib etmiş bir pehlivân, sallanarak, sarsılarak, hoplayarak coşuyor, coşuyor, bir aralık kendini aynada görüyor. Alkış!... Ondan da var, yûhâ... Ondan da var. Fakat hani bir babayiğit, işte göğsü açık, geliniz vurunuz bakalım... Birbirlerine fiske ile vurmak niyetinde bulunmayan halk mütehayyir... Fakat o gâlib ve müftehir, o pehlivân sahne, *[*kekvuluk*]* raksındaki mahâretiyle mağrûr...

Nihâyet bu perde de tamam olamıyor. Gürültü ber-devâm. Sonra tiyatrocularda dâhiyâne bir fikir: Perde açılıyor, şûh ve işvekâr bir kantocu kız çalkanarak, süzülerek, göbek atarak, oh latîf ve lezîz, geliyor. Ne şaşkın terâzîl ne temelsiz mükemmeliyetler, hiç bir şey yok. Sükûn ve memnûniyet...

Uyandım da bildim,
O bir hâb imiş!

(İmzasız)

21 Şubat 1324(1909); nr. 214, s. 2-3.

Tezer Yâhûd Mülk-i Abdurrahman

Hanımların hayatında pek seyrek tesâdüf edilen, pek iştiyakla beklenilen zevk-i bedîadan onları mahrûm etmemek için hava olanca lütfunu ibzâl etmişti. Fakat yollar hayır! Boğaziçi'nden gelenler, şirketin ne gibi kerem ve serdini gördüler, bilemem. Yalnız biz de zavallı İstanbul halkı alîl köprümüzden geçemeyerek arabaların eski köprüden geçmek için ihtiyâr ettiği dar, bozuk yollarda bir sâat sarsıldıktan sonra ancak tiyatroya gidebildik.

Artist Burhâneddîn Bey servinin iyi bir âdeti var. Va'ad ettiği dakikada oyuna başlıyor.

Oyun Endülüs târîhine âid bir parça, Mülk-i Abdurrahman!

Safvet Nezîhi Bey'in dediği gibi Hamit Bey şüphesiz bizde ilk defa klasik piyesler yazan şairdir. Bununla beraber mevzû'larını eski mektebin yaptığı gibi Acemlerden almayıp da Araplardan alması onların Türkler arasında sevilmesine ayrıca bir sebeb teşkîl eder. Çünkü ilk Arapların sâde, muhârib-i fıtratları doğru, vakûr hayatları, hükûmetlerindeki adâlet ve kudretleri ile Türkler ve ilk Türk padişahları arasında bir münâsebet-i rûhiyye vardır.

Piyesin esâsı şu: Fakir bir İstanbul kızı, Tezer sevgilisi ile ba'd-i-istişâre Endülüs hükümdârı Abdurrahman'a bir arîza vermek ve onu iğfâl etmek üzere sarâya dâhil oluyor. Fakat padişahın ulüvv-i tavrı, mekârim-i ahlâkı, necâbeti kalbinde büyük bir tesîr hâsıl ediyor. Buna mukâbil Abdurrahman da onun hüsn ü ânına meshûr oluyor. Kız sevgilisini aldatıp bütün bütün sarayda kalmaya karar veriyor nihâyet ihtidâ ediyor.

Abdurrahman rolünü oynayan Kemal Emin Bey i'tidâl-perver, feylozof ve ihtiyarca bir Arap hükümdarını kusursuz temessül ettiriyordu. Bunun için olmalı ki aşıkâne parçalarında o kadar harâret ve şiddeti rakîbi Reyşar hem Abdurrahman hem de kendi hesâbına kâfî dercede gösteriyordu.

Kızın sevgilisi Reyşar, intikâm-ı amîm üzere papasları kız, dinini değiştirdiğinden dolayı tahrîk-i şeyyûhu da padişahı aldatıyor ve fesâda alıştırıyor diye iğfâl ettikten sonra her ikisini de Mülk aleyhine sevk ediyor ve bunlara kızın katlini taleb ettiriyor. Taassubun şu "bikolojik" teclîsi müellif tarafından her halde iyi tedkîk edilmiş, din ile hiç münâsebeti olmayan bu taassuba sülûk eden ru'sâ-yı rûhânînin ne kadar muhtelif mezhebde olurlar ise olsunlar maksadları uğurunda ittihâd etmeleri şâyân-ı dikkat bir hâlet-i rûhiyye!

Padişah ekseriyetin emrine münâkıd olarak kendi eliyle kızı öldürüyor. Reyşar da papas maskesini atarak günahlarını itirâf ediyor, kendini Tezer'in cesedi yanında vuruyor.

Reyşâr rolünü oynayan Burhaneddin Bey bir kere daha bizde bir artist olduğunu hatırlattı. Beş on kere oynandıktan sonra bunda da "Tarık"ın monoloğundaki mükemmeliyet görüleceğinden emînim. Hele derd-i aşkla çıldıracağı anları pek tabîi pek müesser bir samîmiyetle tasvîr ediyor. Zâten sahnede olduğunu unutmamak şartıyla artist Burhaneddin Bey'den mükemmel bir deli olamaz. Bunu söylerken hanımlara verilen ilk oyunda "Sahne-i Cinnet" monoloğunun bazı kadınlar tarafından tarz-ı telakkîsi hatırıma geldi:

"Ah! Ah deli görmek istese idik tımarhâneye giderdik."

Zannedersem Shakespeare'in Kral Lear, hâile-i fevka-l-âdesi Türkçe'de sahne-i temâşâya konsa Burhaneddin Bey'den iyi onu temessül ettirecek bir artist bulamayacaktır.

Suzan Hanım eser manzûm olmaya idi daha çok muvaffak olabilirdi. Diğer aktörler -belki inkılâb devrinde bulunduğumuzdan- isyanlarında, taleplerinde ısrâr da lazım olduğu kadar ateşli, galeyanda bulunan bir millete yakışacak kadar gürültü ediyorlardı. "Ölmeli, evet ölmeli!" Yirmi kişi bi-ihtilâl etmiş boğazın şiddetiyle tiyatronun duvarlarını sarsıyordu. Fakat hükümdârı alkış pek yavan geçti.

Abdülhak Hâmit Bey'i ve yeni artistlerimizi kemâl-i şiddetle alkışlayan bir kadın heyetten ayrılırken "Besâ"ya gittiğimden beri hanımlarımızın çok terakki etmiş olduklarını kemâl-i iftihârla gördüm. Fakat heyhât, çağıracak yemiş mi sucu yok ama yine yüzde ellisi şâyân-ı hayret bir i'tidâlle en merâklı yerlerinde hasbihâle koyulmuşlardı.

Hâlide Sâlih

Nûr-i Osmâniye-16 Şubat 1334

23 Şubat 1324(1909); nr. 216, s. 3.

Leylâ Piyesi ve Müellifi

İzzet Melih Bey tahsîlini Mekteb-i Sultânî'de itmâm ettikten sonra hemen bütün mevcâûdiyet-i fikriye ve zihniyesini edebiyâta ve bilhassa Fransız edebiyâtına hasretmiştir. Asr-ı hâzırımız mahsûlât-ı kalemiyesinin medd ve cezir gayr-i mutareddini, sinematograf süratiyle yekdiğerini ta'kîb eden mesâlik-i felsefiye ve rûhiyesini yakındanmedâric-i fen ve zekâda terakkiyât-ı beşer mesâfâtı azalttığı cihetle tedkîk eylemiştir. Fakat bu sa'y, bu meziyet benim fikrimce yine kendisi için en ağır olmak üzere gösterebileceğim hatânın nokta-i ibtidâsı mahall-i inkişâfı olmuştur. Çünkü edebiyâtı bir kavmin ma'kes ahlak ve hissiyâtı olan bir âyîne gibi kabul edecek olursak muttasıl âlem-i garb âyînesinde kendini görmeye alışan ve dâima orada göreceği eşkâl ve musavverâta benzemek, bilhassa o ihtirâsât ve teheyyücâtı oraya tevfîk etmek isteyen bir müellifin nihâyet kendi bulunduğu muhîtten, asıl mâye-i teşekkül ve nümü-fikrîsi olan kıta-i arzuyeden uzaklaşması, âdetâ kam' olunmuş bir nebât gibi solması tabîîdir.

Leylâ ismi Şark ikliminin, Şark toprağının perverde ettiği ve ananât-ı medîde-i edebiyâtımızın bir şahs-ı zî-hayât hâline ifrâğ ettiği ihtirâât-ı bedîadandır. Ta Acemlerden başlayarak Fuzûli'nin muhrik enînleriyle bir hayât-ı nev bulan bu şahsiyet-i muhayyile bir temsîl-i zî-hayattır. Bu tayf-ı nâzendeye mürâdif olarak bir Türk muharriri ismi görüldüğü zaman bu iki üftâdenin temâs ve insicâmından bizim için kalplerimizi teshîn edecek darbât-ı müteheyyicânesini tesrîh edecek, tâ a'mâk-ı mevcûdiyetimize kadar süzülecek bir nûr-ı cevvâl infilâk edilecek zannolunur. Fakat piyeste ne görüyoruz. Leylâ bir Türk kadını gibi söylemiyor. Avrupalılarca bir Türk kadını fikir ve muhâkemesi ne yolda tasavvur edilirse o yolda idâre-i kelâm ediyor, zevcinin metresi karşısında mağlûbiyetten mütevellid bir gayz-ı gayr-i kâbil teskîn ile sızlıyor, şikâyet ediyor. Ben Juliet'in, gâlib, mağrûr, müntakim mevkı' ve hâline müellifin bahşettirdiği bir tefavvuk ve rüchân ile Leylâ'yı ezmesini, âteş-i hasedle feverân eden küçük kalbini sıkmasını istemezdim.

Bana kalırsa safvet, nezâhet ve iffetin mevâdd-ı kimyeviyede olduğu gibi terekküp ve imtizâcından tahassül edecek harâret-i neş'e bahşa, karşısında bulunan arzû-yı âhenîni biraz yumuşatmalı idi. Daha nermîn bir hâle sokmalı idi. Fikr-i müellif şu tarîki iltizâm etmiş ola idi hiç şübhe yok ki Leylâ'nın:

"Biz sizin gibi namusumuzu satmadık, o hazîne-i kıymetdârımızı muhâfaza etmekle iftihâr ederiz." sözleri karşısında Juliet meâlîyi idrâk edememezlikten

mütehassıl bir lâkaydı ve metânet-i ma'yûbe ile "Siz kapalısınız dünyayı göremiyorsunuz, nâmussuz olmak için imkân yok da onun için böyle iffet-pürûr görünüyorsunuz. Hele bir kere elinize fırsat geçsin bak bizden daha beter olmaz mısınız?" diyemezdi. Bu nazariye-i rûhiyeyi ben kabûl edemiyorum. Bir fi'l-i mukîm insanın vicdân-ı safını bir nokta-i sehrenin ile telvîs etmedikçe onu faraziyât ve ihtimâlât üzerine muâtib tutmak ve şu şerâit sende bulunsa sen de bu yolda hareket ederdin, demek bilmem ne dereceye kadar doğru olabilir. Zâten Sâmia'nın şiddetle Leylâ'nın cevâbını vakûrâne sözlerini alkışlaması efkâr-ı umûmiyenin hangi ciheti daha haklı göründüğünü tamamıyla irâe eder. Metresi ile münâsebâtından cürmünün haberdâr olduğunu ve ikisinin huzûrunda Leylâ'nın "Yâ o yâ ben" diye bir cümle-i müdhişe ortaya fırlattığını gören zevc, Nazmi Bey, vazîfesini, vazîfe-i übüvvetini -çünkü Nazmi'nin evlâdı Devvar- bile pek o kadar şefîkâne, âdetâ i'tirâf-ı cürm ile berâber kendisinden daha büyük olan kuvvâya karşı aczini gösterir bir meskenet ile haremine "Juliet'i bırak" demesi ciddî ve şecî' bir Türk'ün dehân-ı hamâsetine yakışamaz. Fakat burada mikroskobu elden bırakmayarak tedkîk olunacak mühim bir nükte var. Ben İzzet Bey'in tasvîr ettiği gibi Türk yoktur, demek istiyorum. Vardır, hem de iyice vardır, yalnız bunların aklıyeti teşkîl eylediği de şüphesizdir. Bir edib, bir müellif en müstesnâ ahvâli de tasvîr edebilir hatta bu yolda hareket eylediğinden dolayı meatib de tutulmaz fakat henüz biz de devre-i inkişâfta olan bir mesleğin muğlâk ve hücrî cihetlerini halka göstermek ekseriyetin işi müellifin fikrince olduğu gibi anlayamamasını intâc edebilir. Hâlbuki biz bu netîceyi şimdiki halde hiç arzu etmeyiz. Hülâsâ bu eser eğer bir maksadı isbât, bir nazarıyeyi kabûl ettirmek için yazılmış ise ya'ni Frenklerin, "Piyes Atez" dedikleri nev'inden ise kelimeleri ağzımızda çiğnemeden söyleyebiliriz ki Melih Bey gâyet fenâ bir ahlâk muallimidir. Yok, bu yolda bir gâye ta'kîb olmamış ve iş yalnız bir sahîfe-i hayâtın fotoğrâfiyesini almak, bir ân mevcûdiyeti teeyyüd etmekten ibâret kalmış ise o bâbda dahî ba'zı mütâlaât dermiyân etmek isterim:

Tiyatro hayâtını safahât-ı muhtelifesi ile ta'kîb edenlerce ma'lûmdur ki: "Hayattan bir netîce maksûd değildir. Öyle eskiden farz olunduğu gibi eşhâs ve ef'âlin üstünde bir adâlet-i müterakkibe mevcûd değildir. Onun için hayâtın bir taklîdi olan roman ve tiyatroda dahî netîceye intizâr etmek doğru değildir." Nazariyeleri son zamanlarda revâc olmuş ve hatta Victor Margaret gibi eâzım bu vadide âsâr-ı cedîde bırakmışlardır.

Fakat bu müeelifler sûd ile tagaddîye alışmış bir çocuğun sûddan kesilmesi ne kadar kendisi için acı olacağını ve bu telhîyi unutturmak için oyuncak vesâir ezvâk ile ne derece tatyîb-i hâtırlarına gayret olduğunu takdîr ettikleri için asırlardan beri kesb-i i'tiyâd edilmiş bir halden ferâgat etmekten mütahassıl boşuluğu duyurmamak ya'ni piyesin bir netîceye makrûn olmamasından tevellüd edecek adem-i hoşnûdîyi ihsâs etmemek için tarz-ı tahrîrde ne sanatlar, ne bedîalar, ne ihtirâ'larda bulunurlar, ne kadar mahâret ve üstâdî ibrâz ederler! Artık bu gibi iâzım için kelimeler her dürlü hissiyât-ı rakîkaya tercümân olacak bir derece-i nezâhet ve bülendî ihrâz eder. Cümlelerde o derece intizâm, fikirlerde o derece tenâsüp mevcûddur ki -bir ta'bîr-i kadîm ile- akd-i manzûm gibi basra-pirâ olur. Hele âmiyâne ta'birler, köhne ve hâbîde ifâdeler hiç bir sûretle bu yoldaki âsâr-ı muhallideye ferce-i duhûl bulamazlar.

Leylâ'da neye inkâr edelim maymuncuk gibi her türlü teşbîhât ve tasvîrâta uyan cümleler pek bol bulunuyor. Leylâ mutassıl Loti'de tederrüs etmiş, onun rahke-i terbiyesinde perveriş-yâb olmuş gibi bir lisân kullanıyor. Nazmi Bey'in haremine ihânetinden ve nihâyet haremi ile metresinden birinin tercîh için muhayyer bırakılmasından ibâret olan şu bir perdelik eserde vukûât yekdiğerini pek dürüşt bir sûrette velî ediyor. Leylâ Nazmi'nin hıyânetini görür görmez hemân o gün o celsede kocasına (Ya ben ya o.) diyor.

Fikrimce bu netîce-i elîme -tasavvur buyurulsun ki Leylâ'nın çocukları perverde edilecek bir âilesi vardır- böyle bir ekspres sür'atiyle istihsâl edilmemeli idi. Bu fikr-i muharrib yavaş yavaş, katre katre fikri zehirlemeli birçok zamanlar vazîfe ile hassâsiyeti olan bi-çâre mahlûk bu son çâre-i hülâsa -gâyet ağîr mühlik-i fevkalâde bir ilâc gibi- tevessül etmeli idi. Bütün şu ufâk tefek avârızdan sarf-ı nazar edilecek olur ve piyesin temsîl ve teşhîsi husûsunda izhâr olunan âsâr-ı mahâret nazar-ı i'tinâya alınacak olursa bir Türk tarafından Fransızca olarak -bilemiyorum ihtimâl ki ilk def'a olmak üzere- kaleme alınan şu eser-i muhtasarı alkışlamak lâzım gelir. Biz İzzet Bey'den daha derîn, daha ziyâde tabâyi'mize muvâfık eserler, hem de Türkçe olarak yazılmış eserler isteriz.

Hüseyin Şükrü

8 Mart 1325(1909); nr. 229, s. 4.

Hüseyin Şükrü Bey'e

Azîzim;

"Leylâ" münâsebetiyle yazdığınız makâlede size mahsûs olan mezâyâ-yı fikriyeye tamamıyla tesâdüf edemedim. Mademki edebiyâta, temâşâya dâir bir makâle yazmak için fedâ-yı zamândan çekinmiyorsunuz, o halde bir eser-i sanatın, sahibi için ne kıymetli olduğunu takdirde zerre kadar müşkülât çekmeyeceğiniz tabîîdir. "Leylâ"yı fenâ anlamış olmanız sizin için mûcib-i itâb bir hatâ teşkîl edemez. Fakat onu "Tanîn"in bugün pek çok olan muhterem kar'ilerine anladığınız gibi anlatmanız, "Leylâ" müellifi ve bu eserin mümtâz bir kıymet-i edebîyeye mâlik olduğuna kâni' olan birçok kimseler için mûcib-i te'essüf olduğunu arz edersem mütehayyir olmazsınız, o metin uslûbunuz bir Türk tarafından ilk def'a Fransızca yazılarak Paris'te mühim bir tiyatro tarafından kabûl edilen bir eser hakkında daha ciddî tedkîkâta tercümân olmalıydı.

Sevgili Şükrü Bey, muazzez bir refîkı, diğer muazzez bir refîka karşı müdâfaa etmek istemekle sâikamın hüsn-i niyetinden başka bir şey olmadığına emîn olmanızı, başlamadan evvel, ricâ edeceğim. "Leylâ"ya nisbeten benim de sizin gibi bir temâşâkar olmaktan başka hiç bir sıfatı hâiz olmadığımı nazar-ı dikkate alırsanız, bu ricânın da esâsen, bi-lüzûm olduğunu anlarsınız.

Eşhâs hakkında muâhezâtınızdan başlayalım:

Diyorsunuz ki müellif "Leylâ"yı hasmına karşı hemen müdâfaasız bırakmış, "Juliet"in bir silâh-ı kuvvet ve hıyânetiyle isti'mâl ettiğini silsile-i muhâkemâta karşı "Leylâ"yı nazarımızda müdâfaa eden yalnız safvet ve zaafı, elîm ve teessür bahşolan mevkıîdir.

Bu i'tirâzınıza, birçokları gibi, ben de iştirâk ederim. Fakat "Leylâ" bir Türk gibi söylemiyor. Avrupalılarca bir Türk kadını fikir ve muhâkemesi ne yolda tasavvur edilirse o yolda idâre-i kelâm ediyor." dediğiniz zaman sizden ayrılıyorum. Bu i'tirâz, sizden vârid olmakla anlıyorum ki sizin de Türk kadını hakkındaki telakkîniz, Avrupalıların yanlış telakkîsinden daha sahîh değildir. Diyorsunuz ki "Leylâ "Loti"de tederrüs etmiş, onun rahle-i terbiyesinde perveriş-yâb olmuş gibi bir lisân kullanıyor."

Bu i'tirâzlarla ne demek istediğiniz pek iyi anlaşılmıyor. Gülünç bir ma'nâ istihrâc etmek istemeyerek zannediyorum ki "Loti"nin "Dezanşante"leriyle "Leylâ" arasında bir *[...]* bulduğunuzu efhâm etmek istiyorsunuz. Anladığım doğru ise, bu fikirde olmadığımı arz etmeklime müsâade ediniz. "Leylâ"nın cenânları, mülkleri,

onları boğan muhîtlerinden, âdât-ı milliyelerinden uzaklaşmak için mezbûhâne tasaddîleriyle efnâ-yı hayât eden bed-bahtlardır. “Leylâ” ise bilakis kocasını, onu seviyor, safvet-i hayâtı zehirlemek isteyen bir yabancıya karşı bütün kuvvetiyle kıyâm ediyor. Zâten “Leylâ” bir dereceye kadar “Loti”yi reddetmek için yazılmış!

Piyesin muhtevî olduğu fikr-i ahlâkı veya ictimâîye gelelim. İzzet Melih Bey’i gâyet fenâ bir ahlak muallimi telakki ediyorsunuz. Sebebi? Sebebini ben size söyleyeyim: Çünkü piyesin en mühim kısmına dikkat etmemişsiniz. Diyorsunuz ki: “Nazmi Bey vazîfe-i ubûvvetini -bir peder olduğunu nereden anladınız? Mâdemki müellif bize bunu haber vermiyor- pek o kadar nazar-ı i’tinâya almayarak pek rahîmâne pek şefîkâne âdetâ i’tirâf-ı cürm ile berâber, kendisinden daha büyük olan kuvâya karşı aczini gösterir bir meskenet ile haremine “Juliet’i bırak.” demesi ciddi ve şecî’ bir Türk’ün dehân-ı hamâsetine yakışmaz.”

Hayır, Şükrü Bey. Nazmi, nâmûs ile levsin müsâdemesi akîbinde, nedâmet eden merd bir günâhkâr hâliyle nezâket ve teessürle Juliet’e diyor ki:

−: Sözlerinizin büyük bir kısmını işittim... Ricâ ederim madam, ricâ ederim, Leylâ’yı yalnız bırakınız. Görüyorsunuz ki "piyes” Leylâ’nın gâlibiyetiyle hitâm buluyor. Binâenaleyh müellif ve “tez”i hakkında tashîh-i fikre ihtiyaç vardır. Yalnız bu noktada tebdîl-i fikir kifâyet etmez. “İzzet Melih”in Şark edebiyatıyla adem-i tevaggulunu toprağından alınmakla solmaya mahkûm bir nebâta benzediğini iddiâ ederken de aldanıyorsunuz. Size, bildiğinizden emîn olduğum hâlde haber vereyim ki: İzzet Melîh, kendisini en şeref-bahş takdirlere mazhar eden, henüz gayr-i münteşir nefîs bir romanın “Tezâd”ın müelifidir.

Tiyatro sanatına dâir mütâlaanız, Paris *[*“Over”*]* tiyatrosu direktörü Mösyö *[*Lökepu*]* ve Madmazel Belaniş Öten gibi senelerce temâşâ ile meşgûl olmuş bir zevâtın fikirlerine tamâmıyla zıd olmakla bilmem ne dereceye kadar nazar-ı i’tibâra alınabilir. “Leylâ”nın üslûbuna gelince, bunu güzel ve kibâr bulmakta bütün ecnebîler münfik bulundu...

Ahmet Hâşim

12 Mart 1325(1909); nr. 233, s. 4.

Leylâ Piyesi Münâsebetiyle Ahmet Hâşim Bey'e

Azîzim,

Müsellem olan nüfûz-ı nazarınızla şahs-ı sâlis vazîfesinin ne kadar az câzbedâr olduğunu bi-t-tabî' takdîr edeceğinizden bu rolü iftihâm için izhâr olunan fedâkârlıkta sizin için gâyet azîz bir gayret-keşliği sâik addediyordum. Fakat bizzat bu şübheyi izâle ediyorsunuz ve "Muazzez bir refîki diğer muazzez bir refîka karşı müdâfaada sâikim hüsn-i niyettir." diyorsunuz. Bu tarz beyân bittabi' tereddüdâtı ref' ile ıtmi'nân bahş oluyor ise de "Leylâ'ya nisbeten benim de sizin gibi bir temâşâgir olmaktan başka hiç bir sıfatı ilh" diye bi-taraflığınızı izhâr için tekrâr tekrâr îrâd-ı delâil eylemekte ısrâr edişinizden bir tarz-ı tefekkürün nefsinize karşı bile pek ziyâde muhtâc-ı isbât olduğunu ihsâs ediyorsunuz. Hele "bir eserin sâhibi için ne kıymetli" olduğunu gözlerimizin önünde tecsîm etmek üzere sarf edilen henüz bî-yi taraf kalem için pek ziyâde mûcib-i iftihâr olacak derecede müesser ve efsûnkârdır. Her muharrir muhak tenkîdâta karşı gücenecek kadar safdil değilim terânesiyle demsâz olur ve ma'mâfîh tahvit-i te'lîfkârîsi cerîhadâr edildiği zaman yavrusunu müdâfaaya koşan bir şîr-i jiyân savletini iktisâb eder, karşısındakinin kıymet ve hüviyet-i edebîyesini idrâk edemediğine zâhib olur. (Losaj) bu hâlet-i rûhiyeyi ne güzel tasvîr ediyor. Koca kardinal cidden güzel olan müellifâtını takdîr eylediğinden dolayı Jill Billas'ı müşâvirhâsı, nedîm-i esrârı addediyor, hatta vefâtında kendine mühim bir servet bile terk edeceğini vadediyor ve bunu cedelgâh-ı edebiyâttan bütün şöhret ve şânı muhâfaza ederken çekilebilmek için ifâdesinin dûçâr-ı tezelzül olduğunun kendisine hâlisâne ihbâr edilmesi şartına ta'lîk ediyor. Tecrübesiz Jill Bilas bu sözlere inanıyor. Eserlerinde âsâr-ı herem müşâhed olur olmaz kardinale hakîkat-i müdhîşeyi arz ediyor. İşte o zaman monsenyörün ifâdesindeki incelik, kâbiliyet-i temessül, muhâkemâtındaki zerâfet ve hod-gâmlık cidden bir bedîâ-i rûhiyedir. Kadîm ve riyâzi düstûrları kadar muhakkak olan bu hakâyıktan sonra makalenizin kışr-ı zâhirîsi altında gizlenen efkârı pek tabîi bulurum.

Bu gibi münâkâşâtta elfâz ve ta'bîrâtın ibtizâli ve hele cümlelerin teselsül ve teâkubundan dolayı ma'nâ ve usul-i maksad unutularak elfâz üzerinde oynadığı pekçok def'alar meşhûd olduğu için tarafınızdan dûçâr-ı i'tirâz olan makalemdeki müddeayât-ı esâsiyeyi hülâseten madde madde yazmaya ve bunlara taraf-ı âlînizden verilen cevâpları da derc etmeye müsâidenizi ricâ ederim. Artık adilenin râicini kasdından tefrîk eylemek zahmetini ta'bîriniz vech ile Tanin'in bugün pek çok olan muhterem kar'ilerine havâle ederim:

1-Leylâ eseri bir “piyes-i âtez “ise tezi “mevzûu” fenâdır.

2-Üslûb bu kusûru setr edecek derecede rakîk ve neziyye ve bir şahsiyet-i edebîyenin değildir, bilakis pek umûmîdir.

3-Tiyatroculuk nokta-i nazarından da makalede îzâh ettiğim esbâbdan dolayı bir kıymet-i hârikulâdeyi hâiz değildir.

Şimdi de Haşim Bey i’tirâzlarınızı sencîde-i tedkîk edelim:

Birinci maddeyi “muazzez bir refîkın” inkisâr-ı kalbini mûcib olmayacak bir mahâret-i siyasetle meâlen i’tirâf ediyor ve “Leylâ hakkındaki i’tirâfınıza birçokları gibi (!) ben de iştirâk ederim.” diyorsunuz. Piyesin mihver hareketi olan bir şahıs hakkındaki bu i’tirâfınız tezin fenâ olduğunu söylemek demektir. Çünkü mevzû’ Leylâ’nın vaz’iyet nokta-i nazarından berâhîn ikâme etmek sûretiyle ettiğim i’tirâzlara “Falan adam böyle söylüyor, falan gazete böyle yazdı.” gibi verilecek cevapların serbest ve açık bir muhâkeme karşısında ne kadar fersiz kalacaklarını îzâha bile lüzûm görmem. Bu tarz müdâfaa -bildiğinizden şübhe etmediğim halde, biliyorum- on yedinci asırdan beri metrûktur. O zamâna kadar bütün felsefeye üstâd denilen Eflâtun’un sözleri tahakküm ediyordu. Bir mübâhese-i felsefiye ve edebîye de müddeiyâtını müebbed olmak üzere üstâdın bir sözünü şâhid olarak ortaya koyabilen taraf galebe-i mutlakayı kazanıyordu.

Fakat Dekart zamanından beri bu yol terk olundu. Üstâdın sözlerine akıl ve muhâkemenin ifâdesi galebe etti

Leyla’yı ıtrâ için yazılan bir makalede eserde “aksiyon” “entrîk” bulunduğu yine i’tirâf olunuyor. Ve bir Fransız artistin eseri temsîl etmesi pek ziyâde şâyân-ı teşekkür olduğu söyleniyor ve buna nasıl muvaffık olduğuna da hayret olunuyor. İhtimal ki yine o makalede “apoteoz” denilen kuvvet ve ziyânın bir te’sîr-i küllîsi olsa gerek... Nakkâd-ı aslıye hakkındaki i’tirâzât-ı mebhûteyi tamamıyla reddettikten sonra bazı teferruât hakkında îzâhât vermek arzu ederim.

Dezanşante ile Leylâ arasındaki münâsebet sarîhdir. Leylâ nâmuskârlıkta daha mısirr bir cenândır. Öyle olmaya idi Loti’nin dezanşantelerini müdâfaa esnâsında silâhı yalnız saffet ve ismetten ibâret kalmazdı.

Hüseyin Şükrü

16 Mart 1325(1909); nr. 237, s. 4.

İzzet Melih Bey'in "Leylâ"sı Münâsebetiyle

İ'tirâf ederim ki İzzet Melih Bey'i şâyân-ı gıbta bir sûrette bahtiyâr bulmaktayım; çünkü burada en büyüğünden en küçüğüne kadar bütün muharrrilerimiz yazacakları mazhakaları temsîl edecek müstaid bir kadın bulamamaktan dolayı oyun yazmaya teşebbüs edemezler, yalnız iken; yâhûd nasılsa bu teşebbüste bulunup yazmış olanlar lâyıkıyla bir iki aktris bulamayarak oynatmaya cesâret edemezlerken o, bugün Fransa'nın en benâm-ı mümessilelerinden birinin lutf-ı vesâteti ile ilk eserini me'mulün fevkinde bir muvaffakiyetle vaz'-i sahne edilmiş görmek saâdetine nâil oldu.

Nasıl bazı hayatlar sa'd-ı tâli' daha ilk nefeslerinden i'tibâren isâbet ederek mâdâm-el-hayât devâm ettiği gayri mümkün ise aynı hâletin muharrirler için bir muvaffakiyet-i müteselsile sûretinde tecellî ettiğini de teslîm etmek lâzım geliyor, çünkü meselâ işine ilk hatvesinden i'tibâren son muvaffakiyetine kadar yalnız hatvelerinde değil, âdetâ hareketlerinde bile alkıştan alkışa atlamış bir genç muharrir göstermek lâzım gelirse, bilâ-tereddüd İzzet Melih Bey irâe olunmak lazım gelir.

Daha mekteb sıralarında iken, ilk âvân-ı hayât-ı edebîyesinde, Fransa'nın risâil-i mevkûte-i mu'teberesinden biri olan Lezannal Politik Eliterer'in bir müsâbaka-i edebîyesinde bir eseri birçok Fransız müsâbakîn arasında ecnebî olduğu halde, kendi lisânlarında iddiâ-yı tefavvuk ve ahrâz-ı rüchân etmiş ve lâyık-ı mükâfât görülmekle başlamış ve sonuna kadar bütün alkışlarla, bütün takdirlerle devâm etmiştir ki bu son muvaffakiyet bu muvaffakiyât müteselsilenin tetevvücü gibi bir şeydir.

Fil-hakîka burada hâledâr hüsn ve nefâseti olduğu büyük ve müşa'şa' Paris şehrinin hevâ-yı san'atıyla lerzeş-dâr şiir ve hayât olan Belaniş Öten gibi bir mümessilenin oynamaya râzı olacağı bir oyunu yazmak ve bunu kendisine kabûl ettirebilmek çaresini tedârik ve istihzâr etmek öyle bir muvaffâkiyettir, ne kadar tebrîk ederlerse yine az görürüm. Ah burada böyle aktrislerimiz, eserlerimizi anlamak ve anlatabilmek için böyle yardımcılarımız olsaydı, eserlerimizin bunların sadâ-yı aşk ve elemleriyle ihyâ edileceğini bilseydik, insan ne hârikalar yapmaya vakf-ı hayât etmez ne şevk ve tehâlikle çalışmaz ve neler yapılmazdı...

Hâlbuki yok, yok bugün en âdî dört sözü his ve ihsâs edecek bir aktris değil yazdığımız eseri lâyık olduğu ciddiyet ve vukûf ile tedkîk edip anlayacak, eserinizin rûhuna hülûl edebilecek bir aktör bile yok... Yalnız gürültüleri şa'şa'ları,

muvaffakiyetleri oyunculuktan, liyâkattan ziyâde muharrirlerinin isimlerinden, şöhretlerinden beklenilen oyunlara rağbet var!...

Doğru söylemek lazım gelirse, İzzet Melih Bey'i şimdiye kadar matbûâtımızın şımarık bir çocuğu olmak üzere telakki ederdim, burada da saklamak istemem ki bütün bu alkışlar kendine çok ehemmiyet veren pek harîs-şayân bir gencin semere-i ilkaât ve tertîbâtı bulunmak, kendisinin su'ine tâbi' trampetlerden mütehassıl bir şemâtat-ı şevk-engîz olmak ihtimâli var idi. En rengîn çiçeklerin renk ve râyihasıyla mest küçük bir kelebek gibi, haklı haksız muvaffakiyetten muvaffakiyete pervâneden başka bir şey'e atf-ı ehemmiyet etmez görünüyordu. Çünkü ortada dâir ve müştehir olan isminin istinâd edeceği mühim bir eser mevcûd olmaksızın bu kadar şöhret ve şematatı fazla müretteb gibi görmek haklı addolunacak bir muharrir karşısında bulunuyorduk. Şimdiye kadar edebiyâtımızın ismi yalnız Fransızca beş on ve Türkçe dört beş makale altında görünmeye münhasır kalmış iken, nisbeten mühim ve büyük eserlerle takdîr-i âmmeye mazhar olmuş kendisinden daha büyük bir takım muharrirlerimiz vardır ki, onların isimlerinin etrâfında bu kadar gürültü olmamıştı. İzzet Melih Bey'in ise daha mektepte iken yazmış olub, birçok rivâyet ile süslenerek, bütün üdebâ-yı ahîre tarafından takrîs toplamak teşebbüs-i garîbiyle kendine bir mevcûdiyet-i rüşeymiye ihzâr etmek istenilen ve kıymeti ise kendisinin de muahharen tebdîl ve ta'dîle mecbûr olmasından anlaşılacak olan "Mâziye Rağmen" nâmında bir romanının o da isminden başka ma'lûm bir eseri yoktu.

Böyle nâ-be-mahal alkışların mesti-i muvaffakiyeti geçip de o alkışların insanı is'âd ile bağladığı mevki'in duramayarak hezîmet ile düşmek kadar acı bir şey olamaz? Alkış böyle ba'zı tertîbât-ı harîsâne ile istihsâl edilmiş olmayıp da meydâna konulan bir eserden sonra kendi kendine fakat yine lüzûm ve kıvâmından fazla olarak peydâ olursa yine gâyet tehlikeli bir şeydir, çünkü fazla bir alkışın bir muharririn rûhunda ne büyük bir mesned-i nahvet olduğunun hakkıyla takdîri mümkün değildir "Demek ben gerçekten bir şeymişim!" demek haklı haksız kendini böyle en büyük alkışlara lâyık görmek mukttezâ-yı tabîat-ı beşeriye olduğundan bir kere bu derece peydâ-yı miknet eden diğer şahsı bir liyâkat-ı hakîkiyeye istinâd etmezse sonra pek elîm sükûtlara bâdî olur. Çünkü haklı haksız müretteb gayr-i müretteb toplanılan alkışların bir gün hesâbının verilmesi lâzım gelecek acı bir tecrübe muhakkak-ul-vukû'dur.

İşte Leylâ'sıyla İzzet Melih Bey kendisini böyle tehlikeli bir tecrübeye koymuş ve er geç çatup gelecek olan bu müşkülâta çâr-nâ-çâr ilkâ-yı nefs mecbûriyetine girmiş

bulunuyordu ve hemen kemâl-i meserret haber vereyim ki İzzet Melih Bey bu tecrübeden parlak bir muzafferiyetle çıktı.

Leylâ, zevci Nâzım Bey'i Hıristiyan muhibbelerinden Madam Juliet سهيزك kolları arasında görüp istirâhat-ı hayâtının târ-ı mâr olduğunu kabûl etmek mâtemiyle nâlân bir genç hanımdır; fakat o kadar "hanım" ki hiç sabredemeyerek istifâde için ilk fırsatı bile beklemeyerek o anda muhibbesinin rivâyât-ı kibârâneden şikâyet eden bahsini keserek: "Açıkça görüşelim, sizden bir hizmet isterim!" diye Juliet'in zevcesinden vazgeçmesini istiyor. Ve şikâyetleri arasında çok zamandır böyle bir felâketin korkusuyla delhûn olduğunu söyleyerek nihâyet istirhâma kadar varıyor ve "Biz Müslüman kadınları için aşkı bize tanıtan zevcelerimizin ne olduğunu siz bilemezsiniz... Hayattan hiç bir ma'lûmâtımız olmadığı halde geçirdiğimiz hayatımızda ne balo ne flörtten haberdâr olmayarak geçirdiğimiz gençliğimizde bir gün bizi "İşte zevceniz!" diye bir adamın karşısına çıkarılır ki huyunu, tabîatını, hiçbir fikrini bilmeyiz, o da hatta bizim yüzümüzü bile tanımayarak bu izdivâca gireriz. Bazen olur ki bu adam cabbâr, kaba, âdî bir adam çıkar ve âile nâmı verilen bu cehennemde yaşamaya muztarr kalırız. Hâlbuki ben zevcemi pâk ve sâf-dil rûhumun bütün kuvvetiyle seviyordum." diye feryâd ediyor. Öteki ne yolda mukâbele edeceğine mütehayyir, işte bir yanlışlık olduğunu tekrârda mümkün iken Leylâ'nın biraz evvel kendisini Nazım'ın kolları arasında gördüğünü ve artık yalana lüzûm olmadığını söylemesi üzerine bütün bütün şaşırıp kalıyor. Leylâ bir taraftan ısrar ediyor: "Aman yârabbi, yoksa mes'ele benim düşündüğümden daha ciddî mi?" diye telâşa düşüyor ve o zaman aynı erkeği seven bu iki kadın arasında eserin esâsını teşkil eden tesâdüm-i ahlâkı başlıyor. Birisi pak ve saf ve gençliğinde tesettür sâyesinde erkeklerden uzak, şüpheli ve harîs temaslardan, balolardan, flörtlerden sâlim yaşamış bir Türk hanımı; diğeri ilk şebâbından i'tibâren bu yolda levsiyyât arasında perveriş-yâb olmuş bir Hıristiyan olduğundan birincinin esâs terbiyesini teşkîl eden ma'sûmiyetten muarrâ olması lazım gelen bir madam arasında açılan bu muhâsamadan ikisi de birbirlerine mevkı'lerinin liyâkat-ı mütenâzırasına dâir pek acı sözler söylüyorlar; Hıristiyan kadını Türk hanımına: "Nâmusunuzla iftihâra hakkınız yoktur, çünkü kapalı geçirmeye mahkûm olduğunuz hayatınıza namuslu kalmaya mecbursunuz. Hayatı peçelerinizin ve yâhûd kafeslerinizin arkasından gördüğünüz ne kadar belli" derken Leylâ ise: "Biz o kadar saf ve pâkiz ki o derecelere sükûta tenezzül etmeyiz." diyor ve haykırarak "Ve eğer bize vermek istedikleri hürriyet böyle sizin istifâde ettiğiniz hürriyet ise, bunu biz istemeyiz,

istemeyiz!" sözlerini dolgunluğundan orada mevcûd olan beş on Türk'ten pek fazla olduğu anlaşılmak üzere, umûm tarafından alkışlanarak tekrâr ediyor. O zaman Juliet son hücûmu ediyor: "İşte bu sebebden dolayıdır ki ulvî cehâletiniz içinde âdî, ma'nâsız bir bebek gibi kalıyorsunuz ve zevciniz bunun için gelip bize arz-ı iştiyâk ediyorlar, onlara darılmaya hiç hakkınız yok, demek sizi pek âdî buldukları için sevmiyorlar..." Bu sözler, Leylâ'nın bütün izzet-i nisviyesini herc-i merc ederek feryâda başlıyor ve son söz olmak üzere: "Beni senden çok sevdiğine hiç şübhe etmem, şimdi kendisine sizi terk etmesini söylerim..." sözlerini söylerken derece-i tehevvüre gelmiş olan Juliet de emin olduğu Nazmi'nin kuvvet-i muhabbetle "Hayır, hiç bir kuvvet... Tekrar ederim ki onun üzerinde hiç bir nüfûzunuz yoktur." diyor. Bunun üzerine Leylâ, kemâl-i ye'sle kapıya koşup kocasını çağırıyor. "Nazmi, Nazmi, gel bak, kapanman zevceni tahkîr ediyor. İkiden birimizi intihâb et!" diyor ve Nazmi bu müşkil mevki'den çıkmak için ulvv-i cenâbına ve vazîfesine istinâd ederek müştakını fedâya mecbûr oluyor ve "Sözlerinizin bir kısmını işittim." diyor ve sevdiğine hitâben: "Ricâ ederim, istirhâm ederim onu bırakınız..." sözlerini söylüyor ve bu izmihlâlin taht-ı tazyîkında hâsiren ve münhezimen Juliet dışarı çıktıktan sonra hıçkırarak ağlayan zevcesinin yanına gelerek "Beni afv edecek misin?" diye suâl eden zevcine zavallı Leylâ "Bilmiyorum, bilmiyorum, o kadar bedbahtım ki..." diye hıçkırırken perde muhkem alkışlar arasında cebr ve ısrâr ile üç def'a daha açılmak üzere, beş on kişinin: "Müellifi, müellifi isteriz!" talebi üzerine Madam Belaniş Öten'in kolundan tutub İzzet Melih Bey'i takdîm etmesi ve Melih Bey'in izhâr ezhâr olunan takdîrâta mukâbil sırıtması arasında iniyor.

Oyun, ma'a-t-teessüf pek nâkıs olarak arz ve îzâhımdan da anlaşılabileceği üzere, bir ilk eser için pek makbûl bir cedîdden büyük bir ma'nâdan mahrûm değildir. Bir kere nihâyetine kadar dinleyip de esâs mes'eleye vâkıf olduktan sonra belki esâsın lâzım geldiği kadar vüs'at ve ihâta ile gösterilmemiş olduğu fikrinde bulunanlar vardır, fakat gerek bu zemîni bulmak ve gerek bâhusûs onu bir üslûb-ı latîf ile ecnebîleri bile takdîr-hân edecek kadar muvaffakıyyetle yazmak öyle bir iştir ki buna ancak alkışla mukâbele gösterilen bir liyâkata sarf olunduğundan bir kadir-şinaslık olur.

Bâ-husûs dün geceki halkın bizim halkımız gibi sevk-ı âdetle ve gayr-i vâkıfâne alkışlamaya alışmış olmayıp, daha müşkil-pesend olduğunu ve bi-tahsîs "Parisli bir aktrise piyes oynatmaya cesâret eden bu genç Türk de kim imiş ve yazdığı acabâ ne ola ki?" merâkıyla takdîrden ziyâde istihfâfa meyyâl olarak oraya toplanmış olduğunu unutmamalıdır.

Netîce, bu ilk eser küçük fakat her hâlde yine şâyân-ı takdîr va'addir ve bu va'adî bu kadr-i şa'şa'a ve muvaffakıyetle verebilen İzzet Melih Bey'den daha mühim eserler beklemeye hakkımız vardır.

Mehmet Rauf

19 Mart 1325(1909); nr. 240, s. 4.

Küçük Hammâl

Ona Galata’dan İstanbul’a geçerken tesâdüf ettim. Yağmurla kar arasında ancak mahsûs, ince bir sepkîn yağan bir kış günüydü. Ara sıra güneşin ziyâları şimşek rengine benzer bir iltimâ’ ile görünüp gâib oluyordu. Köprüyü geçerken o sol tarafın yaya kısmını ta’kîb ederek, kalabalığın içinden gâh ilişip kalan, gâh acûl ve mütelâşî adımlarla pejmürde ve ıslak kıyâfetine yol açarak ilerliyordu.

Evvelâ anlamadım, sonra fark ettim ki elinde güzel şemsiyesiyle, başında kibârâne şapkasıyla, arkasında uzun kışlık paltosuyla bir madamın arkasından gidiyor, şimâlin sarı bir kadınının, Nemse yâhûd Slav, haşîn ve vakûr bir kadının peşini ta’kîp ediyordu. Aralarında, bilinemez neden bir ihtilâf vardı. Bir işimi görmüş, bir yükümü taşımış idi? Gâlibâ ücretini alamamış idi ve ifâde-i hâline yetişemeyen lisânıyla küçük kalbinin şikâyetlerini tercümeye kanamayarak ellerinin etrâfından istimdâd eden perîşân evzâıyla, bazen sendeleyerek, bazen böyle koşmaktan yorgûn beş sâniye meks ederek seğirtiyordu.

Birden rûhumun tâ a’mâkında sızlayan bir şeyle bu küçük hammâla, bu ağlayarak koşan قانمك yavrusuna takayyüd ettim ve ben de birâz dahâ sıklaşan adımlarla bu sahneyi ta’kîbe başladım.

Onun başında püskülsüz eski bir fesi, fesinin üzerinde renksiz soluk bir yemenîsi vardı, köprünün üzerini dolduran kürd çocuklarından değildi. Henüz ya Ankara’dan ya Kastamonu’dan gelmiş, bu Üsküdar hanlarını dolduran Anadolu’nun muhâcirîn fakîresinden bir çocuktu. Üzerinde her şey, sarı ile kırmızı yollu yırtık mistanı, eski mâî bezden şalvarı, şerha şerha yırtılmış bir şal eskisine benzer kuşağı, bir ayağında parmaklarını yarısına kadar dışarıda bırakan çarıkları, bütün bu zelîl ve sefîl kıyâfet onun İstanbul’a yabancılığına şehâdet ediyordu.

Yüzünü gördüm, güzeldi. Ancak on yaşlarında çocuk safvetiyle sîmâsında birden kalbi teshîr edecek bir hoşluk vardı, yüzünden gözünden akan yaşlarla, salyalarla, şakaklarına yapışan ıslâk kumrâl saçlarından damlayan yağmurlarla bulanmış sîmâsı, fakru sefâletine rağmen, pâk ve kavî bir kanın lemeân-ı ahmerârıyla kıb kırmızı idi. Ablak zinde bir çehresi, zekî ve azimdâr gözleri, fütûr getirmeyerek, ara sıra küçük tevakkuflardan sonra kendisini bularak ilerleyen metîn mukâvim hatveleri vardı ve hep öyle ağlayarak, anlaşılmayan, dinlenmeyen lisânına dürlü şikâyetler koyarak; yüzünden, gözünden akan yaşlarıyla, ellerinin kollarının meded-cû işâretleriyle, yağmurun altında,

lâ-kayd halkın arasında, itilip kakılarak; fakat dâimâ yol bularak, dâimâ şuradan buradan kayûb bir iz tedârik ederek, iri sarı kadının arkasından koşuyor, ketmedilen kim bilir kaç paralık hakkını bağırıyordu.

Köprünün bütûn hamalları ona uzaktan gülüyordu. Halk lâ-kayd ve bî-fütûr geçip gidiyor ve mâdâm, müteazzım, uzun paltosunun içinde mesûd ve âsûde yürüyordu.

Karşıdan arabalar, üzerlerinde uşaklarıyla bu uzanan çocuk ellerini görmeyerek kalabalığı yarıp geçiyordu.

Köprünün öbür ucunda, Zirâat Bankası'nın keşîde edilecek kur'anın büyük ikrâmiyesini bağıran Mûsevî dellâl; çocuğa sordu, o tevaffuk ederek, bu eser-i takyîtten cesâret alarak, belki bir kuvvet, bir muâvenet bulmak ümmîdiyle derdini anlattı. Öyle ağlayarak söylüyor. Ağzında elfâz ve ibârât öyle mübhem esvât-ı şikâyetle bu gulûb karışıyordu ki gâlibâ bir şey anlaşılamadı. Dellâl, yine gür sesiyle halkın simâh-ı iştahâsına kazanılacak ikrâmiyenin mikdâr-ı dil-firîbini attı.

O, kalabalığın içinde şimdi ilerleyen. İyice uzaklaşan kadını görmeye çalışarak, hep o feryâd-ı şekvâsıyla, koştu, bahçe kapısına doğru dönerken Bulgar manâv merâk etti. Orada da durdu ona da anlatmaya, derd-i derûnunu bu köşecikte, elmalarını silip kurulayan manava da sızlayarak tevdî' etti. Manav pek iyi anlamayarak fakat bu ağlayan çocuğun ketmedilmiş bir hakkı olduğuna derûni bir ıtmi'nân ile kanarak başını salladı, yine elmalarına avdet etti.

O buradan da ayrıldı. Artık tamâmıyla gâib etmekten korkarak koşuyordu. Ben bazen önde bulunuyor, bazen arkada kalıyordum. Gümrük kapısının önünde yetişti, tekrar fazla bir feverânla taşan nidâ-yı şikâyetini ismâ' etmek istedi. Onun böyle her hamle-i iştikâsı bi-fütûr bir azamet kenarına gelip çarparak cevâb alamıyordu. İleride köşeyi bükülürken, döner kebâb mangalına ertesi sabah için kömür yerleştiren Ermeni aşçı çocuğa sordu; ona da söyledi, böyle her suâl takayyüde tesâdüf etmedikçe daha ziyâde taşan te'sîriyle elemini ona da îzâh etti. Yine yürüdü, sebilin önünde sakız leblebicisi Rumun da sualine cevâb verdi, kırmızı yumruğunu uzatıp ileride giden kadını göstererek anlattı. İşte böyle yağmurun altında ıslanarak, çamurların içinde yuvarlanarak küçük hakkını istemek, biçâre sadâ-yı mütâlibesini işittirmek için koştuğunu söyledi. Leblebicinin de mantığı onu anlıyordu. O da dudaklarını uzatıp

beyân-ı te'sîr etti; fakat ne yapabilir, ne diyebilirdi?.. Ocağını karıştırarak, leblebilerin arasından çıkan bacasını tutturdu.

O, yine koştu, artık ümîdi azalıyor, bacakları yoruluyor, hatveleri ağırlaşıyordu. Güzergâhında imdâd bulamayan İstanbul'un bu garîb âveresi, Anadolu'nun bu fakîr çocuğu artık bağırmaya, haykırmaya da lüzûm görmeyerek sâde gûyâ derûnî bir ızdırâb ile sızlıyordu. Yemenîsi çözüldü, onu bağlayarak yine ilerledi, kuşağı sarktı, daha iyi dolamaya çalışarak yine yürüdü, gittikçe sökülen çarığından şimdi parmakları tamamıyla çıkıyordu, durup onu düzeltmeye uğraşarak yine koştu. Artık istasyona geliyorduk. Kadın merdivenleri çıkarken fıstıkçı Acem de derdini sordu, Ona da iki kelime fırlattı. Vakti yoktu, kadın içeri giriyordu, artık ona yetişmek mümkün olmayacaktı. Bu binanın azamet-i cephesi onu ürkütmüş idi, merdivenlerden çıkamıyordu, son bir tuğyân-ı feryâd ve bekâ ile bir def'a daha bağırdı.

O zaman sarı kadın hışm ile döndü, tehdîdkâr bir vaziyetle şemsiyesini havâle ederek gösterdi ve birden dönerek onu orada bedbaht ve perîşân, hakkının üzerinden geçen bu hutuvât-ı istihkârın altında gûyâ ezilmiş bir izmihlâl içinde bırakarak içeri girdi, gâib oldu.

O zaman küçük hammâl, azîm bir ümitsizliğin bâr-ı merâreti altında oracığa, boza satan Arnabud'un yanına çökerek başını iki elinin içine aldı, daha samimi bir enîn ile rûhunun dahâ derin yerlerden gelen yaşlarla yeniden ve bu sefer başka bir hicran ile ağlamaya başladı. Onun bu melûl levha-i mâtemi beni sarsmış idi.

"Ne yapmalı?" diyordum, çıkarıp kırk para, beş kuruş vermek kâfî mi? Kalbimde elîm bir burkuluşla bütün hissiyât-ı hamiyyet ve merhametimin ukdelenişine tahammül edemiyordum, gidip onu kaldırmak: "Ne oldu, bakayım, oğlum? Bir de bana söyle, hiç bir fâide için değil, sadece îcâb ederse berâber ağlamak için bir de ben dinleyeyim!.." demek istiyordum. Fakat dinlenecek ne vardı? Daha muhtâç ilâve bir şey kalmış mıydı?..

Birden, orada nasıl peydâ olduğunu anlayamadığım bir asker ilerledi, ağlayan bu Türk çocuğunu elinden tutup kaldırdı, yavaş sesle sordu. O da başka türlü bir tekayyütle söyleyen sese başka türlü bir sesle cevâb verdi. Anlaştılar, didiştiler. Sonra asker uzun uzun, gûyâ bir ders verdi, cebinden çıkarıp eline bir şey tutuşturdu, daha sonra kendi elindeki mendiliyle, kırmızılı beyazlı bir mendille, çocuğun yüzünü, gözünü sildi, mendili de vererek: -Al fakat bir daha ağlamayacaksın, anladın mı? dedi.

Türk çocuğu birden gûyâ kendisini dirilten bir nefesle canlanarak Arnabud'a, Acem'e gülümsedi, koşarak gitti. Hayâlen onu ta'kîp ettim, güzergâhında leblebici Rum'a, kebapçı Ermeni'ye, manav Bulgar'a, dellâl Mûsevî'ye gülerek selâmlar verdiğini gördüm.

Uşşâkizâde Hâlid Ziyâ

3 Eylül 1324 (1908); nr. 47, s. 3.

Kalem Oyuncaklarından: Kara Halil

Bu unvan-ı kahramânânesiyle yalnız bizlerin arasında müteâriftir. Bir Hindistan mihrâce-zâdesine benzeyen donuk, esmer çehresinde parlak siyah teşa'şuâtıyla iri gözlerinin bir ma'na-yı vakar ve azameti vardır ki başkalarına takdim olunurken bu ünvânını isti'mal etmeme pek müsâ'de etmez. İster ki: −Halil Vedad Bey! diye teklîf ve tekellüfle takdîm olunsun. O kadar çirkin değil, hatta belki güzel; gönlüm istiyor ki pek güzel diyebileyim; biraz zannediyorum ki onu görünce köyümüzün sekiz yaşına kadar kızlarının gözlerinde baba zevkimi okşayacak bir şey bile var.

Büyük babasını andıran bir hâli ona babasının babası lakabını da verdirmiştir. Babasının babası olan bu efendi teşrîn-i evvelde Meclîs-i Meb'usan'ın ilk târih-i in'ikâdında altı yaşını bitirecek.

Daha okumak bilmez, sâde Kara Halil değil kara cahildir. İlk def'a olarak göğsüne kırmızı kâğıdı, yakasına kırmızı ve beyaz gülü, eline mini mini yaprağını alıp köyümüzde bir cevelân-ı ahrârâne yapmaya hazırlanırken parmağının ucuyla kırmızı kâğıdın üzerindeki ilk kelimeyi göstererek sordu:

−Bu nedir, baba?

−Hürriyet!

Kelimelerin ma'nâsına merâk-ı mahsûsu vardır. Sordu, anlattım:

−Herkesin istediğini yapabilmesine derler.

O zaman bu hoşuna giderek kaç gündür işittiği nidâyı evde tekrâr etti:

−Yaşasın hürriyet!.. Ve derhal öğrendiği şeyleri kendi menfa'atine imale etmek tabîatına kapılarak, hiçbir zaman kendisine müsâ'ade edilmemiş olan şey'i istedi:

−Öyle ise ben dondurma isterim!

−Yok, dedim. Hürriyet amâ kanun dâiresinde.

−Kanun ne demek, dedi.

Bunu anlatmak mecbûriyetiyle dondurmayı almak arasında, bir dakika mütehayyir, durdum; baktım ki birincisini anlatmak zor, dondurmasını almaya muvâfakati ehven buldum.

Uşşâkizâde Hâlid Ziyâ

23 Temmuz 1324 (1908); nr: 5, s. 2-3

İhtar

Gazetemiz çarşamba gününden itibaren sekiz sahife olarak intişar edecektir. Memleketin her şeyden mahrum olduğu gibi hürriyet zamanının ânî ihtiyaçlarına kifâyet edecek vesâit-i tabîiyeye de malik olmaması bizi bu emelimizi icrâdan şimdiye kadar mahrûm bıraktı. Makinemiz vürûduna, matbuamızın hazırlanmasına daha ziyade intizâr etmeyerek her halde kar'ilerimizi vekâyi'-i hâriciyeden de haberdâr etmek ve bir iki tefrika derç eylemek sûretiyle hizmetimizin dairesini genişletmeyi vazîfeden bildik.

Gazetemizde şimdiye kadar imzaları görülen refikâ-yı tahrîriyemizden başka: Halid Ziya, Cenab Şahabeddin, Salih Zeki Beylerin de muâvenet-i tahrîriyeleri te'mîn edilmiş olduğu gibi erkân-ı muktedire-i askeriyemizden bir zât tarafından yazılacak makâlât-ı mahsûsa ve zirâi, tıbbî bendler ayrıca istifade bahş olacaktır.

"Tanin" böyle güzîde ve kıymeddâr muâvinîn-i tahrîriye ile dâire-i hizmetini tevsî' ettiğinden başka Rus meşâhir-i muharririnden Maksim Gorki tarafından "Ana" namında Rus vakâyi'-i ihtilâliyesini bütün dehşet ve fecâatiyle, ledeniyâtıyla dünyaya gösterecek sûrette kaleme alınmış, Rusya'da tab'ına müsâde istihsâl edilemediği için ancak hürriyet-i matbuata mâlik memleketlerde mevkî'-i intişâra vaz' olunabilmiş mükemmel bir romanı tefrika edecek; fakat yalnız kar'ilerinin zevk-i edebîsine hizmetle iktifâ etmeyerek memleketimizin ma'rûz bulunduğu mehâlik-i siyâsiyeyi de irâne ile şâbân-ı vatanın ve husûsiyle memurlarımızın tenvîr ve tevsî'-i efkârına hâdim olmak üzere "Avrupa ve Şark Meselesi" namındaki bir eseri tercümeye başlayacaktır.

(İmzasız)

1 Eylül 1324 (1908); nr. 45, s. 1.

Ana Romanı ve Maksim Gorki

Rusya'nın en büyük romancılarından olup te'lîfâtıyla Rus ihtilâlinde pek mühim bir rol oynamış olan Maksim Gorki -gazetemize tefrika sûretiyle derc edilmekte olan- Âna romanından dolayı Rusya hükûmeti tarafından şiddetle ta'kîb olunuyor. Hükûmetin tazyîkâtından kurtulmak için İtalya'ya çekilen Gorki şimdi قاپوس şehrinde bulunmaktadır. Tan gazetesinin şehr-i mezkûr muhâbiri gazetesine gönderdiği mektûbda üç gün kadar Gorki'ye misâfir olduğunu, Gorki'yi İtalya'dan tard ettirmek için Rusya hükûmetinin Roma Kabînesi nezdinde teşebbüsâtta bulunduğu, ba'zı gazetelerin ma'hûd Âzef mes'elesiyle Gorki hâdisesi arasında bir münâsebet-i mahsûsa mevcûd ettiği yolunda neşrîyâtta bulunduklarını yazdıktan sonra Gorki'nin âtîdeki ifâdâtını aynen naklediyor. Gorki diyor ki:

− Gazetenize te'mînen yazabilirsiniz ki gazetelerimizin mevzû'-ı bahs ettikleri mes'ele ile benim aramda hiç bir münâsebet yoktur. Bakınız esâs mes'eleyi îzâh edeyim: Geçenlerde "Âna" nâmıyla bir roman neşretmiştim. Rus me'murları gûyâ bununla halkı ihtilâle teşvîk ettiğime ve hissiyât-ı mukaddise-i dîniyeyi istihfâf etmiş olduğuma hükmederler, Rusya kavânini mûcibince bu gibi cerâimin cezâsı üç sene habs veyâ nefîdir. Kitabın Fransızca tercümesini görmüşsünüzdür. Allah için söyleyiniz, Rus me'mûrlarının hükm-i i'tikâdı gülünç değil mi?

Kavânîn-i muhliye mûcîbince Rusya hükûmeti hakkımda bir taharri mezkûâresi ısdâr etti, bu sûret-i usûl muhâkemâta muvâfık ise de maznûn olan şahs-ı ecnebî memlekette bulunduğu halde ta'kîbât-ı adliye diploması tarîkiyle idâme edilmez. İşte o kadar velveleyi mûcib olan mes'elenin esâsı, ben bunun gibi daha birçok mesâilden dolayı taht-ı mahkûmiyette bulunduğum için Rusya'ya avdet edemem; çünkü efkâr ve neşriyât yüzünden kal'a-bendlik cezâsına çarptırılacağım tabîîdir. Ancak şimdi emniyet altındayım, kavânîn-i meşrûtiyet kârânesine sâdık olan İtalya hükûmeti efkâr-ı siyâsiyesinden dolayı mahkûm edilen bir adamı yabancı bir devlete teslîm etmez: Buna emînim. Zâten İtalya me'mûrları da hakkımda nezâket ve insâniyetten başka bir muâmele göstermiyorlar."

Şâyiât-ı mevcûdenin esbâb-ı hakkında mûmâ-ileyhin îrâd ettiği suâle Gorki şu yolda cevâb veriyor:

−Bunun esbâbını her şeyden evvel ba'zı Avrupa ve Amerika cerâidinin böyle heyecân-engîz merâk uyandırıcı havâdise fart-ı temâyüllerinde aramak lâzımdır. Bir de

Rus matbûâtından bazılarının bana karşı besledikleri hiss-i husûmete kapılarak Âzef mes’elesinin vücûdundan bil-istifâde bu iki hâdise arasında bir münâsebet-i mahsûsa bulunduğu yolda neşriyât ile efkâr-ı umûmiyeyi tereddüde düşürmek istemeleri melhûzdur. Hülâsa beni bugün muhît-i şems-i âbâdına sığındığım bu güzel ve çalışkan memlekette de râhat bırakmamak, ızâr etmek istiyorlar. Fakat hâlimizde anlıyorsunuz â, düşmanlarım maksatlarına muvaffak olamıyorlar.

Rus efkâr-ı umûmiyesinde büyük büyük te’sîrler hâsıl eden Ana romanı filhakîka Rusya ihtilâlcilerinin defaât ile okumuş olduğu bir kitaptır. Zulüm ve istibdâdın fakr-ı ihtiyâc arasında ne elîm rahneler açtığını, bir hükûmet-i müstebidenin zincirleri altında inleyen halkın insanlığa yakışacak bir idâreye mâlik olmak emeliyle acz ve kahr içinde bile ne mevâni’-şiken azimle çalıştığını Gorki kitabında o kadar iyi, o kadar vâzıh, bütün halkın anlayacağı öyle bir lisânla yazmıştır ki Ruslar gibi istibdâdı devirmek için emsâli görülmemiş kahramanlıklar gösteren bir halk içinde te’sîrsiz kalması mümkün değildir. Gorki gibi ismini bütün dünyaya tanıtmış bir muharririn sersemce bir vehme kurbân edilmek istenilmesi insâniyet-i mütemeddine ve mütefekkire nâmına şâyân-ı te’essüftür.

(İmzasız)

18 Şubat 1324(1909); nr. 211, s. 4.

Yeni Romanımız

Mesâil-i siyâsiye ile zihinleri yorulan kar'ilerimize hoş bir vakit geçirtmek emeliyle yakında gâyet hoş, son derece meraklı, tarihe müstenid bir roman tefrîka etmeye başlayacağız.

Hikâye-nüvîs şehîr Aleksandır Duma'nın eşher-i âsârından olan:

Kraliçe Margo

romanı hiç can sıkmadan okunacak latîf, gayret-âmîz, feci' bir kitaptır. Kar'ilerimizin bu romanı okumaya bir kere başladıktan sonra her günkü tefrikaları kemâl-i merak ile bekleyeceklerinden ve memnûn olacaklarından emîniz.

(İmzasız)

2 Haziran 1325(1909); nr. 282, s. 1.

Tanin Anonim Şirketi 20. 000 Lira Sermaye ile

Gazetemizi bir Osmanlı şirketi halinde idare etmek istiyoruz. Dâire-i hizmetimizi bir kat daha tavsî' etmek için Tanin Fransızca ve belki Arapça olarak da neşredilecektir.

Memleketimizde muntazam ve mükemmel bir matbaanın ta'mîm-i maârife edeceği hizmet gayr-i kâbil inkâr olunduğundan matbaamızı da gâyet nefis surette her türlü kitap ve risâle tab' edebilir bir hale getirmek emelindeyiz.

Tanin gazeteleri her gün efkâr-ı meşrûta ve hürriyet-perverânenin neşr ve ta'mîmi vazîfesini îfâ etmekle beraber memleketin muhtaç olduğu âsâr-ı ilmiye ve fenniyenin de tercüme ve te'lîfi mukaddes vatanımıza karşı îfâ edilecek vazîfelerinin en mühimlerindendir. Bunun için ciddi ve nâfi' eserleri tercüme ve te'lîf ettirerek ayrıca tâbi'lik etmek lüzûmunu da hissediyoruz.

Binâen-aleyh gazetecilik, matbaacılık ve tâbi'lik etmek üzere yirmi bin lira sermaye ile "Tanin Anonim Şirketi" nâmı altında Osmanlı Anonim Şirketi teşkîl ediyoruz.

Şirket-i Bahrî beşer liralık dört bin hisseden terkib edecektir. Şimdilik bahr-i hissenin yalnız nısf-ı bedeli taleb olunacaktır.

Tanzim edilmiş olan nizamnâmenin şerâit-i esâsiyesini muhtevi قتوسلر پروسپه karîben neşredilecektir. İştirâk etmek isteyenlerden kaç hisseye tâlib olduklarını matbaamıza bildirmelerini ricâ ederiz. Bedel-i iştirâk şirketin sûret-i resmîyede teşekkülünden sonra istîfâ kılınacaktır.

Hisseler bir müddet için nâme muharrir olacaktır. İlk meclis-i idâre umûr-ı mâliyeye, idariyeye gazeteciliğe cidden vâkıf ve mütehassıs zevâttan mürekkeb olacaktır. Bilâhire meclis-i idâreye heyet-i umûmiye-i hissedârân tarafından intihâb olunacaktır. Hissedârâna yüzde beş fâiz ile berâber ayrıca hasseten temti' dahi verilecektir.

Çünkü şirketin meclis-i idaresi şirketin yalnız umûr-ı maliyesini tedkîk ve idâre ile meşgûl olup meslek-i tahrîri ta'yîn hakkı münhasıran ser-muharririmize aid olacaktır. (İmzasız)

6 Mayıs 1325(1909); nr. 255, s. 1.

Fausto Zonaro

İstanbul'da Sanâyi'-i Nefîse'ye müntesib veyâhût sadece bedâyi'e meftûn hiç kimse yok ki "Zonaro" ismini bilmesin.

Bundan on beş, on altı sene mukaddem İtalya'dan gelen bir vapur yolcuları meyânında genç bir ressam bir elinde resim kutusu, diğer elinde ufak bir yol çantası olduğu halde İstanbul rıhtımına çıkıyor idi.

Sanatkâr pîş-nazar-ı hayretinde arz-ı ihtişâm eden İstanbul'a bu mülki-i deryâya bir müddet atf-ı luhâza-i şegaf ve meftûniyet eyledikten sonra hemân intihâb ettiği bir noktada iskemlesini açar, bir iki saat içinde iki etüt ikmâl eyler.

Ertesi günü bu iki tuval Beyoğlu'ndan ma'rûf bir bir mağazanın camekânında inzâr-ı takdîri celb ederken ressâm kendisine hâs olan bi-hudûd-ı sa'yile ufak bir levha daha tersîm eyliyor idi. Bu ikincileri mağazaya getirdiği zaman ilk yaptığı resimlerin çoktan müşteri bulduğunu haber aldı.

Mösyö Zonaro diyor ki: Âsârımın Beyoğlu amatörleri meyânında birdenbire nâil olduğu rağbetten memnûn olacak yerde kalben mahcûb ve muztarib oluyor idim. Çünkü ilk tuvallerim Napoli renkleriyle melûn. Napoli havasına müstağrak bir İstanbul idi. Henüz şarkın, ma'şûka-i san'atın ufkunda vaktine göre lebenî bir beyazlıktan başlayarak gül-gûn morluklar, yâkûtî kırmızılıklar aksettiren buhârlarla meşbû' nesîm letâfet-nisârında gördüğüm güzellikleri tamâmıyla meşmû' üzerinde tesbît edememekte olduğumu ben, ihtimâl ki yalnız ben hissediyordum.

Her adımda bir levhâ arz eden İstanbul menâzırını ilk def'a bütün letâfetiyle tasvîre muvafık olduğum gün "evreka" diye bağırmamak için hayli cebr-i nefs ettiğimi i'tirâf ederim. İşte o andan i'tibâren ben İstanbul'u kendime vatan-ı ittihaz, hayat-ı san'atımı İstanbul bedâyi'ine hasr ve ithâf etmeye karar verirdim.

Fi-l-vâki' Zonaro bu andan i'tibâren İstanbul'un, İstanbul hayâtının, İstanbul adamlarının ressamı olarak meydana çıkıyor. Bugün takdîrât-ı umûmiyeye arz ve takdîm etmekte olduğu külliyât-ı âsârı buna şâhittir.

Fakat Zonaro her neye mütaallik olur ise olsun hiç bir şöhretin ta'ammümüne, hiç bir dehânın inkişâfına tahammül edemeyen, her fevk-al-âdeliğe kıskanan, her türlü mahâreti kendi keyfine hasretmek isteyen devr-i sâbık sâhibinin tahakkümünden kurtulamadı.

On beş senelik hayât-ı sâiyânesini bir mikdâr maâş mukâbilinde ona satmaya mecbûr edildi.

Bu on beş sene içinde hissiyât-ı san'atkârânesinin galeyânına karşı tuğyân ederek sipâriş üzerine ne yolda çalışmaya mecbûr edildiğini hikâye ederek üstâdın aldığı etvâr-ı mahzûnâneye karşı acımamak mümkün değildir. Tabîîdir ki üstâdın en nefîs sahîfelerini bundan sonra göreceğiz. İ'lân-ı hürriyetten sonra meydâna getirdiği "Hürriyet", "Enver Bey", "Mahmut Şevket Paşa" levhâları buna delâlet eder.

İstanbul'un azametiyle kubbelerini aşarak bir elinde livâ-yı gül-gûn diğer bir elinde bir sâk-ı zeytûn ile hâk-i pâk-i Osmânîye kudümzen olan berî-i hürriyetin o asîl nâsiyesine o nazar-ı vukûrânesine, bütün vücûd-ı nâzik-terîni örten ipek bornosun teşkîl ettiği zarîf kuyrukların altında görünmediği halde his olunan o endâm-ı matbûuna karşı hayrette kalmamak mümkün değildir. "Enver Bey" cümlemizin artık iyice tanıdığımız. doya doya sevdiğimiz o sîmâ-yı asîl bütün rûh-ı âteşîsiyle, tatlı ve dâimâ mütebessim nazarıyla güzel simâsıyla önümüzde tecessüm ediyor.

"Mahmut Şevket Paşa" nın keskin bakışını, mütefekkir nâsiyesini, metîn ağzını gören musavverin polat kadar kavî ve fakat altın kadar sâf kalblerin nezâhetini bir sîmâda göstermek husûsundaki mahâretini i'tirâf etmemeleri kâbil değildir.

Hülâsa bir sene içinde Zonaro inkılâb-ı Osmânînin bir ma'sûru olarak meydana çıkıyor.

İstanbul'u sevmiş, pâyitaht-ı Osmânînin güzelliklerini lisân-ı umûmî-i resim ile en şâirâne sâhifelerde bütün Avrupa'ya okutmak için on beş seneden beri sarf ettiği büyük bir gayret ve sa'y ile hazırlanmış, dehâetinin henüz en yüksek kademesine suûd etmiş olan bir büyük ressamı İstanbul'dan ayrılmaya mecbûr etmemek, hayât-ı ressâmânesini burada, ma'şûka-i meslek ittihaz ettiği İstanbul'da ikmâl etmesini teshîl etmek hükûmetin vazifesidir, zannederim.

Mösyö Zonaro haber aldığımıza göre Maârif Nezâretine mürâcaatla arz-ı hizmet dahi etmiş ve memâlik-i Osmâniyede Sanâyi-i Nefîse'nin taammümüne hâdim bazı tekâlifte bulunmuş olduğundan sanatkârın bir vazîfe-i resmiye ile tavzîf edileceğini ve

bir müddetten beri İstanbul'da inkişâf etmeye başlayan hissiyât-ı bedâyi'-i perverânenin tevsi'ine hizmet edileceğini Maârif Nezâretinin icrâat-ı münevveresinden me'mûl ederiz.

(İmzasız)

1 Haziran 1325(1909); nr. 281, s. 2.

Yeni Kitablar, Tevsî'-i Me'zûniyet

Bilinemez nasıl bir sâik-i mugfelin önüne katılarak hemen her gün sahne-i havâdiste yeni bir refîk kazanan gazete yığınları, kolay zeminlerde koşmaktan haz alıcı kalemlerin birkaç saat içinde karaladığı tiyatro, makale dalgaları arasında derbeder kalmış olan efkâr-ı umûmiye uzak bir denizin lûle-i emvâcını andıran bu boş ve bî-sûd gürültülerden yavaş yavaş sıyrılarak yeni ve nâfi' gıdalar bulmak ihtiyâcıyla yeni ve nâfi' eserlere karşı şâyân-ı memnuniyet bir temâyül göstermeye başlamıştır. Meydân-ı intişârdan çekilen gazetelerin iflâs-ı i'tibârı bu hareket-i samîmiyenin ilk nişâne-i zuhûru oldu. Bunu sahâif-i matbûâtın şekl-i ciddiyet-perverânesi ta'kîp etti. Şimdi de ciddî eserler ihtiyâcât-ı hakîkiyemizin tercümânı oluyor. Bugün bahsedeceğim Tevsî'-i Mevzûniyet nâm-ı eser bu bâbda atılan ilk hatvelerin biridir. Müellifi Mustafa Zihni Paşa'yı tanıtmaya lüzûm görmüyorum. Müessir için eserden iyi delîl olamaz.

Tevsî'-i Me'zûniyet, adem-i merkeziyet... İşte iki kelime son zamanlarda matbûâtı, efkâr-ı umûmiyeyi birçok yormuş, maksadın sislerle mestûr kalmasından mütevellid bir müşevveşiyyet içinde bir müddet kimse birbirinin dediğini anlayamamıştı. Fakat kimsede kabâhat yoktu, bir taraf gürültüden sesini işittiremiyor, ötedeki tarafı çektiği acılardan fenâ halde korkmuş olduğu için bir şey dinlemek istemiyordu, binâ-en-aleyh o vakit iki taraf da haklı; yâhûd iki taraf da haksız idi. Haklı idi; çünkü arada bir anlaşılamamazlık vardı. Haksızdı; çünkü bu anlaşılamamazlığın bu anlaşılmamanın izâlesine çalışıyorlardı.

İşte Mustafa Zihni Paşa efkâra sükûn geldiğini, tarafeynin bir maksadda müttehid olduğunu ta'yîn ettiğini hisseder etmez yetmiş seksen sahîfe içinde ciddî bir vukûf ve ihâta ile telhîsa muvaffak olduğu bu eseri te'lîf etmiştir. Eser hadd-ı zâtında iki kısımdan ibârettir, ancak birinci kısmın pek muhtasar ve âdetâ bir müteârifeyi anlatır gibi birkaç satırdan ibâret olması delâletiyle anlaşılıyor ki müellif eserini yazarken bilhassa ikinci kısmı nazar-ı dikkatte tutuyor, ikinci kısmın memlekete şerâit-i tatbîkıyesini tedkîk etmek programıyla işe girişiyordu.

Tevsî'-i Me'zûniyet'in birinci kısmını tevsî'-i me'zûniyet-i siyâsi ya'ni devletler arasında muhtâriyet-i âvâre ta'bîriyle tanınmış olan usûl teşkîl ediyor, milliyet fikir ve kâidesinin birçok münâkaşât-ı kalemiyeyi ve hatta ba'zı taraflarca daha büyük teşebbüsâtı celb ve da'vet ettiği asr-ı hâzırda Tevsî'-i Me'zûniyet siyâsi nazariyesinin birçok taraftarları bulunduğu inkâr edilemez, bu nazariyenin Lehistan gibi mâzî-yi

istiklâlinin hâtırât-ı kavîsiyle yaşayan ve hayât-ı siyâsiyesi bir haksızlığın kurbân-ı hırsı olan milletler tarafından şiddetle ta'kîb edildiğini görmek bâdî-i istigrâb olmaz. Fakat ba'zı ifrât-peristân dedikleri gibi bunu memleketimizin ba'zı nukâtına -bâdi-i saâdet ve selâmet olacak- bir tedbîr sûretinde kabûl ve tatbîk etmek hiss-i cem'iyet kadar fikr-i mantık ve hikmetin de reddedeceği iddiâlardandır, o ifrât-perestler akvâmda hukûk-ı hâkimiyetlerini, şahsiyet-i milliyelerini elde etmeye ve tanıtmaya masrûf bir meyl-i tabîînin vücûdunu iddiâ ederken düşünmelidirler ki milliyet-i münferide fevkinde bir de devlet nazarıyesi bugün hükûmâtın muhâfaza-i âhenk-i vefâk ve intizâmında en büyük müesserdir.

Mustafa Zihni Paşa herkesin müttehiden teslîm ettiği bu hakîkat önünde ıtnâbe lüzûm görmeyerek "Adem-i merkeziyet-i siyâsi bizim için dâî-i izmihlâldir" sözüyle kitabının âdetâ dîbâcesini teşkîl eden bu kısma nihâyet veriyor, ikinci kısma geçiyor, tabîî biz de bu müteârife ile uğraşmayacağız. İkinci kısım adem-i merkeziyetin idâreye taalluk eden cihetini muhtevîdir. Burada mesele büsbütün değişir, hükûmetlerde ayniyle insanlar gibidir, vücûd-ı beşerî teşkîl eden a'zâ muvâzene-i hayâtı muhafaza ve idâme için netîce i'tibâriyle bir maksad-ı müşterikin hâdimidir. Bu kânûn-i umûmî hepsini aynı nokta-i tekâmüle sevk eder, ancak her uzvun kendi dâire-i şümûlü dâhilinde bir istiklâl hareketi de vardır; tam, kavî, vazîfe-şinâs bir uzuv bu istiklâlden mahrûm kalamaz, hatta bu istiklâl ile o evsâfı tekemmül ettirir, istiklâl-i hareket -kânûn müşterek ve umûmînin te'sîr-i şâmilinden çıkmamakla berâber- muhâfaza edildikçe vezâif-i uzviyenin muhassalası aynı hedefe tevciye edilebilir. İşte hükûmetler de bu kânûnun te'sîrâtından kurtulamazlar, çünkü komşular korkunç adımlarla ser-şâhika-i tekemmüle yürürken terakkiyât-ı umûmiyeyi idâre eden kavâninden kaçmak batî, fakat muhakkak bir intihârdır. Bir hükûmeti teşkîl eden parçalar kâbiliyet-i mahsûsaları dâiresinde terakki ve tevsi' için lüzûmu olan serbestîye, salâhiyete mâlik değillerse nefy edeceklerine şübhe olunmamalıdır, çünkü memleketi idare eden yed-vâhid ne kadar hüsn-i niyetle hareket ederse etsin heyet-i merkeziye ne kadar fikir terakki etmekte teâli ile perverde olursa olsun ne her tarafın ihtiyacını takdir ve temyiz edebilir ne de vaktin buna müsadesi olur. Bu halde en iyi, en hayır-havâh bir emel bile hükûmetleri merkeziyet-i idârenin kuyûd-ı felâketi arasına alır, havasızlıktan âdetâ tesemmüm gibi bir netîce husûle gelir.

Bir kerre düşünelim: Bir mekteb binâsının yıkılan bir duvarını ta'mîr etmek bir şosenin dört beş arşınlık yerini düzeltmek zarûri ve âcil bir tedbîr-i iktisâdi ve nâfia

başlamak için aylarca, senelerce intizâr orasına neler gâib ettirmez! Mustafa Zihni Paşa câlib-i dikkat misallerle bu hakîkati bize îzâh ediyor. Ben de geçenlerde bir zâttan işittim: Bilmem nerede bir köprünün ayaklarından biri yağmurların te'sîriyle sakâtlanmış, ta'mir için keşfolunan masraf üç yüz kuruş. Kazadan, livaya, vilâyete, nihâyet İstanbul'a yazılmış, nâfiada, Şûrâ-yı Devlet'te aylarca kalmış, isti'mâl edilmiş, nihâyet her nasılsa me'zûniyet verilmiş, kaymakama emir gitmiş, fakat ne çare ki ertesi senenin yağmurları köprünün öteki ayaklarını sürüklediği için üç yüz kuruş değil üç yüz bin kuruş lâzım olduğu görülmüş.

Mustafa Zihni Paşa eserinin ikinci kısmını bu hakâyık-ı elîmeye hasretmiştir. Adem-i merkeziyetin tefrîtı faslına dercettiği bu usûl -ki yakın zamanlara kadar bizde bütün tahrîbâtıyla devâm eden merkeziyet-i idâre idi- Kânûn-i Esâsî'nin teessüs-i mer'iyyeti ile meydândan kalkmış, İdâre-i Vilâyât Nizamnâmesi vilâyâta arzu olunan salâhıyyet ve serbestîyi bahşetmiştir. Fakat her efrâtın tevlîd edeceği fenâlık bunda da vardır, adem-i merkeziyet idârenin devr-i sâbıkta mer'î olan terîtı gibi ifrâtı da memleketimiz için muzırr netîceler tevlîdinden hâlî kalmaz. Mustafa Zihni Paşa istişhâdât-ı târîhiye ile isbât-i meddiâ etmek isterken vaktiyle ifrât derecede me'zûniyet-i idâre verilen yerlere mukadder vâliler ta'yîn olunamamak yüzünden uğradığımız felâketleri teşrîh ediyor; ancak tarz-ı teşrîh ve ifâde zihinlerde bu tarz idârenin muktedir vâlilere tevdîi şartıyla mücâz olabileceği yolunda şübhe vücûda getireceğinden bu cihetin tasrîhi lâzımdır. İdâreyi me'mûrlara değil, me'mûrları idârenin îcâbâtına tevfîk etmek tabîi olduğundan bugün memâlik-i Osmânîde yaşayan ve hakk-ı hükûmette iştirâkî olan bil-cümle anâsıra anlatmalıyız ki biz memleketimizi Kânûn-i Esâsî'nin gösterdiği tarz ve şekle göre idâre edeceğiz, bir taraftan eczâ ve anâsır-ı Osmâniye arasında refte refte te'sîs-i muvâzenet ve mücânesete çalışmakla beraber diğer taraftan idâre-i memleketimizi bir serbestî-i mukayyede tâbi' kılacağız, hülâsa kuvva-yı milletin mahsalasını maksad-ı müştereki teshîle hâdim eyleyeceğiz.

Mustafa Zihni Paşa bugün herkesin kemâl-i lezzet ve memnûniyetle okuyacağı eserlerinde bu hakâyık-ı hemân her sınıf halkın anlayabileceği bir lisânla teşrîh etmişlerdir. Biz şimdi fecâyi'-i mâziyeden âtîmiz için ders-i ibret almak ihtiyâcı hissediyoruz, bundan sonra yapılacak şeyler için -diyebilirim ki- yüzde kırk elli nisbetinde yeni temeller hazırlamalı, yeni gireceğimiz devirde müvâzenemizi gâîb etmemek için eski devrin müvâzenesizliklerinden, sükûtlarından müteaddid misâller görmeliyiz. İşte Mustafa Zihni Paşa tarz-ı idârenin hey'et-i umûmiyesi hakkında bizi bir

ihtiyâcdan kısmen vâreste etmiştir. Meb'ûslarımız, me'mûrlarımız, nâzırlarımız bunları bilmekten vâreste olacak hâlde bulunmuyorlar. Demek isterim ki böyle eserler her sınıf halk için fâideyi mûcibdir. Binâ-en-aleyh teksîrini kalben arzu ederiz. Mustafa Zihni Paşa bu arzumuzun vücûd-pezîr olmasına âtiyâda çalışırlarsa hisselerine isâbet eden vazîfe-i hamiyyeti îfâ etmiş olurlar.

İsmail Müştak

13 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 116, s. 2-3.

Ali Haydar Emir Bey Efendiye

Benim "Julis Caesar"ın, tercüme etmiş olduğunuz "Büyük Kayser"den fazla bir kıymet-i edebiyesi olacağını kabûl etmemekle beraber nezâket-i âlîcenâbânenizi bütün kıymetiyle ve büyük bir şükrânla kabûl ederim. Böyle büyük eserleri tercümeye başlayanların i'lân etmeleri lüzûmunu ben de teslîm ederim. Çünkü bir seneden ziyâde zaman sarf ettiğim ve bitirmek üzere olduğum "Hamlet" tercümesinden Abdullah Cevdet Beyefendi'nin aynı eseri tercüme ettiğini anlar anlamaz sarf-ı nazar etmiştim. Shakspeare'den tercüme etmek arzusunda olduğum piyesler "Kral Lear", Macbeth", "III. Richard", Kleopatra" ve "Soneler"idir. "Tempest"inizin edebiyâtımıza bir zamîme-i nâdire olacağından emînim. Bir piyesin iki tercümesi olmasını arzu etmediğiniz takdîrde esâmesini verdiğim fâcialardan başkalarını himmet-i edîbânenize borçlu olmamızı temennî ederim.

Hâlide Sâlih

Nûr Osmâniye 29 Teşrîn-i Sânî 1324

30 Teşrîn-i Sânî 1324(1908); nr. 133, s. 2.

Dâr-ul-muallimin Programları Hakkında

Malûmdur ki yeni mekteb programlarından ma'lûmât-ı zirâiye dersi çıkarılmış olduğu halde buna mukâbil ma'lûmât-ı fenniye dersi olsun idhâl edilmemiş bulunmasına hayret etmiş ve bu noksanı Maarif Nezâretinin nazar-ı dikkatine arz için bundan evvel yazdığımız fıkrada bundan eser zühûl olmamasını ihtimâle daha yakın gördüğümüzü de bildirmiş idik. Bil'âhire: Programlara ma'lûmât-ı fenniye dersi idhâl edilmemesinin "henüz muallim ve kitapların hazır bulunmaması mütâlaasından" ileri gelmiş bulunması ihtimâlini de düşünmüş idik. Fakat işte nihâyet görüyoruz, bu nikbînâne tahmîn ve mütâlaalarımızın hepsi yanlış imiş: Bu kere neşrolunan Dâr-ul-muallimîn programında da ma'lûmât-ı fenniye yok. Artık hiç şüphe kalmıyor ki Maârif Nezâreti bu dersin lüzûm ve ehemmiyetini takdîr ve teslîm etmez.

Onun için tekrâra lüzûm görüyoruz: Programlar bu halde kalırsa, çocuklarımız idâdi üçüncü sınıfa geçinceye, yani on beş on altı yaşlarına gelinceye kadar fen nâmına hiç bir şey öğrenmeyecekler, hıfz-ı sıhhatten, sanâyi'den, zirâattan, hâdisât-ı tabîîden büsbütün bi-haber kalacaklar! O vakte kadar okuyacakları dersler onları hep mücerredât ile işgâl edecek, onların yalnız kuvve-i hâfızalarını ve kuvve-i tahliliye ve tecrîdiyelerini tenmiye edebilecek, onları gerek malûmât ve gerekse terbiye-i fikriye nokta-i nazarından pek nâkıs bırakacak, bu, nasıl câiz olabilir? Pek vâzıh olarak anlaşılıyor: Programlar tahsîl-i ibtidâî ve rüşdî için fünûn ve tabîîyâta hiç ehemmiyet vermiyor. Dâr-ul-muallimîn-i İbtidâiye şubesinde -üç sınıftan- topu topu haftada iki saat Ulûm-i tabîiye dersi var. Bütün müddet-i tahsîl zarfında ancak altmış beş, yetmiş saat! Anlayamıyoruz:

İbtidâî ve rüşdî mekteblerine muallim olmaya hazırlanan efendiler, şu kadarcık müddet zarfından ne öğrenebilecekler? Şu yetmiş saatten hıfz-ı sıhhat, zirâat, sanâyî', hikmet-i tabîîye, kimya, târih-i tabîî mübahisine kaçar sâat isâbet edebilecek? Müddet-i tedrîsin yüzde otuz yedi buçuğu lisâniyâta, yirmi üç buçuğu târih ve coğrafyaya, on dokuz buçuğu riyâziyâta hasrolunduğu halde tabîiyâta ancak iki üç çâr-yeki tahsîs olunuyor, yani fünûn ve tabîiyâta, lisâniyâtın on üçte, târih ve coğrafyanın sekizde, riyâziyâtın yedide biri kadar bile ehemmiyet verilmiyor. Fünûnun kıymet-i ta'lîmiye ve terbîvîyesi bu kadar mıdır? "Kuvâ-yı fikriye ve rûhiyesinin mütevâzinen temenniyesi" demek olan terbiye-i fikriye bu sûretle mi te'mîn olunacak? Şebân-ı vatanı ayânî, tecrübî, amelî tahsîlden, istikrâî, usûli, tedkîki fikirden ne vakta kadar mahrûm bırakılacak?

Tahsîl-i âlîyi ikmâl etmiş zevât arasında, fünûnun âlem-i medeniyetin efkâr ve hayât-ı umûmiyesinde îkâ' ettiği inkılâpları takdîr etmeyen, felsefiyât ve ictimâiyât ve hatta edebiyâta icrâ ettiği mahîr te'sîrleri bilmeyen kimse yoktur zannederiz. Binâ-en-aleyh -isbâtı için tafsîlât i'tâsına lüzûm görmeden- iddiâ ederiz ki: Biz fünûn tedrîsâtına ehemmiyet vermedikçe ne efkâr ve terbiye-i siyâsiye ve ictimâiyemizi sağlamlaştırabilir ne de terakkiyât-ı zirâiye ve sanâiyemizi te'mîn edebiliriz.

Otuz kırk seneden beri düvel-i mütemeddinenin hepsi programlarından fünûn ve tabîiyâtın husûsunu mütevâliyen tezyîd etti, çoğu, hisse-i hâzırayı bile az görerek bir kat daha tezyîdi çârelerini düşünüyor. Maârif Nezâretinde bi-t-tabî' bulunmak lazım gelen Avrupa mekâtibi programlarının târihçeleri tedkîk edilince, hatta daha yakında bulunan gayrimüslim -Rum, Ermeni, Bulgar, Ulâh, Mûsevî- vatandaşlarımıza mahsûs mekteblerin programlarına atf-ı nazar olunca tedrîsât-ı fenniyenin bu sûretle ihmâli ne kadar fâhiş bir hatâ olduğu anlaşılır. Bu hatanın bir ân evvel tashîhi Maârif Nezâretinden kemâl-i ehemmiyetle bekleriz.

Birkaç noktayı daha nazar-ı dikkate arz etmek de isteriz: Dâr-ül-muallimîn ibtidâiye şubesinde haftada altı saat hesâp ve beş saat hendese dersine ne lüzûm var? Âliye şûbesinde ilm-i hikmet dersinin yalnız edebiyât şubesine hasrı muvâfık mıdır? Tabîiyât ve riyâziyât muallimleri de ma'lûmât-ı hükmiyeye umûmî ve terkîbî fikirlere şiddetle muhtâç değil midir?.. Tabîât şubesinde -lüzûm-ı kat'îsini "âlet ve nümûne"den bâhis makalede isbât ve arz ettiğimiz- ilmiyât-ı fenniye dersi ne için yok? Fransa programları i'dâdî talebesini bile ilmiyât-ı fenniye icrâsına mecbûr tutuyor, Mekâtib-i İbtidâiye'de bile çocukları birtakım el işlerine alıştırmaya çalışıyor, biz bunu, bâ-husûs ilmiyât-ı fenniyeyi, Dâr-ül-muallimîn âlîye şubesinde olsun tedrîs etmeyecek miyiz?... İbtidâiye şubesinde iki saat ma'lûmât-ı medeniye ve ahlâkiye tederrüs etmekle, bil'âhire muallim olunca, haftada yine iki saat tedrîs edebilecek kadar bir sermâye-i ilmiye edinebilecek midir?... Usûl-i tedrîsin ilm-i terbiyeden, tatbîkâtın nazariyâttan bu kadar ayrılması, ilm-i terbiyeden evvel usûl-i tedrîs gösterilmesi muvâfık mıdır?...

Dâr-ul-muallimînler maârif ve terbiye-i müstakbelemizin temel taşlarını teşkîl edecektir, bunun için onların programlarında bırakılacak noksanlardan tevellüd edecek zararların âtiyen telakkîsi pek müşkil ve çok zamana muhtaç olacaktır. Âdî mekteblerin programlarındaki noksanların te'sîrât-ı muzırresi çok kolaylıkla ve az zaman zarfında telâfî edilebilir: Programlar ta'dîl edilince eski noksanın te'sîr ve ziyânı bir kısım talebeye münhasır kalmış olur; fakat Dâr-ul-muallimînlerde hâl böyle değildir. Onların

programları ta’dîl edilse bile eski noksanlarını te’sîri -yetiştirdikleri muallimlerle berâber- intişâr ve devâm eder. Vakit her şeyden ziyâde Dâr-ul-muallimîn programları için nakittir. Bunu isrâf etmek asla câiz değildir. Onun için bu programların tekrâr tedkîk ve ta’dîl edilmesini, büyük bir ehemmiyetle, istirhâm ve taleb ederiz.

Sâtı

22 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 94, s. 2-3.

Zulmete Kalb Olmuş Bir Gözün Nazarı, Yokluğa Karışmış Bir Elin Teması!

-Halid Ziya Bey'e-

"Bütün temîz geçmiş hayâtının mübârek lem'âsıyla parlayan çehresinin a'sâbını serî' ihtilâçlarla" oynayan ihtiyâr dostu rûhumun en ince bir sinirini bilmem nasıl ezici bir eziyetle çeken bir elemle hemen tanıdım.

Kânûn-ı Esâsî'nin i'lân edildiği ilk gün idi. Onun en eski arkadaşlarından, âilemizin de en eski muhibbî beyâz sakallı bir zâtla karşı karşıya oturuyorduk. Mâhiyet-i neşâtını, ma'nâ-yı ulviyesini tahlîl etmeksizin, rûhumuzun her zerresine en muhtelif en nezîh, en şahsiyetten ârî bir ihtizâz, bir mâlikiyetle kavrayan o ilk âzâd olduğumuz ân onun beyâz sakalından, benim yanaklarımdan yuvarlanan yaşlar arasında, bütün hayât-ı maddiyemizi ihâta eden mevki'-i eşyâyı terk ederek, varlığımız sehâbeler, nûrlar içinde yüzerken onun kibâr, uzun çehresinde, güzîde çocuk, şâir rûhunun çizdiği sevimli çizikleri, solgun, rakîk mâî gözleri ile hâtıramı sızlattı.

"Bugün yeğâne eksiklik onun yokluğu!" dedim. Bu pek, hayırlı âtînin temelini atmak için, istikballerini makhûr hayâtlarının icrââtı bir "cezbe" diye vatana hasreden hürriyet-i bânîlerimize bizi rabteden o mukaddes varlık! Acabâ bu her köşesi harâba yüz tutmuş, muazzam direkleri bir avûç toprak, ma'mûreleri bir baygın gül, insanları birer cism-i câmid olmuş bu mülkte senin tâ dört yaşımdan beri rûhumun teşekkülâtının her ayrı devrinde, en buhranlı dakîkalarında ne kadar te'sîrin, o temîz ellerinin ne kadar izleri var, bilir misin?

Büyük, müstatîl, loşça salon. Yaprakların oynayarak, dalgalanarak bîn gölge yaptığı camlı bir kapıdan girmiştik. Dört yaşında idim. Bütün fazla mütehassıs çocuklarda olduğu gibi isimsiz bir hastalık gibi beni müteezzî eden mahcûbiyetimle, kararan günün, salonun köşelerinde mübhem ma'nâlarla kayan son ziyâlar arasında bütün eş'ârında, bütün hayâtında, bütün varlığında onu temeyyüz ettiren perîşân bir sâdegî ile onu görmek için babamın paltosuna saklanan başımı kaldırdım. Hemen o ân kalbimde mezârına kadar muhafaza ettiğim bir emin ve i'timâd doğmuştu. Çocukluğumun şekilsiz işkence ve arzularıyla onun sevimli çehresinde bir münâsebet buldum. Küçük elimi necât-ı vatan, teâlî-yi millet için aleyhine kaldırdığı pâk ellerinin içinde bıraktım. Bu teslîmiyet, bu akd-i revâbıt bütûn bir hayât-ı hayr, bütûn ebediyet için oldu. Zavallı dostum. Sen duâlarının kabûl olduğunu görmeden mi gidecektin?

On beş yaşında idim. Ma‘nâ-yı hayât o kadar şedîd, o kadar ateşîn, cem‘iyet-i beşer o kadar muğlak, o kadar karışık ve haksız. Bütûn elvâh-ı tahassüs o kadar biri birine karışmış olduğu bir zaman, birden bire müthîş bir vüs‘atle açılan yabancı ufukların cevâb vermeyen esrârı karşısında yorgûn ve hasta idim. O vakit bilmem bir tesâdüfün, bilmem bir kudret-i ma‘naviyenin eliyle bana şi‘r-i hayâtı göstererek, çirkîn sefâletleri yeni gördüğü için yaralanıp isyân eden rûhumun bütûn yerlerine lütufkâr ellerinle sararak, bana güzellik yalnız güzellik, her şeyde güzellik göstererek nasıl o ilk devrin acılarını ta’dîl etmiştik.

Bu memleket için âciz, nâçîz, gâh canlanıp gâh sürüne sürüne çamurlara düşen ne kadar ümîd ve âmâl varsa hepsinin senin yâdigârın olan hoş bir kıyâfeti var. Ulû yüreğinin sâdeliğiyle mütenâsib olmayan ba’zen sana bahşettiği devrin bir nazarı vardı ki tâ şu güzel ânımızın en müstesnâ dakîkalarını görüverir idi. O unutulmaz gurûplarda, muhteşem tulû’larda el ele aralarında dolaştığımız başakların mütemevvic bir altûn tarlası gibi semânın kızıltıları ile hem-âhenin dalgalandığı, o hatt-ı vatanda hiçbir keskinlik olmayan bakacak vâdileri! Sâhilini o kadar nerm, o kadar renksiz bir nihâyetsizlikle öpmeye gelen Adalar denizi! Rüzgârlarının, senin istikbâlden vatandan müjde veren, yaşamaya cesaret veren sesinle hem-hâl o engîn ovalarında fısıldayarak bir dolaşışı vardı. O bir sadâ ki hiçbir zaman hâfızamda sükût etmeyecektir.

O sadâ bana “Vatana hizmet edecek hiçbir ferd olmaz ve olamaz.” derdi.

Seneler geçti. Her görüşümüzde o kibâr o süzük çehre birâz daha yorgun, solgun mâi gözleri daha pür-fütûr, bütûn sabırsızlanmaya başlayan büyük kalbinin acıları, kaşlarında, müsâade-kâr, temiz dudaklarının etrâfında, bu subh saâti görmeden kapanan altmış sene beklemiş göz kapaklarında birer ihtilâc-ı asabî gibi uçar, biri birine karışır, o sükûnet ve hilm-i kibârânesiyle mücâdele eder, sabırsızlanır, şiddetle beklerdi.

İki sene görmemiştim, hasta olduğunu haber aldım. Bu def‘â onun elimizden gideceğine ne kânî’ ne de kâildim. Kendisini görmeye gideceğim günlerden bir gün Sultân Tepesi yokuşunu inerken posta yolunda bir cenâze âlâyı ile karşı karşıya geldim. Perîşanlığına o kadar ulvî, o kadar sevimli bir çehre veren o muazzez vücûdu rûhum tâbûtu içinde bile tanıdı. Selamladı. Perîşan, sâde, nârin bir tâbût! Kendisini ta‘kîb eden gözleri kızarmış dost alaylarına gûyâ cesâret vermek, büyük büyük boşluklar bıraktığı bu insan gönüllerini o kibâr, o şefîk nezâketiyle okşamak için, dinlenmeye giden o vücûd bütûn rûhunun ma’nâ-yı nezâhetini bu tâbûta vermişti. Sağlığındaki reftâr,

sağlığındaki evzâ'-ı nevâzişle bu âlâyın önüne düşmüş gidiyordu. Hiç sitem bilmeyen o muhterem, o sahîh, o samîmi dost bana da son def'a gözüktü. Vedâ' etmeden gitmedi. Hiç olmazsa tâbûtunu selâmlattı. Selâmladım seni, dostum, fakat bütûn gözyaşlarımı kurutan, yüreğimi kavuran zehirli bir tebessümle âmâlimin üstüne siyâh bir perde çekmiştim.

"Artık, dedim, o beklemeyip gittikten sonra, artık bizim için necât günleri gitti."

Fakat necât günlerimizin ilk ânında rûhunu selamlayan rûhumu kalemim en evvel ta'kîb etmediği için beni afv eder misin? Bütûn dostlarınla berâber ben de şu son günlerde hürriyetimizin her adımında döktüğüm tatlı gözyaşlarımın yegâne acı katreleri senin melûl, senin mahrûm giden tâbûtunu ta'kîb ediyor. Senin vîrân, bî-kes bıraktığın vatanı i'mâr edecek, onu tesâhub edecek, ona boyun büktürmeyecek çocukları karşılayan nazarlarda senin mâi gözlerin, senin rûhunun simâsı eksik!

Rûhunun en âşinâ bir mahremine tevdî' ettiğin son arzu yine mutlak senindir. Çünkü sağ olsan bundan daha mübârek bir vasiyeti senin necîb yüreğinde bulamazdı. Pekî dostum! Hâtırana dâimâ diz çöken varlığımın en derîn köşelerinde bu son arzuna karşı yaşlı bir huşû' ve inkıyâd var!

Burgâz: 24 Temmûz 1324

Hâlide Sâlih

26 Temmuz 1324(1908); nr: 8, s. 2.

Kadınlar İçin

Hürriyetin balayı sayılacak ilk on beş gün geçince baş gösteren müteferrik isti'dâdlar, muhtelif arzular, her unsurun, her cinsin husûsu emelleri, milliyet-i irsî evsâf-ı kâşifeleri bin şekil bin tarz ile çarpıştı. Bazı Rum vatandaşlarımızın Yunanistan'a temâyülleri Osmanlılıklarına galebe çaldı; ahâli hürriyeti gülünç bir tarzda tefsîre kalkıştı. Hatta onun bunun zevcesinin, vâlidesinin mestûriyetine tecâvüze meşrûtiyette bir salâhiyyet buldular. Yiğitliklerini bir daha teşhîre vesîle bulamamak korkusuyla *[*iki yüzü*]* iki kadını darb ve tahkîr ile ibrâz-ı şecâat ettiler. Hele zâbıtanın tavrı pek memnun! Devr-i sâbıkta kadınları ahlaksızca bir çapkınlıkla iz'âc eden polis efendiler şimdi bu hâle karşı her gördükleri kadına, size müstahaktır, bak daha neler olacak, tehdîtleriyle sırıtıyorlar. Daha, neler! Neler! Fakat bugün şu gürültü arasında tahakkuk eden bir şey varsa Türk kadınlarının misli görülmemiş bir cesâret ibrâz ettikleridir. Zabıta, bütün serseri gürûhu ve kendi kardeşlerinin zevclerinin dâhil olduğu bir hey'et aleyhlerinde olduğu halde kemâl-i sükûnetle sokaklarda dolaşıyorlar. Bir hanımın, peçesini kaldırmaya teşebbüs eden istibdâd taraftârı bir zâbitin göğsüne revolver dayayarak kendini müdâfaa ettiği rivâyet ediliyor. İnsanların silah îcâdı, isti'mâli mevcûdiyet ve istirâhatlarını tehdîd eden hayvanlara karşı kendilerini müdâfaa ile başlar. Kadınlar, asabî nâzik kadınlar dâimi bir emniyetsizlik içinde bulunmalarıyla gâlibâ silaha sarılacak ve kemâl-i mahâretle isti'mâl edecek bir devre girecekler. İşte Osmanlı kadınlarının safha-i hakîkileri de bu olacaktır.

İlimde değilse de cesârette Hıristiyan vatandaşlarımızın kat kat fevkindeyiz, zannederim. Kendilerini ölümlere kadar müdâfaa eden efkâr-ı umûmîleri, dâimâ dayandıkları zevcelerinin kolları ve hiç bir şapkalı kadına taaruz edilmemiş olması ile berâber yine Beyoğlu'nda gece sokağa çıkmaya korkuyorlarmış. Fakat kadınlara taarruz eden cem'iyet, gürûh ne ise her halde hükûmetin hikmetini, felsefesini pek iyi biliyor. Eğer taarruz bir tek şapkalı kadına ola idi. İstanbul alt üst olur, mütecâsirler belki de "Aman sızıltı çıkmasın!" diye köprüye sallandırılırdı. Medenî ve insânet-perver bir efkâr-ı umûmiye! Kadınları bu, yalnız bu müdâfaa edebilir. Her sokakta yüz zâbıta olsa o zabıta da kadınlara taarruzu münâsib gören efkâr-ı umûmiyeye müşterek değil mi?

Bütün bu müteferrik şeylerin cihet-i felsefîsini düşünürken en çok kadınlara, yalnız bize değil umûm kadınlara râci' olan hakâyıka, her milletin derece-i medeniyetine göre bir şekil olan kadın unsurunun tekâmül ve terakkîsindeki mevâni' ve müşkülâta zihnim kayıyor.

Düşünüyorum ki kadınlar asırlarca ezilmiş bir unsurdur. Bunların isyânı ve erkeklerin yanında kendilerine bir mevkı' vermeye çalışmaları bugünkü mes'ele değildir. Bu kadın mes'elenin dâimâ mevcûd olduğunu isbât eden vesâikı târihte, edebiyâtta, hayât-ı ictimâiye ve fikriye tuttukları mevkı' yüksele yüksele bugün kendi dâire-i faâliyetlerinden taşarak siyâsiyâta bile döküldükleri görülüyor. Hâsılı asırlarca sıkılan, küçülen, tekâmülât-ı zihniyesi şekl-i tabîîsini almaya bırakılmayan kadın dimağları büyüyor, tevsi' ediyor, biraz daha, meselâ yarım asır sonra kadınlar erkeklere: "Gelin, ölçün bakalım zihnimizde sizinle ne fark kaldı?" diyecekler. Buna Amerikalılar hemen muvaffık oldular, denilebilir. Geçenlerde Harward Dâr-ul-fünûnu müdürü meşhûr Profesör Alyot -ki kadın erkek müsâvâtınaen mu'teriz olanlardan idi- verdiği bir nutukta, bu son yirmi beş senede kadınların kolej hayatında erkeklere tefavvuk bile gösteren faâliyetleri, kadınlar hakkında beslediği fikrin tebeddülüne sebep olduğunu söylemiştir.

Fakat sadedden hârice çıkıyorum. Maksadım Türk kadınlarından hatta yalnız şehirli Türk kadınlarından bahsetmeyeceğim. Bizde hükûmetin çoktan beri şedîd, mutlak bir şekilde olması erkekleri her husûsta terakkîden, tekâmülât-ı tahsîliyyeden geri bırakılmıştı. Fakat onların çok ileri gidememesi, bütün vesâit-i tahsîlden mahrûm olan kadınları pek geçmemelerini mûcib oluyordu ki bu da kadınlarca pek de şikâyeti mûcib bir şey değildi.

Son senelerde bütün istibdâdın şiddetiyle berâber zarûrî olarak garbla temâsımız netîcesiyle ufak bir aklıyetin gözleri açılmaya başladı. Erkekler kadınları geride bıraktılar. Hürriyet ilân edilir edilmez büyük, âmâli, mübâlağakâr mütâlibi olmayan ve bir mevkı'-i siyâsi istemeyi hatırına getirmeyen hanımların yegâne maksadı erkeklerle aralarındaki mesâfe-i fikriyeyi kat' etmek oldu.

Bu defa da her teceddüd her temeddüne atılan adımlara edilen mümânaata onlar da müsâdif oldular. Kadınların bütün âmâli şu sâde cümle ile hülâsa edilebilir. Taaruzdan masûniyetve zevc-i müstakballerinin, kardeşlerinin, oğullarının, bi-hakkın arkadaşı, küfvi ve mürebbiyesi olabilecek bir tahsîl.

Hürriyetin ilk günlerinde idi; uyanık, güzel bir genç hanıma i'tidâl tavsiye ediyordum. Birdenbire coştu: Gâib edilecek vaktimiz yok, dedi. Devr-i istibdâdın tazyîki altında büyüyen genç efendiler bile bizi beğenmemeye gözleri ecnebî kadınlara çevrilmeye başladı. Bu devr-i hürriyette dev adımları ile terakki ve teâli ederlerse bizi

artık hiç istemeyeceklerdir. Biz onların istihkâr etmeyeceği tarzda zevceler ve nesl-i müstakbelin hürmet edeceği anneler olmak isteriz. Bu maksadımıza hiç bir şey mâni' olmayacaktır. Hatta ölüm bile "Her devirde efkârını mevkı'-i fiile koymak için ölümlere kadar çalışan mazlûmîn görülmemiş miydi?" Bana geliyor ki Türk hanımları arasında meşrû' olan haklarını ölümlere kadar isteyecek gençler var.

Fakat heyhât! Mekteplerin programları i'lân edildi. Mektepler açıldı. Az çok teceddüd, hiç olmazsa teceddüd için bir niyet var. Fakat bu niyet-i teceddüdden kadınlar hâriç! Kadın mektepleri evvelden yoktu. Şimdi de yok! Âtıfet Celâl Hanım'ın iddiâsı vecihle Maârif Cemi'iyet-i İlmiyesinde program yapmak iktidâr-ı ilmîsi mevcûd olabilir, bununla berâber şu iktidarlarından kadın unsurunu istifâde ettirmeye niyetleri yok gibi görünüyor.

Buna mukâbil kadınlar arasında faâliyet çoğaldı. Erkekler arasında da kadınların teâlîsini düşünenler var, bunu adedi üçe bâli' olan kadın gazeteleri isbât eder. Hele son intişâr eden "Kadın" risâlesi seviye-i edebîyesi ötekilerden yüksek olmamakla beraber kadınların ihtiyâcât-ı hakîkiyelerini müdrik! Muktesid Câvid Bey'in ilk nüshasındaki kadınlara dâir makâlesi memleketimizde bu mes'ele üzerine yazılan makâlâtın en ciddîsi ve en müfîdi.

Kadınların Maârif Nezâretinden bir taleb-i muhakkı olan iyi mektebler küşâdını ricâ etmeyi zâid görüyorum. Devâirde husûsiyle maârifte bütün istid'â ve istirhâmlara karşı İngiliz-vârî bir lâ-kaydı, eski Türk-vârî bir atâlet var ki kardeşlerime kendi başlarının çaresine kendileri bakmalarını tavsiye ile sözümü bitireceğim.

Hâlide Sâlih

Nûr-i Osmâniye: 27 Teşrîn-i Evvel 1324

31 Teşrîn-i Evvel 1324(1908); nr. 103, s. 2.

Ufak Mülâhazalar

Bu sabah, gazeteleri -ah hele bu son günlerde şaşkın ve beceriksiz sermâyelerini bitiren bu gazeteler o kadar çoğaldı, o kadar çoğaldı ki insan bunların hepsini okumak değil, saymaya vakit bulamıyor! -Evet, bu sabah gazeteleri elime aldığım zaman yine kim bilir ne çirkin ta'rîflere, ne âdî ve soğûk kelime oyuncaklarına tesâdüf edeceğimi düşünerek kalbim titriyordu. İnsanın bazı asabî zamânı vardır ki ufak bir hatâyı bile afv olunmayacak bir kabâhat kadar büyük görür, ben her vakit böyle hırçın bir asabiyet içinde bulunduğumdan olacak, ne zaman gazetelerimizde o yolda bir hatâ -bakınız hatâ diyorum, çünkü öyle yazanların eline kalemin düşmesi de bir hatâdır- görsem derhâl sinirlerim bozulur, ahlâkın sîmâ-yı nezâhetine fırlatılan bu müstehcenât kalbimi rencîde eder. Haftalardan beri gittikçe artan bir şiddetle hemen her gün tesâdüf ettiğim bu haller nihâyet bende "Kâile bakma, kavle bak!" hükmüne rağmen gazete sütûnlarında yazılan makalelerin en evvel imzasına bakmak âdetini hâsıl etti. Bu belki yanlış bir tarz-ı telakkîdir, belki bu aralık müstefîd olabileceğim birçok şeyler de nazarımdan kaçmış bulunuyor. Fakat ne yapayım, tabîata güç tahakküm olunur...

Bu sabah yine gazete sütunlarında okunacak makaleler araştırırken Servet-i Fünûn'un üçüncü sahifesinde "Âtıfet Celâl" imzâsını gördüm. Tereddüde mahal yoktu; çünkü makale bir hanımın idi, çünkü ben hanımlarımıza milliyetin yalnız vâlidesi değil, terbiye-i ahlâkıyemizin esâslı birer hâdimi olmak saffetiyle hürmet ettiğim için bir kadının kaleminden çıkabileceğini farz ederim. Hele bizde kadınların en ufak ve ehemmiyetsiz vezâif-i beytiyyesi bile meşkûk kaldığı şu sırada yazı yazan, ya'nî okuduğunu, gördüğünü, düşündüğünü kalemiyle anlatan bir hanıma tesâdüf etmek pek kıymetdâr bir şey olduğu için bunları fikrimin bütün takdîr ve ihtiyâcıyla okurum.

Âtıfet Celâl Hanım'ın makalesini dikkatle okudum. Evvela böyle düşünen ve yazan bir hanımın şâyân-ı tebrîk olduğunu söylemek isterim. Sonra kadınlık bir his, bir şi'r, insâniyetin bâlâ-yı mukadderâtında açılmış bir şehbâl-i tesellîdir. Biz kadınlıkta en rakîk ve neziyye kemâlâtı görmek, kadınlarını alçalınan alçalmış milletlerden olmamak isteriz. Âtıfet Celâl Hanım bu arzuyu samîmi ve mütehassir bir lisân ile bize söylüyor:

"...çünkü biz zavallı kadınlar hâlâ insandan add olunmuyoruz. Erkekler nazarında evvelden olduğu gibi şimdi de fâidesiz zînetten, âdî ev eşyâsından başka bir şey değiliz."

“Bazı zevât bize üç okuyup bir yazmak tavsiye ediyorlar. Pekî beş okuyup bir yazalım, hatta isterlerse hiç yazmayalım! Fakat kendileri lütuf etsinler.”

“Biz de kendimizi insan add ediyoruz. Bu cihetle bulunduğumuz hey’et-i ictimâiyede bir hissemiz, bir mevkı’miz, bir vazîfemiz bulunmasını arzu ediyoruz.”

Âtıfet Hanım ve Âtıfet Hanım gibi doğru düşünen ne kadar hanımlarımız varsa emîn olsunlar: Onların hisse-i terakkîsi büyüktür, yalnız terakkimizden değil, biz mazhar-ı terakki oldukça bunun şan ve şerefinden de hanımlarımızın büyük bir hissesi olacaktır. Fazîletten, insâniyetten, hüsn-i maâlîden büyük mikyasta nasîbedâr olan Osmanlıların kadınları artık bundan sonra şâyân-ı ihmâl bir vücûd, “erkân minderine uzanmış bir elinde sigarasını, öteki elinde kahvesini içmekle meşgul” bir sınıf olmayacak. Hem ne hâcet: Bu bir ihtiyaçtır ki ihmâl olunamaz, milletlerin kuvâ-yı münferidesi kadınlığın aguş-ı sıyânetinde yetişir, hükûmâtı idare eden kulları kadın büyütür; “Kadınlık mıkyâs-ı medeniyyettir”, “Beşiği sallayan el dünyaya hükmeder.”

Biz bu ihtiyaca yalnız gazetelerle, kitaplarla değil fiiliyât ile cevap vereceğiz. Asıl müşkil olanı da budur. Çünkü zamâna, paraya, muktedir muallimlere muhtaçtır. Hem bunda lüzûmundan fazla isticsâl etmekle netice değişmez. Müessisât-ı beşeriye içinde en geç teessüs ve terakki eden maâriftir. Bunu sağlam, feyzli esaslar üzerine kurmak, zaman geçtikçe dâire-i şümûleti tevsî’ etmek pek çok mesâi ile mümkün olabilir. Biz bu babda teennî ve ihtiyât ile hareket eder, başka milletlerin tecrübelerinden istifâde cihetini unutmayarak yürürsek muvaffak oluruz.

Matbûât uhdesine düşen vazîfede kusur etmiyor. Her gün gazete sütunlarında kadınlarımız için bir mevki’-i mahsûs bulunduğunu görüyoruz; hatta Âtifet Hânım “Tanîn”in evvelki nüshalarını okurlarsa hanımlarımız için yazılmış makalelere, fıkralara da tesâdüf ederler ve edeceklerdir.

Şimdi ticâret mesleğinde bir kusur, belki hadd-i zâtında ufak; fakat netîcesi i’tbâriyle şâyân-ı dikkat bir kusur. Bu her gün nazarıma çarpar ve her def’asında bende fenâ bir te’sîr hâsıl eder. Bazı tâcirlerimiz var ki ticâretin arz ve taleb kâidesine tâbi’ olduğunu unutarak emtia-i ticâriyeyi müşterinin nazarına arz ederken sanki bir angâriyeye mahkûm imişler gibi soğuk, müstağni, âdetâ müşterinin ne yapacaksa yapıp bir ân evvel dükkândan çıkmasını temennî eden bir tavır ile hareket ediyorlar, sonra gelen müşteri gördüğü malları beğenmeyip çıkmaya teşebbüs ederse nîm-i tahkîri andıran bir başkışla “Mademki almayacaksın neye bunları çıkarttın?” demek ister gibi

bir hâlle ticâretin en esaslı kâidesini bozuyorlar... Ticâret demek, ticâret edebilmek demektir. Rekâbete karşı durmaya, malını beğendirmeye muvaffak olamayanlar pek çabuk ma'lûb olurlar. Bugün ticâret öyle bir şekil almıştır ki Avrupa'da müstahsilleri yalnız gönderilen malı satın alacak kadar para olup olmadığını, yani mahreclerin derece-i servetini düşünürler, para bulduktan sonra mal satamamak onlar için gayr-i kâbildir. Satmanın, mîzâc ve ihtiyâca göre müşteriyi kazanmanın yolunu bilirler ve muvaffak olurlar. Biz bu kâideden hâriç kalamayız. Yan yana dizilerek yoldan geçenlerin inzâr-ı ihtiyâcına arz-ı metâ' eden dükkânlarda bir köşe minderine oturmuş, fesini, ceketini, lâübâliyâne atmış, kahvesini, sigarasını içmekle meşgûl bir tâcirin ve hele kapıdan içeri giren bir müşteriye âdetâ "Kimi arıyorsun?" demek isteyen bir nazarla bakan dükkâncıların dükkânları evvelâ terbiye-i ictimâiyeye pek riâyet etmeyen, sâniyen komşunun rekâbetine göğüs germeyecek olan dükkânlardır, hem böyle haller bir millette ticârete karşı mevcûd olan meyl ve isti'dâd hakkında fenâ fikirler, fenâ hükümler hâsıl eder.

-2 Eylül 324-

Müştak

2 Eylül 1324 (1908); nr. 46, s. 2.

SONUÇ

II. Meşrutiyetin ilanından hemen sonra, basının gücünü artırdığı bir dönemde, yayın hayatına başlayan -19 Temmuz 1324 (1908)'te- Tanin'in 1-300 sayıları temelinde baktığımızda gazetenin değişim sürecinin etkin gücü olmayı hedeflediği görülmektedir. Gazete öncelikle Meşrutiyet öncesi dönemin siyasette bıraktığı olumsuzluklar üzerinde durarak, yeni dönemde liyakat esasının yanında halk merkezli siyasete vurgu yapmıştır.

Tanin, II. Meşrutiyetin hemen ertesinde siyasi bağımsızlık ve ilhaklarla sonuçlanan Balkan buhranının çözümünü ise Meşrutiyetin tüm unsurlara tanıdığı haklarda görmüştür. Balkanlarda, Girit'te ve uzak vilayetlerde yaşanan birçok sorunun sebebinin meşrûtî idareye bağlanmasına karşı çıkan Tanin; sorunların sebebi olarak istibdat devrini işaret etmiştir. Gazete ayrıca Osmanlı egemenliğindeki uzak vilayetlerde yaşanan idari aksaklıklara ve memurların yol açtığı sakıncalara yer vermiş, çözüm önerileri ortaya koyarak sorunların çözümünü amaçlamıştır.

Tanin; eşitlik, adalet, ittihat, meşrûtî yönetim gibi birleştirici kavramlar üzerinde durarak Osmanlı egemenliğindeki unsurların kargaşa çıkarma, imtiyazlık ve bağımsızlık taleplerinin önüne geçmeyi amaçlamıştır. Bu amaçla Osmanlı unsurlarının ittihadı için uzlaşının siyasi ve hukuksal zeminine işaret etmiştir. Uzlaşı aleyhine çabalar olarak gördüğü gayrimüslimlerin yıkıcı yayımlarına ise -özellikle Rum basınına- sert eleştiriler getirmiştir.

Tanin, eleştirilerini özellikle Kamil Paşa hükümetine ve hükümetin politikasını destekleyen matbuata da çevirmiştir. Gazete, Meclis-i Mebusan'ı öne çıkarmış, Meclis-i Mebusan'ın icraatlarına yönelik eleştirilere karşı durmuştur. Meclis-i Mebusan müzakerelerini önemsemiş, müzakereleri sütunlarına taşımıştır. Meclis-i Mebusan'ın halkın seçtiği bir meclis olduğuna vurgu yapan Tanin, Meşrutiyet sonrası yeni dönemde yapısal değişikliklerin adresi olarak Meclisi göstermiştir.

İç ve dış siyasi çalkantıların yoğunluğuna karşın meşrûtî idarenin yeniden yürürlüğe girmesi toplumsal hayatı da etkilemiştir. Tanin meşrûtî yönetimin kanuni ve toplumsal düzenlemelerle şekillenip yerleşmesini hedeflemiş; meşrutiyeti sadece bir yönetim şekli, siyasal bir rejim değil hayat tarzı ve değerler bütünü olarak görmüştür. Bu anlamda toplumsal değişim dinamiklerinin harekete geçirilmesine ve meşrûtiyetin sosyal hayata yayılmasına öncülük etmiştir.

II. Meşrutiyet ilan edilmeden önce aydınlar tarafından büyük ölçüde idealize edilen meşrutiyetin; siyasi, sosyal ve ekonomik sorunları çözmekte başlı başına yetmediği görülmüştür. Meşrutiyetin sahiplenicisi olarak Tanin bu dönemde; bireylerin meşrûtî idareyi nüfuz etmesini ve çağın gereklerine uygun donanıma sahip olmasını ve zayıflatıcı geleneksel anlayışları terk etmesini amaçlamıştır. Eğitim-öğretimi ise bu dönüşümün temel çıkış noktası görmüştür. Bu bağlamda, cemiyetin süreçte etkin olması amacıyla, eğitimde yapılacak düzenlemeleri tartışmaya açıp, meşrûtî yönetime geçişle halkta oluşan ikilemi gidererek eğitim yoluyla halkın sürece katılımını amaçlamıştır. Bu

amaçla çağın gereklerine uygun eğitim-öğretim programlarının oluşturulmasını hedeflemiştir.

Yayın hayatına başlayalı bir yıl dahi olmamasına karşın gazetenin 31 Mart'ta hedef alınması yeni dönemde ortaya koyduğu yaklaşımın gücüne işaret etmektedir. Tanin, bu süreci kısa sürede atlatmış ve 34 gün sonra tekrar yayın hayatına başlamıştır. Gazete bu dönemden sonra idari yapılanmanın gerekliliğine vurgu yapmıştır. Bu amaçla; eski siyasi anlayışa sahip kadronların yerine, meşrûtî idarenin hürriyet ve adalet esaslarına inanmış kadroların idarede bulunmasını savunmuştur.

Tanin, dönemin şartlarından dolayı ağırlıklı olarak siyasi yaklaşımıyla öne çıkmış olsa da Hüseyin Cahit Yalçın sermuharrir ve müdîr-i mesulllüğünü, başlangıçta mesulleri içinde yer alan Tevfik Fikret ise bir dönem yazı işleri müdürlüğünü üstlenmiştir. Ayrıca Halide Edip Adıvar, Cenap Şahabettin ve Halit Ziya Uşaklıgil Tanin'de öne çıkan yazarlarımızdandır. Gazetede bu isimlerin yanında Müfide Ferit Tek, Hüseyin Suat Yalçın, Memduh Şevket Esendal, Ahmet Haşim ve Mehmet Rauf'un da yazıları yer almaktadır. Edebiyatçılarımızın hikaye, şiir, eleştiri, hatıra, biyografi, makale ve incelemeleri gazeteye edebî nitelik kazandırmıştır.

Tanin bu dönemde ayrıca Maksim Gorki'nin Ana romanı ile Aleksander Duma'nın Kraliçe Margo romanının tefrikasına da yer vermiştir. Öykü ve tiyatroya özel bir önem verilmiş; hatıra ve mektuplar gazetede büyük bir yer tutmuştur. Tanin; kitap ve gazete neşrine, tiyatro ve konferans haberlerine yer vererek dönemin edebî hareketliliğini yakından izlemiştir.

Gelinen noktada; Meşrutiyeti getiren güç olduğuna inanan İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne yakın bir yayın organı olarak Tanin, Hüseyin Cahit Yalçın öncülüğünde "modernleşme"nin sancılı dönemini her alanda sorunsuz atlatmanın çabasını gütmüştür. Devletin kanun çerçevesinde oluşturmakla yetindiği bireyler arasındaki eşitlik vurgusunu siyaset düzleminden toplumsal hayata yaymaya çalışmıştır. Böylece Tanin, meşrûtî yönetim anlayışının siyasal ve toplumsal hayatın her alanında yerleşmesi temelindeki çabasıyla karşımıza çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

AKÇURAOĞLU, Yusuf, “Son İnkılâb ve Sevâkıbı ile Netâici”, İçtihad, No: 11, Mart 1909.

ARTUÇ, Nevzat, II. Meşrutiyet’in İlanı, Doğu Batı Dergisi, Sayı 45, C. 1, Ankara, 2008.

BAYUR, Yusuf Hikmet, Türk İnkılâbı Tarihi, C. I, Kısım II, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1983.

DEMİRCİ, H. Aliyar, 1908 Parlamentosunda Meşrutiyetin Değerleri ve İlkeleri, Doğu Batı Dergisi, Sayı 45, C. 1, Ankara, 2008.

DEVELLİOĞLU, Ferit, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, Aydın Kitabevi, Ankara, 2008.

DOĞAN, D. Mehmet, Büyük Türkçe Sözlük, İz Yayıncılık, İstanbul, 1996.

ERDOĞDU, A. Teyfur, Osmanlılığın Evrimi Hakkında Bir Deneme: Bir Grup (Üst Düzey Yönetici) Kimliğinden Millet Yaratma Projesine, Doğu Batı Dergisi, Sayı 45, C. 1, Ankara, 2008.

HOCAOĞLU, Baran, II. Meşrutiyet’in İlanı Sırasında İki Tarz-ı Siyaset: Merkeziyetçiler ile Adem-i Merkeziyetçiler Mücadelesi, Doğu Batı Dergisi, Sayı 46, C. II, Ankara, 2008.

HUYUGÜZEL, Ö. Faruk, Hüseyin Cahit Yalçın’ın Hayatı ve Edebî Eserleri Üzerinde Bir Araştırma, Ege Üniversitesi Matbaası, İzmir, 1984.

IŞIK, İhsan, Yazarlar Sözlüğü, Risale Yayınları, İstanbul, 1990.

İmlâ Kılavuzu, Türk Dil Kurumu, Ankara, 2000.

İNAL, İbnülemin Mahmud Kemal, Son Asır Türk Şairleri, C. I-IV, Dergah Yayınları, İstanbul, 1988.

İNUĞUR, M. Nuri, Basın ve Yayın Tarihi, Der Yayınları, İstanbul, 2005.

İSKİT, Server Rıfat, Türkiye’de Matbuat Rejimleri, İstanbul, 1939.

KOLOĞLU, Orhan, Osmanlı’dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi, Pozitif Yayınları, İstanbul, 2006.

KURDAKUL, Şükran, Şairler ve Yazarlar Sözlüğü, İnkılap Yayınları, İstanbul, 1999.

NECATİGİL, Behçet, Edebiyatımızda Eserler Sözlüğü, Varlık Yayınları, İstanbul, 1989.

NECATİGİL, Behçet, Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü, Varlık Yayınları, İstanbul, 1989.

ÖZEGE, Seyfettin, Bağış Kitapları Kataloğu, C. 1-2-3-4-5, Atatürk Ünv. Basımevi, Erzurum, 1980.

ÖZÖN, M. Nihat – DÜRDER, Baha, Türk Tiyatrosu Ansiklopedisi, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1967.

PARLATIR, İsmail, Osmanlı Türkçesi, Yargı Yayınevi, Ankara, 2009.

REYHAN, Cenk, Jön Türk Hareketi, Türk Devrim Süreci Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çözümleme, Doğu Batı Dergisi, Sayı 45, C. 1, Ankara, 2008.

SAMİ, Şemsettin, Kâmûs-i Türkî, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1978.

SAVAŞKAN, Ömer, 1908 Seçimleri, Ankara Üniversitesi Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1993.

TANPINAR, Ahmet Hamdi, 19. Asır Türk Edebiyatı Tarihi, Çağlayan Kitabevi, İstanbul, 2001.

TEKİN, Arslan, Edebiyatımızda İsimler ve Terimler Sözlüğü, Ötüken Yayınları, İstanbul, 1995.

TOPUZ, Hıfzı, Türk Basın Tarihi, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2003.

TUNAYA, Tarık Zafer, Türkiye'de Siyasal Partiler, C. III, Hürriyet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1989.

US, Asım, Gördüklerim, Duyduklarım, Duygularım, Vakit Matbaası, İstanbul, 1964.

USLUCAN, Fikret, "Edebiyat Tarihimizin Unuttuğu Bir İsim: Ali Zeki Bey ve Bir İmlâ Eleştirisi", Türk-iş Studies-Türkoloji Araştırmaları Volüme 2-2 Spring 2007.

YALÇIN, Alemdar, II. Meşrutiyet'te Tiyatro Edebiyatı Tarihi, Akçağ yayınları, Ankara, 2002.

DİZİN

3

A

B

C

Ç

D

E

F

G

H

I

İ

J

K

L

M

S

Ş

T

U

Ü

V

Y

Z

EKLER

تاریخ تأسیسی ۱۳۲٦ : — ۱۳۲٤ برنجی سنه نومرو ۱۳۱
مؤسسلری : حسین کاظم — توفیق فکرت — حسین جاهد
محل اداره :
باب عالی جاده‌سنده — دائرهٔ مخصوصه .
ممالک عثمانیه ایچون بر سنه‌لك آبونه بدل پوسته اجرتیله برابر: ۱۵۰، آلتی آیلغی ۸۰ غروش .

طنین

۱۷ ذی القعده ۱۳۲٦ ، ۲۸ تشرین ثانی ۱۳۲٤ ، ۱۱ کانون اول افرنجی ۱۹۰۸
مدیر : حسین کاظم — سر محرر ومدیر مسئول : حسین جاهد
اخطار مخصوص
نشر ایدلمین آثار و اوراق اعاده اولنماز .
ممالک اجنبیه ایچون سنه‌لك آبونه بدل پوسته اجرتیله برابر ۱۸۰ ، آلتی آیلغی ۹۵ غروش .
نسخه‌سی (۱۰) پاره‌در — جمعه — نسخه‌سی (۱۰) پاره‌در

اخطار

اوراق حوادثله اعلان اولندیغی اوزره بوکون [۲۸ تشرین ثانی - جمعه] ساعت بشده منتخب ثانیلر یکی پوسته‌خانه‌ده اجتماع ایله استانبول مبعوثلرینی انتخاب ایده‌جکلردر . استانبولك منقسم اولدیغی یکرمی دائرهٔ بلدیه‌دن وملحق قضالردن کله‌جك منتخب ثانیلر دوائر بلدیه‌دن آلدقلری مضبطه‌لری مأمورینه ارائه ایتدکدن وهویتلری اکلاشیلدقدن صکره ایچری‌یه کیره‌جکلردر . قانونك صراحتنه مبنی هیئت تفتیشیه‌دن صورت مخصوصه‌ده دعوت ایدیلن ذوات‌ده کندیلرینه کوندریلن دعوتنامه‌لری ابرازه مجبوردرلر . بناءً علیه بونلردن بشقه هرکیم اولورسه اولسون ایچری‌یه قبول ایدلیه‌جکندن کیفیت جمله‌یه معلوم اولمق اوزره صورت مخصوصه‌ده اعلان اولنور .

سیاسیات

داخلی

ترکیه ویونانستان

کنج ترکیه قومشولری حقنده هیچ بر سوء نیت بسله‌مدیکی ، عموم دولتلرله خوش ودوست کچینه‌رك داخلی یاره‌لرینی صارمق نیتنده بولندیغی جهتله عمومه قارشی بر اثر خیرخواهی پرورده ایدر ، فقط مقابلنده اونلردن‌ده عینی صورتله بر معاملهٔ خالصانه‌یه منتظر بولنور .

بوندن اول ترکیه‌نك ماکدونیاده اشتغال ایدن مسائل باشلیجه بلغارلر طرفندن احداث ایدلدیکی وبو نقطه‌ده عثمانلیلر ایله یونانلیلرك منافعی متحد بولندیغی جهتله حکومت عثمانیه ایله حکومت یونانیه آراسنده نسبةً صمیمی مناسبات محبانه موجود ایدی . ادارهٔ حاضره بو مناسباتی کیتدکجه تقویه ایتمکدن باشقه بر فکر بسله‌مز . حتی یونانلی مسافرلرمزك بیان محبت وتبریك ایتمك اوزره شهرمزه کلدکلری زمان کندیلرینه قارشی کوستریلن آثار حسن قبول و مودت هپ بو امل خالصه مبنی ایدی .

شو قدرکه بویله پارلاق ضیافتلرده خاطر نوازانه ، محبانه ایراد ایدیله‌جك بویوك بویوك نطقلردن زیاده ایکی ملتی بربرینه یاقلاشدیره‌جق برواسطه وارسه اوده ادعا اولونان بومخالصتك ولوجزئی اولسون آثار فعلیه‌سنی کوسترمکدن عبارتدر !

شیمدی‌یه قدر یونانستان حکومتی‌ده کندیسنی عثمانلی الکاسنك میراثجیلرندن عد ایدییوردی . و بوکا کوره چالیشیوردی . کندیسنه بوماضیدن طولایی هیچ بر حصهٔ عتاب آیرمق فکرنده دکلز . و بوکا حقمز اولمادیغنی‌ده بیلیرز . چونکه پك طبیعی الحصول اولان بر امله خدمت ایدیلیوردی . فقط عینی امله الآن دوام ایدلدیکی کوچوك بر اماره ایله اکلاشیله‌جق اولورسه‌ق او زمان ملغی‌یه دکل حاله عائد اولمق اوزره سوکیلی قومشومزه «بوپاقیشیرمی؟» طرزنده برکوچك سؤال صورمغه وبیان اسف ایتمکه کندیمزی حقلی کوریرز . چونکه بوتون بوامارهلر ایکی ملت اراسنده تأسسنی بتون قلبمزله ارزو ایتدیکمز روابط قطعیهٔ دوستانه‌نك قوت بولمسنه مانع اوله‌جق احواللردر .

یونان قرالی اوروپاده کریدك وحتی بایه طرفلرینك یونانستانه تأمین التحاقی ایچون طولاشدیغنی کوروب طوردکن ترك حسیات عمومیه‌سنك لاقید قالمسی قابل اولورمی ؟ مع مافیه یونان قرالنك مقصد ونتیجهٔ سیاحتی حقنده رسمی تبلیغات وقوعه کلمدیکی جهتله عثمانلی افکار عمومیه‌سی برسکوت بارد محافظه‌سیله اکتفا ایتمشدر . فقط اخیراً یونان مجلس مبعوثانده سیسام آطه‌سی حقنده جریان ایدن مذاکرات بوتون بوتون نظر دقتی جالب اوله‌جق بر ماهیتی حائز بولونمشدر .

اجزای ممالك عثمانیه‌دن اولان سیسام آطه‌سی‌ایله یونان مجلس مبعوثانك نه‌دن طولایی اشتغال ایتدیکی ژردن‌ره پك سوء تلقی اولونور .

برقاچ هفته اول بایه طرفلرینی طولاشان وممالك عثمانیه‌ده بولندیغی مدتجه مظهر اعزاز واکرام اولان موسیو رالی جنابلری مجلس مبعوثان حضورینه چیقار چیقماز کوردیکی اثر مهمانوازیك خاطرهٔ نزاکتی غریب برصورتده ادا ایدییور . یونان رئیس وکلاسی ئطقه ایدرك دییورکه :

« سیساملیلر وطنلرینك مختاریتنی محافظه ومدافعه ایچون حرکت ایتدیلر . بناءً علیه نه‌قدر کوچوك اولورسه‌ق اولالم ، طاشیدیغمز نام بزی بوقارداشلرمزه معاونته شتابان اولمغه سوق ایدردی . شیمدی اجدادمزه خلف اولمغه غیرلایق بولونیورز . سیساملیلر حقوق وامتیازلرینك آیاق آلتنه آلنماسی ایچون ابراز مساعی وفداکاری ایتمکله یونانلیلق ایچون چالیشمش دیمکدر . بناءً علیه یونانستان بو قارداشلرمزه معاونت ایتمکه مجبور ایدی . »

موسیو رالی فرقهٔ مخالفه رئیسیدر . احتمالکه یارین سوق وقایعله ینه ریاست وکلایه کچر . یونانستان ایچون دوست بر دولت اولان ترکیه حقنده بسله‌دیکی شو امل بالخاصه نظر دقتمزی آچمه لایقدر . واصل دها زیاده شایان دقت اولانی رئیس مجلسك دیکر بر دولتك احوال داخلیه‌سنه بویله متجاوزانه مداخله‌نك جائز اولمایه‌جغنی ناطقه‌پردازه اخطار ایتمه‌مسیدر . سیساملیلرك یونانلیلق ایچون چالیشمقده اولدیغی علناً سویله‌نیور ! بوکا قارشی یونان باش وکیلی ایسه ویردیکی جوابده سیسام وقایعنك مدافعهٔ وطن واستحصال حریت اوغورنده یاپلمش اولمسنه قارشی اظهار شبهه ایدییور . دیمك شبهه ایتمه ، سیساملیلرك حکومت عثمانیه‌دن آیرلمق نیتنده بولوندقلرینه امین اولسه تشویق وتشجیع ایده‌رك ، احتمالکه برمیرالای واصوص‌ده اورایه کوندریله‌جك !

یونان باش وکیلك شو افاده‌سنده دقت ایتملی‌یز :

« یونان حکومتی یونان عرقنه منسوب اولانلرك کافه‌سنك (یعنی ممالك عثمانیه‌وومالرینك دخی) محافظهٔ حقوقی ایله مکلف اولدیغی جهتله بوحقوقی فدا ایده‌من . انجق سیسام وقوعاتی تحدث ایلدیکی زمان یونان حکومتی بر چوق مسائل ایله مشغول ایدی . بونلرله اوغراشیرکن سیسام وقوعاتنه‌ده اشتراك ایده‌مزدی »

یونان باش وکیلی برکره کندیسنده عموم یونان عرقنك مدافعی وظیفه‌سنی وهم ایدییور وممالك عثمانیه احوال داخلیه‌سنه عدم مداخله‌یی بویله بر حرکتده حق بولونمامسنه دکل باشقه مسائل ایله اشتغالدن میدان بولونمامسنه حمل ایدییور . بو قدر جرئتکارانه وحقوقشکنانه بر لسانك بر باش وکیل طرفندن استعمال ایدلمسنه قارشی اظهار حیرت ایده‌رز . آکلا . شیلیورکه یونان رجالی قومشولرنده وقوعه کلن تبدیل ادارەدن خبردار دکلدرلر . حالا ادارهٔ مستبده‌مزك دوام ایتدیکی زمانلره مخصوص اوضاع متجاوزانه‌دن واز کچه‌میورلر .

موسیو رالی‌ده بو نظریاتی تقویه ایدییور . ودییورکه : « یونانستان حکومتك تابعیق خارجنده بولونان روملره قارشی‌ده وظیفه‌سی واردر . »

بووظیفه بزم طرز تلقیمزه کوره انجق کندی اولادی بولوندقلری ممالك وطنی علیهنده امل بسله‌میوب خالصانه چالیشمه‌لرینی توصیه‌دن عبارت اولابیلیر . یوقسه بوتون یونان عرقنه معاونت متمادیه پولیتیقه‌سنی تعقیب ایتمك قومشولرینك الکاسنده دائمی تحریکات و تشویقاتده بولونمق دیمك اولورکه بومتجاوزانه پولیتیقه‌نك یونان سیاسیاتنی‌نصل خطرناك بروادی‌یه سوق ایتمسی محتمل اولدیغنی ایضاح ایتمکی زائد کوررز .

حسین جاهد

تلغرافلر

حریت قربانلری

پترسبورغ ۹ کانون اول — دون‌اوروپای روسیه‌ده اون‌دی‌کشی اعدام ایدلمش ۳۷ کشی اعدامه محکوم اولمشدر .

پترسبورغ ۹ — نیم‌رسمی روسیا غزته‌سی دییورکه : بوسنه مسئله‌سی عمومی بر آوروپا مسئله‌سیدر و بر قونفرانسده موقع بحث ومناقشه‌یه قونلق لازمدر .

قونفرانس طرفندن بویله برمباحثه وقوعه کلمه‌دن اول هیچ بر حادثهٔ وخیمه و بالخاصه نوویه وره‌میه‌نك تصور ایتدیکی کبی جوار حکومتلر طرفندن بر حرکت حربجویانه وقوعه کلمز .

نوویه وره‌میه غزته‌سنده کورولن قیلدن تلقینات مذاکرات ابتدائیه‌نك موفقیتله نتیجه‌لنمه‌سنی تأمین ایده‌جك احوالدن دکلدر . ذاتاً بونلر موافق حقیقت‌ده دکلدر وآوستریا ایله روسیه مناسباتی بوزمقدن باشقهٔ برشی‌یه یارامز .

ویانه ۹ کانون اول — ایمپراطور فرانسوا ژوزف ، بوکون اوکله‌دن صوکره متنکراً ویانه‌ده بولونان دانیمارقه قرالنی زیارت ایتمش و متعاقباً قرال‌ده هوفبورغ سراینده اعادهٔ زیارت ایلمشدر .

ویانه ، ۹ — مجلس مبعوثان بوکون موقت بودجه‌نك مناقشه‌سنه دوام ایتمشدر . رئیس وکلا بارون بنه‌رت آلمان وچه مبعوثلرینه هیچ اولمازسه مناقشاته بر آن فاصله ویرملرینی رجا ایتمش وپارلمنتونك برحال فعالیته ادخالی ایله فرق مختلفه آره‌سنده برسعی مشترك تأسیسی ایچون صرف مساعیده دوام ایده‌جکنی بیان ایتمشدر .

برلین ، ۹ — رایخشتاغده بودجه‌نك مناقشه‌سنه دوام ایدلدیکی صیراده فرقهٔ احراره منسوب . ذات بالقان مسائله نقل کلام ایله « هرنه قدر شو آرالق بلغارستان واوستریا ایله ترکیا آراسنده بر ائتلاف حصولی دها محتمل کبی کوروینورسه‌ده قریب الانعقاد اولان ترك پارلمنتوی مذاکراتی اثناسنده بعض حادثات ظهورینه انتظار ایدلمك طبیعیدر . » دیمشدر .

قاهره ، ۹ — روم غزته‌لرینك بیاناته نظراً یونانستان ولی عهدی ترکیه‌ده شبهه اویاندیرمامق فکریله مصرده تصور ایتدیکی سیاحتدن واز کچمشدر .

مسائل مهمهٔ داخلیه

ایکی یوزدن زیان

بالقان حادثاتنك ابتدای ظهورنده مملکتمزك مسلك خارجیسی حقنده ایلك وصوك دفعه اولمق اوزره واقع اولان بیاناته آلدانمشدقده . او حادثه‌لری باب عالینك خطای سیاسیسی صورتنده تلقی ایتمك ایسته‌ینلره قارشی کندیش بر اعتماد وامنیتله « مراق ایتمه‌یکز ، هیئت وکلا اوقدر کوته بینمیدرکه بونی دوشونمش اولماسون » دیمشدك چونکه اونلرك چارهٔ تسویه‌سی تحری ایلدیکی صیره‌ده باب عالینك نامتناهی بر اعتماد ایله هر تدبیر ائتلافکارانه‌یی استخفاف ایدرك ، موهوم بر قوتك ویردیکی جرأت غافلانه ایله‌بزی بر چوق دوندیروب طولاشدیره‌رق متعب ومشکوك بر یوقوشك اورته یرنده ، ایلریله‌مکمی ، کری دونمکمی لازم کله‌جکنی تعیینده عاجز براقه‌جغنی ظن ایتمیوردق . « طاربلیرسه‌ق بزی بارشدیره‌جق دوستلرمز بولنور » جملهٔ اطمئنان بخشنی ایشیدنلر هپ مدهش و مهیب بر قوتك تضییق آلتنده حادثات اخیره‌نك ارزومزه موافق بر صورتده وعاجلاً تسویه پذیر اوله‌جغنی دکلسه بیله آز زمان ظرفنده قونفرانسه کیده‌جکمزی امید ایتمکده ، بو امیدك تحقق کچ قالدقجه اندیشه‌یه دوشمکده حقلی ایدی .

اعتراف ایتملی‌یزکه بوکون . . « نه حالده‌یز؟ » سؤاله ویریله‌جك جوابی نه مطبوعات بوله‌بیلیور ، نه افکار عمومیه . کرچه بر چوق مسافرلر کچدك ، باب عالیده برچوق مذاکره‌لر ، مناقشه‌لر جریان ایتدی ، قابینه‌لر آره‌سنده بر چوق اوراق تعاطی اولندی و فقط کیزلی بر پرده آلتنده وبو قارانلقلقدن استفاده ایده‌رك چالیشان پولتیقه‌لر دها منتظم ، دها اساسلی صورتده اجرای فعالیت ایدییوردی ، بو فعالیتك ناصل بر نتیجه الده ایتدیکی پك قطعی اوله‌رق بیله‌مزسه‌ك‌ده کندی حسابمزه دیه‌بیلیرزکه بز هیچ برشی یاپمادق وهیچ برشی یاپمادیغمز حالده قناعالده‌یورولدق . بونك سببی نفسنده‌بوتون مشکلات سیاسیه‌یی براشارتیله حل ایده‌جك قدر نفوذ و قوت تصور ایدن اعتقاد قدیمه‌نك ویردیکی اعتماد مغرورانه ایله مقررات ذاتیه‌سی حقنده اطرافنده راستحکام مستبدانه قوران باش‌وکیلمزك مسلك سیاسیسنده بولیورز .

بالقان وقایعنك ایلك کونلرنده بلغارستان وآوستریایه قارشی کوستردیکمز معامله نه‌ایدی ، بوکون نه حالده‌یز ، او باشلنغجله بو نتیجه آره‌سنده‌کی فرق نه‌دن ایلری کلیور ؟ بو سؤاللرك جوابی ویرمك ایچون باب عالینك بو بابده اختیار ایتدیکی مسلکی کوز اوکنه کتیرملی‌یز . بلغارستان استقلالنی ، اوستریا بوسنه‌وهرسکك الحاقنی اعلان ایتدیکی زمان افکار عمومیه قابینه‌مزك حرکتنی جدی بر حسن نیتله تعقیب ایدییوردی ؛ بلغارستان واوستریا ایله ائتلافه قطعیاً یاناشمامق ، قونفرانسك انعقادینه قدر تبدلات واقعه‌یی شدید وقطعی برپروتستویه باغلامق مسلکی اولمه حاضرلانمش بر ائتلافك نتیجه‌سی اولمق لازم کلیردی . و اوزمان بو تدبیری القیشلایان مطبوعات یالکز بونی دوشونیور ، یالکز بوکا ربط قلب ایدییوردی . بالخصوص ادارهٔ جدیده‌نك اوائل تأسسنده غائله‌لر احداثنه محل براقیه‌جغی ایچون بو مسلك ، موفقیت‌پذیر اولمق شرطیله شایان تقدیر ایدی . فقط زمان کچیور ، اوروپاده رجال سیاسیه بربری آردنجه سیاحته چیقیور ، حالبوکه باب‌عالی الی قولی باغلی ، ساکت عاقبت احواله واقف ایمش کبی ساکن ومستریح اوطوریرکن ، برهیئت مخصوصه کوندرمکی بیله زائد عد ایدرکن بالقان حکومات صغیره‌سنك مأمور سیاسیلری اورته‌لی قاریشدیریق ایدییوردی . نهایت حقیقت صیریتوردی . الك کووه‌ندیکمز برلردن قولاغمزه ناخوش کلن نصیحتلر ایشیتمکه باشلادق ، بارشدیره‌جق دوستلر کندی یاغمزله کندیمز قاوریلیرسه‌ق ای اوله‌جغنی اخطار یولنه کیتدیلر .

قابینه معتادی اولان آلدیرمامازلقله صنداله‌سنه صیق صیق یابیشه‌رق تبدیل مسلکده محذور کورمدی ؛ بلغارستانله ائتلاف مذاکره‌سی باشلادی ؛ ویرکو ، دیون عمومیه حصه‌سی ، شمندوفر مسئله‌سی اورته‌یه آتیلدی ؛ برچوق تعللات ایچنده برخیلی وقت کچیرلدی ، برنجی بلغار مرخصی چین چین کورەرك کیتدکدن صوکره لیابجیف هیئتی کلدی ، مبادیده ای کیدن مذاکرات سیاسیات خارجیه‌نك آلدیغی طرز و شکله نظراً سابه بر طریقه کیردی .

اون کون اول ظاهراً تعلیمات جدیده آلمق ، حقیقتده مذاکراتی قطع ایتمش اولمق ایچون لیابجیف‌ده کیتدی ؛ چونکه اوستریانك حکومت عثمانیه ایله اویوشمق حقنده‌کی تکلیفی ابتدالری بوتون قوتمزله رد ایتمش ایکن بالاخره بونك یاکلیش بر مسلك اولدیغی اکلایه‌رق ویانه قابینه‌سیله‌ده مذاکره‌یه کیریشدك ؛ فقط بوکون بو مذاکراتده لیابجیف هیئتك مذاکراتنه مقدر اولان نتیجه‌دن فضله برشی قازانه‌مامشدق .

انجق بو ایکی حادثه آره‌سنده شایان دقت بر ارتباط واردرکه بونی نیم رسمی بر بلغار غزته‌سنك ایکی اوچ کونلك بر فاصله ایچنده تحول ایدن طرز افاده‌سنده بوله‌بیلیرز . مذکور غزته برقاچ کون اول اوستریانك درسعادت‌ده‌کی تهدیداتندن ، احوالك نسب ایتدیکی طرزه کوره کونك برنده بالقانلری استیلا ایده‌بیله‌جك بر آتش حربدن بحث ایتمش ، بوندن بلغارلرك غائب ایده‌جکلری شیلری دوشونه‌رك اوستریا وترکیه مناسباتنك دها زیاده کرکینلشمه‌سنه بلغارستانك مانع اولمسی وبوصورتله ائتلافات آتیه‌یه بر زمین حاضرلامسی لزومنی اورته‌یه آتمشدی . عینی غزته اوچ‌درت کون‌صوکره‌کی نسخه‌سنده تبدیل لسان ایدییور ، برقاچ کون اول ائتلاف وبناءً علیه فداکارلق طرفداری ایکن احوالك آلدیغی طرز وشکل قارشیسنده بو طرفدارلغی شرائط سیاسیه قیدیله تقیید ایده‌رك « دون ایله بوکون آره‌سنده فرق وار بوکون بلغارستان بر آز دها فضله امنیت تحتنده‌در» دییور ... بو تحول لسانی آوستریانك کیتدکجه اهمیت کسب ایدن تحشیدات وتدارکاتندن باشقه برشیئه عطف ایده‌مه‌یز ، اوقدرکه دیدیکمز غزته یارون دارنتالك طوتدیغی یولدن دونمه‌یه‌رك نائرهٔ حربك آلولنه‌بیله‌جکنی ، شیمدی بر پارچه فداکارلق ایتمکه لزوم کورن بلغارستانك اوزمان بادهوا مقصدینه نائل اوله‌جغنی‌ده احساس ایتمکدن کندینی آله‌میور .

غائب ایدیلن فرصتلر ، بیهوده ضایع اولان زمانلر بزی بوکون باشلانغجله هیچ مناسب دوشمه‌ین شونتیجهٔ الیمه قارشیسنده بولندیرمقده‌در . وقتیله دها مدبرانه ودور اندیشانه طاورانمش ، صدر اعظم پاشا اسکی زمانلرك کچدیکنی ، اسکی قفالرك بوکون بر پارچه‌ده یکی قفالری دیکله‌مسی فائده‌لی اوله‌جغنی تقدیر ایتمش اوله‌یدی شیمدی بیله برفاسق محروم ضمینیله ایکی طرفدن‌ده زیان کورمش اولمازدق . یارین آچیله‌جق ملت مجلسنده حساب ویرمکه مجبور اولان کامل پاشانك بوحالی ناصل ایضاح ایده‌بیله‌جکنی کندیره‌میورز ، هرحالده‌ بزبودورهٔ صدارتنده اسکیلرندن پارلاق بر ایش کورمدیکی اکلاشیلان کامل پاشانك « آرتق یورك افندم ! » جملهٔ تشیعه‌سیله صحنهٔ سیاسیاتدن چکیله‌جکی دکل ، اونی تعقیب ایده‌جك قابینه‌نك بوصله‌سی دوغی ، یلکنی وارکن کلیشی کوزل ترك ایدیلن سفینهٔ دولتی قورقونج طالغه‌لر آره‌سندن نصل قورتاره‌جغنی دوشونیورز .

انتخاب صندوقی ـ اتحادك لزومی

کرید ودولت عثمانیه

طنینك ممالك عثمانیه‌ده یونانلیلق تمایلاتنك توسعی علیهنده یازدیغی مقالات اوزرینه آتنه غزته‌لرینك الك مهملرندن معدود اولان آقرو-پولوس غزته‌سی محابری ایله درسعادتده مقیم دیپلوماتلردن بری آراسنده شو یوله برمحاوره جریان ایتدیکی مذکور غزته‌ده اوقونمشدر :

دیپلومات — طنین ترك حکومتك مروج افکاری دکلدر . فقط شایان دقتدرکه بومقاله‌لر کنج ترکلر وحتی قومیته‌یه داخل کنجلر طرفندن یازیلان والکبیوك صاتیشی یاپان برغزته طرفندن نشر اولنمقده‌در . ایشته بوندن استدلال اولنه‌بیلیرکه ترکلر ، کریدك عدم الحاقی ایچون هرصورتله صرف مساعی ایده‌جکلردر .

بوکون ترك عسکری بلغار حدودنده متحشد ایکن بویله لسان قوللانیورلر ، یابویله غوائل بولنمسه ایدی ، نه‌یاپاجقلردی ؟ یاقیورم‌که کنج ترکلر وطنپرورلکده افراطی صوك‌درجه‌یه واردیردیلر .

— دیمك‌که بوکون ترك ، بلغارمذاکراتی ختام بولورسه ترکیه‌نك کریده دونما کوندرمسی احتمالی وارد اوله‌بیلیر ؟

— ظن ایتمم ، چونکه کرید دول حامیه‌یه مودوعدر . هرحالده بر کون بر ترك ، یونان محاربه‌سی قارشیسنده بولنمامق ایچون کرید مسئله‌سیله اوغراشانلرك متیقظانه طاورانملری لازمه‌دندر .

برده برنجی دفعه اوله‌رق « طنین » ممالك عثمانیه‌دن افکار عمومیه‌یه ترجمان اولیور . استقبالده ایسه بالقان حکومتلرنده الك قوی افکار عمومیه ترك افکار عمومیه‌سی اوله‌جقدر . بناءً علیه دقت لازمدر .

مسائل مهمهٔ خارجیه

ایتالیا ـ روسیه ائتلافی

رومادن تان غزته‌سنه یازیلیور :

ایتالیا ـ روسیه ائتلافنامه‌سی حقنده برمنبع موثوقدن الدیغم بعض معلوماتی اعطایه مسارعت ایدرم . موسیو تیتونی جمعه کونی ایراد ایتدیکی نطقده روسیه ایله ایتالیا ارەسنده‌کی مناسباتدن بحث ایدر ایکن بروجه آتی ادارهٔ کلام ایتمش ایدی :

« روسیه‌یه کلنجه مناسبات متقابله‌لری اصلاح ایچون صرف دقت ایتدم . ارتق شمدی وقتیله مشهود اولان ضدیت جریانلری موجود دکلدر . روسیه ایله ایتالیا ارەسنده‌کی مقارنت ارتق بر امر واقعدر . بو ائتلافك اهمیتی آتیاً وتدریجاً تظاهر ایده‌جکدر . »

مستخبراتمه نظراً روسیه ایله ایتالیا اره‌سنده معاهده‌نامه دینیله‌که لایق برشی یوقدر ، حتی تحریراً بر ائتلافنامه بیله موجود

دکلدر . فقط بك صریح و بك قطعی اساسلره مستند متعدد شفاهی ائتلافنامه‌لر حاصل اولمشدر . وقتیله روسیه ایله ایتالیا آره‌سنده‌کی مناسبات بك ناخوش ایکن بو ائتلاف ناصل حصوله کله‌بیلدی ؟ بو جهتلری براز تشریح ایده‌یم . موسیو موراویه‌فك روما سفارتنه تعیین ایدلمسی متعاقب ایکی مملکت آره‌سنده بر تجارت معاهده‌نامه‌سی عقد وامضا ایدلمش ، بعده روس افراد بحریه‌سی ناپولی وروما‌یی زیارت ایدرك محادثت موجوده‌یی تأیید ایلمشلردر . افراد بحریه‌نك بو ورودی مناسبتیله رسمی ضیافتلر ویرلمش ، شنلکلر ترتیب اولنمشدر . نهایت کچن یاز ده‌زیوده موسیو تیتونی ایله موسیو ایزوولسکی آره‌سنده ملاقاتلر وقوعه کلهرك ائتلافنامه‌نك مقدماتی تمهید ایدلمشدر . ده‌زیو ملاقاتی اثناسنده بالقان ایشلری تذکر اولنمش وروسیه وایتالیا بالقانلرده‌کی منافع متقابله‌لرینی هر احتماله بناءً ترویج ایده‌جکلرینی وعد ایتمشلردر .

ایتالیا وشرق

تایمس غزته‌سندن :

ایتالیا مجلس مبعوثاننده امور خارجیه‌یه دائر جریان ایدن مباحثات آوروپا افکار عمومیه‌سی اوزرنده درین بر تأثیر حاصل ایلمشدی . شیمدی مسئله‌یه آوستریانك الا خودکام و منتظم دیپلوماتلرینك بیله استخفاف ایده‌میه‌جکلری ، تجاهل کوستره‌میه‌جکلری بر مؤثر دها منضم اولیور . ایتالیان حسیات عمومیه‌سی دائمی صورتده نظر تدقیقدن کچیرمش اولان کیمه‌لر برقاچ سنه‌دن بری اتفاق مثلث ارکاننه و بالخاصه آوستریایه قارشی ایتالیانك وضعیت و مسلکنده بویوك بر تحول تحدث ایتمش اولدیغندن خبردار ایدیلر . فقط بو آنه قدر بو حسیات جدیده شخصی وخصوصی بر صورتده موقع علنیه وضع اولونیوردی . شیمدی ایسه بو تحول ایلك دفعه اوله‌رق بر مجلس مبعوثان مذاکره‌سنده ، بوتون فرقه‌لر طرفندن موقع مباحثه‌یه وضع اولونیور . مجلسك حال و وضعیتی ایتالیانك اتفاق مثلثده بولونماسنه قارشی بیان اعتراض ایدن ذواتك شکایاتندن زیاده نظر دقتله تلقی‌یه شایاندر ، آوستریا پولتیقه‌سی وایتالیانك بو پولتیقه‌یه مطاوعتی علیهنده سرد ایدیلن الاشدتلی مطالعات بویوك آلقیشلرله قارشیلاندی . وقتیله باش وکالت موقعنی احراز ایتمش اولان سینیور فورتیس ایتالیانك یالکز بر دولتله حرب ایتمك تهلکه‌سی بولوندیغنی و بو دولتك ده آوستریا اولدیغنی سویله‌یه‌رك متفقلری اولان آوستریا مسلکنی تبدیل ایتمزسه ایتالیانك سلامت وطنی محافظه ایچون یکی یکی فداکارلقلر اختیارینه مجبور قاله‌جغنی بیان ایلدیکی زمان باش وکیل سینیور جیولیتی آیاغه قالقه‌رق الّی صیقدی . بوتون مجلس مبعوثان بو ذاتلری آلقیشلایور ، تبریك ایدییور ایدی . حربیه وبحریه ناظرلری ده بو تبریك ایدنلر آراسنده ایدی . حسیات ملیه‌نك بویله مستثنا بر صورتده تظاهراتنه بویوك بر اهمیت عطف ایتمه‌مك غیر قابلدر .

ویانه رجالنك بو نقطه‌یه غایت اهمیت ویرملری‌ده مسئله‌نك جدیتنی کوستریر . نویه فرایه پرسه غزته‌سنك مقاله‌سی بو مذاکراتك بارون دارنتال پولتیقه‌سنه نه جدی بر ضربه تشکیل ایتدیکنی اثبات ایدر . ایتالیا اتفاق مثلثه بر ضربه اورمق ، روسیا ایله اویوشمق کبی خراملرله اتهام اولونیور . بالخصوص روسیه ایله آوستریا آراسنده بر اختلاف تکون ایتمك اوزره بولندیغی صره‌ده بو ائتلاف بوتون بوتون تنقیده لایق کورولیور . نیم رسمی فرمدنبلات غزته‌سی وجایت غزته‌سنه نظراً بالذات بارون دارنتال تنقیدانده بر آز دها معتدل طاورانیورلر . حتی بارون دارنتال سینیور تیتونی ایله سینیور جیولیتینك اتفاق مثلثی صوك درجه‌ده قوتله مدافعه ایتمش اولدقلرینی بیله بیان ایلمشدر . فرمدنبلات غزته‌سی بو غریب وادیّ تقدیرده بارون ده‌رانتالی تصویب ایتمکده‌در .

مع مافیه ینه بو ایتالیان حسیاتنك نتایج عملیه‌سی حقنده افراطپرورانه مطالعاتده بولنمق قابل ایدی . بارون سونینو وسینیور فورتیس اتفاق مثلث طرفداری اولدقلرینی سویلدیلر . حتی بارون سونینو اکثریت ملتك آوستریا ایله مناسبات حسنه پرورده ایتمك ، طرفداری بولوندیغنی تأمین ایتدی . بونلرك اصل اعتراض

ایشدکلری نقطه اتفاقده ایتالیانك ایکنجی درجه‌ده بر رول ایفا ایتمسیدر . اتفاق مثلثی محافظه ایتمك ایستیورلر فقط ایتالیانك ده متفقلریله عینی درجه‌ده حائز اهمیت اولماسنی شرط اوله‌رق کوستریورلر . مخالفین فرقه‌سی رئیسی ماضیده محافظهٔ صلح عالمه ایدیلن خدمتلری اوزون اوزون تعداد ایتدی . سینیور فورتیس ایتالیانك اتفاق مثلثه صادق قالمسی کوندن کونه مشکلات کسب ایتمکده اولدیغنی اعتراف ایلدی . اکر بارون ده‌رانتال عاقل ایسه ایتالیایی اهمیتجه ایکنجی درجه‌ده براقمق ایسته‌مدیکنی آثار وفعلیاتیله اثبات ایتملیدر . فرمدنبلات طرفندن ایلری‌یه سورولن مطالعاتك وبارون ده‌رانتاله اسناد اولنان بیاناتك بو مقصدی حصوله کتیروب کتیره‌میه‌جکی جای شبهه‌در . ایتالیانك برلین معاهده‌نامه‌سنك ۲۵ نجی و ۲۹ نجی ماده‌لرینك تعدیلیله اکتفا ایتمسی فکری ایتالیالیلری ممنون ایتمکه کفایت ایده‌میه‌جك کبی کورونیور . ایتالیان ناظرینك قونفرانسك تعویضات اوله‌رق اراضی ویرلمسی کیفیتنی قبول ایتمه‌یه‌جکی سویلمسی قره‌طاغ ایله صربستانه ایتالیادن بر معاونت سیاسیه‌دن باشقه بر شیئه انتظار ایتمه‌ملرینی وبناءً علیه کندی کندیلرینی ملاحظه‌سزجه بر مصیبته القا ایدرلرسه بونك نتایجنه تحمل ایلملری لازم کله‌جکنی احطار ایتمسی ویانه‌ده شایان قبول کورلمش اولمق طبیعیدر . مع مافیه بو فقره‌لرك اویردیکی ممنونیت مذاکره‌نك هیئت عمومیه‌سندن چیقان نتیجه‌یی اونوتدیرمقدن اوزاقدر .

معاهداتك تعرضدن مصونیتی کیفیتنده سینیور استونینك موقعی مستر آسکیت ایله سیر ادوار غره‌یك مسلکندن فرقلی دکلدر . ایتالیا باش وکیلی‌ده آوستریانك آوروپا عهدنامه‌سنی اختلال ایتدیکنی وبو حرکتیله برلین معاهده‌نامه‌سنه واضع الامضا اولان بوتون دولتلرك حقوقنه تعلق ایدر بر حرکتده بولندیغنی قبول ایدییور . بو بابده ایتالیا ایله دول سائره آراسنده ائتلاف بولندیغی ، حتی روسیه ایله ایتالیا آراسنده بالقانلرده محافظهٔ صلح ومسالمت ایچون بر مقارنت تأسس ایتدیکنی سویلمشدر . بو مقارنت ویانه محافلنده اقتصادی بر معاهدهٔ تدافعی ، شکلنده کوسترلمك ایستنیلیورسه‌ده یاکلشدر .

اتفاق مثلثه کلنجه بو بابده مهم بر افشاآتده بولوندی . بو افشاآتك صحتی آوستریا منابعندن تصدیق اولونیور . مع مافیه آوستریا و المان رجال حکومتی بونك میدانه چیقماسنه متأسفدرلر . اتفاق مذاکراتنده ترانه مسئله‌سی هیچ موضوع بحث اولمامش ، یالکز ماکدونیاده وارناو دلقده بر تحول وقوعنده تعویضات ویرلمسی اساسی قبول اولنمشدر . شرق بحرانده ایتالیانك آوروپا دولتلری نقطهٔ نظرینی قبول ایتدیکی بو مذاکرات ایله ثابت اولمسی بك شایان ممنونیتدر . چونکه آرتق آوستریانك جنوب حدودینه طوغری . وقیات عسکریه‌ده بولوندیغی قابل انکار دکلدر . بو سوقیات او درجه‌ده درکه آرتق ویانه‌ده بیله کتم وانکار ایدیله‌میور .

موسیو ایزوولسکینك افاداتی

روسیه خارجیه ناظری موسیو ایزوولسکی روسیه محافل سیاسیه‌سنه منسوب بر ذاته بعض افادات مهمه‌ده بولنمشدر . برلینده چیقان لوقال انجایکر غزته‌سی بو افاداتی ناصلسه الده ایتمش وموثوق اولدیغنی تأمین ایدرك نشر ایتمشدر . موسیو ایزوولسکی دیبورکه :

« روسیه حکومتی نه طوغریدن طوغری‌یه ونه‌ده بالواسطه اوستریا ایله ترکیه آره‌سنده بوسنه وهرسکك الحاقی ایچون بر ائتلاف خصوصی انعقادینی ترویج ایتمامشدر . بوسنه وهرسکك صورت قطعیه‌ده آوستریایه الحاقی ایچون روسیه نامنه نه الحاقدن اول ونه الحاقدن صوکره بیان موافقت ایلدم . روسیه بوسنه مسئله‌سنك بر مسئلهٔ دولیه اولدیغنی وبناءً علیه آنجق برلین معاهده‌نامه‌سنه وضع امضا ایدن دولتلر طرفندن حل وتسویه ایدیله‌بیله‌جکنی ادعا ایتمکدن خالی اولمامشدر . بو فکره روسیه انکلتره ، فرانسه وایتالیا حکومتلری متصود اولان قونفرانس امر واقعی قبول ایدر ایسه روسیه علاقه‌دار اولان بالقان حکومتی ایچون معاوضات طلب ایلیه‌جکدر .

« بالقان حکومتی ارهسنده بر اتفاق عقدی ضمننده دولتلر ارهسنده جریان ایدن مذاکراتی

روسیه ، محبت وتوجه مخصوص ایله تلقی ایدر . بو اتفاق تکامل طبیعینك وقوعه کله‌جکنه واختلافات موجوده‌نك صورت مصالحانه‌ده تسویه‌پذیر اوله‌جغنه بر دلیل قویدر . روسیه‌نك بو اتفاقه نظر محبتله نکران اولمسی اوته‌دن بری اسلاو عرقنه براظر مخصوص مشفقانه ایله باقسندن وکندی منافعنی‌ده تأمین ایلسندن ایلری کلیر .

« اوستریانك شو صره‌ده موقعی بك مشکلدر . ویانه قابینه‌سی ظاهری بر موفقیت احراز ایلدکدن صوکره حرکتك نتایجنی دریش ایتمامشدر . اوستریا دیپلوماسیسی بوسنه مسئله‌سنده متفق الرأی اولان اوچ دولتك هرشیدن اول رأی وموافقتی استحصال ایتمك لازم کلیر ایکن ایتمدی کذلك ترکیه وایتالیانك‌ده رأینه باقمدی . ایتالیا اوستریا علیهنده وقوعه کلن حرکات مهمه‌یی کذلك دریش ایلمدی . اوستریا اموال وامتعه‌سنك ترکیاده بویقوت ایدیله‌جکی اوستریا رجال سیاسیه‌سی طرفندن خاطره کتیرلمدی . حال بوکه بویقوتاژ اوستریا تجارت وصنایعی اوزرینه بك محسوس برتأثیر حاصل ایتدی . الحاصل اوستریا وخیم برونك اخذ ایتمکباشلایان وبین الاقوام بر تفرقه وجدال شکلنی آلان مشکلات داخلیه‌یی نظر دقته آلمدی .

« اوستریای ایچنده بولندیغی مشکل موقعدن قورتاره‌جق بر واسطه وار ایسه اوده قونفرانسدر . بوطبیعی ومشروع اولان واوستریانك عزت نفسی ایچون هیچ بر کران جهتی حائز اولمیان بر نتیجه‌در . روسیه دیپلوماسیسی‌ده بو مسلکی بتون قوتیله ترویج ایلیه‌جکدر . واقعا ویانه‌ده قونفرانس علیهنده شدتله ادارهٔ کلام ایدیلیور . فقط بو قونفرانسك غیر قابل انعقاد اولدیغی معناسنی افاده ایتمز .

« هابسبورغ خاندانی ارکانك بر قسمی ارهسنده قوتلی بر جریان جنکجویانه واردر . حرب طرفدارلری حکومتی صربستان وقره‌طاغه قارشو حرب ایچون تشجیع ایدیور واوستریا ایچون منافع اقتطاف ایلیه‌جکلرینی مأمول ایلیورلر .

« استحصال ایدیلان معلوماته نظراً بو فرقه ارکانك کرك محافل حکومتده و کرك سرای ایمپراطوریده اعمال ایتمك ایستدکاری نفوذ هدف مطلوبه واصل اوله‌مامشدر . ویانه قابینه‌سی شمدیکی تحشیدات عسکریه‌نك هیچ بر ماهیت تجاوزکارانه‌یی حائز اولمدیغی صورت قطعیه‌ده بیان ایلدی . دیکر طرفدن روسیه شمدیکی وقوعاتك صلحپرورانه بر صورت تسویه‌یه اقتران ایتمسی ضمننده صربستان وقره‌طاغك هردرلو ملاحظه‌سز حرکاتنه مانع اولمغه چالیشیور .

اوستریا حرب طرفدارانك آمال وحرکاتی صربستان وقره‌طاغلده اوبحرانه دوکلملرینی انتاج ایده‌بیله‌جکندن بویله بر تقیده لزوم اولدیغنی بیانه حاجت کورمیز . صربستان وقره‌طاغك قوای عسکریه‌سی اوقدر اهمیتسزدرکه بر محاربه وقوعی حالنده بو ایکی مملکتك موفقیتلری احتمالی همان هیچ بوقدر . بناءً علیه بو ایکی دولتك تحریکنه معطوف هرهانکی بر حرکت شایان مؤاخذه‌در وحقیق وبی‌غرض دوستلردن بویله براثر تشویق وتحریك صادر اوله‌ماز . صربستانده‌کی حرکت ملتجه بر حرکت دکلدر . یالکز خاندان قرالی ارهسنده بویله بر تمایل واردر . موسیو دومیلاتوویچ سرای قرالی ایله هم فکر دکلدر . اکر صربستان اوستریا طرفندن اجراآت وقوعنه میدان ویرمجك بر حرکتده بولنمازسه اوقت دول معظمه صربستانه طرفدار اوله‌جقلردر . انکلتره، فرانسه وروسیه ارهسنده بر اتفاق قطعی عقدی مسئله‌سنه کلنجه بوهنوز حال تصورده‌در بواتفاق لازمدر . زیرا المانیا شمدی اوستریانك بالقانلرده‌کی پولتیقه‌سنی دها شدتله ترویج والتزام ایلیور . »

ایمپراطور فرانسوا ژوزفه

بر آجیق مکتوب

(بوسنه‌ـ هرسك) نامی آلتنده انتشار ایدن بر اثرك باشنده مؤلف موسیو (بار) ایمپراطور فرانسوا ژوزفه آجیق بر مکتوب یازیور . اهمیتنه بناءً او مکتوبی عیناً نقل ایدیبورز :

حشمتمآب !

بوسنه هرسکده‌کی اجراآتکزك بر کون ره‌وو سیاتیقکده مداهنجی اوتورکن حیرتمی ضبط ایده‌میه‌رك : « بوسنه‌لیلر ایچون نه سعادتکه آوستریالیلرکزلرینی رحمته چویردی ! » دیمشدم . یانمده بولنان بر راهبی همان سوزیمی کسدی :

— اوتودقارکر . ایشانه‌یکز ، هیبی بالاندر . بوسنه آجلق وسفالتك التجاکاهیدر . اسارت واشکنجه‌دن اولنلرك عددی غیر محدوددر . بوسنه خلق نفی وتعریب ایدیلان اسیرلردن عبارتدر . دیدی .

— بوقسه سز بوسنه‌لیمیسکز ؟

— خایر بن زنکین ، حر بر المانم . فقط بن بوسنه‌یی طانیرم . آنك ایچون سزك آلقشکزه اشتراك ایده‌مم .

بونك اوزرینه بو یابانجی آدم آوستریانك اداره‌سی حقنده مدهش وتویلری اوربردیجی افشاآتده بولندی .

— ناصل اولیورده افکار عمومیه بو حقایقدن خبردار اولمیور دیدم . فرانسوا ژوزفك اداره‌سی پدرانه وشفقتپرورانه‌در دیه بر طاقم شایعات واردر . بوندن بشقه بوسنه بوتون عدنی آوستریایه بورجلیدر . فرانسه‌ده انتشار ایدن بالجمله مجموعه‌لر هر حالده فرانسوا ژوزفك بوسنه هرسکده‌کی اداره‌سی حقنده ستایشکارانه مقالات یازیبورلر . هرحالده هیچ بر پرده‌اثری کورولمدیکنه نظراً بوسنه هرسکلیلر دوچار اولدقلری اعتسافاتدن بحث ایتمه‌مشلردر . حال بوکه فلاکتزده اولانلر تظلم ایدرلر .

— اونی چاره‌لر تظلمدن فضله‌سنی یایدیلر ۱۸۸۲ تاریخنده عصیان بیله ایتدیلر . فقط طوپلر و باروتلر مظلوملری اسکات ایتدی .

— او وقتدن بری نه یایدیلر ؟ اسارتی قبول ایتدیلر . آکلاشیلان بو اسارت قابل تحمل ایمش !

— اوندن صوکراده تظلم ایتدیلر ، شکایت ایتدیلر حالاده صوصمیورلر . حتی سزه حکومتك کوندردکاری مخطره‌لری تعداد ایده‌یم .

ایلك مخطره ۲۳۰ تشرین اول ۱۸۹۶ تاریخنده ارسال اولندی .

ایکنجی	« ۱۹ مارت	۱۸۹۷ »	»	»
اوچنجی	« ۱۷ مایس	۱۹۰۰ »	»	»
دردنجی	« ۱۰ حزیران	۱۹۰۱ »	»	»
بشنجی	« ۲۸ مایس	۱۹۰۲ »	»	»

شو ایضاحاتدن صوکره حالا بوسنه‌لیلرك بختیار آدملر کبی سکوت ایتدکلرینه‌می قانعسکز ؟

— بیان ایتدیککز اختلالره تعداد ایتدیککز مخطره‌لرینی دوچار حیرت ایدییور . شمدی‌یه قدر بو احوالدن هیچ خبردار دکل ایدم . مطبوعاتده بوکا دائر برشی‌مصادف نظرم اولمیوردی . بالعکس سویله‌دیککز تاریخلرده هر طرفده ایمپراطورك مداحجی دوران ایدییورایدی .

— امیدسز ترحملری چیچکلر آلتنده بوغیورلردی .

— مع مافیه آوستریا بو ممالکی اقتصاد نقطهٔ نظرندن ترقی ایتدیرمشه بکزیور چونکه میدانده شمندوفرلر ، فابریقه‌لر ، آبده‌لر کورنیور .

— آمان انصاف ایدك شمدیکی حالده آوروپاده بولنان هانکی قوم بوقدرجق بر ترقی‌یه نائل اولمز ایدی ؟ بوسنه‌لیلر ایله ترقیاته باشلایان صربلیلره باقسه‌کز آ ؟ اونلرده بوسنه لیلرقدر بلکه دها زیاده ایلرولمه‌مدیلرمی ؟ ذاتاً آوستریا حکومتی نه یایدی ایسه هپ بی چاره بر لیلرك مالی ایله یایدی . اکر وقایع اوزرینه بنای محاکمه ایده‌جك اولورسه‌کز سز آوستریایی بك آز مدح ایده‌جکسکز شونی‌ده اونوتمه‌یکزکه آوستریا اشغالدن اول بوسنه‌لیلر وحشی دکللردی .

هندستانده اغتشاشات

قریباً انکلتره‌یه عزیمت ایده‌جك اولان بنغاله والیسی موسیو آندره فرمشرك وابوره بینه‌جکی محلده اوچ بنغاله‌لی توقیف ایدلمشدر . برچوق اولرك تحریاتی نتیجه‌سی اوله‌رق ضابطه والی‌یه تعرض اجرا ایده‌جکی مین متعدد وثائق الده ایتمشـلردر . دیکر طرفلرده‌ده بو کبی احوال ظهوره کلمکده‌در .

چینده انکلیز امتعه‌سنه قارشی بویقوتاژ

هولغ قونغده بولونان انکلیز مأمورنی افسادکارانه مقاله‌لر نشر ایدن محلی بر چین غزته‌سنك باش محررینی توقیف ایتدیرلر . بو حرکت سکنهٔ محلیه‌یه بویوك بر هیجان القا ایدر . موقوفك مدافعه‌سی مصارفی ایچون آچیلان بر اعانه دفتری آز زمان ایچنده مهم برمکون حاصل ایدر . چینلیلر وطنداشلرینك توقیفنی کبی تلق ایده‌رك بویقوتاژی کمال کرمی ایله اجرایه قرار ویررلر . ضابطه هر احتماله قارشی حاضرلانمقده‌در . بونکله برابر بر طاقم خق جمیتلر خلق تشویقده دوام ایدییورلر . انکلیز مأمورنی بویقوتاژه نهایت ویرلدیکی

تقدیرده هیچ کیمسه‌یی لی ایتدیرمیه‌جکلرینی بیان ایدییورلر . اوراده بولونان انکلیز تجاری قانتون قونسولوسنه مراجعت ایلمشلردر .

آجیبه شونر

صدر سابق سعید پاشانك خاطراتی

[نومرو ۱]

استعفانامه صورتی

بو کون حضور پادشاهی‌یه متولده انکلتره سفیری دوفرینك اناطولی جهتنده بولنان والیلرك سوء اداره‌لرندن واهالینك کوبادوچار مظالم وتعدیات اولدقلرندن بحثله شکایاتی حاوی اوراقده بولنان انکلیز قونسولسلرندن برچوق اوراق وارد اولدیغنی وبونلری افکار ذاتیه‌سنه منافی اوله‌رق دولت متبوعه‌سندن آلدیغی تعلیمات اوزرینه عرض ایتمکه مجبوریتی افاده وتذکیر واوراق مرقومه‌یی تقدیم ایتمك تشبثنده بولنمش اولدیغی حالده بو مثللو امور داخلیه‌نك تمشیت واداره‌سی منحصراً باب عالیه عائد اولدیغی کبی بویله شیلرده باش وکالت ایله هیئت منصوبه طوغریدن طوغری‌یه ذات شاهانه‌یه قارشی مسئول اولدقلرندن طرف عاجزی‌یه مراجعت ایدلك اقتضا ایلیه‌جکی ایراد ودرمیان ایله سفیر مشار الیهك تقدیم ایتمك ایسته‌دیکی اوراق قبول بیورلمامش واثنای ملاقاتده اصلاحاتك اجراسی برلین پروتوقولنك جملهٔ مندرجاتندن اولمغله برابر بو تشبثات قبریس معاهده‌سنك محتویاتندن دخی ایلری کلدیکنی ایما ایتمش اولوب سفیر مشار الیهك اوراق مبحوث عنهایی تقدیمه واصلاحات اجراسنی توصیه ایله صرف امور داخلیه‌دن عبارت بولنان برچوق ابحاث وافاداته کیریشمك ایسته‌مسی عادتا بر مداخله‌دیمك اولوب بو حرکی قبریس معاهده‌سنه بنا ایتمك افکارنده بولنه‌بور ایسه معاهدهٔ مذکوره مقدما حقوق شاهانه‌یه خلل کلمه‌مك شرط واتحجیله تصدیق بیورلمش ومعاهده‌نك بو شرط ایله تقییدی بویله مرور زمان ایله دولت مشار الیها طرفندن بر تکلیف نامعقول وغیر مقبول سردینه وسیله وبهانه بولنه‌ماسی مطالعهٔ صائبه‌سنه مستند بولنمش اولدیغندن سفیرك شو افادات وتشبثاتنده بولنمقه صلاحیتی اوله‌میه‌جغی ودولت مشار الیها ایله دولت علیه بیننده منعقد اولان عهود مرعیهٔ سائره دخی بویله بر حق مداخله‌یی جالب اوله‌مامق طبیعی بولندیغی و سلطنت سنیه‌نك حوزهٔ تصرفنده بولنان بالجمله ممالك شاهانه‌ده مقتضای وقت وحاله کوره ذاتاً وجوده کتیرمك عزم قوینده بولندیغی اصلاحات نافعه‌ده دول اجنبیه‌نك توصیه‌سنه احتیاجی اوله‌میه‌جغی جهتله طرف اشرف حضرت پادشاهیدن کندیسنه ذرتما مدار تمسك واستناد اوله‌میه‌جق صورتده و بالاده مسطور اولدیغی وجهله وقوعبولان افادات سطحیه اوزرینه سفیر مشارالیهك طرف عاجزی‌یه مراجعتنده ذکر اولنان اوراقك قبولی وافادات واقعه‌سنك معرض تصدیقده طوتلمسی کبی مقدمات مداخله‌نك تولید ایلیه‌جکی نتایج مضره ووخیمه‌نك هرحالده پیش نظر اعتنایه آلنه‌رق وعهود مرعیه‌نك و خصوصیله قبریس معاهده‌سنك اثنای تصدیقده بر منوال محرر حقوق شاهانه‌یه خلل کلمه‌مك شرطنك تقیید بیورلمسندن ناشی اجنبی ایچون طبیعی الحصول اولان عدم صلاحیت ایله سائر کونا اسباب مدافعه‌یه محق استناد اوله‌رق ادارهٔ لسان مناسب ایله سفیرك الزامی ایچون نه‌معقوله افاداده بولنمق مقتضی ایسه ملاقاتدن اول خارجیه ناظری پاشا حضرتلریله بالمذاکره قرارلشدیریلوب خاکپای همایونه تحریراً عرضی و بونك اوزرینه شرفصادر اوله‌جق ارادهٔ سنیهٔ ملوکانه‌یه انتظار ایله شاید تعجیل ملاقات اولنمق ایسته‌نیلیور ایسه برایکی کونجکز تجدید برلمسی وملاقاتدن صکره سفیر ایله جریان ایدن ومکالمانك دخی تفصیلاً عرض ایدلمسی امر وفرمان همایون حضرت پادشاهی مقتضیات منیفه‌سندن بولندیغی ۲۳ س ۹۹ تاریخلی تذکرهٔ علیه‌لرنده اشعار اولنمشدر .

دون اقشام دیکر تذکرهٔ خصوصیه والالرینه یازیلان جوابده بیلدیرلدیکی اوزره صورت ارادهٔ سنیه خارجیه نظارتنه جلیلیه‌سنه تبلیغ ایله رأی ومطالعه‌سی سؤال وشمدی جوابی استحصال اولنمش اولدیغندن منظور عالی بیورلمق اوزره مخابره‌یی حاوی تذکره ایکی فقرهٔ عهدیه صورتلرینی شامل اولان ورقهٔ ملفوفه‌ایله برابر

تقدیم قلندی نظارت مشار الیهانك نظریات وملاحظاتی جواب معروض مطالعه‌سندن وهین علم عالی اوله‌جغی جهتله بوراده درج وتفصیله حاجت اولمیوب فقط ناظر پاشا حضرتلرینك کوندردیکی سورتك بند اخیریکه برلین عهدنامه‌سنك آلتمش ونجی ماده‌سیدر بونده اهالیسی ارمنی بولنان محللرده باب عالینك اجرا ایده‌جکی تدابیری هم دولتلره تبلیغ ایلمسی وهم ده‌دولتلرك تدابیر مذکوره‌نك اجراسنه نظارت ایلیه‌جکلری محرر بولنمسی محل دقت واخطار کورنمشدر . بو بابده اولان مطالعهٔ مخصوصهٔ عاجزانه‌مه کلنجه بونك عرض وایرادندن مقدم بر نبذه اولیات مصلحتدن بحث اولنمسی مناسب عد اولنور . معلوم عالی بیورلدیغی اوزره سفیر مشار الیهك باتقریر ملاقات سنیه طلب ایلدیکی اثناده تقدیم قلنان ۱۹ محرم سنه ۹۹ تاریخلی تذکرهٔ مخصوصهٔ کتزانه‌مده سفیر مشار الیه ولایات مذکوره‌نك تنظیم احوالی حقنده واقع اولمقده اولان تبلیغات مستند الیهی تصریح ایتمامکله برابر روش و مدلول افادات قبریس معاهده‌سنك دخی جملهٔ استناداتدن اولدیغی کوسترمکده و معاهدات مذکوره حقوق سلطنت سنیه‌نك محفوظیتی قیدیله مشروط ایدوکنه دائر اولان افادات مقدره‌یه جواب اولمق اوزره دخی تنظیمات مطلوبه حقوق دولت علیه‌یی محل اولمیه‌جق اصلاحات محلیه‌دن معدود اولدیغی درمیان ایتمکده اولوب بورالری رد اولندیغی وصورت رد دولت متبوعه‌سنجه رهین تصدیق اولدیغی تقدیرده برلین عهدنامه‌سی احکامنه حصر دعوی اوله‌جغی ملحوظ اوله‌رق ذاتاً بر طرفدنده بوندن بحث اولنمقده وشوقدرکه احکام عهدیه‌نك اجراسی تکلیفی متعاهدیندن برینك اختصاص ایتمسی غیر موجه کورینور ایسه‌ده دیکر طرفدن روسیه سفیرینك دخی بواخطارانه اشتراك ایتمسی و مصلحتك حرکت مشترکه‌یی انتاج ایده‌جکی مطالعه‌سی شایان دقت کوروئمکده اولمسیله و دول متعاهده‌نك ارمنی ساکن محللرك صورت اداره‌سنجه اولان تکلیفات متقدمه‌لرینك مضراتی بدیهیاتدن بولنمسیله ولایات مذکوره‌یه اجرای تصمیمات عالیه‌دن بولنان قومیسرك صورت انتخاب و ارسالی و اجرا آتك اشکال معروضه‌سی حقنده ارادهٔ سنیهٔ پادشاهی‌نه مرکرده شرفصدور بیوریلور ایسه حکم جلیلی انفاذ اوله‌جغی وانکلتره سفیرینك طلب ایلدیکی ملاقات صورت اشعاره نظراً قومیسرك سرعت اعزامی اخطارینك تجدیدی ایچون اولوب بونك بو کونلرده ارسالی وصور اجرا آتك دولتجه تعیینی متررر اولدیغندن بو حالده بوندن طولایی ملاقاته محل کورنمدیکنك سفیره بیانیله قومیسر تعیینك و تفرعاتنك تعجیلی ویاخود سفیرك حضور عالیٔ جناب ملوکانه‌یه مثولی حقنده اولان رجاسنك قبولی امر وفرمان همایونه منوط کوردیکی عرض وبیان اولنمشیدی . آنك اوزرینه مقدما ولایاتك اصلاحنه دائر عرض وتقدیم قلنان اوراقك تدقیقله ایجاباتی اجرا بیوریله‌جقدن واوصره‌ده قومیسر تعیینه دخی قرار ویریله‌جکنسدن بش، آلتی کونه قدر سفیرك ملاقات سنیه طلبنده مصر اولمامسی ایچون تشبثات لازمه اجراسی اراده بیورلمغله واوبولده اجرای تشبث اولنمغله سفیر مشار الیه طرفندن ویریلن جوابده دولت متبوعه‌سنجه ارزو اولنان شی ولایات مذکوره‌یه ارسـال اوله‌جغی مقدما طرف اشرف حضرت پادشاهیدن کندیسنه بیان بیورلن قومیسرك اعزامی شاید تأخر ایده‌جك اولورسه انکلتره‌ده افکار حاضرهٔ وکلایه مخالف ودولت علیه‌یه غیر متوجه اولان فرقهٔ معلومه وعدعالیٔ جناب پادشاهینك حیز فعل وانجازه کلمه‌دیکنی کورنجه بونی نیات مخالفکارانه‌یه دها زیاده سرو ته اتخاذ ایده‌جکلرینی وعلی الخصوص بوندن برقاچ آی اول استانبولده مقیم سفرالك وقوعبولان اجتماعلرنده واولکون مسئله‌سی آناطولی اصلاحاتنه دائر دخی باب عالی‌یه ویردکلری تقریر احکامنك تکرار طلب وتأییدی درمیان اولنمش ایکن بر مدت دها دولت علیه‌نك اجراآتنه انتظار اوله‌رق شاید آثار فعلیات کورلمز ایسه اولوقت اولکی تکلیفه رجوع اولنمسی نتیجهٔ مذاکراتده قرارلشدیرلدیغندن برلین عهدنامه‌سی امضا ایدن دولتلرك ینه بر حرکت مشترکه‌یه مجبور اولملرینه محل براقلماسی دخی منفعت دولت مقتضاسندن بولندیغی والیوم آسیانك جهات شرقیه سنده . . . آدملرینك ایقاع مفاسده چالشدقلری سفارته واقع

اخبارات متوالیه ایله رهین حیز وثوق اولوب اکرچه بودرلو فسادات . . . . رأی ومساعده سیله وقوعه کلکده اولدیغی ادعا اولنه‌مز ایسه‌ده نقل اولسه اینک ایچنده . . . یارمغی بولنمله البته آنك نتیجه‌سی دولت مشارالیهایه نافع ودولت علیه‌یه مضر اولمق طبیعی اولدیغندن اشبو مقاصد مضره‌نك رواجیله محال مذکوره‌نك . . . بکمسی ویاخود انکلتره دولتنك منافع تجاریه وسیاسیه‌سی خلافنده اولدیغی حالده اثر اضطرار اوله‌رق یعنی مساعئ مصروفه‌نك تقدیر وتأثیرندن نومید بوله‌رق . . . حرکاتنه اثر تسلیمیت کوسترمکله وولایت مذکوره‌نی . . . آمال و تمنیاته حوالیه مجبور اولمسنده کی مضرت دولت علیه‌جه قبول اوله‌میه‌جغی اعتقادنده بولندیغندن تشبثات و اخطاراتك بر قسمی دخی بوکا اعتمادن نشأت ایلدیکنی و مادامکه دولتجه اینك بوکونلرده تحت نظر و ملاحظه‌ده اولدیغی بیلدیریله‌یور ملاقات طلبنك موضوعی دخی تقریرنده بیان ایتدیکی کبی بوماده اولمغله ذات شوکتسمات حضرت پادشاهی‌یه تصدیع ایتمسنه محل قالمادیغنی سویلمش وآندن صوکره سبق ایدن ابحاث ومخابرات معلوم اولمغله تفصیلدن مستغنی بولنمشدر .

مابعدی‌وار

شؤون

ذات خلافتپناهی ومجلس مبعوثان

مجلس مبعوثانك یوم کشادی مناسبتیله تشریف شاهانه وقوعبوله‌جغندن اثنای عزیمت وعودت همایونده اجرا ایدیله‌جك مراسم و تشریفات مخصوصه حقنده تنظیم اولنان پروغرام بازار کونی مجلس خاصده موقع تذکره وضع اوله‌جقدر. بعض غزته‌لر تشریف شاهانه‌نك بحراً و سرای ایچندن وقوعبوله‌جغنی یازمشلر ایسه‌ده تحقیقات اخیره‌مزه کوره ذات شاهانه قره‌دن جسر جدید طریقیله کلمکی آرزو حق آرایه‌نك صارصیلسندن دولایی واحتمز اوله‌جقلرینی افاده ایدنلره قارشو تکرلکلری لاستیکلی بر آرابه‌یی اختیار ایده‌جکلرینی بیان بیورمشلردر .

جمعیتك نامزدلری

اتحاد وترقی جمعیتی اولکی کون نامزدلرینی شورای امت ایله اعلان ایلمشدی . بو آراده روم نامزدلری اکسیك ایدی . حالبوکه مؤخراً وقوع بولان مراجعت اوزرینه بو نامزدلر ده دخی ائتلاف حصوله کلدیکندن اون نامزد تمام اولنمشدر . بوسیله نامزدلرك اسامیسی مخطره قیدلدن تکرار ایدیورز :

احمد رضا بك
مانیاسی زاده رفیق بك
خواجه مصطفی عاصم افندی
حسین جاهد بك
احمد نسیمی بك
قسطنطین قسطیدی افندی — آووقات
تیوئون قوزمیدی افندی — «
حلاجیان افندی
زهراب افندی
آلبر فارابی افندی

انتخابات

معاملات انتخابیه اثناسنده مفتیٔ بلده ایله رؤسای روحانیه‌نك حاضر بولنمسی انتخاب قانوننك ٤٧ نجی ماده‌سی احکامندن بولنمغله بوکونکی انتخابده حاضر بولنمالری ایچون شهر امانتی طرفندن لازم کلنلره دعوتنامه‌لر کوندرلمش و مقام مشیخته دخی تذکره تسطیر اولنمشدر .

§ مطبعهٔ حربیه مدیری بیکباشی ضیا بك طرفندن رأی آتمغه مخصوص اولمق اوزره انشا ایدیلن صندوق دون اکمال ایدیله‌رك پوسته‌خانه بناسنه کوندرلمشدر .

§ انتخاب صالونی ایران و ترك خالیلریله تزیین ایدلمش و بازی طاقملریله صندالیه‌لر ومنقللر تدارك اوله‌رق کوندرلمشدر .

مجلس مبعوثان دائره‌سی

مجلس مبعوثان دائره‌سی ، اولجه یازدیغمز کبی . مکملاً تفریش ایدلمش ایسه‌ده داردر . اولا ، هیئت سفرایه تخصیص ایدیلن مواقع کاملاً احتیاجی کافل دکلدر . حالبوکه ممالك سائره‌ده سفرای اجنبیه ایچون معتنا ، اثراحت

یرلر تخصیص ایدیلیر . ثانیاً مطبوعاته کوستریلن یر ، حقیقتاً اهمیتله متناسب دکلدر . پارلمنتونك مساعیسنه اشتراك ایده‌جك ، مملکتی یکی تنظیم ایدیلن قوانینه آلیشدیراجق مطبوعات دکلمیدر ؟ اوکا تخصیص ایدیلن بر ایچون نه‌دن بوقدر خست کوستریلدی ؟ شو حالده عثمانلی مبعوثانی ایچون اك موافق بر اجتماعکاه اولمق اوزره طوپ‌قپوجه سرایی کوسترملك نه‌دن دوغری برشی اولمامین ؟

[استانبول]

دیون عمومیه وکرید

دیون عمومیه اداره‌سی کریدجزیره‌سنده‌کی واردات مخصصه معاملاتندن طولایی جزیرهٔ مذکوره اداره‌سندن مطلوبی اولان بر ملیون یوزاون طقوز بیك فرانغك استحصالی اسبابنك استکمالی ومخطره ایله مالیه نظارتنه اشعار ایتمشدر .

دولت علیه وروسیه

(لاتورکی) غزته‌سندن :

شهرمزك نیم رسمی محافلندن بزه پارسدن اشعار اولندیغنه نظراً دول معظمه‌دن اکثریسنك ائتلافی اوزرینه یاپیله‌جق بر ترتیب سیاسی ایچون روسیه حکومتك دولت علیه‌دن آلنقده اولدیغی تضمیناتدن صرف نظر ایلیه‌جکی آکلاشیلیور .

بو حوادثك نه‌درجه‌یه قدر مقارن صحت اولدیغی بیلنمیور ایسه‌ده هرحالده طوغری اولدیغی تقدیرده پك زیاده شایان اهمیت اولدیغی بدیهیدر .

دیون عمومیه وعثمانلی پوسته‌سی

دیون عمومیه اداره‌سی شمدی‌یه قدر نقل نقود معامله‌سی ومراسلات سائره‌سی اجنبی پوسته خانه‌لری معرفتیله اجرا ایدر ومجبوریت قطعیه حس ایتمدکجه عثمانلی پوسته خانه‌لریله ایشه کیریشمز ایدی . اخیراً اجرا اولنان تبلیغات اوزرینه عثمانلی پوسته‌لری اجوراتنك بالنسبه یوکسك اولدیغی واداره‌نك سنوی طقوز بیك غروش درجه‌سنده متضرر اوله‌جغی بیان ایتمش ایسه‌ده بالنتیجه خزینهٔ جلیله‌یه عائد اوله‌جق اولان یوطقوز بیك غروش فرق اجورات شایان اهمیت وتردد برشی اولمدقدن بشقه تلغراف وپوسته نظارتنك حاصلاتی خزینهٔ مالیه‌یه راجع اولدیغندن خزینه‌نك بوندن متضرر اوله‌میه‌جغی و بالعکس پاره‌مزك بنه بزده قالمسی موجب اوله‌جغی جوابی ویرلمش و دیون عمومیه‌یه عائد کافهٔ مناقلاتك بعدما عثمانلی پوسته‌لری واسطه‌سیله اجراسنه قرار ویرلمشدر . اداره پوسته‌لرمزك سرعت وانتظام خصوصاً تنده‌کی نواقصدن بحث ایتمکده ایسه‌ده بونك ده عن قریب ازاله اوله‌جغی درکاردر .

یوسف عزالدین افندی حضرتلری

فطرةً متحلی اولدقلری خصلت ممتازه حیث سوقیله ولی عهد ثانئ سلطنت سنیه مشیران عظامدن دولتلو نجابتلو یوسف عزالدین افندی حضرتلری دخی مکتب فنون حربیه سواری شاکردانك تعلیملرنده قوللانلمق اوزره ایکی رأس آت مبایعه‌سی ایچون مکتب مزبوره بوکره اللی عدد عثمانلی لیراسی ارسال واهدا بیورمشلردر .

بوبقوتاژ

زمان ائتلاف یاقلاشدیمی ؟

مارکی پاللاویجینی نك صدر اعظم پاشایی صوك زیارتندن بری طوغریدن طوغری‌یه حکومت سنیه ایله اوستریا ارهسنده بر ائتلاف عقد اولنمسی مسئله‌سنك جداً ایلرولدیکی تخمین اولنیور . بر دیپلوماتك بزه تأمین ایتدیکنه کوره بو پنجشنبه کونی عزیمت ایتمکه قرار ویرمش اولان سفیر عزیمتدن کلیاً فراغت ایتمشدر .

صالی کونی مارکی پاللاویجینی ویانه حکومتك قونفرانسه اشتراك ایده‌جکنی افاده ایلمش اولماسی اوزرینه بر ائتلافك اساسلری قورولدیغی روایت اولنیور . فقط حکومت متبوعه‌سی ایله دولت علیه‌نك اولجه بر ائتلاف خصوصی عقد ایلملری ضروری عد اولنیور . چونکه آوستریا حکومتی دول معظمه دلکلرینك قونفرانسده بوسنه هرسك مسئله‌سی ایچون مناقشه ایلملرینی هیچ بر زمان قبول ایده‌میور . قونفرانسه ویانه ایله درسعادت قابینه‌سی آره‌سنده قرارکیر اولان ائتلافنامه‌یی تصدیق ایتمکدن بشقه بر وظیفه ترتب ایتمیه‌جکدر .

مارکی پاللاویجینی عثمانلی تجاریه‌وکیجی وقایقجیلره بویقوتاژه دوام ایتمه‌ملری ایچون باب عالی جانبندن توسط اولنمسی ده رجا ایتمشدر . بوصوك آرزویه صدر اعظم پاشا بنه اسکی جوابلرینی ویرمش وبویقوتاژك ملت طرفندن اجرا ایدلدیکنی وبر تجاوز وقوع بولدقجه حکومت ایچون مداخله قابل اولدیغی بیان ایلمش ومعمافیه ایکی مملکت آره‌سنده بر ائتلاف عقد ایدیلیر ایدلمز بویقوتاژك‌ده ختام بوله‌جغی ظننده بولندیغنی علاوه ایلمشدر .

معلوم اولدیغی اوزره باب عالینك مطالباتی شونلردن عبارتدر :

دیون عمومیهٔ عثمانیه‌یه آوستریانك اشتراك ایلمسی ، ترکیه‌ده کمرك رسومنك تزییدینه ممانعت اولنمامسی وانعقاد ایده‌جك قونفرانسده ترکیه‌نك آرزولرینه آوستریانك معاونت ایلمسی .

بر ائتلاف وقوع بوله‌جق اولورسه شو اساسلردن واز کچیلمیه‌جکی باب عالیجه مقرردرکه بوده پك مصیبدر .

آوستریا حکومتی ایجه بیلملیدرکه حکومت عثمانیه‌نك مرور زمان ایله ساقط اولمق بیلمه‌ین بر طاقم حقوق مشروعه‌سی واردرکه بونلره طوقونیله‌مز . آوستریانك ترکیانك اصلاحات داخلیه ایله مشغول اولدیغی برصره‌ده ایکی‌مهم ولایتی الحاق ایلمسی پك عادیلك ایدی . فقط حکومت‌سنیه برحربه قیام ایده‌مزدی . چونکه قزانمش اولدیغی حریتی غائب ایتمه‌سی محتمل ایدی . فقط شو عصرده اصل حربدن دها زیاده مدهش اولان حرب اقتصادی‌یه توسل ایتدی و بوصورتله حتاکه خصمنی مغلوب ایتدی. حکومت بوبابده اهالی وملتك کندینه ظهیر اوله‌جغنه امین اوله‌بیلیر .

[لاتورکی]

پوسته نظارتی ومالیه

رسومات ، تلغراف وپوسته ، دفترخاقانی اورمان ومعادن کبی دوائر مثمره‌نك حاصلاتی دوائر مذکوره‌جه صرف اولندیغندن وبوایسه قواعد عمومیهٔ مالیه‌یه منافی بولندیغندن بحث ایله بعدما حاصلاتی اولان دوائرك کافهٔ مقبوضاتی خزینهٔ مالیه‌یه کوندرمسی وصرفیاتك منحصراً مالیه نظارتنجه اجراسی حقنده موسیو لوران طرفندن بر راپور قلمه آلنه‌رق مالیه نظارتنه ویرلمشدر . بوراپورده تلغراف وپوسته نظارتنك داخلیه نظارتنه مربوط اولمسی جائز اولمدیغندن بونك‌ده مالیه نظارتنه ربطنه لزوم کوسترمشدر. فرانسه‌ده تلغراف وپوسته نظارتی اون اون بش سنه اوله کلنجه‌یه قدر مستقل بر نظارت اولدیغی حالده موسیو رووییه بونك محاذیرینی ارائه واثبات ایده‌رك مالیه نظارتنه الحاق ایتدیرمش ایدی .

تلفون

تلفون تأسیساتی ایچون آوروپایه سپارش ایدیلن آلات وادوات اولکی کون ورود ایتدی . تلفون مرکزی پوسته وتلغراف نظارتی اوله‌جقدر . مجلس مبعوثان دائره‌سنك ایکی محلنده بر شعبه تأسیس اولنوب ایکی خط ایله مرکزه الصاق ایدیله‌جکدر .

پارلمنتونك پوسته ، تلغراف وتلفون معاملاتی ایچون نظارتدن مأمورلر تعیین ایدلمشدر . بك‌اوغلی واستانبولده کائن بوتون قره‌غوللر آراسنی تلفون ایله الصاق ایچون ١٩٧٠ لیرا صرفی قرارکیر اولمشدر .

ساقز مسئله‌سی

سینود مجلسنك ویردیکی وعده‌لره رغماً ساقز مترهپولیدینی عفو ایلمسی اوزرینه خلق متصرفلق دائره‌سی پیشکاهنه کله‌رك موی‌الیه مترهپولیدك عزل وتبدیلی ایچون اصرار ایلدکلرندن بواحواله بر نتیجهٔ قطعیه ویرلمسی لزومنی حاوی برتذکره داخلیه نظارتندن روم پطریقلکنه ارسال اولنمشدر .

[لاتورکی]

مانچستره‌ده ارمنی تجارت اوطه‌سی

دولت علیه‌نك لوندره سفیری رفعت پاشانك آرزوسی اوزرینه انکلتره ایله حکومت سنیه آراسنده‌کی مناسبات تجاریه‌یی تسهیل ایلمك وهرایکی مملکتك تجارینه معاونت ایلیه‌بیلمك اوزره سائر حکومتده برلنان بوکبی دوائره نظیره اولمق اوزره برارمنی تجارت اوطه‌سی تأسیس ایلمشدر .

بو اوطه‌نك تأسیسی باب عالی‌یه بالتلغراف اشعار اولنمشدر .

اثر حمیت

وولچترینده‌کی ردیف ضابطانك ٧٨٠١ غروشدن عبارت اولان معلوبات عنیفه‌لرینی خزینهٔ دولته ترك ایتدکلرینی اتحاد وترقی رفیق محترمز یازییور . موی الیهمك شوآثر حمیتلری جداً شایان تقدیردر .

ادارهٔ مخصوصه اصلاحاتی

ادارهٔ مخصوصه‌نك اصلاحی حقنده نافعه نظارتنده متشکل قومیسیونجه تنظیم وتقدیم اولنان مضبطه هنوز باب عالیجه تدقیق اولندیغی خبر آلندق معمافیه اولجه‌ده یازدیغمز وجهله اصلاحاتك اجراسنه قدر قاضی کوی واطه‌لر خطلری سفرلرینك اصلاحی لزومی نظر تأمله آلنه‌رق سریعاً انکلتره‌یه بر قومیسیون اعزامیله اوچ درت وا پورمبایعه ایتدیرلمسی وبوبابده آوالس صورتیله ایجاب ایدن پاره‌نك تدارك ایدلمسی باب عالیدن نافعه نظارتنه امر اولنمش ایدی . تکرار ایدیورز ، بویله‌اوچ درت‌سنه‌لك‌واپور آلمق موقتیات اصلاحیه دکلدر . ادارهٔ مصلحت سوزینی آرتق اونوتمایز . نافعه نظارتی بعض مؤسسات مالیه ایله مذاکره‌یه کیرشمشدر . فقط هنوز برنتیجه‌بولمدی . آوانسك عقدینی متعاقب انکلتره‌یه هیئت کوندریله‌جك وبرآیه قدر اوچ درت واپور تدارك اوله‌جق . دینلیورکه بوواپورلر بالآخره سپارش اوله‌جق التی‌یکی واپورله برلکده سفرلر اجرا ایده‌بیلمك اوزره سریع‌السیر اولملرینه دقت واعتنا اوله‌جق بز شمدیلك ایکی واپوره راضی‌یز فقط یکی اولمق شرطیله .

§ ادارهٔ مخصوصه‌نك حال اسفناکندن صدر اعظم پاشا حضرتلرینی خبردار ایتمك وشکایتی متضمن اولجه چکیلن تلغرافنامه اوزرینه جریان ایدن معامله‌یی اکلامق اوزره صدر اعظم پاشایه مراجعت ایدلمشدر . بحریه و نافعه ناظرلری دعوت اولنه‌رق ومهردار جمعیتی هیئتی حاضر بولندیریله‌رق اجرا اولنان مذاکرات نتیجه‌سنده ادارهٔ مخصوصه بوجلیرینك سلامت سیر وسفرلرینی تأمین ایتمك‌لوازم مهمه وطبروریدن اولدیغی و بو جهت اساساً نظر دقته آلنه‌رق قومیسیون مخصوصجه درت واپور سپارش ایتدیرلدیکی وانلرك وصوله قدر یاشرکت خیریه‌دن ایکی واپور استیجاری ویاخود موجود واپورلردن سیر وسفره صالح اولدقلری ارباب فن طرفندن تصدیق ایدیله‌جکلردن ایکی عددینك بالعلاوه حیدر پاشا واپورلریله برلکده قاضی کوینه دخی اوغرا تدبیرلمسی چاره‌سنه باقیله‌جغی واستفراش معلومك تأدیه‌سنه اشتراکلری اشکار اولان قاضی کوی اهالیسنه قارشی شمندوفر دیرکتوری موسیو هوکنك بو اصوله عدم موافقته اساساً محل اولمامغله کندوسی باالجلب موافقی استحصال ایدیله‌جکی صدر پاشا حضرتلری طرفندن تأکیداً بیان قلنمشدر . برده قاضی کوی جمعیت اتحادیه‌سنجه قاضی‌کوی ، موده ، فلا ـ مش ، اسکله‌لری خطلری ایچون بر شرکت ملیهٔ عمومیه تشکیلی صورتیله لازمکلن سرمایه‌نك تدارکنه اهالی حاضر و اولبابده امر و مأذونیته منتظر بولندیغی دخی قرق ، اللی بیك لیرا درجه‌سنده بر سرمایهٔ ابتدائیه ارائه اولندیغی جهتله دیکر صورتله معامله ایفاسنه مرجع کوریلن بولنشبت خبر حقنده بر لایحه تنظیم و اعطاسی حالده اجرای ایجابی طبیعی اولدیغی دخی افاده و بیان بیورلمقله جمعیتجه تشبثاته توسل قلنمقده بولنمشدر .

حالا فائق بك !

فائق بکك مطلقه‌سی شمع نور خانم طرفندن ضبطیه نظارتنه ویریلن بر استدعاده کریمه‌لری فائزه ، حفیده ، نبیله ، فاخره خانملرك فائق بکك نزدنده ایکن خیلی زماندنبری هیچ بر خبر الهمدیغی و کندوسنك حین تحقیقاتنده ، کریمه‌لرینك فائق بکك والده‌سی نزدنده اولدیغی خبر المش ایسه‌ده مراجعتده اوراده دخی اولمدقلرینی اوکرنه‌رك چوجقلرك بولنمسی طلب ایلمش و نظارتجه تحقیقاته مباشرت ایدلمشدر .

شهر درونده اسلحه

شهر درونده رووولور و سائر اسلحه‌نی علناً طاشیمق وبونلری تشهیر واانداخت ایتمك بین الاهالی هیجانی موجب اولدیغندن ضابطه‌جه منعی و بومثللو اسلحه‌نك شونك بونك اللرنده کورلدکده اخذوحفظی مقتضای حالدن اولدیغنه بناءً اللردن آلنان رووولورلرك اعاده‌سی ضمننده مراجعت ایدنلره جواب اعطاسی مجلس مخصوص وکلا قراریله داخلیه نظارتندن تبلیغ ایدلمش وبوبابده مأمورین ضابطه‌یه تبلیغات لازمه ایفا قلنمشدر .

هویت ورقه‌لری

دارالفنون عثمانی شعباتی طلبه‌سنك شمندوفر ، واپور تراموای کبی وسائط نقلیه اجوراتندن نصف صورتیله استفاده ایتمك اوزره مکتب حقوق اداره‌سنجه هویت ورقه‌لری تنظیم اولنمشدر . آلبوم شکلنده اولان بوکوچوك ورقه‌لرده حاملنك فوطوغرافی ایله هانکی مکتب طلبه‌سندن بولندیغی محرردر. بوورقه‌لردن بردانه‌سی کوردك . اوروپاده طلبه ایچون تسهیلات کوسترن قومپانیالر بزده ده بویولده معاونتدن کری دورمیه جقلرینی امید ایده‌رز . بوبابده معارف نظارتنجه هنوز بر قرار وتثبت اولندیغی دون اجرا ایتدیکمز تحقیقاتدن اکلادق . حالبوکه برآن اول موقع حصوله کتوریلورسه اوزاق یرلردن کلن ارباب تحصیله معاونت ایدلمش اولور .

نشان

حشمتلو دانیمارقه قرالی حضرتلرینك برادر زاده‌سی فخامتلو پرنس آقسل حضرتلرینه مرصع عثمانی‌ودانیمارقه دولتك بحریه ضابطانندن قاپتن موسیو شولچه اوچنجی و موسیو هارتونغ و موسیو برغصونه و موسیو بانغ وموسیوسیندبغ وسرمهندسی موسیو لونهولت و دوقتورلرندن‌موسیو لوزوب آندرسن‌ومهندسلرندن موسیو هانسه‌نه دردنجی رتبه‌لردن عثمانی و دولت مشارالیها بحریه ضابطانندن موسیو هان‌ریغ‌وموسیو قواره وموسیو آورس ومهندسلرندن موسیو وولف‌وحساب‌مأموری موسیو قروبره‌دردنجی رتبه‌دن مجیدی ودولت مشارالیهانك‌بیروت‌قونسلوسی موسیوسیغریست وبره اوچنجی رتبه‌دن عثمانی

اسوج‌دولتك درسعادت‌سفارتی ترجمانی‌موسیو بابا قوستایه تبدیلاً اوچنجی رتبه‌دن مجیدی نشان عالیلری احسان بیورلمشدر .

چرچر حریقزده‌کانی

چرچر حریقندن مصاب اولان عجزه‌دن اون بش عائله‌نك الآن چادر آلتنده قالدیغی کورولیور . بونلر حقنده برآن اول انسانیتکارانه بر تدبیر اتخاذی درجهٔ وجوبده دکلمیدر ؟

آچیق مکتوب

— خالده صالح خانمه —

زول سزاری‌اصل‌انکلیزجه‌سندن (بویوك قیصر) عنوانیله ترجمه ایتمش وطبعنده تشبث ایلمش ایدم . دونکی (طنین) ده طرفکزدن دخی ترجمه ایدیلدیکنه‌وحتی قریباً صحنهٔ تماشایه وضعی مقرر بولندیغنه واقف اولدم . تبریك ایده‌رم وکرچه اویله بویوك بر اثرك لسانمزده متعدد ترجمه‌لری اولمق جائز کوروله‌بیلیرسه‌ده ـ نزاهت بیانی قارنده باشقه برولهٔ وتقدیر اویاندیران ـ قلمکزدن چیقان اونسخهٔ ذیقیمتدن صوکرا ، بنم بو رونقسز نقللریمی ساحهٔ انتشاری آتمق فضله برجرأت کناهندن قورتوله‌ماز . فی مابعد برائی ترجمه‌یه باشلایانلر اعلان ایتسینلر ؛ اوحالده سائرلری بیم بیهوده برسعیدن قورتولمش‌اولورلر . بنده‌کز (شه‌کس پیر)ك (تمپست) نی‌ده ترجمه‌یه باشلامش اولدیغم حالده ، او هانکه نوبی شهیرك بتون کلیات فضل وعرفانی سزك اوبلند مأثر خامهٔ سلاستکزه ترك وتودیع ایلیورم افندم .

علی حیدر امیر

علی سیدی بك

مجلس معارف اعضالغنه محررین فاضلهٔ عثمانیه‌دن علی‌سیدی بکك دردست‌تعین بولندیغنی ممنونیتله خبر آلمشدر .

قونفرانس

بو اقشام صباح‌الدین بك طرفندن دیرکار ارمسنده فوزیه قرائتخانه‌سنده بر قونفرانس ویریله‌جکدر .

دیون عمومیه مأمورین عثمانیه جمعیت اتحادیه‌سی نامنه کرك درسعادت و بلادثلثه‌دن، کرك طشره‌دن کله‌جك اوراق و مکاتیبك : درسعادت بالق بازارنده مقصودیه خاننده، « ٣٣ » نومروده عاصم بك نامنه کوندرلمسی رجا اولنور .

دیون عمومیه مأمورین عثمانیه
جمعیت اتحادیه‌سی

بلغارستانده

فلیه مخابر مخصوصمز ٢٥ تشرین‌ثانی تاریخیله‌یازییور :

آوستریا حکومتك صوفیه قونسلوسی خارجیه‌ناظری پاریقوفه دون مراجعت‌ایده‌رك درسعادتده ترکیه ـ بلغارستان مذاکراتنك انقطاعی حسبیله شرق شمندوفرلری مسئله‌سنك مذاکرات مذکوره‌دن تفریقنه وطوغریدن طوغری‌یه‌یالکز قومپانیا ایله تسویه‌سنه بلغار حکومتنك موافقت ایدوب ایتمدیکنی سورمشدر .

باب عالینك موافقت ورضاسی اولمنجه بلغار حکومتك بوکا تشبث ایده‌میه‌جکنی وبو خصوصده دخی عینیله اولجه بلغارلر مسئله‌نك قومپانیا ایله تسویه‌سی تکلیف ایدرکن قومپانیا قابینه‌یه‌باب‌عالی‌یی کوسترمه‌رك‌اولا اورادن‌مساعده استحصال ایدلمسنی توصیه ایتدکلری کبی حرکت ایده‌جکنی پاریقوف جواباً سویلمشدر .

آوستریانك‌اشبو ارزوسی المانیا قونسلوسی طرفندن دخی تقویه ایدلمشدر . انجق بلغار حکومتی عموم مسائلی بردن وبرکشی‌ایله‌تسویه ایتمکی ارزو ایتدیکندن شرق شمندوفرلری مسئله‌سنی ترکیا ـ بلغارستان مذاکراتندن فك ایده‌مه‌مشدر. لکن اوستریاو آلمانیا وعلی‌العموم دول اجنبیه قونسلوسلرینك مذاکراتی ممکن مرتبه چابوق اکمال ایتمسی ایچون بلغارستانه توصیه‌ده بولندقلرندن برقاچ کوندنبری قابینه برچارهٔ تسویه آرامق‌ومذاکراتك اکمالی یولنی دوشونمکله مشغولدر .

حکومت عثمانیه‌یه بر چوق میلیون فرانق تسویه‌سی مجبوریتی حکم سوردیکی بوزمانلرده اقل قرق میلیون دخی شمندوفرلره ویرمك ذاتا بویوك بر بورج آلتنده ازیلن بلغارستانی نه حاله کتیره‌جکی بلغار مالیونی تصوردن اجتناب ایدییورلر .

احوالی نظر دقته آله‌رق شمدیلك بو شمندوفر سوداسندن وازکچوب خطلرك قومپانیایه اعاده‌سی جهتی حکومتجه تذکر ایدلکده اولدیغی وحتی بوتدبیرك وقومپانیایه تضمینات ویرلمسی خصوصنك افکار عمومیه‌ده نه‌کبی تأثیرات اجرا ایده‌جکی تجربه ایدلکده اولدیغی ومخالف پارتیلرك بوبابده‌کی افکار ومطالعاتیله شاید شمندوفر خطلری اعاده اولنورسه مخالفینك نه‌کبی خط حرکت اتخاذ ایده‌جکلری‌استفسار ایدلدیکی (نارودنیاقلر)ك مروج افکاری اولان غزته‌لر یازمقده‌در . بونقاط کوستریورکه دموقراتلر بو مسئله‌ده اك اول نارودنیاقلرك مطالعاتی یوقلامشلر وابتدا اونلره مراجعت ایتمشلردر :

شرق شمندوفرلری قومپانیاسنك صوفیه وکیلی موسیو (قانطا) نك صوفیه‌یه وموسیو (غروس)ك درسعادته تعلیمات جدیده ایله‌ویانه‌دن عودتلری متعاقب آوستریا، آلمانیا قونسلوسلرینك بلغار حکومتی تضییقه باشلاملری ایی برعلامت دکلدر .

برایکی کونه‌قدر قابینه بومسئله‌یه‌دائر برقطعه مخطره نشر ایده‌جك وبونده نقاط نظرینی شرح ایده‌جکدر .

بتون بو مسئله‌ده بر نقطه‌جق انظار دقتی جلب ایدییور و شمندوفر جیلك بولنیته سنه یکی بر آبدیتلق ویریورکه اوده‌برلس فردیناندك وارکان معیتی اولوب لسان‌مطبوعاتده «سرایلیلر» تعبیر اولنانلرك اساس مقصدلریدر : « هر نه صورتله اولورسه اولسون چارلق تصدیق ایدلسونده ایسترسه دموقراتلرك حیثیت و استقبالی قربان‌اولسون! »

§ کانون اولك یدنجی کونی استانه داخل اولانلرك تحت سلاحه جلبلری ایچون حربیه نظارتندن امر صادر اولمشدر. بو صورتله یکی قرعه افرادی اوچ آی اول جلب ایدلمش اولیور .

ایران کندینه کلیور

مشروطیتك الغاسندن دولایی ایرانده کوستریلن اعتراضات کیتدکجه کسب وسعت ایتمکده وولایات مختلفه‌یه دوغری یایلمقده‌در . هر کون بوبابده یکی یکی علائم ظهورایدییور عشق آباد والبسنك اهالیسی مشروطیتك الغاسندن دولایی شاهه بر عریضهٔ تشکریه تقدیم تکلیفنده بولونمسی اوزرینه خلق طرفندن کال شدتله دوچار اعتراض اولدقلری وبوتون سکنهٔ بلده‌نك حریت و مشروطیت ایچون فدای نفسه آماده بولندقلری وجوارده‌کی قرا وقصبات اهالیسنك‌ده‌سلاحلنه‌رق احرارهٔ التحاق ایتدکلری یازلمش ایدی. آلنان معلومات متممه‌یه نظراً آستر آباد ـ کانی روسیه‌نك طهران سفیرینه ارسال ایلدکلری برمکتوبده شاهه قارشی براهمیت مخصوصه‌یی حائز اولان نفوذینی استعمال ایله مشروطیتك اعاده‌سی تکلیف ایلمسی رجا ایتمشلردر . هرطرفده شاه و اتباعنك حرکات

ارتجاعکارانەلرینه مقابله ایتمك اوزره اتحاد ایدیورلر .

کچن پنجشنبه کونی تبریزده ستارخانه کوندەرمش اولدقلری بر مکتوبده احوال ووضعیت حاضره حقنده مشاورەده بولنمق اوزره عقد اجتماع ایتمك لزومندن بحث ایتمشلردر . بر قاچ کون صوکره اوچ بیك مسلمان وارمنیدن مرکب اولمق اوزره بویوك بر متینغ عقد ایتمشلردرکه بو آراده ستارخان‌ده موجود ایدی . اثنای مذاکرەده بالخاصه مسلمانلر طرفندن شاهك خلعی مسئله تعلقلر ایراد ایدلمشدر . ارمنی طرفندن ایراد ایدیلەن نطقده شیمدی‌یه قدر کوستریلەن مقاومتك نه درجەلرده ثمره‌دار اولدیغی تشریح ایدیلەرك بعدماده استحصال موفقیت ایچون دها زیاده اتحاد لازم اولدیغندن بحث ایدلمشدر . هر طرفجه قویاً اعتقاد ایدیلدیکنه کوره شاهك حالا عناد واصرارده بولونمسی کندیسنه پك بهالی‌یه مال اوله‌جقدر .

شاهك انکلیزلرله روسلر آراسنده‌کی ضدیت منافعدن استفاده خولیاسی ، بو دفعه حکومتین مذکورتین طرفندن طهرانده بولونان سفیرلرینه مشروطیتی التزام ایتمك اوزره تعلیمات صریحه وقطعیه ویرلمسی اوزرینه تماماً نتیجه‌سز قالمشدر .

شاه آرتق مجتهدلردن‌ده قطع امید ایتمشدر . چونکه مشروطیتی اعلان ایتمدیکی تقدیرده تکفیر ایدیله‌جکی مجتهد اعظم طرفندن بیان اولونمشدر .

کوچوك حوادثلر

مجلس مبعوثان شنلکی

مجلس مبعوثانك کشادینه شرفتصادف اوله‌جق یوم مسعود و مبارکده سلانیکجه غایت پارلاق شنلکلر اجرا اولونه‌جغی اتحاد وترقی غزته‌سنده اوقونمشدر .

§ مالیه‌نظارتی درسعادت املاك ویرکوسنك سنهٔ سابقه تحصیلاتندن یوزده اللیسی و سنهٔ حالیه تحصیلاتندن یوزده اون بشی شهر امانتنه ترك ایلمش ایدی . کله‌جك اوچ یوز یکرمی بش سنه‌سی مارتندن اعتباراً مالیه نظارتی بو حصه‌یی کسمکه قرار ویرمش ، شهر امانتی بوندن طولایی غاز قومپانیه‌لرینه ویره‌جکی اقچه‌یی ویره‌میه‌جك ایمش .

اسوچ دولتنك درسعادت سفیری موسیو دانقارسوەد جنابلرینه آلتون و اسوچ سفارتی تجارت آتاشه‌سی موسیو سودەرلنده کوش لیاقت مدالیه‌سی احسان بیورلمشدر .

§ حلقه‌لی زراعت مکتبی مدیری وکالته زراعت هیئت فنیه‌سی شعبه مفتشلرندن جمیل بك تعیین اولنمشدر .

§ کمرکلرك اصلاحنه و تعرفه‌لرك موقع تطبیق و اجرایه وضعنه دائر باالذات رسومات امینی رائف پاشا طرفندن قلمه آلنوب کتاب شکلنده طبع ایدلکده اولان لایحه یقنده مجلس مبعوثان واعیان اعضالرینه ووکلایه توزیع ایدیله‌جکدر .

§ چتلرده مأمورین محافظه رسومیه طرفندن دردست ایدیلن طقوز یونان غراتفنکی طوبخانه‌یه ارسال قلنمشدر .

§ شرق تیمور یوللری قومپانیه‌سنه عائد ادوات متحرکه و ثابته‌نك تعمیراتی ایچون ممالك اجنبیه‌دن جلب ایدیله‌جك اشیا دفترندن یوزده اللی اشارتلی اولانلرك نصفی ودیکرلرینك تمامی رسم کمرکدن مستثنا طوتلسی لازم کله‌جکی نافعه نظارتندن رسومات امانتنه بیلدیرلمشدر .

§ جزائر بحر سفید معارف مدیریتنه رودس مکتب اعدادیسی مدیری موسی افندی و مکتب اعدادی مدیریتنه معارف باش کاتبی نوری وباش کتابته‌ده ایکنجی کاتب محمد قدری بکلر تعیین ایدلمشدر .

§ سلانیك تجارندن و بلجیقا دولتی تبعه‌سندن زیت نامنه اوله‌رق اتوریسدن اوستریا [illegible]

§ یاموق یاغنك مقدما ممالك عثمانیه‌یه ادخالی ممنوع ایکن محصولات داخلیه‌دن اوله‌رق درسعادته مقدار عظیمده زیتون یاغی وورود ایتمکده ایدی . حالبوکه اخیراً بو ممنوعیتك رفعی اوزرینه پالکز بر ماه ظرفنده درسعادته درت بیك وکسور فوچی یاموق یاغنك وورود ایتمسی جالب نظر دقتدر .

§ دعوا وکیللرندن قسطمونی مبعوثی یوسف کمال بك مشاغل کثیره‌سی حسبیله حق بکلك دعوا وکالتنی قبول ایده‌میه‌جکنی بر تذکره ایله غزته‌مزه بیلدیرمشدر .

§ صاماتیه‌ده صولی مناستره لطافیه قرغوللخانه‌سی اتصالنده عبدی چلبی جامع شریفنه خرسز کیره‌رك سجاده سرقت ایتمشدر .

§ شیخ ابوالوفا جامع شریفنه خرسز کیرمش سجاده سرقت ایتمشدر .

§ داخلیه ناظری ایله مصاحباندن نادراغا و انور بك دون مجلس مبعوثان دائره‌سنی زیارت ایتمشلردر .

§ یوسف پاشاده سلوکلی جاده‌سنده اوچ نومرولی خانه‌ده ساکن عدلیه استطاق دائره‌سی کتبه‌سندن مصطفی افندینك خانه‌سنه خرسز کیرمش و بتون اشیاسی سرقت ایله‌مشدر .

§ سماتیه‌شمندوفر استاسیونی بیلت مأموری موسیو روحك بوجلیره قارشی یاردانه معامله‌لری تکرر ایتمکده اولدیغندن شکایت ایدیلیور .

§ قاسم پاشاده بدرالدین محله‌سنده عینی علی بابا درگاهی طرفندن مقابر مسلمینه تجاوز ایدیله‌رك ، بقال کورجی دکانی وکابه‌لر انشا ایتدیرلدیکی اوقاف نظارتنه اخبار ایدلمش اولمغله تحقیقات اجرا ایدلمکده‌در .

§ بلدیه قانوننده موجود اولمیان شهر امانتی معاونلکنك لغوی حقنده شورای دولت مالیه دائره‌سنجه اتخاذ اولنان قرار مجلس وکلاجه تصویب وتصدیق اولنمشدر .

§ بوکون طوبخانه‌ده استحکام طابورینه عائد قشله‌نك ضابطان اوطه‌سنده استحکام صنفنه عائد بعض مذاکرات اجرا ایده‌جکندن طوبخانه‌یه منسوب بالجمله استحکام امرا وضابطاننك یوم مذکورده ساعت آلتی راده‌لرنده محل مذکورده بولنملری رجا اولنور .

§ یانمت وریکیی طرح اولندیغی تقدیرده شهر امانتی سنوی اللی بیك لیرا متضرر اوله‌جغندن بحثله شکایتده بولنقده ایمش .

§ اطبای ملکیهٔ عثمانیه جمعیت اتحادیه‌سی بعض مذاکرهٔ مهمه ضمننده اعضای موجوده‌سنی ویکیدن داخل اولمق ارزو ایدن محترم ارقداشلرینی تشرین ثانینك اوتوزنجی بازار کونی الاتورقه ساعت سکزده ابراهیم لطیف اجزاخانه‌سی اتصالنده‌کی دارهٔ مخصوصه‌ده صورت فوق‌العاده‌ده اجتماعه دعوت ایدر .

§ فرانسه سفرای سابقه‌سندن موسیو آرسن هانوتك ، ایکی سنه‌دن بری خسته اولوب الیوم پارسده عادتا حالت نزعده بولنان قوماندان بروزیه وکالهٔ دیون عمومیه مجلس اداره‌سنه تعیین اولندیغی خبر آلنیور . بو ذاتك آلتمش آلتمش بش یاشلرنده اولدیغی مرویدر !

§ دون کیجه ساعت ایکی راده‌لرنده کوپری باشنده مخلص وشوکت افندیلرك (عثمانلی بازاری) نامنده‌کی مغازه‌سندن حریق ظهور واتصالنده‌ده سرایت ایتمش ایسه‌ده باصدیرلمشدر .

§ عدلیه نظارتی اداره‌قلمی تشکیل ایدن مکتوبی ، محاسبه ، مذاهب ، سجل ، امور جزائیه ، امور حقوقیه ، اوراق قلملری کتبه و مدیرانی بالاتفاق مجلس مبعوثانك کشادی یوم مسعود ومبارکندن اعتباراً بعدما فس یرینه قالپاق اکتسا ایده‌جکلری استحبار قلنمشدر .

§ ماه حالك یکرمی بشنجی صالی اقشامی ساعت ایکی بوچوقده دائرهٔ علمیه اعضاسندن ذهنی افندی حضرتلرینك حلیلهٔ محترمه‌لری خانمك مبتلا اولدیغی خسته‌لقدن رهایاب اوله‌میه‌رق وفات ایتدیکی کال اسفله ایشیدلمشدر . جنازه‌سی ایرتسی کونی قالدیریله‌رق کوبلیجه قبرستانه دفن اولنمش وجنازه‌ده فاضل مشار الیهك اودا واقرباسیله تلمیذانی ومکتب سلطانی شاکردانی حاضر بولنمشدر . اورحمت ایتسون

§ اوچنجی اوردو ارکان حربیه‌رئیسی برتو پاشا ایله مرحوم رضا پاشا حفیده‌سی خانم افندینك دون عقدلری اجرا قلنمشدر . اه طرفین حقنده مبارك ایلسون .

§ بلغار اکثر خلقنك لغویله درسعادتدن قالدیرلمسی باب عالی بلغارستان حکومتدن رسماً طلب ایتدیکی بوکون آمیتله (قانبانا) غزته‌سی یازیور .

توجیهات

حرم شریف حضرت نبوی نیابتی خزینه‌دار حضرت نبوی راسم اغایه
حضرت نبوی خزینه‌دارلغی نائب الحرم حضرت نبوی مظفر اغایه توجیه بیورلمشدر .

انورس شهبندرلکنی وکالةً ایفا ایتمش اولان محل معتبرانندن موسیو قاسنیفه فخری شهبندر مأموری عنوانی اعطا بیورلمشدر .

نشان

بوکره درسعادته کلش اولان جنرال دوقو- نیچه برنجی یاوری ملازم موسیو و بریجزایه دردنجی رتبه‌لردن عثمانی نشان عالیسی احسان بیورلمشدر .

بورسه

درسعادت بورسه‌سی

فی ٢٧ تشرین ثانی سنه ٣٢٤

پاره	غروش		
١٤	١٠٠	اك اجلی	دیون موحدهٔ عثمانیه تحویلاتی
-١٣	١٠٠	اك اشاغی	
٠٠	١٠١	اك یوقاری	
-٣٣	١٠٠	قپاندی	
	سانتیم فرانق		
٢٥	١٧١	اجلی	شرق تیموریول تحویلاتی
-١٢	١٧١	اك اشاغی	
-٣٧	١٧٢	اك یوقاری	
-١٢	١٧٢	قپاندی	
٠٠	٥٠٩	فرانق	اناطولی تیمور یول تحویلاتی
١٠	١٤	انکلیز لیراسی	اناطولی تیموریولی حصه سنداتی
٩٠	٣		عثمانلی سیغورطه‌سی حصه سنداتی
٢٥	٣٨		شرکت خیریه حصه سنداتی
٤٥	٢		شرکت خیریهٔ جدیده حصه سنداتی
	٤٨٥	فرانق	درسعادت ترامواى تحویلاتی
٩٠	٣	لیرا	ترامواى ژوئیسانس
٨٥	٧	لیرا	درسعادت ترامواى حصه سنداتی
٠٠	١٦	لیرا	توتون رژیسی
٠٠	١١٣	فرانق	سلانیك بانقه‌سی
	٤٢٤	«	درسعادت رختم تحویلاتی
	٣١١	«	درسعادت صو شرکتی
	٤٤٦	«	بالیه قره آیدین حصه سنداتی
٠٠	٣٠	«	قره صو عادی
٠٠	٣٣	«	قره صو ممتاز
	١١١	«	کندیره عادی حصه سنداتی
	١١٧	«	کندیره ممتاز « «
	٢٤٢	«	ارکلی معدنی

مسکوکات

اك یوقاری پاره	اك یوقاری غروش	اك اشاغی پاره	اك اشاغی غروش	
		٣	١٠٤	الیلیك لق (لیرای عثمانی مقابلی)
		٢٠	١٠٣	بشلك
		٢٠	١٠٠	متالیك
٠٥	١٠٨	٠٣	١٠٨	سیم مجیدیه
		٣٥	١٠٧	« جاری (لیرای عثمانی ١٠٠ غروش حسابیله)
		٣٥	١٠٤	« اقسامی
٢٢	٨٧	١٦	٨٧	فرانسز آلتونی
٠	١١	٣٩	١٠٩	انکلیز «
		٠٠	٩١	پول «
		٠٠	٥٠	قرمیس «
٢٠	١٠٧	٠٠	١٠٧	مارق «
٧٤	٨	٧٢	٨	قاربون قائمه‌سی

قامبیو

-٧	١١٠	غروش لوندره اوزرینه ٣ ماه وعده‌لی (لیرای عثمانی یوز غروشدن)
	١١٠	« « « بلاوعده
٧٦	٢٢	فرانق پارس اوزرینه ٣ ماه وعده‌لی (بر عدد لیرای عثمانی‌یه مقابل)
٨٣	٢٢	« « بلاوعده
٦٩	١٨	مارق برلین « «
٩٢	٢١	قورون ویانه « «

ویانه		لوندره		پاریس		
٢٥	٩١	٦٧	٩١			دیون مبدلهٔ موحدهٔ عثمانیه تحویلاتی
٢٠	١٧١	٧٥	١٧١			فرانق شرق تیمور یول تحویلات عثمانیه
						« ممتازه (کمرك)
-١٢	١٨	٠	٧٠٣			« بانق عثمانی حصه سنداتی
		٠٠	٣٧٣			« توتون رژی « «

آثار منتشره :

مرام

اهمیت مندرجاتی ونفاست طبعیله جدی بر شهرته مظهر اولان مرام مجموعه‌سنك دردنجیسی بوکون انتشار ایتمشدر . مندرجاتی :

صحائف سیاسیه : ترکیا ، آوستریا ... محرر سیاسی ، اهل اسلام وفلسفه : فلسفه‌یه دائر یازیلان اثلك اثوردر . محرری : فاضل شهیر اسماعیل حقی افندی . برنجی نسخه‌دن اعتباراً دوام اولنمقده‌در .

مفصل تاریخ حال حاضر : مشهور بر اثردن ترجمه ... شکری بك

تاریخ اقتصاد : انکلتره : . . . . رأفت عونی بك
جزای اعدام حقنده مطالعات : مرحوم شهاب‌ازا افندی
باتقه‌لر حقنده معلومات مفصله : . . رأفت عونی بك
مجلس مبعوثانده : . . . . فرید دیبی بك
ادبیات : عثمانلی بایراغنه . . . . علی صلاح الدین بك
: بر منظومه‌یه تخمیس دوسم متصرف خیری بك
: صباح حریت . . فلوریه‌لی : ناظم بك
اوجاق : بو نامه دائر یازیلان اثلك اثر اولوب تفرقه اولنمقده‌در .
خنده : کوانچ سوزلر . . . . الخ . . .

آشیان

١٣ نجی نسخه‌سی نشر اولندی

نائل حریت اولان مملکتمزك ایلك زاده‌ٔ عرفانی اولان آشیان بو نسخه ایله برنجی جلدینی اکمال ایدیور . اعاظم مملکتك بدایع قلمیه‌سی بو ١٣٢ صحیفه‌ده تجلی ایتمشدر .

مندرجات

مصاحبهٔ ادبیه . . . . جناب شهاب الدین
اسکله قارشی . . . . حسین سعاد
احتمالات ـ اقتصادیات . . . . صالح ذکی
خزانه قارشی . . . . ساع فتحی
قادینلره مخصوص دارالفنون . . . . سنیحه نزاهت
عوندون . . . . علی فؤاد
صوك بهارده . . . . عثمان فخری
کان دیکلرکن . . . . مصطفی نامق
قادین روحی . . . . جمیل سلیمان

برنجی جلدك مجلد اوله‌رق فیئاتی ٢٢ بچق غروشدر . اجزاسی ١٧ بچق‌در . پوسته اجرتی آیریجه بش غروشدر . آشیانك سنه‌لکی طشره ایچون ٨٠ آلتی آیلغی ٤٥ اوچ آیلغی ٢٥ غروشدر . نسخه‌سی ٦٠ پاره‌در .

اعلانلر

مکتب سلطانی جمعیت خیریه‌سندن :

بازار کونی ساعت بشده مکتب سلطانی جمعیتی اعضاسنك غلطه سرایینده مکتب مذکورده اجتماع ایتملری رجا اولنور .

دفتر خاقانی نظارتندن :

١ دکرلی سنجاغنك چال قضاسنك حادم قریه‌سنده ٥٩٠٠ دونم سیف‌الحمید اراضیسی هر دونمی اون طقوز غروش اون پاره بدل ایله محل طالبی عهده‌سنده اولوب اون بش کون اسقیه وضع ایدلمشدر .
٢ بکقوز قضاسی اق‌بابا قریه‌سنده ٨ دونم باغچه یری
٣ « « « « ٤ « چالیلق
ذراع
٤ « « « « ٣٠٠٠ خانه عرصه‌سی
٥ قرتال قضاسنك مالیه قریه‌سنده ١٠٦٨٥ ذراع تیموریولی استاسیونه ایکی دقیقه مسافه‌ده واقع اولوب خریطه موجبنجه یکرمی قطعه‌یه بالتقسیم ذراع اعتباریله
٦ قرتال قضاسنك بوستانجی باشی اراضیسی داخلنده آلتنجی کوچکیان دائره‌سنك بغداد جاده‌سی کنارکاهنده قره‌قاش بالیسی موقعنده ١٦٦٩٣ ذراع خریطه موجبنجه اون اوچ قطعه‌یه بالتقسیم کذلك ذراع اعتباریله

بالاده مفرداتی کوستریلن اراضی محلولاً موقع مزایده‌یه وضع اولندیغی کبی سیف‌الحمید اراضیسنك هر دونمی اون طقوز غروش اون پاره‌ده تقرر ایده‌رك اون بش کون مدتله اسقیه تعلیق ایدیلدیکندن تفوضه طالب اولانلرك یوزده اون نسبتده پی اقچه‌لرینی مستصحباً دفتر خاقانی نظارتی محلولات اداره‌سنه مراجعت ایلملری .

دوقتور اوهانیان

قولاق برون وبوغاز امراضی متخصصی

پارسده کسب اختصاص ایدرك شمدی‌یه قدر استعمال اولنمامش الکتریق ، صیجاق هوا وسائره ایله صاغیرلق ، مزمن باش آغریلری ، باش دوئەلزی ، قولاق صدالری والحاصل هر نوع امراضی تداوی ایدر برون وورم سوء اشکالی عملیاتی اقکیزین ازاله ، حنق ورأس اوزرنده انواع عملیاتی اجرا ایدر هرکون اوکله‌یه قدر باغچه قپوسنده حمدیه سبیل قارشوسنده اوتوجیان اجزاخانه‌سنده اوکله‌دن صکره بك اوغلنده طوغری یولده تقسیم فرانسز خسته‌خانه‌سی قارشوسنده ٤١ نومرولی خانه‌ده بولونور پنجشنبه کونلری اوکله‌دن صکره کندی خانه‌سنده مجاناً تداوی ایدر .

نستله

• نستله • اسمی بتون عالمده معروفدر . ٥٠ سنه‌دنبری اوتی وسود خلاصه‌سی ؛ تك حاضر اولدیغی پی مثنا جلبی سایه‌سنده « نستله » اسمی هیچ بر والده‌یه نامعلوم دکلدر .
• نستله • فابریقه‌سنك بواصی حقنده قزانمش اولدیغی تام وشهرتده بر نقصان وارایدی بعنی :
• نستله چوقولاته‌سی •
بو چوقولاته دخی شمدی اجمال اولنمقده‌ودنیانك هر طرفنده مظهر رغبت اولمغه باشلامشدر .

NESTLÉ

رقص معلمی ژوزف پسالتی

مکمل وچابوق دانس اوکرنمك آرزو ایدن ذوات کرام بك اوغلنده بون مارشه قارشوسنده بولونیا سوقاغنده سکز نومرودە مشهور رقص معلمی موسیو ژوزف پسالتینك صالونه مراجعت ایتملیدر . کوندوز درسلری بازار ایرتسی و شنبه کونلری صباح آلافرانقه طقوزدن اوکله‌یه قدر اقشام درسلری ایسه بازار ایرتسی ، چهارشنبه و جمعه کیجه‌لری ساعت آلافرانقه سکزدن اون بره قدر دوام ایدر . کرك کندی خانه‌سنده و کرك آرزو ایدنلرك اقامتکاهنده خصوصی درس ویرر .

جهان اداره خانه‌سی — حق — جا

یکی پوسته خانه قارشوسنده فرخ بك خان نومرو ١٣ - ١٤

دعوایه بیع وانتقاله امور جارنده قومیسیو محیلنه سیغورطه‌یه عا اشلریکز وارسه جهان اداره خانه‌سنه مراجعت ایدیکز .

جقال اوغلنده زراعت بانقه‌سی اتصالنده دائرهٔ مخصوصه

آتیده مندرج شرائطله اقچه اقراض وتودیعات قبول اولنور

اقراضات

جوهر واوانی سیم وزر وتحویلات مقابلنده سنوی یوزده سکز فائضله اقچه اقراض اولنور .

تودیعات

حساب جاری صورتیله یعنی ایسته‌نیلدیکی زمان استرداد اولنمق اوزره تودیع اولنان مبالغ ایچون سنوی یوزده درت
آلتی آی وعده ایله تودیع اولنان مبالغ ایچون سنوی یوزده درت بچق .
برسنه ودها زیاده وعده ایله براقیلان مبالغه سنوی یوزده بش فائض اعطا اولنور .
امنیت صندوقی منافع مملکته خادم مؤسسات نافعه‌دن اولدیغی جهتله معاملاتنده دائما اهالینك منفعتی کوزه‌دلمش اولدیغندن خلقك تجارت مقصدیله تشکیل ایدن سائر مؤسسات اجنبیه‌یه ترجیحاً مذکور صندوقله اجرای معامله ایتملری منفعتلرینه دها موافق اولور . ١٠ ج ٣ ا

معارف نظارتی مکتوبی قلمی باش کاتبی متوفی احمد حودت بکك عائله‌سنه مکتب تقاعد صندوغندن تخصیص قلنان معاش مخصصاتندن ٣١٨ و ٣١٩ و ٣٢٠ سنه‌لرینه عائد اولانلر قضاء ضایع ایدلمش اولدیغی ودیکرلرینك بالاملا احاله ویرلسی دوره‌ت معامله بولندیغندن بولان ذاتك نظارت مشارالیها معاش قلمنه اعطا ایلسی اعلان اولنور .

پهلوان کورشلری

شهر حالك ٢٨ نجی جمعه کونی اقشامی ساعت ایکی بچقده شهزاده باشنده واقع فراح تیاتروسنده مشهور قوچ محمد پهلوان ، مشهور طاغستانلی محمد پهلوان ، مشهور سیلیلی حسین پهلوان ، مشهور تاشلی ایوب پهلوان ، مشهور بایجه‌جی اسماعیل پهلوان ، مشهور ادنه‌لی اسماعیل پهلوان وسائر پهلوانلر طرفندن کورشلر اجرا ایدیله‌جکدر .

تاریخ عمومی

الك صوك قواعد فلسفیه دائره‌سنده بوتون شهیر موسیو سینیوبوس طرفندن یازیلان اثر عمومی مریان اعدادیسی مدیری علی رشاد و [illegible] محرری حسین جاهد بکلر طرفندن مکاتب اعدادیه‌ده تدریس ایدلك اوزره ترجمه ایدلکده ، [illegible] نشر اولنمقده‌در . [illegible]

مهارت مغازه‌سنك
فیشلی لیکا اسوف
[illegible]
مالکی آلتی هفته دوام ایده‌جکدر
استانبول [illegible]

قلم
بر هفته‌لق رسملی مزاح غزته‌سی
[illegible]

ویره

٨ دن ٢٤ آیه‌قدر وعده ایله صاتیلور .

هر نوع اشیا

قرمزی خوروس فوتوغرافی

انکلیز آوتیم شرکتی

استانبول ، طرابلس

تاریخ طبیعی علم حیوانات

محرری : مصطفی ساطع

[illegible] ترقیات ونظریات اخیرهٔ علمیه‌یه تماما موافق اوله‌رق ترتیب وتحریر ایدلمشدر . [illegible] آرزو ایدنلر آشیان اداره‌خانه‌سنه (١٢) ، ٥ ، ٩ پوسته پولی کوندرملیدر .

وصلت ممنوعه

محرری

اسماعیل حکمت

محل توزیعی طنین اداره‌خانه‌سیدر

انکلیز

برنجی مارق یاغمورلق مشمعلری
فیشلق قاپلا ، دون ، چوراب
ارکك و چوجق ایچ [illegible]
انکلیز پوطینلری کتورار
انواع
یوك وقوش توبی یورغا
ماسه اورتوسی کتن بچه‌تالر
وسائره

امنیت عمومیه‌یی وبالخاصه اسلام مشتریلرینك اعتماد وتوجهنی قازانمش اولان

٥٢ سنه‌لك مشهور هایدن انکلیز مغازه‌سی

انکلتره‌ده بولنان صاحبی بو دفعه وورود ایتمکله بر چوق نفیس وظریف مالل کتیرمشدر

صوك موده پالطولق ، قوستوملك ، البسه‌لك قوماشلر

(قوستوم طایور) ایچون یوکلی البسه‌لکلر

جیجکلی چیزکیلی ودوز انکلیز قطیفه‌لری

صرف انکلیز مالاری اولمق شرطیله

لینولیوم

بر موشامبه‌سی

تول پرده‌لر دوشمه‌لك باصمه

قوقو

بر حصیری اورتولیك کتن

انواع

پول جانطه‌لری ال جانطه‌لری
پاره جانطه‌لری
وسائره

توفیق فکرت

طنین مطبعه‌سنده ترتیب سلانیك مطبعه‌سنده طبع اولنمشدر